

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

**ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ
90-РІЧЧЮ СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Луганськ, 2009

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

*ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ
90-РІЧЧЮ СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ*

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Болонський процес і перебудова навчальної роботи;
методологічний і психологічний ресурс простору вищої освіти;
педагогічні науки, духовність студентської особистості:
методологія, теорія і практика; інноваційні технології у
навчанні, дистанційна освіта, самостійна робота студентів;
окремі методики проведення навчальних занять

Луганськ, 2009

Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (на підставі матеріалів XV Науково-практичної конференції “Університет і регіон: проблеми сучасної освіти” /Міжнародні Далівські читання/ 26-27 листопада 2009 року): Болонський процес і перебудова навчальної роботи; методологічний і психологічний ресурс простору вищої освіти; педагогічні науки, духовність студентської особистості: методологія, теорія і практика; інноваційні технології у навчанні, дистанційна освіта, самостійна робота студентів; окремі методики проведення навчальних занять/ за заг. ред. проф. **О. Л. Голубенка**. - Луганськ: вид-во Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2009. – 450 с.

XV Науково-практична конференція “Університет і регіон: проблеми сучасної освіти” відбувалася у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля за сприяння Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук України та Луганської обласної державної адміністрації.

Матеріали конференції друкуються мовою оригіналу.

Голова редакційної колегії: ректор університету, доктор технічних наук, професор **О.Л. Голубенко**.

Укладачі: проректор з наукової роботи, докт. технічних наук, проф. **Ю.І.Осенін**, координатор конференції; начальник науково-методичного відділу, канд. тех. наук, доц. **О.І. Серебряков**, провідний фахівець департаменту науково-методичної роботи **Л.П.Лисих**.

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС І ПЕРЕБУДОВА НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ РЕЙТИНГОВОГО СПИСКУ ВСТУПНИКІВ НА ПРОГРАМИ МАГІСТРІВ, СПЕЦІАЛІСТІВ

Смирний М. Ф.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

При формуванні рейтингового списку вступників на освітньо-кваліфікаційний рівень магістра, які беруть участь у конкурсному відборі, визначається конкурсний бал як сума балів за навчальну та наукову (творчу) роботу.

Навчальна робота – ураховується середній бал успішності студента за період його навчання на підставі оцінок із додатка до диплома бакалавра, середній бал за державну атестацію (бал за вступне фахове випробування для випускників університету минулих років або вступників з інших вишів), а також бал за вступний екзамен з іноземної мови. Шкала оцінювання 5-бальна.

Наукова (творча) робота оцінюється на підставі документально підтверджених результатів участі студента у виконанні держбюджетних і госпдоговірних науково-дослідних робіт, в університетських, Всеукраїнських і міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, наукових конференціях, в університетських, Всеукраїнських і міжнародних студентських олімпіадах, наявності публікацій, заявок на винаходи тощо. Кількість балів за наукову (творчу) роботу приводиться до 5-бальної шкали, а саме: максимальній кількості балів присвоюється бал 5 за 5-бальною шкалою з подальшим пропорційним перерахунком решти кількості балів за цю роботу. Ураховуючи важливість наукової (творчої) роботи студента її ваговий коефіцієнт дорівнює 0,5. Слід зазначити, що можливий діапазон зміни показників навчальної роботи визначається в межах 3...5, а наукової (творчої) роботи – у межах 0...2,5. Вага наукової (творчої) роботи становить значну величину $(2,5:8,5)*100\%=29,4\%$.

Приклад визначення рейтингового списку вступників на освітньо-кваліфікаційний рівень магістра наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Рейтинговий список вступників на освітньо-кваліфікаційний рівень магістра

Прізвище, ім'я, по батькові вступника	Успішність навчання	Державна атестація (вступне фахове випробування)	Вступний екзамен з іноземної мови	Наукова (творча) робота			Конкурсний бал	Рейтинг
	Середній бал	Середній бал (бал)	Бал	Кількість балів	Приведений бал за 5-бальною шкалою	Бал (ваговий коефіцієнт 0,5)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Семенова Аліна Марківна	4,90	5	5	15	5	2,50	17,40	1
Павлюк Іван Семенович	5,0	5	5	11	3,67	1,83	16,83	2
Іванов Петро Іванович	4,71	5	5	8	2,67	1,33	16,04	3
Петренко Ганна Семенівна	4,19	4	5	9	3,0	1,50	14,69	4
Андрєєв Павло Сергійович	4,41	4,5	4	6	2,0	1,00	13,91	5

Аналогічно формується рейтинговий список вступників на програми спеціалістів. Відмінність полягає в тому, що вступники зазначеної категорії не складають вступний екзамен з іноземної мови. Крім того, ваговий коефіцієнт наукової (творчої) роботи становить 0,25. При цьому її вага становить $(1,25:5,5)*100\%=23,8\%$.

Приклад визначення рейтингового списку вступників на освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста наведено в табл. 2.

Список вступників упорядковується за кількістю конкурсних балів від більшого до меншого.

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Таблиця 2

Рейтинговий список вступників на освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста

Прізвище, ім'я, по батькові вступника	Успішність навчання	Державна атестація (вступне фахове випробу- вання)	Наукова (творча) робота			Конкурсний бал	Рей- тинг
	Середній бал	Середній бал (бал)	Кількість балів	Приведений бал за 5- бальною шкалою	Бал (ваговий коефіцієнт 0,25)		
1	2	3	4	5	6	7	8
Бодрова Марина Макарівна	4,82	5	10	5	1,25	11,07	1
Семенов Іван Семенович	5,0	5	7	3,5	0,88	10,88	2
Павленко Сергій Карпович	4,21	5	8	4,0	1,00	10,21	3
Івановський Михайло Іванович	4,61	5	3	1,5	0,38	9,99	4
Полякова Ганна Василівна	4,09	4	6	3,0	0,75	8,84	5
Іваненко Оксана Андріївна	3,83	3,5	1	0,5	0,13	7,46	6
Сизов Євген Євгенович	3,65	3	2	1,0	0,25	6,90	7

У рейтинговому списку виділяються вступники, які рішенням приймальної комісії рекомендовані до зарахування на навчання за державним замовленням та за договорами.

Запропонований порядок формування рейтингового списку вступників до зарахування на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційних рівнів магістра, спеціаліста є прозорим, об'єктивним і спонукає студентів уже з перших курсів сумлінно навчатися та активно займатися науковою (творчою) роботою.

РОЛЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ У ЇХ ЕФЕКТИВНОМУ ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ

Дейнека І.Г.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Одним із головних завдань вищої освіти є підготовка студентів до активного життя, в першу чергу – їх затребуваність на ринку праці, а для цього необхідно щоб випускник був конкурентоспроможним.

Працевлаштування випускників – це безумовно важливий і необхідний захід в умовах реформи вищої освіти, становлення і розвитку ринку праці молодих спеціалістів.

Не працевлаштований випускник – це марно витрачені державні кошти, ресурси університету і студента.

Аналізуючи ситуацію, яка склалася на ринку праці сьогодні, можна зазначити, що роботодавці бажають мати на своїх підприємствах кваліфікований персонал, що має практичний досвід. Як відомо, багатьом випускникам денної форми навчання бракує практичного досвіду роботи.

На кафедрі легкої і харчової промисловості Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля ця проблема вирішується через інтеграцію навчального процесу і виробництва.

Важливою умовою успіху є багаторівнева структура співпраці не тільки на етапі працевлаштування, а і в процесі професійної підготовки студентів, що дає можливість своєчасно реагувати на вимоги роботодавців щодо формування компетенції майбутніх фахівців.

Третій рік поспіль на кафедрі діє система організації робіт по сприянню працевлаштуванню студентів. Починається вона з відстеження ринку праці і ведеться у двох напрямках. Перший – довгостроковий, розрахований на зацікавленість підприємств у спеціалістах на найближчі десять років. В цьому випадку прораховується перспективність розвитку галузі і вік керівного складу. Другий напрямок – дослідження ринку праці та збір даних в потребі у спеціалістах на поточний рік.

У цьому напрямі роботи ми маємо напрацювання, певний досвід і успішні результати.

Впроваджується системний підхід взаємодії «студент-роботодавець», суть якого полягає в тому, що проводиться збір даних в потребі у спеціалістах, формується комплекс виробничих проблем, які могли бути вирішені студентами, надається «наскрізний» характер проходження виробничих практик конкретним студентом, тобто на одному підприємстві, виконання курсових проектів і науково-дослідних робіт тематики цього підприємства, індивідуальна, цільова спеціалізація для конкретного виробництва з подальшим виходом на реальні теми дипломних проектів, захисти звітів по практиці, курсових і дипломних робіт на підприємствах, участь фахівців у розробці навчальних програм, залучення їх до читання спецкурсів.

Велику роль відіграють філії кафедри на підприємствах, з багатьма підприємствами ми працюємо на підставі договорів, продовжуємо пошук нових потенційних роботодавців.

Організація роботи філій кафедри – важливий шлях підвищення практичної підготовки спеціалістів.

Напрямки діяльності філій кафедри різноманітні і головним серед них – на-

вчальна, навчально-методична, наукова робота.

Безперервно продовжується пошук баз практик, поповнення банку даних новими підприємствами, що можуть стати роботодавцями або потенційною базою для виробничої практики, встановлення соціального партнерства для подальшого співробітництва з метою працевлаштування випускників.

Доцільно мати постійні бази практик на філіях, що скорочує час на організацію практики й орієнтує фахівців підприємств на системну роботу.

Знання, що супроводжуються відповідним набором навичок, отримані у процесі навчання, повинні бути чутливими до умов переозброєння виробництва, скорочення строків розробки й впровадження нової продукції, росту обсягу виробництва, до змін, обумовлених виникненням нових технологій і концепцій.

Технології міняються стрімко, так що вища школа не завжди встигає «підігнати» під них навчальні програми.

Практична підготовка студентів є невід'ємною частиною навчального процесу при формуванні фахівця.

Паралельно з теоретичними знаннями на практиці студенти мають змогу оволодіти сучасними способами роботи на підприємствах та придбати навички ухвалення самостійних рішень у реальних умовах практичної роботи, інформування необхідності систематичного оновлення знань і творчого їх використання.

Основними завданнями роботи кафедри у вирішенні питань практичної підготовки і працевлаштування випускників є: організація навчального процесу на базі використання інновацій і впровадження Болонських ініціатив; удосконалення наскрізної практичної підготовки студентів; творча і результативна взаємодія з роботодавцями у сфері організації виробничої практики і стажування студентів; формування творчих зв'язків з вітчизняними і зарубіжними ВНЗ, вивчення їх досвіду щодо організації практики і працевлаштування випускників; формування банку даних випускників; формування вакансій посад для випускників; розвиток соціального партнерства університету і роботодавців; встановлення зворотного зв'язку з випускниками та відстеження їх кар'єрного зростання; презентація інформації підприємств-роботодавців і організація доступу до неї для випускників (на стендах, плакатах, у буклетах, на сайтах університету); інформаційне забезпечення діяльності університету з питань працевлаштування випускників: організація і проведення нарад, конференцій, «Круглих столів», «Днів кар'єри»; зорієнтування студента в період практики на вивчення комплексу питань діяльності реального підприємства; спільна розробка пропозицій щодо вдосконалення діючого обладнання та технологій; спільне проведення науково-методичної роботи, конференцій, семінарів, наукової роботи; варіативність освітніх програм, їх корегування у відповідності з запитами роботодавців; розробка робочих навчальних програм сумісно з роботодавцями; зустрічі провідних спеціалістів підприємства з викладачами та студентами на робочих місцях з метою ознайомлення з умовами та специфікою праці; підвищення рівня кваліфікації викладачів; практичні семінари керівників служб підприємства з викладачами кафедри; практична робота студентів на робочому місці в процесі вивчення фахових дисциплін; сумісна робота викладачів кафедри та фахівців підприємства над конкретною науковою проблемою; участь фахівців підприємств в оцінці освітніх програм, залучення – до читання спецкурсів, тренінгів, надання можливостей для практичного вивчення, аналізу й рішення специфічних завдань, що стоять перед підприємствами, у рамках виконання реальних робіт; проведення практичних занять із студентами з окремих тем безпосередньо на майбутньому робочому місці; майстер-класи для студентів безпосередньо на робочих місцях; захисти – на підприємствах.

Все це дає змогу студентам ознайомитися з тонкощами повсякденної роботи, колективом співробітників, пакетом соціальних програм і визначити бажання, або навпаки, працювати в перспективі саме тут. А у роботодавців складається позитивне чи негативне враження від спілкування з ними і пропозиції щодо працевлаштування.

Деякі наші студенти одразу після закінчення університету, були призначені на відповідальні посади.

Рівень підготовки випускників визнається фахівцями високим, про це свідчить багата чисельність грамот і подяк від керівництва області і підприємств.

Узагальнюючи досягненні результати і призначаючи нові завдання була розроблена Концепція діяльності кафедри легкої і харчової промисловості СНУ ім. В.Далія щодо практичної підготовки і працевлаштування випускників.

З метою ознайомлення студентів із процесом працевлаштування, широкого інформування про можливості професійного зростання, вміння складати документи, резюме, вести бесіду з роботодавцями, проведення самопрезентації і т.п. створено на кафедрі «Студентський Центр Кар'єри». Саме студенти можуть чітко відокремити проблемні питання, які вони бачать.

Слід зазначити, що більшість випускників зацікавлена не тільки у роботі, яка дає фінансові можливості для життя, а значна увага приділяється мотиваційним аспектам і, зокрема, самореалізації.

Основними напрямками діяльності Центру є: організація і проведення семінарів, круглих столів, тренінгів, ділових ігор по працевлаштуванню; консультативна робота з пошуку робочого місця; встановлення зворотного зв'язку з випускниками, відстеження їх кар'єрного росту, організація зустрічей з ними; укладання контрактів з роботодавцями на ранніх стадіях навчання; залучення студентів до забезпечення й оцінки якості навчання; організація презентацій підприємств-роботодавців на зустрічах зі студентами; залучення студентів не тільки випускних курсів, а й молодших курсів, щоб вони мали уявлення про сьогоdnішній ринок праці, та ще на початку свого навчання за обраною спеціальністю направляли свої сили на засвоєння знань і набуття необхідних у професійній діяльності навичок.

Основні завдання Центру: ознайомлення студентів із процесом працевлаштування; формування вакансій посад для випускників; уміння складання документів, резюме, що використовуються при працевлаштуванні; формування електронного банку даних резюме випускників; утворення вміння «подати» себе потенційному роботодавцю (самомаркетинг); утворення моделі, що забезпечує формування професійної компетенції, як добитися успіху на новому робочому місці і зробити кар'єру; проведення «самопрезентацій», вміння цілеспрямовано формувати сприятливе враження про себе, робота над власним іміджем; вміння пройти співбесіду з роботодавцем у вигідній позиції; проведення професійно-орієнтованої роботи у школах, училищах, коледжах; проведення анкетних опитувань випускників і керівників підприємств з питань якості освіти фахівців; прищеплення навички ефективного спілкування, планування часу; навчання поведінки під час проведення інтерв'ю; вивчення принципів роботи у команді; навчання методам подолання стресів, конфліктів; співпраця з Міжнародною організацією студентів і молодих спеціалістів AIESEC; організація зустрічей з успішними підприємцями; звертання до національної Інтернет-біржі праці «Job Market of Ukraine».

Прямі контакти студентів із роботодавцями забезпечуються через проведення заходів: засідань круглих столів, тренінгів з підготовки резюме, проведення ділових бесід, культури ділового спілкування, участь потенційних роботодавців у

роботі міжнародної конференції.

Кафедра формує і збагачує тісні стосунки з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, функціональними управліннями і відомствами щодо працевлаштування.

Ініціативність і напрацьований досвід поєднується зі стратегічними установками зацікавлених підприємств.

Таким чином, ще навчаючись в університеті молоді люди зорієнтовані на майбутню роботу, тобто на забезпечення робочим місцем за спеціальністю.

Запорукою підвищення конкурентоспроможності української освіти та її інтеграції в європейський простір вищої освіти є створення нової моделі освітньої діяльності ВНЗ як солідарної участі держави, бізнесових кіл і громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про працевлаштування, затвердженого Постановою КМУ №468 від 14.04.2004 року.
2. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2002. – №20. – ст. 134.
3. Тимчасового положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців // Наказ МОН України від 23.01.2004 р. №48.
4. Офіційний портал державної служби зайнятості www.dcz.gov.ua.
5. www.trud.gov.ua. – портал пошуку роботи.

НОВІТНІ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ДОПОМОГУ НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТІ

Спіфанова О.В., Савельєва В.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Освітня і наукова діяльність сучасного університету вимагають ефективного інформаційного забезпечення. Традиційно цю функцію виконує університетська бібліотека, що забезпечує користувачам ефективний доступ до інформаційних ресурсів і можливість роботи в комфортних умовах. Швидкий розвиток і широке поширення нових інформаційних технологій помітно змінило напрямки діяльності вузівської бібліотеки. Від ресурсів і послуг університетської бібліотеки багато в чому залежить якість і зміст навчання.

Діяльність Наукової бібліотеки СХУ ім. В.Даля спрямована на трансформацію традиційних бібліотечних процесів по наданню документів і інформації в інноваційну систему віртуального обслуговування своїх користувачів відповідно до прийнятої «Концепції розвитку бібліотеки на період 2006-2010 р.р.».

Сьогодні вже не виникає сумнівів у необхідності і доцільності ведення крім традиційних каталогів та картотек електронного каталогу (далі ЕК) у бібліотеках. ЕК, як один з найважливіших інформаційних ресурсів, якими володіє бібліотека, займає своє гідне місце в довідково-пошуковому апараті. Це повноцінний бібліотечний каталог, що працює в реальному режимі часу, об'єднує в собі різні види каталогів і наданий у розпорядження користувачів цілодобово. Він пов'язує в собі функції традиційних бібліотечних каталогів, якісно доповнюючи їх.

В ЕК можливості пошуку багаторазово зростають, але при цьому значно підвищуються і вимоги до введення інформації, до її грамотної організації. Бібліографічний запис є головним елементом бази даних ЕК. При створенні біблі-

ографічного запису ми намагаємося максимально повно розкрити зміст документа та інформацію про нього згідно ДСТУ ГОСТ 7.1 - 2006. «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», що діє в Україні з 01.07.2007. Саме якісний, правильно створений бібліографічний запис дозволяє реалізовувати функції алфавітного, систематичного, топографічного каталогів бібліотеки, а також здійснювати функції обліку і реєстрації документів.

На даний час ЕК нараховує близько 110 тис. бібліографічних записів, що відображають усі види ресурсів бібліотеки. Це нові надходження книг, періодичних видань, електронних матеріалів, а також ретроспективна частина фонду. Щорічне поповнення складає близько 13 тис. бібліографічних записів. Типо-видовий склад ЕК відображає специфіку фонду вузівської бібліотеки. Велика частина – навчально-методичні матеріали – 43290 (близько 40%), тобто те, що використовується в навчальному процесі. Інша література відображена в наступному співвідношенні: наукові матеріали (монографії, збірники, дисертації, автореферати) – 25240 (25%); художня література – 3138 (близько 3%); періодичні видання – 956 назв (менш 1%); аналітичний опис статей – 32424 (30%).

При створенні записів в ЕК співробітники бібліотеки орієнтуються на те, щоб користувачі могли самостійно знаходити необхідну інформацію. Для роботи з ЕК розроблені методичні вказівки для користувачів із правилами інформаційного пошуку в ЕК. У результаті пошуку користувач може ознайомитися з коротким або повним бібліографічним описом документів, їх наявністю та кількістю, місцем збереження, наявністю електронної копії.

На допомогу навчальному процесу на базі ЕК створені і постійно поповнюються наступні бази даних:

- праці вчених університету;
- «екотехнології та ресурсозбереження»;
- база даних повнотекстових навчально-методичних матеріалів;
- авторефератів дисертацій, захищених на базі СНУ ім. В.Далія.

Звернувшись до ЕК, користувач може вести пошук в одному полі по всіх параметрах або в розширеному переліку полів: по автору, укладачеві, редакторові, назві документа, року або місцю видання, видавництву, анотації, ключовим словам. Можна вибрати для пошуку значення з фіксованого переліку мов і видів документа, а також знайти матеріали, що випущені тією або іншою кафедрою СНУ ім. В.Далія, до тієї або іншої дисципліни, тим самим, звузивши рамки пошуку. Крім того, користувач може звернутися до запропонованих на цій же сторінці алфавітно-предметних покажчиків і класифікаторів з виділеними рубриками, що значно полегшить пошук у каталозі.

Однією з особливостей роботи з нашим ЕК є зв'язок з повнотекстовою базою даних «Електронна бібліотека навчально-методичних матеріалів», яка сьогодні налічує близько 2250 матеріалів.

З 2004 року доступ до ЕК для користувачів організований в онлайн-режимі через сайт бібліотеки. Робота ж з повнотекстовими електронними ресурсами бібліотеки можлива в локальній мережі університету, а також у приміщенні бібліотеки.

Популярність ЕК серед наших студентів поступово зростає. Цьому сприяє і створення в 2009 р. у бібліотеці доступу Wi-Fi з безкоштовним виходом в Internet,

і організація можливості роботи з електронними ресурсами, і всебічне інформаційне обслуговування користувачів. Є можливість самостійного доступу до локальних електронних ресурсів бібліотеки та університету (електронному каталогу, повнотекстовим документам, сайтам кафедр, лабораторій, відділів університету і бібліотеки та інш.).

Таким чином, переваги ЕК у його доступності, можливості оперативного пошуку, сполученні спрощеного і багатоаспектного пошуку, одержанні більш повної інформації про фонд бібліотеки, про джерела інформації, наочності (за рахунок автоматичної вибірки матеріалів та виведення результатів на одну сторінку).

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко, Т. Є. Бібліотека вищого навчального закладу в сучасному інформаційному просторі [Текст] / Т. Є. Шевченко // Інформаційні ресурси та послуги: нові види, проблеми розвитку та використання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 8–9 черв. 2004 р. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2004. – С. 200–206.

2. Влащенко, Л. Г. Современные способы накопления и распространения информации, применяемые в библиотеке ХНУРЭ [Текст] / Л. Г. Влащенко // Бібліотечна складова у формуванні національної еліти держави: матеріали наук.-практ. конф. 30 лист. – 1 груд. 2004 р. – Х. : ХНТУСГ, 2004. – С. 77–79.

3. Шрайберг, Я.Л. Библиотеки и университеты в электронно-информационной среде: первые шаги на пути от информационного общества к обществу знаний / Я.Л. Шрайберг. – Судак-М., 2005. – 18 с.

ВПЛИВ ВИКЛАДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ НА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Сафонова Н.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Становлення національної державності цілком логічно актуалізувало питання щодо якісного оновлення гуманітарної сфери освіти, котра мала стати, без перебільшення, ключовим елементом формування нової освітньої ідеології в Україні, активно впливати на процеси державотворення, реформаторського поступу, консолідації українського народу. Вітчизняна система вищої освіти зазнала значних структурних і змістовних змін за роки незалежності України. Проблема модернізації вищої школи розглянута у досить широкому колі наукових праць та публікацій. Серед них дослідження Алексєєва Ю.М., Андрущенко В.П., Батченка Л.В. та Череватського Д.Ю., Журавського В.С., Кременя В.Г., Кігеля Р.Ю., Литвина В.М., Навроцького О.І., Черевичного Г.С., Яблонського В.А. та ін.

Принципи гуманітарної освіти радянської школи, засновані на моноідеології, ідеалах і цінностях соціалізму, методології марксизму, не витримали випробувань часом. Життя та практика зумовили необхідність переосмислення та трансформації системи гуманітарної освіти. Маючи характер однієї з магістральних загальноосвітніх тенденцій, гуманізація та гуманітаризація освітянської галузі передбачали рішуче подолання згубних наслідків технократизму, теоретико-методологічного консерватизму, застарілих стереоти-

пів і штампів минулого в організації навчально-виховного процесу, наповнення його новим змістом, а отже, й вихід на якісно нові параметри та стандарти функціональної підготовки молодих спеціалістів. Фактично йшлося про необхідність формування гуманістичної моделі фахівця нового типу, всебічно озброєного основами знань не тільки з обраної професії, а й чіткими світоглядними орієнтирами, широким соціальним мисленням, науковим баченням загальної картини світу.

Пошук нової моделі гуманітарної освіти, її приведення до тієї системи цінностей, духовних орієнтирів і соціальних нормативів, які визначають поступальний рух людської цивілізації на зламі тисячоліть, здійснювалися ВНЗ у досить суперечливій, неоднозначній суспільній атмосфері, за умов наростання економічних та моральних труднощів 90-х років. Не вистачало підготовлених до роботи в нових умовах кадрів, навчально-методичної літератури, державних стандартів тощо. Тому багато ВНЗ змушені були йти традиційним у таких випадках шляхом проб та помилок, самостійно шукати оптимальні рішення. Не одразу цей сектор у вищій освіті набув нарешті певної стабільності та визначеності. Окремі ВНЗ розробили та розпочали реалізацію власних концепцій викладання соціально-гуманітарних дисциплін, створювались різні моделі поглиблення процесу гуманізації та гуманітаризації навчання з урахуванням специфіки підготовки фахівців того чи іншого профілю, нагромаджувався значний позитивний досвід організації навчально-виховної роботи у цьому напрямку. Відбулося істотне розширення і зміцнення гуманітарної компоненти навчально-виховного процесу, створення і впровадження нових концептуальних засад, форм і методів діяльності. При цьому суттєво зросла і роль україністики, дисциплін українознавчого циклу в національно-громадянському вихованні молоді, формуванні в неї здатності синтезувати національні й загальнолюдські надбання.

Національна історія відіграє важливу роль у формуванні моральних цінностей і переконань молодих людей. Історія переконливо доводить, що переломні події в житті суспільства завжди викликають наступну трансформацію діяльності освітніх закладів у цьому напрямку. Роль, яку має відігравати історія серед основних навчальних предметів, є важливою проблемою не лише для молодії України, а і для сьогоденної Європи. Є заклик відмовитися від національної та воєнної історії і акцентувати увагу головним чином на історії економіки, культури і суспільства. Загальний ідеологічний постулат залишається незмінним – основу освіти, в тому числі і історичної, визначають знання, сенс, цінності.

Останнім часом визначилися три точки зору на роль викладання історії:

- некритичне, тобто як накопичення знань, – як подання некритичної версії національної історії, що не підлягає обговоренню;
- академічне, що насамперед сприяє розвитку предметних знань, сприяє поглибленому розумінню історії і гарантує успішну здачу іспитів, але не містить більш широкої соціальної мети;
- толерантно-креативне – як засіб засвоєння загальнолюдських цінностей, розвитку критичного мислення використання повчальної аргументації та надбання загальної культури. Саме такий спосіб передбачає розвиток навичок свідомого історичного аналізу, як потенційно необхідного і цілісного базису формування особистої позиції не лише у межах академічного інтересу чи дозвілля; прийняття помірковано-

ваних рішень із суперечливих питань; розгляду етики і моралі, як складових дій, що зачіпають гідність і права інших людей, сприянню толерантності оцінок і дій з подальшою орієнтацією на загальнолюдські цінності. Час ілюструє і доводить необхідність саме останнього, бо, посилаючись на застереження П.Валері, історія є «найнебезпечнішим продуктом, який коли-небудь створювала хімія інтелекту, тому що вона здатна зробити нації зухвалими, нетерпимими і самовдоволеними».

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Абраменко В.Л.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Наука і освіта не можуть існувати одна без другої: освіті необхідний доступ до останніх досягнень фундаментальної науки, а з іншого боку, наука не може існувати без поповнення її новими ідеями, притока свіжих сил, молодих кадрів. Вища освіта та наука мають стати джерелом нових знань для високотехнологічної промисловості і генератором нового покоління фахівців, здатних таку промисловість підтримувати. Тільки такий інноваційний шлях інтеграції освіти і науки дозволить перейти до якісно нового етапу розвитку нашої економіки. У зв'язку з цим стає об'єктивною потребою підвищення рівня керівництва науково-дослідною роботою студентів на протязі всього навчання з метою підготовки творчих висококваліфікованих спеціалістів.

Організація учбово-дослідної та науково-дослідної роботи студентів, як складова навчального процесу, підготовки спеціалістів високого рівня, реалізує наступні функції: функцію удосконалення навчального процесу та відображення сучасних наукових досягнень у діяльності вищої школи; функцію виховання: наукові дослідження розкривають студентам широке коло різноманітних наукових проблем, що сприяє розширенню їх світогляду і виховує потяг до самоосвіти; функцію розвитку творчого мислення, навичок самостійної творчої дослідної роботи.

Проведення фундаментальних та прикладних досліджень повинно здійснюватися у тісному зв'язку з навчальним процесом. Так, в лабораторному практикумі з загальної та неорганічної хімії нами передбачено виконання нескладних робіт з елементами НДРС. Наведемо деякі приклади. Вже перша лабораторна робота «Визначення металу за його еквівалентом» містить в собі елементи наукового пошуку, знайомить студента з правилами і прийомами експеримента в хімічній лабораторії. Ще більше можливостей для виконання НДРС має тема «Хімічний зв'язок. Комплексні сполуки», яка дозволяє студенту самостійно отримати і визначити властивості координаційних сполук, у тому числі, і раніше невідомих. Такий експериментальний матеріал після доробки і обговорення з викладачем може бути представлений на наукову конференцію або поданий до друку.

Багато можливостей для реалізації науково-дослідних і пошукових робіт має електрохімія: це розробка рецептур розчинів і оптимізація умов нанесення електрохімічного покриття (гальваніка), виділення металів з відходів виробництв,

дослідження процесу електрохімічної корозії, розробка методів захисту металів від корозії і т. інш. Зрозуміло, такі теми можна надавати лише кращим студентам після ознайомлення ними з відповідною науковою літературою або з публікаціями періодичних наукових видань.

Керівництво науково-дослідною роботою студентів передбачає перед усім чітке окреслення реальної тематики дослідження, яке було б посильне для студента, але вимагало б від нього організацію систематичного самоудосконалення, заздалегідь сплановану постійну роботу над самоосвітою. Чітко розроблений розширений план дослідної роботи передбачає також визначення термінів їх виконання, а також обов'язкове обговорення результатів, їх обробку і узагальнення. Важливо з самого початку організації НДРС виховувати у майбутніх дослідників потяг до відкриття нового, вміння перемагати тимчасові труднощі і невдачі, які можуть виникати під час роботи. Відомий хімік Роберт Вудворд на питання, чи легко займатися науковими дослідженнями, відповів: «Якщо Ви любите науку, то шлях до неї легкий. А якщо не любите, то навіть займатися нею?» І це дійсно так: як свідчить досвід, багато студентів не звикли до кропіткої повсякденної роботи, яку вимагає наука, і лише одиниці займаються науковими дослідженнями протягом всіх років навчання в університетському закладі.

Крім планування експерименту і його виконання не менш важливим етапом НДРС є обробка експериментальних даних, представлення їх у вигляді звіту, тез або конспекту доповіді, наукової статті. Досвід свідчить, що для студентів це найбільш складна частина їх наукової діяльності і допомога викладача-керівника НДРС у цьому має велике значення.

Останнім часом на кафедрі хімії набули популярності пошукові роботи студентів першого курсу по окремим найважливішим для сучасності темам, наприклад: «Енергетика України», «Альтернативні види палива», «Композиційні матеріали», «Карбоніли металів у техніці і промисловості», «Трансуранові елементи», «Утилізація відходів» тощо. За допомогою інтернет-пошуку студенти знайомляться з сучасним станом проблеми, про що доповідають на лекційних або лабораторних заняттях у формі доповідей на 5-7 хвилин.

Участь студентів у наукових дослідженнях розвиває їх інтерес до науки, до навчання, внаслідок чого підвищується якість підготовки фахівців. А це, в свою чергу, обумовлює приток молоді в академічну, вузівську та галузеву науку для забезпечення потреб суспільства у висококваліфікованих кадрах.

НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ІННОВАЦІЮ ТА НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ДІЯЛЬНІСТЬ

Андрєєва М.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Тенденції розвитку українського суспільства, яке динамічно змінюється в умовах світової системної кризи, доцільно розглядати в контексті специфіки і спрямованості інновацій. Ця криза не тільки фінансова, еко-

номічна, а й насамперед, соціальна. Це також криза існуючих теорій і концепцій, способу мислення, моральних цінностей, духовності, свідомості. З актуалізацією потреби у відтворенні всіх сторін функціонування українського соціуму на етапі трансформації його соціально-економічної системи особливої значущості набуває вивчення соціальних інновацій, їхнього місця й ролі в життєдіяльності суспільства. Значний вплив на характер і динаміку інноваційних процесів має система освіти.

Так як економіка XXI століття - це економіка людей, то інтелектуальна складова в глобальному економічному розвитку буде зростати. Це спонукає державу і громадянське суспільство створювати додаткові можливості для самореалізації людини, на її право одержувати якісну й найсучаснішу, затребувану на ринку праці освіту і ті професійні навички, які будуть широко затребувані в сьогоденному й у завтрашньому світі. Саме якісна освіта, довіра й солідарність допоможуть країнам перебороти нинішні труднощі і домогтися процвітання й благополуччя в XXI столітті [1].

Незважаючи на те, що соціальний інститут освіти як завжди проявляє несхильність до економічних та політичних зрушень, він повинен теж модернізуватися. Проблеми інноваційної перебудови навчального процесу стають ще масштабнішими. Вони передбачають необхідність впровадження модернізованих моделей вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблематики, що вивчається: серед авторів публікацій з інноваційної проблематики сучасної освіти слід зазначити А.А. Вербицького, Г.А. Празднікова, С.Д. Смирнова, В. Шукшинову, Д.В. Чернілевського, А.І. Навроцького, Л.Г. Сокурянську, І.Е. Смирнову, В.І. Астахову, В.П. Семіноженко, В. Бондара, В. Андрущенко та ін.

Мета дослідження: розкрити деякі аспекти інноваційного реформування системи вищої освіти як ключової сфери розвитку сучасного суспільства. Одним з завдань було: дати узагальнену характеристику інноваційним моделям навчання поширеним у сучасній вітчизняній вищій школі.

Викладення основного матеріалу. Визначень терміну «інновація» безліч. Згідно з англо-російським словником: «інновація» - це нововведення, новина, зміна. На наш погляд, доречно визначити інновацію як результат трансформації ідей, досліджень, розробок, нове або вдосконалене науково-технічне чи соціальне рішення, яке прагне до суспільного визнання через використання його в практичній діяльності людей. Отже, інновації зі своєї сутності покликані мати позитивні результати. Сучасна освіта повинна мати за мету формування Нового покоління, яке зможе дати відповіді на поставлені запитання за умов використання результатів незалежних творчо-розумових процесів людини - єдиного джерела розвитку будь-якого суспільства в межах існуючої цивілізації. Воно можливо лише з точки зору особистого самоформування, самовиховання, саморозвитку, самогармонізації, самодисципліни, чому сприяють природні творчі начала людини. Але для цього необхідно створити певні умови через отримання знань, інформації.

Сучасні дослідники практично одноставно схильні поділяти існуючі у вітчизняній вищій школі моделі навчання на дві групи: традиційні та інноваційні. Такий розподіл представляється суперечливим. Не можна не відзначити, що так звані «інноваційні» моделі не виключають істотної опори на традиційні основи і використовують в значному об'ємі форми, методи і прийоми, відпрацьовані в рамках так званої «традиційної» моделі навчання.

Аналіз літератури показує, що інноваційні моделі навчання шикуються, в ос-

новному, за принципом «Навчання через інновацію і навчання через діяльність» [2, 7-9]. Зразкова узагальнена модель інноваційного навчання була змальована в одній з перших робіт на цю тему (Kozma and Johnson, 1991). Вона передбачала: 1) активну участь студента в процесі навчання (а не пасивне засвоєння інформації); 2) можливості прикладного використання знань у реальних умовах; 3) наведення концепцій і знань у найрізноманітніших формах, а не тільки у текстовій; 4) підхід до навчання як до колективної, а не індивідуальної діяльності; 5) акцент на процес навчання, а не на запам'ятовування інформації [3].

На основі узагальненої інноваційної моделі навчання представимо найпоширеніші в сучасній вітчизняній вищій школі моделі, до них можливо віднести контекстне навчання, імітаційне навчання, проблемне навчання, модульне навчання, дистанційне навчання. Особливу роль у цих інноваційних моделях грають активні форми і методи навчання або технології активного навчання. Технології називають активними, оскільки в них істотно змінюються і роль викладача (замість ролі інформатора роль менеджера), і роль тих, кого навчають (інформація не мета, а засіб для освоєння дій і операцій професійної діяльності).

Як висновок, маємо зауважити, серйозна зміна освіти – глобальний процес, і для його здійснення необхідний суспільний консенсус, створення і підтримання якого – головне завдання уряду й керівництва системи освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чернов І.О. Економічний розвиток суспільства: формат кризи // <http://intkonf.org/chernov-io-ekonomichny-rozvitok-suspilstva-format-krizi/>
2. Смирнова І.Э. Модели обучения в системе высшего образования // *Инновации в образовании*. – 2006. – №1. – С.7-9.
3. Формирование общества, основанного на знаниях. Новые задачи высшей школы / Пер. с англ. – М.: Весь Мир, 2003.

ВІДОКРЕМЛЕНІ СТРУКТУРИ ВУЗІВ – ЦЕНТРИ ПРОФЕСІЙНОГО ТА ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДІ РЕГІОНІВ

Аптекарь М.Д., Свинорев Ю.О., Харковський Р.Г.

Краснодонський факультет інженерії та менеджменту

Відокремлені структури створені в шахтарських регіонах на відміну від відокремлених структур у великих містах є осередком культурного, професійного та духовного розвитку молоді. Це накладає велику відповідальність на працівників цих структур. На прикладі КраФІМ ми можемо стверджувати, що така структура значно покращує професійний та культурний рівень молоді, впливає на науковий потенціал регіону, надає наукову допомогу організаціям та підприємствам міста. Такі структури сприяють тому, що молодь залишається в регіоні.

Краснодонський факультет інженерії та менеджменту, створений як регіональний підрозділ нашого університету у 1995 році для надання освітніх послуг у місті Краснодон та Краснодонському районі, за роки свого існування перетворився на самодостатній навчальний, науковий та культурний

центр, що своєю діяльністю тепер охоплює увесь південно-східний регіон Луганської області, тобто й оточуючи його райони – Свердловськ та Ровеньки, є своєрідним капіляром загальноукраїнської системи освіти, та носієм світла освіти у віддалених регіонах нашої держави.

Про це свідчать факти.

За період роботи здійснено випуск 2357 спеціалістів та магістрів зі спеціальностей за якими, згідно ліцензії ведеться підготовка відповідних фахівців.

З кожним роком факультет збільшує відсоток дипломних робіт та проектів що реально відображають проблеми підприємств регіону. В таких обставинах сам процес дипломування фактично перетворюється на інтеграцію майбутнього фахівця – «студента-дипломника», до виробничого процесу відповідного підприємства або установи, та здобуття їм першого робочого місця, цей чинник суттєво впливає на загальний показник працевлаштування студентів, а перехід до такого становища речей і є одним з завдань факультету, та засвідчує його роль як справжнього центру розвитку регіону.

Реалізуючи у своїй повсякденній діяльності концепцію «викладач до студента» факультет сприяє розв'язанню цілої низки соціально-економічних питань регіону, що особливо є важливим за умов кризи. Це відображається, на сам перед у створенні, так би мовити, «умовних робочих місць», тобто збільшується зайнятість населення у регіоні. Стан речей такий, що багато людей які мешкають у подібних невеличких містах як Краснодар та Свердловськ, спроможні сплачувати навчальні послуги лише тут на місцях, оскільки у такому випадку не є нагальними проблеми проживання дітей, вони вдома (проблеми проїзду), вони «на очах» (проблеми нагляду за ними), бо вони ще все таки діти (17 -20 років), а це найбільш небезпечний вік. Тобто, такий підхід розв'язує цілу низку всіляких питань що виникають при навчанні у віддаленому від домівки вузі.

Факультет є рушійною силою що спонукає молодь займатися науковою та творчою діяльністю. За часи існування проведено 23 конференцій, традиційно у травні на базі КраФІМ проводиться конференція «Соціальні, економічні та екологічні проблеми розвитку вугільних регіонів СНД», яка стала міжнародною, та відроджені завдяки факультету «Фадєєвські читання». Регулярно проводяться студенські наукові форуми – конференції, семінари, круглі столи, а також стали традиційними заходи що відтворюють суто українську культуру, різноманітні за формами: «веснянки», святкування різноманітних подій тощо. Як результат цього, постійно зростаюча кількість опублікованих наукових робіт (у 2006 – 74, у 2007 - 87, у 2008 - 93), з них у фахових виданнях (у 2006 – 14, у 2007 - 27, у 2008 - 33), та захищених дисертацій (одна у 2006 році, дві у 2007 році, та очікується три у 2009 -2010 н.р.).

Зростає кількість опублікованих студентами робіт, та здобутих їми різноманітних винагород на форумах різного рівня, починаючи з факультетських, та закінчуючи загально українськими та міжнародними.

Модернізовано сайт факультету, створено механізм його систематичного інформаційного відновлення. Використовуючи інформаційні ресурси всесвітньої мережі Інтернет.

Факультет має найбільшу та найпотужнішу в регіоні бібліотеку (25 000 найменувань книг, регулярно ведеться підписка на періодику 57 видань, з них надходить українською мовою 27). Створено електронний каталог бібліотеки, який розміщено на сайті факультету, що надає зручності користування не тільки

викладачам та студентам, але й простим мешканцям регіону, та фахівцям відповідних підприємств міста.

Враховуючи особливу увагу до виховання у студентської молоді здорового способу життя, на факультеті значна увага приділяється розвитку фізичної культури та спорту. Організовані та працюють секції з таких видів спорту як: волейбол, футбол, баскетбол, аеробіка, настільний теніс. Згідно календаря спортивно - масових заходів на факультеті проводяться змагання за такими видами спорту: з футболу, волейболу, баскетболу, настільного тенісу, легкоатлетичного кросу, а також спортивні свята. Збірні команди факультету приймають участь у міських та обласних змаганнях, у матчевих зустрічах.

На факультеті на базі студентського парламенту створена «Кадрова агенція», яка займається моніторингом регіонального ринку праці та сприяє працевлаштуванню випускників, а також відслідковує їх кар'єрне зростання.

Нарощується співпраця з провідними науковими установами України, Росії, при цьому опір робиться на колишніх випускниках, які є та залишаються членами членами нашої великої Далівської родини.

Але не ці сухі цифри характеризують дієвість факультету в регіоні, одним з визначальних показників будь-якої освітньої установи є, на сам перед, попит на його випускників - показник працевлаштування, він на факультеті постійно високий, у середньому на рівні 82 – 87 %..

Таким чином, а наведені факти свідчать про це, факультет перетворився у дійсно осередок справжньої української освіти і культури та носій інноваційних ідей для регіону, і все це не зважаючи на вир хаосу викликаного економічною кризою.

СИСТЕМА ECTS ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ В ВІТЧИЗНЯНУ ВИЩУ ШКОЛУ

Бельдюгін В.А. Бельдюгіна І.Ю.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Ключовими поняттями, які обов'язкові до виконання університетами, що увійшли у Болонський процес є: Європейська система трансферу та акумуляції кредитів (залікових балів), ECTS, а також поняття додатку до диплому (DS), яке використовує систему ECTS та її компоненти.

ECTS (European Community Course Credit Transfer System) - це методична система, яка пропонує спосіб вимірювання та порівняння навчальних досягнень студентів і переведення їх з одного інституту до іншого. ECTS є орієнтованою на студента системою опису освітніх програм (або учбових планів) шляхом кількісної оцінки їх компонентів у залікових балах (кредитах), Система кількісної оцінки компонентів освітніх програм (предметів, модулів, блоків) у кредитах базується на повному учбовому навантаженні студента, необхідному для досягнення декларованих цілей (знань, умінь, навичок) відповідного компоненту програми.

Спочатку система виникла під впливом програми Erasmus (1989-1996 рр.) та тестування протягом шести років як пілотна схема, у якій було задіяно 145

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

закладів вищої освіти в усіх країнах - учасницях ЄС та ЄЕС. З моменту впровадження Інституційного контракту в програмі Socrates-Erasmus усі європейські університети можуть брати участь в ECTS. Отже, використання системи ECTS із самого початку мало на меті уніфікацію вимірювання навчальних досягнень студентів.

Система ECTS базується на трьох ключових елементах: по-перше, інформації (стосовно навчальних програм і здобутків студентів); по-друге, взаємної угоди (між закладами і студентом); по-третє, використання кредитів ECTS (щоб визначити навчальне навантаження для студентів).

Ці три ключові елементи приводяться в дію через використання трьох основних документів: 1) інформаційного пакету; 2) форми заяви (навчального контракту); 3) переліку оцінок дисциплін.

Кожен заклад, що використовує ECTS, випускає інформаційні пакети як довідники для потенційних партнерів, студентів і викладацького складу закладів-партнерів, до своїх курсів, навчальних програм, навчального й адміністративного устрою. Призначення інформаційних пакетів у тому, щоб орієнтувати студентів на вибір відповідних програм і планувати їхнє навчання за кордоном, і забезпечувати практичною інформацією.

Інформаційні пакети повинні систематично, кожного року, оновлюватися і бути легко доступними для користувачів, студентів і викладацького складу.

Використання ECTS є добровільним і базується на угоді, що 60 кредитів вимірюють повне учбове навантаження студента за один учбовий рік (відповідно 30 кредитів за один семестр, 20 кредитів - за триместр). Вони відображають кількість роботи, якої вимагає кожен блок курсу, відносно загальної кількості роботи, необхідної для завершення повного року академічного навчання у закладі, тобто лекції, практична робота, семінари, консультації, виробнича практика, самостійна робота і екзамени чи інші види діяльності, пов'язані з оцінюванням.

Кредити ECTS – це відносне, а не абсолютне мірило навчально навантаження студента, що лише визначає, яку частину загально річного навчального навантаження займає один блок курсу у закладі чи на факультеті, який призначає кредити.

Документальне засвідчення про рівень та обсяг засвоєних студентом знань здійснюється на локальному або національному рівні, до яких додається ECTS рівень. Відповідно до шкали рівнів ECTS студентів оцінюють за статистичною базою. Тому статистичні дані - це перший крок представлення студента для прийняття до ступеневої системи ECTS.

Шкала ECTS	Статистичні критерії шкали ECTS	Відповідні рівні діючої української шкали успішності	Співвідношення між національною шкалою та ECTS
A - excellent	кращі 10%	відмінно	5 - відмінно
B - very good	наступні 25%	добре	4.5 - дуже добре
C - good	наступні 30%		4 - добре
D- satisfactory	наступні 25%	задовільно	3.5 - цілком задовільно
E - sufficient	останні 10%		3 - задовільно
FX	Два типи неуспішних студентів	незадовільно	2.5 – недостатньо
F - fail			2 - незадовільно

Академічна довідка (The Transcript of Records), Обмін (трансфер) кредитів між університетами здійснюється шляхом надання академічних довідок. Академічна довідка, зокрема, описує (у термінах ECTS) учбові досягнення кожного студента як до, так і після навчання за кордоном, або в іншому університеті. Кожен курс (предмет), який вивчав студент, під час навчання, відображений в академічній довідці не лише кількістю здобутих ECTS-кредитів, але також оцінками за національною шкалою оцінок і за шкалою ECTS. Підписана та завірена академічна довідка надається обом університетам, а також студенту. Існує стандартна для Болонського процесу та системи ECTS форма академічної довідки англійською та іншими мовами.

Додатки до дипломів переслідують мету прозорого та спрощеного міжнародного визнання професійних та академічних кваліфікацій (дипломів, ступенів, сертифікатів, тощо) та їх порівняння. Модель додатків до дипломів (DS) була розвинута Європейською Комісією, Радою Європи а також UNESCO/CEPES і має на меті єдиний і стандартизований опис природи, рівня, змісту, наповнення та статусу (nature, level, context, content and status) навчання, яке отримав та успішно засвоїв власник диплому.

Документ складається з восьми обов'язкових секцій: інформація про власника кваліфікації; інформація про наданий кваліфікаційний рівень; інформація відносно рівня наданої кваліфікації; інформація відносно змісту навчання та досягнутих результатів; інформація відносно функцій, притаманних наданому кваліфікаційному рівню; додаткова інформація; інформація по легалізації (засвідчення) додатку до диплому; стандартизована інформація про національну систему вищої освіти.

Інформація повинна бути надана по всім восьми секціям обов'язково. Якщо за якихось причин певний пункт неможливо висвітлити, необхідно в ньому ж надати причини, за якими це не виявилось можливим. Університети повинні забезпечити додаткам до дипломів такий самий рівень захисту (від підробки) та рівень засвідчення (легітимації), який вони забезпечують відповідним дипломам.

Додаток до диплому DS сприяє: конкурентноздатність випускників на ринку праці за кордоном; полегшує академічне визнання університету та покращує його репутацию за кордоном; захищає національну автономію, та національні особливості університету в рамках загальноєвропейського простору вищої освіти.

Отже, Європейська система трансферу та акумуляції кредитів – це методична система, що має на меті уніфікацію на міжнародному рівні освітніх програм, учбових навантажень та спрощеного вимірювання навчальних досягнень студентів. Система базується на 3 елементах: інформації, угоді, кредитах. Обмін кредитів між університетами здійснюється шляхом надання академічних довідок. Крім того, для спрощення міжнародного визнання існують додатки до дипломів, які складаються з 8 обов'язкових секцій.

З метою адаптації європейської вищої освіти в Україні, згідно вимог Болонського процесу, необхідно: продовжувати реформування у напрямку запровадження кредитно-модульної системи; адаптація системи освітньо-кваліфікаційних рівнів («бакалавр», «спеціаліст»); визначити термін підготовки бакалаврів і магістрів (яку обрати схему тривалості (у роках) підготовки для кожного рівня: 3+2; 4+1; 4+2); завершити розробку Стандартів вищої освіти; визначити залікові кредити курсів. Розроблення структурно-логічних схем та навчальних планів підготовки за напрямками і спеціальностями; розробити зміс-

товні модулі залікових кредитів; розробити системи оцінювання змістових модулів та залікових кредитів.

Таким чином, впровадження системи ECTS у вищих навчальних закладах України потребує суттєвих змін та доповнень у систему вищої освіти. Європейська система трансферу оцінок має, як певні переваги, так і недоліки. Тому вона може бути впроваджена лише враховуючи особливості національної системи освіти та необхідність тривалого адаптаційного періоду.

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСА ОСВІТИ

Богомазов О.В.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Підвищення якості підготовки фахівців вищою школою в значній мірі визначається досягненнями інформатики, впроваджуваними в освітній процес.

Процес інформатизації сфери освіти здійснюється по двох основних напрямках:

- некерована інформатизація, що реалізується знизу з ініціативи педагогічних працівників і охоплює найбільш актуальні сфери діяльності й предметні області;
- керована інформатизація, що підтримується матеріальними ресурсами й відповідно до загальних принципів має концепцію і програму.

У програмі інформатизації освіти особливе місце займає підпрограма розробки й впровадження інформаційних технологій у навчання.

Стосовно до навчального процесу й до наукових досліджень основне значення мають нові інформаційні технології, у яких предметом і результатом праці є інформація, а знаряддям праці - ЕОМ.

Будь-яка інформаційна технологія містить у собі дві проблеми:

- рішення конкретних функціональних проблем користувача;
- організація інформаційних процесів, що підтримують рішення цих завдань.

Удосконалювання методів рішення функціональних завдань і способів організації інформаційних процесів приводить до зовсім нових інформаційних технологій, серед яких стосовно до навчання можна виділити наступні:

1. Комп'ютерні навчальні програми, що включають у себе електронні підручники, тренажери, лабораторні практикуми, тестові системи.
2. Навчальні системи на базі мультимедіа-технологій, побудовані з використанням персональних комп'ютерів, відеотехніки, накопичувачів на оптичних дисках.
3. Інтелектуальні й навчальні експертні системи, використовувані в різних предметних областях.
4. Розподілені бази даних по галузях знань.
5. Засоби телекомунікації, що включають у себе електронну пошту, телеконференції, локальні й регіональні мережі зв'язку, мережі обміну даними й т.д.
6. Електронні бібліотеки, розподілені й централізовані видавничі системи.

Основні напрямки використання інформаційно-комп'ютерних засобів в освіті охоплюють чотири найбільш істотні області:

1. Комп'ютерна техніка й інформатика як об'єкти вивчення.
2. Комп'ютер як засіб підвищення ефективності педагогічної діяльності.
3. Комп'ютер як засіб підвищення ефективності науково-дослідної діяльності в освіті.
4. Комп'ютер і інформатика як компонент системи освітньо-педагогічного керування.

Можна привести численні й цілком переконливі приклади, що підтверджують ефективність використання комп'ютерів на всіх стадіях педагогічного процесу:

- на етапі пред'явлення навчальної інформації;
- на етапі засвоєння навчального матеріалу в процесі інтерактивної взаємодії з комп'ютером;
- на етапі повторення й закріплення засвоєних знань (навичок, умінь);
- на етапі проміжного й підсумкового контролю й самоконтролю досягнутих результатів навчання;
- на етапі корекції й самого процесу навчання, і його результатів шляхом удосконалювання дозування навчального матеріалу, його класифікації, систематизації й т.п.

Всі ці можливості властиво дидактичного й методичного характеру дійсно незаперечні. Крім того, необхідно взяти до уваги, що використання раціонально складених комп'ютерних навчальних програм з обов'язковим обліком не тільки специфіки властиво змістовної (наукової) інформації, але й специфіки психолого-педагогічних закономірностей засвоєння цієї інформації даним конкретним контингентом учнів, дозволяє індивідуалізувати й диференціювати процес навчання, стимулювати пізнавальну активність і самостійність студентів.

Комп'ютерне навчання дійсно є ефективним, сприяє реалізації відомих дидактичних принципів організації навчального процесу, наповнює діяльність учителя, викладача принципово новим змістом, дозволяючи їм зосереджуватися на своїх головних навчальних, виховних і розвиваючих функціях.

КОМПЬЮТЕРИЗАЦИЯ И ИНФОРМАТИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Булгакова Е. А.

*Восточнoукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В настоящее время одно из важнейших заданий на этапе модернизации высшего образования Украины есть обеспечение качества подготовки специалистов на уровне международных стандартов.

Одно из путей решения проблемы образования является повышение качества подготовки специалистов на основе использования в учебном процессе современных информационных технологий, применение активных методов обучения, разработка технологий дистанционного обучения.

В настоящее время правительства большинства стран прилагают огромные усилия для модернизации своих систем образования на основе информационных и компьютерных технологий, являющихся ключом к подобной модернизации.

Высшие учебные заведения, опираясь на преимущества и возможности, предоставляемые новыми информационными и компьютерными технологиями играют ведущую роль и обеспечивают качество образования путем применения этих технологий в области преподавания, подготовки кадров и научных исследований, обеспечивая тем самым, всеобщую доступность знаний, создания новых форм учебной среды, начиная от средств дистанционного образования и вплоть до полноценных "виртуальных" высших учебных заведений.

Следует отметить, что развитие электронных средств мультимедиа открывает для сферы обучения принципиально новые дидактические возможности. Так, системы интерактивной графики и анимации позволяют в процессе анализа изображений управлять их содержанием, формой, размерами, цветом и другими параметрами для достижения наибольшей наглядности. Применение мультимедиа в электронном обучении не только увеличивает скорость передачи информации учащимся и повышает уровень ее понимания, но и способствует развитию таких важных качеств, как интуиция, образное мышление. Целью применения инновационных технологий в обучении является расширение доступности и открытости образования. Это существенно повысит качество подготовки выпускников, будет способствовать росту рейтинга университета на рынке образовательных услуг, позволит значительно увеличить производительность труда профессорско-преподавательского состава и эффективность аудиторной и самостоятельной работы студентов. Компьютеризация обучения оказывает существенное воздействие на все компоненты учебного процесса. Компьютер позволяет включать в содержание обучения различные эвристические средства, прежде всего стратегии поиска решения задач.

В настоящее время наблюдается процесс развития информатизации, который характеризуется широким внедрением современных информационных технологий в различные сферы человеческой деятельности, реализация которых предполагает интеграцию различных видов деятельности (учебной, учебно-исследовательской, методической, научной, организационной) в рамках единой методологии, основанной на применении информационных технологий. Информатизация и компьютеризация образования характеризуется широким внедрением электронных средств и вычислительной техники в процесс подготовки студентов и предполагает обучение основам алгоритмизации и программирования, элементам алгебры логики, математического моделирования на ЭВМ.

Этап информатизации образования характеризуется использованием мощных персональных компьютеров, быстродействующих накопителей большой емкости, новых информационных и телекоммуникационных технологий, мультимедиа-технологий и виртуальной реальности.

В своем докладе хотелось бы отметить, что работа с компьютером благодаря его "доброжелательности" дает чувство психологического комфорта, а у некоторых людей даже уверенность в себе. Широкое использование компьютеров во всех звеньях жизни общества поднимает вопрос о компьютерной грамотности (ИТ-компетентность) каждого его члена. Компьютерная грамотность уже сейчас является составной частью общечеловеческой культуры. Сфера использования компьютера в образовании обширна и включает в себя использование компьютера в учебном процессе и

во внеаудиторное время, тестирование учащихся, учет успеваемости и т.д.

Многие специалисты считают, что в настоящее время лишь компьютер может обеспечить качественный рывок в системе образования.

При полной компьютеризации техническое оснащение процесса обучения состоит из компьютеров, включая серверы и оборудование для проецирования на экран, объединенных в местную сеть и подключенных к Internet. Использование экранных средств компьютера и применение в отдельных случаях или время от времени контроля знаний учащихся по закрытому варианту тестов составляют содержание использования компьютера.

При создании программ информатизации следует опираться на опыт передовых стран, учесть их успехи и неудачи, отразить в них существующие и перспективные тенденции. Для успешной реализации программы необходимо следовать общим для всего мирового сообщества принципам.

ЛИТЕРАТУРА

1. Каймин В.А. Закон об информации, информатизации и защите информации ComputerWorld/Украина, от 22 февраля 2008 года. – 3 стр.
2. Черних А. "Европа знаний": Вхождение Украины в общеевропейский простор высшего образования – 2004.- 205 стр.
3. Карпов Я. С. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры. – Дистанционное образование. – 2004. – 25 стр.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ СКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРАФІЧНОГО ПРЕДСТАВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Бутенко М. Л., Швецова Д. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Актуальність проблеми. Невід'ємною частиною документообігу будь-якого навчального закладу є план навчального процесу. При створенні навчального плану необхідно визначити ланцюжок послідовності вивчення предметів, логічний зв'язок між предметами, а також простежити за тим, щоб кількість дисциплін, що вивчаються, відповідала нормативам.

Постановка завдання. Сьогодні освітня діяльність ВНЗ базується на державних освітніх стандартах, які визначають перелік дисциплін, що вивчаються, і відповідний об'єм навчального навантаження.

Мета даної статті – показати, як за допомогою графічного представлення інформації можна спростити процес складання навчальних планів (при необхідності і інших документів), узявши за основу побудову структурно-логічних схем.

Основна частина. Вирішальна роль у створенні мережевої моделі відкритої освіти належить навчально-методичному комплексу, який базується на основі навчального плану. Навчальні плани логічно зв'язують окремі дисципліни і направляють пізнавальну діяльність студента на здобуття знань, умінь і навиків [1].

Навчальні плани строго структуровані. Це дозволяє розглядати навчальний

план як алгоритм, що описує «траєкторію» освітньої діяльності того, що вивчається. Інтуїтивно-зрозумілий і максимально формалізований характер представлення навчальних планів дозволяє розглядати їх як методологічну основу для розробки мережевої моделі навчання.

Програмне середовище, що забезпечує електронну реалізацію структурно-логічних схем (СЛС) має бути інтерактивне і побудоване на ряду принципів моментів, основними з яких є наступні:

- не можна вивчити дисципліну «А» раніше дисципліни «Б», якщо дисципліна «А» базується на дисципліні «Б»;
- кожна дисципліна вивчається в безперервний проміжок часу;
- необхідно вивчити всі дисципліни, представлені на СЛС;
- не можна одночасно вивчати дисципліни лише одного циклу;
- тривалість навчання, годинне навантаження і кількість дисциплін не повинні перевищувати обумовлені нормативними актами.

Враховуючи всі приведені вище вимоги, був розроблений графічний інтерфейс користувача – «Редактор структурно-логічних схем».

Редактор СЛС – це програма, яка допомагає представити необхідну нам інформацію у вигляді діаграм, встановити зв'язки між об'єктами.

Редактор структурно-логічних схем дає можливість: уявити інформацію про логічний взаємозв'язок дисциплін навчального плану в графічному вигляді; встановити зв'язки між дисциплінами.

Основні переваги редактора СЛС: простий, інтуїтивно-зрозумілий інтерфейс; зручність і простота створення діаграм; створення зв'язків між дисциплінами; визначення зв'язків тем дисциплін. Редактор СЛС володіє всіма можливостями звичайного графічного редактора.

Для початку роботи з програмою інформацію необхідно представити у вигляді таблиці, яка містить наступні стовпці: код дисципліни, назва дисципліни, номер семестру, код кафедри, кількість годин, кількість кредитів. Таблицю зберігаємо у форматі csv(Comma Separated Values). Імпортуємо цей файл в програму і отримуємо структурно-логічну схему (рис. 1).

На екрані з'являється блоки діаграми у вигляді прямокутників з назвою дисциплін. Над кожним блоком підписаний код відповідної дисципліни. Кожен стовпець відповідає певному семестру. У нижній частині екрану знаходиться панель «Властивості» блоку, куди вже занесені назва дисципліни, її код і кількість кредитів.

За допомогою ліній зв'язку можемо сполучати схожі або пересічні в процесі вивчення дисципліни. Якщо клікнути лівою кнопкою миші на лінію зв'язку, внизу з'явиться панель «Властивості» із списками тем двох, сполучених нами, дисциплін. Можна об'єднати схожі теми. Є можливість зміни шрифту, кольору лінії, задання фонового малюнка блоку.

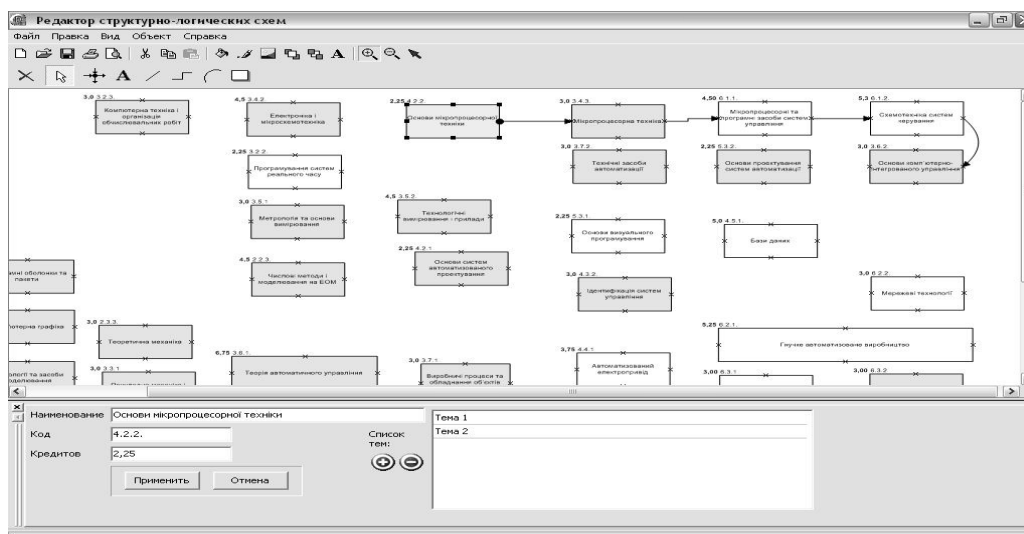

Рис. 1. Интерфейс программы редактора СЛС.

Виводи. Редактор структурно-логічних схем значно полегшує процес побудови діаграм, а також роботу з ними. Визначення зв'язків тем дисциплін дозволяє правильно спланувати структуру дисципліни в на вчальному плані, прослідити взаємозв'язки ланцюжка дисциплін і виділити основні напрями підготовки студентів.

Надалі планується створення подібного роду програм, які працюватимуть не лише під ОС MS Windows, але і під іншими ОС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ширшов Е. В., Ефимова Е. В. Организация учебной деятельности в вузе на основе информационно-коммуникационных технологий. - М.: Логос-Университетская книга, 2006.–272с.

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НА МАШИНОБУДІВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Велігура А.В., Мусаєва Е.К., Кудінов А. М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Процеси, що відбуваються на сьогоднішній день у світовій економіці, призвели великі промислові комплекси, продукція яких не є предметом масового попиту, у важкий фінансово-економічний стан. Отже, для підвищення ефективності виробництва підприємствам спеціального машинобудування необхідно знижувати собівартість своєї продукції. Одним зі способів є оптимізація системи стимулювання праці.

Таким чином, актуальність оптимального стимулювання праці зумовлена

важливістю прийняття обґрунтованих рішень в умовах жорсткої економії коштів, призначених для матеріального заохочення.

Об'єктом дослідження є ВАТ «ХК«Луганськтепловоз». Підприємство має складну організаційну структуру, що необхідно враховувати при формуванні політики стимулювання.

Зазвичай у виробничій практиці широко використовуються системи матеріального стимулювання, що описуються наступним виразом:

$$\sigma = \lambda(y - x) \quad (1)$$

где σ - розмір премії, λ - ставка оплати, y – вироблення агента, x - планове завдання.

Дана система стимулювання володіє тим недоліком, що величина стимулу в певній мірі залежить від плану, а не від фактичної виробки. У цьому сенсі підрозділи, що мають занижені планові показники, знаходяться в «більш вигідному» положенні в порівнянні з тими, кому дано напружений план.

Таким чином, метою даного дослідження є пошук шляхів підвищення ефективності стимулювання праці на великому машинобудівному підприємстві та розробка математичних моделей стимулювання праці.

За «масштабом» розгляду і застосовуваних методів можна виділити наступні взаємопов'язані підходи до організації стимулювання праці:

— «мікроекономічний», в якому акцент робиться на розгляді стимулювання в рамках організації (підприємства, відомства, фірми і т.д.), причому основою є аналіз саме економічної діяльності (як індивідуальної, так і колективної);

— «агентний», у якому центром розгляду є людина.

На даному підприємстві організаційна система (ОС) складається з керуючого органу - центру на верхньому рівні ієрархії і керованого суб'єкта - агента на нижньому рівні. Метою центру є максимізація прибутку, а метою агента - одержання максимально можливої премії. Таким чином, ми маємо справу з конфліктом інтересів, а значить, для вирішення поставлених завдань доцільно вибрати засоби ігрового моделювання. У відповідності зі своїми цілями, гравці дотримуються певних стратегій, агент впливає на обсяги вироблення, центр - на розмір премії агента. Якщо гравці мають вищезначених цілі, їх цільові функції будуть приймати наступний вигляд:

$$\begin{cases} H = C \cdot y - Z(y) - \sigma(y) \rightarrow \max; \\ \sigma(y) \leq \sigma_{\max}; \\ y \leq \min(y_{\text{попит}}, y_{\max}), \end{cases}$$

$$i \begin{cases} f(y) = \lambda_0 (y - y^-) \left(1 + k \frac{y - y^-}{y^-}\right) \xrightarrow{y} \max; \\ y > y^-, y \leq y_{\max}. \end{cases}$$

y – фактичне вироблення агента; C – цена виробу; $s(y)$ – величина премії агента; $Z(y)$ – витрати центру на виробництво (за виключенням премії); σ_{\max} – максимально можливий розмір премії; $y_{\text{попит}}$ – обсяг попиту на продукцію; y_{\max} – максимальне вироблення агента; λ_0 – базова ставка стимулювання; y^- – планове вироблення агента; Введено оперативного змінюваний безрозмірний керуючий па-

параметр k , змінюючи значення якого центр може впливати на розмір премії агента.

Очевидно, що агент не може нескінченно збільшувати вироблення. Розмір премії також не може бути нескінченно великим. Виникає задача визначення меж зміни параметра k , при яких інтереси центру і агента було узгоджено, і розглянута нами організаційна система могла функціонувати.

Розроблена система матеріального стимулювання була впроваджена у виробництво для працівників бригади N тепловозо-рамного цеху. Був визначений інтервал допустимих значень керуючого параметра k , значення якого задовольняють як інтересам центру, так і агента.

Кожному рівню вироблення агента відповідає інтервал допустимих значень параметра k . Центр встановлює величину цього параметра, з огляду на його можливий діапазон зміни. Область, яка знаходиться вище функції K_{\min} і нижче функції K_{\max} є областю узгодження, а саме агент буде збільшувати вироблення, отримуючи за це задовільний для себе матеріальну винагороду, а центр максимізувати свою цільову функцію, не виходячи за рамки преміального фонду. Внаслідок впровадження запропонованої системи матеріального стимулювання були отримані наступні результати:

Мі-сяць	Планова виробітка (нормо/год.)	Фактична виробітка (нормо/год.)	Заробітна платня (грн.)	Здобуток	Затрати на виробництво	Прибуток
1	650	650	3900	19500	9750	5850
2	650	650	3900	19500	9750	5850
3	650	650	3900	19500	9750	5850
4	650	650	3900	19500	9750	5850
5	650	650	3900	19500	9750	5850
6	650	650	3900	19500	9750	5850
7	650	800	4915	24000	12000	7085
8	650	760	4651	22800	11400	6749
9	650	698	4232	20940	10470	6238
10	650	745	4551	22350	11175	6624
11	650	750	4585	22500	11250	6665

Показники прибутку підприємства та фактичної вироблення збільшилися. Це пояснюється тим, що робітникам вигідно збільшувати свій виробіток, а підприємство при цьому одержує великий прибуток.

Дослідження, проведені в даній роботі, можуть бути використані на великих машинобудівних підприємствах різної форми власності для удосконалення управлінської діяльності, аналізу та планування господарської діяльності підприємства.

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УЧБОВОГО ПРОЦЕСУ У ВУЗІ

Гіркін Є.Й., Андріанова Л.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Сьогодні світ вступає в нову еру знань і високорозвиненого інтелекту. Оцінюючи можливості країни, в першу чергу враховується інтелектуальний потенціал суспільства, наявність творчого здобутку, нових знань і технологій, у тому числі й інформаційних. Перспективні розробки, високі технології, ноу-хау стали продуктом розвинутої економіки, і ми є учасниками інтелектуальної технологічної революції.

Розвинуті країни світу досягли нового інформаційного рівня, який характеризується значним підвищенням значення інформації і знань, широким використанням інформаційних технологій в усіх сферах життєдіяльності суспільства і держави. Україна також вступила на шлях побудови інформаційного суспільства.

Використання комп'ютерів та комп'ютерних мереж у практиці навчання привело більшість сучасних дослідників до відпрацювання методології та техніки дистанційного навчання, дена форма навчання практично залишилась не в полі діяльності, дослідження цього процесу залишається на рівні частинного застосування комп'ютерів при контролі та вивченні окремих тем, тобто у якості технічного засобу навчання.

Прискорені темпи розвитку дистанційного навчання обумовлені організацією єдиного навчального простору (Болонський процес) для професій, які ґрунтовані на предметному знанні (наприклад, компанія Intel «Intel – навчання для майбутнього»), інтересам виробників техніки, власників комунікацій та іншими факторами.

У процесі зародження та розвитку інформаційного суспільства важливе значення мають проблеми, які пов'язані з організацією освітнього процесу. Розвиток сучасних інформаційних комунікаційних технологій створює середовище, яке характеризує швидкі та неперервні зміни.

Проблема інформатизації суспільства – актуальна задача подальших розробок, освоєння та впровадження інформаційних технологій як необхідного засобу та умови організації різних сфер діяльності суб'єкта, і насамперед його освіти.

Вищі навчальні заклади, спираючись на переваги та недоліки, які надають інформаційні та комунікаційні технології, мають грати головну роль у забезпеченні якості освіти, створення нових форм учбового середовища, застосування інформаційних технологій у галузі викладання тощо.

Існують внутрішні проблеми матеріального забезпечення інформатизації освіти, особливо інформатизації «робочого» місця студента та викладача.

Процес інформатизації – це процес постійних змін, але методологічна та методична база інформатизації повинні розроблятися зараз.

Кінцева мета інформатизації залежить від методології навчання та підготовки фахівців.

Методика читання лекцій, манера викладання, зовнішній облік лектора – це фактори суб'єктивного впливу на якість лекції, якість засвоєння учбового матеріалу.

Останнім часом у традиційних дисциплінах спостерігається збиток джерел

інформації. Метод наукового пізнання навмисно залишається поза межею зору більшості джерел, які мають статус підручників. Існує практика «виготовлення» підручників за раді підручників. У таких умовах лекція стає перекладом змісту курсу по «програмним тезам», не має установочної функції, викладається «паралельно» з практичним курсом і ніяким чином не мають впливу на знання та методологію пізнання студентів. Лекція стає джерелом статусу викладача.

Особливу увагу слід приділити контрольним заходам. Сучасні електронні технології полегшують освітній процес, роблячи його більш гнучким і цікавим для студентів. Їхнє використання в університетах України стає нормою.

Навчання у вузі без використання електронних засобів масової комунікації й інформації сьогодні вже немислима. Щороку з'являються все нові пристрої, що дозволяють полегшити процес навчання і зробити його більш гнучким, мобільним, а часом і більш захоплюючим. З їхньою допомогою студенти мають можливість повноцінно займатися, знаходячись в транспорті, очікуючи початку консультації або просто зручно улаштувавшись у парку в перерві між лекціями.

Більш того, особисто бути присутнім на лекції, щоб її прослухати й одержати всеосяжне представлення про те що відбувається в аудиторії, тепер зовсім не обов'язково. Так само, як не обов'язкові і походи в бібліотеку або книгарню для того, щоб запитися матеріалом для самостійного вивчення.

СОВРЕМЕННЫЕ КОМПЬЮТЕРНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО РЕАЛИЗАЦИИ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ

Грибанов В.М., Балицкая Т.Ю.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Настоящий этап развития высшего профессионального образования связан с переходом к практической реализации новой образовательной парадигмы, которая направлена на создание целостной системы непрерывного образования, на формирование научного стиля мышления, на вооружение будущих специалистов мобильным информационным багажом. В государственных образовательных стандартах нового поколения большое внимание уделяется интеграции дисциплин, в связи, с чем возникает вопрос о теоретических и практических основах моделирования соответствующего дидактического процесса.

Сегодня высшая школа пока не дает достаточной глубины и широты фундаментального знания. Проблема состоит в том, что будущий специалист должен обладать умениями и профессиональной мобильностью оперативно реагировать на постоянно возникающие изменения в практической и научной деятельности. А это возможно «при подготовке специалиста, умеющего использовать методологию, основные понятия и положения каждой отдельной дисциплины в междисциплинарной, интегративной связи с другими, как средство решения задач в профессиональной деятельности». Следовательно, для оптимизации подготовки специалистов важно не только выявить междисциплинарные связи, но и учесть их профессиональную направленность при отборе содержания учебных дисциплин.

Новые информационные и коммуникационные технологии позволяют воплотить на практике реальную интеграцию учебных дисциплин, найти точки соприкосновения между общеобразовательными и специальными дисциплинами и, тем самым, осуществить идею междисциплинарных связей. Таким образом, в фокусе образования оказалась методологическая подготовка студента не только по каждой отдельной дисциплине, но и их интеграция с использованием информационных и коммуникационных технологий.

Развитие компьютерной техники и технологии за последнее время привело к значительным изменениям в понимании роли информационных процессов в жизни общества и возможностей применения средств вычислительной техники в обучении. Сфера применения компьютерной техники в образовании постоянно расширяется: так от использования компьютера и сопутствующих ему информационных технологий как объекта изучения предмета информатики акценты переносятся к широкому использованию его как средства для интенсификации учебного процесса по общеобразовательным дисциплинам.

Эти изменения не могли не повлиять на образовательную сферу как с точки зрения содержания задач образования, так и в отношении использования открывшихся технологических возможностей для достижения целей образования.

О НЕОБХОДИМОСТИ УСИЛЕНИЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ПО ХИМИИ

Григорьева А.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В условиях, когда среднему образованию в стране стали уделять меньше внимания, когда отменили выпускные экзамены по многим предметам, в том числе и по химии, когда оценки школьного аттестата не учитываются при поступлении в вуз, когда учебные передачи исчезли с экранов телевизоров, а вместо них транслируют песни, танцы, стрельбу и ток-шоу, в университет на многие специальности пришли первокурсники со слабой физико-математической и химической подготовкой. Мы все чаще сталкиваемся с тем, что студенты не знают таблицу умножения ($3 \times 8 = 31$!), 3 в куб возводят на телефонном калькуляторе, плохо знают символы химических элементов (Na вместо Na, P вместо Pb), путают период и группу в периодической системе химических элементов Д.И. Менделеева, не умеют составлять формулы соединений согласно валентности, а пробирку не могут отличить от бюретки. Все чаще слышим от первокурсников, особенно от пришедших из периферийных школ, что у них в классе по разным причинам практически не было уроков химии, т.к. химию преподавал библиотекарь или учитель труда, физкультуры, или вечно занятый завуч и т.д., и что они не усвоили азов предмета «химия».

Вывод: нынешний контингент первокурсников в большинстве своем нуждается в дополнительных аудиторных занятиях по химии, необходимых для усвоения вузовской программы.

Попав на вузовскую скамью, такие первокурсники теряются, они плохо усваивают лекционный материал, не умеют его конспектировать, не приучены решать домашние задачи и вообще работать самостоятельно. У некоторых опускаются руки и они начинают пропускать занятия.

Итоги проведенных в сентябре этого года тестов по проверке школьных знаний по теме «Классы неорганических соединений» по заданиям, составленным 10-15 лет назад, показали резкое снижение исходного уровня знаний первокурсников. Так, средняя успеваемость студентов технических, экологической и валеологической специальностей составила 62 %, а количество хороших и отличных оценок (7-12 баллов) не превышало 23 %. Особенно обращает на себя внимание неумение первокурсников решать простые химические задачи.

В существующих сейчас учебных планах подготовки специалистов на изучение химии отведено в среднем 108 часов, из них только 45 (14 час. лекций, 28 час. лаб. работ, 3 часа консультаций), т.е. 40 % являются аудиторными. 63 часа составляет самостоятельная работа. Но какая самостоятельная работа без надлежащего фундамента будет эффективной?

Чтобы помочь первокурснику, преподаватели кафедры вынуждены использовать часть времени, отведенного на выполнение лабораторных работ, для разбора теории и обучения решению хотя бы типовых задач. При этом экспериментальная часть лабораторной работы существенно сокращается, а оформление ее и расчеты по ней студенту часто приходится выполнять дома. Нарушается целостность проведения химического эксперимента: обсуждение цели работы, выполнение ее в полном объеме, проведение расчетов или составление уравнений и формулировка выводов.

Обсудив создавшуюся ситуацию, кафедра химии считает необходимым начиная с 2010/2011 учебного года в учебных планах подготовки специалистов направления «Инженерная механика» и родственных ему, увеличить число часов на изучение химических дисциплин («Химия», «Общая химия») как минимум до 144 часов (4 кредита).

При этом для первокурсников, которые еще не адаптированы к условиям вуза, объем самостоятельной работы должен быть меньшим объема аудиторной работы или равен ему, т.е. 60 % аудиторной и 40 % самостоятельной, или 50:50.

Обоснование высказанного: усвоение учебного материала студентами, приближение его к профилю будущей специальности, можно увеличить только при непосредственном контакте с ними на практических занятиях. Поэтому для студентов 1 курса по дисциплинам «Химия» в учебные планы помимо лекционных и лабораторных нужно ввести еще и аудиторные часы для проведения практических занятий объемом 14-28 часов.

Такое изменение планов будет способствовать качественной подготовке студентов.

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ПРОЛЕТАРИАТУ У 60-90-Х РР. ХІХ СТ.

Гусс К.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Будівництво та експлуатація залізничних колій вимагали багатотисячних мас робітників. Масштаби і трудомісткість робіт неважко уявити, якщо згадати, що, наприклад, масивні ґрунтові насипи під рейки споруджувались грабарями вручну.

Найголовнішим джерелом формування залізничного пролетаріату було се-

лянство. Внаслідок реформи 1861 р. та розвитку капіталістичних відносин на селі воно невпинно зuboжіло, розорялося. Утворювалися маси селян-відхідників. Згідно з реформою не одержали наділів колишні дворові, близько 1 млн. „ревізьких душ” отримали жалюгідні наділи, менше однієї десятини на душу. Селяни були поставлені в такі умови, що вони не могли вже харчуватись з тих клаптиків землі, які залишились у них. Маса народу кинулась шукати заробітку, йдучи на фабрики, будівництво залізниць та ін.

З розвитком залізничного будівництва в країні швидко зростав ринок робочої сили. Вузлові станції Знам'янка, Бірзула, Лозова, Волинська стають важливими місцевими ринками найманої праці, тут великі маси заробітчан наймалися на залізничні роботи.

Залізничники являли собою досить специфічну частину робітничого класу. Ця специфіка визначалася джерелами їх формування, класовою і соціальною різноманітністю, а отже і їх становищем поряд з іншими категоріями найманих робітників. Залізничний транспорт з його глибоким поділом праці, його відносно високим технічним рівнем тощо породив значну професійну розмежованість залізничників і виникнення таких спеціальностей, які знаходились на межі між робітниками і службовцями.

Кожна служба має своїх постійних (штатних), тимчасових і поденних робітників і службовців. Найстабільнішою частиною були штатні працівники, а серед них – працівники, пов'язані із службовою рухою і безпекою.

Поденні та тимчасові робітники зосереджувалися в службах тягу (робітники майстерень і депо) і ремонту колії (ремонтні робітники). Значно менший процент поденних і тимчасових робітників був у службах рухою і зв'язку. Поділ робітників-залізничників на штатних, тимчасових і поденних обумовлювався техніко-економічними особливостями залізничного транспорту. Можливість використання поденників забезпечувалася наявністю величезного ринку робочої сили в країні. Однією з причин поділу робітників і службовців на постійних, тимчасових і поденних було прагнення власників залізниць використати цей поділ у своїх вузько класових цілях як засіб додаткового тиску на трудящих. Адже поденні та тимчасові робітники не мали навіть тих елементарних прав і пільг, які мали штатні залізничники – відпусток, безкоштовного проїзду, права на отримання обмундирування тощо. До того ж цей поділ давав змогу власникам маніпулювати розцінками і денними нормами.

Частина кадрів залізничників утворювалася внаслідок безпосереднього найму на роботу в майстерні, депо (маються на увазі ковалі, молотобійці, слюсарі та ін.). Вони становили більше третини залізничників. Основу їх складали майстри, тобто кваліфіковані кадрові робітники. Наприкінці ХІХ - на початку ХХ ст. поповнення кадрів залізничників значною мірою відбувалося вже за рахунок членів сімей цих робітників, що перетворювало їх у потомственних пролетарів.

Формування залізничного пролетаріату України відбувалося за рахунок як місцевого селянства, міських низів, так і селян і робітників з центральних губерній Росії, зокрема з промислових міст. Найбільшу питому вагу робітники-росіяни складали на залізницях, що перетинали Катеринославську, Херсонську і Таврійську губернії. Більшість вихідців з Росії зосереджувалася також у містах, де розташовувалися паровозні і вагонні депо. На залізницях Харківщини співвідношення між росіянами і українцями біло приблизно рівним, на Правобережжі і Лівобережжі переважали українці. На залізницях, що перетинали Катеринославську, Херсонську і Чернігівську губернії, працювало також чимало робітників-поляків і білорусів.

Підприємці прагнули якомога ширше залучати до складу місцевих робітників зuboжілих селян, які були менш вимогливими щодо праці та її оплати. Саме з них формувалася численна група колійної служби: обхідники, бар'єрні сторожі, ремонтні робітники, від яких вимагалася не висока кваліфікація, а лише швидкість в роботі.

Власники майстерень були зацікавлені у створенні контингенту постійних робітників з числа мешканців місцевих сіл і містечок, щоб не підпасти під залежність від заможних майстрових, які часто змінювали місце роботи, а місцевим робітникам поденна плата могла бути зменшена, тому що робітник, який мав власність на місці заробітку, був дешевше робітника, якого доводилось залучати з далеких фабричних центрів.

Таким чином, хоча створити контингент постійних робітників було неможливо, бо їх склад був досить рухливим, плинним, усе ж з часом частина зайнятих у майстернях місцевих безземельних селян і міщан перетворилась на напівкваліфікованих і кваліфікованих промислових робітників.

ДО ПИТАННЯ ПРО СТРАХОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШАХТАРІВ ДОНБАСУ НА ЗЛАМІ ХІХ-ХХ СТ.

Довжук І.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Одним з головних питань у становленні та розвитку гірничорятувальної справи наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. було страхування робітників шахт від нещасних випадків.

Через величезну кількість нещасних випадків серед шахтарів постало питання не лише про надання постраждалим та їхнім родинам допомоги після аварій, а й про здійснення страхових виплат. По всій території Російської імперії діяли спеціальні установи, які вже на початку ХХ ст. неодноразово здійснювали виплати скаліченим та постраждалим шахтарям. Серед них: Допоміжна каса робітників Одеських каменоломень, Допоміжна каса робітників Товариства Криворізьких залізних руд. Подібні каси діяли на Кавказі, у Сибіру, Закаспійській області тощо.

Не був винятком і Донецький басейн. У 1884 р. тут засновано Товариство допомоги скаліченим гірничим робітникам Півдня Росії. Метою Товариства було надання матеріальної допомоги сім'ям робітників, які загинули внаслідок нещасних випадків, а також надання допомоги гірничоробітникам, які отримали травми або втратили працездатність на копальнях. На 1 вересня 1901 р. бюджет Товариства складав майже 320 тис. руб. Джерелом його поповнення були по вагонні збори. За 20 років свого існування (з 1884 по 1904) Товариство видало допомоги на суму 470,4 тис. руб.

2 червня 1903 р. прийнято Закон «О вознаграждении потерпевших вследствие несчастных случаев, а равно членов их семейств в предприятиях фабрично-заводской, горной и горно-заводской промышленности». Згідно цього закону здійснення допомоги травмованим та їхнім сім'ям покладено на самі підприємства. Унаслідок цього Товариство допомоги скаліченим гірничим робітникам Півдня Росії в 1904 р. припинило своє існування.

У 1906 р. на XXXI з'їзді гірничопромисловців Півдня Росії розглядалося питання про страхування робітників не лише від нещасних випадків, а й від хвороб, через старість та інвалідність, внесене на обговорення Міністерством торгівлі і промисловості. За основу взяли найбільш раціональну та прогресивну на той час німецьку систему, що охоплювала три види страхування: від хвороб, нещасних випадків, через старість та інвалідність. Проект Міністерства містив деякі відмінності від німецького зразку. Так, за проектом страхування від хвороб повинно було здійснюватися в окремих лікарняних касах. Усі заклади, що налічували п'ятдесят і більше робітників, були зобов'язані відкривати відповідні лікарняні каси. Підприємства, де загальна кількість робітників не перевищувала 50 чол., повинні були об'єднуватися для утворення загальних лікарняних кас. Серед функцій кас були: виділення грошової допомоги при хворобі; поховання загиблих; надання допомоги впродовж перших шести тижнів лікування постраждалим від нещасних випадків та ін. Лікування хворих та постраждалих не входило до обов'язків лікарняних кас на відміну від німецького закону про страхування. Кошти каси поповнювалися за рахунок внесків робітників, які не могли бути менше 1 та більше 3% від заробітної плати.

Страхування від нещасних випадків здійснювалося за допомогою страхових товариств. У таких товариствах були зобов'язані брати участь усі власники підприємств фабрично-заводської та гірничої промисловості. Товариства організовувалися за територіальною ознакою, проте дозволялось утворення окремих товариств для однорідних виробництв, тобто за галузевою ознакою. Кошти формувалися виключно внесками власників підприємств.

СИСТЕМА БАЗОВИХ МІНІМУМІВ ЗНАТЬ З ДИСЦИПЛІН – ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД У ПІДГОТОВЦІ КРЕАТИВНИХ ФАХІВЦІВ

Слащов В.А., Додонов В.І.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

На сьогодні у голову проблем, які має вирішити вища школа України, поставлено якість навчання майбутніх фахівців, рівень їх професійних знань та умінь. Питання ж постає у тому, як цього досягти і які критерії його характеризують. Багато хто бачить вирішення у збільшенні інформації щодо певних сфер економічної діяльності фахівця. І таке дійсно широко реалізується. Підтвердженням є робочі навчальні плани, за якими здійснюється підготовка бакалаврів у нашому університеті. Навчальні дисципліни подроблені, мають невеликий обсяг навчальних годин, а немало і таких, що практично дублюють одна одну, бо базуються на однакових засадах. У багатьох таких дисциплінах ще й підсумковий контроль знань у формі заліку. Інформаційна сторона навчання переважає фундаментальну, креативну.

Ще стародавні греки вважали, що ученя – це не судина, яку треба наповнити знаннями, а факел, який треба запалити. Інакше кажучи: фахівець має бути не тільки і не тільки обізнаним, а ще й креативним. Остання риса у житті сучасного суспільства дуже цінується, бо є джерелом усіх інновацій.

Обсяг знань на сьогодні не є такою актуальною проблемою у підготовці фахівця, бо існують досить прості та швидкі доступи до будь-якої інформації, у тому числі і вузькоспеціальної. Справа у тому, як використати цю інформацію

для розв'язання інноваційних проблем. Знання та навички, які одержує студент під час навчання в університеті, треба зробити джерелом креативності у його майбутній професійній діяльності.

Аналіз змісту навчальних дисциплін свідчить, що кожна з них незалежно від обсягу має фундаментальну (базову) складову, практично-прикладну та інформаційну, яка їх зв'язує. У кожній дисципліні можна вилучити базовий мінімум знань, який потрібно не тільки довести до студентів, але й прикласти усі дидактичні методи щодо його міцного засвоєння. Треба взяти до уваги і ту обставину, що інформаційна перевантаженість може не сприяти розширенню кругозору студента, а навпаки пригнічувати його розумову діяльність, особливо креативну.

Базовий мінімум знань з дисципліни – це мінімально можливий обсяг знань та умінь, який принципово відрізняє дану дисципліну від інших, стає основою для її вивчення і подальшого творчого використання. Саме цей мінімум має стати ядром викладання дисципліни, центром підсумкового контролю знань. При цьому скоріш за все прийдеться скоротити обсяги змісту багатьох дисциплін, залишивши лише їх фундаментальні основи з деякими прикладами практичної реалізації. Хай буде менше, але краще з точки зору якості, міцності та креативності знань фахівця. Насправді, час, що відводиться навчальними планами для вивчення багатьох дисциплін, досить малий і не дозволяє навіть торкнутися частини проблем наук, які вони презентують. Ми ж з цим миримось, скорочуємо зміст, про децю зовсім не згадуємо, але робимо інколи суто механічно, невпорядковано, без ретельного аналізу, що вкрай потрібне, а без чого при навчанні можна обійтися.

Зрозуміло, питання, яке тут обговорюється, для багатьох викладачів не є інновацією. З деяких дисциплін таке робиться чи вже зроблено, але помітний ефект можна буде відчутти, коли процес реалізації базових мінімумів знань охопить усі навчальні дисципліни, тобто перетвориться у систему.

До речі, у європейських університетах до опанування студентами базових знань у сфері майбутньої економічної діяльності ставляться досить поважно, бо вважають, що цим закладаються основи креативності фахівця, яка є дуже дефіцитним товаром на ринку праці. Вважають, що за таким підходом до підготовки фахівця набуття їм практичних навичок – справа невеликого часу конкретної практичної роботи чи стажування.

Таким чином, система базових мінімумів знань з дисциплін та її реалізація можуть дійсно стати ефективним засобом у підготовці креативних фахівців з вищою освітою.

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА: ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ПОДОЛАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ

Домська Г.С.

Краснодонський факультет інженерії та менеджменту

Останніми роками активно обговорюються дві точки зору на подолання екологічної кризи. Перша є ідеєю біологічної стабілізації навколишнього середовища, суть якого полягає в тому, що біота планети, будучи найважливішим чинником формування і стабілізації природного середовища за

умови збереження її в достатньому для забезпечення стабільності об'ємі, в змозі повернути біосфері її стійкість.

Друга точка зору - ідея "вписання" людства в природні коловороти. Підставою для неї є прямо протилежне твердження про те, що у біоти планети немає резервів, всі екосистеми в тому або іншому ступені деградували (зменшилася біорізноманітність, змінилися видовий склад екосистем, їх фізико-хімічні параметри, водний і ґрунтовий режим, кліматичні умови і тому подібне) якщо і не безпосередньо, то опосередковано.

Суспільство майбутнього, орієнтоване на ноосферне мислення і на інший спосіб життя, при якому сприйняття і розуміння миру спираються на розвинену етику, а духовні потреби домінують над матеріальними, можливо лише за умови ухвалення кожним її членом ідеї самоудосконалення як шляху досягнення мети, і якщо духовні потреби будуть властиві більшості людей і затребувані суспільними нормами.

Для цього необхідно дотримувати два правила. Перше: матеріальні, соціальні, ідеальні потреби кожного члена суспільства повинні бути пов'язані з потребами розвитку даного суспільного виробництва. Друге: система виробничих відносин суспільства повинна забезпечити можливість не тільки надійного перспективного прогнозування задоволення потреб кожного члена даного суспільства, але і його особистого впливу на цей прогноз.

Соціальна потреба розвитку "для себе" виявляється в прагненні поліпшити своє власне положення, а соціальна потреба розвитку "для інших" вимагає вдосконалення самих норм або поліпшення норм якої-небудь соціальної групи.

Ідеальна потреба збереження задовольняється простим засвоєнням об'єму знань, а ідеальна потреба розвитку вимушує прагнути до непізнаного, ніким ще раніше не звідусь.

Потреби суспільного розвитку починають працювати лише тоді, коли вони стають потребами більшості складових товариство людей.

Для того, щоб "навести порядок в головах" людей в області проблем навколишнього середовища, законів існування і гармонійного розвитку людини в біосфері, необхідна, перш за все, ефективна система освіти і освіти. Саме освіта, що спирається на культуру, формує основу духовності і моральності людини. Освічена людина може зрозуміти суть скоєного, оцінити наслідки, перебрати варіанти виходу з несприятливої ситуації і запропонувати свою точку зору. Духовно-етична людина - людина вільний, здатний відректися від задоволення прагматичних потреб, здатний проявити "цивільну мужність, завдяки якій будуть знехтувані цінності, що стали сумнівними, і прийде звільнення від диктату споживання".

Тому, необхідна зміна етичних пріоритетів. Сьогодні в освіті мотиваційно-психологічно важливіше зробити акцент на любові до світу і людей, красі природи, правді і добрі, самоцінності людської і іншому житті, а не тільки на проблемах руйнування навколишнього середовища. Тоді сформована морально-етична норма людини, вступивши в згоду з його совістю, викличе в нім потребу в активній дії.

Таким чином, стратегічною метою освіти повинен стати екологічний світогляд, основу якого складають наукові знання, екологічна культура і етика. Мета стає тотожна цінностям - світовим, життєвим. Без духовно-етичної основи в людині знання або мертві, або можуть стати величезною руйнівною силою.

Тактичною метою освіти можна вважати формування саме духовних потреб - ідеальних потреб в пізнанні і соціальних потреб "для інших".

З вищесказаного виходить, що сучасна екологічна освіта повинна бути націлене на майбутнє, спиратися на ідеї козволюції природи і суспільства, стійкого розвитку біосфери, повинно бути напрямлено на подолання стереотипів, що склалися в суспільстві, через формування духовно-етичної, екологічно грамотної особи і створення умов для її розвитку, стати чинником соціальної стабільності.

ВЕБИНАР - «ЗАКОННЫЙ МЕХАНИЗМ СОКРАЩЕНИЯ РАСХОДОВ НА ОПЛАТУ ТРУДА ПЕРСОНАЛА»

Калиненко Н.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Все чаще отдаются предпочтение программам и формам обучения, которые ориентированы на развитие конкретных навыков и получение знаний в максимально сжатые сроки. Снижение затрат при этом остается не менее важным пунктом. E-learning на фоне таких потребностей является наиболее оптимальным решением, поскольку позволяет экономить не только бюджет, но и время.

Вебинары, онлайн-семинары обеспечивают равномерное донесение необходимых знаний из центра в самые отдаленные региональные точки.

Как оценивать эффективность интерактивного обучения? Интерактивное обучение позволит сэкономить немалые суммы денег на бесконечные командировки специалистов по обучению в регионы.

Вебинары – это мероприятия, проходящие в режиме он-лайн. Они похожи на обычные семинары – последовательные доклады, показ демонстраций, вопросы и ответы, однако все происходит в режиме реального времени через Интернет. Таким образом, несмотря на то, что все участники физически находятся далеко друг от друга, образуется виртуальная «аудитория», объединяющая всех.

Мир современных компьютерных терминов изобилует неологизмами. Одно из таких новых понятий – вебинар. Термин произошёл от английских слов «web» и «seminar» и обозначает разновидность веб-конференции, которая позволяет проводить встречи, семинары и презентации через интернет в реальном времени. И вебинар, и веб-конференция используются как средства эффективного обучения, но отличительной чертой вебинара является большая степень интерактивности, то есть участники вебинара имеют возможность более активно взаимодействовать с ведущим – выполнять задания, участвовать в опросах, задавать свои вопросы и т.д.

Возможности вебинара очень широки: в реальном времени происходит демонстрация слайдовых презентаций; осуществляется аудио- и видеосвязь через веб-камеру, наушники и колонки. Для проведения опросов среди участников конференции действует текстовый чат, в котором общение возможно в двух форматах: при групповом общении сообщения каждого из участников видны всем, а при личном общении сообщения видят только два разговаривающих между собой участника.

Перечисленные особенности вебинаров свидетельствуют о многих достоинствах этой технологии в сфере обучения.

Во-первых, по сравнению с организацией так называемых «живых» семинаров, затраты на организацию и проведение вебинаров значительно ниже, потому что не требуются большие финансовые затраты на аренду конференц-залов и необходимого оборудования.

Немаловажными факторами в пользу вебинаров является существенная экономия времени на организацию, а также большая доступность к информации и специалистам.

Кроме того, регулярное проведение вебинаров с целью обучения улучшает производительность и эффективность труда, ускоряет процесс принятия решений, уменьшает затраты на оплату командировок сотрудников.

Следует отметить, что удобство вебинаров для «посетителей» также является важным преимуществом. Так, чтобы посетить он-лайн семинар, нет необходимости тратить драгоценное время и деньги на дорогу, проживание в гостинице и другие подобные тяготы командировок. Достаточно иметь подключение к Интернету – и любой желающий из разных точек мира может не только посетить заинтересовавший его семинар, но и принять активное участие, получить ответы на свои вопросы и т.п. Всё это возможно в комфортной привычной обстановке, что значительно повышает эффективность усвоения информации. Даже если по непредвиденным обстоятельствам не удалось попасть на вебинар, то можно скачать его запись.

Таким образом, преимущества поведения вебинаров настолько очевидны, что следующим логическим вопросом является только сам процесс организации он-лайн семинаров.

ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ

Калиненко Н.А., Макаренко М.Б.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Для успешной конкурентоспособности современного студента недостаточно только усвоение определенного объема знаний и умений. Необходимо научить студента учиться, овладевать новыми знаниями и дать ему возможность использовать существующие информационные технологии. Информационные технологии обучения представляют собой дидактический процесс, который организован с использованием совокупности внедряемых в систему обучения принципиально новых средств и методов обучения с целью создания, передачи, хранения и отображения информационных продуктов (данных, знаний, идей) с наименьшими затратами.

Современные педагогические подходы предусматривают использование сочетания инновационных методов с использованием информационных технологий обучения. Дидактические особенности внедрения информационных технологий в учебный процесс высшей школы должны обеспечивать:

- усиление учебной мотивации студента путем четкого определения приоритетов будущей профессии и внутренних стимулов к самообучению;
- стимулирование учебной активности студентов с помощью определения близких и стратегических целей обучения;

- развитие умений и навыков обучения и самообучения при взвешенном расширении и углублении учебных технологий и приемов.

Поставленные требования ведут к пересмотру методик обучения, моделей деятельности и способов взаимодействия преподавателей и студентов. Разумное использование синхронного и асинхронного обучения дает возможность найти оптимальное решение организации обучения в высшей школе.

Взаимодействие преподавателя в режиме реального времени со студентами обеспечивает синхронность обучения. Преподаватель мгновенно оценивает реакцию студентов на учебный материал, учитывает их возможности использования багажа знаний, реагирует на вопросы, подбирает удобный для всех темп, следит за заинтересованностью студентов в процессе обучения. Помощниками при синхронном обучении могут служить:

- интерактивные доски, позволяющие преподавателям и студентам совместно использовать область экрана для изучения учебной информации, которая обновляется в реальном времени на компьютере каждого из участников. Каждый участник процесса имеет возможность работать с содержанием на доске в одном режиме с другими участниками процесса;
- виртуальный класс дает возможность преподавателю излагать студентам учебную информацию, выдавать задания, отвечать на вопросы аудитории, оценивать усвоение знаний;
- программы мгновенного обмена сообщениями (ICQ, QIP, SKYPE, MSN) производят обмен сообщениями через Интернет в реальном времени со студентами и дают возможность оперативно реагировать на их вопросы, используя текстовые сообщения, звуковые сигналы, изображения, видео, а также производить такие действия как совместное рисование или для организации видеоконференций;
- режим видеоконференций дает возможность транслировать видеоизображения на любые расстояния. Можно транслировать слайды презентации доклада напрямую с компьютера докладчика.

В процессе асинхронного обучения студент самостоятельно выбирает удобное время и темп комфортного изучения учебного материала. Удобный режим обучения можно осуществлять, используя возможности:

- форумов;
- электронной почты;
- электронных книг и конспектов;
- интерактивных баз данных;
- электронных библиотек;
- тренажеров для отработки практических навыков;
- обучающих лабораторий.

Наибольшая эффективность обучения достигается при использовании смешанного обучения, который подразумевает, что программа обучения строится как из элементов синхронного обучения, так и из элементов асинхронного. Часть учебного материала может быть реализована в виде учебных курсов, а часть в виде занятий в виртуальном классе, используя возможности для взаимодействия и совместной работы. Общие тенденции развития современного обучения таковы, что по мере изменения требований к образованию становится решающим понимание и умение пользоваться новыми

середствами для обучения новим знанням, умениям и навыкам будущих специалистов.

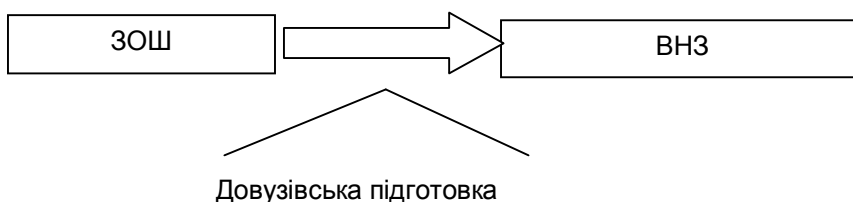
ДОВУЗІВСЬКА ПІДГОТОВКА ЯК ОСНОВНИЙ ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ковальчук В.В., Мурашкіна О.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Проблема підготовки кадрів завжди була і залишається важливою і актуальною. Кардинальні соціально-економічні перетворення в країні обумовили нові вимоги як до системи освіти взагалі, так і до професійної підготовки кадрів. Створення ринку праці вимагає сьогодні від молоді перш за все високого професіоналізму, творчості, максимального розкриття і використання внутрішнього потенціалу особистості. Потреба суспільства в діяльних, інтелектуально розвинених громадянах, негативні процеси, які мають місце у системі відтворення кадрів, якісний підбір контингенту абітурієнтів ВНЗ з числа найбільш підготовлених юнаків і дівчат, що виявили відповідні здібності та схильність до обраної спеціальності – все це обумовлює необхідність проведення ранньої профорієнтації молоді до будь-якої діяльності.

Проблема вибору професії завжди актуальна, насамперед у сучасних умовах демократизації суспільства, зміни структури і змісту освіти та її гуманізації. Тому довузівська підготовка в різних навчальних закладах є перспективною і виступає необхідним елементом системи «загальноосвітня школа – вищий навчальний заклад».

Ріс. 1 Місце довузівської підготовки у системі освіти

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Проблема довузівської підготовки досліджується в роботах Є.А. Клімова, С.Н. Чистякової, А.Д. Сазонова, Є.М. Павлютенкова та інших. При проведенні досліджень використовуються загальнотеоретичні підходи до організації діяльності різноманітних навчально-виховних закладів становлення особистості підлітка. Ці положення знайшли відображення в дослідженнях В.П. Беспалько, Л.Г. Вікторової, Н.В. Кузьміної; значний вклад у вивчення внутрішнього світу особистості, психологічних механізмів її регуляції внесли вчені: О.Г. Асмолов, П.Я. Гальперін, Г.С. Костюк, В.О. Моляко, Г.І. Щукіна.

Викладення основного матеріалу. Довузівська підготовка є багатогранним явищем. Поява різноманітних видів цієї підготовки вимагає їх вивчення та дослідження, а також виявлення їх впливу на вибір професії, на ефективність майбутньої професійної діяльності. Нині існують такі види довузівської підготовки: навчання на факультеті довузівської підготовки, підготовчі курси,

система «школа - ВНЗ», система «коледж - ВНЗ», центри профорієнтації, заняття з репетитором тощо. Мета довузівської підготовки – не тільки допомогти абітурієнту підготуватися до ЗНО та вступити до вищого навчального закладу, але й зробити усвідомлений вибір професії. На даному етапі розвиток системи довузівської підготовки проходить у складній економічній та соціальній ситуації, що приводить до виникнення певних недоліків та проблем, а саме: незабезпечення державним фінансуванням та негарантована ефективність.

В останні роки Україні змінилися умови вступу до ВНЗ. Якщо раніше абітурієнт здавав вступні випробування, то зараз школярі проходять зовнішнє незалежне оцінювання та отримують сертифікат, згідно з яким вступають у вищі навчальні заклади, тому і система довузівської підготовки повинна вдосконалитись. ЗНО - комплекс організаційних процедур (передусім тестування) спрямований на визначення рівня навчальних досягнень випускників середніх навчальних закладів при їхньому вступі до вищих навчальних закладів. Мета зовнішнього незалежного оцінювання: забезпечення реалізації конституційних прав громадян на рівний доступ до якісної освіти, здійснення контролю за дотриманням Державного стандарту базової і повної середньої освіти й аналізу стану системи освіти, прогнозування її розвитку. Результати зовнішнього незалежного оцінювання зараховуються як результати державної підсумкової атестації і як результати вступних іспитів до вищих навчальних закладів.

Для того, щоб підготувати абітурієнтів на вищому рівні необхідно створити у СНУ ім. В. Даля Центр довузівської підготовки. Який функціонував би за наступною схемою: абітурієнт обирає приблизний напрям своєї професії та уточнює дисципліни з яких треба проходити ЗНО. Після визначення він записується у Центр довузівської підготовки, де з ним працюють досвідчені педагоги та готують його до успішного складання тестування.

Основними задачами цього центру будуть:

- якісна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання з предметів: українська мова та література, математика, історія України, англійська мова;
- забезпечення володіння учнями професійно необхідною системою знань, практичних вмінь та навичок.
- отримання навичок роботи з кредитно-модульної системи;
- допомога слухачам у професійному самовизначенні;
- пропонування слухачам алгоритмів вирішення тестових завдань, розроблених згідно вимогам Українського центру якості освіти.

Висновки. Таким чином шляхом створення у СНУ ім. В. Даля Центру довузівської підготовки будуть досягнені наступні цілі:

- подолання великого проміжку між рівнем підготовки учнів середньої школи і вимогами централізованого тестування;
- розширення та поглиблення знань найбільш здібних учнів, цілеспрямоване формування студентського контингенту в університеті;
- підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів університету.

ЛІТЕРАТУРА

1. www.hdeu.edu.ua/ua/abitur/dovuz.html
2. yum.edu.ua/?category=dovuzivska_pidgotovka
3. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості. – К.: Освіта, 1998.- 255с.

**ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІННІ СУЧАСНИМ
ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ**

Коляда О.П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються в суспільстві, відображаються на діяльності вищих навчальних закладів. Це в першу чергу впливає на управлінську діяльність. Управління сучасним навчальним закладом вже неможливо представити без інформації про ринок освітніх послуг, потреби ринку праці, вимоги споживачів. Але це «епізодичні» зміни в системах управління.

Аналіз останніх публікацій з питань управління навчальним закладом свідчить, що все більш активно починає застосовуватися методологія стратегічного управління та управління проектами [1,2]. Проте, суттєвих досягнень ті навчальні заклади, які впроваджують такі зміни, на жаль, не досягли. На нашу думку, причиною такого становища є відсутність врахування особливостей застосування стратегічного та проектного підходів в умовах навчальних закладів.

Тому, *метою даного дослідження* є розкрити особливостей застосування проектного підходу в управлінні сучасним вищим навчальним закладом.

Викладення основного матеріалу дослідження. Традиційно проектний підхід застосовується тільки для тих видів діяльності, які пов'язані з розвитком, тобто впровадженням інновацій. Але бюджети навчальних закладів у своїй більшості не мають можливості мати компоненту, пов'язану із джерелом розвитку. Тому основним джерелом фінансування впровадження інновацій повинна бути поточна діяльність (операційна діяльність). А це в свою чергу вимагає, щоб у кожній роботі з поточної діяльності обов'язково була інноваційна компонента. Цього досягти дуже легко тому, що усі викладачі вищого навчального закладу повинні мати креативний потенціал. У протилежному випадку, вони не відповідають сучасним вимогам.

Нами розроблено та впроваджено системну модель діяльності сучасного навчального закладу, яка відображає вище зазначені положення [1].

В якості основних елементів системи виступають тактична, операційна і стратегічна діяльності. З моделі витікає вимога, що жодна діяльність, в тому числі, пов'язана із матеріальною базою не може фінансуватися, якщо в ній відсутній компонент розвитку. Саме цей компонент робить будь-яку діяльність унікальною, а ефективно управляти такою діяльністю можна тільки застосовуючи проектний підхід.

Висновки. Управлінська діяльність вищого навчального закладу на основі методології управління проектами переходить з розряду «епізодичної» до розряду постійної, тому нагальним завданням сьогодення є оволодіння інструментами управління проектами усіма співробітниками вищого навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коляда О.П. Проектно-ориєнтована формалізація стратегічного компонента функціональної діяльності вищого навчального закладу / О.П. Коляда // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Далі, 2008. – № 3(27). – С. 81-87.

2. Коляда О.П. Системная модель стратегического единства оперативной, тактической и проектной деятельности организации / О.П.Коляда // Тези доповідей VI міжнародної конференції «Управління проектами у розвитку суспільства». Тема: Прискорення розвитку організації на основі проектного управління. – К.: КНУБА, 2009. – С. 97-98.

**РОЛЬ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ ДИСЦИПЛІН В УПРАВЛІННІ
ЯКІСТЮ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

Кравченко О.П., Ткаченко В.П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля
Донецька академія автомобільного транспорту*

Самостійна робота студентів є важливою складовою частиною навчального процесу вищої освіти, яка повинна сприяти розвитку творчої активності студентів, мотивації до роботи з науковою та навчально-методичною літературою, періодичними виданнями, довідковим, статистичним матеріалом. Відповідно до Положення про організацію навчального процесу на неї відводиться від 35 до 65 відсотків загального обсягу навчального навантаження з дисципліни [1].

Досі чітко не визначено відмінність підходів і вимог до побудови методичного забезпечення для аудиторних занять і для самостійної роботи студентів. Саме відсутність якісного методичного матеріалу для самостійної роботи породжує у студента невпевненість у своїх силах, розгубленість і безпорадність перед складним навчальним матеріалом: теоретичним матеріалом, який студент не зрозумів на лекції, не встиг обміркувати на практичному занятті, завданням для самостійного виконання – індивідуальне завдання, курсова робота, курсовий чи дипломний проект. Мотивація студента до навчання втрачається студентом тоді, коли він сказав собі: «Я цього не зрозумію ніколи...». Звісно, це має відношення до студентів, що спочатку все-таки мали намір вчитися. Допомогти нашому студентові, якщо не отримати, то, крайньою мірою, не загубити мотивацію до навчання повинні електронні навчально-методичні комплекси дисциплін (НМКД). НМКД – комплект інформаційних матеріалів у оболонках інтерактивних навчальних програм, що містять інформацію у вигляді текстів, малюнків, креслень, анімацій, слайдів, відеофільмів для самостійного вивчення дисципліни чи окремих її блоків або тем, підготовки до практичних, лабораторних або семінарських занять, виконання курсових проектів (робіт), індивідуальних завдань, складання заліку або іспиту тощо. Метою створення бази НМКД є забезпечення студентам усіх форм навчання можливості доступу до методичної літератури з певної дисципліни та її вивчення через корпоративну навчальну комп'ютерну мережу та Internet [2].

На сучасному етапі НМКД створюються за наступними принципами.

Технологічність. Можливість оперативно змінювати та доповнювати дистанційний курс новими сучасними матеріалами. Використання текстових та графічних редакторів, програм, що широко застосовуються.

Модульність. Кожний окремих курс або його частина (модуль) створюють цілісне уявлення про окрему предметну область, що дозволяє з набору відповідних курсів-модулів сформувати навчальну програму, що відповідає інди-

відуальним чи груповим потребам набуття навиків та вмінь за певною дисципліною, напрямом чи спеціальністю.

Повнота насичення. Кожний модуль має наступні компоненти: теоретичне ядро, приклади, вправи та завдання для самостійного вирішення, контрольні питання (тести) для самоперевірки та атестації.

Наочність. Використання мультимедійних матеріалів (малюнки, фото, аудіо- та відеоінформація, анімації тощо).

Розгалуження. Кожен модуль зв'язаний гіперпосиланнями з іншими модулями таким чином, щоб у користувача був вибір переходу в будь-який другий модуль. Принцип розгалуження не виключає, а навіть припускає наявність переходів, що реалізують послідовне вивчення дисципліни.

У структуру НМКД включаються:

- *відомості про авторів-укладачів.* Подаються прізвище, ім'я та по батькові автора або співавторів розробки, вчені звання та ступені, кафедра, яка веде дану дисципліну;
- *семестровий робочий план дисципліни.* Представляється у формі робочого навчального плану дисципліни, затвердженого у встановленому порядку;
- *конспект або тексти лекцій.* Завдяки розвинутій системі навігації електронної версії конспекту лекцій, студент має змогу вивчати матеріал у такому порядку та темпі, який він обере за своєю потребою. Він стає не байдужим спостерігачем, а безпосереднім активним співучасником процесу навчання. Залучення мультимедійних засобів забезпечує візуалізацію навчального матеріалу, що, в свою чергу, активізує пізнавальну діяльність студента. Візуально-динамічні об'єкти дозволяють полегшити розуміння складних процесів, креслень тощо. Використання звукових та відео-матеріалів допомагають привнести життя до процесу навчання;
- *інструктивно-методичні матеріали (методичні вказівки)* до практичних, семінарських, лабораторних занять. Ці матеріали призначені для закріплення знань, отриманих студентами при вивченні теоретичного матеріалу, та поточного контролю їх якості. У цьому розділі міститься інформація, яка дозволяє придбати практичні навички та знання шляхом виконання вправ по темі заняття, задач тощо;
- *завдання та методичні вказівки до виконання курсових проектів (робіт), індивідуальних завдань.* Надаються всі матеріали по варіантах для самостійного виконання, що потім віддаються викладачу на перевірку;
- *тести до поточного, модульного та підсумкового контролю знань.* Плануючи методи оцінки контролю знань студентів, використовується інтегральний рейтинговий показник, що відображає вплив на результат оцінювання різних чинників. До переваг використання інтегрального рейтингу можна віднести його оперативність: з'явилася можливість інформувати студента про результати тестування в реальному часі – це вносить у процес контролю знань дух змагання, а, отже, виключає байдужість, активізує увагу й творчі можливості студента. У рамках тестового блоку можливе використання шести різних форм (типів) тестів. До тестових завдань при необхідності додаються малюнки, схеми або інший додатковий матеріал;
- *питання які внесені до модульного контролю, заліку або екзаменаційних білетів;*
- *перелік рекомендованої навчально-методичної та наукової літератури для вивчення дисципліни.*

Висновок

Використання НМКД дозволяє:

- *викладачу* – систематизувати методичні матеріали з дисципліни, найкращим чином розпорядитися наявними технічними засобами при проведенні усіх видів навчальних занять, забезпечити організацію самостійної роботи та тестування студентів університету і його відділень у інших містах;
- *студенту* – мати усі необхідні матеріали для навчання, самостійно вибирати час, місце та темп вивчення дисципліни, підготуватися до контрольних заходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах. Наказ міністерства освіти України № 161 від 2.06.93р. / Київ // Зареєстровано в міністерстві юстиції України 23 листопада 1993 р. за № 173.
2. Моргун Н.Д., Ткаченко В.П. Телекомунікаційні технології як фактор підвищення якості заочної форми навчання // Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. В. Даля – 2008. – №2(120). – С. 401 - 403.

ИНТЕГРАЦИЯ МЕТОДА ПРОЕКТОВ В ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКУ

Крамаренко М.Л., Прасолова Н.П.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

В отечественной практике преподавания языков метод проектов начал активно использоваться с конца 90-х годов прошлого века, и сейчас получает все большее распространение. Проекты, предназначенные для обучения языку, обладают отличительными особенностями, среди которых главными являются следующие:

- использование языка в ситуациях, максимально приближенных к условиям реального общения;
- акцент на самостоятельной работе студентов (индивидуальной и групповой);
- выбор темы, вызывающей большой интерес для учащихся и непосредственно связанной с условиями, в которых выполняется проект;
- отбор языкового материала, видов заданий и последовательности работы в соответствии с темой и целью проекта;
- наглядное представление результата.

Английские специалисты в области методики преподавания языков Т.Блур и М.Дж. Сент-Джон различают три вида проектов:

1. Групповой проект, в котором "исследование проводится всей группой, а каждый студент изучает определенный аспект выбранной темы".
2. Мини-исследование, состоящее в проведении "индивидуального социологического опроса с использованием анкетирования и интервью".
3. Проект на основе работы с литературой, подразумевающий «выборочное чтение по интересующей студента теме» и подходящий для индивидуальной работы.

Исследователи считают последний тип самым легким для практического использования и потому самым популярным. Однако описанная ими структура

такого проекта показывает, что он предполагает развитие только тех, навыков, описанная ими структура такого проекта показывает, что он предполагает развитие только тех навыков, которые необходимы для работы с литературой: просмотрового и внимательного чтения, умения работать со справочниками и библиотечными каталогами и т.д. В связи с этим кажется справедливой точка зрения Р.Джордана, который считает, что проект на основе работы с литературой подходит в основном для изучения иностранного языка для специальных целей. В то же время «мини-исследование» и «работу с литературой» можно рассматривать и как разновидности группового проекта, который является наиболее важным для методики преподавания иностранных языков.

Рассматривая возможности интеграции проектов в процесс обучения языку, можно выделить три основных подхода. Проект может использоваться как одна из форм внеаудиторной работы, служить альтернативным способом организации учебного курса, интегрироваться в традиционную систему обучения языку.

В зарубежной методической литературе выделяются следующие этапы работы над проектами:

Определение темы проекта.

Определение проблемы и цели проекта.

Обсуждение структуры проекта, составление примерного плана работы.

Презентация необходимого языкового материала и предкоммуникативная тренировка.

Сбор информации: обращение к уже имеющимся знаниям и жизненному опыту, работа с источниками информации, создание собственной системы хранения информации.

Работа в группах.

Регулярные встречи, во время которых учащиеся обсуждают промежуточные результаты, преподаватель комментирует проделанную учащимися работу, корректирует ошибки в употреблении языковых единиц, проводит презентацию и отработку нового материала.

Анализ собранной информации, координация действий разных групп.

Подготовка презентации проекта – выставки, видеофильма, радиопередачи, театрального представления, школьного праздника и т.д.

Демонстрация результатов проекта (кульминационная точка работы над проектом).

Оценка проекта. Данный этап включает в себя не только контроль усвоения языкового материала и развития речевой и коммуникативной компетенции, который может проводиться в традиционной форме теста, но и общую оценку проекта, которая касается содержания проекта, темы, конечного результата, участия отдельных учащихся в организации проекта, работы учителя и т.д.

Примерами проектов по иностранному языку, использующимися как форма внеаудиторной работы, могут служить всевозможные конкурсы, викторины, участие в мероприятиях, связанных с какими-либо событиями в жизни группы, учебного заведения, города, подготовка творческих вечеров, концертов, выставок, отчетных мероприятий на иностранном языке и т.п. Телекоммуникационные проекты, получающие все большее распространение в практике обучения иностранным языкам, как правило, выполняются во внеаудиторное время.

Проект как альтернативный способ организации учебного курса исключает

традиционные принципы планирования и организации обучения языку. Достижению цели проекта подчиняются все действия, производимые студентами и преподавателем: изучение необходимых лексических и грамматических единиц, поиск источников информации, отбор нужных сведений, оформление и представление результатов. Результаты проделанной работы могут быть наглядно представлены в виде стенда, брошюры, радиопрограммы, видеофильма, театрального представления – в зависимости от поставленной цели.

Проекты, интегрированные в традиционный учебный процесс, предполагают выполнение творческих и/или исследовательских заданий в рамках изучаемого учебного курса. Наиболее типичным является использование мини-проектов как одного из заданий аудиторного занятия (Hutchinson, 1991) или заключительного задания урока учебника. Такие проекты призваны выполнять функцию коммуникативных заданий, в которых знания, полученные в процессе изучения раздела или курса, применяются для выполнения учебно-коммуникативных или реально-коммуникативных задач.

ЛИТЕРАТУРА

1. Fried-Booth D. L. Project Work. - Oxford: Oxford University Press, 1986.
2. Hutchinson T. Introduction to Project Work. - Oxford: Oxford University Press, 1991.
3. Hutchinson T. Project English. - Oxford: Oxford University Press, 1997.

ГУМАНИТАРНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В УКРАИНЕ И БОЛОНСКИЙ ПРОЦЕСС

Кривуля О.А., Котова Е.Г.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Уровень гуманитарной подготовки на современном этапе в развитых странах мира вызывает тревогу. Ведущие учёные например считают, что университетское образование Франции, Англии и Америки просто гибнет в результате непродуманных реформ, проведённых там во второй половине XX века. О каких же реформах в сфере образования идёт речь? Многие учёные указывают на Болонскую систему, которая сейчас внедряется в европейских государствах. "Болонская конвенция", подписание которой предполагает нововведения, до сих пор остается тайной. Её текст отсутствует в компьютерных правовых системах, и даже в Интернете, в том числе на сайтах Министерства образования и науки Украины. В прошлом году было опубликовано несколько "пособий", призванных разъяснить общественности суть Болонского процесса. Но и там не нашлось места для нормативной базы. Это вызывает ряд вопросов. Как выяснилось, Болонской конвенции не существует, а основными документами процесса являются Великая хартия университетов (Болонья, 1988), Лиссабонская конвенция (1997), Сорбоннская декларация (Париж, 1998) и Болонская декларация (1999). Основной целью Болонского процесса является гармонизация национальных систем высшего образования в странах Европы к 2010 г.

Согласно Болонской декларации от 19 июня 1999 г., Болонская система

предусматривает:

- одинаковую для всех стран систему ученых степеней, которая состоит из двух уровней – бакалавра (3 года) и магистра (2 года). Первый уровень ориентирован на удовлетворение рынка труда, второй – на научные исследования;
- зачетную систему, согласно которой для успешного окончания курса необходимо накопить определенное количество учебных часов (т.н. кредитов). Кредиты можно получать порциями в разных вузах стран-участниц;
- учебу на протяжении всей жизни, т.е. повышение квалификации или переквалификацию согласно спросу на рынке труда;
- автономность вузов, т.е их независимость от государства как в финансовом плане, так и в плане образовательных решений.

Есть две причины по которым Болонская система выгодна ЕС: первая - массовое высшее образование в последние десятилетия стало очень доходным бизнесом, и на этом рынке европейские вузы проигрывали США и терпели убытки. Вторая – Европейский Союз медленно, но верно движется по пути интеграции в единое государство. Общая социально-экономическая и политическая структуры предполагают наличие унифицированной системы образования, хотя бы для того, чтобы нормально функционировал единый рынок труда. С другой стороны, единая система образования послужит дополнительным фактором окончательного объединения Европы. В настоящее время в Болонском процессе участвует 45 стран в том числе и Украина. Возникают два вопроса: зачем Болонский процесс Украине и адекватны ли меры, которые предлагают украинские реформаторы, целям Болонской системы? На эти вопросы отвечают студенты, Болонская система которых коснулась самым непосредственным образом. Так, студенты Киево-Могилянской академии говорят о неэффективности кредитно-модульной системы, о проблемах со структурой бакалаврата-магистратуры, о недостижимости мобильности. Становится очевидным, что все новое и привлекательное в Болонской системе, во-первых, на практике оказалось абсолютно недееспособным, во-вторых, успело «заразить» этой недееспособностью традиционно сильные стороны высшего образования. Ощутимо падение качества образования, на которое жалуются не только преподаватели, но и студенты. Исходя, из вышесказанного вновь возникает вопрос - «как же такое может быть?!» Если парадоксальность системы видят не только специалисты, но и люди, которые не являются профессионалами в этой сфере. Таковую систему пытаются обосновать сторонники Болонского процесса, которые считают, что Болонская система является правильной, что современному развитому обществу нужны только хорошие исполнители. Выходит, что творческих, думающих людей требуется единицы; вся система образования настраивается на отбор, выращивание и дрессировку именно хороших исполнителей.

Советская система образования являлась одной из лучших в мире и поэтому нельзя полностью отказываться от её достижений. И здесь есть рациональное зерно. В современном стратифицированном обществе на всех континентах существовали и существуют две культуры — элитарная ("высокая") и массовая ("низкая"). СССР представлял собой первое и по сути единственное в XX в. общество, где высокая культура стала культурой масс.

Таким образом, если брать ситуацию в целом, которая сложилась в нашем государстве, можно сделать следующий вывод. Украина, интегрируясь в европейское пространство не должна слепо копировать Болонскую систему и

игнорировать достижения советского образования, так как содержание и методика обучения на Западе не лишены недостатков, на которые указывают российские и украинские учёные, работающие в западных вузах: профессор В. С. Доценко, академик В. С. Арнольд, историк В. В. Фирсов. Эти представители научной элиты, как раз обращают своё внимание на недостатки Болонской системы, на то, что она нацелена на обучение не творческой, самостоятельно думающей личности, а воспитание послушных исполнителей, людей, которыми легко манипулировать. Именно такие люди нужны капиталистической системе. А наша старая система обучения имела целью подготовку со школьной семьи человека, умеющего самостоятельно мыслить. Именно такое самостоятельное мышление достигалось такими методами, как постановка проблемы, логических задач, исследовательского метода. На наш взгляд, правильным выбором является сохранение в рамках отечественного образования советской модели, с последующем её развитием, плюс положительные аспекты новшеств, которые предлагает Болонская система.

К ВОПРОСУ О ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ ПОЛЬШИ НАКАНУНЕ II МИРОВОЙ ВОЙНЫ

Крот В.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В последнее время в Польше и Украине появился ряд публикаций, авторы которых, осуждая советско-германский пакт о ненападении и возлагая ответственность за развязывание II мировой войны на Германию и Советский Союз, изображают Польшу как невинную жертву двух агрессоров. В этих публикациях ясно просматривается политическая подоплека, и они не имеют ничего общего с действительностью. Непредвзятый анализ предвоенной политики Польши подводит к совсем иным выводам.

Прежде всего, следует отметить, что главным содержанием довоенной политики Польши была непримиримая борьба против СССР и подготовка к участию во всеобщем «крестовом» походе против него. Эти цели определили и выбор союзников. В предвоенные годы Польша все больше отходит от сотрудничества с Францией, на помощь которой она опиралась с момента возрождения 1919г., и сближается с нацистской Германией. Ориентация на Германию была избрана, несмотря на многовековую немецкую агрессию против Польши и на то, что в рассматриваемый период под властью нацистской Германии находились силезские и поморские земли Польши. Но деятели «санационного» режима рассчитывали компенсировать утрату исконных польских земель на Западе захватом Советской Украины и Белоруссии. Заключив с Германией договор «о дружбе и непадении» в 1934г., польские правящие круги стремились объединить усилия Варшавы и Берлина в экспансии на Восток. Санационные политики не скрывали от своих новоявленных союзников свои экспансионистские планы в отношении Советского Союза.

Гитлер, поощряя эти планы, никогда не рассматривал Польшу как равноправного союзника и не собирался отдавать ей Украину –будущую «житницу III рейха». Идя на заключение договора с Польшей, он преследовал свои цели: преодолеть политическую изоляцию, оторвать Польшу от

Франции и не допустит какого-либо взаимодействия между Польшей и СССР.

После заключения договора с Германией Польша шла в фарватере немецкой политики, неизменно поддерживая все агрессивные акции Германии и ее союзников, начиная с занятия Рейнской демилитаризованной зоны: захват Италией Эфиопии, гражданскую войну в Испании, присоединение Австрии к Германии, расчленение Чехословакии. В то же время она сорвала заключение Восточного пакта, предложенного министром иностранных дел Франции Барту, противилась вступлению СССР в Лигу наций, всячески препятствовала созданию действительного союза европейских государств перед лицом растущей военной мощи Германии.

Когда в 1938 году Германия предъявила территориальные претензии к Чехословакии, Франция имевшая военные союзы с Чехословакией и Польшей, предложила последней заключить аналогичный договор с Чехословакией. В таком случае вокруг Германии образовался бы союз достаточно сильных государств, и Германия не решилась бы напасть на Чехословакию. Но польское правительство не только отказалось от французского предложения, но и заявило, что не пропустит советские войска через свою территорию, если те попытаются прийти на помощь Чехословакии.

Более того, в разгар чехословацкого кризиса 21 сентября 1938 г. Польша предъявила Чехословакии ультиматум о передаче ей Тешинской области, и поддержала притязания Венгрии на Закарпатскую Украину.

29-30 сентября 1938 г. состоялась Мюнхенская конференция, на которой Англия и Франция, чтобы «умиротворить» Гитлера, цинично слали своего союзника - Чехословакию. Однако Польша, вопреки своим ожиданиям на конференцию приглашена не была, что явилось ударом по её престижу, ибо она стремилась играть руководящую роль в Восточной Европе. Конференция показала, кто является действительным вершителем судеб в этом регионе. Что же касается польских территориальных претензий, то они были затронуты лишь в приложениях к протоколу конференции. В них указывалось, что требования Польши (и Венгрии) должны быть решены путем двусторонних переговоров заинтересованных лиц. Если в течение месяца страны не смогут прийти к соглашению, то вопрос будет рассмотрен участниками Мюнхенской конференции.

Но Польша не стала проводить переговоры, а предприняла немедленный, «самостоятельный» захват Тешинской области, где проживало 80 тыс. поляков и 120 тыс. чехов. У. Черчилль по этому поводу заметил, что Польша с жадностью гиены приняла участие в ограблении и уничтожении Чехословацкого государства. Захват Тешинской области был преподнесен польскими властями, как национальный триумф и как открытие пути для гегемонии в Восточной Европе. Современные польские историки предпочитают не упоминать об этих событиях, которые ярко раскрывают агрессивную суть тогдашнего польского политического режима.

Через несколько месяцев Польша сама стала объектом немецкой агрессии. В 1939 г. Германия выдвинула ультиматум Польше с требованием вернуть Данцинг и предоставить коридор в Восточной Пруссии. Как же вело себя польское правительство в этой критической ситуации?

Великобритания и СССР предложили Польше расширить ее союз с Румынией и направить его на отражение фашистской агрессии. Но Польша на это предложение ответила отказом. Имея договор с Францией и Великобританией,

Великобританія і ССРСР пропонували Польщі розширити її союз з Румунією і направити його на отраження фашистської агресії. Але Польща на це пропозицію відповіла відмовою. Маючи договір з Францією і Великобританією, вона була впевнена, що Німеччина не вирішиться нападати на неї, а нападє на ССРСР і тоді вона зможе здійснити давно винашівані плани в стосунку Радянського державства.

В ході дальнєших перєговорєв Радянський Союз і Франція пропонували Польщі, в стєлує нападення на неї Німєчєни (що повлєчєть обьявлєнє Німєчєни вєни со стєрєни Франції) продєстєви ти союзнику Франції – Рєдєної Армії узкий коридор, щобє она могла вєйти в соприкєснєвєнє с нємєцкими вєйсками і тєм самєм помєчь Польщі і Франції. Причєм зєни єє прохода стєрогє огранєчєвалєсь: Вєленський коридор і Гєлиця. Але МІД Польщі відказєлєсь дєжє обсуджєть єтє пропозицєю. К єтому слєдуєть дєбєви ти, що Польща не тєлькє не жєлєла радєанської помєщи, нє і дє послєднєго мємєнта продєлжєла замєшлєть вєрждєбнєє дєєєвєиє прєтив ССРСР. Так в дєклєдє 2-го отдєла польського гєнштєба (1938 г.) подчєрєивєлєсь: «гєлєвнєє нашє цєльє ослаблєнє і рєзгром Рєссії».

Такєє фєкты і они свєдєтєльствєвєют, що Польща активнє содєєєствєвала рєзжєганєю II мєровєю вєиєнє і всєчєски мєшєла стєдєнєю систєми коллєктивнєю бєзєпєкєности в Єврєпє, постигшєєя Польщєу кєтєстрєфє в сєнєєбрє 1939 г. – єтє лєгєчєскє заєршєнєє всєєє єєє прєдвєєнєнєю полєтикє. Утвєржєдєть обрєтнєє – знєчєи тє фєлєсєифєцирєвєть єстєрєю.

ОБОСНОВАНИЕ ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТИ ПОДГОТОВКИ PR-СПЕЦИАЛИСТОВ НА ФАКУЛЬТЕТАХ СОЦИОЛОГИИ В СОВРЕМЕННЫХ СОЦИОПОЛИТИЧЕСКИХ УСЛОВИЯХ УКРАИНЫ

Крупенина Н.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Сущность обучения общественным наукам вообще, и связям с общественностью в частности, основывается на представлениях о реальности. В тоже время и сами представления о реальности оказывают определенное влияние на то, что в данной отрасли знания считается реальностью [1]. Для науки паблик рилейшнз такие представления гораздо важнее, чем для иных наук, т.к. в PR предмет изучения изменяется постоянно. А это означает, что представления, которые были справедливы вчера, сегодня могут быть несостоятельными. Представления о реальности, существующие в рамках PR, определяют ее содержание. Несмотря на всю свою значимость, такие представления редко подвергаются изучению и пересмотру при составлении учебных курсов (вероятно, это имело место, когда в МОН Украины принимали решение о подготовке PR-специалистов на факультетах журналистики). Анализ ряда публикаций [2] позволяет сделать вывод о том, что если на Западе лидируют финансовые, правительственные и кризисные PR, то в Украине на первое место выходят именно правительственные PR. Конкретизация данного положения представляется возможным через использование результатов репрезентативного социологического исследования, проведенного в июне 2009г. Украинским институтом социологических исследований им.А.Яремка [3].

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

		Пол- ностью доверяю	Скорее доверяю, чем нет	Скорее, не дове- ряю	Совсем не дове- ряю	ВВ
Определенным политическим партиям		10,1	32,7	29,4	19,2	8,6
		42,8		48,6		
Главе государственной администрации Вашей области		4,9	30,4	31,1	15,0	18,6
		35,3		46,1		
Областному совету		3,7	28,7	31,1	15,0	21,5
		32,4		46,1		
Главе государственной администрации Вашего района		5,0	30,6	28,9	15,1	20,5
		35,6		44,0		
Городскому совету		12,5	37,3	24,7	16,1	9,4
		49,8		40,8		
Районному совету		5,4	31,9	28,7	14,6	19,5
		37,3		43,3		
Сельскому совету		10,2	36,0	26,3	15,0	12,4
		46,2		41,3		
СМИ	Газетам	7,7	44,9	29,2	12,7	5,5
		52,6		41,9		
	Радио	8,0	46,3	28,1	11,3	6,2
		54,3		39,4		
	Телевидению	9,6	49,7	25,1	11,0	4,6
		59,3		36,1		
Верховному Совету Украины		4,4	22,2	31,4	34,3	7,7
		26,6		65,7		
Кабинету Министров Украины (Правительству)		6,2	25,1	30,8	30,7	7,2
		31,3		61,5		
Секретариату Президента Украины		3,5	21,1	30,2	34,6	10,6
		24,6		64,8		

Макропоказатели доверия социальным институциям и органам государственной власти.

Розпределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, в какой степени Вы доверяете перечисленным ниже организациям, общественным институтам?», %

Приведенные данные свидетельствуют о том, что население с достаточной долей недоверия относится к власти. Поэтому здесь задача PR-специалистов состоит в том, чтобы население не полюбило власть, а хотя бы начало ее уважать. Мы полагаем, что без базовых социологических знаний решение этой задачи невозможно, т.к. такое решение требует навыков проведения социологических исследований (посредством которых устанавливаются причинно-следственные связи приведенного выше и иных социальных явлений), а трактовка их результатов, в свою очередь, не возможна без знаний основных теорий социологии.

Имеющиеся методические разработки и анализ опыта (в том числе и собственного преподавания паблик рилейшнз в вузе) позволяют назвать в числе наиболее предпочтительных для специалистов в области правительственных PR (кроме обязательных для всякого гуманитарного вуза) учебные курсы: общая социология; социология конфликта; социология политики; социология личности; социология управления. При этом особо обратив внимание на конкретные виды деятельности, входящие в понятие «социологические исследования в паблик рилейшнз»: программа исследования с целями, задачами, гипотезами, разработанным понятийным аппаратом; выборка, как ее характер, так и количество будущих опрашиваемых; собственно методика (содержание тех вопросов, которые будут фигурировать в ходе общения с интервьюируемым); полевые работы; интерпретация полученных результатов. Без этого PR превращаются в скольжение по поверхности, следование за событиями и проведение поверхностных акций, что весьма вероятно, если подготовка PR-специалистов будет и далее проводиться на факультетах журналистики, как это определено приказом МОН Украины. Обученные же на факультетах социологии будущие специалисты PR будут профессионально пригодны для обеспечения основных принципов PR-работы правительственных структур: системность, регулярность, искренность и достоверность, координация, что является чрезвычайно актуальным в современных социополитических условиях Украины.

ЛІТЕРАТУРА

1. Друкер Питер. Новая парадигма менеджмента <http://goldpages.com.ua/pages/121/>

2. См.: Связи с общественностью в политике и государственном управлении . – М., 2001; Почепцов Г.Г. Паблик рилейшнз, или как успешно управлять общественным мнением. – М., 2003; Королько В.Г. Паблик рилейшнз. Наукові основи, методика, практика. – К., 2001; Аги У., Кэмерон Г., Олт Ф., Уилкоккс Д. Самое главное в PR /Пер. с англ. – СПб., 2004 и др.

3. http://www.uisr.org.ua/uploads/24_06_09_PR.doc

**ПРАВОВІ ОСНОВИ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ УЧАСТІ ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИНАХ**

Куцурубова-Шевченко О.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

1. Аналіз діяльності вищих навчальних закладів свідчить, що, здійснюючи господарську діяльність, передбачену законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», а також постановою Кабінету Міністрів України від 20.01.1997р. № 38 про «Перелік платних послуг, які можуть надаватися державними навчальними закладами», вищі навчальні заклади стають активними учасниками господарських відносин.

2. Дослідження історичних тенденцій і закономірностей становлення і розвитку діяльності вишу показало, що здійснення господарської діяльності вищими навчальними закладами, участь їх в господарських відносинах здійснювалося впродовж всього періоду їхнього існування, однак в різних формах. У той же час така діяльність була додатковою, мала допоміжний характер і здійснювалася у малих об'ємах. Результати вивчення історії питання свідчать, що впродовж всього періоду діяльності вищих навчальних закладів (понад 300 років) виникали проблеми, пов'язані з правом на розпорядження додаткових доходів від господарської діяльності і майна, отриманого від господарського обороту, перерозподілом доходів у середині установи, визначенням об'єму прав учасників навчально-науково-виробничого об'єднання, використанням майна, виділеного для участі в них і т.д.

3. На нинішньому етапі право на здійснення державним вишом господарської діяльності є інструментом правозабезпечення його основної діяльності, оскільки дозволяє дофінансовувати недолік бюджетних коштів і розвивати матеріально-технічну базу вишу для виконання основних завдань і цілей.

3 метою ефективного використання власних надходжень, одержаних від господарської діяльності, державним вишам необхідно надати на законодавчому рівні право самостійно їх використовувати для інвестування основної діяльності без застосування процедури тендерних закупівель, передбачених законодавством. Власні надходження вишу, одержані від господарської діяльності, належать йому на праві господарського ведення.

4. Відсутність в освітньому законодавстві повної узгодженості формулювань про право вищого навчального закладу займатися господарською діяльністю у сфері вищої освіти в рамках цілей і завдань для досягнення, яких він створений, приводить до суперечностей. Тому з метою їхнього усунення вважаємо за необхідне в Законі України «Про вищу освіту» чітко закріпити право вищого навчального закладу на здійснення ним господарської діяльності. А саме в п.2 ст. 29 Закону України «Про вищу освіту» в рамках автономії вищого навчального закладу передбачити не тільки право надавати додаткові освітні послуги, але й передбачити право здійснювати некомерційну господарську діяльність у сфері вищої освіти.

Господарська діяльність вишу мусить бути обумовлена принципами підпорядкування економічних інтересів соціальним цілям і завданням, визначених його статутом. На практиці вважається досить проблематичним чітке розмежування вказаних сфер (економічної і соціальної) унаслідок їхньої тісної взаємопов'язаності і взаємообумовленості в діяльності вишу. Проте саме ця обставина спонукає необхідність встановлення певних критеріїв для госпо-

дарської діяльності вишу. Господарська діяльність вищого навчального закладу мусить, по-перше, мати тісний зв'язок з основною діяльністю за характером і спрямованістю, тобто сприяти досягненню основної мети вишу; по-друге, не повинна завдавати збитків основній діяльності; по-третє, вказана діяльність має слугувати забезпеченню потреб навчального і наукового процесу. Такі критерії необхідні для того, щоб господарська діяльність для вишів не перетворилася на самоціль, а також для того, щоб служити гарантією (заслоном) від надмірного захоплення видами діяльності, невластивими, зокрема, суті вишу. Відповідно до цих критеріїв слід визначати законність здійснення вишом господарської діяльності. При недотриманні цих умов господарську діяльність вишу слід визнати незаконною.

5. Некомерційна господарська діяльність у сфері вищої освіти - це соціально-економічна діяльність вищого навчального закладу, яка здійснюється в рамках основної діяльності або має тісний зв'язок з нею (або сприяє досягненню основної мети), що не завдає шкоди навчальному процесу, здійснюється в рамках господарського законодавства з урахуванням особливостей освітнього. Враховуючи, що відносини у сфері господарювання будуються на єдиних началах і комплексному правовому регулюванні, тому до господарської діяльності вишів мають застосовуватися норми господарського законодавства так само, як і для всіх суб'єктів господарювання та інших некомерційних організацій. При цьому характерною рисою господарської діяльності вишу є значна роль держави в її організації і здійсненні. Ця діяльність має економічний характер, але соціально-майновий ефект безпосередньо не пов'язаний з економічним ефектом (прибутком).

Основною діяльністю вишу слід вважати не тільки освітню, але й наукову діяльність відповідного напрямку. Тільки в сукупності здійснення вони забезпечують підготовку фахівців відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня для потреб України. Тому державне стимулювання діяльності вишу має розповсюджуватися і на його наукову діяльність. Зокрема пільги в оподаткуванні (а саме звільнення від ПДВ), передбачені законодавством для вишів мусять розповсюджуватися на всю основну його діяльність, а саме освітню і наукову. Слід також закріпити обов'язок направляти кошти, одержані від господарської діяльності на інвестування його основної (освітньої і наукової) діяльності. Таким чином, стимулюючи здійснення, розвиток та інвестування наукових досліджень науково-дослідними лабораторіями вишу щодо створення інноваційного продукту, виші зможуть масштабно брати участь в господарській, зокрема, науково-інноваційній діяльності. Впровадження результатів такої діяльності вишу в господарський процес сприяє ще більш активній їхній участі в господарських відносинах.

6. Інноваційно-господарська діяльність для вишу має бути обов'язком. Є два шляхи, щоб здійснювати господарсько-інноваційну діяльність вишам ефективно: через свої відокремлені підрозділи або у господарських об'єднаннях.

Крупні державні університети можуть ефективно здійснювати свою діяльність тільки на основі децентралізації своїх функцій і делегування частини повноважень своїм відокремленим підрозділам, що в свою чергу сприяє (розвитку і) активній участі вузу у внутрішньогосподарських відносинах. Така форма (відокремлені підрозділи) достатньо динамічна, забезпечує максимально можливий рівень самостійності підрозділу, відповідальності його керівника, ділової активності трудового колективу і т.д.

Виші, що займаються науковими розробками, завжди стикаються з трудно-

щами практичного впровадження результатів своєї діяльності. Розв'язання цієї проблеми - це їхня участь у господарських об'єднаннях, що забезпечить оптимальне вирішення економічних і соціальних завдань у сфері вищої освіти, пов'язаних з поєднанням процесу освіта – наука – виробництво. Господарські об'єднання за участю науково-технічного та інтелектуального потенціалу вузівських працівників забезпечать не тільки вітчизняну промисловість наукоємкими розробками, але і практичним застосуванням результатів інтелектуальної діяльності, розв'язанням проблеми працевлаштування своїх випускників, а також сприятиме вирішенню антикризових завдань нинішнього етапу економіки. При формуванні правової бази для таких об'єднань необхідно використовувати комплексний підхід на основі гармонізації норм освітнього законодавства з нормами господарського законодавства. Тому з метою досягнення якісного рівня правового регулювання діяльності об'єднань за участі вищих варто наростити розділ 12 Господарського кодексу України, зокрема додавши до нього окрему статтю «Об'єднання підприємств за участі вищих навчальних закладів», що сприятиме виконанню завдань модернізації господарського законодавства.

7. Здійснюючи некомерційну господарську діяльність державний вищий навчальний заклад стає активним учасником господарсько-виробничих і внутрішньогосподарських відносин, що дозволяє визнавати його учасником господарських відносин і регулювати ці відносини господарським законодавством. Початок забезпечення правового регулювання цих відносин має бути покладено в системоутворюючий акт правового регулювання у сфері господарської діяльності - Господарський кодекс України. Тому вважається необхідним доповнити Господарський кодекс України ст. 131 прим.1, іменовану «Вищі навчальні заклади у сфері господарювання», у якій пропонується закріпити особливості статусу вишу як учасника господарських відносин і критерії оцінки його некомерційної господарської діяльності. І відповідно включити некомерційні організації і установи (як і виші), що здійснюють господарську діяльність в рамках цілей і завдань, заради яких вони створені, до складу учасників господарських відносин, що відобразити в ст.2 цього кодексу.

ОРГАНИЗАЦИЯ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ ТЕОРИИ И МЕТОДИКИ ИНФОРМАТИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Кучма В.Я., Балицкая Т.Ю.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Современное информационное общество этапа глобальной массовой коммуникации характеризует процесс активного использования информации в качестве основополагающего продукта в условиях осуществления информационного взаимодействия во всемирной Интернет-среде с интерактивными источниками информации, что позволяет формировать информационные потоки согласно интересам и предпочтениям пользователя, обеспечивать доступ к информации без ограничения по объему и скорости.

Реализация возможностей современных технологий информационного взаимодействия расширяет спектр видов учебной деятельности, позволяет совершенствовать существующие и порождает новые организационные формы

и методы обучения. При этом происходит изменение критериев отбора содержания учебного материала – они основываются на необходимости интенсификации интеллектуального развития и саморазвития личности обучающегося: формирования умений формализовать знания о предметном мире, самостоятельно извлекать знания, осуществлять «микрооткрытия» изучаемых закономерностей, использовать современные информационные технологии в качестве инструмента измерения, отображения и воздействия на предметный мир.

Вместе с этим, применение средств информатизации и коммуникации влечет за собой изменения как в области программно-технического обеспечения учебного процесса, так и психолого-педагогических, физиолого-гигиенических, эргономических и технологических его аспектов

Таким образом, в современной отечественной педагогической науке активно развивается *новая область – информатизация образования*, которая охватывает проблемы теории и методики информатизации всех уровней образования, в том числе проблемы обучения общеобразовательным и специальным учебным предметам с использованием программных средств учебного назначения, реализованных на базе инструментария технологий Мультимедиа и «Виртуальной реальности», телекоммуникационных и геоинформационных технологий; проблемы программно-технического и педагогико-эргономического обеспечения эффективного применения средств информационных и коммуникационных технологий; проблемы предметного наполнения баз и банков данных учебно-методического назначения, интеллектуальных обучающих систем, разработанных на основе систем искусственного интеллекта; проблемы разработки научно-педагогического содержания и наполнения корпоративных информационных систем и сетей образовательных учреждений, распределенного информационного ресурса образовательных систем, распределенного информационного ресурса образовательных систем, функционирующего на базе телекоммуникаций; проблемы автоматизации процессов оценки качества результатов обучения, информационно-методического обеспечения и организационного управления образованием.

К области информатизации образования относятся: общепедагогические, программно-методические, технологические и эргономические проблемы разработки и использования электронных средств образовательного назначения; вопросы предметного наполнения баз и банков данных учебно-методического назначения, интеллектуальных обучающих систем; проблемы научно-педагогического содержания и структуры корпоративных информационных сетей образовательных учреждений, а также распределенного информационного ресурса образовательных систем; проблемы автоматизации процессов информационно-методического обеспечения образовательного процесса и организационного управления образовательным учреждением; разработка педагогико-эргономических условий безопасного и эффективного использования средств информатизации и коммуникации в сфере образования.

Вышеизложенное определяет необходимость подготовки кадров в области теоретических и методических проблем информатизации образования (по областям и уровням образования), которая включает следующие области исследования:

- анализ современных тенденций развития педагогических технологий, методов управления образованием на базе средств информатизации и коммуникации, условий эффективного и безопасного использования средств информационных и коммуникационных технологий в образовательном процессе;
- развитие и совершенствование теории, методологии и практики отбора содержания образования, методов и организационных форм обучения, соответствующих задачам развития личности обучающегося в условиях информатизации, массовой коммуникации и глобализации современного общества;
- теоретические и методологические основы проектирования и использования педагогических технологий, методических систем обучения, обеспечивающих развитие интеллектуального потенциала обучаемого на основе формирования умений осуществлять разнообразные виды самостоятельной деятельности по сбору, обработке, хранению, передаче, продуцированию учебной информации, а также учебную деятельность по формализации процессов представления и извлечения знания;
- развитие теории, методологии и практики создания и использования компьютерных тестирующих, диагностирующих методик установления уровня интеллектуального потенциала обучающегося, контроля и оценки их знаний, в том числе продвижения в учении;
- информационная защита интеллектуальной собственности, представленной в электронном виде, и условия ее коммерциализации.

ОСВІТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Лобовікова О.О.

Краснодонський факультет інженерії та менеджменту

Постановка проблеми

З становленням інформаційного суспільства пов'язані інтенсивні процеси формування нової освітньої парадигми, що йде на зміну класичної. В основі нової парадигми полягає зміна фундаментальних уявлень про людину та її розвиток через освіту. Насамперед, змінюється основна освітня мета, що тепер полягає не стільки в підготовці "знань", скільки в забезпеченні умов для самовизначення і самореалізації особистості. Становлення нового освітнього середовища спричиняє формуванню нових культурних потреб, що активізує адаптаційні механізми людини, розширює пошук адекватних комунікативних практик. У зв'язку з цим представляється актуальним звертання до дослідження інформаційно-комунікативної компетентності особистості як однієї з основних складових інформаційної культури в умовах формування інформаційного суспільства.

Зв'язок проблеми з важливими завданнями.

Отже виникає глобальна проблема - вчасно підготувати людей до нових умов життя і професійної діяльності у інформаційному середовищі, навчити їх самостійно діяти в ньому, ефективно використовувати можливості нового інформаційного середовища. Проблема формування інформаційно-комунікативної компетентності й організація інформаційної освіти в цих умовах

набувають особливого значення.

Інформаційна компетентність стає сьогодні необхідною умовою успішної соціалізації особистості в новому інформаційному середовищі; раніше цю умову потрібно було відносити не до всіх членів суспільства, а лише до тих з них, хто готував себе до професійної діяльності саме в інформаційній сфері.

Мети статті, викладення основного матеріалу.

Інформаційно-комунікативна компетентність особистості розглядається нами як частина соціокультурної компетентності людини, що дозволяє їй існувати у сучасному світі символів та знаків, соціальних кодів, паттернів спілкування. Інформаційно-комунікативна компетентність особистості виступає як можливість людини орієнтуватися в динамічному соціокультурному середовищі та нарощувати обсяги інформації і знань, вибудовувати власний стиль комунікацій, що відрізняється підвищеною особистісною активністю, новими принципами взаємодії в умовах становлення інформаційного суспільства.

Досягнення визначеного рівня інформаційно-комунікативної компетентності в професійній діяльності людини представляється важливим у контексті освоєння інформаційної культури. Це продиктовано розвитком інтерактивних технологій; розробкою та реалізацією спеціальних програм і проєктів. Потенціал інформаційно-комунікативних технологій в освітньому середовищі виявляється багатоплановим, відкриває можливості підвищення ефективності навчання, його індивідуалізації, організації нових форм взаємодії в процесі навчання, удосконалення керування навчальним процесом, його планування, організації, контролю, механізмів керування системою освіти. Інформаційно-комунікативна компетентність припускає уміння самостійно шукати, вибирати, аналізувати, організовувати, представляти, передавати інформацію.

Сучасна наукова розробка проблеми компетентності дає можливість виділити її індивідуальний та соціальний рівні; дозволяє конкретизувати їх, розглядаючи, по-перше, як індивідуальні здібності особистості до ефективної реалізації на практиці спеціальних професійних знань; по-друге, як результат раціональної діяльності по розробці визначених вимог та регламентацій у сфері ділової культури. Таким чином, компетентність - це доскональне збагнення суті своєї справи, здатність розуміння внутрішньої логіки функціонування та розвитку різних систем, зв'язків та процесів, можливих засобів досягнення намічених цілей, як володіння глибокими професійними і супутніми їм знаннями. Компетентність припускає не тільки сформовані уміння, але й постійне відновлення знань, а також мобільність та готовність застосувати ці знання в конкретних ситуаціях для того, щоб успішно функціонувати в суспільстві.

Ряд дослідників вважають, що компетентність являє собою суму компетенції особистих та ділових якостей людини. Ми розділяємо дану точку зору і вважаємо, що компетентність - це володіння людиною відповідними компетенціями, що включають і його особистісне відношення до предмета діяльності. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок про те, що інформаційно-комунікативна компетентність залежить не тільки від об'єктивних характеристик - обсягу знань і умінь створення та використання інформаційних продуктів, оволодіння новими комунікативними практиками, але й від особистісних характеристик - когнітивних та соціальних установок, інтересів та цінностей кожної особистості.

У структурі категорії «інформаційно-комунікативна компетентність» можна виділити наступні компоненти:

- когнітивну (готовність і здатність до оволодіння новою інформацією, взаємодія її з вже наявними знаннями);
- мотиваційну (рівень мотиваційних спонукань, що впливають на вибір важливих ціннісних орієнтацій у новому інформаційному середовищі);
- комунікативну (знання, застосування технічних засобів комунікацій у процесі передачі нової інформації);
- рефлексивну (рівень саморегуляції особистості, пов'язаний з розширенням самосвідомості, а також самореалізацією в професійній діяльності);
- технологічну (розуміння принципів роботи та можливостей інформаційних технологій).

Становлення нової освітньої парадигми припускає вирішення деяких протиріч: традиційна система ґрунтується на передачі знання, відчуженого від динаміки розвитку культури, відчуженого від життя особистості і соціуму; вона не в повній мірі враховує зростаючу потребу безупинного розвитку людини в сучасному світі. На наш погляд, гуманітарність стає системоутворюючим компонентом нової освітньої системи, що, у свою чергу, перетворюється в домінуючий фактор соціального розвитку в інформаційному суспільстві, формує інформаційне суспільство як суспільство знань, у якому чекання суспільства знаходять висвітлення в сфері освіти.

Останні кілька років українська система освіти розвивається в рамках Болонського процесу, що покликаний універсалізувати і стандартизувати процес одержання диплома в кожному з європейських університетів. Болонський процес став основний частиною процесу модернізації української вищої школи за європейським зразком, головна його ціль - підвищення конкурентноздатності української системи освіти, що у свою чергу актуалізує питання про якість освіти, що надають сьогодні українські ВНЗи.

Висновки

Таким чином, освітнє середовище є основним фактором, що впливає на процес формування інформаційно-комунікативної компетентності особистості. На наш погляд, необхідна побудова єдиної освітньої моделі, заснованої на сучасних інформаційних технологіях, на методологічних принципах інформаційного суспільства та безперервної освіти. Інформаційно-комунікативна компетентність розглянута нами як одна зі складових інформаційної культури. Процес становлення інформаційно-комунікативної компетентності особистості обумовлений складністю феномена «інформаційна культура» і визначається сферами її функціонування - спеціалізованою (сфера професійної діяльності), повсякденною (сфера повсякденності); видами і формами (мультимедіа, екранна культура, мережна культура, віртуальна реальність; гіпертекст та ін.). Підвищення рівня інформаційно-комунікативної компетентності, на наш погляд, можливий шляхом включення особистості в процес безперервної освіти.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ “ОРГАНІЗАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ” СТОСОВНО НЕКМЕРЦІЙНИХ НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Логачова С.С.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

У вітчизняній літературі немає єдиного, чітко визначеного терміну “організаційна спроможність”, особливо у застосуванні до некомерційної недержавної організації. Тому, для формулювання даного терміну необхідно дослідити пов’язані з ним визначення та практику вживання даного терміну в інших країнах.

Державний стандарт України ISO 9000-2001 визначає спроможність як “здатність організації, системи, або процесу створювати продукцію, яка відповідає вимогам до цієї продукції” [3, с. 5]. Пітер Морган визначив формування спроможності як “здатність осіб, груп, інституцій та організацій визначати й вирішувати проблеми розвитку в міру їх виникнення (постійно)” [4, с. 2]. ПРО ООН сформулювала відносно докладне визначення спроможності, як здатність організацій здійснювати діяльність ефективно, кваліфіковано та стабільно [4, с. 2].

Багато дослідників ототожнюють поняття “організаційна спроможність” з такими поняттями як “життєздатність організації”, “організаційний розвиток” та “потенціал організації”.

На рисунку 1 надано асоціативне відношення понять, що розглядаються.

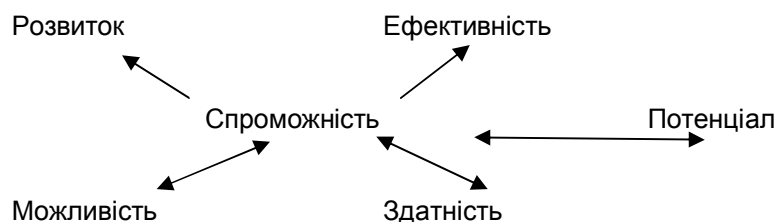

Рис. 1 – Поняття, що визначають термін «спроможність»

Асоціативне відношення допомагає визначити природу взаємовідношень між поняттями.

Ефективність – характеристика системи з погляду якості, результативності і своєчасності досягнення її цілей, розвитку системи в запланованому напрямі при виконанні певних критерійних показників і обмежень [1, с. 554].

Термін «розвиток» передбачати рух від простого до складного, від низького до вищого, рух по висхідній лінії, від старого якісного стану до нового, більш високого якісного стану, процес оновлення, народження нового, відмирання старого в протилежність розпаду; регресу, деградації [2, с. 572].

Можливість – засіб, умови, необхідні для здійснення чого-небудь [2, с. 83]. Засоби, умови необхідні для здійснення чого-небудь [5].

Здатність – якість, властивість, стан, які дають змогу робити ті чи інші дії, виконувати ту чи іншу роботу [5, с.56]. Уміння, можливість виконувати будь-які дії [2, с. 674].

Потенціал – ступінь потужності в якому-небудь відношенні; сукупність засобів,

необхідних для чого-небудь [2, с. 506]. Сукупність засобів, умов, необхідних для ведення, підтримки і збереження чого-небудь [5].

З аналізу вищенаведених термінів можна вивести наступне визначення.

Організаційна спроможність некомерційної недержавної організації – це різновид потенціалу який представляє собою здатність організації формувати і використовувати внутрішні можливості для ефективної діяльності та подальшого розвитку.

Термін "розвиток спроможності" є відносно новим, він виник у 1980-х роках. У проаналізованій літературі концепція розвитку спроможності містить чотири перспективи або підходи: організаційний, інституційний, системний та той, що здійснюється за участю всіх членів.

Відповідно до організаційного підходу, спроможність організації або "погляд зсередини" є ключем до розвитку. Розвиток організаційної спроможності може бути представлений як закрита або відкрита система. З погляду закритої системи, організаційна спроможність має фокусуватись на внутрішній діяльності з розвитку, з відкритої точки зору – організація є частиною зовнішнього середовища, яке впливає на організацію своїми соціальними цінностями, політичним та економічним оточенням.

ПРО ООН визначає розвиток спроможності таким чином: "Процес, протягом якого особи, групи, організації, інституції та суспільства, посилюють свої можливості щодо: виконання своїх функцій, вирішення проблем і досягнення цілей; розуміння та задоволення потреби свого розвитку в ширшому й життєздатному контексті" [163, с. 2].

Таким чином, можна дати наступне визначення розвитку організаційної спроможності некомерційної організації – це процес підвищення внутрішнього потенціалу організації для пристосування організації до умов зовнішнього середовища і реалізації її можливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мазур И.И. Эффективный менеджмент: [учеб. пособие для вузов] / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге; под общ.ред. И.И. Мазура. — М.: Высшая школа, 2003. — 555 с.
2. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. — М.: Азъ, 1992. — 848 с.
3. Системи управління якістю основні положення та словник (ISO 9000:2000, IDT): ДСТУ ISO 9000:2000. - [Чинний від 2001-06-27]. – К.: Держстандарт України, 2001. – 36с. – (Національний стандарт України).
4. Стан розвитку неурядових організацій України у 2002 році / [укладачі Л. Паливода, О. Єгорова, П. Нестеренко]. – К.: Кит, 2003. – 120 с.
5. Толковый словарь современного русского языка / [сост. Ушаков Д. Н.]. - М.: Дом XXI век, 2008. – 512 с.

**ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ АБІТУРІЄНТІВ ПРИ ВСТУПІ
ДО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Лохматов С.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Необхідною умовою й важливою складовою розвитку людини є його професійна орієнтація у виборі професії. Це особливо актуально саме для молоді, яка тільки починає робити спроби знайти своє місце у житті.

Головною задачею професійної орієнтації є формування у випускників шкіл, абітурієнтів здатності вибору сфери професійної діяльності, яка оптимально відповідала не тільки індивідуальним особливостям й схильностям, а і запитам й потребам ринку в конкурентоспроможних кадрах.

Підходи до професійної орієнтації абітурієнтів, що використовуються в наступний час, в основному спрямовані або на виявлення збігу індивідуально-психологічних особливостей людини з вимогами майбутньої професійної діяльності, або враховують тільки ситуацію на ринку праці. Такі підходи відображають лише різні сторони вирішення цієї проблеми. Тому було б доцільно поєднати їх з метою підвищення ефективності проведення професійної орієнтації серед абітурієнтів, щоб кожний з них конкретно робив свій вибір професії впевнено, не ризикуючи в подальшому zostатися без роботи.

Професійну орієнтацію треба розглядати як комплекс взаємозалежних соціальних, економічних, психологічних, медичних, педагогічних і організаційних заходів, спрямованих на формування професійного покликання, виявлення здібностей, придатності та інтересів абітурієнтів щодо вибору професії.

Робота з професійною орієнтації серед абітурієнтів у вищому навчальному закладі має своєю метою надання допомоги молодим людям у виборі професії, спеціальності і навчання з урахуванням їх схильностей, психофізіологічних особливостей, а також з урахуванням кон'юнктури ринку праці.

Вищий навчальний заклад для професійної орієнтації абітурієнтів може використовувати різні форми її проведення, такі як:

агітаційна робота - формування у молоді інтересу до певної професії, роз'яснення її престижності, поваги до неї та ін.;

довідково-інформаційна робота – ознайомлення з сучасними видами виробництв, ситуацією на ринку праці, зі змістом та перспективами розвитку професій;

консультаційна робота - допомога у виборі роду трудової діяльності з урахуванням бажань абітурієнта, визначення кола професій найбільш оптимальних для даної людини;

соціальна-психологічна підтримка – урахування індивідуальних психофізіологічних, моральних якостей, рівня освіти, спеціальних знань, навичок і вмінь, нормалізація емоційного стану, підвищення рівня самооцінки, зміцнення налаштованості до навчання за обраною спеціальністю.

Для підвищення ефективності проведення професійної роботи серед абітурієнтів необхідно розширити мережу інформаційних послуг щодо перспектив розвитку надання освітніх послуг та появи нових професій на ринку праці, організувати спеціалізовані курси з виявлення професійної схильності випускників шкіл, залучити до процесу професійної орієнтації відомих вчених, науковців,

фахівців, підприємців, робітників державних установ щодо більшого висвітлення змісту роботи з певної спеціальності. Реалізація цих заходів дозволить абітурієнтам більш усвідомлено здійснити вибір професії, а вищому навчальному закладу отримати студента, який непохитно та цілеспрямовано буде оволодівати обраною спеціальністю.

**МОТИВАЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ АБІТУРІЄНТІВ
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ**

Максимова Т.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

В останні роки спеціальності факультету інноваційної економіки і кібернетики, факультету управління економікою, фінансового факультету та факультету менеджменту Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля користуються великим попитом у абітурієнтів. Незважаючи на те, що ринок праці насичений фахівцями-економістами, популярність спеціальностей зазначених факультетів не знижується, а навпаки росте протягом останніх років.

Об'єктом уваги маркетингового дослідження стали мотиви студентів популярних сьогодні спеціальностей напрямків підготовки «Економіка і підприємництво» та «Менеджмент», які сприяли остаточному рішення про вступ до університету та навчання на спеціальностях даних напрямків.

Інтерес студентів до спеціальностей економіко-управлінського напрямку став одним з об'єктів дослідження кафедри маркетингу університету. Ціль даного маркетингового дослідження - виявити мотиви, рушійні сили й стимули, які підштовхують абітурієнтів до вибору даних спеціальностей.

Одержання відповіді на питання «Чому абітурієнти вибирають економічні й управлінські спеціальності?» могло б допомогти керівництву університету, окремо взятих факультетів і кафедр (як популярних, так і ні) у розробці рекламної політики в період формування свого контингенту. Результати дослідження можуть бути корисні й для факультетів, спеціальності яких не мають попит: виявлені мотиви можуть бути використані для формування рекламної компанії непопулярних в останні роки технічних спеціальностей.

Одним з найважливіших етапів маркетингового дослідження є розробка пошукових питань, висування гіпотез і визначення джерел інформації. Надалі на основі пошукових питань і гіпотез розробляються запитальники й анкети.

Головним джерелом інформації стало опитування студентів, що навчаються на спеціальностях фінансово-економічного факультету й факультету управління. Вибірка склалася з декількох академічних груп денного відділення різних спеціальностей цих факультетів. Анкетування було проведено серед студентів, що навчаються за наступними спеціальностями: «Економічна кібернетика» (1 курс - 17 чоловік), «Маркетинг» (1 курс - 16 чоловік), «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» (2 курс - 20 чоловік). Загальна кількість опитаних становить 53 чоловік.

У результаті дослідження були встановлені наступні цікаві особливості в мотивації груп різних форм навчання:

1. Як для більшості бюджетників (52%), так і для контрактників (45%) вища освіта є засобом досягти «чого-небудь» у житті. Дуже цікавий факт: для 32%

контрактників і для 28% бюджетників вища освіта - можливість інтелектуального розвитку й придбання професійних знань. І ще, для 10% бюджетників (на відміну від 2-3% у контрактників) вища освіта - це ще й висока майбутня зарплата;

2. І бюджетники й контрактники солідарні в тім, що необхідно придбати знання по перспективній спеціальності (від 55% у бюджетників до 72% у контрактників). 10% бюджетників вважають, що головне не знання, а диплом, але по перспективній спеціальності (на відміну від 2-3% контрактників);

3. І бюджетники і контрактники однаково солідарні в популярності економіко-управлінських спеціальностей;

4. 50% бюджетників й 60% контрактників вибрали спеціальність, тому як зв'язують її з перспективою росту (кар'єра, зарплата). Цікаво, що серед бюджетників вплив батьків і родичів на вибір спеціальності більш відчутний (18% у порівнянні з 5-7% у контрактників). Цікаво також, що близько 5 % контрактників серед причин вибору спеціальності вказали на поради друзів, які тут вчилися.

У результаті дослідження було встановлено наступні загальні мотиви студентів не залежно від статі, спеціальності й форми навчання:

1. Для 48% опитаних вища освіта – це можливість досягти «чого-небудь» у житті, для 31% - можливість інтелектуального розвитку й придбання професійних знань, для 7% - висока майбутня заробітна плата й близько 4% - багато друзів і веселе життя;

2. Для 63% студентів ціль навчання – одержати знання по перспективній спеціальності. Тільки 0,3% вважають, що спеціальність не має значення, а головне – вища освіта;

3. 53% опитаних вважають найбільш популярними спеціальності економіко-управлінського напрямку;

4. Більше 50% студентів зв'язують дану спеціальність із перспективою свого особистого просування, проте 21% вказує, що обрана спеціальність просто подобається;

Оскільки ринок освітніх послуг у м. Луганську й Луганській області має тенденцію до підвищення попиту й постійного виникнення нових споживчих переваг, то можна рекомендувати університету максимального позиціонуватися на цьому ринку, що буде гарантувати зростаючий попит на освітні послуги.

ИЗДАТЕЛЬСКОЕ ДЕЛО ЛУГАНЩИНЫ И ПРОБЛЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ

*Москалюк Б.А.
Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Издательская отрасль Луганщины относительно молода. Прежние субъекты этой отрасли, как издательство «Лугань», издательство «Луганской правды» и другие, а также прежняя стройная система книгораспространения утрачены. Они не сумели в условиях трансформации экономики отстоять свои позиции, переориентироваться на новые сегменты рынка, утратили свой потенциал.

Симптомы некоторого оздоровления ситуации наметились лишь в последние годы. Появились новые полиграфические мощности и технологии, возник частный сектор издательской деятельности, стали традиционными ежегодные

выставки местной печатной продукции.

Так, в конце мая 2009 года уже в третий раз проходил форум Луганщины: «Книга. Информация. Общество». Его организаторами были управление по делам печати и информации, управление культуры и искусства Луганской облгосадминистрации, областная универсальная научная библиотека имени Горького. В рамках этого мероприятия свою книжную продукцию представили около 20 ведущих полиграфических предприятий и издателей области, в том числе редакционно-издательские подразделения ВУЗов. К сожалению, само издательское дело Луганщины пока незаметно в отечественном процессе и просторе, не влияет на происходящие в них тенденции.

Примечательно, что в упомянутом форуме приняло участие тернопольское издательство «Підручники і посібники».

Полагаем, что в данном сегменте издательского дела мог бы занять достойное место и университет, организовав выпуск специальной серии книг: «Библиотека научной и учебной литературы Далевского университета».

Повод и потенциал для этого у университета есть. Во-первых, это предстоящий юбилей нашего ВУЗа – 90 лет со дня основания. Во-вторых, только в 2008-2009 учебном году было издано 95 учебных пособий, 3 учебника, 67 монографий, авторы которых ученые и преподаватели Далевского университета.

Возможно, в перечне структурных подразделений университета надо было бы включить и участок редакционно-издательской работы, как «Издательский центр Далевского университета». В отличие от нас, подобные издательства ЛНУ им. Т.Г. Шевченко, Донбасского технического университета (г. Алчевск) имеют названия и всемерно пропагандируют свой бренд.

Например, указанные издательства университетов стали победителями конкурса «Полиграфия-2007», отмечены они и ныне областной выставкой книжной продукции текущего года.

В целом же проблемы издательского дела в Украине на региональном уровне мало чем отличается друг от друга. Исключение составляют Львов, Киев, Харьков, имеющие богатые традиции издательского дела и соответственно кадры.

Приметно, что специалисты данной отрасли даже в условиях нынешнего кризиса остаются весьма востребованными. Ибо низкий уровень специальных знаний, примитивность деловой культуры новосозданных издательств, уже привел к тому, что значительная часть их не выдержала испытаний и исчезла с издательского пространства.

Следует отметить, что вопросы реализации государственной политики в издательском деле, развития тех или иных его направлений вызывает неподдельный интерес общественности области. Например, в мае 2009 года управление по делам семьи, молодежи и спорта облгосадминистрации совместно с Луганским областным центром с поддержкой молодежных инициатив и социальных исследований провели семинар «Издательская деятельность» для поддержки молодежных общественных организаций, в которых участвовали лидеры и актив, скажем, «Демократического альянса», «Ассоциации инициатив студентов в экономике и руководстве» (AIESFC) и другие.

Сегодня, в г. Луганске подготовку специалистов для редакционно-издательской деятельности осуществляет три вуза, в том числе и ВНУ им. В.Дпаля. Очевидно, в этих условиях сам по себе возникает вопрос дальнейшего

углублення спеціалізації в підготовці кадрів, в частині на 2-х останніх курсах по редакторській підготовці періодичних видань, а також видавничому менеджменту. А по редакторській підготовці книжних видань, наприклад, галузевий літератури або комерційної конкретизувати практичні зв'язки з місцевими видавництвами.

Учитывая катастрофічне падіння інтересу молоді до читання, слідвало б в якості основного напрямку наукових досліджень прийняти вивчення психології та соціології читання, а для студентів університету ввести факультативи по навчанню прийомів швидкого читання.

Полагаем, що викладені зауваження та припущення можуть сприяти подальшому покращенню навчально-виховного процесу в Далевському університеті.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Петренко Т.В.

Краснодонський факультет інженерії та менеджменту

Ринок, як механізм взаємодії між попитом та пропозицією, супроводжується конкуренцією, боротьбою між виробниками, підприємствами за найбільш вигідні умови виробництва й збуту. Ринкові механізми діють, нехай з певними особливостями, і в сфері освітніх послуг.

Освітня послуга є результатом діяльності навчальної, управлінської й фінансово-господарської діяльності навчального закладу, спрямований на задоволення попиту на підготовку, перепідготовку й підвищення кваліфікації робочої сили й попиту індивідів на одержання професії або кваліфікації, перекваліфікації.

Незважаючи на подібність ринку освітніх послуг з товарним ринком, ринок освітніх послуг має, природно, свою специфіку.

Особливістю освітніх послуг є те, що споживач бере активну участь у процесі надання послуги. Навчальні заклади виходять на ринок, з одного боку - як виробник освітніх послуг, ноу-хау, товарно-матеріальних цінностей, а з іншого боку, - як споживачі робочої сили в особі управлінського персоналу й педагогічних кадрів.

Особи, що навчаються, являючись суб'єктами ринку - споживачами освітніх послуг, виступають також у ролі об'єкта - продукту освітнього процесу. Навчальні заклади як суб'єкти ринку вступають у ринкові відносини з іншими суб'єктами на предмет купівлі-продажу освітніх послуг. Товаром на цьому ринку є освітня послуга навчального закладу, упредметнена в навчальних програмах, забезпечена особистими й матеріально-речовинними факторами кваліфікованої робочої сили.

Крім того, ринок освітніх послуг формується на основі свободи вибору споживачем профілю й типу навчального закладу й права всіх громадян на одержання професійної освіти, а також перенавчання й підвищення кваліфікації з ініціативи роботодавців, служб зайнятості й за власною ініціативою.

Конкуренція на ринку освітніх послуг у сфері професійної освіти виникає, оскільки подібні послуги пропонують різні суб'єкти (освітні установи) і споживають різні суб'єкти (роботодавці). Сформовані на ринку попит та пропозицію формують конкурентне ринкове освітнє середовище.

Таким чином, у цей час саме зростання конкуренції в боротьбі за потенційних студентів обумовлює необхідність розширення освітнього простору університетів. Східноукраїнський національний університет імені В. Даля є великим регіональним університетом України й має велику мережу філій. Одним з таких підрозділів є Краснодонський факультет інженерії та менеджменту.

Ринок освітніх послуг Краснодонського району нараховує в цей час три підрозділи різних вузів: Краснодонський факультет інженерії та менеджменту Східноукраїнського національного університету імені В. Даля; Краснодонське представництво Міжрегіональної академії управління персоналом; Краснодонська філія Донецького державного технічного університету.

Одна з тенденцій на ринку освітніх послуг Краснодонського району в останні роки - зниження кількості потенційних абітурієнтів. Так, по кількості випускників середньоосвітніх міських і районних шкіл Краснодона спостерігається динаміка спаду (див. табл. 1).

Основною діяльністю вузів, що діють у Краснодонському районі, є надання освітніх послуг. Ці послуги відрізняються як за якістю, так і за змістом. Залежно від цього й розрізняється попит на послуги даних вузів.

Таблиця 1

Навчальний рік	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
Міські школи	870	758	630	598	510
Районні школи	160	196	140	97	23
Разом	1030	954	770	695	533

Є різні специфічні прийоми підвищення рейтингу (а значить і попиту на надавані освітні послуги) Краснодонського факультету інженерії та менеджменту. Однак навіть відвідування грамотним професіоналом (з погляду великого знання специфіки свого навчального закладу, маркетингу й психології) школи або підприємства, уміли сплановані й проведені бесіди з керівництвом, учнями й працівниками дають значно більший ефект, ніж великі засоби, спрямовані на рекламні, стимулюючі більший ефект, ніж великі засоби, спрямовані на рекламні, стимулюючі й деякі PR-акції. При цьому у світі сучасної теорії індивідуалізованого маркетингу всі ці процедури повинні бути сплановані з урахуванням специфіки конкретних аудиторій (школярів, їхніх батьків, працівників підприємств і т.п.) і окремих осіб. Таким чином, найбільш ефективними стають ті маркетингові механізми, які генерують передачу основної інформації найстаршим способом «з вуст у вуста».

Навчальний заклад навіть після вручення дипломів не повинен прощатися зі своїми випускниками, передбачаючи, що на зміну їм обов'язково прийдуть їхні діти, родичі, знайомі й знайомі знайомих. Таким чином, випускник може й повинен залишатися «годувальником» і свого роду шановним агентом вузу й після його закінчення.

ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ТЕСТУВАННЯ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ АКРЕДИТАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Пілієв С.Г.

Головне управління статистики в Луганській області

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Однією з переваг підготовки фахівців в Радянському Союзі була достатньо потужна прикладна підготовка в умовах реальних виробництв. Сьогодні ця перевага, на жаль, втрачена. Єдиним реальним засобом її відтворення є створення філіалів кафедри на конкретних підприємствах та організаціях. Це стосується не лише інженерних спеціальностей, а й економічних, до яких належить спеціальність «Прикладна статистика».

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виділення невирішених її частин. Аналіз інформації про форми власності підприємств Луганського регіону свідчить, що доля державних підприємств є досить незначною. А це ставить перешкоди до організації практик студентів, які вчать за державним замовленням. Причиною цього є те, що приватні підприємства не мають бажання приймати на практику студентів, пояснюючи це не тільки необхідністю збереження конфіденційності інформації про підприємство, а і необхідністю додаткового залучення робітників підприємств до керування практикантами - роботи, яка не сплачується.

Метою даної роботи є визначення ролі філіалів кафедр в забезпеченні якості підготовки фахівців.

Викладення основного матеріалу дослідження. Накопичений досвід існування на базі головного управління статистики філіалу кафедри управління проектами та прикладної статистики Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля дозволяє зробити деякі висновки.

По-перше, філіал кафедри став місцем проведення переважної долі всіх практичних занять, запланованих навчальним планом. Саме в процесі приходження практики студенти детально знайомляться з діяльністю окремих структурних підрозділів, організацією збору та обробки статистичної інформації, визначають проблемні ланки в діяльності, які стають основою їх дипломних та магістерських робіт.

По-друге, залучення для викладання провідних фахівців головного управління статистики дозволяє надати навчання практичну спрямованість. Вважається, що спеціалісти-практики не досить професійно викладають дисципліни. Але це стократ компенсується тим практичним досвідом, який вони передають майбутнім фахівцям в процесі навчання.

Однією з найбільших переваг існування філіалу кафедри можна вважати можливість доступу студентів до актуальної статистичної інформації. Саме це дає їм змогу виконувати дипломні та магістерські роботи, які мають дійсно велику практичну значимість.

Висновки. Таким чином, можна вважати, що філіали кафедри повинні стати невід'ємною структурною компонентою в процесі підготовки фахівців з будь-якої спеціальності.

**ВИБОРИ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО МІФУ В КРАЇНАХ
ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ**

Пробийголова Н.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Актуальність проблеми міфологізації сучасної політичної свідомості як елемента пострадянської культури пояснюється тим, що на даному етапі ідеологічного виробництва міфотворчість, особливо політична, використовується як засіб маніпуляції, консолідації суспільної свідомості та легітимації владних структур. Сучасний політичний міф – один з найважливіших механізмів впливу на свідомість суспільства, і тому він стає важливим фактором не тільки національної політики, ідеології, але й людського буття взагалі. Процеси формування та руйнації політичних міфів значно інтенсифікуються в умовах суспільних трансформацій, що пояснюється специфікою даного середовища. Політичний міф є невід'ємною частиною життя сучасних суспільств пострадянського простору, тому механізми цього процесу, одним із яких є вибори, потребують докладного вивчення.

Слід відмітити, що саме вивченням проблеми міфологізації сучасної політичної свідомості науковці, в тому числі і вітчизняні, цікавились небагато.

Серед сучасних дослідників, які працювали над вказаною темою хотілося б відзначити й П. Бурд'є, Е. Кассіра, Ю. Шайгородського, М. Еліаде, О. Донченко та Ю. Романенко, О. Яцунської, С. Кара-Мурзи, Т. Рассадіної, С. Лебедева, О. Макарової, Д. Усова та ін.

Однак, на сьогодні, на жаль відсутня концепція, яка б забезпечувала комплексне уявлення про механізми реалізації політичного міфу.

Розглядаючи міф як феномен сучасної політики, необхідно звернутися до поняття «політичний міф», яке вживають всі дослідники сучасного міфу. Аналізуючи різні визначення даного поняття можна відокремити два шляхи інтерпретування політичного міфу.

Перший шлях полягає в тому, щоб, визнаючи міф як невід'ємний елемент буття людини, зробити висновок, що міфи існують і в сфері політики. Тобто політичні міфи, це міфи, які існують у політичному житті суспільства. Основою такого визначення є сфера існування і функціонування міфів.

Другий шлях полягає в тому, щоб визначити політичний міф як явище, яке характеризується певними ознаками і функціями, що притаманні саме цьому феномену, і що вирізняють його з усього масиву сучасних міфів.

Ми ж за основу візьмемо визначення даного поняття авторами «Політологічного енциклопедичного словника». На їх думку, «Політичний міф – стійке духовне утворення із штучно створеною уявою про реальні соціально-політичні феномени і дії, навмисно або ненавмисно прикрашені різними умоглядними висновками, вигадками, фантазією..... містить у собі перевернутий і містифікований образ конкретної політичної і економічної ситуації, характеризується наявністю ілюзій (нездійснених надій, мрій) і утопій (нереальних, не здійснених на практиці планів соціальних перетворень)» [4, с. 360].

Виходячи з цього та інших визначень, спробуємо з'ясувати структуру міфу:

- архетип якої-небудь ситуації;
- 2) зміст конкретного досвіду;
- 3) систему алегоричних образів;
- стереотипи поведінки;
- мотиваційну потребу;
- ціннісну складову;
- комунікативність і атрибуцію.

Тобто політичний міф є формою синтезу міфологічної і політичної свідомості, емоційно-забарвленою чуттєвою уявою про політичну дійсність, яка значною мірою заміщує і витісняє реальну уяву про неї.

Розглядаючи політичну міфотворчість, виникає запитання: як на практиці реалізується створений міф, які існують механізми його втілення в політичне життя суспільства.

На нашу думку, одним із механізмів впровадження політичного міфу є виборчий процес. Яскравим прикладом сьогодення є країни пострадянського простору. На початку ХХІ століття майже у всіх країнах пострадянського простору пройшли «кольорові» революції, що значно відрізняються від «оксамитових» революцій 1989 року, які відбувалися в інших соціально-політичних умовах – в умовах посткомунізму. Один із міфів, який було створено в цих країнах – це загальний привід посткомуністичних революцій. Ним стала брутальна фальсифікація політичних виборів: перших прямих виборів президента югославської федерації (24 вересня 2000 р.), президентських виборів в Україні (31 жовтня та 21 листопада 2004 р.), парламентських – у Грузії (2 листопада 2003 р.) та Киргизстані (27 лютого і 13 березня 2005 р.).

В Україні вибори ХХІ століття викликали до життя велику кількість політичних міфів, які впливають на свідомість населення. Так, наприклад один із міфів, який суттєво вплинув на розвиток політичних подій у державі, це міф про сформовану партійну систему, яка спроможна делегувати своїх представників для управління державою. Міфічна партійна система, а точніше - велика «безсистемна» кількість політичних партій, з одного боку, не стала уособленням суспільних інтересів чи інтересів окремих верств населення. З іншого боку, партії - переможниці виборчих перегонів отримали реальну владу не лише в центрі, але й на місцях. Захищаючи інтереси певних бізнес - структур щодо перерозподілу власності та сфер економічного впливу, партійна влада постійно намагається перенести бізнес-конфлікти на політику.

Таких міфів в Україні надто багато: міф про чемпіонат «Євро - 2012», міфи про професійну армію, про «закон один для всіх», про можливість «поліпшення життя вже сьогодні», міфи про неоліберальну стратегію розвитку держави, про «євроінтеграцію вже найближчим часом», про «газову трубу» тощо.

У виборчих кампаніях дуже широко використовується такий елемент політичного міфу як атрибуція. Атрибуція – це механізм, який дозволяє людині організувати інформацію відповідно до її значущості саме для цієї людини. Наприклад у ХХІ столітті у країнах пострадянського простору з'явився феномен «кольорових» революцій, атрибути і символи політичних партій, по яких електорат впізнає лідерів тощо.

Дуже часто у виборчому процесі використовують ще один із елементів полі-

тичного міфу - формування образів та понять, що стає частиною повсякденної активності людської свідомості. У реальному житті людина стикається з величезною кількістю явищ та подій, тому набагато легше класифікувати їх в певні рубрики, ніж аналізувати кожного разу кожний окремий елемент. Величезну роль при цьому відіграють психологічні асоціації (наприклад, Японія – Фудзіяма, суші, самураї, характері; місто Донецьк – вугілля, троянди, футбол, екологічне забруднення, мафія тощо). Асоціації можуть бути як позитивними, так і негативними, можуть виникати стихійно, а можуть культивуватися та підкреслюватися зацікавленими силами.

Приєм створення ефекту перемоги та переваг є найяскравішим прикладом застосування політичного міфу. Це численні лозунги та формули політичних сил, наприклад: «Ми – сила, ми – надійність, ми – впевненість у завтрашньому дні», «Дія та сила!», «Вона перемає, Вона – це Україна», «Тільки йому можна довірити країну» тощо. Часто цей прийом включає інший, наведений Д. Карнегі та іншими психологами, сутність якого полягає в наступному: «Створіть людині імідж, який вона буде намагатися виправдати». Зразком цього є наступний фрагмент політичної пропаганди: «Партія регіонів вірить у вашу високу громадянську активність. Незабаром майбутнє України залежатиме від вас... Прийдіть та проголосуйте...» Ось інший приклад застосування цього прийому: «Ти переміг. Рік тому ти відстояв свій вибір... Але вони хочуть повернутися...Ти – єдиний, хто може це змінити». Сьогодні в українській політиці розпочинається експлуатація ще одного міфу – міфу про «викрадачів перемоги майдану».

Підводячи підсумки, можна зазначити, що вибори є одним із механізмів, завдяки якому реалізується той чи інший політичний міф. Завдяки вмілому використанню політичного міфу у процесі виборів він виступає як явище сучасної суспільної свідомості, результат певних соціальних і політичних процесів і водночас здатний самостійно продукувати різні суспільні процеси. За своєю суттю нинішній політичний міф є запрограмованим утворенням, який реалізується у сучасній політичній свідомості. Окрім того, за своєю будовою політичний міф являє собою систему, керовану двома взаємозалежними і взаємообумовленими концептами: вірою і метою. Та або інша модифікація політичного міфу, функціонуючи в сучасній суспільній свідомості, як правило, знаходиться у відносинах взаємозв'язку та взаємовпливу з іншими різновидами сучасних міфів: релігійними, історичними, соціальними та виборчими міфами.

**ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ, ЯК
ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ НА
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РИНКУ ПРАЦІ**

Рач В.А., Середіна О.Г.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Сучасні університети, щоб відповідати світовим критеріям розвитку, в процесі інтернаціоналізації повинні бути генераторами нових ідей, «культурними інкубаторами», національними і регіональними двигунами соціально-економічного прогресу. Звернення до проблеми розвитку міжнародної проектної

діяльності ВНЗ України та визначення її однією з найактуальніших напрямків сучасності викликано входженням України у світове співтовариство і, відповідно, входження вітчизняної Вищої школи до міжнародного освітнього простору і міжнародного ринку освітніх послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виділення невирішених її частин. На сьогоднішній день українські вищі навчальні заклади недостатньо підготовлені та мотивовані до діяльності в міжнародному освітньому середовищі. Аналіз фактичної діяльності ВНЗ довів, що для більшості українських ВНЗ характерною ознакою є низька ефективність міжнародної проектної діяльності, а саме – недостатня психологічна готовність викладачів ВНЗ до активної міжнародної проектної діяльності. Освітній процес в вищих навчальних закладах належною мірою не враховує вимог міжкультурної комунікації, в навчальних планах багатьох університетів відсутні обов'язкові для європейських навчальних закладів курси міжнародної бізнес-етики, інтер-культурних та крос-культурних бізнес комунікацій, управління та фінансування міжнародних освітніх проектів.

Метою даної роботи є аналіз стану та розробка пропозицій щодо підвищення компетентності педагогічних і наукових кадрів в галузі міжнародного співробітництва.

Викладення основного матеріалу дослідження. В більшості ВНЗ відсутні традиції підготовки менеджерів з міжнародної проектної діяльності. І, як результат, не використовуються в повному обсязі можливості підрозділів щодо міжнародної проектної діяльності. Турбує відсутність традицій підготовки менеджерів з міжнародної діяльності та все ще слабка «управлінська вертикаль» за цим напрямком. Дефіцит кваліфікованих управлінських ланок призводить до того, що немає фахівців, здатних реалізовувати все те, що вже запропоновано до співпраці із зарубіжними партнерами і від цього ВНЗ багато втрачають.

Треба розвивати традиції підготовки менеджерів з міжнародної діяльності, бо саме така робота сприяє збільшенню кількості та якості міжнародних проектів. Все це потребує нових підходів до форм і засобів міжнародної проектної діяльності суб'єктів професійної освіти, оновлення теоретичних поглядів і практичних дій з впровадження міжнародного співробітництва в сучасних освітніх закладах. Необхідно створення Центрів проектного менеджменту з метою підвищення кваліфікації викладачів, проведення інформаційних і навчальних семінарів з представниками міжнародних фондів і організацій.

Безперечно, ВНЗ повинні укріплювати свої обіцянки і забезпечувати студентів освітою, яка відповідає запитам глобальної економіки і суспільства в XXI столітті. Вони повинні розвивати знання і вміння, прививати відношення та цінності, які дозволять студентам стати конкурентоспроможними громадянами у швидко змінюваному багато культурному світі.

Удосконалення освітньої та проектної діяльності ВНЗ виконується за рахунок підвищення компетентності педагогічних і наукових кадрів, які беруть участь у міжнародних стажуваннях, які забезпечують оволодіння передовими формами, методами, засобами і технологіями навчання. Науково-педагогічні кадри, які беруть активну участь у міжнародній проектній діяльності, відрізняються високою професійною компетентністю, знаннями та певною ерудицією в науково-предметній області, яка інтернаціональна за характером і не може розвиватися без постійного обміну ідеями, думками і т.ін.

Висновки. Освітні програми і викладацька діяльність, які відповідають потре-

бам суспільства, що динамічно розвивається, направлені на індивідуальний розвиток і становлення студентів як майбутніх професійних кадрів. Вони формують у студентів інноваційну потребу і здатність жити сьогодні в умовах змін.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ВИБІРКОВОЇ ЧАСТИНИ
НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ
ПРОЕКТАМИ ДЛЯ СОЦІО-КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ**

Росошанська О.В.

Луганський державний інститут культури і мистецтв

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Існуючі стандарти розробки програм підготовки магістрів передбачають наявність вибіркової частини, яка дорівнює 30-35 відсоткам від закладів в цю частину підготовки закладають дисципліни, які не пов'язані з особливостями предмету, засобів, процедур, умов та продуктів діяльності майбутнього фахівця у певному напрямку економічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виділення невирішених її частин. В Україні сьогодні фахівців з управління проектами в соціо-культурній сфері почав готувати поки що єдиний навчальний заклад – Луганський державний інститут культури та мистецтв. Тому ще не існує досвіду складання змісту варіативної частини для фахівців з управління проектами в цій сфері.

Метою даної роботи є розробка підходу до визначення змісту вибіркової частини навчального плану підготовки магістрів з управління проектами для соціо-культурної сфери.

Викладення основного матеріалу дослідження. За своєю сутністю діяльність в сфері культури та мистецтв є проектною. В цій сфері вже склалась відповідна термінологічна база. Тому одним із завдань вибіркової частини повинна стати інтеграція існуючого професійного тезаурусу діяльності в сфері культури та мистецтв з проектним тезаурусом. Ця мета досягається завдяки вивченню такої дисципліни, як «Культурно-мовні аспекти в проектній діяльності».

Практика свідчить, що кожний з окремих видів культурно-мистецької діяльності як проектною має свої особливості. Тому в програмі доцільно в рамках однієї дисципліни «Управління проектами в галузі культури і мистецтв» виділити окремі модулі, присвячені особливостям проектів в окремих сферах. Сфери діяльності можна визначити за переліком спеціальностей, які готуються в галузі культури та мистецтв. Наприклад, ними можуть бути: управління проектами у виставковій, гастрольній діяльності, телекомунікаційними проектами, концертно-видовищними проектами тощо.

Висновки. Запропонований підхід до визначення змісту вибіркової частини підготовки фахівців з управління проектами в галузі культури та мистецтв дає змогу задовольнити існуючі потреби в них з урахуванням особливостей окремих сфер діяльності в цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи стандартів вищої освіти / Укладач В.Л. Петренко // Інформаційний вісник «Вища освіта». - №10, 2003. – С. 5-82.

**НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В МЕЖАХ МІЖКАФЕДРАЛЬНОЇ ТЕМИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З ЯКОСТІ І ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ**

Садовніков А.А., Шеховцова Н.О., Компанієць І.А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Формування особистості економіста - процес складний і тривалий. Він потребує створення чіткої системи неперервної освіти економічних кадрів. При цьому особливого значення набуває управління якістю підготовки фахівців на основі компетентного підходу.

В Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля кафедра «Управління проектами та прикладна статистика» провела наукові дослідження в межах між кафедральної теми з управління якістю підготовки фахівців на основі компетентного підходу.

Аналіз наукових публікацій і проведене опитування студентів-випускників свідчать, що молоді економісти не можуть на основі отриманих у ВНЗ знань сформулювати власне ставлення до загальних економічних проблем суспільства. В їх діяльності переважає так званий заходовий підхід. Деякі випускники не можуть застосувати отримані знання на практиці, їх судження мають загальний характер.

Особистісний підхід до підготовки економіста у ВНЗ передбачає не тільки орієнтацію майбутнього спеціаліста на вирішення завдань економічного характеру, а й формування у студентів глибокого інтересу до саморозвитку, вироблення у них потреби у професійній компетенції.

Модернізація змісту професійної підготовки потребує активних методів навчання, що розвиває творчий потенціал майбутнього економіста та формують в ньому здібні вміння самостійної роботи. До таких методів відносяться: лекції-діалоги, семінари-конференції, ділові ігри, навчальні дискусії тощо. Найбільш ефективна форма діалогу з викладачем – навчальне завдання: майбутні економісти володіють умінням синтезувати теоретичні знання та практичні навички.

Навчальне завдання – це проблемна ситуація, яка створюється під час аудиторної та поза аудиторної роботи у ВНЗ. У процесі її рішення студент навчається узгоджувати свої дії та дії педагога для визначення оптимальних шляхів навчання і розвитку професійної якості на основі компетентного підходу.

Кафедрою «Управління проектами та прикладна статистика» розроблені методичні рекомендації щодо складання тестових завдань для оцінювання сформованого рівня компетентності студентів з дисциплін, які читають викладачі кафедри. Ці рекомендації оцінюють сформований рівень компетентності студентів факультетів управління економікою, фінансового, економічного, філософського та інших.

Таксономія оцінювання вченого Блума сформованого рівня компетентності особистості розглядається на трьох ступенях активності:

- 1) Репродуктивно-наслідувальна активність (РНА) (знати, розуміти, застосовувати) з оцінкою за 12-бальною шкалою 1-6 балів.
- 2) Пошуково-виконавча активність (ПВА), (аналізувати, синтезувати) з оцінкою 7-9 балів.
- 3) Творча активність (ТА), (синтезувати, оцінювати) з оцінкою 10-12 балів.

Згідно з цими рекомендаціями розроблені тестові завдання для оцінювання знань студентів з дисципліни «Статистика» в осінньому семестрі 2009/2010 навчальному році.

Таким чином, відповідно до сучасних тенденцій розвитку суспільства та новітніх методологій управління індикатором необхідної якості навчання студентів є рівень сформованої у них компетентності в певній сфері навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Планові наукові дослідження у межах між кафедральної теми науково-методологічної роботи на факультеті управління економікою «Управління якістю підготовки фахівців з управління економікою на основі компетентного підходу». Луганськ: СНУ ім.В.Даля, 2008. – 113 с.

2. Методологічні рекомендації щодо складання тестових завдань для оцінювання сформованого рівня компетентності студентів з дисциплін. Луганськ: СНУ ім. В.Даля, кафедра «УППС», 2009. – 31 с.

ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ СТОСОВНО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Салогубова В.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Як відомо, конкуренція (лат. concurrentia – змагання, суперництво) – суперництво між виробниками (продавцями) товарів за кращі, економічно вигідніші умови виробництва та реалізації продукції, за отримання найвищого прибутку чи інших переваг.

Оскільки між конкуренцією та конкурентоспроможністю існує діалектичний зв'язок, тобто одне витікає з іншого, в основу аналізу саме цих базових категорій кладуть теорію конкурентної переваги, розроблену Портером М. та Фатхутдиновим Р.А. Конкурентна перевага продукції – це яка-небудь (у ряді випадків ексклюзивна) цінність, якою володіє продукція і яка надає їй перевагу перед конкурентами. Саме конкурентна перевага є запорукою міцної конкурентної позиції організації та визначає складову її конкурентної стратегії.

Цікавою з наукової точки зору є запропонована Івановим О.Ю. класифікація конкурентних переваг підприємств, що базується на 11 кваліфікаційних ознаках.

Якщо зіставити виробничі та освітні процеси та врахувати певну спільність та відмінність підходів до їхнього аналізу, можливо запропонувати таку класифікацію конкурентних переваг стосовно вищого навчального закладу, яка базується на восьми кваліфікаційних ознаках, наведених в табл. 1.

Запропонована класифікація враховує унікальні особливості діяльності вищих навчальних закладів і є важливим підґрунтям при формуванні переліку критеріїв, на підставі яких має бути отримана об'єктивна порівняльна інформація про діяльність конкурентів. Крім того, вона сприяє прийняттю відповідних обґрунтованих з точки зору маркетингу рішень, що мають уживатися з метою стимулювання вишів до підвищення їхньої конкурентоспроможності.

Таблиця 1

Класифікація конкурентних переваг вищого навчального закладу

№ п/п	Класифікаційна ознака	Вид конкурентної переваги
1	За джерелом походження	1. Внутрішні 2. Зовнішні
2	За ступенем відтворювання (стійкості)	1. Переваги вищого порядку 2. Переваги нижнього порядку
3	За факторами	1. Рейтинг ВНЗ в регіоні 2. Рейтинг ВНЗ в галузевій групі 3. Рейтинг ВНЗ у країні 4. Сприйняття випускників ринком праці 5. Привабливість ринку освітніх послуг
4	За роллю вищого навчального закладу у створенні переваг	1. Створюються самим вищим навчальним закладом 2. Створюються на ринку освітніх послуг незалежно від ВНЗ
5	За протидією силам конкуренції	1. Взаємодія зі вступниками 2. Взаємодія з роботодавцями 3. Протидія новим конкурентам 4. Оновлення асортименту освітніх послуг
6	За можливістю регулювання	1. Регульовані 2. Нерегульовані
7	За цілями вищого навчального закладу	1. Тактичні 2. Стратегічні
8	За змістом конкурентної переваги	1. Якісні 2. Вартісні

**МІЖКАФЕДРАЛЬНИЙ ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ ЯК ВІДБИТТЯ
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ НАУКИ**

Сілютіна І.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Динамічні перетворення, що відбуваються у сучасному інформатизованому суспільстві, потребують відповідних змін у підготовці майбутніх фахівців, насамперед тих, чия професійна діяльність пов'язана з роботою з інформацією та сучасними комп'ютерними технологіями. Підсумком навчання студентів є написання кваліфікаційних, зокрема, дипломних робіт, у яких мають проявлятися необхідні професійні навички та уміння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Вимоги, правила написання та оформлення різних видів випускних робіт, що містяться у численних підручниках і навчальних посібниках мають переважно загальну спрямованість і не відбивають специфіки конкретного наукового напрямку. На необхідності врахування особливостей майбутньої професійної діяльності, зокрема, документознавця та фахівця з інформаційної діяльності, наголошується у публікаціях Л. Я. Філіпової, Т. В. Кузнецової, Л. Р. Фіонової.

Якщо питання написання комплексних кафедральних та міжкафедральних робіт студентами технічних та економічних спеціальностей не викликає подиву і час від часу обговорюються на сторінках фахових видань, то подібні спільні проекти «технарів» та «гуманітаріїв» ще не знайшли належного висвітлення. Отже, поза увагою науковців поки що залишаються питання творчої взаємодії технічної та гуманітарної випускаючих кафедр на рівні написання міжкафедральних дипломних проектів у класичному університеті.

Формулювання цілей статті. Метою даної публікації є обґрунтування доцільності міжкафедральних дипломних проектів.

Вклад основного матеріалу дослідження. Кафедрою філософії культури і культурології філософського факультету разом з кафедрою автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій факультету комп'ютерних технологій протягом навчального року було здійснено два міжкафедральних проекти, пов'язані з впровадженням автоматизації у діловодні процеси на конкретних підприємствах, де випускники одночасно, за попередньою домовленістю з їх керівництвом, проходили переддипломну практику.

Загальновідомим є залежність успішності управлінської діяльності від ефективної організації її інформаційного та документаційного забезпечення, що базується на сучасних комп'ютерних технологіях. Для розробки та подальшого впровадження певного технічного проекту у межах установи чи організації обов'язковим є творча співпраця багатьох співробітників. Адже розробники прикладних програм повинні враховувати специфіку діяльності конкретної організації, а отже, і особливості її документної діяльності. Тому документознавець має виступати замовником відповідного проекту, розробником якого буде ви ступати інший фахівець. Отже, випускник-документознавець повинен набувати навиків спілкування з програмістами ще на студентській лаві. З огляду на це, робота над сумісним дипломним проектом є тим позитивним

досвідом, який випускник може використовувати у майбутньому. Саме він у подальшій професійній діяльності має виступати ініціатором впровадження та замовником нових інформаційних технологій та систем, бути своєрідним містком між потребами виробництва, науки, управління з одного боку, і наявними пропозиціями на ринку інформаційних технологій – з іншого. Така позиція вимагає, може й не дуже повних та глибоких, але цілісних та системних знань про сучасні інформаційні технології. А крім того, оскільки саме такому фахівцю належить організувати впровадження, а отже, приймати важливі рішення щодо потрібних технологій, строків, критеріїв, витрат, відповідальних осіб, порядку дій і т. ін., він мусить бути здатним виконувати керівні та координаційні функції, працювати в умовах проектного менеджменту, тобто мати, крім суто професійних, певні загальнолюдські якості та відповідну підготовку [1, с. 323].

Протягом роботи над міжкафедральними кваліфікаційними проектами їх учасники стикалися з низкою утруднень, а саме: різними вимогами до структури, оформлення окремих елементів дипломної роботи; особливостями процедури захисту тощо. Проте, сумісна участь у проектуванні, розробці та впровадженні комп'ютерних програм з діловодства в реальних умовах дозволила закріпити і розширити теоретичні та практичні знання з обраної спеціальності, сформувані навички колективного вирішення реальних проблем.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, виконання міжкафедральних кваліфікаційних робіт дає можливість студентам обох спеціальностей набути необхідного практичного досвіду колективного вирішення проблем, що відповідає сучасним міждисциплінарним тенденціям розвитку науки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сілютіна І., Чурсін М. Про інформаційно-діяльнісну складову спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» // Наукові записки. Серія «Культура та соціальні комунікації» / за заг. ред. Л.В. Квасюк. – Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2009. – Вип. 1. – С.318 – 326.

ПРОБЛЕМИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ ВИЩОЮ ШКОЛОЮ УКРАЇНИ

Слащов В.А., Додонова О.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Головною організаційною метою Болонського процесу, до якого включилася Україна, є максимальне зближення національних систем вищої освіти країн-учасників, а в подальшому – їх повну уніфікацію. Звідси витікає одне з фундаментальних положень цього процесу – забезпечення досить широкої академічної мобільності студентів, тобто надання їм можливості подовження навчання або його завершення у будь-якому обраному європейському університеті чи іншому закладі того ж рівня без особливих ускладнень принаймні організаційного чи дидактичного характеру.

Шлях до повної реалізації ідеалів Болонського процесу ще досить довгий, але нам треба негайно робити деякі конкретні кроки у реформуванні змісту та форм

вищої професійної освіти. Для студентів України академічна мобільність визначається наявністю можливості переходу до навчання з одного до іншого вищого начального закладу, по-перше, в межах нашої держави і, по-друге, у європейських країнах, за кордоном.

Більшість проблем щодо академічної мобільності спочатку треба вирішити у рамках вітчизняної вищої школи, а потім активно опанувати європейський освітній простір. Перші вагомі кроки вже зроблено: встановлено більш зрозумілі для європейців двоступеневу підготовку фахівців (бакалаври і магістри), кредитно-модульну систему організації навчального процесу, нову форму додатку до диплому тощо. У СНУ ім. В.Даля кілька років як експеримент здійснюється оцінювання знань студентів за системою оцінок **ECTS** (European Credit Transfer System), але поки ще за критеріями, які загально визнані у вітчизняній вищій школі. Перехід до оцінювання за європейськими стандартами, які базуються на експертних замірах рівня знань студентів європейських університетів, – ще попереду. Такі стандарти орієнтовані на відповідність безперервному зростанню вимог до рівня фахової підготовки випускників стосовно розвитку і досягнень світової спільноти, урахуванню попиту ринку праці на кадри відповідної кваліфікації тощо.

З метою конкурентноздатності на ринку праці, бакалаврів доцільно готувати виключно за професійними напрямками без попередньої профілізації під конкретні програми підготовки магістрів. Під таким кутом зору треба існуючий на сьогодні в Україні перелік напрямів підготовки бакалаврів наблизити до європейських стандартів не тільки за ознаками економічної діяльності, а й за змістом навчального матеріалу.

Зараз в нашому університеті почали розробляти робочі навчальні плани підготовки бакалаврів відповідно до наказу МОН від 09.07. 2009 р. за № 642. В цьому наказі чітко регламентовано перелік і форму підсумкового контролю знань з нормативних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки. Для решти дисциплін ані обсяг, ані форма підсумкового контролю знань директивно не встановлені. Тут відкриваються добрі перспективи щодо створення навчальних планів, які б у значній мірі враховували принципи академічної мобільності.

По-перше, кількість навчальних дисциплін доцільно зменшити шляхом їх укрупнення. Мінімальний загальний обсяг навчальної дисципліни, якщо він для неї директивно не визначений, має бути не менше 144 години (4 кредити ECTS). Підсумковий контроль знань з дисципліни - кредитно-модульний у формі спеціальних випробувань або тестів із виставленням оцінки (бажано за шкалою ECTS). Поняття “залік” як форму підсумкового контролю знань треба виключити, залишити тільки – іспит, бо так у багатьох європейських університетах.

По-друге, термін вивчення дисципліни має здійснюватися протягом одного навчального року, тобто не більше двох семестрів. Це виключить невизначеність щодо завершеності певного рівня підготовки при переході студента до іншого вищого навчального закладу після закінчення одного, двох чи трьох курсів. До того ж, розтягнення у часі терміну вивчення дисципліни, як свідчить практика, суттєво знижує ефективність її засвоєння.

Що стосується академічної мобільності наших студентів відносно європейських університетів, то тут треба враховувати декілька досить вагомих чинників. По-перше, істотними є мовні перешкоди, бо існуюча в Україні система

масового навчання молоді іноземним мовам не відповідає сучасним потребам. По-друге, не вирішена проблема фінансування навчання за кордоном. Далеко не усі студенти мають можливість це робити за власний кошт, а про державні стипендії того ж призначення тим, хто відмінно навчається, нам, викладачам університету, не відомо. Може вони і є, але у дуже обмеженій кількості. До речі, відсутність для більшості студентів перспективи мати можливість продовжити чи одержати освіту за кордоном теж не стимулює їх до наполегливого опанування іноземною мовою. Нарешті, ми маємо обмаль інформації про навчальні плани підготовки фахівців у європейських університетах та програми дисциплін, що там вивчаються. Куди ж тут до координації чи уніфікації у рамках Болонського процесу. Навчальні плани підготовки бакалаврів, що зараз розробляються, на наш погляд, скоріше відбиватимуть традиції вітчизняної системи, що склалася, інтереси авторів освітньо-професійних програм чи визначених кафедр, тобто будуть націлені на вирішення внутрішніх проблем вищої школи України, а не на забезпечення досить широкої академічної мобільності студентів у відповідності до Болонського процесу.

Наприкінці доречно відмітити, що перелік проблем щодо академічної мобільності студентів не обмежуються розглянутими тут, а пропозиції чи рекомендації не можна вважати остаточними. Розпочату роботу треба наполегливо продовжувати та крок за кроком йти у бік інтеграції з європейською освітньою системою.

РОЛЬ МАЛОГО Й СЕРЕДЬОГО БІЗНЕСУ В РІШЕННІ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПИТАНЬ

Смірная С.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Парадигма сталого й екологобезпечного розвитку ґрунтується на уявленні щодо можливості переходу до гармонічних відносин людини з природою на основі розвитку екологоорієнтованого виробництва, плати за забруднення навколишнього природного середовища і використання ресурсів, здійснення превентивних заходів із досягнення екологічних цілей.

У сучасних умовах поняття «екологізація виробництва» тісно пов'язане з використанням поняття «сталий розвиток». Говорячи про взаємозв'язок даних понять, необхідно підкреслити, що поняття «сталий розвиток» є більш широким поняттям, ніж «екологізація виробництва»; останнє слід вважати одним із вагомих факторів, головних напрямків ефективної реалізації стратегії сталого й безпечного розвитку.

Сталий розвиток передбачає крім екологоорієнтованого розвитку і досягнення соціальних цілей, зокрема, соціальну рівність громадян і забезпечення їх зайнятості, а ці складові не входять до категорії екологізації виробництва. З цієї точки зору першорядне значення має екологізація виробництва на малих та середніх підприємствах (МСП) виробничого типу, функціонування яких у найбільшому ступені, ніж інші організаційні структури, сприяє рішенню проблеми зайнятості населення і найбільш за все відповідає принципам сталого розвитку.

Загально визнано, що саме малий і середній бізнес виконує важливу соціальну функцію в системі господарювання, зокрема, зі створення нових робочих місць і зниження рівня безробіття. Поряд з тим, для екологоорієнтованих виробничих МСП характерні оперативність у засвоєнні випуску нової екологічної продукції, схильність до впровадження екологоспрямованих нововведень, невисокі експлуатаційні видатки, оперативність у прийнятті виважених еколого-економічних рішень. Даний підхід узгоджується з рядом концепцій з екологічної переорієнтації економіки, зокрема, пов'язаних із застосуванням економічних механізмів, що примушують виробників повністю уявляти собі екологічні витрати прийнятих ними рішень і дозволяють ефективно управляти ними (витратами). Подібні концепції були відображені й в документах Програми ООН з навколишнього середовища і розвитку (ЮНЕП).

Ринкові умови господарювання обумовили розробку нової концепції «екологічно більш чистого виробництва». Іншими словами, в екологічних програмах розвинуті країни перейшли від боротьби за очисні споруди до боротьби проти необхідності очисних споруд. На підприємствах ставиться задача перетворення виробничого процесу в екологічно чистий. Концепція розвитку екологічно орієнтованого виробництва пов'язана з формуванням на ринку екологічно усвідомлених потреб, попитом на екологічно чисту продукцію.

Стратегія «екологічно більш чистого виробництва» визначається як надання за конкурентоздатними цінами товарів і послуг, що задовольняють потреби людей і покращують якість життя при неухильному скороченні впливу на навколишнє природне середовище та інтенсивності використання ресурсів протягом всього життєвого циклу продукту (або життєвого циклу екологоспрямованого нововведення).

Загальна стратегія екологоорієнтованого виробництва, викладена в Міжнародній декларації з більш чистого виробництва, відкритої ЮНЕП до підписання в 1998 році, послугувала початком, випереджаючим більш глибоке вивчення даного напрямку і формування організаційно-економічного механізму забезпечення екологічної безпеки виробничих підприємств.

Основним слоганом даної концепції проголошено такий: «почати з малого, націлюючись на більше». Ця ідея підтверджує доцільність організації екологоорієнтованого виробництва в першу чергу на малих і середніх підприємствах, так як віддача від здійснюваних заходів щодо екологізації в таких організаційних структурах може бути відчутна швидше в силу особливостей функціонування цієї сфери бізнесу (традиційно перевагами малого бізнесу вважаються: мобільність, гнучкість, високий ступінь реагування на мінливі умови господарювання, швидка адаптивність, раціональна організаційна структура підприємства, оперативне прийняття рішень). Крім того, такий підхід може бути покладений в основу виробництва з самого початку організації виробничого процесу на МСП, у момент створення самого суб'єкта господарювання і розробки стратегії його подальшої діяльності, що є найбільш ефективною реалізацією концепції екологічно орієнтованого виробництва.

У світовій практиці більшість малих компаній так чи інакше пов'язані з великим бізнесом, а зростання співробітництва малих, середніх і великих підприємств є характерною тенденцією сучасного розвитку економіки. Безумовно, наступною стратегічною метою є розвиток екологічно орієнтованого виробництва в крупних промислових комплексах.

**К ВОПРОСУ ОБ ИНТЕГРАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ
ЛАТИНСКОМУ ЯЗЫКУ В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ.**

Старикова М.В.

Луганский государственный медицинский университет

Наш мир стремительно идёт вперёд, открывая перед человечеством новые горизонты. С каждым днем техника становится совершеннее, появляются новые науки, медицина справляется с ранее неизлечимыми болезнями, развиваются языки, приобретая новые слова и понятия. И только латинский язык остаётся в первозданном виде, являясь неотъемлемой частью медицины: Non est medicina sine lingua Latina.

И для студентов, приезжающих к нам из более 20 стран мира (Индия, Иран, Ирак, Афганистан, Пакистан, Сирия, Ливан, Кения, Гана, Нигерия, Мальдивские острова и многие другие) сразу же возникает вопрос: «Зачем мы должны изучать латинский язык, ведь это – мертвый язык?».

Поэтому весь курс обучения латинскому языку построен так, что в процессе его изучения вопрос о необходимости и важности этого предмета сам собой отпадает.

Уже на первых занятиях студенты знакомятся с историей латинского и греческого языков, узнают, что в английском языке, на котором они говорят (обучение иностранных студентов проводится только на английском языке), почти 80% взято из этих языков.

Важность изучения этого предмета становится очевидной, когда студенты знакомятся с медицинскими терминами и терминологическими элементами; ведь в университете существует интеграция смежных предметов и иностранные студенты неоднократно убеждаются, что медицинские термины – анатомические, клинические, фармацевтические, – которые они изучают на практических занятиях по латинскому языку, – это в подавляющем большинстве слова латинско-греческого происхождения и их знание помогает им в изучении других медицинских предметов: анатомии, гистологии, фармакологии и других.

Изучив ряд публикаций по данному вопросу, можно прийти к выводу о том, что латинский язык всегда являлся и является языком высшей культуры, и это следует доносить до студентов, приезжающих к нам со всего мира. Латинский язык – это мостик, который связывает всех образованных людей, а единая, постоянно обновляющаяся латино-греческая в своей основе терминология медицины способствует научному общению и обмену между учёными различных стран.

Большое внимание уделяется составлению рецептов в нашей стране и тех странах, откуда приехали студенты. Здесь мы сталкиваемся с проблемой, т. к. во многих странах рецепты пишутся на английском или их родном языке, а не на латинском, как принято в нашей стране. Поэтому приходится аргументировать необходимость изучения данной темы. Особенно удачной мотивировкой можно считать сравнение прописи рецептов в Украине и в странах, откуда родом иностранные студенты. Здесь необходимо обратить внимание на идентичность структуры и содержания рецептов во всех странах.

Надо сказать, что изучение медицинской и химической терминологии вызывает оживленный интерес у иностранных студентов, т. к. они непосредственно участвуют в процессе создания медицинских терминов с помощью греческих терминологических элементов. На их глазах рождаются такие термины,

как геронтология, лимфаденит, остеохондроз, и они видят, как появляются эти слова и понимают значение приставок, корней, суффиксов, а это поднимает их интерес к изучению латинского и греческого языков.

Для формирования стойкого интереса к изучаемому предмету проводятся олимпиады и конференции совместно с другими медицинскими кафедрами. Они посвящаются актуальным проблемам современной медицины, где иностранные студенты рассказывают не только об истории латинского и греческого языков, зарождении медицины, происхождении терминов, но и о проблемах, связанных со здоровьем человека и его выживаемостью в современном мире.

Поэтому весь наш курс обучения помогает иностранным студентам осознать необходимость изучения латинского и греческого языков как основы медицинской науки, как фундаментальные и неизменные языки, которые продолжают жить в терминологии всех наук и, прежде всего, в медицинской терминологии, которая облегчает взаимопонимание между людьми разных стран, способствует интеграции в сфере просвещения.

КОМПЬЮТЕРНЫЕ И ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В НАУЧНОМ ПРОЦЕССЕ

Стрельбицкий А.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы. Стремительное развитие информатизации общества, электронных средств массовой информации, новых технических средств и телекоммуникаций вносит немало инновационного в содержание и методику обучения в образовательных учреждениях высшего профессионального образования. В связи с этим стала актуальной проблема организации обучения студентов высших учебных заведений с применением информационных технологий.

Для создания благоприятных условий обучения студентов с применением информационных технологий необходимо следовать следующим принципам: доступность, адаптивность, систематичность и последовательность, компьютерная визуализация, прочность усвоения результатов обучения, обеспечение интерактивного диалога, развитие интеллектуального потенциала обучаемого и обеспечение обратной связи.

Анализ последних достижений и публикаций по проблеме. Анализ педагогического опыта и научной литературы показывает, что с помощью информационных технологий возможно более эффективно решать следующие задачи обучения:

- 1) архивное хранение больших объемов информации;
- 2) относительно легкий доступ к источникам информации и поиск необходимых данных;
- 3) передача информации, в т.ч., на большие, неограниченные расстояния;
- 4) многократное повторение физического, естественно-научного эксперимента или фрагментов учебного материала, усвоение которых вызывает наибольшие трудности у обучающихся;
- 5) управление отображением на экране монитора моделей вымышленных и реальных объектов, явлений, процессов;
- 6) автоматизация процессов вычислительной и информационно-поисковой

деятельности преподавателей и студентов.

Кроме решения выше перечисленных задач обучения, важным достоинством информационных технологий, является возможность накапливать и классифицировать допускаемые обучающимися ошибки, выяснить причины их возникновения. Они же способствуют, корректировке содержания, организации и методики обучения студентов.

Нерешенные части проблемы и пути их решения. Одним из противоречий образовательного процесса вузов является несоответствие между возможностями информационных технологий и их реализацией в процессе преподавания дисциплин. Разрешение данного противоречия и совершенствование преподавания учебных дисциплин, как показывают результаты проводимого нами исследования, возможно по нескольким направлениям. Одним из них является формирование информационной культуры у преподавателей высшей школы. Это предполагает создание у педагога определенного мировоззрения, владение им системой знаний, навыков и умений, помогающих осуществлять педагогическую деятельность с использованием информационных технологий. Должна быть сформирована система познавательных и профессиональных мотивов, которые побуждают педагога использовать эти знания и самостоятельно расширять их объем.

Для преподавателей, которые окончили педагогические вузы в те годы, когда информатизация общества только начиналась, необходимо создавать адаптированные программы, цель которых, во-первых, формирование комплекса навыков и умений, обеспечивающих внедрение информационных технологий в процесс преподавания дисциплин, во-вторых, методическая переподготовка педагогов.

Наряду с формированием информационной культуры преподавателей, другим направлением совершенствования преподавания учебных дисциплин является формирование информационной культуры у обучающихся.

Одной из предпосылок использования новых информационных технологий в процессе преподавания является создание для педагогов и обучающихся благоприятных условий для свободного доступа к учебной и научной информации. Применение информационных технологий в преподавании предметов основано на широких возможностях вычислительных средств, компьютерных сетей и компьютерных обучающих программ.

Вывод

Новые информационные технологии открывают следующую страницу в развитии науки и жизни научного общества в целом. Информатизация научных исследований – это реализация комплекса мер, направленных на обеспечение полного и своевременного получения достоверных знаний об объектах исследований.

Информатизация образования является ключевым условием подготовки специалистов. При этом эффективным средством обучения является компьютерное моделирование.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Совершенствование преподавания дисциплин естественнонаучного цикла в вузе с применением информационных технологий» Автор/источник: Профессор, д. п. н. Лямзин М.А., Баруздина И.А. РосНОУ;
2. http://revolution.allbest.ru/philosophy/00005543_0.html

3. «Электронные ресурсы в историческом образовании» Г.В. Можяева., А.В. Фещенко; Томский государственный университет.

МАРКЕТИНГОВІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПОТРЕБ У ТОВАРАХ ТА ПОСЛУГАХ У ВНЗ

Стрижиченко Н.О., Максименко Р.Г.

Краснодонський факультет інженерії та менеджменту

Об'єднуючим чинником, що формує схожість за споживанням та нормативно-ціннісним уявленням, є мікросередовище соціалізації, а також духовні цінності. Те, що такий зв'язок у багатьох випадках існує та часто сильно виявляється, відмічене як соціологами, так й статистиками. Це явище іноді називають «принципом близькості». Близькість якимсь чином «робить» елементи схожими, або «притягає» в чомусь схожі елементи. Сказане повною мірою відноситься до знаходження індивідуумів в одному місці навчання або роботи, яких можна розглядати як цільовий ринок.

Даний цільовий ринок в загальному вигляді відповідає класичним визначенням, проте має ряд особливостей, зокрема, він обмежений контингентом споживачів, що знаходяться на навчанні або роботі.

В даному дослідженні розглянемо внутрішній цільовий ринок ВНЗ. Товари і послуги, що реалізуються на цьому ринку, мають ряд специфічних економічних і соціальних характеристик. По-перше, вони мають нижчі ціни, по-друге, асортимент обмежений потребами, що виникають в процесі навчання або роботи, та етичними принципами ВНЗ.

Вибір цільового ринку здійснюється виходячи із завдання збільшення збуту. У відомих схемах і методиках сегментації етап оцінки розміру сегменту присутній як обов'язковий. На наш погляд, у випадку з внутрішнім цільовим ринком ВНЗ такий підхід неправомірний. В цьому випадку необхідно говорити про особливий тип ринку, який несе в собі ще й соціальну складову. Це пов'язано з тим, що у індивідуумів, які були об'єднані в єдиний цільовий ринок, є значна потреба у ряді товарів і послуг незалежно від можливості надання цих товарів та послуг на комерційних умовах.

Мотивом розвитку у ВНЗ сфери обслуговування є підвищення привабливості і комплексності надання умов здобування освіти і залучення висококласних фахівців для роботи із студентами. В зв'язку з цим, необхідно ввести, стосовно послуг ВНЗ, поняття «основні послуги» та «супутні послуги».

Таким чином внутрішній цільовий ринок споживачів товарів і послуг у вузі має цілий ряд особливостей, які вимагають застосування до нього категорій соціального маркетингу.

При рішенні питання про розвиток сервісного комплексу ВНЗ не обхідне проведення маркетингового дослідження. Його основна мета

- виявлення потреб в сервісних послугах. Для досягнення вказаної мети
- виявлення потреб в сервісних послугах. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання:

виявлення цільових сегментів та їх потреб в послугах, що надаються на території ВНЗ, а також споживчих перевагах кожного сегменту, оцінка ємкості сегментів і перспектив розвитку попиту на цільових сегментах;

оцінка задоволеності потреб в обслуговуванні представників кожного з сегментів, виявлення незадоволених потреб і причин їх існування, вибір пере-

важних способів отримання інформації для кожного сегменту;

визначення структури існуючого сервісного комплексу і аналіз можливих напрямів розвитку.

В ході дослідження можна використовувати декілька методів збору інформації, які застосовуються на певних етапах, здійснюваних послідовно і/або паралельно: кабінетні дослідження, опит студентів різних форм навчання, опит професорсько-викладацького, адміністративного і господарського складу ВНЗ, інтерв'ювання персоналу сервісного комплексу ВНЗ, фокус-група по кожному з виділених сегментів.

В ході першого етапу - кабінетного дослідження - здійснюється збір і обробка вторинної інформації, отриманої з внутрішніх і зовнішніх джерел. Воно проводиться по двох напрямках: оцінюється забезпеченість ВНЗ необхідними елементами сервісного комплексу відповідно до нормативів та виявляється чисельність потенційних клієнтів сервісного комплексу та проводиться сегментація з подальшою оцінкою ємкості і привабливості кожного з сегментів.

Проведення другого етапу - польового дослідження - припускає організацію опитів студентів, персоналу ВНЗ та інтерв'ювання співробітників і керівників об'єктів сервісного комплексу. В ході анкетування виявляються наступні параметри: види послуг, що надаються сервісним комплексом ВНЗ, частота фактичного споживання послуг, оцінка бажаного споживання послуг, причини існування незадоволеного попиту, напрями розвитку сервісного комплексу ВНЗ. В ході проведення опиту інтерв'юєри формують фокус-групи, привертаючи учасників, що відповідають необхідним критеріям.

Наступний етап - фокус-група - дозволить виявити напрями (види послуг), які не увійшли до існуючого сервісного комплексу, визначити чинники, що визначають споживчу поведінку представників різних сегментів, оцінити задоволеність існуючими формами обслуговування, оцінити якість роботи об'єктів сервісного комплексу і т.п.

По кожному етапу дослідження складається звіт. По реалізації всього проекту дослідження формується остаточний (узагальнений) звіт і робляться висновки.

Проведене дослідження показало необхідність розвитку сервісних комплексів у ВНЗ в цілях поліпшення якості надання освітніх послуг, підвищення конкурентоспроможності ВНЗ, поліпшення умов праці співробітників і викладачів. Крім того, це створить умови для залучення студентів до роботи в сервісних комплексах на умовах неповного робочого дня, що відповідає концепції доступності освіти для всіх верств суспільства.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИПУСКНИКІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Ткач В.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Проблема підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняного машинобудівного виробництва в умовах подальшого розвитку економіки пов'язана насамперед з розробленням системи формування управлінського потенціалу підприємства.

Промисловий розвиток за умов інфляції, високої вартості капіталу та нестабільності податкового законодавства утруднений. Лише ті керівники, що мають управлінський потенціал високого рівня можуть ефективно використовувати в такій складній економічній ситуації основоположні принципи стратегічного менеджменту з метою вдосконалення виробництва, забезпечення попиту на продукцію що виробляється, збільшення оборотності грошових коштів, скорочення обсягів запасів, оптимізація податків, залучення альтернативних джерел фінансування, а також нові інструменти управління вільними грошовими коштами, зможуть адаптувати підприємства до умов ринку та закласти основи їх майбутнього розвитку.

Сьогодні сприяння розвитку та ефективному формуванню управлінського потенціалу є найважливішим напрямком нової системи освіти, що орієнтована на входження у світовий освітній простір.

Розвиток освіти в Україні в європейському контексті потребує посилення уваги до формування особистості, здатної до саморозвитку, та формування управлінських навичок у студентів технічних спеціальностей.

Виховний процес у вищих навчальних закладах освіти III-IV рівнів акредитації має здійснюватися за найактивнішої участі самих студентів. Це передбачає співпрацю викладача і студента.

У концепції виховання в національній системі освіти України підкреслюється, що «ідеалом виховання на сучасному етапі є високоосвічена, професійно компетентна, всебічно розвинена особистість, як наділена глибокою національною свідомістю й державницькою відповідальністю, здоровими інтелектуально-творчими, тілесними, духовно-моральними й естетичними й патріотичними почуттями, працьовитістю, господарською кмітливістю, підприємливістю й ініціативою».

З'ясовуючи питання про сутність управлінського потенціалу, необхідно визначити такі ключові поняття, як потенціал та управлінський потенціал тощо. Сама по собі категорія „потенціал” в широкому значенні означає наявні засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети, здійснення плану, розв'язання певного завдання, а також можливості окремої особи, суспільства та держави в певній галузі - економічній, соціальній. В економіці широко використовується поняття потенціалу як джерел, можливостей, засобів, запасів, які можуть бути використані для вирішення якоїсь задачі, досягнення певної мети; можливості окремої особи, суспільства, держави в певній області. Управлінський потенціал – це здатність керівництва (апарата управління) підприємства забезпечувати просте (розширене) відтворення.

Кожна професія висуває певні вимоги до людей, які займаються тим або іншим видом суспільної праці.

Таким чином, сьогодні перед вищою школою України, а особливо нашого регіону, з великою кількістю промислових підприємств, зокрема підприємств машинобудування, стоїть завдання постійного пошуку форм, шляхів і засобів поєднання підготовки спеціалістів з формуванням в них управлінських навичок, та відчуття відповідальності за свої вчинки. Засвоєння основ менеджменту є одним з аспектів розвитку студентської молоді, зокрема технічних спеціальностей. Однак потенціал може так і залишитися невикористаним, якщо не буде організовано спеціальних умов для його реалізації.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ ТА ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ

Улезько А. О.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

На сьогодні являється дуже актуальним питання про те, хто нами править. Відомо, що в кожному суспільстві є правляча меншість та більшість, якою управляють. Перед нами постає завдання визначити, хто саме складає цю меншість і чому саме вони здатні управляти іншими. Важко сказати, що з'явилося першим – курка чи яйце; тобто, ми не можемо точно визначити з чого починає будуватися суспільство: чи то еліта виховує суспільство, чи суспільство саме народжує собі управлінців.

Одним із головних питань цієї роботи є наступне: якими є ціннісні орієнтації сучасної молоді та як вони впливають на становлення майбутньої еліти, адже саме з молодих кадрів виховується зріла управлінська еліта, яка потім сама вкладає свої ціннісні орієнтації в суспільство. Тема цінностей являється сьогодні актуальною, особливо по відношенню до молоді, що є майбутнім України, бо на неї покладають багато надій, як на потенційну управлінську еліту.

Завданнями даної роботи є: розкрити поняття «еліти» та описати його походження; описати ціннісні орієнтації сучасної молоді; визначити фактори, що впливають на формування еліти.

Метою дослідження постало вирішення питання про те, як саме впливають ціннісні орієнтації сучасної молоді на формування майбутньої управлінської еліти; чи є взаємозв'язок між вище згаданими феноменами.

Якщо розглядати ціннісні орієнтації як одну зі сходинок на шляху до елітарних кіл, то ми можемо робити висновки про те, чи насправді здатна нині молода людина зі своїми амбіціями та принципами потрапити до правлячої еліти, і з якими саме ціннісними орієнтаціями можливо це зробити.

Ці питання хвилюють багатьох вчених, дослідників-соціологів, психологів. Тему еліт описували в своїх роботах Вільфредо Паретто, Макс Вебер, Елвін Тоффлер, Валерій Пилипенко, Олени Михайльової, Жан Терентійович Тоценко, Борис Кухта. Чимала кількість статей з цієї тематики зустрічається в російських та українських періодичних виданнях. Так, нами був проведений аналіз публікацій в журналах «Соціологія: теорія, методи, маркетинг», «Соціальна психологія» та «Соціологічні дослідження» за 2008 – 2009 роки. Результати аналізу свідчать про **актуальність** теми. Очевидно, що, як російських, так і українських соціологів непокоїть питання цінностей, що формують нашу молодь, а за нею й владу.

Перш за все, варто визначити суть понять, про які ми будемо говорити. Отже, «Еліта – це сукупність індивідів, які володіють владою, приймають рішення стосовно змісту і розподілу основних цінностей у суспільстві». Відомо, що у стародавніх римських трактатах про землеробство зустрічається слово *eligare*, що означає «полоти», «виросувати». Звідси пізніше з'явилося слово *eliter*, що в перекладі з французької означає – відбирати, добірність. У середньовічній європейській літературі часто згадувалося про селекцію рослин, добір насіння та тварин, і це об'єднували спільним словом – еліта. Як бачимо, еліту мають складати, так би мовити, «добірні» представники суспільства. Звісно, що ми маємо знати, з кого відбирається управлінська еліта та за якими критеріями.

Отже, розглянемо ціннісні орієнтації молоді як критерій відбору.

Немає сумніву, що в суспільстві панує не лише економічна криза, за якою стоїть наша управлінська еліта, але й ціннісно-духовна, яка змушує хвилюватися не менше за першу. Українські дослідники зазначають, що зупинити таку кризу можна шляхом забезпечення людині широких можливостей для реалізації своїх здібностей, свого призначення у житті. Та при цьому постає нове питання: чи кожен правильно розуміє своє призначення у житті, та чи не зашкодить реалізація чийось здібностей суспільству, адже все це на пряму залежить від тієї духовної бази, яку закладають в нас з дитинства, від цінностей, які нав'язує нам суспільство і зокрема влада. І саме в цьому відношенні варто сказати про дослідження, що були проведені в 2008 році, по результатам яких стало відомо, що «в межах нової соціально-економічної парадигми розвитку суспільства на перший план виходять особистісні потреби та інтереси. Це з одного боку стимулює творчу активність, прояв індивідуальних якостей, з іншого – уможливорює розвиток та абсолютизацію егоцентричних настроїв та їх реалізацію. За таких обставин найважливішим завданням як органів державної влади, так і інститутів громадянського суспільства видається пошук ефективних шляхів та заходів для гармонізації особистісного та суспільного джерел розвитку». Ми з'ясували, що сьогодні молодь віддає перевагу індивідуальним орієнтаціям (комфортне життя; власне благополуччя і кар'єра; благополуччя сім'ї, здоров'я), тоді, як про патріотизм і мови не йдеться. Також посилюються позиції тих, для кого найважливішими стають цінності особистого та майнового характеру. То, як бачимо, з огляду на існуючі ціннісні орієнтації серед молоді ми можемо лише мріяти про управлінську еліту, яка б працювала заради суспільства, а не заради своєї вигоди. Говорячи про еліту і те, якою вона має бути, не можливо промовчати про те, якою вона є зараз. І не дарма Паретто говорив про циркуляцію еліт, як невід'ємний етап всього правлячого процесу, адже має бути хоч якийсь промінь світла в темному царстві. І цим променем має бути нова еліта, яка повинна підійматися за рахунок того, що стара опускатиметься.

Як змінити світ, з чого почати? Стару еліту вже не переробиш, та і на нову, молоду еліту надії не великі. Виховувати її безумовно треба: патріотизм, освіта, культура.... Та якщо дивитися правді у вічі, що з цього вийде? І все одно, ми маємо накопичувати знання, маємо рости для того щоб щось змінити. Бо хто, як не ми, може покращити наше життя та його умови.

О КРИТЕРИЯХ ОЦЕНИВАНИЯ СТУДЕНЧЕСКИХ ЗНАНИЙ В УСЛОВИЯХ БОЛОНСКОЙ КОНВЕНЦИИ

Фесенко Ю.П.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Нынешний глобальный финансовый кризис ощутимо деформировал все сферы жизни независимой Украины, в том числе и систему высшего образования. Ситуация осложнилась тем, что к этому моменту большинство ВУЗов страны вступило в перманентное реформирование, связанное с внедрением так называемой Болонской конвенции в учебный процесс. Непростой демонтаж традиционных методик наложился на естественную смену

педагогических поколений. Усиление текучки преподавательских кадров и активный приток молодых специалистов привели к дополнительной и, прямо-таки скажем, неожиданной актуализации, казалось бы, давно решенных вопросов. Внезапно приобрела остроту, например, и тема, вынесенная нами в название настоящей заметки. Тем более что авторитетная серьезная экспертиза нововведения не была произведена своевременно.

На первый взгляд увеличение количества баллов для оценивания с 5, как было, до 12 или даже до 100, как сейчас, создает возможность более адекватного отражения студенческих ответов в цифрах. Но это иллюзия. В действительности же процесс оценивания затрудняется, а итоговая оценка становится недостаточно прозрачной. Ее непросто подтвердить, особенно при устном опросе. Ну как, скажем, можно методически убедительно объяснить, чем балл «18» принципиально отличается от балла «19», а балл «52» от балла «53». Поэтому не случайно в ряде стран, например в Японии, внедрение кредитно-модульного обучения не сопровождалось выходом за пределы пятибалльной системы оценивания.

В реальной педагогической практике любое количество баллов все равно подразделяется на три традиционных уровня, сложившихся еще в XIX-начале XX веков: «удовлетворительно» («посредственно»), «хорошо», «отлично». Воспринято было последующей практикой и сложившееся тогда же подразделение каждого уровня на три подуровня: слабый, твердый, сильный. Например: «весьма (довольно) хорошо», «хорошо», «очень хорошо». Подобные словесные обозначения впоследствии были лишь заменены цифрами «3», «4», «5». Они сопровождались распространенными вербальными формулами, например, «слабая тройка», «твердая четверка», «отлично с отличием», и дублировались неофициальными ходовыми обозначениями, например: «три с минусом» - «3-»; «четыре» - «4»; «пять с плюсом» - «5+». Нетрудно заметить, что перед нами двенадцатибалльная система в чистом виде. Думается, именно двенадцать баллов и являются наиболее оптимальным цифровым набором для оценивания, где бывшее «три с минусом» соответствует нынешним «4», «четыре» соответствует «8», а «пять с плюсом» соответствует «12». Во всех остальных случаях, при увеличении цифрового ряда, внимание преподавателя и студента (помимо их воли) отвлекается от самой главной задачи получения качественных знаний и переключается на «качественное» выставление оценки.

Полагаем, тройная тоекратность в фиксировании этапов освоения положительных знаний студентом выражает суть научного постижения окружающего мира. Вспомним хотя бы всеобъемлющий постулат гегелевской диалектики тезис-антитезис-синтез.

Неотменяемы и сформировавшиеся на протяжении столетий требования к содержательным аспектам светского образования – точность, полнота, системность, концептуальность. Перечисленные критерии ничем невозможно заменить. К тому же они помогают обучающемуся вполне объективно определить собственный уровень подготовки.

Понятно, в контексте наших рассуждений немаловажное значение приобретает умение студента грамотно построить свой ответ. Уже сама сюжетобразующая цепочка логически взаимосвязанных и развивающихся положений характеризует знания отвечающего не менее, нежели привлекаемый фактаж. Важной содержательной стороной ответа следует признать также четкое пропорциональное соотношение теоретического и иллюстративного

матеріала. Придавая більше значення монологічеської речі студента, обов'язательно следует уделить внимание и его способности вести диалог. Ведь именно готовность экзаменуемого профессионально поддерживать беседу по тематике предмета в изменяющихся условиях непредвзятого конструктивного общения является наиболее достоверным показателем качества приобретенных знаний.

Коммуникативные аспекты ответа в свою очередь опять-таки традиционно подразделяются на три уровня: *репрезентативный, интерпретационный, эвристический*. *Репрезентативный* – предполагает механическое однолинейное воспроизведение фактажа и сопровождает, как правило, удовлетворительный ответ. *Интерпретационный* – подразумевает объяснение излагаемых фактов как по отдельности, так и в их совокупности, и обычно соответствует хорошей оценке. *Эвристический* – отмечен дополнительным структурированием и осмыслением задействованных элементов применительно к диалогу и является, прежде всего, результатом отличной подготовки.

Конечно же, в реальной практике чаще всего происходит взаимопроникновение различных уровней. Задача педагога - определить ведущую доминанту и на ее основании вынести объективное, понятное студенту решение. И здесь накопленный отечественной высшей школой опыт может оказать существенную помощь, особенно молодым преподавателям.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ТА ТРУДОВОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ІНВАЛІДІВ

Чаплигіна О.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

В умовах сьогодення професійна інтеграція інвалідів в суспільство є одним із провідних напрямків роботи різноманітних соціальних інститутів та громадських організацій.

Втім, через ряд об'єктивних та суб'єктивних причин наше суспільство не тільки спокійно ставиться до питання працевлаштування молоді з інвалідністю, але й до молоді в цілому.

Компетентні органи повинні створювати роботодавцям стимули до пристосування робочого місця, а також наявність технічних консультативних служб. Що надають сучасні консультації та інформацію щодо пристосування робочого місця або розробки професійних обов'язків де це виявляється необхідним.

Також у рамках даного проекту розглядаються важливі аспекти з подолання семантичного бар'єру [1]. Наприклад, якщо в рамках проекту проводиться тренінг, то заздалегідь треба врахувати різні вади людей з інвалідністю.

Аналізуючи матеріали та доповіді в рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції, треба зазначити доцільність реалізації проекту зі створення тренінгового центру сприяння соціокультурній адаптації людей з фізичними обмеженнями у суспільство та формуванню їх активної життєвої позиції [2].

Цілі. Які ставить собі такий проект є наступними:

- подолання психологічної та фактичної ізоляваності людей з фізичними обмеженнями;

- формування інформаційної культури людей з фізичними обмеженнями;
- сприяння формування навичок сучасного лідера;
- інформаційна підготовка до вступу у навчальні заклади людей з фізичним обмеженнями;
- підвищення інформованості людей з фізичними обмеженнями з питань соціального захисту;
- творча реабілітація.

Розгляд даного питання, на мою думку, буде корисний широкому колу користувачів, зокрема молодим інвалідам і, також, спеціалістам соціальних служб, представникам громадських організацій, які працюють з людьми з інвалідністю, студентам, що опановують професії соціального педагога та соціального працівника, волонтерам і всім, кому не байдужі проблеми молоді з обмеженими функціональними можливостями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матеріали тез I Всеукраїнської наукової конференції студентів, магістрантів, аспірантів і докторантів «Актуальні проблеми та наукові звершення молоді на початку третього тисячоліття» 12-14 листопада 2008 р. / За ред. проф. В.Г. Ткаченко. Частина II. – Луганськ: «Елтон-2», 2008. - С. - 241-242.

2. Довідник для молоді з обмеженими фізичними можливостями / Укладачі: Баранцова Т.В., Сорока О.В. – Луганськ: Янтар, 2009. – С.93-97.

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК КАТЕГОРІЯ ВАЛЕОЛОГІЇ

Чурсіна Г.П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Мудрість, зрілість і прогрес суспільства визначаються його здоров'ям, рівнем інтелектуального і морального потенціалу.

В статуті ВООЗ здоров'я визначається як стан повного тілесного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки як відсутність хвороб або фізичних дефектів. Не дивлячись на те, що дане визначення не може вважатися достатньо науковим, воно ясно показує, що здоров'я людини є цілісним багаторівневим станом, і, отже, його треба розглядати відповідним чином, у багатьох аспектах.

Одним з найбільш важливих аспектів виступає інформаційний, який визначає, зокрема, психічний стан людини, її поведінку під впливом тієї чи іншої отриманої інформації. Аналіз валеологічних публікацій, присвячених даній темі, свідчить про те, що основу психічного благополуччя людини характеризують дві основні ознаки.

Перша - це відсутність помітних нервово-психічних розладів і відхилень, простіше кажучи - неврозів і так званих прикордонних станів. Причиною нервових відхилень і розладів звичайно є психологічні стреси, які виникають або в ситуаціях загрози, небезпеки, образи і в інших психо-травмуючих умовах (емоційний стрес), або у зв'язку з інформаційним перевантаженням і неможливістю справитися з поставленою задачею (інформаційний стрес).

Друга ознака - наявність резерву психічних можливостей (резерву психічного пристосовування), завдяки якому людина може подолати несподівані стреси або

скруту, виникаючу у виняткових обставинах.

Отже, в традиційних валеологічних дослідженнях по суті вже широко застосовуються інформаційні уявлення: поняття інформації та інформаційної взаємодії, інформаційного впливу на психіку людини, врешті виявлена залежність між інформаційними діями людини та середовищем її життєдіяльності. В рамках психологічного забезпечення життєдіяльності людини визначені два основоположні принципи валеології - збереження здоров'я і підвищення його резервів.

Валеологічні дослідження, широко охоплюючи інформаційні аспекти здоров'я людини, обмежені у своїх засобах та методах відсутністю адекватного наукового інформаційного апарату. Зокрема, є певні труднощі у застосуванні понять інформації, інформаційної взаємодії. Втім, в інформатиці вже сформувалося поняття, яке може бути ефективно застосованим у валеології: поняття інформаційного середовища.

У 60-ті роки минулого століття були сформовані основи семантичної концепції інформації, тобто такої, що враховує смисл повідомлень. У рамках цієї концепції були виявлені важливі закономірності інформаційної взаємодії. Пізніше її автор, Ю.А.Шрейдер, увів у науковий обіг і поняття інформаційного середовища. Фактично уперше пропонуючи застосування поняття інформаційного середовища приблизно 30 років тому, він відносив це поняття до взаємин споживача лише з окремим видом інформації, а саме науково-технічною. Але останнім часом ті проблеми, що були спочатку відчутні у науці (інформаційне перенавантаження, інформаційний тиск, інформаційна криза), стали „надбанням” виробничої діяльності та повсякденного життя сучасної людини. Тому природно поширити поняття інформаційного середовища не тільки на стосунки споживача із науковою інформацією, але й з будь-якою іншою. Тоді інформаційне середовище виступає універсальною (тобто, такою, що має відношення до будь-якої інформації і будь-якої інформаційної взаємодії, одним з учасників якої є людина), але суб'єктивною характеристикою інформаційної взаємодії. Останнє випливає з того очевидного факту, що основна характеристика інформаційного середовища – його комфортність – є характеристикою суб'єктивною, тобто кожна людина має власні відчуття комфорту, власну оцінку комфортності інформаційного середовища, зважаючи на цілу низку власних суб'єктивних ознак як споживача інформації (попередні знання, усвідомлена мета, мотивованість і т. ін.).

З теорії семантичної інформації витікає, що інтенсивність та порядок надання інформації, математичні характеристики інформаційної взаємодії (зокрема вірогідність появи відомого чи невідомого елемента повідомлення) можуть виступати причиною формування невизначеності ситуації для людини, а отже, бути причиною стресу. Іншою причиною стресу може бути повідомлення, у якому містяться протилежні за змістом твердження. Така ситуація впливає і на поведінку тварин, вона описана і в працях кібернетика й психолога Г.Бейтсона, який увів до наукового обігу відповідне поняття „подвійного вузла” або „подвійного повідомлення”. Саме такі ситуації, які добре моделюються інформаційними та кібернетичними засобами, є, на думку Г.Бейтсона, причиною формування шизофренії у рідинах. Втім, медики ще не квапляться приймати до уваги подібні висновки, вважаючи природу шизофренії невідомою й застосовуючи її медикаментозне лікування, що часто виявляється безпорадним.

Життєдіяльність людини у сучасних умовах визначається станом інформаційного середовища, що піддається швидким змінам. Інформаційний

вплив динамічного інформаційного середовища ставить людину в умови постійного стресу, є причиною захворювань та психічних розладів.

Ключові питання про працю людини сьогодні відносяться до того, яке місце в ній відводиться опрацюванню інформації, наскільки вона формалізується або програмується, який рівень абстракції включає, який доступ та чи інша особа має до центрального банку даних і управляючої інформаційної системи і яку автономію і відповідальність має в своєму розпорядженні. Врешті, не останнім чинником є й просто обсяг інформації, що залучається до виробничої діяльності.

Сума всієї інформації, вироблена людством, робиться все менш доступна окремому індивіду. Цей процес реалізується не в арифметичній, а в геометричній прогресії; розвиток людства - інформаційний, технологічний - безперервно швидшає по експоненті. Причому окремій людині доступний величезний об'єм інформації, цілком достатній для того, щоб сформувати знання унікального змісту, тобто такі, які в даному поєднанні не зустрічаються у інших людей. Але засвоєння всієї інформації, формування індивідуального тезаурусу, що відображав би хоча б самі основні системоутворюючі зв'язки тезаурусу загального, стає все більш стужним. Отже, способи виживання окремої людини і людства в цілому майже не співпадають. І саме тому між людиною і людством стає все менше загального, так що значення позбавляється сам кореневий зв'язок цих двох слів, і саме таким чином людина розумна веде шизофренічний бій сама із собою. Чи не потрібно саме тут шукати й причину інформаційних ушкоджень людини, що псують її здоров'я і мають досліджуватися в контексті валеології?

Окрім природного середовища, здоров'я і довголіття людини визначають умови її праці та життя. І, звичайно, тільки здоровий спосіб життя сприяє реалізації всіх можливостей, наданих природою людині. Який би не був рівень розвитку медицини у державі, скільки б не було побудовано санаторіїв, лікарень, стадіонів та інших спортивних споруд, користі від них буде мало, якщо "мода" на здоров'я, культ здоров'я не стануть у суспільстві панівними. Це положення валеології треба розповсюдити й на характеристики інформаційного середовища.

Тому валеологія, формуючи власний науковий апарат, має звернути увагу на наукові результати, що отримані в рамках інформатики й кібернетики та стосуються закономірностей інформаційної взаємодії. Поняття інформаційного середовища дозволяє характеризувати таку взаємодію з екологічними позицій. Екологічні міркування вже досить близькі до валеологічних.

Інформаційне середовище є таким же природним середовищем, як і тривимірне фізичне середовище існування людини, з аналогічними екологічними параметрами та величезним впливом на здоров'я людини.

Отже, ми повинні урахувати екологічні вимоги до інформаційного середовища у всіх наших планах та діях, якщо ми дійсно піклуємося про здоров'я та виживання людини у майбутньому. А відтак, інформаційне середовище має розглядатися у контексті валеології та, можливо, увійти до її категоріального апарату.

КАФЕДРА КАК ЦЕНТР АНАЛИЗА ИНФОРМАЦИИ

Чурсин Н.Н., Махортова Н.В., Омельяненко И.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Особенностью современного этапа развития общества является беспрецедентное нарастание информационного потока во всех без исключения областях науки. Это создает значительные проблемы не только в науке, но и в образовательной деятельности, в частности, в высшей школе.

Едва ли не основной проблемой для профессорско-преподавательского состава вузов стало отслеживание наиболее значимых документальных источников информации по профилю кафедры, анализ, обработка этих источников и вовлечение в учебный процесс содержащейся в них существенной для будущих специалистов информации. Следует отметить, что преподавателям теперь приходится выполнять практически всю предварительную информационную работу: от поиска и отбора релевантных источников до свертывания информации (в частности, экстрагирования фрагментов информации, обзорной деятельности, составления списков релевантных источников). Фактически преподавателям приходится выполнять ту работу, которую они выполняли всегда. Однако сейчас объемы потенциально полезной информации существенно возросли, а, кроме того, стала существенно выше загрязненность информационного потока. Поэтому доля информационной деятельности в общем рабочем времени преподавателей стала значительно больше. И уменьшить ее можно лишь используя опыт, накопленный ранее в научно-информационной деятельности, где получила развитие идея центров анализа информации.

В науке уже достаточно давно «возникла острая потребность в создании такого социального механизма, который осуществлял бы «просеивание» всей публикуемой научной информации и отбирал из нее только такую, которая соответствовала бы установленным требованиям по достоверности, точности и полноте. Кроме того, отобранная научная информация должна подвергаться интерпретации и синтезу с целью обобщения и получения из этой информации нового знания. Функции такого механизма призваны сыграть центры анализа информации». Между деятельностью таких центров в науке и информационной деятельностью вузовских кафедр обнаруживается много общего. Так, исходным видом деятельности для любого центра анализа информации является сбор необходимых сведений и данных. Для подавляющего большинства таких центров главным источником необходимой информации является научно-техническая литература. Некоторые центры анализа информации дополняют этот источник информации непубликуемыми документами - научно-техническими отчетами, диссертациями, депонированными рукописями и т. п. Но то же самое теперь можно сказать и о кафедре, где должна проводиться регулярная работа по извлечению из теперь уже необъятных хранилищ научной информации той ее части, которая представляет интерес как объект преподавания.

Важным видом работы центра анализа информации является извлечение из массы документов необходимой информации. Заключительный и наиболее важный этап работы центра анализа информации – это оценка данных, в применяемых методах которой общим для таких центров является то, что такая

оценка основывается на суждении специалиста. И здесь можно усмотреть аналогию с учебным процессом, заключающуюся в том, что обработанная и вовлеченная в учебный процесс информация также оценивается, как самим преподавателем, так и аудиторией. Конечно, следует учитывать специфику такой оценки.

Существенной особенностью центров анализа информации, далее, является широкое применение научно-исследовательского анализа. Здесь под термином «научно-исследовательский анализ» подразумевается совокупность интеллектуальных процессов, которая ведет к получению нового знания, выводимого из собранной информации. Такой анализ перестает быть только научно-информационным и становится научно-исследовательским лишь в том случае, если после выборки производится оценка пределов неопределенности этих данных или если эти данные сопоставляются с другими аналогичными. В учебном процессе, конечно, специально не проводится научно-исследовательский анализ, исключая, возможно, те моменты, где преподаватель одновременно занят и научной работой. Но имеет место серьезная аналитическая работа, связанная с педагогическим контекстом использования отобранной информации.

Как известно, наука погружается в Интернет. В ней большая часть информационного общения, формального и неформального обмена информацией, совершается сейчас по Интернету. Каждый университет, каждое его подразделение и почти каждый сотрудник имеют свои страницы, на которых хранится масса информации, включая списки работ и часто тексты самих работ (и до, и после их публикации). Журналы, издательства, научные общества и конференции - все это подробно отражено в Интернете. Поэтому одна из основных задач информационного центра - быть картографом и путеводителем в «научно-информационной» части этой всемирной паутины. Информационный центр должен быть надстройкой, информационной пирамидой над сравнительно «плоским» основанием этой паутины, системой всевозможных каталогов, индексов и ссылок на полезные для пользователя «элементы» паутины и другие надстройки над ней - информационные центры, решающие те же или подобные задачи.

Кафедра вуза должна хотя бы частично выполнять функции центра анализа информации: ориентировать студентов в структуре полезной информации в Сети; отбирать, анализировать и обрабатывать научную информацию для использования в учебном процессе, выполнять обзорную деятельность в объеме, необходимом для учебного процесса.

ДЕЯКІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВУЗІВСЬКОЇ НАУКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Шепелев Г.Г., Шепелева Н.Г.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Проблеми економіки, її кризовий стан потребують невідкладних економічних реформ.

Головним чинником реформування є визначення стратегії розвитку економі-

ки; впровадження оптимальної структури економіки; технологічні перетворення пов'язані з впровадженням інформаційних систем; радикальні зміни у відношенні між суспільством та навколишнім природним середовищем під впливом інтелектуалізації населення. Тим самим можна зазначити, що майбутнє нації вже сьогодні визначається її можливостями в сфері виробництва наукоємної продукції, інтенсивності новітніх технологій, збереженні навколишнього природного середовища, як джерела не тільки для постачання населення необхідним якісним продовольством та забезпечення сировиною промисловості, але також і основою для формування духовності та збереження життєдіяльності людини.

Впровадження кардинальних змін у економіку України без участі наукових розробок вітчизняних науковців не можливе. Але їх залучення у процес управління змінами потребує належного відношення до них з боку влади, яка на цей час нехтує національним науковим потенціалом.

Важливим питанням є визначення необхідної кількості фахівців відповідних спеціальностей, яких треба готувати у ВУЗах для галузей економіки. Для вирішення цього питання потрібна розробка стратегії розвитку економіки держави, яка дозволила б з'ясувати структуру економіки і відповідно виявити потребу підприємств у спеціалістах. На жаль така модель економіки в Україні відсутня, а потреба в ній конче потрібна.

Управління наукою в Україні передбачає бюджетне фінансування наукових розробок у академічних інститутах. Тим самим, виключення наукового потенціалу ВУЗів у проведенні наукових робіт державних програм, суттєво стримує його інтелектуальне зростання, що позначається з одного боку на якості викладання, а з другого – не дозволяє творчу вузівську молодь залучити до наукової роботи.

Потреби економіки у розробці і впровадженні сучасних технологій визначають формування наукових підрозділів у структурі ВУЗів та їх фінансування з державного та місцевих бюджетів. Це можуть бути лабораторії, інститути тощо. Ці структури безумовно забезпечать ефективну інтеграцію вузівської науки з виробництвом з подальшим створенням інноваційно-інжинірингово-інвестиційних центрів (фірм) і залученням для наукових розробок фінансових ресурсів підприємств.

Інтеграція вузівської науки в виробництво створить передумови не тільки для включення її у єдиний технологічний процес, що дозволить створити економіку інноваційного типу, але і вирішить питання, у деякій мірі, з працевлаштуванням випускників ВУЗа.

Зосередження інноваційних та інвестиційних функцій у одному центрі та здійснення ним інжинірингових технологій по створенню і реалізації інноваційної продукції забезпечать конкурентоспроможність цьому формуванню і ВУЗу в цілому.

Взаємодії економічних агентів у рамках сучасної інноваційної системи засновані на співробітництві й партнерстві між собою й державою. При цьому необхідний баланс конкуренції й кооперації їх зусиль на предконкурентній стадії. Головне тут – механізми, що дозволяють здійснювати діяльність по створенню, зберіганню й поширенню нових знань і технологій. Держава виступає не тільки в ролі партнера, що розпоряджається значними ресурсами, але й організатора, регулятора інституціональної основи інноваційних взаємодій.

На жаль, ця роль держави в Україні недооцінюється, що багато в чому й приводить до глибокого розриву між підприємницької та дослідницької сферами.

Ефективна роль держави в інноваційному процесі залежить від розв'язання наступних завдань:

1. Створення конкурентного середовища, що обумовить появу у підприємств мотивів до інновацій.

2. Формування системи керування знаннями. Створення більш адекватної системи оплати праці вчених залежно від якості одержуваного ними наукового результату.

3. Створення наукової інфраструктури, яка б забезпечила ефективну взаємодію між виробництвом, наукою, державою.

4. Установлення чіткої регламентації процесу передачі наукових розробок і забезпечення захисту інтелектуальної власності.

5. Розробка законодавчих актів, формування мотивації й інфраструктури для стимулювання коопераційних процесів між виробництвом і наукою.

6. Забезпечення підвищення інтелектуального рівня менеджерів і полегшення їм доступу до наукової інформації.

Поза всяким сумнівом, що процеси кооперації Вузів, бізнесу і держави забезпечать збільшення кількості наукових розробок та їх впровадження, що буде сприяти підвищенню ефективності економіки.

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ПРОБЛЕМЫ МОРАЛЬНОЙ УНИФИКАЦИИ СОЦИУМА

Яковенко А.В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

На сегодняшний день глобализация остается проблемным полем, вокруг которого продолжают ломать интеллектуальные копья представители многих гуманитарных дисциплин. Социологическая наука также самым непосредственным образом участвует в полемике в отношении достоинств и недостатков глобализации. Здесь в последнее время особенно весомо звучат голоса таких исследователей как У.Бек, И.Валлерстайн, Э.Гиденс и еще целого ряда авторитетных ученых. Однако, на наш взгляд, во многих работах ощущается известный крен в сторону изучения общих характеристик феноменов глобализации и, прежде всего, в ее социально-экономических и социально-политических срезях.

Поэтому нам представляется весьма целесообразным, как с общеконцептуальной, так и с сугубо практической точек зрения более предметно подойти к рассмотрению такой важной проблемы как влияние процессов глобализации на формирование общего поля моральных ценностей, которые бы органично воспринимались представителями разных культур и, как сейчас модно говорить, цивилизаций.

В соответствии с этим мы бы сформулировали цель данной исследовательской разработки следующим образом: рассмотрение особенностей формирования и становления под влиянием глобализационных процессов общего морального базиса человечества.

Оценки многих ученых в отношении глобализации разнятся весьма полярно. С одной стороны, мы можем слышать обвинения в навязывании всему социуму так называемых западных ценностей, а, с другой стороны, наблюдать известные восторженные оценки в адрес снятия различных барьеров и условностей, многие тысячелетия разделявших человечество и создававших линии конфронтации, непонимания и отчуждения. Более чем очевидно, что все предшествующее движение человечества представляло собой этапы к унификации экономических, политических и культурных принципов существования. И не будет большим открытием тот факт, что каждая из империй стремилась установить на подвластных ей территориях свой собственный, по сути, универсальный порядок, применяя при этом не всегда деликатные механизмы воздействия. Поэтому, зачастую, сетуя на давление доминирующей западной культуры, мы делаем вид, что забываем простую деталь - абсолютное большинство сегодня живущих на земле культурных традиций - продукты своеобразного первичного процесса глобализации в его религиозных и политико-правовых рамках, которые некогда были заданы властной дланью тех или иных империй. Таким образом, сегодня можно вести речь не об унификации как таковой. А фактически об унификации унификаций, т.е. узаконивании общих принципов, каждый из которых в свое время выступал как способ обобщения предшествующих культурных норм и образцов поведения. Мы имеем дело с движением к вершине пирамиды, которая в свою очередь базируется на таких же пирамидах только меньшего порядка. Можно даже с известной долей радикализма утверждать, что человечество: во-первых, уже давно живет в рамках унифицированных форм экономического, политического и культурного поведения, начиная где-то, видимо, еще с рамок так называемой аграрной цивилизации; во-вторых, нынешний этап унификации лишь более нагляден (очевиден) и более динамичен, нежели все предшествующие этапы. Общий же гуманистический пласт подходов и требований к критериям моральности в системах экономического, политического и уж тем более межличностного поведения давно выкристаллизовался и устоялся. Он имеет свою легитимизацию в рамках правовых систем всех сколь-нибудь значимых международных субъектов.

Вряд ли кто-либо станет оспаривать тот факт, что, как минимум, глобализация и, кстати говоря, последний экономический кризис поставили во главу угла необходимость соблюдения известных норм и правил морального поведения в экономике. И здесь технологический прогресс дает все больше возможностей не только провозглашать красивые принципы ведения честного бизнеса, но и контролировать их соблюдение, делать экономическую сферу все более и более прозрачной. Что в свою очередь вызывает известное мощное сопротивление. Также унифицируются подходы к осуществлению политической практики. И хотя здесь, конечно же, мораль пока лишь прикрывает жесткие законы конкуренции, тем не менее, - процессы глобализации ставят все больше и больше препон для совершения слишком наглядных аморальных действий со стороны политиков, вынуждая их в той или иной мере считаться с общественным мнением. Что же касается вопросов унификации моральных ценностей непосредственно на межличностном уровне, то здесь общие корни следует искать еще в духовно-правовых системах мировых религий, о чем мы уже неоднократно писали.

Лапидарность тезисов требует и краткости выводов. Поэтому ограничимся следующими положениями. Безусловно, глобализационные процессы спо-

способствуют унификации моральных принципов поведения в рамках всего человечества. В тоже время глобализация не является каким-то новым явлением, которое само по себе создает общие принципы и нормы поведения. Напротив, все фундаментальные моральные постулаты уже сформированы и скомпонованы в рамках различных цивилизационных систем.

Глобализационные процессы лишь снимают ограничения, а также разоблачают мнимые различия моральных критериев, вынуждая и политиков и рядовых граждан признавать единство ключевых ценностных парадигм. Альтернативой же данному процессу может выступать лишь война всех против всех. И как ни парадоксально, ее пытаются провоцировать со всех сторон под схожими лозунгами отстаивания своей культурной (причем сверх-гуманистической) исключительности.

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ І ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ПСИХОЛОГІЧНІ ТРУДНОЩІ СТУДЕНТА В ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ

Бохонкова Ю.О.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Питанню адаптації студентів до умов навчання у вузі в сучасній соціально-психологічній літературі приділяється значна увага. Зокрема, це роботи Т.Алексєєвої, Н.Герасимової, В.Демченка, О.Кузнєцової, Л.Литвинової, В.Скрипник, І.Соколової та ін. Психолого-педагогічні аспекти адаптації студентів розглядаються в працях С.Гури, В.Сорочинської, В.Штифурак та ін. Та все ж аналіз літератури засвідчує недостатність уваги науковців саме до проблеми розробки соціально-психологічних моделей адаптації, визначення її основних чинників.

Дослідження процесу адаптації першокурсників в умовах вищих навчальних закладів дозволяють виділити наступні головні труднощі:

- переживання, пов'язані з перехідним періодом: від шкільного до дорослого життя;
- невизначеність мотивації вибору професії;
- недостатня психологічна підготовка до самостійного життя, необхідності приймати рішення, брати на себе відповідальність за власні дії і вчинки;
- невміння здійснювати психологічну саморегуляцію поведінки і діяльності, що підсилюється відсутністю звичного повсякденного контролю педагогів та батьків;
- нові умови діяльності студента у вузі – це якісно інша система співвідношення відповідальності і залежності, де на перший план виступає необхідність самостійної регуляції своєї поведінки;
- пошук оптимального режиму праці і відпочинку в нових умовах;
- налагодження побуту і самообслуговування, особливо при знаходженні у гуртожитку;
- відсутність навичок самостійної роботи тощо.

Усі ці труднощі різні за своїм походженням. Одні з них об'єктивно неминучі, інші носять суб'єктивний характер і пов'язані зі слабкою підготовкою, вадами виховання в родині і школі. Знання індивідуальних особливостей студента, на основі яких будується система включення його в нові види діяльності і нове коло спілкування, дає можливість уникнути дезадаптаційного синдрому, зробити процес адаптації психологічно комфортним.

Перехід до нової соціальної ролі студента, зміна звичайного шкільного середовища на незнайоме „вузівське" вимагають часу для адаптації, навіть якщо у стінах вищого закладу освіти студент зустрічає доброзичливе ставлення з боку викладачів та працівників. Це пов'язано з тим, що життя студента будується за іншими нормами та правилами: зростає почуття відповідальності за те, як складеться його подальше життя, а часто ці процеси пов'язані ще й з відривом від сім'ї.

Специфіка процесу адаптації першокурсника визначається в першу чергу

психологічними особливостями юнацького віку (ідея самопізнання та самовизначення, пошук життєвих цінностей, професійного самовизначення), а також зміною звичного середовища на нове. Частими є випадки, коли студент не знає, до кого звернутися в ситуації психоемоційного стресу, міжособистісних конфліктів, неможливості налагодити контакт з однокурсниками, елементарного психологічного дискомфорту. Саме тому надзвичайно важливого значення набуває робота фахівців психологів та створення на базі вищого навчального закладу соціально-психологічної служби.

Молоді люди в перші тижні навчання відчують задоволення від досягнення важливої мети та покладають серйозні надії на те, що зможуть ефективно навчатися, і тим самим готуватися до важливої професійної діяльності. Однак через 2-3 місяці після вступу значна кількість першокурсників починає відчувати певні дискомфортні переживання. Цей період триває протягом усього першого року навчання і для абсолютної більшості студентів завершується, здавалося б, цілком успішно - дискомфортні дезадаптаційні стани минають і студенти починають вчитися більш-менш успішно. Виняток становлять лише окремі особи, які так і не можуть адаптуватися. Вважається, що саме вони потребують втручання психологів. Турбує при цьому те, що досить велика кількість студентів навчається не дуже успішно. Такий стан речей пояснюється різними причинами, і лише в останні роки з'явилася можливість припустити, що певна частина студентів має не дуже високі показники у навчанні через невдало пройдений адаптаційний період.

У результаті проведення психологами численних діагностичних процедур (бесіда, анкетування, спостереження, експертне оцінювання) стало можливим виокремити кілька груп труднощів у навчанні студентів-першокурсників. Перша група має доволі опосередковане відношення до психології, але є суттєвою і стосується великого числа студентів. Мається на увазі відсутність у першокурсників багатьох спеціальних організаційно-навчальних навичок, необхідних у вузівському навчанні: конспектування лекцій та першоджерел, користування бібліотекою тощо. Зазвичай, подібні навички й вміння дуже швидко набуваються, але зафіксовано негативний вплив їхньої відсутності на успішність навчання і на цілісні показники адаптації студентів. До цієї ж групи відноситься відсутність адекватних комунікативних навичок. Маються на увазі, перш за все, особливості спілкування студентів з викладачами. Відомо, що цей процес суттєво відрізняється від взаємодії із шкільними вчителями, і спроби студентів „перенести” шкільний стиль у вузівське життя, як правило є неефективними і досить конфліктними. Слід зазначити, що в цілому ці проблеми досить легко коригуються, але часто вони зберігаються тривалий час і серйозно впливають на успішність навчання. Пояснюється це тим, що у вузах не передбачено спеціальних заходів щодо корекції шкільних навичок; припускається, що студент є досить самостійним, щоб набути їх. Але спостереження говорять, що це не завжди так. Друга група проблем стосується функціонування вищих психічних процесів. Перш за все мається на увазі довільність і опосередкованість пізнавальних процесів та емоційної сфери. Часто виявляється, що способи зосередження уваги, запам'ятовування, вирішення навчальних завдань, якими володіє студент, і які були цілком адекватними в умовах шкільного навчання, не працюють у навчанні вузівському. Наприклад, доволі часто зустрічаються випадки, коли першокурсники отримують справжні травмуючі переживання через недостатність мнемічної сфери. Особливо це є характерним для спеціальностей, які передбачають запам'ятовування дуже великої кількості матеріалу, яке не йде ні в яке порівняння зі шкільними вимогами.

Аналізуючи труднощі навчання студентів-першокурсників, слід вказати також

на труднощі соціально-психологічної адаптації. Мається на увазі як пристосування на увазі як пристосування до нових умов навчання, так і входження в нову групу товаришів. Як зазначає Г.М. Андрєєва, „середовище органічно включене в життєдіяльність людини і послуговує важливим факторам регуляції її поведінки. З будь-яким компонентом екосистеми індивід пов'язаний через процеси пристосування до неї і, разом з тим, через процеси її перетворення”.

Отже, слід зазначити, що рівень особистісної готовності до самостійного життя сучасних випускників шкіл вимагає суттєвої додаткової психологічної роботи з ними в системі вузівського навчання. Основні напрями цієї роботи мають бути пов'язані зі стимуляцією розвитку таких особистісних якостей, як самостійність, відповідальність, інтегрованість, а також керованість пізнавальної та емоційної діяльності. Оскільки процес інтеграції студента в нове соціокультурне середовище, його адаптація до навчально-виховного процесу у вузі прямо впливає на його успішність у навчанні та психологічну сформованість, фахівці соціально-психологічної служби у своїй роботі повинні виходити із основних психологічних проблем, що виникають при вступі абітурієнта до вищого навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрєєва Д.А. Проблемы адаптации студентов // Молодежь и образование. - М.: Высшая школа, 1972. - С. 194-203.
2. Головаха Е.И. Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи. – К.: Наукова думка, 1988. – 142 с.
3. Зинченко В.П., Моргунов Е.Б. Человек развивающийся. - М.: Наука, 1994. - 304 с.
4. Кузнецов П. С. Адаптация как функция развития личности. – Саратов: Профи, 1991.- С. 78-83.
5. Лисовский В.Т. Молодежь в условиях кризиса //Народное образование. - 1994. - № 5. - С. 11-17.

МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНІКИ У МАСОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Воєводіна О.Я.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Останнім часом можна спостерігати зростання наукового інтересу до можливостей психологічного впливу на людину з метою підвищення поступливості. Це зумовлено інформативним спалахом, орієнтацією людини на ринкові відносини та іншими феноменами сучасного життя.

Мета психологічного впливу - перебудувати психіку людини, групі психічні явища або хоча б поведінку, що досягається через навіювання відповідних мотивів. Особливої актуальності набувають дослідження маніпулювання, оскільки цей метод психологічного впливу застосовується приховано та схиляє людину до згоди без явного тиску та примусу, що підвищує його ефективність.

Маніпулювання громадською думкою із застосуванням різноманітних технологій інформаційно-психологічного впливу - є достатньо масовим явищем у світі. В тому числі і з метою політичного впливу та здійснення політичних завдань. Політичне маніпулювання громадською думкою - серйозна загроза як головним засадам демократичного суспільства, так і особистій інформаційно-психологічній безпеці громадян.

Слід зазначити, що в умовах інформаційного суспільства різноманітні інфор-

маційні технології є невід’ємною складовою частиною здійснення функцій управління суспільством.

Отже, широке використання інформаційних технологій викликане саме суперечністю між складністю сучасної політичної системи і перенасиченістю інформаційного поля та неадекватними цій складності інтелектуальними можливостями конкретних людей. Причому йдеться не лише про політичних діячів чи державних службовців, а й про рядових громадян, яким складно адекватно сприймати та оцінювати інформацію і робити на її підставі раціональні висновки. Це й не дивно. Для прикладу: за оцінками деяких експертів, середня добова кількість повідомлень у мережі Інтернет, які можна розглядати як новини, коливається в межах цифри з шістьма нулями.

Таким чином, на думку оптимістично налаштованих теоретиків постіндустріального суспільства, інформаційні технології у політичній сфері відіграють роль, з одного боку, своєрідного підсилювача інтелектуального потенціалу управлінців, з іншого - мають сприяти налагодженню діалогу між владою та суспільством. Діалогу, який би відбувався на основі отримання його сторонами актуальної, комплексної та, головне, достовірної інформації.

Насправді ж інформаційна епоха ставить кожне суспільство перед проблемою вирішення взаємозалежних і, водночас, суперечливих завдань.

Широкі можливості, які відкриває технічний прогрес, наприклад, для доступу до інформації про діяльність владних структур, вступає в протиріччя із забезпеченням державної таємниці чи конфіденційності ділової інформації.

Інформаційна та культурна глобалізація загрожує національній ідентичності.

Нарешті, свобода слова та вільний доступ до інформації межує із вже згаданою перенасиченістю інформаційного поля, яка робить окрему людину неспроможною до синтезу різномірної “мозаїчної” інформації і прийняття на її основі свідомих і раціональних рішень. А значить, така перенасиченість схиляє людей до міфологічного світобачення, що базується на стереотипах. Тоді як традиційний спосіб не тільки сприйняття інформації, а й впливу на людську свідомість базується на переконанні, апеляції до розуму, застосуванні раціональних аргументів.

Глобальний процес інформатизації перетворив інформацію у найважливіший інструмент влади та управління. Сучасний світ фактично став “світом мас-медіа” - з потужними механізмами самовідтворення та саморегуляції. ЗМІ почали відтворювати впливати на світ об’єктивної реальності - не лише відображаючи його, а й конструюючи на свій розсуд.

Фактично інформаційне суспільство, хоч як це парадоксально, виявляється найбільш пристосованим до міфологізації політичного життя, а, отже, стає найвразливішим для маніпуляцій.

А сучасні засоби масової комунікації, які є безпосередніми носіями і розповсюджувачами суспільно значущої інформації, відкрили для широкого застосування маніпулятивних технологій принципово нові можливості.

Саме тому, оцінюючи роль та вплив ЗМІ на політичні процеси, експерти зазначають, що в інформаційну епоху влада інформації стає вирішальною в управлінні суспільством, витісняючи на другий план навіть вплив грошей та владного примусу.

Американський соціолог Мануель Кастеллс пише: “Нова влада полягає в інформаційних кодах, в представницьких іміджах, на підставі яких людство організує свої інститути, а люди будують своє життя і приймають рішення щодо своїх вчинків. Центром такої влади стає людський розум. Ось чому владу в ін-

формаційну епоху одночасно можна ідентифікувати і неможливо вловити. Ми знаємо, що вона з себе являє, але не здатні вловити її, оскільки влада є функцією безкінечної битви навколо культурних кодів і кодексів суспільства. Незалежно від того, хто вийде переможцем у боротьбі за людський розум, саме він правитиме світом...”

Аналізуючи маніпулятивні можливості засобів масової інформації, важливо зрозуміти їх природу і загальні причини, які обумовлюють їх існування. Деякі відмінності в трактуванні таких причин у різних авторів не є перешкодою для об'єднання їх у три основні групи.

По-перше, це причини, викликані суб'єктивізмом людей, які працюють у сфері мас-медіа. Велика частина спотворень у подачі інформації спричинена їх індивідуально-психологічними особливостями, особистими політичними симпатіями і т.п.

По-друге, це причини, викликані політичними, соціально-економічними та організаційними умовами, в яких діють ЗМІ. Головна з них – залежність медіа від конкретних суспільних суб'єктів – економічна та адміністративна. В ринкових умовах мас-медіа працюють на певних клієнтів – наприклад, рекламодавців та інших замовників, які представляють економічний і політичний істеблішмент - і часто-густо ЗМІ змушені враховувати їх інтереси. Адміністративна залежність проявляється у підпорядкованості своїм власникам та засновникам.

По-третє, ще одна причина зумовлена самим процесом функціонування ЗМІ. Для привернення уваги масової аудиторії ЗМІ при підготовці матеріалів та повідомлень керуються певними загальними принципами. На Заході не тільки експерти та дослідники, а й широка інтелектуальна громадськість глибоко стурбована так званою „шоуізацією новин”, передусім - телевізійних, які виробляються комерційними каналами.

В Україні не відлагоджені демократичні механізми, що захищали б медіа від прямого політичного тиску, який в умовах пострадянського суспільства є головним механізмом „замовлення” на використання маніпулятивних технологій. Суворість законів - традиційно для країн пострадянського простору - пом'якшується необов'язковістю їх виконання, спричиненою відсутністю традицій політичної культури та нерозвиненістю громадянського суспільства, загальною корумпованістю влади. Не випадково для визначення своєрідного політичного устрою, властивого для пострадянських держав, західні політологи придумали термін - „дефектна демократія”.

КУЛЬТУРА РЕЧИ В ДЕЛОВОМ ОБЩЕНИИ

Галгаш Г.Ю., Телис Л.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Культура речи – сложное и неоднозначное понятие и его нельзя сводить только к пониманию грамотности. Культура речи заключается в сознательном отборе и использовании тех языковых средств, которые помогают общению. “Говорит правильно” и “говорит хорошо” – не одно и то же. С.И.Ожегов считал, что “высокая культура речи заключается не только в следовании нормам языка, она заключается еще в умении найти не только точное средство для выражения своей мысли, но и наиболее доходчивое и наиболее уместное”.

Язык называют инструментом общения, речь сравнивают с игрой на музы-

кальном інструменті. Таким образом, речь – это язык в действии. В качестве средств вербальной коммуникации выступает слово. Если слова выбраны неудачно, самые ценные мысли достанутся только их владельцу. Слово не только средство общения, но и отражение внутренней культуры человека, его духовного мира. Персидский поэт и мыслитель XIII века Саади писал:

“Умён ты или глуп, велик ты или мал
Не знаем мы, пока ты слово не сказал”.

Нет такой сферы общения, где бы не требовалось хорошее владение языком и умение пользоваться этим бесценным даром. Что касается деловой сферы, то значение культуры речи здесь особенно важно. От неё, в первую очередь, зависят результаты деловых переговоров. Деловой человек, не умеющий точно и правильно изложить свои мысли, рискует быть неправильно понятым.

Деловая речь имеет свои особенности. Для неё характерны короткие ёмкие фразы, прямые и риторические вопросы к собеседникам, непосредственное обращение к ним, нейтральная лексика. Деловой стиль характеризует сжатость, строгий отбор слов при выражении мыслей.

По мнению специалистов, существует четыре показателя культуры речи:

- словарный состав и словарный запас;
- произношение;
- грамматика;
- стилистика.

Словарный состав и словарный запас – это различия, характеризующие культуру речи: если словарный состав - это качественная сторона речи, то словарный запас является её количественной характеристикой. Ни одна область языка не характеризует уровень культуры человека так, как произношение и постановка ударения. В деловом общении раздражает не только неправильное произношение слов, но и сочетание вульгаризмов, просторечия с иностранными словами. Стиль – это яркость речи, её впечатляющая сила, образность, эмоциональность, определяющие степень её восприятия слушателями. Хорошему стилю речи свойственна краткость, логичность, строгость и стройность изложения. Вычурные, манерные, стандартные слова, канцеляризм и штампы не являются показателями хорошего стиля.

В деловой речи можно обойтись без научных и профессиональных терминов, которые, с одной стороны, напрягают собеседника, если он хорошо образован, а с другой стороны, для неспециалиста они не представляют информационную ценность. Нагромождение слов усложняет восприятие. Речь должна быть понятной, доходчивой и простой.

Любой язык – это совершенная система и деловой человек не имеет права в своей речи смешивать элементы разных языков. Так, живущие в Украине и говорящие на русском языке, допускают много ошибок, обусловленных влиянием украинского языка и наоборот.

Чтобы достичь речевого богатства, нужно изучать язык в его литературной и разговорной формах, его стиле, фразеологии, словообразовании и грамматике, избегать в деловой беседе “слов-паразитов” типа “ну”, “так сказать”, “это самое”, воздерживаться от жаргонов.

На атмосферу переговоров влияет манера речи. Нельзя говорить ни слишком громко, ни слишком тихо. В первом случае у партнёра может сложиться впечатление, что вы навязываете ему своё мнение, во втором – партнёр будет задавать встречные вопросы. Темп речи также имеет значение. Если будете

говорить, к примеру, медленно, то может создаться впечатление, что вы сознательно тянете время.

Что касается деловой беседы с иностранным партнёром и с помощью переводчика, то здесь особенно нужно быть аккуратным и соблюдать речевой этикет, имеющий свои правила:

- переводчик должен быть обязательно в курсе обсуждаемых вопросов;
- говорить нужно медленно и чётко;
- не говорить более двух предложений подряд;
- не употреблять пословиц, поговорок;
- следить за реакцией партнёра и немедленно принимать меры, если усомнились в правильности перевода ваших слов.

Действенными приёмами речевого общения, которые помогают преодолеть недостатки в деловой сфере могут стать: системный самоанализ и самоконтроль за речью, постоянная работа над содержательным и лексическим стилем, ориентация на достойные образцы ораторского искусства, обращение к словарям орфоэпическим, толковым, ударений, которые должны стать настольными книгами деловых людей.

ДО ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ ОСОБИСТОСТІ

Гарькавець Н.С.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Більшість вчених поняття «вибір» розглядає як вольове зусилля, яке необхідне при постановці мети, застосуванні певних засобів її досягнення, боротьбі мотивів і прийнятті рішення. Це діяльність людини з її багаторівневою структурою, за результати якої вона несе відповідальність (О.І. Кузьміна, Д.В. Ольшанський, О.Б. Шестопап та ін.).

Разом із цим, питання політичної визначеності особистості відносно того або іншого суб'єкта політики є досить складним і неоднозначним. За своїм змістом воно є продуктом того, що визначається у співвідношенні індивідуально-психологічних особливостей особистості і тим соціально-політичним середовищем, в якому ця особистість перебуває.

Фахівці неодноразово зазначали роль соціально-психологічних чинників у спрямованості політичного вибору особистості (Дж. Каарбо, В. Васютинський, Л.Я. Гозман, О.А. Деркач, В.І. Жуков, В.Г. Зазикін, В.О. Зорін, Л.Г. Лаптев, К. Макгроу, Д.В. Ольшанський, М.І. Пірен, С. Реншон, С. Фелдман, О.Б. Шестопап, О.І. Юр'єв й ін.). Багаточисельні дослідження засвідчили різні рівні певних залежностей та інтрапсихічних проявів. Проте, проблемними залишаються питання щодо усвідомлення вибору та відповідального ставлення до нього.

Відомо, що стратегія політичної пропаганди полягає в перетворенні індивідів у маси і залучення їх до певної діяльності. Як зазначає французький соціальний психолог С. Московічі масову аудиторію, яка зорієнтована на конкретні стереотипи «цементують» за допомогою колективного уселення. При цьому використовуються ірраціональні конструкти, підґрунтям яких виступають емоційні стани людей.

У цьому сенсі, як ми вважаємо, виявляється слушним підхід вітчизняного політолога Д. Видріна, який запропонував розглядати психологію виборця з по-

зиці жіночої ментальності. На його думку, виборець (незалежно від статі) має жіночу психологію. Тобто це чутлива, залежна, постійно випробовує потребу у захисті, слабка і т. п. «істота». І таку «істоту» потрібно спокусувати або як Дон Жуан, або як Казанова.

Проте зазначене, тільки підтверджує те, що суб'єкти політики, здебільшого, провокують ірраціональний політичний вибір, за який виборець не спроможний нести відповідальності (на кшталт «сліпого кохання»).

Разом із цим, для того, щоб особистість була спроможною усвідомити свою відповідальність за власний вибір, останній повинен бути раціональним. Фахівці виокремлюють такі види раціонального вибору: прагматичний вибір (Дж. Дьюї); інструментальний вибір (М. Бекер); суспільно-значущий вибір (Дж. Баченін).

Прагматичний вибір складається з безперервності, транзитивності й комунікації. Це вибір, який закріплює виборця у правовому, інформаційному та матеріальному полі суб'єкта політики на свідомому рівні. Інструментальний вибір базується на максимізації вигоди, яка витягується з доходу, статусу, участі у голосуванні й т. п. Суспільно-значущий вибір проявляється не тільки у власній вигоді суб'єкта політики та виборця, а й у сукупних наслідках індивідуальних дій кожного. Це той вибір, де кожен керується егоїстичними цілями.

Треба зазначити, що на раціональному рівні знижуються можливості управління масами, їхня маніпуляція (Є.Л. Доценко, С. Кара-Мурза, Е. Шостром). При цьому, тільки один вид психологічного впливу – переконання, може бути використаним з найбільшою ефективністю. Сугестія, зараження, наслідування – це психологічні впливи ірраціонального формату, які спрямовані на маніпуляцію бажаннями й очікуваннями мас.

Проте, раціоналізація політичного вибору може відбутися і за умов підвищення критичного мислення особистості. Тобто, розширення її когнітивних спроможностей. Головними аспектами такого прояву є усвідомлені (раціональні) рівні образу (привабливість, сила, активність, статус, роль та мотивація) суб'єкта політики. Розуміння та адекватне ставлення до таких аспектів стає підґрунтям раціоналізації політичного вибору особистості.

Таким чином, з метою забезпечення усвідомленого політичного вибору особистості потрібно раціоналізувати ставлення особистості до суб'єктів політики та розширити її когнітивні спроможності.

СОЦІАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІАЛЬНО-НОРМАТИВНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЇЇ ПОВЕДІНКИ

Гарькавець С.О.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Питання соціальної ідентичності особистості розглядалося багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими (В.С. Агеєв, Т.С. Баранова, Ж. Марсія, S. Stryker, D. Swann, Дж. Тернер, М. Ногг, В.А. Ядов й ін.). Разом із цим, з моменту введення Г. Теджфелом самого поняття «соціальна ідентичність», яке він визначає як «частину Я-концепції, виникаючої на основі знань про членство в соціальній групі (або групах) разом із емоційною значущістю й цінністю членства в цій групі», воно значно розширило свої початкові межі й постійно наповнюється новим змістом.

Теджфел вважав, що соціальна ідентичність виникає з окремих ідентифікацій і визначається приналежністю людини до різних соціальних груп або категорій. Сама групова приналежність або включеність людини в яку-небудь соціальну групу відображає основне значення даного поняття. Це якісно відрізняє його від

спорідненого йому поняття особистісної ідентичності, яка визначається як набір рис або інших індивідуальних характеристик, що володіють певною постійністю або, принаймні, спадкоємністю в часі і просторі, дозволяючої диференціювати даного індивіда від інших людей (Е. Еріксон).

Як особистісна ідентичність, так і соціальна ідентичність є важливими регуляторами самосвідомості і соціальної поведінки особистості. Залежно від ситуації людина, в одному випадку діє як особистість, яка актуалізує особистісну ідентифікацію, а в іншому, як член соціальної групи – актуалізує соціальну ідентифікацію.

Людина впродовж свого життя включається в безліч різних соціальних груп, що дозволяє виділяти декілька видів соціальної ідентичності. Це: родинна (батько, мати, син, дочка); професійна (вчитель, лікар, міліціонер); релігійна (християнин, мусульманин, індуїст); цивільна (громадянин України, особа без громадянства); політична (консерватор, демократ, ліберал); етнічна (українець, росіянин, серб, хорват тощо).

Соціальна ідентичність має і своє функціональне призначення, яке виявляється в підпорядкуванні індивіда соціальній групі, груповому захисту, наявності підстав для самооцінки й оцінки інших, включеності в систему групових взаємовідносин, групової інтеграції.

Разом із цим, в умовах розвитку правової держави та громадянського суспільства з особливою гостротою актуалізується проблема соціальної ідентичності в контексті соціально-нормативної спрямованості поведінки людини або те, що можна визначити як *соціально-нормативна ідентичність особистості*. Даний вид соціальної ідентичності ми пропонуємо розглядати як ухвалення індивідом значущих соціально-нормативних уявлень, які є основою у видбудовуванні системи відносин в різних соціально-нормативних ситуаціях і його готовність діяти, з метою реалізації або захисту відповідних соціально-нормативних інтересів.

Враховуючи тотожність різних видів соціальної ідентичності в своїй концептуальній побудові можна говорити про загальні закономірності їх розвитку. Проте, соціально-нормативна ідентичність має ряд своїх особливостей. Перш за все, вона значною мірою обумовлена зовнішніми обставинами, які, у свою чергу, залежать від розвитку нормативних систем. Соціально-нормативна ідентичність внутрішньо диференційована. Їй властива залежність від культурних, етичних і релігійних уявлень, які в тій або іншій мірі можуть її змінювати.

Як відзначають де-які дослідники, норми, які існують в суспільстві з раннього дитинства інтеріорізуються індивідом, входять в глибинні структури особистості, перетворюючись на елементи його «Я» (М.І. Бобньова, М.І. Єнікеев, О.Р. Ратінов та ін.). З часом ці норми піддаються певному корегуванню. Проте, чим більше вони засвоєні, тим у меншій мірі можливі відповідні редукації. Приналежність до тієї або іншої групи, де домінують певні правила (у якій власно і відбувався процес інтеріорізації) роблять відмітними соціально-нормативні уявлення даного індивіда від нормативних уявлень інших, які не входять до його групи.

У зв'язку з цим необхідно зауважити, що при розгляді соціальної ідентичності Дж. Тернер виділив два пов'язаних між собою аспекти: інгрупову подібність і аутгрупову диференціацію. Перша припускає наявність зв'язку між членами однієї групи – якщо ми члени однієї спільноти, у нас одна й та соціальна ідентифікація і ми схожі. Друга має міжкатегоріальну диференціацію – ми істотно відрізняємося від інших – тих, хто належить не до нашої, а до «чужої» групи. Між цими аспектами є свій зв'язок. Чим сильніше виражена ідентифікація індивіда з своєю групою, а, отже, й інгрупова подібність, тим істотніша його відмінність від членів інших груп, а значить, в цілому, аутгрупову диференціацію.

Треба відзначити, що на соціально-нормативну ідентичність можуть впливати будь-які зміни в соціальному середовищі, у відносинах між різними групами, їх статусами й положенням у суспільстві. Все це може призвести до зміни ідентичності, до розвитку нової її форми. Але базові, стрижневі ідентичності можуть зберігатися навіть при руйнуванні й зникненні відповідних соціальних груп (так звана «пам'ять систем»). Наприклад, не дивлячись на зникнення спільності «радянський народ», радянська ідентичність, що була однієї з базових, дотепер займає стрижневе місце в системі ідентичностей людей середнього і старшого віку.

Оскільки в основі соціально-нормативної ідентичності особистості знаходиться норма, то саме нормі належить верховенство в актуалізації й розвитку даного феномена. Під нормою, за звичай, прийнято розуміти «імперативні вимоги або розпорядження, необхідні для досягнення порядку в системі і, які є обов'язковими для виконання». Як відзначає О.Н. Яковлев: «Соціальні норми дозволяють людям передбачати дії інших учасників суспільних відносин і відповідним чином будувати власну поведінку». Це робить можливим розглядати соціально-нормативну ідентичність як похідну модель тієї нормативної системи, яка домінує в суспільстві або в певній соціальній групі, в яку включена особистість.

Виходячи з того, що норма вільно вибрана й прийнята самою особистістю, стає головною передумовою його оцінок й інтерпретацій, можна говорити про виникнення усвідомленої соціально-нормативної ідентичності. Навпаки, там, де відбувається нав'язування норм, де наголошується явна суперечність між нормативними розпорядженнями й реальною соціальною поведінкою індивідумів, виникає «уявна соціально-нормативна ідентичність», яка породжує внутрішньоособистісний конфлікт. Індивідум, як би «зависає» в стані соціального дорослішання. Причиною цього виступає те, що людина не знаходить відповідного підтвердження необхідності дотримання соціальних норм в реальному житті і вимушена, або повністю відкидати, або диференціювати соціально-нормативні категорії на свій розсуд. Тобто, можна говорити в термінах Е. Еріксона про те, що індивідум як би «занурюється» в психологічний стан підлітка, який за своїм змістом багато в чому є асоціальним.

Разом із цим, ми вважаємо, що будь-якому дорослому індивідуму властива та або інша соціально-нормативна ідентичність. Проблема полягає тільки в тому, яким змістом вона наповнена. Тобто, якщо людина не ідентифікує себе з соціально-нормативною системою суспільства, то вона може володіти нормативною ідентичністю саме тієї соціальної групи, норми якої розходяться з нормами даного суспільства. Це може бути як маргіналізована соціально-нормативна ідентичність (асоціальна), так і ідентичність в основі, якої знаходиться кримінальна субкультура (антисоціальна).

Таким чином, на нашу думку, при розгляді проблеми соціально-нормативної спрямованості поведінки особистості особливу увагу варто звертати на її соціально-нормативну ідентичність, яка виступає функціональним елементом системи відносин і є значущим індикатором її соціальної орієнтації.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ФУНКЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ

Кирпенко Т.М.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Людина все життя формується в певних когерентних групах: в сім'ї, в класі, в

нації. Її тіло схильне дії болю та напруги, Его – дії тривоги, а як член суспільства, людина чутлива до страху, що надходить від групи. При вступі до вищого навчального закладу студенти проходять процес адаптації, коли утворюється система взаємодій особистостей. Міжособистісна взаємодія має певний характер та забезпечує студенту зв'язок із групою, в яку він входить. Часто в період адаптації у студентів виникають труднощі при спілкуванні, зумовлені різноманітністю поведінкових форм у міжособистісній взаємодії.

Найбільшу увагу привертають деструктивні форми взаємодії, конфліктна взаємодія, взаємодія на основі дружби і любові, альтруїстична поведінка у взаємодії. Дефіцит спілкування або його деструктивні форми можуть викликати внутрішньособистісні проблеми.

Соціальні відносини мають об'єктивний характер, але для кожної людини вони, відображаючись у її внутрішньому світі, набувають особистісного сенсу, що виявляється в індивідуальних поведінці, почуттях, настроях та ін. До встановлення контактів людину спонукають різні мотиви: утвердити своє "Я", усвідомити своє місце в системі зв'язків, уникнути невпевненості у собі, знайти позитивну стимуляцію засобами цікавої взаємодії, досягти уваги і похвали від інших, отримати емоційну підтримку, сформуванню ставлення до себе, обмінятися вміннями, знаннями, навичками і результатами діяльності, вплинути на іншого. Важливими для особистості є і пошук підтримки, розради, отримання полегшення, задоволення інтересів, і особливо — соціальне порівняння, редукція (відновлення) тривоги, пошук інформації.

Коли з людиною відбувається щось принизливе або ганебне, що-небудь травмуюче, психологічний захист знижує значущість цього травмуючого факту. Наприклад, відчуття приниженості у студента після отримання негативної оцінки знизиться, якщо «знеціниться» особистість певного викладача. Основна функція, яку виконують механізми психологічного захисту – це подолання внутрішньоособистісних протиріч.

Психологічний захист – це механізм людської свідомості, що допомагає людині знизити рівень внутрішньої тривоги. Феномен психологічного захисту полягає в перебудові системи установок для запобігання психічної травми, у захисті від неприємних спогадів (вони витісняються у підсвідоме). Психологічний захист має такі компенсаторні характеристики:

1. Неусвідомлене, але сильне бажання знищити переживання, що травмують особистість, з наступною заміною на більш комфортні переживання.

2. Переміщення неприємних переживань зі сфери свідомого до неусвідомленого.

3. Акцент не на логіку, а на емоції. Як наслідок система психологічного захисту є високостійкою до критики ззовні.

Інколи «психологічний захист» розуміють тільки як фільтр свідомості (наприклад, у працях Т. С. Яценко). В цьому разі «витіснення» зі сфери свідомого в сферу несвідомого дозволяє заповнити «порожнечі», що виникли між змістами, що суперечать уявленню особистості про себе. Приклад: підліток, який потрапив в злочинне угруповання, може бачити в такій поведінці романтичний виклик, який він кидає звичайним людям, що не визнають його «чеснот». В дійсності ж він лише пригнічує свій страх та очікування кари, в чому ані собі ані іншим зізнатися не хоче. Така поведінка може викликати у нього значну агресію по відношенню до тих, хто цей страх у нього викликає.

Як відзначає український психолог Т. С. Яценко, основна функція психологічного захисту полягає в недопущення людиною до власної свідомості розуміння наявності в неї негативних рис характеру. З точки зору американського психолога Т. Шибутані, захищається в решті решт не біологічний організм, а

особистість, яка охороняє себе від усвідомлення неприємних для власної гідності фактів.

Психологічний захист іноді негативно впливає на самоорієнтацію людини, оскільки викривляє інформацію стосовно власної поведінки, намірів, віддалених та близьких наслідків такої поведінки. В цьому разі психологічний захист невинувато ускладнює процес порівняння та співставлення власної самооцінки та оцінки партнерів по спілкуванню.

Кінцевою метою психологічного захисту є, як вже відзначалось, зниження рівня негативного емоційного напруження у структурі психіки суб'єкта спілкування. Але всі проблеми виникають як наслідок тих засобів, що використовувались для цього. А саме: засоби, що спрямовані на викривлення інформації, з тим, щоб суб'єкт зберіг у себе відчуття послідовності та логічності власної поведінки та позитивної оцінки його оточенням. Загальними наслідками подібного психологічного захисту є упередженість в оцінках, ігнорування нового досвіду, патологічне бажання нав'язати свою точку зору (як зазначає Т. Шибутані). При всіх цих симптомах людина переконана у своїй об'єктивності і неупередженості.

Позитивні та «правильні» копінг-стратегії, близькість інших людей сприяє зниженню тривожності, пом'якшує наслідки фізіологічного, психологічного стресу. Особливо позитивною для індивіда, який переживає стрес та схвильованість, є присутність та розуміння від близьких, знайомих людей. Самотність за важких обставин часто підштовхує до суїциду, що найчастіше трапляється в підлітковому та юнацькому віці. Ті, хто має розвинуті соціальні контакти, користуються адекватною підтримкою свого оточення, краще себе почувають та довше живуть, ніж ті, хто їх позбавлений.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОПРОВОЖДЕНИЯ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ПЕРИОД АДАПТАЦИИ СТУДЕНТОВ К ОБУЧЕНИЮ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Колесникова О.В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Качество решения задач, поставленных перед высшей школой, во многом зависит от умения правильно организовать работу с первокурсниками.

Ускорение процессов адаптации первокурсников к новому для них образу жизни и деятельности, исследование психологических особенностей психических состояний, возникающих в учебной деятельности на начальном этапе обучения, а также выявление психолого-педагогических условий оптимизации данного процесса являются чрезвычайно важными задачами. [6, 1, 7].

Специфика процесса адаптации в ВУЗах определяется различием в методах обучения и в его организации в средней и высшей школах, что порождает своеобразный отрицательный эффект, называемый в педагогике дидактическим барьером между преподавателем и студентом. Новая дидактическая обстановка во многом обесценивает приобретенные в школе способы усвоения материала. Первокурсникам недостает различных навыков и умений, которые необходимы в вузе для успешного овладения программой. Попытки компенсировать это усидчивостью не всегда приводят к успеху. Проходит немало времени, прежде чем студент приспособится к требованиям обучения в вузе. Слабая преемственность между средней и высшей школой, своеобразие методики и орга-

низации учебного процесса в ВУЗе, большой объем информации, отсутствие навыков самостоятельной работы вызывают большое эмоциональное напряжение [2, 3], что приводит к разочарованию в выборе будущей профессии. Поскольку все эти трудности вызываются "дидактическим барьером", можно заключить, что одной из причин низких темпов адаптации студентов является несогласованность в педагогическом взаимодействии между преподавателем и студентом при организации способов учения.

Ранее процесс обучения рассматривался как система, в которой управляющие функции принадлежат преподавателю, что задерживало формирование активной позиции студента в учебном процессе [5, 2].

Новые социальные функции и образовательные задачи высшей школы должны воплотиться в новом отношении педагогов и студентов к целям совместной деятельности. Долгое время без внимания оставались проблемы выработки индивидуальной стратегии овладения знаниями. В условиях традиционной системы обучения студент остается в позиции "получателя", хотя приоритетным началом должна быть активная позиция студента на всех этапах обучения, при которой студент должен постоянно выбирать способы и пути достижения той или иной образовательной цели. Однако в условиях традиционной педагогической системы, где наличие объективной оппозиции в отношениях между преподавателями и студентами, доминирование личности педагога и подавление индивидуальности студента, стремление добиться большей академической активности каждого в отдельности и достигнуть усреднения общего уровня подготовленности группы в целом, не останавливаясь при этом на вероятности психологического травмирования студента и ущемления его чувства собственного достоинства, практически очень трудно добиться оптимального педагогического взаимодействия [4], что особенно важно на начальном этапе обучения.

Следовательно, необходимо оптимизировать учебный процесс на основе лично-ориентированной, субъект-субъектной модели педагогического взаимодействия. В ней преподаватель и студент сотрудничают как равноправные партнеры общения. Задачами становятся создание условий психолого-педагогического сопровождения студентов в рамках взаимного уважения автономии каждого из субъектов общения, образование единого психологического пространства для успешного достижения конечного результата обучения. При лично-ориентированном обучении происходят совместная с преподавателем выработка и постановка целей и задач, определяющие стратегию и тактику как совместной с преподавателем работы, так и самообучения студента. Такой подход к организации учебно-педагогической деятельности может быть осуществлен только при условии использования инновационных способов организации учебного процесса и форм педагогического контроля.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бодалев А.А. Акмеология как научная дисциплина. - М.: Российская академия управления, 1993. - 47 с.
2. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: Метод. пос. - М.: Высшая школа, 2007, с.103-126.
3. Габай Т.В. Учебная деятельность и ее средства. М., 1998, - 46 с.
4. Границкая А.С. Научить думать и действовать /Адаптивная система обучения в школе. - М.: Просвещение, 2008, - 175 с.
5. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. М.,1990. - 117 с.

6. Психологические и психофизиологические особенности студентов /Под ред. Н.М. Пейсахова. - Казань: Изд-во Казанск. ун-та, 2007.

7. Сластенин В.А. Интегративные тенденции в системе психолого-педагогической подготовки учителя//Приобщение к педагогической профессии: Практика, концепции, новые структуры. Воронеж, 1992, с. 6-9.

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ У ФОРМУВАННІ ПРАГНЕННЯ ДО САМОРОЗВИТКУ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Літвінова О.В.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Зміни в політичній, соціально-економічній, науково-технічній сферах нашого суспільства викликають необхідність випереджального розвитку системи освіти на основах гуманізації і інтенсифікації навчально-виховного процесу. Гуманізація як феномен свідомості має на увазі осмислення людиною своєї діяльності, розвитку самосвідомості у стійкому розвитку цивілізації. У зв'язку з цим пріоритетна роль відводиться гуманістичній спрямованості особистості викладача вищої школи, яка полягає в урахуванні інтересів, психіки і індивідуальних особливостей особистості студента.

В теперішніх умовах розвитку суспільства необхідно зрозуміти і усвідомити той факт, що студент сьогодні йде навчатися не тільки професії, але й до педагога. Вищий навчальний заклад на цілих п'ять років буде визначати коло його спілкування, специфіку обстановки, простору, в якому буде формуватися особистість майбутнього спеціаліста, його творчий потенціал, мислення і майстерність.

В сучасних умовах підвищуються вимоги до професійної мобільності науково-педагогічних кадрів, їх вмінню швидко освоювати нові напрямки наукового пошуку і викладати з урахуванням економічних, соціальних і політичних ситуацій нашого часу. Основний зміст освіти повинен полягати в розвитку суб'єктності людини, яка реалізується в прагненні до самореалізації, свободі, відповідальності в прийнятті рішень.

Орієнтація на розвиток студента як особистості, як індивідуальності і як активного суб'єкта діяльності може бути реалізована лише на основі побудови відповідної стратегії сумісної діяльності викладача і студента. Необхідна зміна ролей і функцій учасників педагогічного процесу. Викладач не тільки навчає і виховує, він актуалізує, стимулює прагнення студентів до загального і професійного розвитку, вивчає їхню активність, створює умови для саморуку. При цьому особливе значення мають професійно-ціннісні орієнтації самого викладача, які пов'язані із його відношенням до студентів, до науки, до педагогічної діяльності.

Потужним інструментом професійного навчання є використання активних методів навчання (проблемні методи, ділові ігри, соціально-психологічний тренінг, використання міжпредметних зв'язків, комп'ютерних технологій), які передбачають перехід студента з позиції „слухач” на позицію „учасник” педагогічної ситуації. Перебудова форм співробітництва, яка пов'язана із зміною позицій викладача і майбутнього спеціаліста приводить до можливості самозмін у суб'єктів професійного навчання, які самостійно прокладають шляхи оволодіння професійною майстерністю. Це в свою чергу дає можливість ефективно вирішувати проблеми студентів в майбутньому, включаючи особистісно-професійне самовизначення, психологічну готовність до самостійно-

го дорослого життя. Центральна психологічна проблема людини – це проблема самореалізація і саморозвитку свого творчого потенціалу. Тому головна мета розвивальної програми – це пробудити активність особистості, запустити механізми її саморозвитку.

Як би ми не стимулювати самостійність студентів в оволодінні знань з дисциплін, які викладаються в стінах вищів, не направляли їх на певні літературні джерела, комп'ютерну базу даних, інтерактивні підручники, все ж таки спілкування викладача і студента „віч на віч” не що не може замінити. В буддизмі є таке висловлювання: „книжка не почне плакати разом з тобою, а вчитель може”. Це висловлювання ми можете співвіднести і з ситуацією взаємодії викладача і студента. Особистість викладача повинна стати для студента прикладом в саморозвитку, в прагненні підвищувати свою майстерність, в прояві толерантного відношення до оточуючих, а все це проявляється тільки в процесі безпосередньої взаємодії. Творча діяльність викладача повинна слугувати стимулом до формування неординарного мислення у студентів, творчого начала, виробітки активної життєвої позиції.

Російська дослідниця Л.І.Шаталова пропонує розділяти рівні творчої діяльності викладача і їхній зміст:

1) стратегічний рівень – на цьому рівні знаходяться викладачі, які мають потребу в творчій діяльності, вони наполегливі в досягненні своїх цілей; прагнуть знайомитися з новими формами і методами навчання і використовують їх в своїй діяльності з метою удосконалення педагогічних вмінь; прагнуть до створення індивідуального стилю викладацької діяльності;

2) тактичний рівень – на ньому знаходяться викладачі, які мають такі якості особистості, як відсутність духа суперництва, вони підтримують із студентами загальнолюдські відносини. Такі викладачі прагнуть добитися поваги як із боку адміністрації, так із боку студентів; отримують задоволення від своєї роботи і від високих результатів успішності студентів, готові до самовдосконалення і професійного росту;

3) операційний рівень – цей рівень мають ті викладачі, які задоволені своєю роботою, приймають допомогу з боку адміністрації, але не проявляють ініціативи в рішенні психолого-педагогічних завдань, виконують роботу по шаблону;

4) стихійний рівень – це викладачі, які проявляють пасивність в своїй педагогічній діяльності, песимізм по відношенню до студентів, виключають прояв творчості.

Таким чином, викладач вищої школи, проявляючи гуманістичну спрямованість, може створювати ситуації для розкриття особистісного потенціалу, формувати пізнавальні, професійні мотиви і інтереси, розвивати теоретичне та практичне мислення студентів, сприяти виробітки вмінь самоосвіти, самостійного і творчого рішення практичних завдань в різних сферах професійної діяльності. А може і навпаки створити у студента негативне ставлення до майбутньої професії, якщо сам викладач не проявляє в своїй діяльності ніякої зацікавленості ні до дисципліни, яку він викладає, ні до самих студентів. Дуже необхідним стає створення умов для відпрацьовування практичних навичок, що включає в себе наявність договорів про співпрацю між кафедрами і підприємствами, установами, на базі яких студенти можуть проходити виробничу практику.

Творча діяльність самого викладача буде слугувати стимулом до формування неординарного мислення у студентів, творчого начала, виробітки активної життєвої позиції, які б були готові в нинішніх умовах творити і самовдосконалюватися.

ВПЛИВ НЕРВОВО – ПСИХІЧНОГО СТАНУ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я

Лосієвська О.Г.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Однією з основоположних проблем психології вважається проблема реакції особистості на психологічний стрес. Під стресом розуміється дія на людину, його організм і особистість фруструючих, психотравмуючих подій з формуванням розладів як на рівні психічного, так і соматичного реагування.

Психологічне здоров'я – одна з найважливіших цінностей людського життя, яке залишається актуальним впродовж всього життя людини. Саме досягнення психологічного здоров'я повинне бути кінцевою метою роботи будь – якого психолога або психотерапевта.

Проблему впливу психотравмуючих ситуацій на психологічне здоров'я особистості юнацького віку розглядали такі вчені, як Б.С.Братусь, О.С.Васильєва, І.В.Дубровіна, Е.Р.Калітевська, В.В.Колпачников, А.Маслоу, Г.С.Нікіфоров, Ф.Перлз, А.В.Петровський, Ф.Р. Філатов, М.Г. Ярошевський.

Період юності – це період самовизначення. Самовизначення – соціальне, особистісне, професійне, духовно – практичне – складає основне завдання юнацького віку. В основі процесу самовизначення лежить вибір майбутньої сфери діяльності. Проте професійнесамовизначення зв'язане із завданнями соціального і особистісного самовизначення, з пошуком відповіді на питання: ким бути та яким бути?

Вибір професії і типу учбового закладу неминуче диференціює життєві шляхи хлопців і дівчат, закладає основу їх соціально – психологічних і індивідуально – психологічних відмінностей. Учбова діяльність стає учбово – професійною, такою, що реалізовує професійні і особові устремління хлопців і дівчат. Провідне місце у старшокласників займають мотиви, пов'язані з самовизначенням і підготовкою до самостійного життя, з подальшою освітою і самоосвітою. Ці мотиви набувають особового сенсу і стають значущими.

Але у юнаків може виникнути ряд проблем та незадоволень щодо подальшого майбутнього. У багатьох молодих людей бажання більше отримувати не поєднується з психологічною готовністю до інтенсивної і кваліфікованої праці. Професійні плани хлопців і дівчат недостатньо коректні. Реалістично оцінюючи послідовність своїх майбутніх життєвих досягнень, вони надмірно оптимістичні у визначенні можливих термінів їх здійснення. При цьому дівчата чекають досягнень у всіх сферах життя в ранішому віці, ніж хлопці. У цьому виявляється їх недостатня готовність до реальних труднощів і проблем майбутнього самостійного життя.

Головна суперечність життєвої перспективи хлопців і дівчат – недостатня самостійність і готовність до самовіддачі ради майбутньої реалізації своїх життєвих цілей. Цілі, які ставлять перед собою майбутні випускники, залишаючись неперевіреними на відповідність їх реальним можливостям, нерідко виявляються помилковими.

А. Маслоу писав головним чином про два складових психічного здоров'я. Це, по – перше, прагнення людей бути «всім, чим вони можуть», розвивати весь свій потенціал через самоактуалізацію. Необхідна умова самоактуалізації, на його думку, – знаходження людиною вірного уявлення самого себе. Для цього потрібно прислухатися до «голосу імпульсу», оскільки «більшість з юнаків частіше прислухаються не до самих себе, а до голосу тата, мами, до голосу дер-

жавного пристрою, вищестоящих осіб, влади, традицій і так далі». І друга складова психічного здоров'я – прагнення до гуманістичних цінностей. Маслоу вважав, що самоактуалізованій особистості властиві такі якості, як ухвалення інших, автономія, спонтанність, чутливість до прекрасного, відчуття гумору, альтруїзм, бажання поліпшити людство, схильність до творчості. Психічно здорові індивідууми - це «люди зрілі, з високим ступенем «самоактуалізації», що мають реальні життєві досягнення і що розвинули свої особистісні можливості».

Характерне придбання юності – формування життєвих планів. Життєвий план як сукупність намірів поступово стає життєвою програмою, коли предметом роздумів виявляється не тільки кінцевий результат, але і способи його досягнення. Життєвий план – це план потенційно можливих дій.

У змісті планів, як відзначає І.С. Кон, існує ряд суперечностей. У своїх очікуваннях, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю і сім'єю, хлопці і дівчата достатньо реалістичні. Але у сфері освіти, соціального просування і матеріального благополуччя їх домагання часто завищені. При цьому високий рівень домагань не підкріплюється таким же високим рівнем професійних устремлень [1].

Головна суперечність життєвої перспективи хлопців і дівчат – недостатня самостійність і готовність до самовіддачі ради майбутньої реалізації своїх життєвих цілей. Цілі, які ставлять перед собою майбутні випускники, залишаючись неперевіреними на відповідність їх реальним можливостям, нерідко виявляються помилковими.

Порушення психічного здоров'я набагато частіше наголошуються у хлопців які ростуть в умовах сімейного розладу. Порушення психічного здоров'я в дитинстві мають дві важливі характерні риси: по – перше, вони є лише кількісними відхиленнями від нормального процесу психічного розвитку; по – друге, багато їх проявів можна розглядати як реакцію на специфічні ситуації. У відповідь на психологічний стрес у юнака може сформуватися невроз.

Невроз є психогенним захворюванням особистості, тому на нього впливає все те, що може ускладнити процес формування особистості у дітей і сприяти загальному наростанню нервово – психічної напруги у батьків. До цих чинників відносяться причини соціально-психологічного, соціально-культурного і соціально-економічного характеру [1, с. 85].

3 соціально-психологічних чинників заслуговують увагу наявність єдиної дитини в сім'ї або емоційна ізоляція одного з дітей, якщо їх декілька, недостатня психологічна сумісність батьків і дітей; конфлікти; одностороннє переважаювання (домінування) одного з дорослих (як правило, матері або бабусі по материнській лінії, якщо вона проживає в сім'ї); перестановка або інверсія традиційних сімейних ролей; низька продуктивність спільної діяльності членів сім'ї і, нарешті, відома ізолюваність сім'ї у сфері зовнішніх контактів.

До соціально-культурних чинників відносяться проблеми, пов'язані з мешканням у великому місті; прискоренням темпу сучасного життя; неоліком часу; скупченістю; деякою знеособленістю і все більш складним характером міжособових відносин; недостатніми умовами для повноцінного відпочинку і розрядки емоційної напруги.

Соціально-економічні чинники включають незадовільні житлово-побутові умови молодшої сім'ї; зайнятість батьків; ранній вихід матері на роботу і приміщення дитини в ясла або залучення інших осіб для догляду за ним.

Слід підкреслити несприятливий вплив на виховання дітей тих матерів, які прагнуть звільнитися від своїх сімейних обов'язків, вважаючи їх обтяжливими і такими, що не відповідають, в їх уявленні, сучасному "емансипованому" положенню жінки.

У юнацькому віці особливе значення мають дві групи психогенних чинників,

що зазвичай набувають хронічного характеру: перша група – неправильне виховання, негармонійна сім'я; друга група – конфліктні ситуації. У другу групу включаються: конфлікт емансипації (зокрема “отруєння свободою”); конфлікт на основі реакції групування з однолітками (насильницьке позбавлення, переривання спілкування з однолітками, відкидання, невміння вступати в контакти, підвищені домагання, що не реалізуються, до лідерства); конфлікт на основі комплексу власної неповноцінності (дійсною або уявною, пов'язаною з фізичними, психічними якостями, з матеріальним положенням); конфлікт на ґрунті краху завищених домагань; конфлікт на основі неможливості задоволення високих вимог до самого собі. З приведеного перерахування, нам думається: в значній мірі психологічні конфлікти у дитини і підлітка – це конфлікти не тільки з самим собою, але практично завжди і конфлікти з безпосереднім оточенням [2, с. 89].

Конфліктними можуть стати відносини в учбовому закладі, викладач може актуалізувати або дезактуалізувати конфлікт, що виник поза стінами учбового закладу. Ситуація у учбовому закладі, можливості викладачів із цього приводу в сучасний період ускладнюються: в результаті відмови від ряду традиційних форм виховання, із – за стрімкої переоцінки цінностей, зміни соціальних ролей, зважаючи на перегляд цілей освіти, йде, падіння його соціальної значущості, престиж унаслідок різкого зростання значення майнових, фінансових чинників, гіпертрофії неписаних привілеїв. Це змінює розстановку сил, характер взаємин в учбовому закладі (і у колективах викладачів, і в колективах студентів), може створювати і створює зайву психоемоційну напруженість, атмосферу безвідповідальності, тенденційності, фаворитизму і тому подібне. У результаті частішим явищем може бути те, що в медичній літературі називають як дидактогенії (греч. Didasko – вчити, genesis – походження), це неврози породжені ситуацією в учбовому закладі.

Отже, чинників, які порушують психологічний стан юнаків може бути декілька. Це соціально – культурні чинники, соціально – економічні чинники, та дидактогенні, які породжені ситуацією в учбовому закладі. Педагог має створити таку ситуацію, в якій у юнаків з'явилось бажання діяти, брати участь у розв'язанні ситуативних задач чи навчальної проблеми, відповідати на питання, виконувати самостійні завдання. Бажання діяти активно, з повною віддачею сил, подолати обставини, що заважають досягненню мети, все це сприяє психологічному здоров'ю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кон И.С. Психология ранней юности. – М.: Просвещение, 1989. – 309 с.
2. Крюкова Т.Л., Сапоровская М.В., Куфтяк Е.В. Психология семьи: жизненные трудности и совладание с ними. – СПб.: Речь, 2005. – 240 с.

ПОВСЯКДЕННІСТЬ ТА ПОДІЯ ЯК КАТЕГОРІЇ ІСТОРІОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ

Лустенко А.Ю.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Повсякденність та подія є категорійною парою, для якої зміст та реальність одного з зумовлює зміст та реальність другого. Предметність історичної події є

необхідною умовою буття історичної повсякденності, яка предметно та феноменально є протилежністю для нього. Однак що саме виділяє подію із загального потоку історичної реальності?

Посилання на масштаб того, що відбувається, на його радикальну результативність в існуванні значних людських мас, тільки штовхає нас у безопорність та суб'єктивізм. Крім того, подія як феномен та поняття має сенс тією мірою, оскільки зміст, який ми у нього вкладаємо, перевищує зміст просто історичного існування як такого. Все людське – історично, але не усьому належить прерогатива подійності. Людське існування у всіх своїх аспектах є історичним не відносно якогось масштабу, а предметно. Життя окремого індивіда є історією за своїм змістом від того, що, по-перше, будь-яка суб'єктивна позиція стосовно суспільно-історичної реальності входить у плін цієї реальності як її інтегративна складова та сила. По-друге, будь-який аспект індивідуального існування формується та зумовлюється конкретним історичним станом суспільства, економіки, культури. По-третє, цілісність та змінність суб'єктного існування, що тлумачиться як персональна історія та доля, моделюється тією ж системою категорій та оцінок, що утворюють систему історичної свідомості у макро-масштабі.

Істотним концептуальним змістом володіє пов'язування категорії «подія» з феноменом історичної біфуркації. У події здійснюється спресована у часі боротьба та вибір довгих, усталених каузальних послідовностей дій. Категорія та предмет події є пов'язаною та значною мірою ототожненим з альтернативою. Подія є відрізок, де в результаті деяких факторів перемиг один із можливих шляхів подальшого розвитку дій.

Все, що відбувається в історії, постає як конкретна ступень та градація події, як наближення до ідеальної моделі подійності. Але, виходячи із формальної та змістовної взаємопов'язаності повсякденного та подійного, констатуємо, що будь-який феномен історії є причетним до повсякденності. Будь-яка людська справа є просякнутою повсякденним та містить в собі націленість на те, щоб бути прожитим як буденне. Саме в силу цього актуальним є світоглядний та ціннісний ракурс, згідно з котрим будь-яка історична подія, значна та святкова, може бути розцінена як пустота, примара, беззмістовність, позбавлена будь-яких виходів до метафізичних глибин людського буття. Історичне існує у всьому комплексі його феноменальних перспектив – як факт, як предмет оцінки, як цілераціональний результат прогнозів та розрахунків – складає собою стійку інтенцію затвердити себе та бути пережитим як подія, так само ж є наповненим повсякденністю, спирається на повсякденне та містить зверненість до того, щоб зробитись складовою буденного буття, *оповсякденнитись*.

Змістова, предметна причетність повсякденності для будь-якої історичної дії міститься у субстанційності наступних аспектів. По-перше, оскільки будь-яка історична дія за своїм змістом є сукупністю одиничних людських справ та мотивів, то результат дії, скільки б не прагнули його віднести на іншу площину, трансцендувати до рівня надіндивідуальних цілей та перспектив, залишає при собі вкоріненість у сукупності суб'єктивних прагматичних мотивів та обмежених індивідуальних обривів. В цій трансценденції на іншу площину демонструє себе іманентне історичній свідомості прагнення до затвердження себе як предмету, якісно відмінного від повсякденної реальності. Та неможливість остаточного трансцендування, виживання приватних, *нетрансцендентних* інтересів, а також ймовірність деградації, розпаду трансцендентної змістовності події завдяки перевазі серед її наслідків центробіжних, одиничних інтересів, і є тим, що ми розуміємо як повсякденність історії. Гегелівській *хитрощі розуму* історія як динамічне суще протиставляє *хитрість глузду*. Як вірним є те, що *універсальне* та логічне знаходить собі шлях через *локальне* й здатне перетворити локальне у

локальне у засіб для своєї реалізації, так само ж локальне завжди в змозі знайти собі місце в універсальному та перетворити універсалізуючі форми на засіб у досяганні своєї мети.

У повсякденно-локальному розкривається феноменальне буття змістів та предметності універсального історичного змісту. Цій процес має трьохбічний характер по своїм результатам стосовно здійснення історичного логосу як не-повсякденності історії. По-перше, повсякденність виступає як колиска історичного змісту. Трансцендентний за своєю власною предметністю, історичний зміст як феномен має своє досить матеріальне походження, вкоріненість у формах людського життєзабезпечення, в умовах усвідомлення та семіотизації котрих ґрунтується історична змістовність. Діалектика предметної приналежності ідеального саме й полягає у тому, що його генетичною площиною є життя та необхідність життєзабезпечення, що в умовах суспільного характеру людського буття перетворюється на механізми виробництва, розподілу та споживання благ, а самі життєві блага – на товар. У той же час редуцією та загубленням предмету буде зведення та ототожнення цих ідеальних культурних змістів та їх матеріально-виробничого втілення, що для нашої теми обертається як повніша неможливість розрізнити повсякденні та не-повсякденне.

По-друге, локальне, що модифікується в екзистенційно-моральній перспективі життєвого досвіду, виступає єдиною площиною застосування універсального, розкритого як світ цінностей та загальнолюдської спадщини. Генетично із повсякденного формується не-повсякденне, але єдине місце, де здійснюється не-повсякденне, є світ людських бажань, вимог та справ, світ повсякденний. Безпосередньо-життєве протистоїть ідейно-змістовому як площина здійснення суб'єкту як творця та носія змістів. Реальність вчинку збагачує змістовність культурно-теоретичного, виводячи його на рівень справжньої потреби екзистенції – у цій змістовності. При відсутності локального, життєво-практичного, відсторонена галузь культурних змістів розділяє долю усілякої безумовної відстороненості – марність. Не-повсякденне ні до чого не потрібно, якщо воно не виступає як ідейне наповнення, теоретичне обґрунтування вчинку суб'єкту, який є присутнім у повсякденні.

Третій момент феноменального буття подійно-істотного в локально-буденному – це адаптація та примітивізація культурних змістів, їх *оповсякденювання*. Оповсякденювання з необхідністю входить до онтології культури, екзистенції та історії. Необхідність оповсякденювання встановлюється самим фактом неможливості чистого, ідеального буття світу культури, невідмінності обертання культури та екзистенції на процес становлення та організації зовнішньої, позаідеальної та позаекзистенційної реальності. В чистому виді предмет культури та екзистенції є трансцендентним часу. Але процес їх феноменального розкриття є здійснення у часовому потоці та моделювання власних станів за поняттями, які віддзеркалюють окрему часово-стадіальну заданість: «молодість», «зрілість», «старість». Ці слова неможливо вживати до предметності культури та екзистенції у чистому виді, але вони досить конкретно та змістовно характеризують процес темпорального розкриття цієї предметності.

Осмислення оповсякденювання як історичного та культурного процесу здійснюється в умовах двозначності можливих оцінок. У характері ставлення до оповсякденювання виражається модуляція відношення того чи іншого конкретного аналітика до якісного переходу від теоретичного – до практичного, від універсального – до локального, від безумовно-ідеального – до матеріально-обумовленого. З одного оціночного боку, оповсякденювання є загублення чистої ідеальності, чистоти цінності, розчинення у побуті тих вимог, тієї імперативності, що діяла у моральному, творчому, екзистенційному вимірах особистісного існу-

вання. Оповсякденювання в цьому плані виражається як відмова від моральної та творчої небайдужості в результаті констатації того, що реальність опинилася непридатною для того, щоб відчувати, віддзеркалити вимоги, які надавала сама собі чиста ідея. З протилежної сторони оцінки, оповсякденювання є втіленням чистих культурних змістів у дійсність людського існування. Суб'єктний логос проживає боротьбу з дійсністю та з самим собою в процесі сполучання з життєвим, об'єктивним Логосом. Дійсність постає як з начало більш глибоке, стає, змістовне у порівнянні з імперативністю чистої ідеї, та відкриває їй реальні шляхи та засоби для втілення. Оповсякденювання надає цим імперативам антропологічний вимір, робить ці чисті культурні вимоги – глибоко та істотно потрібними з позиції буття людини.

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА МОТИВАЦІЮ НАВЧАННЯ СТУДЕНТА

Макаренко М.Б.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Комп'ютерні технології впливають на сучасну людину, тому їх застосування в освіті є не одним з альтернативних шляхів розвитку педагогічної теорії, а назрілою необхідністю. Більшість дослідників розглядають комп'ютерноорієнтоване середовище в руслі рішення завдань удосконалення дидактичної теорії та практики стосовно до нових освітніх умов й описують модель навчального процесу, що дозволяє ефективно організувати індивідуальну та колективну роботу викладача і студентів, а також інтегрувати різні форми й стратегії освоєння знань з дисципліни, що спрямовані на формування та розвиток мотивації навчальної діяльності студентів.

Сучасна педагогічна практика з використанням комп'ютерних технологій повинна забезпечити наступні якості навчання:

- індивідуальний підхід до студента;
- оптимальну швидкість навчання для кожного студента;
- зручний спосіб обміну навчальною інформацією;
- отримання диференційованої оцінки знань та умінь;
- контроль над процесом навчання;
- зворотний зв'язок для своєчасного виявлення помилок студента і їх корекція.

При використанні комп'ютерно-орієнтованого середовища необхідно застосовувати принципи й вимоги до подачі інформації, що допоможуть розвинути самостійні професійні здібності майбутніх фахівців:

- демонстрація візуальної навчальної інформації;
- виконання лабораторних робіт з можливістю моделювання різних процесів й явищ;
- розвиток уміння пошуку оптимальних рішень;
- збільшення інтересу до самого процесу навчання;
- мотивація студента до самоконтролю отриманих знань;
- розширення наукового пізнання в обсягах, що виходять за рамки навчальної програми.

Ефективність освіти можлива лише у випадку високої мотивації самого сту-

дента, інакше це просто марно витрачений час. Якість навчання стає вище за умови зваженого вибору змісту дисципліни, використання специфічних навчальних стратегій і методик формування мотивації студентів на основі нелінійної траєкторії вивчення дисципліни у комп'ютерно-орієнтованому середовищі. Розробка змісту дисципліни відштовхується від перспектив майбутньої професії студента, а не від особистісних поглядів викладача або його думки по тематиці. Мотивація студентів зростає, оскільки навчання розробляється спеціально для того, щоб звернутися до студента, мотивувати його, націлено на задоволення його потреб. Успіх студента більше ймовірний, якщо навчання у комп'ютерно-орієнтованому середовищі розроблено системно й відразу чітко поставлені мети й завдання, а оцінювання студентів тісно пов'язане із завданнями навчання. При цьому стандартизується загальний погляд на зміст мотиваційних важелів сучасності та процеси їх впливу на студентів.

Ідентифікація рівня мотивації студентів до навчання дає можливість проектувати зміст навчання з урахуванням формування й розвитку якостей майбутнього фахівця, що дозволяє оптимізувати подальший процес навчання. Разом з цим стає можливим прогнозувати час необхідний для вивчення змісту дисципліни студентською групою з урахуванням щільності розподілу індивідуальних рівнів готовності студентів до вивчення дисципліни для подальшого проектування індивідуальних траєкторій навчання дисципліни для кожного студента.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ТА СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ

Мамаєв Д.Ю.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Актуальність дослідження полягає в необхідності вивчення феномену юнацького віку, а також взаємозв'язку новоутворень юнаків з їх поведінкою.

Об'єкт дослідження - особливості розвитку юнаків.

Предмет дослідження – психологічні особливості поведінки юнаків.

Мета дослідження – розглянути психологічні особливості поведінки юнаків.

Теоретичними та методологічними дослідженнями психічного розвитку юнаків займалися Б.Г.Ананьєв, М.Д.Дворяшина, Л.С.Грановська, В.Т.Лісовський, І.А.Зимова, І.С.Кон й ін. В студентському віці відбувається подальший психічний розвиток людини, складне переструктурування психічних функцій усередині інтелекту, міняється вся структура особистості у зв'язку із входженням у нові, більш широкої й різноманітні соціальні спільності. Вивчення закономірностей розвитку людини в студентському віці як періоді інтенсивного інтелектуального розвитку, формування учбово-професійної діяльності, засвоєння ролі студента, входження в нове, «доросле» життя дозволяє говорити про психічні особливості студентського віку.

Студентство – окрема вікова категорія. Студентський вік являє собою особливий період життя людини. Заслуга самої постановки проблеми студентства як особливої соціально-психологічної й вікової категорії належить психологічній школі Б.Г. Ананьєва, Л.А. Барановой, М. Д., Е. И. Степановой, Л. Н. Фоменко, а також у роботах Ю. Н. Кулюткина, В. А. Якунина, й ін. Накопичений великий емпіричний матеріал спостережень, приводяться результати експериментів теоретичні узагальнення по цій проблемі[1].

Студентський вік, за твердженням Б. Г. Ананьєва, є сензитивним періодом для розвитку основних соціогених потенцій людини. Вище утворення впливає на психіку людини, розвиток його особистості. За час навчання у вузі, при наявності сприятливих умов у студентів відбувається розвиток всіх рівнів психіки. Вони визначають спрямованість розуму людини, тобто формують склад мислення, що характеризує професійну спрямованість особистості.

Для успішного навчання у вузі необхідний досить високий рівень загального інтелектуального розвитку, зокрема сприйняття, пам'яті, мислення, уваги, рівня володіння певним колом логічних операцій.

Студентство в якості окремої вікової й соціально-психологічної категорії виділено в науці відносно недавно - в 1960-х роках лєнінградською психологічною школою під керівництвом Б.Г. Ананьєва при дослідженні психофізіологічних функцій дорослих людей. Як вікова категорія студентство співвідноситься з етапами розвитку дорослої людини, являючи собою «перехідну фазу від дозрівання до зрілості» і визначається як пізня юність - рання дорослість (18-25 років). Виділення студентства усередині епохи зрілості - дорослості засновано на соціально-психологічному підході.

Розглядаючи студентство як «особливу соціальну категорію, специфічну спільність людей, організовано об'єднаних інститутом вищого утворення», І.А. Зимова виділяє основні характеристики студентського віку, що відрізняють його від інших груп населення високим освітнім рівнем, високою пізнавальною мотивацією, найвищою соціальною активністю й досить гармонічним сполученням інтелектуальної й соціальної зрілості. У плані загальнопсихічного розвитку студентство є періодом інтенсивної соціалізації людини, розвитку вищих психічних функцій, становлення всієї інтелектуальної системи й особистості в цілому. Якщо розглядати студентство, з огляду на лише біологічний вік, то його варто віднести до періоду юності як перехідному етапу розвитку людини між дитинством і дорослістю. Тому в закордонній психології цей період зв'язують із процесом дорослішання.

Період юності розглядався здавна як період підготовки людини до дорослого життя, хоча в різні історичні епохи йому надавався різний соціальний статус. Проблема юності хвилювала філософів і вчених здавна, хоча вікові границі цього періоду були нечіткі, а подання про психологічні, внутрішні критерії юнацького віку були наївні й не завжди послідовні. У плані наукового вивчення юність, по вираженню П.П. Блонського, стала відносно пізнім досягненням людства.

Юність однозначно оцінювався як етап завершення фізичного, полового дозрівання й досягнення соціальної зрілості й зв'язувалася з дорослішанням, хоча подання про цей період розвивалися згодом, і в різних історичних суспільствах воно було відзначено різними віковими границями. Самі подання про юність історично розвивалися. І. С. Кон відзначав, що «вікові категорії в багатьох, якщо не у всіх мовах спочатку позначали не стільки хронологічний, скільки соціальний статус, суспільне становище». Зв'язок вікових категорій із соціальним статусом зберігається й зараз, коли передбачуваний рівень розвитку індивіда даного хронологічного віку визначає його суспільне становище, характер діяльності, соціальні ролі[2].

Психологічний зміст юності пов'язане з розвитком самосвідомості, рішення завдань професійного самовизначення й вступу в доросле життя. У ранній юності формуються пізнавальні й професійні інтереси, потреба в праці, здатність будувати життєві плани, суспільна активність, затверджується самостійність особистості, вибір життєвого шляху. У молодості людин затверджує себе в обраній справі, знаходить професійну майстерність і саме в молодості завершується професійна підготовка, а, отже, і студентська пора. А. В. Толстик підкреслює, що в молодості людина максимально працездатна, витримує най-

більші фізичні й психічні навантаження, найбільш здатна до оволодіння складними способами інтелектуальної діяльності. Легше всього здобуваються всі необхідні в обраній професії знання, уміння й навички, розвиваються спеціальні особистісні й функціональні якості (організаторські здатності, ініціативність, мужність, спритність, необхідні в ряді професій, чіткість й акуратність, швидкість реакцій і т.і.)

Студент як людина певного віку і як особистість може характеризуватися із трьох сторін:

1) із психологічної, котра являє собою єдність психологічних процесів, станів і властивостей особистості. Головне в психологічній стороні - психічні властивості (спрямованість, темперамент, характер, здатності), від яких залежить протікання психічних процесів, виникнення психічних станів, прояв психічних утворень;

2) із соціальної, у якій втілюються суспільні відносини, якості, породжувані приналежністю студента до певної соціальної групи, національності;

3) з біологічної, котра включає тип вищої нервової діяльності, будова аналізаторів, безумовні рефлекси, інстинкти, фізичну силу, статуру й т.д. Ця сторона в основному визначена спадковістю й уродженими задатками, але у відомих межах змінюється під впливом умов життя.

Вивчення цих сторін розкриває якості й можливості студента, його вікові й особистісні особливості. Якщо підійти до студента як до людини певного віку, то для нього будуть характерні найменші величини латентного періоду реакцій на прості, комбіновані й словесні сигнали, оптимум абсолютної й різницевої чутливості аналізаторів, найбільша пластичність в утворенні складних психомоторних й інших навичок. Порівняно з іншими віками в юнацькому віці відзначається найвища швидкість оперативної пам'яті й перемикання уваги, рішення вербально-логічних завдань. Отже, студентський вік характеризується досягненням найвищих, «пікових» результатів, що базуються на всіх попередніх процесах біологічного, психологічного, соціального розвитку.

Студентський вік характерний і тим, що в цей період досягаються оптимуми розвитку інтелектуальних і фізичних сил. Але часто «проявляються «ножиці» між цими можливостями і їхньою дійсною реалізацією. Безупинно зростаючі творчі можливості, розвиток інтелектуальних і фізичних сил, які супроводжуються й розквітом зовнішньої привабливості, приховують у собі й ілюзії, що це зростання сил буде тривати «вічно», що все краще життя ще спереду, що всього задуманого можна легко досягти»[3].

Юність - пора самоаналізу й самооцінок. Самооцінка здійснюється шляхом порівняння ідеального «Я» з реальним. Але ідеальне «Я» ще не вивірене й може бути випадковим, а реальне «Я» ще всебічно не оцінене самою особистістю. Це об'єктивне протиріччя в розвитку особистості парубка може викликати в нього внутрішню непевність у собі й супроводжується іноді зовнішньою агресивністю, розв'язністю або почуттям незрозумілості.

Психологічні новоутворення студентського віку.

Для цього віку характерне завершення процесу росту, що приводить, в остаточному підсумку, до розквіту організму, що створює підстави не тільки для особливого положення парубка в навчанні, але й для оволодіння іншими можливостями, ролями й домаганнями. З погляду вікової психології, у студентському віці змінюються риси внутрішнього миру й самосвідомості, еволюціонують і перебудовуються психічні процеси й властивості особистості, міняється емоційно-вольовий лад життя.

Юність - період життя після отрочтва до дорослості (вікові границі умовні – від 15-16 до 21-25 років). Це період, коли людин може пройти шлях від невпевнено-

го, непослідовного отрока, що вимагають дорослості до дійсного дорослішання.

Замолоду у студента виникає проблема вибору життєвих цінностей. Юність прагне сформувати внутрішню позицію стосовно себе («Хто Я?», «Яким Я повинен бути?»), стосовно інших людей, а також до моральних цінностей. Саме замолоду парубок свідомо відпрацьовує своє місце серед категорій добра й зла. «Честь», «достоїнство», «право», «борг» й інші категорії, що характеризують особистість, гостро хвилюють людину замолоду. Замолоду парубок розширює діапазон добра й зла до граничних границь і випробовує свій розум і свою душу в діапазоні від прекрасного, піднесеного, доброго до жажливого, незмінного злого. Юність прагне відчувати себе в спокусах і сходженні, у боротьбі й подоланні, падінні й відродженні - у всім тим різноманітті духовного життя, що властиво стану розуму й серця людини. Знаменно для самого юнака й для всього людства, якщо парубок вибрав для себе шлях духовного росту й успіху, а не спокусився пороком і протистоянням суспільним чеснотам.

Почавши в отроцтві творення своєї особистості, почавши свідомо будувати способи спілкування, парубок продовжує цей шлях удосконалювання значимих для себе якостей замолоду. Однак в одних - це духовний ріст через ідентифікацію з ідеалом, а в інших - вибір для наслідування антигероя й пов'язані із цим наслідки розвитку особистості.

У цей період життя людина вирішує, у якій послідовності він прикладе свої здатності для реалізації себе в праці й у самому житті.

Вікові новотвори - це якісні зрушення в розвитку особистості на окремих вікових етапах. У них проявляється особливості психічних процесів, станів, властивостей особистості, що характеризують її перехід на більше високий ступінь організації й функціонування. Новотвору юнацького віку охоплюють пізнавальної, емоційної, мотиваційної, вольову сфери психіки. Вони проявляються й у структурі особистості: в інтересах, потребах, схильностях, у характері.

Центральними психічними процесами юнацького віку є розвиток свідомості й самосвідомості. Завдяки розвитку свідомості в старшокласників формується цілеспрямоване регулювання його відносин до навколишнього середовища й до своєї діяльності, що веде ж діяльністю періоду ранньої юності є учбово-професійна діяльність.

До новотворів юності І. Кон відносить розвиток самостійного логічного мислення, образної пам'яті, індивідуального стилю розумової діяльності, інтерес до наукового пошуку. Найважливішим новотвором цього періоду є розвиток самоосвіти, тобто самопізнання, а суть його - установка стосовно самого себе. Вона включає пізнавальний елемент (відкриття свого «Я»), понятійний елемент (подання про свою індивідуальність, якості й сутність) і оціночно-вольовий елемент (самооцінка, самоповага). Розвиток рефлексії, тобто самопізнання у вигляді міркувань над власними переживаннями, відчуттями й думками спричиняється критичну переоцінку раніше сформованих цінностей і сенсу життя - можливо, їхня зміна й подальший розвиток.

Сенс життя - це найважливіший новотвір ранньої юності. І.Кон відзначає, що саме в цей період життя проблема сенсу життя стає глобально зв'язане з обліком ближньої й далекої перспективи.

Також важливим новотвором юності є поява життєвих планів, а в цьому проявляється установка на свідому побудову власного життя як прояв початку пошуку її змісту.

Замолоду людина прагне до самовизначення як особистість й як людина, включена в суспільне виробництво, у трудову діяльність. Пошук професії - найважливіша проблема юності. Знаменно, що замолоду деяка частина молоді

починає прагнути лідерства як майбутньої діяльності. Ця категорія людей прагне навчитися впливати на інших і для цього вивчає соціальні процеси, свідомо рефлексуючи на них.

Специфіка навчальної мотивації студента є загальною системою подання мотиваційної сфери людини дозволяє дослідникам класифікувати мотиви. Як відомо, у загальній психології види мотивів (мотивації) поведінки (діяльності) розмежовуються по різних підставах, наприклад, у залежності:

- а) від характеру участі в діяльності (що розуміють, знані й реально діючі мотиви, по О.Н.Леонтьєву);
- б) від часу (довжини) обумовлювання діяльності (далека - коротка мотивація, по Б.Ф.Ломову);
- в) від соціальної значимості (соціальні - вузколічні, по П.М.Якобсону);
- г) від факту включеності в саму діяльність або перебувають поза нею (широкі соціальні мотиви й вузколічні мотиви, по Л.И.Божович);
- д) мотиви певного виду діяльності, наприклад, навчальної діяльності.

Як класифікаційні основи можуть розглядатися й схеми Х.Мюррея, М.Аргайла, А.Маслоу й ін. П.М.Якобсону належить заслуга розмежування мотивів по характері спілкування (ділові, емоційні). Згідно О.Н.Леонтьєву, соціальні потреби, що визначають інтеграцію й спілкування, можна грубо розділити на три основних типи; орієнтованих на:

- а) об'єкт або ціль взаємодії; б) інтереси самого комунікатора;
- в) інтереси іншої людини або суспільства в цілому.

До визначення домінуючої мотивації її діяльності доцільно також підійти й з позиції особливостей інтелектуально-емоційно-вольової сфери самої особистості як суб'єкта. Відповідно вищі духовні потреби людини можуть бути представлені як потреби (мотиви) морального, інтелектуально-пізнавального й естетичного планів. Ці мотиви співвідносяться із задоволенням духовних запитів, потреб людини, з якими нерозривно зв'язані такі спонукання, по П.М.Якобсону, як «почуття, інтереси, звички й т.д.». Інакше кажучи, вищі соціальні, духовні мотиви (потреби) умовно можуть бути розділені на три групи:

- 1) мотиви (потреби) інтелектуально-пізнавальні;
- 2) морально-етичні мотиви;
- 3) емоційно-естетичні мотиви.

У системі «навчальний - той, якого навчають,» студент є не тільки об'єктом керування цієї системи, але й суб'єктом діяльності.

Розглядаючи мотивацію навчальної діяльності, необхідно підкреслити, що поняття мотив тісно пов'язане з поняттям мета й потреба. В особистості людини вони взаємодіють й одержали назву мотиваційна сфера. У літературі цей термін містить у собі всі види спонукань: потреби, інтереси, мети, стимули, мотиви, схильності, установки.

Навчальна мотивація визначається як приватний вид мотивації, включений у певну діяльність, - у цьому випадку навчальну діяльність. Як і будь-який інший вид, навчальна мотивація визначається поруч специфічних для тієї діяльності, у яку вона включається, факторів. По-перше, вона визначається самою освітньою системою, освітньою установою; по-друге, - організацією освітнього процесу; по-третє, - суб'єктивними особливостями що навчається; по-четверте, - суб'єктивними особливостями педагога й, насамперед, системи його відносин до учня, до справи; по-п'яте, - специфікою навчального предмета.

Навчальна мотивація, як і будь-який інший її вид, системна, характеризується спрямованістю, стійкістю й динамічністю.

Характеризуючи інтерес (у загальнопсихологічному визначенні – це емоційне переживання пізнавальної потреби) як один з компонентів навчальної мотивації, необхідно звернути увагу на те, що в повсякденному побутовому, та й у профе-

сійному педагогічному спілкуванні термін «інтерес» часто використовується як синонім навчальної мотивації. Про це можуть свідчити такі висловлення, як «у нього немає інтересу до навчання», «необхідно розвивати пізнавальний інтерес» і т.д. Такий зсув понять зв'язаний, по-перше, з тим, що в теорії навчання саме інтерес був першим об'єктом вивчення в області мотивації (І.Герберт). По-друге, воно порозумівається тим, що сам по собі інтерес - це складне неоднорідне явище.

Навчальна мотивація, являючи собою, особливий вид мотивації, характеризується складною структурою, однієї з форм якої є структура внутрішньої (на процес і результат) і зовнішньої (нагорода, уникання) мотивації. Істотні такі характеристики навчальної мотивації. Як її стійкість, зв'язок з рівнем інтелектуального розвитку й характером навчальної діяльності.

Юність - надзвичайно значимий період у житті людини. Вступивши в юність підлітком, парубок завершує цей період щирою дорослістю, коли він дійсно сам визначає для себе долю: шлях свого духовного розвитку й земного існування. Він планує своє місце серед людей, свою діяльність, свій спосіб життя. У той же час віковий період юності може нічого не дати людині в плані розвитку здатності до рефлексії й духовності. Проживши цей період, що виросла людина може залишитися в психологічному статусі підлітка[4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кон И.С. Психология юношеского возраста: Проблемы формирования личности. Уч. пособие для пед. ин-тов. – М., 1976. – 175 с.
2. Якунин В.А. Психология учебной деятельности студентов. - М.- С.-Пет., 1994-280 с.
3. Андреева Г. М. Социальная психология. М.:Аспект Пресс, 2000.-376 с.
4. Руденский Е.В. Социальная психология. М.: Инфра, 1999. – 224 с.

ТЕОРІЇ ТА МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ СТРЕСІВ

Плужник Я.А.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Визначальна роль у забезпеченні конкурентоздатності організацій та досягненні ними стратегічних цілей належить фахівцям управлінської праці, до яких висувуються високі професійні вимоги. Крім того, складна організаційно-виробнича ситуація призводить до емоційного напруження і стресових розладів у менеджерів. Тому проблема комплексного аналізу причин організаційно-управлінських стресів менеджерів та розробки системи соціально-психологічного забезпечення управлінської діяльності стає найбільш актуальною і має практичне значення.

Мета дослідження: аналіз теорій та концептуальних моделей організаційно-управлінських стресів менеджерів.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури показує, що до числа основних етапних теорій і моделей стресу можна віднести наступні:

1. Генетично-конституційна теорія, згідно якій здатність організму пристосовуватися до стресу залежить від певних захисних стратегій функціонування незалежно від зовнішніх обставин [6].
2. Модель схильності (diathesis) до стресу – описує ефект взаємодії спадкоємних і зовнішніх факторів середовища [8].
3. Модель "біологічного дефекту" підкреслює здатність емоційної схильності

формувати одні нейронні зв'язки та забувати про інші, тому велике значення набуває досвід перенесеного в минулому стресу.

4. Психодинамічна модель заснована на положеннях теорії Зіґмунда Фрейда, який описав два типи виникнення та прояву тривоги, занепокоєння: сигнальна тривога виникає та травматична тривога [5].

4. Згідно моделі Н. G. Wolff стрес - це фізіологічна реакція на соціально-психологічні стимули, які залежать від природи аттитюдів (позицій, відносин), мотивів поведінки індивіда, визначеності ситуації та її оцінки [11].

5. На думку авторів міждисциплінарної моделі стрес виникає під впливом стимулів, які викликають тривогу в більшості індивідів і приводить до ряду фізіологічних, психологічних і поведінкових реакцій.

6. Теорії конфліктів відображають взаємозв'язок поведінки суб'єктів у суспільстві та стану напруги в міжособових відносинах, що супроводжують групові процеси [2]. Теорії конфліктів причинами стресу вважають фактори стійкості соціальних відносин, розподілу економічних благ і послуг у суспільстві, міжособистісної взаємодії у владних структурах [4].

7. Центральним елементом моделі D. Mechanik є поняття механізму адаптації, яка визначена автором як спосіб боротьби індивіда з ситуацією та своїми почуттями, що викликані цією ситуацією [7].

8. Модель фізіологічного стресу Н. Selye, яка була модифікована В. P. Dohrenwend, описує стрес як поведінкову реакцію на соціально-психологічні стимули, як стан організму, в основі якого лежать як адаптивні, так і не адаптивні реакції [3].

9. Інформаційна модель, розроблена Horowitz, є спробою синтезувати когнітивну, психоаналітичну та психофізіологічну моделі.

9. Системна модель стресу розглядає процеси управління (поведінка, адаптація і т.і.) як систему саморегуляції, яка здійснюється шляхом зіставлення поточного стану системи з його відносно стабільними нормативними значеннями [9].

10. В інтегративній моделі стресу центральне місце займає проблема, яка перевищує або обмежує звичайний рівень діяльності та вимагає від людини прийняття рішення [10].

Дані теорії і моделі стресів відображають найрізноманітніші аспекти життєдіяльності людини, розглядають психологічні, інформаційні, професійні стреси, однак визначені комплекси факторів не пояснюють повною мірою виникнення та розвиток організаційно-управлінських стресів, тому виникає необхідність створення концептуальної моделі організаційно-управлінського стресу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Basowitz H., Persky H., Korchin. Sh., Grinker R. Anxiety and Stress : An Interdisciplinary Study of a Life Situation. New York : McGraw-Hill, 1955. P. 134-136.
2. Dahrendorf R. Lebensschancen. Frankfurt G. M. : Suhrkamp. Cited in H. Strasser and S. Randall (1981), An introduction the theories of social change. London: Routledge and Kegan Paul, 1979. P. 86-89.
3. Dohrenwend B. P. The Social Psychological Nature of Stress: A Framework for Causal Inquiry // Journal Adnormal Sosial Psychology, 1966. Vol. 62. P. 294-302.
4. Dooley D., Catalano R. The epidemiology of economic stress // American Journal of Community Psychology, 1984, № 2. P. 387-409.
5. Freud S. The psychopathology of everyday life (A. Tyson, Trans). New York: Norton, 1966. P. 123-126.

6. Fuller J. L., Thompson W. R. Foundations of behavior genetics. St. Louis, Mo: C. V. Mosby, 1978. P. 67-72.
7. Mechanic D. Students under Stress. New York: Free Press, 1962. P. 154-158.
8. Parsons P. A. Behavior, stress and variability // Behavior Genetics, 1988 Vol 18. P. 293-308.
9. Schwartz G. E. Testing the biopsychological model: The ultimate challenge facing behavioral medicine? // Journal of Consulting and Clinical Psychology, 1982, № 50. P. 1040-1053.
10. Scott R., Howard A. Models of Stress // S. Levine, N. A. Scotch (Eds.). Social Stress. Chicago: Aldine, 1970. P. 270-273.
11. Wolff H. G. Stress and Disease. 2nd ed. Springfield, Ill: Charles C Tomas 1968. P. 112-116.

**УСПІШНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА – ОДИН З ОСНОВНИХ
ЧИННИКІВ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ**

Пономаренко Л.А.

***Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля***

Розвиток соціально активної особистості є ключовою проблемою сучасної парадигми освіти. Її функції полягають в розвитку соціально-орієнтованої людини, що володіє язиком ефективної соціальної взаємодії, яка несе в своїй свідомості і самосвідомості цілісний образ професії і свого «Я» в ній.

Суперечності, властиві сучасній освіті, свідчать про необхідність більш цілеспрямованого врахування змін в соціальній, технологічній і інформаційній діяльності, в умовах зростання об'єму, змісту освітніх програм, які не забезпечують вирішення наявних проблем. Сучасна соціальна ситуація інтенсифікує соціальні зв'язки особистості, розширює поля її спілкування; зростає навантаження на психічну діяльність, що робить процеси спілкування все більш різноманітними і напруженими.

Проте якщо підготовка фахівця традиційно розглядалася як процес, призначенням якого є професійна готовність його до майбутньої діяльності, то сьогодні одним з найважливіших аспектів подібної підготовки виступає становлення фахівця, який володіє комунікативною культурою, котра забезпечує досягнення взаємоузгоджених дій в соціумі.

Пошук шляхів подолання вказаних суперечностей представляється вельми актуальним завданням: випускник вищого навчального закладу повинен бути добре підготовленим до налаштування продуктивної взаємодії в процесі спільної діяльності і встановлення необхідних професійно-ділових відносин на основі співпраці, взаємоповаги і підтримки, бути комунікабельною людиною, якій притаманна певна культура спілкування.

В особливому контексті визначається на цьому тлі комунікативна культура як один з основних чинників успішності будь-якої діяльності, особливо професійної діяльності психолога.

Термін «комунікативна культура» розуміється і використовується як збагачення, вдосконалення нематеріального життя, високий ступінь розвитку акту передачі, повідомлення цього життя, заснованого на взаєморозумінні, що легко встановлюється.

Цілісному, концептуально побудованому осмисленню комунікативної культури передували дослідження педагогів, психологів, соціологів, філософів, присвячені вивченню різних складових культури особистості і комунікативно-інформаційного підходу до даної категорії. Наукове поняття «комунікативна культура» ще не знайшло своє розкриття ні в психологічних словниках, ні в психологічній енциклопедії. Незважаючи на це, не можна сказати про невелику кількість теоретико-методологічних досліджень даного феномена. В сучасному науково-психологічному інформаційному полі представлені різні підходи до трактування даного поняття: методологічний (О.В.Волдаревська, Н.В.Кузьміна, В.А.Сластьонін, Г.І.Щукіна й ін.), світоглядний (О.О.Бодальов,

Б.Ф.Ломов та ін.), психологічний (Б.Г.Ананьєв, Г.М.Андрєєва, І.Л.Зимня, І.Б.Котова, О.О.Леонтьєв, Є.І.Рогов, Ю.А.Шерковін та ін.), соціологічний (Т.М.Дрідзе, С.І.Самигін, А.А.Реан, Є.В.Руденський та ін.), лінгвістичний (Б.Н.Головін, Н.Н.Кохтерев, А.К.Міхальська та ін.), мистецтвознавчий (П.М.Єршов, А.А.Мурашов та ін.), адаптивний (В.Т.Ащепков, Г.М.Якушева та ін.), духовний (А.І.Солженіцин, Є.В.Соколов та ін.), які пояснюють взаємопроникнення наукових знань з однієї області в іншу [5, 3]. Проблема комунікації знайшла своє віддзеркалення в роботах В.П.Курбатова, О.О.Леонтьєва, М.І.Лісіної. З їхньої точки зору, комунікація є процес передачі кодованої інформації від суб'єкта до об'єкту і носить діяльний діалогічний характер [6; 7].

У зв'язку з вищевикладеним, **комунікативна культура** тлумачиться нами, по-перше, як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених суспільством і характеризуючих певний рівень його розвитку, за допомогою яких відбувається обмін інформацією між системами в живій і неживій природі; по-друге, як смисловий аспект взаємодії соціального відповідно до ступеня суспільного і розумового розвитку індивіда, сприяючий досягненню соціальної спільності при збереженні індивідуальності кожного її елемента.

Необхідно відзначити особливості комунікативної культури студентів вищої школи. До комунікативної культури студента вищого навчального закладу належить декілька компонентів, які складаються на основі культури особистості, різних видів її спілкування. Серед цих видів важливе місце посідає міжособистісне спілкування студентів між собою, з викладачами і кураторами груп, публічні виступи на семінарах і конференціях тощо.

Нами було проведено дослідження рівня сформованості комунікативної культури студентів-психологів денного та заочного відділень Східноукраїнського національного університету ім.В.Дала та Луганського національного університету ім.Т.Шевченка у кількості 142 особи. Досліджувалися такі компоненти комунікативної культури, як вольовий потенціал, рівень розвитку комунікативної культури особистості, емоційні бар'єри, перцептивно-інтерактивна компетентність, ціннісні орієнтації особистості, емоційний інтелект, самовідношення, емпатія, рефлексія, навички спілкування, перцептивно-невербальна компетентність; особистісні риси, які впливають на спілкування; усвідомлення соціальної ролі. Отримані результати свідчать про те, що за період навчання у вищому навчальному закладі у студентів не тільки не формуються на достатньому рівні для подальшої професійної діяльності складові комунікативної культури, а й деякі з цих складових (почасти емпатія) по закінченні п'ятого курсу навіть знижуються, спостерігається байдужість до проблем іншого. Зважаючи на результати проведеного дослідження, слід проводити психокорекційні заходи щодо підвищення рівня комунікативної культури студентів-психологів, починаючи з першого курсу навчання у виші. До таких заходів належать соціально-психологічні тренінги, психогімнастичні та психокорекційні ігри, участь у диспутах, рольових іграх, студентських конференціях тощо.

Сучасний студент, вступаючи до вищої школи, виступає як особистість, яка є носієм певної культури, йому притаманні певні темперамент, характер, здібності, інтровертованість-екстравертованість тощо (індивідуально-особистісний компонент), внаслідок чого він засвоює знання, набуває вмінь й навичок, потрібних для обраної професії; вступає у міжособистісну взаємодію. Перед нами постає сформована особистість зі своїми ідеалами, життєвими настановами, цінностями, яка має певні моральні якості, етичні норми і принципи, певний рівень спрямованості тощо. Одним з головних завдань вищої школи є не тільки навчити студента майбутній професії, а й виховати гідного члена суспільства, який зможе адекватно орієнтуватися у складних ситуаціях міжособистісної взаємодії, взаємовпливу, досягати високих професійних результатів діяльності. Особливо це стосується студента-психолога, професійну культуру якого визначає саме комунікативна культура.

КОМПЕТЕНТНІСТНИЙ ПІДХІД ДО ВИЩОЇ ОСВІТИ

Провоторова Н.В.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Компетентністний підхід є одним з важливих концептуальних положень оновлення змісту вищої освіти який передбачає не засвоєння студентами окремих знань і умінь, а оволодіння ними комплексною процедурою, в якій для кожного виділеного напрямку визначена відповідна сукупність освітніх компонентів.

Компетентністний підхід виразно позначений в працях вітчизняних психологів В. В. Давидова, П. Я. Гальперіна, В. Д. Шадрікова, П. М. Ерднієва, І. С. Якиманської.

Основна мета компетентнісного підходу – забезпечення якості освіти. Як інструментальні засоби досягнення цілей вищої освіти виступають принципово нові конструкти: компетентності, компетенції і мета-якості (учбово-пізнавальні і соціально-професійні якості).

Компетентності – це змістовні узагальнення теоретичних і емпіричних знань, представлених у формі понять, принципів, положень. В найзагальнішому виді компетентності можна визначити як оволодіння знаннями і досвідом настільки, щоб уміти роздумувати про щось і мати свою точку зору.

Компетенції – це узагальнені способи дій, що забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності. Це здібності людини реалізовувати на практиці свою компетентність. Ядром компетенції є діяльнісні здібності – сукупність способів дій. Оскільки реалізація компетенцій відбувається в процесі виконання різноманітних видів діяльності для рішення теоретичних і практичних задач, то в структуру компетенцій крім діяльнісних (процедурних) знань, умінь і навичок, входять також мотиваційна і емоційно-вольова сфери.

Мета-якості – це здібності, якості, властивості особистості, обумовлюючі, визначаючі продуктивність широкого кола учбово-пізнавальної, соціальної і професійної діяльності людини.

В умовах ринкової економіки істотно змінилися соціально-професійні функції фахівців. В сучасному суспільстві запитаними виявилися такі якості, як здатність навчатися, організованість, самостійність, комунікативність, саморегуляція, відповідальність, практичний інтелект, надійність, здібність до планування, самоконтроль та ін. Тому роль вищої школи, сформувані такі якості.

Отже, реалізація компетентнісного підходу у вищій освіті полягає у визначенні структури і складу компетентностей, компетенцій і мета-якостей, проектуванні на їх основі державних освітніх стандартів вищої освіти, конструюванні базисних учбових планів, визначенні технологій формування нових конструктів освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. - 2003. - № 5. – С 13 – 18
2. Провоторова Н.В. Социально-психологические проблемы в высшем образовании Украины на современном этапе / Н.В. Провоторова // Теоретичні і прикладні проблеми психології та педагогіки: збірник наукових праць – 2002. - №3(3) – С.182 – 185.
3. Провоторова Н.В. Проблемы становления субъекта профессиональной деятельности у вышшей школы / Н.В. Провоторова // Теоретичні і прикладні проблеми психології: збірник наукових праць – 2004. - №1(6) – С.136 – 140.

4. Реан А. А., Коломенський Я.Л. Социальная педагогическая психология / А. Реан, Я. Коломенський — СПб.: ЗАО «Издательство «Питер», 1999. — 416с.
5. Хуторский А.В. Ключевые компетенции: технология конструирования / А.В. Хуторский // Народное образование. - 2003. - №

ПРАВОВА ПРИРОДА ЕНЕРГЕТИЧНИХ ВІДНОСИН

Сердюкова І.В.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Проблема енергетичної ефективності має першочергове значення та має бути пріоритетною державною задачею. Однак при умові прийняття діючих заходів з боку держави саме енергетична сфера може вплинути на зниження фінансового навантаження на бюджет, стабілізування енергетичних тарифів та підвищення конкурентоспроможності економіки держави.

На даний час в Україні проявляється зацікавленість питаннями енергетики у вигляді наукових конференцій, проведення семінарів, виставок. На цих заходах активно розглядаються питання енергетики у різноманітних аспектах. Важливим є той факт, що розглядається можливість економічних та соціальних перетворень та пропонуються законодавчі ініціативи.

Проблемі правого регулювання користування енергією присвячені роботи українських та російських правознавців: Бакай Д., Бляхарського Я.С., Ващенко Ю.В., Голікова С.В., Гуйван П.Д., Джумагельдієвої Г.Д., Лахно П.Г., Липницького Д., Мартинова А.В., Немченко С.С., Сергєєва Р., Семчик В.І., Сердюченко О. Шемшученко Ю.С. та ін.

Актуалізацію енергетичних правовідносин у теперішній час обумовлено не тільки дефіцитом енергоносіїв в Україні, а й тим, що енергетична ефективність виробництва і споживання енергії є важливими аспектами глобальної екологічної проблеми, необхідність рішення якої визнана міжнародним співтовариством [1; с. 43].

Діяльність у сфері енергетики опосередковано різними за своєю природою відносинами:

- а) власно енергетичними відносинами;
- б) публічними відносинами, пов'язаними з державним регулюванням та контролем у сфері енергетики.

Енергетичні відносини – це відносини з виробництва, передачі та споживання енергії, включаючи електроенергію та інші її види.

На думку В.Ф. Попондупало, енергетичні відносини є основними, а відносини, пов'язані із публічною організацією діяльності у сфері енергетики, є другорядними, похідними від енергетичних відносин (без яких вони втрачають будь-який сенс, оскільки зникає предмет публічної організації). Однак, при наявності енергетичних відносин з'являється об'єктивна необхідність в їх публічній організації, в установленні меж приватної власності енергетичних компаній, та й споживачів енергії, в забезпеченні енергетичної безпеки, гарантій виробництва та інших видів державного регулювання енергетичних відносин [2; с. 4].

Так, наглядним прикладом публічного неврегулювання ринку енергетики в Україні, зокрема, ринку природного газу, є ряд загальновідомих проблем у 2008 та 2009 роках між Кабінетом Міністрів України з Укргаз-Енерго та РосУкрЕнерго – посередниками у реалізації газу в Україні. Саме відсутність чіткого публічного

регулювання енергетичного ринку призводить до його фактичної залежності від комерційних, а не правових, підстав діяльності.

Енергетичне законодавство України включає в себе велику кількість нормативно-правових актів, як законів, так і підзаконних актів (так діяльність вугільної промисловості регулюють понад 600 підзаконних актів). Основними Законами України, що регулюють ринок енергетики є:

- Закон України «Про енергозбереження» від 01.07.94 № 74/94-ВР;
- Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 08.02.95 № 39/95-ВР;
- Закон України «Про альтернативні види рідкого та газового палива» від 14.01.2000 № 1391-XIV;
- Закон України «Про електроенергетику» від 22.06.2000 р. № 1821-III;
- Закон України «Про нафту і газ» від 12.07.01 № 2665-III;
- Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.03 № 555-IV;
- Закон України «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу» від 05.04.05 № 2509-IV;
- Закон України «Про тепlopостачання» від 02.06.05 № 2633-IV;
- Закон України «Про функціонування паливно-енергетичного комплексу в особливий період» від 02.11.06 № 307-V.

При такому різноманітті нормативних актів, ринок енергетики здається врегульованим, але це не є дійсністю. Відсутня єдина комплексна система нормативного регулювання відносин в енергетичній сфері.

Програми, спрямовані на розвиток енергетичної галузі: Комплексна програма з енергозбереження, Державна програма підтримки розвитку нетрадиційних і відновлювальних джерел енергії, Енергетична стратегія України до 2030 р. від 15.03.06 № 145-р з причин відсутності конкретних механізмів реалізації та бюджетного забезпечення, внутрішніх суперечностей та декларативного характеру не досягнули своєї мети.

Правове регулювання енергетики в комплексі раціонального забезпечення країни енергетичними ресурсами, підвищення рівня енергеоефективності, зменшення впливу енергетики на довкілля, зменшення впливу енергетики на довкілля, забезпечення всіх сторін життєдіяльності суспільства енергією досягається при взаємодії норм законодавства, регулюючого відносини в сфері енергетики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мартинов А.В. Актуальні проблеми права: теорія і практика : Збірник наукових праць № 5. / Під ред. Л.І. Лазор. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. – 304 с.
2. Попондупало В.Ф. Энергетическое право и энергетическое законодательство: общая характеристика, тенденции развития // Правоведение – 2007. - №3 с. 3-12.

**ВИЯВЛЕННЯ ПСИХІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПОРУШЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ
ДЕТЕРМІНАЦІЇ ДОВІЛЬНОГО РУХУ ПРИ ОТРИМАНІ ТРАВМИ ГОЛОВНОГО
МОЗКУ В ОБЛАСТІ СЕНСО-МОТОРНОЇ КОРИ**

Соловйов О.В., Гуржий О.В., Кудінов М.І.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Порушення неврології мозкових структур в області сенсо-моторної кори супроводжується специфічними порушеннями проприоцептивних відчуттів та образів. Наші дані отримані на 7 досліджуваних в ЛМБДЛ №1 та підтверджують цей факт (Л.О.Бадалян, Л.Т.Журба, О.В.Тімоніна, 1988). Але **метою** нашого дослідження було не підтвердження цього відомого клінічного факту, а виявлення ролі психічних (проприоцептивних) образів та відчуттів у формуванні довільних, що в перше виконуються, рухів.

Відомо (У.Пенфілд, 1947), що проприоцептивні відчуття та психічні образи надають суб'єкту інформацію про те, у якому руховому режимі зараз знаходиться його тіло. До того ж, наші дослідження виявили те, що всі до одного пацієнти (7 чоловік) з порушеннями сенсо-моторної кори мозку не тільки не можуть проприоцептивно (за допомогою м'язових відчуттів) сформувати образ свого теперешнього просторового стану кінцівки, неврологічна проекція якої загинула в сенсо-моторній корі, а й не можуть і уявити собі якийсь рух без реального його виконання (ці дані були отримані нами під час опросу досліджуваних, що виявлял за допомогою методу інтроспекції психічні змісти досліджуваних, які можуть бути причетними до регуляції довільних рухів, тобто рухів, які виконуються за бажанням самого досліджуваного). Інтроспективно було виявлено, що жоден з наших досліджуваних не може уявити собі рух, який би він хотів зробити за допомогою ураженої кінцівки (руки або ноги). Якщо це відбувалося, то відбувалося не за допомогою проприоцептивних відчуттів, а за допомогою зорового аналізатора, що створює зоровий образ. Ці наші дані ще раз підтверджують факт того, що до регуляції рухової довільної активності мають відношення тільки відчуття та образи проприоцептивної модальності.

Однак факт того, що наші досліджувані не могли сформувати проприоцептивні моделі майбутніх рухів наштовхнуув нас на ідею того, що сенсо-моторна кора є такою мозковою структурою, яка має відношення до формування майбутніх рухів (і в першу чергу нових, які ще ніколи не виконувалися суб'єктом). І має це відношення саме тому, що нейронні мережі, з яких вона побудована, реалізують проприоцептивні відчуття, за допомогою яких суб'єкт (який має певні бажання, мотиви поведінки та таке інше) може формувати нові, адекватні новим ситуаціям рухи.

Інтроспективний аналіз функціонування психіки людини, що формує якийсь новий рух, свідчить про те, що саме в сфері психічного процесу відбуваються операції моделювання нового руху на основі співставлення з минулими рухами. Дійсно, якщо ми бажаємо побудувати новий рух, ми, саме в сфері нашої психіки, і саме за допомогою м'язових відчуттів здатні уявити новий рух, застосовуючи свій попередній руховий досвід. Тож ми можемо зробити **висновок** про те, що саме психічні феномени (в даному випадку у вигляді проприоцептивних відчуттів та образів) є необхідної ланкою переробки інформаційних процесів в мозку людини. Цей окремий випадок, що демонструє функції психічних явищ в мозку, підтверджує наше більш загальне твердження (О.В.Соловйов, 2008) про те, що

психіка є функціональним аспектом активності мозку суб'єкта, що дозволяє йому користуватися фіксованою в його мозку інформацією для того, щоб відповідати на новизну в середовищі. Наші рекомендації щодо педагогічного процесу, націленого на формування нових рухів, полягають в тому, що педагог має бути більш уважним до того, що відбувається в сфері психіки того, у кого формують новий рух. І інтроспективний аналіз може виконати функцію обратного зв'язку, що допомагає коррегувати формування нових рухів.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ON-LINE-ТЕХНОЛОГІЙ

Сорочан Д.В.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

On-line або інтернет-технології, як науковий напрямок, здобуває в підготовці фахівців різних рівнів фундаментальний характер, стаючи основою вивчення ряду загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін. Сучасність, передвіщена Р. Вінером як століття інформатики, буде завершальним при переході людства до інформаційного суспільства.

Сфера інформатики стає домінуючою в діяльності людини, споживаючи вже в цей час більшу частку трудових ресурсів, чим матеріальна. On-line здобув комерційний характер. Одержав розвиток новий вид послуг – інформаційний. Однак для більшості країн, у тому числі й для України, характерна перевага числа телекомунікаційних послуг над інформаційними. В 2008 р. число користувачів Інтернету у світі склало, за деякими оцінками, 1 млрд., число персональних комп'ютерів – 3 млрд., число розроблених навчальних курсів 800000, а число web-сторінок в 2008 р. склало більше 10 млрд. Розвивається ринок телекомунікаційних послуг в Україні: якщо в 2000 р. число користувачів Інтернету становило 0,5 млн чоловік, то в 2008 р. воно виросло до 4 млн. Таким чином можна побачити, що телекомунікаційні послуги вже органічно вписалися в життя сучасної людини. Більш складні проблеми виникають із застосуванням on-line-послуг, які ще не є затребуваними суспільством у повному обсязі, хоча їхня кількість й якість безупинно зростають за рахунок інтенсивного створення нових і розвитку існуючих інформаційних технологій. Впровадження on-line-технологій вимагає підготовки як користувачів, так і розроблювачів, але для всіх тих, кого навчають, необхідно:

– знати базові on-line-процеси, структуру, моделі, методи й засоби базових і прикладних on-line-технологій, методика створення, проектування й супроводу систем на базі on-line-технологій;

– уміти застосовувати on-line-технології при вирішенні функціональних завдань у різних предметних областях, а також при розробці й проектуванні on-line-систем;

– мати уяву про області застосування on-line-технологій й їхніх перспектив в умовах переходу до інформаційного суспільства [3].

Проектування навчальної програми повинне базуватися на певному психолого-педагогічному фундаменті. Насамперед, потрібно спроектувати процес навчання й лише після цього здійснювати його on-line-реалізацію. Звідси

треба, що основні зусилля психологів і педагогів повинні бути спрямовані на розробку теоретичних основ і технології проектування навчальних on-line-програм.

Представляється доцільним виділити три групи проблем, пов'язаних із застосуванням on-line-технологій у навчальному процесі: перша ставиться до теорії навчання, друга – до технології on-line-навчання, а третя – до проектування on-line-програм. Даний розподіл досить умовний, оскільки деякі проблеми входять в усі зазначені групи, міняється тільки рівень їхнього розгляду.

Варто також мати на увазі, що on-line-технології вносять принципові зміни не тільки в методи, але й у зміст навчання, якісно інакше будують навчальні предмети. Крім того, уперше в історії освіти з'явилася можливість у масовому масштабі використати особливого типу завдань, спрямованих на рефлексію студентами своєї діяльності, на її саморегуляцію, завдання такого типу важко реалізувати навіть в умовах індивідуального навчання.

Що ж стосується стратегії дослідження психологічних проблем навчання із застосуванням on-line-технологій, то ключовими ми вважаємо положення, що в корені помилкова уява, начебто спочатку необхідно створити теорію навчання й лише потім, побудувавши його технологію, приступати до проектування навчальних програм. Необхідно йти відразу із трьох сторін, що б кожен крок у рішенні проблем або теорії, або технології on-line-навчання, або проектування навчальних програм одночасно вносив вклад у рішення інших груп психологічних проблем навчання із застосуванням on-line-технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаптивные обучающие системы: Попытки оптимизировать процесс обучения // Р. Аткисон. Человеческая память и процесс обучения. м., 1980. – 312с.
2. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ирина Гелиевна Захарова. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 192с.
3. Информационные технологии: Учеб. для вузов / Б.Я. Советов, В.В. Цехановский. – 2-е изд., стер. – М.: Высш. шк., 2005. – 263с.: ил.
4. Машбиц Е.И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения: (Педагогическая наука – реформе школы). – М.: Педагогика, 1988. – 192с.

ЛЮДИНА В КУЛЬТУРІ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Теліс Л.О.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Культура середньовічної Європи народжується в умовах розколу античної культури, який здійснювався як в політичному, так і морально-духовному напрямку.

Головним інтегруючим механізмом ранньої середньовічної культури стає християнство. Ідеологи та сподвижники християнства вирішують завдання констрування нового антропологічного образу, без якого не виявляється можливим становлення культури як такої, формування світогляду та мислення людини. Найбільш показовою теолого-філософською концепцією відтворення

антропологічного образу середньовічної християнської культури виступає концепція Августина Блаженного. В ній створюється принципово відмінна, у зрівнянні з класичною античністю, система духовних цінностей. Головним змістовним моментом концепції стає протиставлення духовного матеріальному – дуалізм духа та тіла, Бога та людини, непримиримість цих двох початків, що створювали в калогатійному антропологічному типі античності гармонійну єдність.

Релігійне протиставлення тілесного та духовного конкретизується у вченні Августина “Про град Божий”, в якому протиставленню надається ще й історичний сенс. Град земний створює любов людини до себе та презирство до Бога, сааме тому цей град чекає невідворотна загибель. Град небесний створює піднесена любов до Бога, поєднана з презирством до себе.

Величезне значення у формуванні середньовічного типу людини зіграв образ Христа. Цей образ якнайповніше утілює в собі основні екзистенції людського існування, такі як подолання смерті і воскресіння.

Саме в образі Христа, в стражданнях плоті і подоланні людської смерті воскресінням, думка тілесного заперечення і аскетизму сягає свого апогею, що набагато століть уперед відбило ідею етичної досконалості. Невипадково міф про Христа став одним з основоположних сюжетів середньовічного мистецтва – образ Христа наочно втілює головний філософсько-етичний зміст соціальної практики жертвовного змінення людини [1].

Місцем формування середньовічного типу людини в Європі був готичний собор, в якому поєднувалися основні засоби художнього впливу – живопис, скульптура і архітектура, до них приєднувалися також слово /релігійна проповідь/, музика /хоровий спів/. Художня ідея готики відбивала глибоке переживання стрункості Божественного світоустрою: собор був моделлю Всесвіту, заснованого на рівновазі божественного і людського.

Середньовічний собор зводив людину з Богом за допомогою особливої релігійної символіки, він зображав засобами всіх мистецтв небо, небесний Єрусалим. Архітектори Середньовіччя, спираючись на Апокаліпсис та інші місця святого писання, осмислювали свої споруди як небесне місто, небесний тронний зал, небесну фортецю. Ця символіка церковної будівлі не була теологічним знанням, вона була знайома майже кожному віруючому.

Основні теологічні ідеї Середньовіччя втілювалися в архітектурі та живопису собору специфічними знаковими засобами мистецтва. Якщо храм осмислюється як Небесний Град, то світло, що проходить через вітражі храму, символічне осмислюється як Божественне світло. Ідеї Божественного світла характерні естетики готичних храмів і католицької релігії. В православ'ї набуло найбільше поширення ідея кольору – тому в храмових зображеннях основний акцент робився на золото. Золото залишається кольоровим символом небесного і вогняного. Оскільки золото разом з тим – улюблене тло для ікони, воно набуває також / в естетиці псевдо-Діонісія Ареопагіта, прийнятий східним християнством / значення абсолютного світла й абсолютної темряви. Світла – бо будується образ таким чином, щоб джерело освітлення наче було десь у тому золоті; темряви – бо це світло непрозоре [2].

Архітектура соборів Київської Русі урочиста-святкова. Особливу роль в ній відігравало внутрішнє спорядження: розмаїття мозаїк, фресок, що вкривали стіни, стовпи, арки, художні орнаменти. Наприклад, мозаїка головного храму Київської Русі – Софійського собору – мала 177 відтінків.

Офіційний релігійний напрямок займає величезний та найголовніший пласт середньовічної культури. Разом з тим він не є єдиним соціо-культурним пластом

епохи. Релігійний напрямок відбиває культуру духовенства та керованого ним селянства. Поруч з офіційною релігійною культурою Середньовіччя існувала так звана неофіційна “низова” народна культура. Вона представлена народним карнавалом та виконує в системі культуротворчих механізмів зовсім відмінну від соціальної релігійної практики функцію. Ефект карнавалу полягав у прийомі інверсії / перестановки/, коли підданий ставав царем, чоловік - жінкою, дурень – мудрецем. У Західній Європі такими були свята дурнів і свята вислюків, під час яких пародіювали релігійні обряди. У Давній Русі цю функцію виконували скоморохи та юродиві з демонстрацією нікчемності й брутальності людського буття, яка оголювала істину, виявляла її сміхом. Проживаючи в ігровій формі низьке, людина утверджувалась у високому, відроджувалася до нового життя [4].

Середньовічна культура в її повноті представлена такими своїми типами: церковним, низинним /селянським/, а також рицарським і міським /бюргерським/. У високому Середньовіччі основними рушійними силами культури з’явилося саме рицарство і бюргерство. На думку П.А.Сапронова в Київській Русі не було рицарства і бюргерства. На перший погляд здається, що на Заході були барони та рицарі, на Русі – князі і дружинники, там – бюргери, в нас – городяни. Але дружинники не мали такого праву голосу в культурі, яке мало рицарство на Заході. До рицарської літератури можна в певній мірі віднести тільки перлину давньоруської літератури “Слово о полку Ігоревім” [3].

На відміну від релігійної та рицарської культури бюргерська культура залишається ніби в тіні та не утворює потужної сили. Проте саме бюргерство з її участю в виробництві та обміні матеріальних благ зробило величезний внесок у розвиток економіки Середньовіччя, що дає можливим позначити її як основну рушійну силу в цивілізаційному розвитку європейського суспільства. В основі бюргерських цінностей закладені основні риси майбутньої ділової та підприємницької особистості, рицарські ж цінності відбивають презирство до праці, втілюють аристократичну, перш за все, воїнську та світську мораль.

Отже, середньовічна культура являє собою складний та багатофункціональний комплекс культурних механізмів, що відтворюють певні антропологічні типи. Ці культурні механізми складаються як з філософсько-релігійних та суспільних ідей, так з конкретних соціальних практик, які реалізують ці проекти в дійсність / релігійне мистецтво, героїчний епос, куртуазна лірика/. Результатом стає формування та виховання певного типу особистості, в залежності від його призначення та місця в ієрархії соціального буття. Саме це зумовлює органічний розподіл соціальних завдань та життєздатне функціонування культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апресян Р.Г. Нормативные модели моральной рациональности // Мораль и рациональность /Отв. ред. и авт. предисл.д. филос.н. Р.Г.Апресян.- М.: 1995. – 197 с.
2. Попович М.В. Нарис історії культури України.- К.: “Артек”, 1998. – 728 с.: іл.
3. Сапронов П.А. Культурология: Курс лекций по теории и истории культуры. – 2-е изд., доп. – СПб: Лениздат; Издательство “Союз”, 2001. – 560 с., ил.
4. Шевнюк О.Л. Культурология: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2004. – 353 с.

**АНАЛІЗ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ
ПРОПОРЦІЙНОЇ СИСТЕМИ СТИПЕНДІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Ткач В.М.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Одним із інструментів мотивації студентів бюджетної форми навчання до підвищення успішності є стипендіальне забезпечення. Відомо, що сучасна система нарахування стипендій визначена лише двома станами: «звичайна» стипендія та «підвищена», що призначається лише студентам із середнім балом 5.0 (або приведеним до нього середнього балу за ECTS).

Такий розподіл не мотивує студента до підвищення рівня його відповідності.

Для виявлення мотивацій студента було розроблено анкету, що відповідає на питання, чи отримує студент стипендію, величину його середнього балу, його відношення до пропорційної системи нарахування стипендій, а також мінімальна вмотивована новою системою розподілу стипендій величина середнього балу, що на неї може розраховувати студент. Отримані дані свідчать про те, що 91.71% студентів, що отримують стипендію, та 88.34% студентів, серед тих, що не отримують стипендію, вважають стипендію істотною мотивацією, та вважають таку систему більш сприйнятливою.

Поточний розподіл студентів за рівнем відповідності (у даному випадку – за середнім балом) п'яти факультетів СНУ ім. В.Даля представлено на рис. 1 із трикутним маркером. Дані отримано шляхом прямого опитування 500 осіб, з першого по п'ятий курс навчання, без урахування гендерного складу.

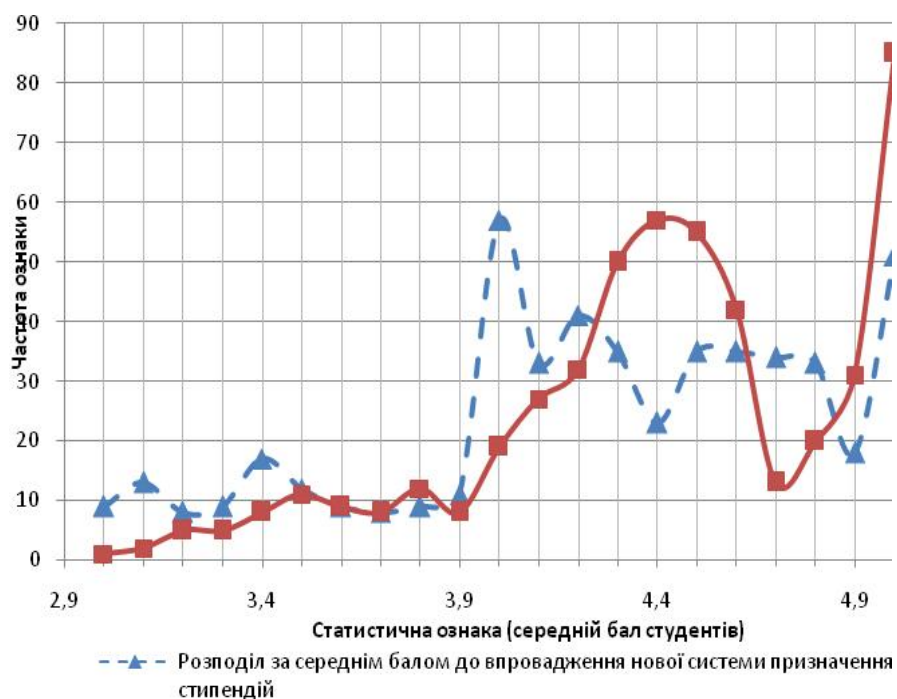

Рис. 1. Графіки розподілу кількості студентів за середнім балом

Для даної сукупності було побудовано функцію щільності розподілу за середнім балом (рис. 2, трикутний маркер).

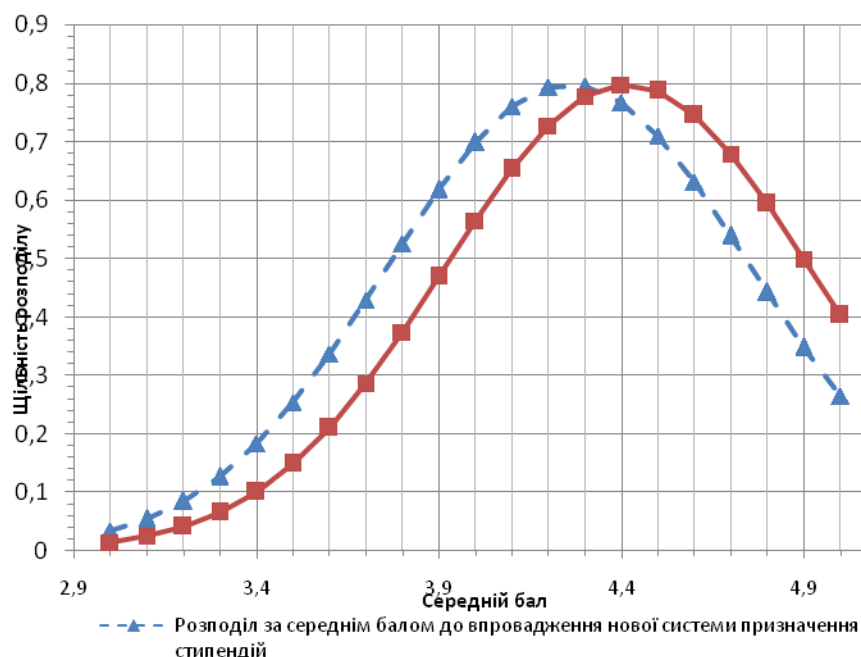

Рис. 2. Щільність розподілу середнього балу за різних систем призначення стипендій

За даними, отриманими шляхом опитування, середній бал студентів складав 4.3 бали. Для отримання результатів прогнозування щодо ймовірної зміни показників якості освіти у рамках проведеного опитування було задано питання щодо середнього балу, до якого намагатиметься підняти свою успішність студент у результаті впровадження пропорційної системи нарахування стипендій.

На основі даних, отриманих у результаті опитування, було побудовано нову залежність кількості студентів від середнього балу (рис. 1, квадратний маркер). На графіку видно, що відбулося зміщення кількості студентів у бік підвищення середнього балу. Додатковий аналіз функцій щільності розподілу для обох випадків (рис. 2, новій системі призначення стипендій відповідає квадратний маркер) дозволяє зробити висновок, що очікуваним ефектом від впровадження пропонованої пропорційної системи нарахування стипендій буде підвищення рівня успішності ВНЗ близько 3.5%. Підвищення значення середньої успішності з 4.3 бали до 4.4 це підтверджує.

Отже запропонований механізм пропорційного призначення стипендій є більш ефективним з точки зору мотивації студента, питання фінансового забезпечення якого більш детально також розглянуто у вказаній вище роботі.

ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Шарапова Т.С.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Дала*

Проблема тривожності особистості є одною з найважливіших та складних проблем сучасної психології. Як зазначають Р. Мей, Е. Еріксон, Ч. Рікрофт, Х. Хекхаузен та інші – це «центральна проблема сучасної цивілізації». Крім цього, тривожність виступає «осевим симптомом» людських неврозів (З. Фрейд, К. Хорні, К. Ізард, Н.В. Імедадзе та ін.).

Проте, у науково-психологічній літературі існує велике різноманіття підходів як до самої проблеми тривожності, так і її соціально-психологічних детермінант (Л.І. Божовіч (адекватна і неадекватна тривожність), Р. Лазарус та Дж. Аверілл (концепція когнітивної оцінки й переоцінки), В.С. Мерлін, Я. Стреляу (психодинамічний підхід), Ж. Нюттен (негативна мотивація), О. Ранк (пологовий травматизм), Г.С. Салліван (енергетична концепція тривожності), Ч. Спілбергер, Ю.Л. Ханін (стресова обумовленість тривожності), Л.А. Кітаєв-Смик, А. Фрейд, Д.Т. Бірлінгам (посттравматична обумовленість виникнення тривожності), К. Хорні (середовищна обумовленість тривожності)).

Зазвичай тривожність визначають як психічний стан емоційної напруги, занепокоєння, душевного дискомфорту, підвищеною вразливістю при ускладненнях, загостреного почуття провини та недооцінки себе у ситуаціях очікування, невизначеності або передчуття незрозумілої загрози значимій рівновазі особистості (Д. Міллер, З. Фрейд, Р. Кеттелл).

У якості детермінант тривожності дослідники розглядають як біологічні (В.С. Мерлін, І.В. Мусіна, Я. Рейковський, Я. Стреляу й ін.), так і соціальні (Р. Лазарус, А.М. Прихожан, Г. С. Салліван, Ч.Д. Спілберг, К. Хорні й ін.) чинники.

Проте, ми вважаємо, що найбільш суттєвими виявляються чинники, які активують прояви тривожності, що пов'язані з функціями міжособистісних відносин. Такі прояви виявляються найбільш актуальними для дітей дошкільного віку, про що неодноразово зазначали як зарубіжні, так і вітчизняні вчені (Е. Еріксон, К. Роджерс, Г.С. Салліван, К. Хорні, Л.І. Божовіч, А.М. Прихожан, П.В. Сімонов й ін.).

Г.С. Салліван зазначає, що в основі мотивації міжособистісних відносин, знаходиться мотив прагнення заслужити схвалення значущої людини та острах несхвалення. Особистість – це адаптаційне утворення, яке базується на переживанні тривожності. Тобто, основним джерелом тривожності виступає несхвалення з боку значущих людей. К. Хорні також наголошує на значенні міжособистісних потреб: у любові, турботі, схваленні з боку інших. А, Е. Фромм зазначав, що основним джерелом тривожності є переживання відчуження, яке пов'язане з уявою людини про себе як про окрему особистість і, яка відчуває, у зв'язку з цим, свою безпорадність перед силами природи та суспільством. Тобто, досвід спілкування стає «генератором» тривожності, а соціальне оточення дитини впливає на виникнення та закріплення її на особистісному рівні. Так, зарубіжні й вітчизняні дослідники неодноразово зазначали, що тривожність передається дитині від напруженої, тривожної матері або виникає внаслідок невпевненості дитини у батьківській любові та підтримці (Т. Лірі, М. Раттер, А.І. Захаров й ін.).

Разом із цим слід зазначити, що значення ранніх емоційних зв'язків має пролонгований характер і впливає на побудову стосунків дитини, як з однолітками (у дитячому садку, школі), так і дорослими. У ряді досліджень бу-

ло встановлено, що діти переживають занепокоєння та стають особливо чутливими до стресу, який викликається системою дошкільного та шкільного виховання й навчання (Б. Філліпс, А.І. Захарова, А.М. Прихожан й ін.).

Тривожність ситуаційного характеру, також обумовлюється цілим рядом чинників, які виникають в процесі соціальної взаємодії. Для дитини такими чинниками виступають: розтавання з батьками; різка зміна соціальної обстановки; неприйняття з боку однолітків; різномірні оціночні ситуації; складності сприйняття тощо. Дані чинники з наростанням амплітуди свого прояву перетворюють ситуаційну тривожність в стійку особистісну тривожність, що може призвести до виникнення різних видів неврозів.

Як зазначає К. Хорні тривожність є динамічним центром неврозів і позбавитися її можна за допомогою певних засобів (раціоналізації, заперечення тощо). Проте, дослідниця зазначає, що дорогу ціну приходиться сплачувати дітям тих батьків, які переносять відповідальність на зовнішній світ і втікають від усвідомлення власних мотивів. Так, діти, які спостерігають прагнення до успіху своїх батьків і знаходять невідповідність у таких переживаннях стають особливо чутливими до особливостей соціальної взаємодії й орієнтуються на суперництво та змагання. Особливо яскраво це проявляється на статусі дітей у групі однолітків. Ряд досліджень вже засвідчили наявність кореляційних зв'язків між взаємодією однолітків, їхнім положенням у групі та проявами тривожності (Н.М. Гордєцова, Р. Кастанеда й ін.).

Проте, залишається здебільшого не визначеною роль емоційної тривожності в ґенезі статусних проявів дитини у групі однолітків. Вирішення цього складного питання ми мусимо здійснити на підставі використання принципів системно-функціонального підходу до проблеми тривожності. Даний підхід визначає тривожність як результат складного процесу, який включає когнітивні, афективні та поведінкові реакції на рівні цілісної особистості, а сам процес розвивається в ситуації, яка суб'єктивно сприймається у якості загрозливої.

ІНОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЯК ДОПОМОГА ХВОРИМ З ПАТОЛОГІЄЮ ЗОРУ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ

Шевченко О.В.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Дала*

Актуальність теми. Існує величезна група слабкобачащих людей, які мають труднощі адаптації в суспільстві. З огляду на ту обставину, що більшість таких осіб - молоді працездатні люди, є зовсім очевидним, що питання їхньої якнайшвидшої реабілітації й інтеграції в систему суспільних відносин особливо гостро стоять перед сучасною наукою. Перед суспільством встає проблема всебічної допомоги тим, хто в ньому бідує. Існують різні програми допомоги інвалідам, у тому числі інвалідам по зору. Однак, наукових досліджень, присвячених положенню інвалідів у суспільстві в нашій країні до останнього часу не проводилося.

Постановка проблеми. Соціальна адаптація особистості є актуальною й одночасно однією зі складніших проблем соціальної психології, тому що вона являє собою не тільки стан людини, але й процес, протягом якого особистість здобуває рівновагу й стійкість до впливу соціального середовища. Розширюються подання людини про загальну структуру та роботу зорового апарата, з'яв-

ляються нові результати сучасних досліджень, техніка експерименту з кожним роком стає все більш прогресивною, мова науки стає усе більше складною, наука розпадається на більш вузькі дисципліни, обсяг інформації росте, тому роль іноваційних технологій має актуальне значення.

Теоретичний аналіз дослідження. Нами вивчені публікації, присвячені темі взаємодії інвалідів і суспільства, а також існуючі способи реабілітації слабкобачащих.

Т.А.Добровольська і Н.Б.Шабаліна вивчали питання соціальної інтеграції інвалідів у суспільство, взаємини інваліда з родиною, зі здоровими людьми, виробничі взаємини.

Г.А.Буткіна опублікувала ряд статей, присвячених питанням утруднення соціально-психологічної адаптації дорослих сліпих.

В.А.Бронников розробив метод "прямого бачення", що використовує в комплексній реабілітації дітей з обмеженими можливостями зору.

М.М.Галкін вивчає соціальну реабілітацію дітей-інвалідів засобами образотворчого мистецтва.

І.Б.Казьміна застосовує арттерапію в реабілітації інвалідів по зору.

О.І.Зотова, І.К.Кряжева розглянули психологічні механізми регуляції соціального поведіння слабкобачащих.

Питання трудової адаптації інвалідів по зору розглядали Л.А.Карасева, В.Н.Кисельов, М.С.Князєв, Б.І.Коваленко, А.М.Кондратов, Б.О.Корман.

Про необхідність комплексного підходу, а саме, сполученого застосування медичних і психологічних методів у реабілітації, писали у своїх наукових статтях В.Ю.Первушина і Ю.О.Новиков.

Мета дослідження: проаналізувати сучасні іноваційні технології, допомагаючи хворим з патологією зору у процесі соціальної адаптації.

Задачі дослідження:

Провести теоретичний аналіз літературних джерел по питанню іноваційних технологій, допомагаючих хворим з патологією зору у процесі соціальної адаптації.

Викладення основного матеріалу. Кінцевою метою реабілітації інвалідів, у тому числі з дефектами зору, є, по визначенню Всесвітньої організації охорони здоров'я, їхня соціальна інтеграція. Соціальна інтеграція інвалідів - це відновлення їхнього соціального статусу, досягнення ними матеріальної незалежності й соціальної адаптації.

Проблема реабілітації й соціальної інтеграції інвалідів досить складна й багатопланова, і щоб вирішити її необхідні комплексні наукові дослідження, об'єднання зусиль медиків, педагогів, психологів і інших фахівців.

Багато уваги приділяється питанням розробки й виготовлення для інвалідів спеціальних технічних засобів, різних пристосувань і т.д. Не менш важливими є педагогічні й психологічні аспекти проблеми інвалідів, яким, поряд з медичними й технічними аспектами, приділяється також значна увага.

Серед безлічі існуючих способів і засобів реабілітації інвалідів по зору й слабкобачащих ми вирішили вивчити найбільш передові методи.

Обертає на себе увагу метод альтернативного (прямого) бачення, запропонований В.М.Бронниковим. Добровольці, що пройшли 3 щабля методу В.М.Бронникова, можуть читати тексти, дізнаватися предмети у світло-непрозорої пов'язці, бачити крізь стіни. Серед учнів В.М.Бронникова є як зовсім здорові люди, так і слабкобачащі або зовсім сліпі. Вивченням виявленого феномена займалися Інститут мозку людини РАН м.Санкт-Петербург, Міжнародна академія розвитку людини Москва, Міжнародна академія людинознавства м.Санкт-Петербург, які зробили висновок про те, що В.М.Бронников зумів дійсно, створити й баченням, стійко відтворювати це явище, більше того – жити в

в цьому явищі. Тренування по методу В.М.Бронникова дозволяють особам, що займаються, досягати стан так названого прямого бачення шляхом ментального тренування, без використання яких-небудь препаратів або технічних засобів. У своїй статті, опублікованій в журналі "Фізіологія людини", учені використовують термін "пряме бачення" - в обхід звичайного зорового шляху без проекції зображення на сітківку ока. При цьому, імовірно, клітки мозку прямо активізуються факторами зовнішнього середовища, скажемо, електромагнітними хвилями. Але є й інша гіпотеза, викладена в статті, що альтернативний зір здійснюється за допомогою шкіри. Прямих доказів цьому ні, але є ряд непрямих. От деякі їх цих побічних доказів. У процесі розвитку зародка шкіра формується з того ж зачатка, що й нервова система. Ті, хто опановує альтернативним баченням, учаться зіставляти відчуття шкіри з кольором і іншими предметами. До того ж у природі вже існує феномен зору поверхнею тіла - шкірою бачать деякі морські безхребетні й метелики. Дослідники припускають, що в процесі навчання альтернативному баченню не тільки проявляються потенційні властивості шкіри, але й перенавчаються, проявляючи свої безмежні можливості. Втім, висунувши таку гіпотезу, автори підкреслили, що вона сугубо попередня й дуже хибка.

Інноваційна й нано-технологічна революція, що відбувається у світі, привела до фундаментальних змін у науці. Інноваційні знання й технології дозволяють вторгтися в недоступний дотепер нано-мир живої матерії. Вплив енергією світла певної хвилі на регуляторні центри головного мозку - не містика. Вплив кольором через зоровий аналізатор за допомогою апарата світло-імпульсної терапії досить ефективно для виправлення масових порушень зору при короткозорості, косоокості, двоїння, деяких видах ністагму, слабкобаченні, вікової далекозорості. Комплексне застосування апарата світло-імпульсної терапії, методів і апаратів колірорефлексотерапії, ароматерапії, звукотерапії дозволяє лікувати багато очних хвороб. Світло-імпульсна корекція за принципом голографії впливає не на одиничний процес в одному органі, а на весь організм у цілому шляхом відновлення енергетичної рівноваги. Дія апарата заснована на біостимулюючому впливі світлових імпульсів різної довжини хвилі й тривалості на біоелектричну активність зорової і центральної нервової систем.

Апарат за допомогою стимуляції зорового аналізатора, сприяє активізації кори й підкіркових утворень мозку завдяки тому, що світлове випромінювання трансформується в складні нейродинамічні й біохімічні процеси. При цьому мозок трансформує сигнали, що надходять від радужки й сітківки у виражені специфічні біологічні реакції. Таким чином, під впливом світлового випромінювання, відбуваються зміни біофізичних і біохімічних властивостей на клітинному й субклітинному рівні із залученням у відповідну реакцію всіх органів і систем організму на стадії компенсаторної фізіологічної достатності.

І.Б.Казьміна пропонує використати арттерапію для реабілітації слабкобачащих і інвалідів по зору. Вона пропонує комплекс методів і форм реалізації фізичної активності інвалідів по зору в процесі занять фізичними вправами й навчання танцями з метою підвищення їхньої фізичної підготовленості й соціальної адаптації. Для невидючої людини навчання танцювальним навичкам носить двоякий зміст: по-перше, танцювальний рух виступає як пізнавальний компонент, по-друге, - як реалізація можливостей сліпого адаптуватися й функціонувати в навколишнім середовищі. Ученими виявлені можливості компенсації недостатньої фізичної підготовленості сліпих і слабкобачащих у ході занять танцями. Експериментально підтверджена ефективність занять танцями на психоемоційний стан невидючих і їхню комунікативну активність.

Висновки.

1. На сьогоднішній день існують комплексні наукові дослідження, що поєднують зусилля медиків, педагогів, психологів і інших фахівців з питання реабілітації й інтеграції слабкобачащих людей у суспільство.

2. Серед іноваційних технологій, допомагаючих хворим з патологією зору в процесі соціальної адаптації можна виділити технічні засоби, медичні, психологічні й соціальні методи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г.А. Понятие адаптации и её значения для психологии личности // Вопросы психологии. - 1989. - №1. - С.34-37.

2. Бронников В.А. Опыт комплексной реабилитации детей с ограниченными возможностями в условиях специализированного центра. 1-й Российский конгресс «Реабилитационная помощь населению в Российской Федерации». Сборник научных трудов. - М. 30 октября-31 октября 2003 г. – С. 28 – 34.

3. Буткина Г.А. Некоторые вопросы затруднения социально-психологической адаптации взрослых слепых //Дефектология. - 1977. - №6. – С. 145 – 256.

4. Добровольская Т.А., Шабалина Н.Б. Инвалид и общество: Социально-психологическая интеграция. - Социологические исследования. – 1991. - №5. – С. 14 – 23.

5. Казьмина И.Б. Арттерапия в реабилитации инвалидов по зрению. 1-й Российский конгресс «Реабилитационная помощь населению в Российской Федерации». Сборник научных трудов. - М.:Наука 30 октября-31 октября 2003 г. – 21 с.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ**

Шейко Е.П.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

В сучасному суспільстві професійна підготовка менеджерів повинна ставити за мету формування не тільки системи знань, умінь, навичок, але й розвиток специфічних рис особистості, що відповідають вимогам майбутньої професійної діяльності. Тобто перед вищим навчальним закладом постає серйозна проблема цілісного розвитку особистості який передбачає наявність комунікативного потенціалу, вміння працювати в складних умовах спільної діяльності, формування толерантності при розв'язанні конфліктних ситуацій та ін.

Процес професійної підготовки майбутніх менеджерів має спиратись на психологічні закономірності становлення особистості та враховувати специфіку поведінки і діяльності людини. Однак особливі вимоги повинні висуватися до професійної підготовки менеджерів, які мають здатність до спільної управлінської діяльності.

В умовах спільної діяльності відповідальність як характеристика активної життєвої позиції особистості виступає в особливій формі – як відносини відповідальної залежності і як один з мотивів участі в колективній діяльності. Розглянуті самі по собі відносини відповідальної залежності являють собою складну відносно самостійну систему відносин у колективі, одним з істотних проявів якого є взаємне покладання відповідальності за успіхи і невдачі в спільній діяльності.

Індивідуальна діяльність не існує сама по собі, а “вплетена” у діяльність суспільства, отже, будь-яка індивідуальна діяльність є складовою частиною діяльності спільної.

На сучасному етапі розвитку економіки людський фактор досягає найбільшого значення. Перехід від “наукового менеджменту” до “менеджменту людських ресурсів” створює необхідність формування керівника нової якості, керівника-менеджера, який активізує працівників своєю довірою, консультаціями з персоналом, залученням виконавців у процес спільної управлінської діяльності.

Менеджер у широкому розумінні – висококваліфікований спеціаліст, який володіє знаннями щодо механізмів самоорганізації суспільства та його осередків, які приводяться в дію людьми, працює за допомогою людей і здобуває результат в інтересах людей. Менеджер – людина, яка професійно здійснює функцію управління в ринковій системі відносин.

Методика підготовки менеджерів повинна включати економіку, менеджмент, маркетинг, інформаційну технологію, та спеціальні психологічні дисципліни, такі як психологія управління, психологія праці, конфліктологія. Сучасний менеджер, крім того, повинен оволодіти психологічними закономірностями створення іміджу, знати типологію особистості і правила спілкування, специфіку взаємодії особистості і групи в системах управління, класифікувати фактори ефективності професійної діяльності, виділяти психологічні особливості стратегії розвитку підприємства, здійснювати психологічний аналіз управлінської діяльності, розробляти методи удосконалення систем управління.

Також менеджери повинні володіти здібностями до інновацій, конструктивного мислення, багатой уяви, створення оригінальних проєктів, вміти навчати і розвивати підлеглих, а також формувати і створювати нові робочі місця].

Майбутньому менеджеру необхідні знання про психологічну сумісність у колективі. Психологічна сумісність – це такий ефект поєднання людей, який дає максимальний результат діяльності при мінімальних психологічних витратах осіб, які взаємодіють. Протилежним до психологічної сумісності є психологічна несумісність, тобто нездатність узгодити свої дії, що перешкоджає спільній діяльності, не сприйняття одними людьми інших.

Важливою функцією майбутнього керівника є формування навичок спільної управлінської діяльності і доведення їх до виконавців. Від правильності та своєчасності управлінських рішень залежить ефективність діяльності всього колективу. Процес ухвалення управлінського рішення починається з виникнення проблемної ситуації і закінчується вибором рішення. Підготовка й ухвалення рішення – психологічний процес, який включає як інтуїтивний так і раціональний підхід. У процесі роботи керівник прагне сформувати у свої підлеглих позитивне ставлення до виконуваного завдання. Ефективність праці та позитивна мотивація між собою тісно пов'язані. Участь підлеглих у спільній діяльності є важливим мотиваційним фактором, оскільки завдяки особистій участі працівники краще розуміють плани, зростає бажання реалізувати їх.

Перспективними формами підготовки фахівців, зокрема менеджерів, в сучасних умовах, поряд з традиційними (лекції, семінари), являються ті, які базуються на активних методах навчання. Серед них особлива роль відводиться діловим іграм, які дозволяють ілюструвати, збагачувати теоретичний матеріал й найбільш ефективно закріплювати його розуміння в ході практичних дій студента. Ділові ігри, які проводяться викладачем під час занять, сприяють формуванню у нього стійких стереотипів виконання професійних функцій.

Активні засоби навчання “формуєть професійні якості спеціалістів, являються своєрідним полігоном, на якому менеджери можуть відпрацьовувати професійні навички в умовах, наближених до реальних.

Головним завданням у використанні активних засобів є те, що вони спираються на рефлексію як внутрішній механізм розвитку професійного мислення та вміння приймати рішення. Перш за все, ми повинні усвідомити, що справжньою метою навчання являється не тільки озброєння майбутнього спеціаліста повноцінною знаннєвою основою, а й формування у випускника здатностей до певного рішення професійних задач.

Застосування активних методів навчання має високий потенціал розвитку особистісних якостей. Та конкретна життєва ситуація, в якій відбувається оволодіння навичками управління та формується готовність до повноцінної участі у практичній діяльності, є стрижнем процесу надання освіти керівникам і повинна сприяти формуванню у майбутніх менеджерів здатності до спільної управлінської діяльності.

Одним із важливих напрямків у застосуванні активних методів навчання повинно стати, розвиток саме формування комунікативного потенціалу майбутнього менеджера. Комунікативний потенціал як вагома характеристика можливостей майбутнього менеджера, визначає якість спілкування. Він включає поряд із компетентністю в спілкуванні ще дві складові: комунікативні властивості особистості, які характеризують розвиток потреби в спілкуванні, відношення до способу спілкування і комунікативні здібності – здатність володіти ініціативою у спілкуванні, виявляти активність, емоційно відчувати стан партнерів спілкування, формулювати й реалізовувати власну програму спілкування.

В даний час у вузах слабо представлена підготовка менеджерів за допомогою активних методів навчання. Застосування методів активного навчання носить епізодичний характер, у більшому ступені залежний від особистої ініціативи викладача. Відсутні спеціалізовані предмети, що розвивають уміння і навички, необхідні для успішної професійної діяльності майбутнього керівника.

Широке впровадження таких тренінгів або окремих методів навчання в систему підготовки дасть можливість формувати такі особливості професійної діяльності менеджерів, що дозволяють успішно працювати в умовах ринкової економіки і підтримувати конкурентноздатність підприємства.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ , ДУХОВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ: МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ ТВОРЧОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

Абакумова В.І.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Стан економіки країни 80-х рр. ХХ ст. характеризувався кризою директивно-адміністративної системи керування, заснованої на монополії державної форми власності. Далі фінансове існування державних установ мистецтва виявилось під загрозою. Обставини вимагали пошуків кардинальних заходів виходу із ситуації. Якщо врахувати, що культура як продукт суспільства вбирає всі його риси, переживає наслідки, пов'язані із загальносуспільними процесами у країні, логічним стало випробування елементів ринкової економіки у сфері культури як потенційного засобу вирішення проблеми. У 1986 р. були прийняті перші правові акти, які визначили зміст економічної перебудови у сфері мистецтва. Цей процес відбувався у рамках, започаткованих владою М. Горбачова, економічних перетворень. Тому доленосні переміни в свідомості митців, пов'язані із формуванням їх економічного мислення, слід пов'язувати із економічною політикою влади, яка спрямовувалася на активізацію людського чинника.

Реалізацію нового економічного курсу у галузі мистецтва можна розглядати як політику поступового переведення творчих колективів з умов господарювання, заснованих на поєднанні бюджетного фінансування з частковою самоокупністю, до практики їх повної самоокупності і самофінансування. Інструментами стали госпрозрахунок, вільне підприємництво (пов'язане із апробацією плюралізму форм власності), платні послуги, зовнішньоекономічна діяльність.

Перші здобутки курсу на реформування господарчого механізму у галузі мистецтва викликали у чиновників надію, що творчі установи почнуть заробляти гроші і забезпечувати своє існування власними ресурсами і зусиллями особового складу. Час довів – реалізація цієї моделі потребувала головного – зміни у психології адміністративно-управлінського персоналу, членів творчого колективу. Погоджуємося із думкою економіста В. Попова, який зауважив, що вилікувати економіку можна тільки залученням «живих» людей, створенням стимулів, що викликають масову зацікавленість.

Дійсно, запровадження нових методів економічного управління (1987-1989 рр.) призвело до значних змін в умонастроях людей. Праця на засадах самоокупності і самофінансування, випробування недержавної форми господарювання у сфері мистецтва породжували високий ступінь особистої зацікавленості митців в успіху загальної справи. На цьому етапі у суспільстві з'явилися люди – заповзятливі, з діловою хваткою. Відпали побоювання, що протягом попередніх десятиліть суспільство практично втратило таких людей і навряд чи зможе відновити. Головні здобутки пов'язані із доланням психологічного бар'єру до підприємницьких заходів, антипатії людей, яких впродовж сімдесяти років вчили зневажати все, що рухає ринкову економіку.

Психологічна переорієнтація у напрямку розуміння необхідності перетворень у відносинах власності підготувала людей до сприйняття суцільної комерціалізації, яка невдовзі пронизала усі сторони життя суспільства. з іншого – ринкова економіка поставила вітчизняних митців у залежність від її законів. Набирання нею обертів (1990 р.) відбувалося на тлі нерозвиненої інфраструктури ринку. Обтяжували ситуацію незавершеність змін у психології; брак досвіду менеджменту у ринкових умовах; відсутність підготовлених кадрів, налагоджених комерційних і соціологічних служб, які б дозволяли прогнозувати маркетингову ситуацію; занепад матеріально-технічної бази вітчизняної культури. Творча інтелігенція опинилася наодинці з необхідністю дбати не лише про реалізацію творчого задуму, але й про рентабельність власної творчості. Неготовність українського митця усвідомити себе суб'єктом ринкової економіки спричинювала соціально-психологічне напруження у творчому середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Попов В.Д. Социология и психология власти // Драма обновления. – М., 1990. – С.398.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДУХОВНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ СУЧАСНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Авдєєва Т.Е., Мурашкіна О.М.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні створюється нова система вищої освіти, орієнтована на входження у світовий освітній простір. Цей процес супроводжується суттєвими змінами у педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу вищої школи

Розвиток освіти в Україні в європейському контексті потребує посилення уваги до формування особистості, здатної до культурного саморозвитку й самовизначення. Особливої уваги потребує підвищення культурного рівня студентської молоді у вищих навчальних закладах. Це викликає необхідність розробки нових наукових підходів до формування культурного потенціалу особистості студентів, їх духовного і морального самовдосконалення, оскільки студентський вік є періодом найбільш інтенсивного розвитку моральних структур особистості, її становлення як суб'єкта власної життєдіяльності .

Аналіз останніх досліджень. За останні роки опубліковано ряд монографій, тематичних збірок, спеціально присвячених вихованню студентської молоді, автори яких: Г. Шевченко, О. Олексюк, О. Семашко, Б. Нагорний, Д. Чернилевські, Л. Божович, І. Кулагіна, Л.Обухова, О. Орлов та інші.

Викладання основного матеріалу. Згідно з Законом України "Про освіту", освіта - це основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства. Одними з основних принципів освіти є гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей; органічний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, традиціями. Окрім того, у цьому документі зазначається, що освіта утверджує національну ідею, сприяє національній самоідентифікації, розвитку культури українського народу, оволодінню цінностями світової культури, загальнолюдськими надбаннями.

Студентство – це основна соціальна група, з якої треба починати формувати культуру та духовність. Однак це важко зробити без спеціально розробленої

виховної системи формування культури та духовності студентів сучасного вищого навчального закладу.

Духовність - специфічна людська якість, що характеризує мотивацію й сенс поведінки особистості. Духовність - позиція ціннісної свідомості, притаманна всім її формам - моральній, політичній, релігійній, естетичній, художній, але особливо значуща в сфері моральних відносин. Виховання духовності - це формування насамперед моральної свідомості: моральних норм, принципів, ідеалів, понять .

Сучасний період розвитку суспільства в нашій незалежній державі відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти, що дає змогу формувати духовно багате покоління людей. Але в умовах сучасної економічної кризи вихованню, як основному процесу формування духовності і культури студентів вищих навчальних закладів, приділяється дуже мало уваги. Наприклад, бракує коштів на освітні заклади.

Разом з тим є багато проблем, які не сприяють формуванню здорової духовності, культури, гуманістичних, ціннісних орієнтацій студентської молоді. Катастрофічно знижується інтерес у студентської молоді до класичної літератури, серйозної музики, театру; виникає загроза знецінення моральних, гуманістичних вартостей; виникає занепокоєння активізацій нерелігійних організацій, які намагаються залучити до себе молодь.

Зростає криміногенна ситуація, рівень злочинності, гостро постає проблема наркоманії, токсикоманії, збільшується кількість захворювань на СНІД. У період „ідеологічного хаосу ” саме молодь стає жертвою різноманітної екстремістської пропаганди, бо в умовах криз людина, а молода особливо, не здатна діяти на ґрунті власного розуміння об'єктивних закономірностей суспільного розвитку . А тому відбувається актуалізація як раціональних, так і псевдораціональних компонентів свідомості. Морально-культурне зубожіння та бездуховність – це докір усім нам.

Спонукаючи студентів до активної протидії проявам аморальності, правопорушенням, антигромадській діяльності – справа, яка потребує серйозної підготовки і копіткої праці всіх, хто причетний до освіти і виховання.

Виховний процес у вищих навчальних закладах освіти III- IV рівнів акредитації має здійснюватись за найактивнішої участі самих студентів.

Це передбачає співпрацю викладача-наставника і студента. Процес формування духовності студентів є педагогічним явищем. Це взаємодія педагог-студент, що включає такі етапи, як цілепокладання, переживання, осмислення, відношення, саморефлексія, моделювання, подолання тощо.

Для організації виховання студентів у навчальному процесі ректорати, всі без винятку кафедри мають спрямувати зусилля на те, щоб кожна лекція, практичне, семінарське чи лабораторне заняття мали виховну спрямованість, а виховання будь-якої навчальної дисципліни виховувало б у студентів не лише професійні якості, але й сприяло засвоєнню загальнолюдських норм моралі, підвищувало культурний рівень, виховувало почуття патріотизму, громадянської та національної гідності, активну життєву позицію в процесі державотворення.

Висновок. Таким чином, сьогодні перед вищими навчальними закладами України стоїть завдання постійного пошуку форм, шляхів і засобів органічного поєднання підготовки спеціалістів з формуванням в них культурного потенціалу і загальнолюдських духовних цінностей. Тобто формування у студентів глибокого наукового світогляду, високої моральної культури, справжньої інтелігентності. Засвоєння культурних і духовних цінностей є одним із аспектів саморозвитку студентської молоді. Можливості культури в процесі впливу на особистісний са-

морозвиток значущі. Культура і духовність стає якісною ознакою способу життя людей у матеріальній та духовній життєдіяльності в умовах та обставинах, що склалися. Однак потенціал може так і залишитися невикористаним, якщо не буде організовано спеціальних педагогічних умов для його реалізації. Врахування в освітньо-виховному процесі культури і духовності як одного з провідних факторів саморозвитку сприятиме усвідомленій інкультурації, самореалізації та самовдосконаленню студентської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про освіту" // ВВР.
2. Крылова Н.Б. Формирование культуры будущего специалиста.- М.: Высшая школа, 1990.- С.15
3. Клячкина Н.Л. (Самара) Формирование духовности: история и современность. - М., 2000. - С. 168-175.

ВПЛИВ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Антонян О.А., Аткиніна О.І.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Постановка проблеми. Розбудова української державності, проведення реформ, побудова громадянського суспільства неможливі без розвитку української духовності. Протягом років незалежності нашої держави основним завданням державного управління був розвиток економіки, тому вирішення проблем у духовній сфері суспільства відбувалося за залишковим принципом. Відсутність чіткої програми духовного відбудовування за залишковим принципом. Відсутність чіткої програми духовного відродження українського суспільства гальмувала втілення будь-яких реформ у всіх сферах суспільного життя [1].

Історичний досвід засвідчує, що держава слабне та руйнується, якщо життєдіяльність її громадян не підкріплюється єдиною ідеєю, стійкими духовними цінностями.

Проблема розвитку духовних цінностей у молоді належить до числа вічних проблем, інтерес до якої проявляли філософи, психологи, вчені, представники педагогічної теорії та практики.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Перші філософські праці з проблем розвитку духовної культури з'явилися на початку 60-х років. Після виходу в світ книги В.П.Тугаринова «Про цінності життя та культури» до цієї проблеми звернули увагу багато вчених: О.В. Медведєв, П.В. Симонов, Л.Н. Столович.

У вітчизняному науковому світі різні аспекти управління що до розвитку духовної сфери суспільства розглядали багато дослідників. Зокрема, важливою для аналізу сучасного стану управління щодо розвитку цінностей суспільства є праця Ю.П. Сурміна «Ціннісні процеси пострадянського суспільства: методологічний аспект», у якій автор розглядає проблеми духовного розвитку після розпаду Радянського Союзу, а відповідно і зміни ролі держави у духовному виробництві. Заслуговує на увагу і дослідження Г.Ситника «Національні цінності як основа прогресивного розвитку особистості, суспільства і держави», у якому автор наголошує що розвиток духовності народу і його перспективи, становлення державності України має базуватися на гармонійному поєднанні «загальнолюдських» та специфічних національних цінностей України.

Фундаментальною працею для висвітлення та розуміння проблем розвитку духовної культури в Україні є праця В.Андрущенка, Л. Губерського та М. Михальченка “Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз”, у якій висвітлюються та аналізуються проблеми взаємозв'язку культури, ідеології та особистості як суспільних феноменів.

Формування цілей статті. Необхідність вирішення проблем, які склалися в духовній сфері і ґрунтовний аналіз діяльності органів державної влади і вищих навчальних закладів щодо формування та розвитку духовних цінностей української студентської молоді як однієї із складових духовно-інтелектуального розвитку нації – все це зумовило мету даної статті: аналіз впливу системи освіти на духовний розвиток студентів вищих навчальних закладів.

Викладання основного матеріалу. Духовність – специфічна людська якість, що характеризує мотивацію й сенс поведінки особистості [2]. Виховання духовності – це формування насамперед моральної свідомості: моральних норм, принципів, ідеалів, понять.

Тому, духовна криза особистості – це втрата сенсу життя. Гострота вічних питань не залежить від віку, однак для молодих людей їхня невирішеність найчастіше призводить до глибокої психологічної кризи особистості.

Сучасну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як трагічну для більшості людей з погляду економічних і соціокультурних умов існування. Однак системною кризою є криза духовна. Це відчуття у величезній кількості людей безглуздість того життя, яке вони ведуть. Проблема педагогічних стереотипів, які існували у соціалістичному режимі функціонування вузів [3].

Дослідники вказують, що вуз діє як замкнутий розподільник знань, що повертає норму розвитку в режим виживання (М.А. Балабан, О.М. Леонтьєва). Духовний же розвиток студента відбувається під внутрішнім контролем особистого попиту, який відсутній у традиційній системі освіти.

Таким чином, назріла необхідність у теоретичній розробці проблем духовності, у реальному поверненні категорії “духовність” у педагогічну науку і практику.

Головною сферою соціальної активності студентства є навчання. По відношенню до навчального процесу випробовуються різні види духовної культури, вона служить своєрідним індикатором громадянської зрілості, розуміння своїх прав і обов'язків. Досягнутий студентами рівень духовності так чи інакше присутній в організації занять, культурі читання спеціальної літератури, оцінці значимості знань, що здобуваються, мотивації навчальної діяльності.

Висновки. Якщо обґрунтувати педагогічний аспект духовності, то це вирішить завдання щодо аргументації положення про духовність як результат формування і виховання, що приводить до становлення цілісної особистості, багатого духовним, смислбуттєвим змістом.

Духовний розвиток особистості на сьогоднішній день приймає загальнодержавне значення. Майбутнє нашої країни залежить від того рівня духовності, уваги, доброти, який отримує молодь від дорослих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фридман Л.М. Психологічний довідник викладача / Л.М. Фридман, І.Ю. Кулагіна.– М.: Просвіта, 1999. – 288 с.
2. Степаненко І. Метаморфози духовності в ландшафтах буття / І.Степаненко. – Харків: ОВС, 2002. – 256 с.
3. Проблеми соціального захисту молоді в умовах зміни соціально-економіч-

них відносин // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 1993.- Київ, 1993.

**ГАЗЕТА ЛУГАНСЬКА ПРАВДА ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ЛУГАНЩИНІ У 1920-Х РР.**

Барабаш Ю.В.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Важливу роль при науковому дослідженні в історії відіграє періодична преса, особливо та, яка представлена газетним фондом періоду, що співпадає з хронологічними межами теми дослідження.

Історія охорони здоров'я Луганщини періоду 20-х рр. ХХ ст. репрезентована у замітках на шпальтах Луганської правди. Оскільки на початку 20-х рр. ХХ ст. лютувала епідемія холери, то в основному замітки стосуються питань боротьби з холерою, які відображені у холерних заповідях. Зустрічаються виписки з циркулярів Народного комісаріату охорони здоров'я стосовно протихолерної кампанії. Окрім статистичних даних по захворюванням на холеру, містяться цифрові показники захворювань населення тифами, різачкою та венеричними захворюваннями.

На сторінках Луганської правди відображена також демографічна ситуація регіону, яка досить різко коливалась у зв'язку з гострим епідемічним станом в країні.

Окрім санітарно-епідемічного стану, містяться замітки про соціальні захворювання на Луганщині (туберкульоз, венеричні захворювання та ін.), відображена робота медиків та медичних закладів у боротьбі з ними. У деякій мірі висвітлено питання будівництва лікарень та диспансерів, а також функціонування зубних амбулаторій міста Луганськ.

Зустрічаються скарги населення щодо кваліфікації медичних кадрів та роботи станції швидкої допомоги. В свою чергу, населення досить часто підривало роботу карети швидкої допомоги, оскільки виклики швидкої досить часто виявлялися недейсними.

То ж усі ці дані є допоміжним фактичним матеріалом з історії охорони здоров'я Луганщини у 1920-х рр.

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДІТОРНОЇ РОБОТИ З ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА ЗАСОБАМИ
ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Барилко С. М.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

У новітніх концепціях виховання сучасної людини (Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття), Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті) одним із стратегічних завдань є створення сприятливого середовища для формування творчої особистості майбутнього фахівця, реалізації та самореалізації його природних задатків, здібностей і можливостей у

навчально-виховному процесі. Такий гуманістичний підхід орієнтує на розвиток особистості, її цінності, особистісну свободу, самотворчість у всіх сферах діяльності. Отже, формування особистості, здатної до творчої діяльності є актуальним завданням сучасної освіти.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковане розв’язання даної проблеми і на які спирається автор

Психолого-педагогічні аспекти формування творчої особистості розглядаються в дослідженнях В.Алфімова, Б.Ананьєва, І.Беха, Д.Богоявленської, С.Бондаренко, О.Кульчицької, Н.Мартинович, Г.Андерсена, Ф.Баррона, А.Маслоу, А.Осборна, К.Роджерса, К.Тейлора та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Оскільки, як зазначають провідні вітчизняні вчені (Г.Костюк, О.Леонтьєв, С.Максименко, В.Моляко, Я.Пономарьов та ін.), творчість особистості формується як у шкільні, так і в студентські роки, то вища школа покликана відіграти провідну роль у творчому розвитку студентів. Проте, в сучасній педагогіці існують певні прогалини щодо творчого розвитку студентства засобами зарубіжної літератури. Крім того, великий виховний потенціал зарубіжної літератури у процесі творчого становлення студентів залишається поза увагою педагогів та психологів. Формування творчої особистості студентів має здійснюватися не тільки в аудиторії (на лекціях і практичних заняттях), але і в позанавчальній діяльності.

Формування цілей статті (постанова завдання)

У даній статті узагальнено деякий досвід роботи зі студентами-майбутніми перекладачами у позааудиторній роботі.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Сучасні філософи розглядають творчість як еволюціонуючу форму активності людей, що виражається в різноманітних видах діяльності і веде до розвитку особистості. Значущим в аспекті нашого дослідження є висновки О.Потебні у галузі психології мови, в яких автор, аналізуючи структуру поетичної творчості, розкриває психологічну структуру слова, виділяє його зміст, зовнішню та внутрішню форми.

Ми згодні з думкою В.Алфімова, що творча особистість – це такий тип особистості, для якого характерні постійне прагнення до самореалізації, стійка спрямованість на творчість, результат якої обумовлюється розвинутими творчими здібностями. Вчений виділяє показники, які особливо характеризують творчу особистість, - креативність, інтуїцію, творчу уяву, оригінальність мислення, асоціативність мислення. Знання якостей творчої особистості студентів дозволяє своєчасно виявити їх творчі здібності. З урахуванням теоретичного і практичного досвіду з цього питання встановлено, що формування творчої особистості, стрижнем якої є потреба у творчості, відбувається у процесі творчої діяльності.

У статті доведено важливість формування творчої особистості студентів засобами зарубіжної літератури, зокрема у позааудиторній роботі. Так, на кафедрі теорії і практики перекладу германських і романських мов філологічного факультету Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля добра традиція: проводити конкурс студентського художнього перекладу.

Вперше конкурс відбувся у листопаді 2007 року. Він пройшов дуже вдало. Тридцять студентів брали в ньому участь. Найкращі студентські переклади було опубліковано в збірці „Матеріали I-го Студентського Конкурсу художнього перекладу”. Минулого року на конкурс було подано 50 перекладів. Студентам-майбутнім перекладачам було запропоновано зробити переклади літературних творів видатних англійських, американських, німецьких і французьких авторів.

Велику роль у розвитку літературної творчості студентів відіграє поезія, тому ми б хотіли більш детально зупинитися на перекладі поетичних творів. Безпосередньо літературно-творча діяльність успішно сприяє розвитку метафоричності, поетичності, образності мислення, естетиці словесної творчості. Саме такі якості продемонстрували переможці II-го студентського конкурсу художнього перекладу. Перше місце у Конкурсі-2008 в номінації «Переклад поезії з англійської мови українською» посіла студентка Спінеева Олена (ФФ-351), найкращий переклад у номінації «Переклад поезії з англійської мови російською» зроблено студенткою Образцовою Ольгою (ФФ-351). Переклади, зроблені майбутніми перекладачами, є цікавими, і, на думку журі, заслуговують найвищої оцінки. Завдяки літературної творчості майбутні фахівці включалися у процес співтворчості з митцем. Літературно-творча діяльність розвиває підвищену емоційність, багатство художніх асоціацій, формує потребу у творчій діяльності. Творча природа літератури відкриває особливо великі можливості для розвитку творчого потенціалу майбутніх перекладачів.

Таким чином, зарубіжна література посідає одне із провідних місць у вихованні творчої особистості студентів, вона має особливий імпульс для розвитку творчих здібностей, допомагає сформувати вміння творити й плідно працювати.

ДУХОВНОСТЬ, КУЛЬТУРА, МИРОВОЗЗРЕНИЕ КАК ЦЕННОСТИ СОВРЕМЕННОГО ВУЗОВСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Белых А.С.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Актуальность и постановка проблемы. В современных условиях приобретает важное значение поиск и разработка аксиологических основ высшего образования, позволяющих конструировать продуктивную модель формирования личности будущего специалиста высшей квалификации. Решение этой проблемы позволит уточнить содержание образования, определить векторы личностного и духовного развития студентов.

Анализ последних исследований и публикаций. Эта проблема исследовалась в работах Артамоновой Е.И., Е.В.Бондарчук, Г.В.Позезейко, Г.В.Рыбкина. В их трудах рассмотрено становление мировоззрения учащейся молодежи, его гуманистические, общие и профессиональные характеристики, однако факторы, влияющие на его становление и развитие, рассмотрены недостаточно.

Цель статьи состоит в раскрытии духовной, культурной и мировоззренческой составляющих содержания образования в современном вузе.

Изложение основного материала исследования с полным обоснованием полученных научных результатов.

Принципиальною характеристикою сучасного освіти є гуманістичний характер, основу якого складає аксіологічний компонент. Він розкриває спільність і різницю цінностей культур, традицій виховання, характер міжкультурних комунікацій, розкриваючих життєві значення народів і їх творчої діяльності. В сучасній вищій освіті повинні бути відображені наступні проблеми: представлення про людину як про вищу цінність, головний носій всієї системи цінностей і його благо є міра всіх речей; представлення про інтелектуальну і економічну свободу, моральну автономію, соціальну суверенність; здатність до вільного самовираження в полікультурному середовищі; загальнолюдські норми гуманістичної моралі; культивування гуманістичних якостей особистості; повага до гідності і прав людини незалежно від його расової, професійної, етнічної і соціальної приналежності; способів різноманітного вираження свого «Я» в полікультурному просторі; гуманне ставлення між людьми.

Іншими словами, сучасний процес навчання дозволяє студентам не втрачати в цьому світі, відчувати себе більш впевнено в світі, що вимагає постійного культурного вибору, вводить в світ духовної культури.

Духовність є здатність людини орієнтуватися на цінності і визначатися по відношенню до них. Суттєвим ознакою духовності є альтернативність. Духовність передбачає широкий діапазон широкого кола цінностей. Тому духовність має в виду орієнтацію на інтегральні цінності людства.

Світосвітлення продукує картину світу, яка у кожного людини є багатогранною і від якої залежить багатогранність його особистості. З'явлення і розвиток картини світу, інших світосвітленських продуктів, самого світосвітлення є творчим створюючим актом.

Розвиток світосвітлення йде по шляху створення нових оцінок реальності. Включення нових об'єктів і предметів в цей процес не є головним. Горазд більш важливе значення має синтез нових концепцій, гіпотез і всього того, що називається світосвітленським відповім на питання. Тому духовність так важлива в структурі світосвітлення, вона виконує функцію стержня, матриці, які не дозволяють системі розвалитися. Саме тому світосвітлення кожного окремого людини змінюється і розвивається, залишаючись його світосвітленням.

Духовність синтезує в собі свідомість, цінність, потребу, моральність, мораль, емоційні і інтелектуальні можливості людини, творчу діяльність. Поняття «духовність» виражає інтегральну характеристику ціннісно-смыслову сфери особистості. Її характеристиками є пріоритетність духовних цінностей з присущою їм моральною домікантою і відображених в життєвих значеннях, в прагненні особистості до самосовершенствования на основі глибшого самосвідчення і орієнтації на вищі цінності буття. Введення системи цих цінностей в живий практичний педагогічний процес університету має велике значення.

Завдання формування сучасного світосвітлення складає в з'єднанні наукового пошуку і людяності, то є в спробі з'єднати морально нейтральне знання з моральною відповідальністю особистості. Виходячи з сказаного, ми можемо інакше поглянути на проблему духовності, розділив думку Е.К.Быстрицкого: «не можна бути духовним, не будучи практичним»(1991).

Решение этой задачи позволит личности сконструировать такое мировоззрение, которое позволило бы освоить единство мира и осмыслить его как мир в целом.

Все сказанное свидетельствует о том, что мировоззрение дополняется еще одной характеристикой – культурой. Она рассматривается в учебном процессе как идеал общественного и индивидуального развития, выносимый за пределы актуального бытия. Культура «размыкает человеческое бытие» освоенное человеком, открывая для него новое пространство для культурного освоения. Культура понимается как духовно-практическая деятельность, которая проходит в рамках конструирования мировоззрения.

ДУХОВНО-ЦІННІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА У ВІТЧИЗНЯНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Бєлих Т.В.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Оновлення суспільства відбувається лише тоді, коли оновлюються людські душі. І якщо відродження нашого суспільства можливе, то тільки тому, що саме школі ще вдається, незважаючи на усі труднощі і проблеми, утримувати моральні висоти, саме в школі ще не забуті такі поняття, як честь, обов'язок, громадянськість, вона допомагає не тільки утриматися від духовного падіння, але піднятися до рівня шляхетних людських почуттів, прагнень, вчинків. У цих умовах особливо гостро постало питання про цілі виховання підростаючого покоління, виховання духовно багатой, творчо розвиненої, соціально відповідальної і вільної особистості.

Коли пишуть про роль вчителя у виховній роботі, треба розуміти, що мається на увазі не стільки виховання під час викладання навчального матеріалу, а робота вчителя як класного керівника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. На педагогічному рівні проблему духовного розвитку особистості вирішують сьогодні М. Євтух, В. Бондар, В. Бутенко, Л. Вовк, О. Мороз, Г. Падалка, Г. Шевченко та ін. Роботу класного керівника, в тому числі з морального і духовного виховання, вивчають К. Ащеулова, К. Бодіна, Є. Оржховська, І. Рожнятовська, Л. Рогозіна, Г. Середюк, Н. Щуркова

Формування цілей: акцентувати увагу на тому, що класне керівництво має значний духовний потенціал для формування духовних цінностей підростаючого покоління можливості найповнішого викорис якого потребують подальшого вивчення.

Викладення основного матеріалу дослідження. Незважаючи на різноманіття поглядів і аргументів, привертає увагу той факт, що у всякому разі дитину потрібно виховати Людиною, тобто у всі часи і при будь-якому політичному устрої необхідно розвивати закладені в дитину природою дарування, виховувати її такою, що вмє з користю працювати для свого народу, розумною і гуманною. Класний керівник - вчитель школи, який здійснює поряд з викладанням загальну роботу з організації та виховання учнівського колективу певного класу. Щодо функцій та обов'язків, на основі вивчення історії вітчизняного інституту класного керівництва можна зробити висновок, що в цілому вони суттєво не змінилися, а шкільна практика майже двох століть лише підтвердила значущість і необхідність цієї посади.

Положення про середню загальноосвітню школу України ("Освіта" — 1991. -

12 липня) узагальнює: класний керівник здійснює повсякденне керівництво навчально-виховною роботою в класі, призначається адміністрацією школи з числа вчителів, що викладають у даному класі. Класний керівник забезпечує єдність педагогічних вимог з боку сім'ї та школи; організує в разі необхідності допомогу учням (навчальну, матеріальну, моральну); проводить заходи, які передбачають зміцнення здоров'я учнів; організує суспільно корисну працю учнів; веде документацію класу; будує свої взаємини з дітьми і їх батьками на демократичних началах, співробітництві, сприяє розвитку самоврядування учнів.

За думкою сучасних українських науковців О. Олексюк і М. Ткач, духовний потенціал як інтегральне явище відображує органічний взаємозв'язок вищих духовних цінностей — Істини, Добра, Краси, об'єднує в єдине ціле духовні сутнісні сили, можливості їхньої актуалізації в цілеспрямованій діяльності та наддіяльнісних відношеннях. Як видно, Щодо духовно-ціннісного потенціалу класного керівництва, Такий концептуальний підхід ґрунтується також на морально-естетичному досвіді і включає професійну компетентність, спрямовану на формування духовного потенціалу молоді. Він унеобхіднює поглиблений, проблемно спрямований методологічний пошук, використання нової системи методологічних принципів сучасної філософії освіти.

По визначенню, робота класного керівника - системна діяльність, побудована на основі програми виховання всього освітнього закладу, аналізу попередньої діяльності, особистісно орієнтованого підходу з урахуванням актуальних завдань, ситуації в класному колективі, міжнетнічних, міжконфесійних відносин. Педагог також приймає до уваги рівень вихованості учнів, соціальні та матеріальні умови їх життя, сімейні обставини. Тобто класний керівник у школі - це педагог, який організовує, спрямовує та координує не тільки позаурочну виховну роботу, але й усе шкільне життя дитини, спираючись на системний підхід, забезпечує оптимальний вибір методів і форм виховної роботи для даного колективу, щоб якісно, з найменшою затратою сил і часу, вирішити поставлене завдання. Тільки вибір потрібних саме в даних умовах методів і форм дасть можливість досягти необхідних результатів, не переван тажуючи учнівський і педагогічний колективи великою кількістю заходів.

ПЕДАГОГИКА КАК НАУКА В ВЫСШЕМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Болотчева К.В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Предлагаем понимать под педагогикой
только педагогическую науку, а не практику, не
искусство, не педагогическую систему.

(В. В. Краевский)

На пороге III тысячелетия в новой социальной ситуации в Украине на фоне глобализации, экологизации, гуманизации и информатизации всех сторон жизни общества цели высшего профессионального образования претерпевают изменения. В период информационного взрыва, когда информация удваивается каждые 5 лет, нет возможности за сравнительно короткий период обучения в вузе ознакомить студента со всей информацией, необходимой ему в профессио-

нальної діяльності.

Поэтому на первый план выходит задача обучить студента современному научному языку, вероятностному стилю мышления, быстрому восприятию новых идей, привить потребность к самоусовершенствованию, навыки самообразования.

Отсюда роль педагогики как науки заключается не только в дидактике, на основании которой организуется учебный процесс с ориентацией на достижение Государственного образовательного стандарта по специальности, но интегративная функция педагогической теории видится в том, чтобы научить обосновывать опыт эмоционально-ценностной, творческой деятельности, не просто сохранить собственную субъектность в стрессовых ситуациях и критерии выработки стратегии профессионально-личностного развития.

Педагогическая реальность высшей школы заключается в том, что хотя акцент переносится с парадигмы знаниевой на личностную, во многом это носит декларативный характер. Появились разнообразные технологии обучения (проблемное, контекстное, модульное, личностно-ориентированное и т. д.), но внедрение их в вузах идет без ориентации на уровень развития дидактики, эмпирически, и при отсутствии ожидаемого результата от одной технологии отказываются, переходя к другой.

Научных работ, посвященных неудачам внедрения педагогических новаций, в высшей школе нет. Широкомасштабных педагогических исследований с обоснованием целесообразности применения конкретной технологии обучения сравнительно с другими при изучении специальных дисциплин не проводится.

В вузе мы имеем дело с педагогикой-практикой, педагогика как наука остается где-то вне стен вуза. Гуманизация в педагогике подразумевает создание способов реализации личностно-ориентированных целей образования, и применительно к высшему профессиональному образованию необходимы научные разработки по каждой конкретной специальной дисциплине.

Вернуть педагогику в вузы можно лишь планируя научные диссертационные исследования по педагогике.

ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бондар Ю.В.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Вивченням питання духовності займалися представники різних історичних епох і наукових напрямів: філософи, теологи, художники, лікарі, психологи, педагоги. До них можна віднести Сократа, Анаксагора, Алкмеона, Геракліта (античність); Фому Аквінського (середньовіччя); Д.Юма, Г.Гегеля, Т.Гоббса, Д.Локка, В.Вернадського, Ф.Достоевського (новий час) та ін. На сучасному етапі до розробки питань духовності, а саме духовно-морального потенціалу особистості звертаються такі вчені: М.Михалкович, К.Гавриловець, О.Бородич, Є.Верещак, С.Максименко, М.Савчин, Н.Буруковська, П.Сімонов, Т.Єршов, В.Пономаренко та інші.

Під поняттям «духовність» більшість учених розуміють «складну багатовимірну систему ціннісних орієнтацій, що тісно пов'язані з провідними життєвими цілями та мораллю християнства» [4, с.17]. Політологічний словник дає нам визначення ціннісних орієнтацій як сукупності світоглядних цінностей, цінностей мистецтва (представлених уявленнями прекрасного та естетичним ідеалом), цін-

ностей науки (які є втіленням знання), національних цінностей, цінностей релігії.

Аналіз складників духовності людини та постійне перебування у студентському середовищі дає право нам стверджувати, що сьогодні відбувається дефіцит духовної культури. Оскільки найважливішим джерелом формування духовності є освітній процес, то одним із найбільш актуальних завдань освіти на сьогодні є духовний розвиток молодого покоління.

На нашу думку, духовний розвиток студентів – це розвиток системи уявлень про найвищі духовні багатства народу (характер, світогляд, мораль, ідеологія); про національні цінності та ідеали, які дають можливість відчувати себе частиною нації, виявити свою причетність до її історії, традицій, культури. Також обов'язковими умовами цього процесу є розвиток студента як суб'єкта активної творчої діяльності, який спрямовуватиме свою творчість на користь власному народу й державі.

Важливим засобом вирішення поставлених завдань є українська література, яка за влучним висловом Ж. Вінчури є могутнім джерелом національної духовності, своєрідним генетичним кодом, пам'яттю народу. Саме на заняттях з української літератури студентами не тільки засвоюється система літературних знань, умінь і навичок, а й розвиваються їхні творчі здібності, формуються високі моральні якості.

На сучасному етапі виховання почуття патріотизму, любові та поваги до духовних багатств і національних цінностей народу стає можливим завдяки вивченню письменницької мемуаристики. У ній показано важливі кроки на шляху націєтворення нашого народу. Наприклад, листи, щоденники, мемуари українських письменників ХІХ ст. є свідченнями зміни становища української мови в суспільному житті, бурхливого розвитку національної ідеї та національної самосвідомості. В.Ю.Пустовіт зазначає: «Бурхливий розвиток суспільства на межі третього тисячоліття показав, що немає майбутнього без використання надбань минулого, тієї спадщини, яку творили перші речники національної ідеї» [3, с.5].

Творча уява студентів розвивається під час роботи над художнім твором. У них формується образне, поетичне бачення світу, особлива емоційна вразливість, розвивається здатність реагувати на експресію слова. Література безпосередньо звертається до людини, до її внутрішнього світу. Вона викликає нові асоціації, якими багата уява кожної особистості, а тому й виникає багатоманітність прочитань. «Таким чином, з одного боку в свідомості читача відбивається той обсяг думок і почуттів, який безпосередньо задуманий самим письменником, а з другого - у процесі сприйняття твору з'являються нові думки, почуття, враження» [4, с.18]. Тобто література не лише знайомить студентів з певними духовними цінностями, а й допомагає відкрити їх, активізувати творчу уяву, викликати у них політ фантазії.

Також важливе місце у процесі розвитку творчої ініціативи студентів посідає епістолярна спадщина письменників. Це пов'язано з надзвичайною розмаїтістю напрямів для дослідження, адже письменницькі кореспонденції «дають насамперед багатющий матеріал для пізнання особистості й духовного світу їх авторів, оточення й епохи, в яку вони жили і працювали»[2, с.87]. Таким чином, головними цілями освітнього процесу є розвиток духовності студентства, що включає в себе любов і повагу до найвищих національних цінностей і духовних багатств народу, а також розвиток творчої ініціативи молоді. Для викладачів опорним пунктом у цій діяльності стане активне використання багатств мемуарної спадщини письменників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінчура Ж. Формування культуромовної особистості на сучасному уроці української літератури // Українська мова і література в школі. – 2008. – № 6.
2. Ляхова Ж. Теоретичні питання дослідження епістолярію українського письменства // Літературознавство: Матеріали III конгресу Міжнародної асоціації україністів. – К., 1996.
3. Пустовіт В.Ю. Проблеми націєтворення в мемуарному дискурсі вітчизняних письменників XIX століття. Монографія. – Луганськ, 2008.
4. Чумак Т. Є.А.Пасічник про сприйняття учнями духовних орієнтирів творчості письменників // Українська мова і література в школі. – 2007. – № 1.

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ**

Бугоркова Н.С.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Соціальні та економічні перетворення, що відбуваються в нашій країні, відбиваються на всій системі суспільних відносин і на системі освіти, як одного з головних чинників формування цих відносин. За наявності

конкуренції на ринку праці якість підготовки фахівця сьогодні визначається його готовністю до ефективної професійної діяльності, здатністю до адаптації в умовах сучасного світу, який швидко змінюється, володінням професійними вміннями та навичками, вмінням використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Враховуючи основні положення Болонської декларації, вища школа повинна не тільки давати професійні знання, уміння і навички, але й формувати ключові компетенції, серед яких виділяють комунікативну, пов'язану з володінням усно-мовленнєвим та письмовим спілкуванням рідною та іноземними мовами. Проблема комунікативно-професійної компетенції студентів є відбиттям об'єктивних потреб суспільства в підготовці спеціалістів. Необхідним компонентом загальної культури фахівців у будь-якій галузі, котрий значною мірою визначає успіх їх професійної діяльності, є вільне володіння українською літературною мовою, уміння використовувати її як інструмент ефективного професійного і міжособистісного спілкування. Метою викладання дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" є формування у студентів цілісної системи мовних знань, необхідних для успішного мовленнєвого спілкування, що передбачає закріплення і удосконалення навичок володіння нормами літературної мови, підвищення рівня комунікативної компетенції як компонента професійної підготовки майбутнього фахівця в галузі права.

Юрист повинен викладати свої судження надзвичайно конкретно, оскільки юриспруденція передбачає сувору визначеність. Разом з тим майбутній правник повинен відбирати мовленнєві засоби з урахуванням ситуації, уникати тавтології, плеоназму, багатозначності, мовленнєвих помилок. Слово – основний інструмент у будь-якій сфері професійної діяльності юриста, і це потребує уважного ставлення до мовного вираження правових норм. Юрист повинен володіти розвинутим писемним мовленням, здатністю до швидкого узагальнення інформації, умінням дати писемний опис подій. Важливою умовою формування професійно

вагомим якостей особистості, успішної професійної діяльності є висока культура мовленнєвої комунікації. На жаль, сьогодні характерним є зниження мовленнєвої культури, засмічення її іншомовною, просторічною, жаргонною лексикою. Для роботи над темою “Лексичні норми мови професійного спілкування” розроблено комплекс завдань і вправ, спрямованих на формування таких особливо важливих для юриста якостей мовлення, як правильність слововживання, точність, однозначність, логічність, чистота, виразність. Розглядаються труднощі, пов’язані з уживанням синонімів, паронімів, омонімів, слів іншомовного походження в мові права, причини порушення смислової точності мовлення, аналізується така специфічна форма побутування мови в Україні, як суржик. Ефективними є завдання, спрямовані на пошук нормативних лексичних та граматичних варіантів, заміну недоречних слів, редагування речень.

Студенти, працюючи над текстами документів, знайомляться, зокрема, з такою особливістю мови права, як використання кліше, що є необхідними елементами професійного мовлення юристів і сприяють однозначному, лаконічному висловленню думки (ставити за вину, давність вийшла, висновок на обвинувачення, передсудове ув’язнення, кримінально карне діяння). Основою професійної комунікації правника є юридична термінологія, тому на заняттях студенти розглядають особливості фахової лексики, способи творення юридичних термінів, досліджують труднощі їх перекладу, опрацьовують юридичні словники та інші лексикографічні джерела. Усі ці види роботи сприяють формуванню мовно-термінологічної компетенції. Актуальними для східного регіону є питання, пов’язані з перекладом текстів фахового спрямування українською мовою. Лінгвісти вважають юридичний переклад одним з найбільш складних видів перекладу. Він повинен бути точним, зрозумілим, достовірним. Для цього треба мати певні знання, вміння, навички, а також необхідну перекладацьку компетенцію. Застосування на заняттях такого виду завдань сприяє виробленню уважного ставлення до матеріалу та вибору слова, формуванню уміння доцільно використовувати мовні засоби, зіставляти лінгвістичні явища.

Практично будь-яка діяльність юриста пов’язана зі спілкуванням у найрізноманітніших сферах, воно часто складає основний зміст його роботи і є не звичайним побутовим спілкуванням, а має характер професійного. Тому метою занять з усного професійного мовлення є розвиток мовленнєвої майстерності для підготовки до складних професійних комунікативних завдань, формування вміння спрямовувати діалог відповідно до мети професійної діяльності, враховуючи особливості співрозмовника, уміння формулювати питання, обґрунтовувати рішення; підвищення культури розмовного мовлення, навчання засобам встановлення і підтримки доброзичливих стосунків мовців. Для переходу до реальної комунікації в ситуаціях, типових для майбутньої професійної діяльності (візит до нотаріуса, зустріч з адвокатом, працевлаштування на посаду юрисконсульта), доцільним є застосування в навчальному процесі ділових ігор, дидактична функція яких полягає в тому, щоб через гру певної моделі поведінки, реалізовувати практику в усному професійному спілкуванні.

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕЙ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ Л.С.
ВИГОТСЬКОГО В ТЕОРІЯХ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ**

Булах І.П.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями

Л.С. Виготській встиг намітити лише загальні контури принципово нового підходу до розвитку психіки, його подальша розробка пов'язана з іменами його співробітників і учнів (П.Я. Гальперін, В.В. Давидов, О.В. Запорожець, Г.С. Костюк, О.Н. Леонтьєв, А.Р. Лурія, С.Д.Максименко, С.Л. Рубінштейн, Д.Б. Ельконін і ін.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Згідно теорії Л.С. Виготського, А.Н. Леонтьєва і їх послідовників процеси навчання і виховання не самі по собі безпосередньо розвивають людину, а лише тоді, коли вони мають форму учбової діяльності і, відповідний зміст, що сприяють формуванню тих або інших типів діяльності в певних вікових групах. людину, а лише тоді, коли вони мають форму учбової діяльності і, відповідний зміст, що сприяють формуванню тих або інших типів діяльності в певних вікових групах.

Виділення невирішених її частин.

Одним з найважливіших результатів розвитку культурно-історичної концепції Л.С. Виготського з'явилася створення на її теоретичних позиціях нових концепцій освіти, за якими закріпився термін – "розвивальне навчання". Сучасна освітня практика має декілька достатньо відомих теорій розвивального навчання школярів і велику кількість підходів до навчання. Як розібратися в такому різноманітті? Теоретики учбової діяльності стверджують, що в сучасних умовах розвитку освіти найбільш прийнятна та теорія, початкові ідеї якої містяться в науковій школі Л.С. Виготського.

Формування цілей. Автор поставив за мету визначити трансформації концепції Л.С.Виготського в теоріях розвиваючого навчання.

Викладання основного матеріалу дослідження.

До найбільш відомих і розроблених теорій розвиваючого навчання відносяться три: теорія розвиваючого навчання Д.Б. Ельконіна – В.В. Давидова, теорія Л.В.Занкова і теорія діалогу культур В.С.Біблера. Відомо, що розвиток — один з необхідних результатів будь-якого педагогічно розумного навчання. Згідно з В.В.Репкіним, якщо школа вважає, що головне її завдання це передача міцних і глибоких знань основ наук і підготовка учнів "до життя", то розвиток їх виявляється "побічним" результатом навчання. Найважливіші принципи на яких будується розвиваюче навчання (система Д.Б.Ельконіна–В.В.Давидова) – це принцип «пошуку» («квазідослідження»), «задачний» принцип (зміст навчання будується як система учбових завдань), принцип змістовного узагальнення, принцип моделювання, принцип руху від загального до конкретного, принцип відповідності учбового змісту і організаційних форм (наприклад, загальнокласна, групова дискусія). Всі ці принципи закономірно витікають з положень культурно-історичної концепції Л.С.Виготського. Організувати таке навчання можна тільки у формі учбової діяльності, одна з головних цілей якої полягає в розвитку у школяра зацікавленості і потреби в самозміні, перетворенні школяра в учня. Особливий зміст освіти і нова форма активності дитини (учбова діяльність) міняє позицію педагога, процес навчання набуває характер співпраці.

В світлі основних положень теорії Л.В. Виготського представляє особливий інтерес підхід до навчання Л.В. Занкова. Його колектив, створений в кінці 50-х рр, протягом багатьох років вивчав проблеми розвиваючого навчання шляхом проведення формуючого експерименту. Цей колектив розробив нову дидактичну систему розвивального навчання молодших школярів, направлену на їх загальний психічний розвиток. Система Л.В.Занкова має наступні взаємозв'язані принципи: навчання на високому рівні труднощі; провідна роль теоретичних знань; вивчення матеріалу повинне йти високими темпами; усвідомлення школярами процесу навчання; систематична робота над розвитком всіх учнів. Методика експериментального початкового навчання, що реалізовує принципи нової дидактики, була направлена на те, щоб формувати у дітей самостійну, творчу думку, пов'язану з живими емоціями, та з вольовою сферою. Це сприяло подоланню монотонності і нудьги самого учення.

Розуміння змісту освіти, що розвиває формується в логіці концепції "Школи діалогу культур" (В.С. Біблер, С.Ю. Курганів). У 80-і рр. В.С. Біблер і його співробітники почали теоретичні і експериментальні дослідження в області діалогу культур. В.С. Біблер вважав, що людські культури знаходяться у постійному спілкуванні. Оскільки кожна існуюча в історії культура вельми своєрідна і несхожа до інших, то їх спілкування є діалогом. Зміст "школи діалогу культур" якраз і є діалог античної, середньовічної культури і культури нового часу. Теорія і експериментальна практика описаного типу освіти має виражений розвивальний характер, хоч і вимагає розгорненого експериментального психологічного обґрунтування.

Як висновок відзначимо, що інтерес до теорій розвивального навчання пов'язаний перш за все з новими реаліями освіти, вступом України до Болонського процесу і переглядом форм навчання на користь самостійної роботи студента. Перед університетською освітою ставиться задача організації такої навчальної діяльності у якій здійснювався розумовий і особистісний розвиток студента. Для цього потрібні умови співробітництва та ставлення до студента як до суб'єкта пізнавальної діяльності.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Вебер К.В., Антонян О.А.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Постановка проблеми. Проблема здоров'я української молоді є глобальною проблемою, що особливо гостро постала на початку ХХІ століття. Тому є необхідність впровадження політики здорового способу життя у молодіжному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування здорового способу життя досить ретельно висвітлюється в багатьох соціально-філософських, педагогічних, соціологічних, медичних працях. Особливої актуалізації ця проблематика набула у другій половині ХХ століття як у світі в цілому, так й в Україні. Найбільш актуальними публікаціями в рішенні цієї проблеми є: стаття М.З. Крука, кандидата педагогічних наук, «Суперечності процесу формування здорового способу життя студіюючої молоді» [1], та матеріали Міжнародної науково-практичної конференції з валеології «Формування, збереження і зміцнення здоров'я підростаючого покоління як

обов'язковий компонент системи національної освіти» [2].

Мета статті полягає в:

- виявленні чинників виникнення проблеми формування здорового образу життя студентів;
- розкритті основних засобів впливу на формування здорового способу життя студентів.

Викладання основного матеріалу статті. Раніше олімпійський девіз «CITIUS, ARTIUS, FORTIUS» («Вище, скоріше, сильніше») лунав з кожних вуст, але в теперішній час все менше пригадують ці слова. Кожен бажав бути найкращим в спорті, в науці, в будь-якій сфері діяльності та при цьому не втрачати людяності та моральності. Та наше нинішнє суспільство, зокрема молодь, вже не має ідейності свого подальшого життя, тому не бачить сенсу в збереженні свого здоров'я та веденні здорового образу життя.

Чому так трапилось? Чому люди перестали дбати про своє здоров'я?

Є своєрідна складність вивчення цієї проблеми тому, що питання можливості (або неможливості) вести здоровий спосіб життя надзвичайно суб'єктивне [3].

Наявність багатьох факторів, що вплинули на процес деградації молоді беззаперечно. Можна виділити такі найголовніші фактори:

- відсутність духовного виховання, моральних цінностей та ідеології українського суспільства;
- наявність шкідливих для здоров'я спокус: куріння, вживання алкогольних напоїв та наркотиків;
- занижений для нормального життя рівень екологічних умов;
- комп'ютеризація суспільства, що має як позитивний так і негативний ефект;
- недостатній контроль життя молоді з боку законодавства.

В Україні відсутні концепції розвитку медичного права та законодавчого забезпечення здорового способу життя, що дали б змогу визначати загальні підходи, структуру, порядок (черговість) розроблення і прийняття законів. Тому завданням держави є створення умов для позитивного свідомого вибору засад саме здорового способу життя. Політика щодо формування у молоді засад здорового способу життя має забезпечувати всі необхідні компоненти: надавати інформаційну базу, забезпечувати практичні можливості, сприяти створенню соціально-економічних спроможностей для кожної молодої людини, незалежно від її походження, статусу, помешкання та інших соціальних ознак [3].

Важливе місце в діяльності по формуванню здорового способу життя молоді посідають інформаційні засоби пропаганди засад здорового способу життя. Вони різні, але насамперед це телебачення, радіо та преса.

Потрібно докласти багато зусиль до налагодження ритму життя студента, дотримання їм здорового сну, гігієни, техніки безпеки, заохочення до спорту, спілкуванню з природою та ін., що могло би сприяти його гармонічному розвитку та вибору здорового способу життя.

І тільки тоді загальноприйняте у міжнародному співтоваристві визначення здоров'я, викладене в Преамбулі Статуту ВООЗ (1948 р.): "Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад" матиме своє первородне значення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суперечності процесу формування здорового способу життя студіюючої молоді [Електронний ресурс] / М.З. Крук. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/2205/1/14.pdf>.

2. Формування, збереження і зміцнення здоров'я підростаючого покоління як обов'язковий компонент системи національної освіти // Матеріали Міжнародної

наук.-практ. конф. з валеології 22-24 жовтня 1996 р. – Дніпропетровськ, 1996. – С. 3.

3. Яременко О. Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи / О.Яременко, О.Балакірева, О.Вакуленко та ін. - К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 207 с.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У КОЛЕДЖІ СНУ ІМ. В. ДАЛЯ

Гарнагін О.І.

Коледж СНУ імені Володимира Дала

Невгамовний ритм сьогодення, не завжди здоровий спосіб життя, розумове перевантаження, гіподинамія, комп'ютеризація, екологічна проблема, невисока культура харчування - все це призводить до того, що дуже різко падає рівень здоров'я, як дітей та юнацтва, так і дорослих. Здоровий спосіб життя – це активна діяльність людей, спрямована на збереження і поліпшення власного здоров'я, оздоровлення організму, боротьбу зі шкідливими звичками та факторами ризику для здоров'я, формування позитивної психологічної установки на збереження, зміцнення й примноження не тільки власного здоров'я, а й здоров'я оточуючих.

Проблеми формування здорового способу життя студентів у нових соціально-економічних умовах в Україні набувають особливої актуальності. Сприяння здоров'ю та здоровому способу життя визначене законодавством України, як один із напрямів державної політики охорони здоров'я. Концепція державної фізкультурно-спортивної політики полягає у переході від формальної погоні за масовістю – до рекреаційно-оздоровчого та профілактичного ефекту, утвердження здорового способу життя.

Формування здорового способу життя повинно відбуватись згідно основним принципам педагогічної освіти і бути невід'ємним компонентом фізичної культури студентської молоді.

У студентському віці завершується фізичне дозрівання організму. Цей період характеризується розвитком фізіологічних потенціалів (максимальна реактивність організму, оптимальні рівні артеріального тиску та ін.). До 17-18 років процес всебічного вдосконалення рухової функції близький до завершення. Одночасно спостерігається збільшення максимальних показників сили, швидкості рухів та інші, що свідчить про розвиток рухового апарату.

Молоді люди в цей період володіють величезними можливостями для навчання, громадської діяльності та формування здоров'я. Все це може успішно проходити в умовах організації здорового способу життя. Нажаль молодь не завжди володіє необхідними знаннями та переконаннями, щоб свідомо вибирати здоровий спосіб життя. Іноді їй заважають шкідливі для здорового способу життя традиції і звички, вкорінені в побуті тієї чи іншої сім'ї. Саме тому до основних завдань фізичного виховання треба віднести:

➤ підвищення функціональних можливостей організму студентів засобами фізичної культури;

➤ формування у студентів думки про систематичні заняття фізичними вправами з урахуванням їх майбутньої професії, фізичне самовдосконалення та здоровий спосіб життя;

➤ отримання студентами необхідних знань, умінь та навичок у галузі фізичної культури і спорту з метою профілактики захворювань, відновлення фізичного здоров'я та підвищення професійної працездатності;

➤ сприяння всебічному, гармонійному розвитку особистості.

Шляхи оптимізації формування у студентів ведення здорового способу життя засобами фізичного виховання повинні забезпечуватися комплексно-цільовими програмами, ефективність та функціонування яких забезпечується керівництвом Коледжу СНУ ім. В. Даля.

Засоби оздоровлення та виховання свідомого відношення до власного здоров'я поділяються на такі групи:

1. Група засобів, спрямована на зміцнення фізичного тіла та управління енергетичним життєвим потенціалом;
2. Засоби психоемоційної культури;
3. Засоби духовної культури людини.

Стиька зацікавленість до систематичних спортивно-оздоровчих занять фізичними вправами є цілісно-мотиваційним ядром індивідуально спрямованої та фізично розвинутої людини. Критерієм ефективності фізичного виховання студентів вищої школи стає достатній рівень їхньої компетентності, що виражається в опануванні теоретико-методичних знань проведення фізичних вправ та веденні здорового способу життя.

Глобальність питання навчання здоровому способу життя вимагає міждисциплінарного підходу, що враховує цілісність природи людини та орієнтації на виховання свідомого відношення до власного здоров'я.

Практика свідчить, що фізична культура об'єднує багато компонентів: культуру рухової активності, загартовування, дихання, харчування, масажу, медитації, використання факторів природи. Найсуттєвішим з цього є організація рухової активності, тому що це самий ефективний шлях до високої працездатності, творчої активності, фізичного вдосконалення та довголіття. Щоб зберегти та зміцнити здоров'я під час навчання у вищому навчальному закладі студентів необхідно постійно орієнтувати на ведення здорового способу життя.

Заняття фізичними вправами, активний руховий режим мають велике значення у формуванні здорового способу життя, духовного та фізичного розвитку студентської молоді. Заняття фізичними вправами зміцнюють здоров'я, підвищують нервово-психічну стійкість до емоційних стресів, підтримують фізичну та розумову працездатність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агеев В.У. Актуальні проблеми з оздоровчої фізкультури в навчальних закладах України: Матеріали наук.-практ. конф. – Кіровоград, 1993.–119 с.

2. Апанасенко Г.Л. Валеологические принципы физического воспитания // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: Збірник наукових праць. – Рівне: „Принт Хауз”, 2001. – Випуск 2. – С. 106–107.

3. Булатова М., Литвин О. Здоров'я і фізична підготовленість населення України // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2004. - №1 – с.3-9

4. Виленский М.Я., Каповский Г.К. Мотивационно-ценностное отношение студентов к физическому воспитанию и пути его направленного формирования // Теор. и практ. физ. культ. – 1984. - № 10. – С. 39-42.

5. Охорона здоров'я в Україні: проблеми та перспективи/Заг. Ред. В.М.Пономаренко. - Тернопіль: Укрмедкнига. -1999. - 68 с.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА ОСНОВІ ІНФОРМАЦІЙНИХ І
ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЧИННИК САМОРОЗВИТКУ
ОСОБИСТОСТІ**

Губанова І.О.

Коледж СНУ імені Володимира Даля

Головна вимога до сучасної освіти - вона повинна стати гуманістично орієнтованим, розглядати людину як основну цінність, бути спрямована на розвиток особистості. При такому підході будь-які форми, методи, технології освіти є не самоціллю, а розглядаються в контексті однієї з основних задач освіти - забезпечити максимально сприятливі умови для саморозвитку особистості.

В результаті освіта виявляється акцентованою на те, щоб допомогти студенту усвідомити і збагатити своє "Я", знайти своє місце і визначити соціальну роль в стосунках із зовнішнім світом. Забезпечення сфери освіти теорією і практикою розробки і використання інформаційних і телекомунікаційних технологій є одним з найважливіших засобів реалізації нової державної освітньої парадигми, спрямованої на створення максимально сприятливих умов для саморозвитку особистості.

Проте, як показує досвід, застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій само по собі не приводить до суттєвого підвищення ефективності освітнього процесу. Доцільним є створення такого освітнього середовища, яке забезпечувало б процеси гуманізації освіти, підвищення його креативності, створювало б умови, що максимально сприяють саморозвитку особистості.

Актуальність використання інформаційних і телекомунікаційних технологій в освіті визначається наступними причинами:

- виключно широкими можливостями інформаційних і телекомунікаційних технологій по індивідуалізації освіти;
- підвищенням мотивації при використанні інформаційних і телекомунікаційних технологій і посиленням емоційного фону освіти;
- наданням широкого поля для активної самостійної діяльності;
- доступністю інформаційних і телекомунікаційних технологій в будь-який зручний час;
- можливістю комплексної дії на різні органи чуття;
- забезпеченням широкої зони контактів; у потенціалі можливість спілкування через Інтернет з будь-якою людиною, незалежно від його просторового розташування і різниці тимчасових поясів;
- високою наочністю представлення учбового матеріалу, особливо при моделюванні явищ в динаміці, демонстрації швидкоплинних і дуже повільних процесів, об'ємних або навпаки мікроскопічних об'єктів; висока наочність забезпечує можливість глибокого проникнення в суть процесів, що вивчаються, і явищ;
- все зростаючими інтерактивними можливостями інформаційних і телекомунікаційних технологій;
- багатократним прискоренням і скороченням маси рутинних операцій (наприклад, таких, як виробництво об'ємних обчислень, побудова графіків, моделювання явищ, документування результатів навчання і досліджень і ін.).

Інформаційні і телекомунікаційні технології виступають достатньо сильним чинником підвищення мотивації освіти. Проте, можна виділити наступні шляхи і

способи мотивації, які рекомендується враховувати при створенні креативного освітнього середовища на основі інформаційних і телекомунікаційних технологій:

- орієнтація на досягнення конкретних учбових цілей і освоєння конкретних дій; мотивація буде набагато вища, якщо цілі навчання і план дій будуть вироблені самими студентами; розроблені спеціальні комп'ютерні програми, які виступатимуть як експертні системи, що полегшують процес метаполягання;

- підвищення актуальності і новизни змісту; електронні підручники дозволяють постійно доповнювати, модернізувати, оновлювати матеріал без великих витрат на друкарські витрати;

- розкриття значущості професійних знань; велике значення може грати показ засобами інформаційних і телекомунікаційних технологій походження знання, його еволюції, моделювання тенденцій розвитку;

- забезпечення прийняття студентами деякої ролі в навчальному процесі: дослідника - при роботі з експертною системою; конструктора - при роботі з конструкторською програмою; віртуального суб'єкта - в ігрових програмах і т. д.;

- надання студентам свободи дій при управлінні освоюваними об'єктами у рамках заданих обмежень; комп'ютер як не можна краще може моделювати реакцію складних систем на дії студента, без яких-небудь наслідків для цих систем;

- застосування наочності, цікавості, емоційності, ефекту парадоксальності, здивування; у даному питанні комп'ютер просто незамінний; можливості моделювання явищ, тривимірної графіки, відео, мультиплікації і звуків дозволяють студенту отримати максимальне враження від освоюваного матеріалу, який глибоко врізався в пам'ять і стимулює для подальшого саморозвитку,

- використання порівнянь і аналогій, асоціацій, зрозумілих і близьких студенту; велике значення для цього має індивідуалізація освіти при студенту; велике значення для цього має індивідуалізація освіти при використанні інформаційних технологій, можливість побудова динамічної моделі студентом;

- використання витворів мистецтва і літератури; динамічне включення в освоюваний матеріал електронного підручника картин і фотографій, музичне оформлення, дозволяє «оживити» сухий матеріал, зробити його життєвим і цікавим;

- застосування активних, дієвих методів і форм навчання: сумісних мережевих проєктів, комп'ютерних ділових ігор, проблемного методу, навчання через відкриття, підкріплюваних комп'ютерними банками інформації, розвиненою пошуковою системою, експертними системами підтримки ухвалення рішення і т. д.;

- структуризація учбового матеріалу, розділення його на логічно цілісні, невеликі за розміром блоки; виділення головних ідей і підлеглих думок; гіпертекстове представлення матеріалу в комп'ютері як не можна більш краще сприяє розв'язанню даної задачі;

- використання навчальних задач з елементами новизни і непередбачуваності; оновлення матеріалу електронних підручників можна проводити достатньо часто; датчик випадкових чисел EOM дозволяє зробити елемент непередбачуваності реальним, навіть для самого викладача;

- роз'яснення студентам системи побудови матеріалу, послідовності і способів освоєння дисципліни; використання різнорівневої допомоги і спеціальних навігаційних панелей в комп'ютерній повчальній програмі, що забезпечують легкість орієнтування в матеріалі і динамічне відстежування свого просування;

- обмеження використання на заняттях ситуацій змагання, суперництва; пере-

важлишою є ініціація студентів до аналізу і порівняння своїх власних результатів і досягнень - рефлексії;

- зняття тимчасових обмежень там, де це представляється можливим.

Освіта, орієнтована на виявлення, "вирощування" і реалізацію глибинної внутрішньої сутності студента, неможливо "дати", викласти, сформулювати, піднести. Його можна лише забезпечити організацією такого середовища, яке б, ґрунтуючись на широкому використанні інформаційних технологій і телекомунікацій, в максимальній мірі сприяло саморозвитку студента. Тому, навчальний процес виступає як засіб багатofакторної детермінації саморозвитку особистості студента або як генеральний чинник продуктивної освіти.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ОСВІТИ

Гунченко О.М., Шинкарьова Т.А.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

Здоровий спосіб життя є невідомою частотою повноцінного всебічного розвитку студента та молді в цілому. Запозичення позитивного досвіду у напрямку формування здоровою способом життя молоді засобами освіти, створення та розвиток громадських програм, актуальних та близьких молоді сприяють формуванню стійкого стереотипу позитивного здоровою способом життя [1].

Зміцнення здоров'я, розвиток фізичних сил підвищують загальну життєдіяльність організму і сприяють піднесенню продуктивності в розумовій діяльності людини. Функціональний стан має безпосередній зв'язок з виробничою підготовкою і формує в людині якості, необхідні для високопродуктивної праці: правильну осанку, координованість рухів, уміння діяти економно, не витрачаючи зайвої енергії, швидко входити в потрібний темп роботи. У сучасному виробництві працівники постійно взаємодіють з різними об'єктами і явищами навколишнього середовища (предмети і засоби праці, приміщення і споруди, атмосферні явища, світло, земля, рослини, тварини тощо). Серед усього цього розмаїття факторів зустрічаються і такі, які за певних умов можуть несприятливо впливати на людину. Тому на сьогоднішній день людині не обійтися без загальної витривалості організму, його стійкості, здатності протистояти емоційним навантаженням - всьому, що відповідає за високу розумову і фізичну працездатність, за пристосування до умов, що змінюються. Щоб зберегти життя і здоров'я за цих умов, необхідно виробити в людині, починаючи з перших років її життя, усвідомлену модель здорової поведінки, яка забезпечує максимальну адаптованість до умов буття, алгоритми типових безпечних і адекватних поведінкових реакцій, які повинні базуватися на дотриманні нею законів функціонування організму як складної біоенергоінформаційної системи - невід'ємної частки людства, природи та Всесвіту. Тільки в такому випадку люди будуть здоровими, а їхня безпека життєдіяльності гарантована [2].

Такий підхід до викладання предметів «Охорона праці», «Безпека життєдіяльності» потребує все більшого інтегрування з предметами «Валеологія», «Фізіологія та психологія праці», а також іншими предметами природо- та людинознавчої орієнтації.

Проблеми формування здоровою способом життя студентів у нових соціально-

економічних умовах в Україні набувають особливої актуальності. Перш за все, це пов'язано з несприятливими екологічними умовами, неправильним способом життя, постійними стресами та іншими факторами, що впливають на життєдіяльність молодшої людини, а саме: втома і перевтома, конфлікти, вживання нікотину, алкоголю та наркотичних речовин, хворобливі стани та біологічні ритми людини.

Тому важливими напрямками молодіжної політики в Україні на 2009 рік зазначено: створення умов та підтримка самореалізації молоді, сприяння інтелектуальному та творчому розвитку особистості; патріотичне виховання, розвиток духовності, моральності та формування загальнолюдських життєвих принципів молоді; формування та пропагування здорового й безпечного способу життя, профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі; творення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді; розвиток громадянської активності молоді, підтримка молодіжних та дитячих громадських організацій [3,4].

Рівень освіти багатьох розвинених країн світу підтверджує, що одним із важливих факторів, який значно впливає на показники здоров'я людини є фізична культура і спорт. Тобто, система освіти і виховання може суттєво впливати на спосіб життя та стан здоров'я молодшої людини. У практичній діяльності вітчизняних вищих навчальних закладів ключову роль у розвитку негативних тенденцій зниження рівня здоров'я молоді відіграє недооцінка цінності здоров'я та ведення здорового способу життя.

Концепція державної фізкультурно-спортивної політики повинна базуватися не стільки на прагненні досягти певних характеристик фізичного розвитку та фізичної підготовленості молодшої людини, скільки на необхідності переорієнтації на профілактику захворювань і реабілітацію після них, подовження життя та активне довголіття [5]. Фізична культура об'єднує багато компонентів: культуру рухової активності, загартовування, дихання, харчування, масаж, медитацію, використання факторів природи, тому про фізичну культуру слід вести розмову в першу чергу саме в цьому розумінні. Тоді стає очевидним, що вона є основною рушійною силою формування здорового способу життя. Суттєвим компонентом здорового способу життя сучасної студентської молоді є організація рухової активності. Самий вірний та ефективний шлях до високої працездатності, творчої активності, фізичного вдосконалення і довголіття висока фізична активність у режимі кожного дня. Рухова активність може служити унікальним засобом боротьби зі стресами, зниженням стану депресії та занепокоєння, тому наукові висновки, зроблені в цій галузі, повинні увійти до повсякденної свідомості і стати однією з норм щоденної поведінки. Головним завданням цього напрямку виховання є, скоріш за все, не тільки забезпечення необхідного рівня фізичної підготовленості студентів, але й виховання усвідомленої потреби у фізичному вдосконаленні на все життя. Щоб зберегти і зміцнити здоров'я за час навчання у вищому навчальному закладі студентам необхідно постійно бути зорієнтованими на ведення здорового способу життя.

Подальший пошук формування здорового способу життя пов'язаний з роботою над створенням індивідуальних систем, які дозволять стимулювати не тільки стан здоров'я, але й формувати у студентської молоді прагнення жити в русі, в гармонії із сучасним здоровим суспільством, щоб підтримати власну працездатність на високому рівні не тільки на протязі навчання, а й сформувати стереотип здорового способу життя на подальшому етапі виробничої діяльності [6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Амосов М.М. Раздуми про здоров'я. - К., 1997. - 64с.
2. Пістун І.П., Кельман І.І., Вільковський Є.К. Охорона праці (людський чинник). Нав. посібн. – Львів, Афіша, 2008. – 304.
3. Даценко І.І. Гігієна і екологія людини. – Львів, 2000.
4. Мильнер Е.Г. Формула життя: Медико-биологические основы оздоровительной физической культуры., - М., 1991.
5. Земцов И.Ф., Ландарь В.В. Здоровий спосіб життя та рухова активність в ієрархії потреб та цінностей студентської молоді. Матер. наук.-практ.конф. - К.: Нац. університет «Києво-Могилянська академія». - 2007. – С. 150-152.
6. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту //Спортивна газета. - К., 4.12.2003.

ПРОБЛЕМА КРИЗИ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ В КУРСІ ЕСТЕТИКИ

Дерев'янка К. В.

*Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля*

1. Аналіз кризових явищ у сучасному суспільстві потребує комплексного підходу та зусиль спеціалістів різного профілю. Криза культури та мистецтва досліджується багатьма гуманітарними науками, які викладаються в такому класичному університеті як СНУ ім. В. Даля. Зокрема, це стосується таких дисциплін як естетика та етика, залік з яких складають студенти всіх спеціальностей. Але в програмах курсу «Етика та естетика» аналізу кризи культури та мистецтва приділяється недостатньо уваги. Ми пропонуємо наступний підхід до вирішення цієї проблеми.

2. Численні кризові явища ХХ століття породили в світі багато напрямків дослідження цієї проблематики. Деякі з них добре відомі та досконало вивчені. Але існують практично невідомі для української науки імена, які є класикою гуманітарної науки ХХ ст. Одним із таких авторів був австрійський філософ Ганс Зедльмайр (1896–1984). Його відомі книги «Втрата середини», «Революція сучасного мистецтва» та «Смерть світла» стали символами сучасної культурології та естетики, але залишались майже невідомими для радянської науки. Їх переклади російською мовою вийшли лише 2008 року, а українською мовою взагалі відсутні. Інформація про зміст зедльмайрівської концепції «кризи сучасного мистецтва» має органічно вийти до навчальних планів для подальшого вивчення на лекціях та семінарах з естетики, культурології, етики, філософії та релігієзнавства.

3. Естетичні погляди Г. Зедльмайра сформувались внаслідок його знайомства з теоретичним напрацюванням двох філософсько-естетичних парадигм: класичної естетики ХІХ ст. і посткласичної естетики ХХ ст. Він використовував надбання різних течій некласичної естетики (екзистенціалістської, структуралістської, інтуїтивістської, неотомістської) з метою створення органічного естетико-мистецтвознавчого синтезу.

4. Естетична система Зедльмайра, яка поєднує в собі комплекс наукових знань про мистецтво в його історії, філософське осягнення мистецтва в контексті культури, а також релігійно-філософську інтерпретацію динаміки культури та мистецтва. У ній синтезовано дані двох головних підходів до мистецтва: філософсько-естетичного та естетико-мистецтвознавчого.

5. При розбудові своєї системи Зедльмайр використовував перш за все

досягнення німецької класичної естетики, зокрема концепцію «кінця мистецтва» Гегеля, а також враховував підходи імпліцитної естетики Гете і багатьох романтиків. Разом із тим, він користувався знахідками багатьох філософських напрямків, які досліджували аналогічну проблематику (філософія життя, екзистенціалізм, персоналізм, естетика Б. Кроче, російська релігійна філософія, філософія діалогу та ін.). Не існує майже жодного філософського напрямку, якого б австрійський вчений не використав у процесі дослідження мистецтва в усіх його вимірах.

6. Для аналізу кризових явищ у сучасному мистецтві вчений застосував специфічний метод «критичних форм». Це не просто історичні факти, а симптоми, з яких безпосередньо випливає діагноз духовної хвороби свого часу. Таких радикально нових форм завжди небагато, тому їх можуть вважати девіаціями або «відхиленнями». Методологічна цінність критичних форм полягає в тому, що оскільки вони є породженням свого часу, через них розкриваються характерні риси епохи. Аналізуючи структурно-художні антиномії, Зедльмайр переходив від первинних художніх симптомів до глибинних чинників кризи, виходячи за межі мистецтва до інших сфер духовного життя. Синтезуючи наукові підходи до вивчення мистецтва, він залучав дані різних шкіл психології мистецтва, соціології мистецтва, екології та природознавства.

7. Свій генетичний аналіз кризи мистецтва Зедльмайр здійснював індуктивним шляхом: від окремих феноменів («симптомів») до їх сутності («діагноз хвороби»). Аналіз було розпочато з дослідження таких нових «критичних феноменів», які з'явилися у мистецтві з кінця XVIII ст.: втрата єдиного стилю, радикальна зміна головних завдань мистецтва, розкол мистецтва на ізольовані види, підвищення ролі фрагменту, вивільнення стихії ірраціонального в мистецтві. Ідентифікувавши окремі симптоми, вчений дослідив їх комбінації та виокремив наступні кризові тенденції: ізоляція окремих «чистих сфер» у мистецтві (пуризм), поляризація протилежностей, тяжіння до неорганічного, зняття ієрархічної різниці між «верхом» і «низом», тяжіння мистецтва до нижчих сфер, приниження людини (редукціонізм).

8. При вивченні мистецтва XX ст. Зедльмайр використовував феноменологічний метод. Головними феноменами сучасного мистецтва він вважав естетизм, пуризм, сайєнтизм, техніцизм, експресіоністичний архаїзм і сюрреалістичний ірраціоналізм. Розглянувши первинні феномени, вчений продемонстрував, що всі вони тісно пов'язані між собою або майже непомітними переходами, або через відкрите протиставлення.

9. Виходячи із зафіксованих ним феноменів, австрійський вчений поширив свої дослідження з мистецтва на аналіз кризи сучасної культури та людини як такої. Духовно-історичний аналіз культури останніх двох століть призвів Зедльмайра до висновку, що на зміну релігійній вірі прийшла віра в таких «ідолів» як природа, наука, мистецтво, прогрес, держава або гроші. Із втратою віри пов'язана неминуха деформація етичних, правових і естетичних норм. Але всі спроби надати обмеженим явищам нічим не зумовлену цінність носять штучний характер. Тому на зміну відкинутим штучним цінностям неминуче приходять тотальний естетичний та етичний нігілізм.

10. Зедльмайр констатував, що у своїх екстремальних висновках сучасне мистецтво підкорилось позахудожнім сферам і підпорядкувалось позахудожнім силам. Звідси вчений зробив висновок, що сучасне мистецтво більше не є мистецтвом, оскільки його межі стають суто конвенційними. На його думку, справжнє сучасне мистецтво виникає з духу старого і заперечує підкорення позахудожнім силам. Особливо він наполягав на тому, що духовну кризу можна

подолати лише духовними засобами.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Додонова О.А., Ігнатова Т.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими завданнями.

Формування здорового способу життя (далі ФЗСЖ) та, зокрема – засобами фізичної культури, для будь якої нації та держави є запорукою її зміцнення, розвитку та збагачення. Усвідомлення необхідності ФЗСЖ міжнародною спільнотою призвело до ініціювання Всесвітньою Організацією Охорони Здоров'я (ВООЗ) у 1977 році компанії «Здоров'я для всіх», підсумком проведення якої стала прийнята 21 листопада 1986 року Оттавська хартія (Канада), що визначила сучасне наукове уявлення про саме поняття «здоров'я», його складові та стратегії позитивного впливу з точки зору його зміцнення у мешканців будь-якого регіону або країни [1]. Нажаль, із розвитком на Україні ринкових відносин на початку 90-х років ХХ століття на теренах нашої держави відбулися негативні процеси, що, з одного боку – зруйнували плановий розвиток фізичного виховання на основі масового спорту (або «спорту для всіх»), а з іншого, внаслідок економічних проблем, призвели до виникнення дефіцитності утримання фізкультурної, оздоровчої, лікувальної інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Серед останніх наукових праць, в яких концептуально досліджено вирішення проблеми з педагогічної та фізіологічної точки зору слід виділити праці Андрощука Н., Балбенка С. та Плахтія П. [2 – 4]. У законодавчому полі ця проблематика виокремлена в Законі України «Про фізичну культуру і спорт», Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту в Україні (1994 р.), Концепції фізичного виховання в системі освіти України (1998 р.), Національній доктрині розвитку освіти від 2002 року тощо.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. В той же час, як у науково-практичному, так і в нормативному аспектах, вирішення проблеми ФЗСЖ засобами фізичної культури потребує подальшого пошуку ефективних шляхів. Не дослідженими залишаються аспекти стратегічного управління цим процесом на рівні регіону.

Формування цілей. Таким чином, на наш погляд, за необхідним є дослідити процес ФЗСЖ з точки зору стратегічного управління.

Викладання основного матеріалу дослідження. Період розвитку в Україні ринкових форм господарювання призвів до перебудови у молоді духовних цінностей, серед яких на тлі «самостійності у виборі свого місця в житті» набули розвитку процеси пристосування до алкоголю, наркоманії, проституції тощо. За цей період були порушені всі складові (духовні, психічні, соціальні та фізичні), що є базисом ФЗСЖ. Як наслідок, лише за 2000 – 2007рр. в Україні відбулися наступні негативні процеси: у сфері охорони здоров'я – кількість хворих із розладом психіки внаслідок вжиття алкоголю зросла на 13,9%, наркотиків на 20,9%, захворюваність ВІЛ-інфікованих у 2,8 рази, хворих на СНІД у 6,6 рази [5, с.217-221]; у кримінальній сфері – на 30,4% зросла кількість злочинів за збут, і у 2,6 рази за вживання наркотичних засобів, на 3,0% зросла кількість засуджених

осіб, які скоїли злочин у стані сп'яніння [5, с.224-225].

У лютому 2004 року Верховною Радою України (далі ВРУ) були проведені парламентські слухання «Формування здорового способу життя української молоді: стан, проблеми та перспективи», на основі яких прийнято відповідні рекомендації щодо їх вирішення на основі розробки та впровадження державних регіональних Програм [6]. На наш погляд, при їх впровадженні на регіональному рівні слід керуватися Постановою КМУ від 31 січня 2008 року «Про затвердження Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації на період до 2015 року» та Галузевою програмою Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту «Формування здорового способу життя серед дітей та молоді», в яких, зокрема визначено: обов'язки органів місцевої влади щодо ФЗСЖ, права та механізм цих органів у частині розробки місцевих програм соціально-економічного розвитку підвідомчих територій, державні пріоритети зміцнення здоров'я нації. При цьому за необхідним є участь представників-фахівців у галузі фізичної культури і спорту при розробці Стратегій розвитку регіонів.

На наш погляд на таких основах вирішення проблем ФЗСЖ у будь-якому регіоні можливо у площині вживання дійсно ефективних заходів стратегічного управління, які забезпечують зміцнення здоров'я його мешканців та відтак – розвиток самого регіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ottawa Charter for Health Promotion. First International Conference on Health Promotion. Ottawa, Canada, 17 – 21 November, 1986.
2. Андрощук Н. Основи здоров'я і фізична культура (теоретичні відомості) / Н. Андрощук, М. Андрощук. – Тернопіль, 2006. – 160 с.
3. Балбенко С. Основи здоров'я та фізичної культури: метод. посіб. для вчителів / С. Балабенко. – Х.: Скорпіон, 2004. – 96 с.
4. Плахтій П. Мікроорганізми, харчування і здоров'я людини: навч. пос. / П. Плахтій.– Камя'нець-Поділ.; 2006. – 192 с.
5. Україна у цифрах 2007. Статистичний збірник. – Київ: Держкомстат України, вид-во «Консультант», 2008. – 259 с.
6. Постанова ВРУ від 03.02.2004 р. № 1425 – IV «Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні «Формування здорового способу життя української молоді: стан, проблеми та перспективи» / Відомості Верховної Ради, 2004, № 16, стаття 243.

ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА ОБРАЗ ЖИЗНИ УКРАИНСКОЙ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Журба Я. Г.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Одним из отличительных признаков современного этапа общественного развития является глобализация. С одной стороны, глобализация способствует ускорению процесса социодинамики культуры, усиливает интенсивность культурных обменов и узаконивает существование определенного культурного стандарта. С другой стороны, она способствует углублению культурного неравенства между странами и народами.[2,13]

Феномен глобализации осмысливается в работах У.Бека, З.Бжезинского, И.Валлерстайна, В.Л.Иноземцева, А.С.Панарина, Ф.Фукуямы. Следует так же

отметить, что исследователи молодежи мало учитывали глобализацию в своих трудах. И.С. Иконникова, В.Т. Лисовский, А.А. Козлов, В.И. Добренков, М.К. Горшков, Н.И. Черныш, М.Ф. Головатый рассматривали жизнь студенческой молодежи через призму ценностных ориентаций, Г. Левинтон и Ю.А. Зубков изучали возникновения молодежных субкультур, которые не являются всеобщими и не могут характеризовать всю молодежь в контексте глобализации [1].

Несмотря на рост количества исследований и публикаций по проблеме глобализации и проблемам молодежи, целостного осмысления влияния глобализации на образ жизни украинского студенчества не предпринималось. Исходя из этого, целью исследования является определение последствий влияния глобализации на образ жизни студенческой молодежи в Украине.

Усваивая ценности своей среды и превращая их в ценностные ориентации, мотивационные силы своего поведения, человек конструирует свой образ жизни. То есть фактически образ жизни — это общая формула каждодневного бытия личности, типичные, часто практикуемые, устойчивые нормы поведения людей, способ их деятельности в труде и быту, в производстве и потреблении как материальных, так и духовных ценностей на основе определенных ценностных ориентаций.

Распространение североамериканской культуры и соответствующей ей специфической системы приоритетов, ценностей, образцов и идеалов характеризует глобализацию в украинской среде. Поэтому, по мнению многих исследователей, глобализация в Украине выступает в форме американизации [3, 5].

Наиболее яркие тенденции американизации просматриваются в образе жизни и ценностных ориентациях студенческой молодежи, так как именно она в первую очередь реагирует на происходящие в обществе перемены. Поэтому необходимо проявить особое внимание к исследованию формирования нового ценностного сознания и образа жизни студенчества — потенциальной интеллектуальной, политической, экономической, культурной элиты общества. Все это приводит к целесообразности определения основных тенденций развития современного студенчества в контексте глобализации, по скольку эти тенденции в дальнейшем будут характерны для всего общества в целом.

Влияние глобализации на образ жизни студентов осуществляется с помощью распространения информационных технологий и внедрения их в повседневную жизнь. Да, Интернет, телевиденье, газеты, радио расширяют мировоззрение, дают возможности колоссальных информационных ресурсов, но еще и открывают доступ к таким негативным явлениям, как порнография, облегчает поиск наркотиков, формирует различные психические патологии, что негативно влияет на их образ жизни. Быстро меняющаяся мода делает из молодого человека чрезмерного потребителя товаров и услуги формированию при его отсутствии комплекса неполноценности. Ощущение вседозволенности и отсутствия контроля дает развития преступности среди студентов. Обесценивание высшего образования приводит к тому, что студенты заменяют учебную деятельность «ничего неделаньем» — это приводит к формированию нездорового образа жизни [4, 97].

Основная специфическая характеристика студенческого образа жизни связана с приобретением личного опыта через учебную и трудовую деятельность, через организацию межличностных отношений и самореализацию в свободное время [5].

Выделение позитивных и негативных факторов влияния глобализационных процессов на студенческую молодежь поможет более правильно организовать учебный процесс, внеучебную деятельность и досуг студентов с целью формирования здорового образа жизни, а значит и искоренение социальных проблем украинского общества.

ЛІТЕРАТУРА

1. Добренев В.И. Кравченко А.И. Фундаментальная социология: В 15 т. Т.4: Общество: статика и динамика. /Добренев В.И. – М., 2004. – с. 927–928.
2. Орлов Ф.И. Социальные издержки глобализации/ Орлов Ф.И. // Социологические исследования. – 2001.– №7. – С. 13-22.
3. Покровский Н.Е. Российское общество в контексте американизации (принципиальная схема)/ Покровский Н.Е.// Социологические исследования. – 2000.– № 6 – С.5 - 12.
4. Попов В.А., Кондратьева О.Ю. Изменение мотивационно-ценностных ориентаций учащейся молодежи /Попов В.А., Кондратьева О.Ю. // Социологические исследования. –1999. – № 6. – С. 96-99.
5. Социология молодёжи. Учебник. /Под ред. Лисовского В.Т. С.-Пб. Изд-во С.-Петербургского Университета., 1996. - 460 с.

**СТАТИСТИКА ДУМОК ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ
СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ В СОЦІОЛОГІЇ**

Ігнатова О.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Освітньо-професійна підготовка бакалавра за напрямом 6.0302 «Соціологія» містить курс соціально-економічної статистики який є „одним із важливіших додатків статистичного методу, що досліджує кількісну характеристику структури суспільства, життєдіяльності людей, їх відносин з державою і правом; дозволяє виявити і виміряти основні закономірності у поведінці людей, у розподіленні благ між ними”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виділення невирішених її частин. Однак, Є. Тавокин у передмові до навчального посібника «Основи методики соціологічного дослідження» (2009 року видання) визначає «безпорадність, а іноді і повну нездатність фахівців, що отримали диплом професійного соціолога, провести навіть цілком рутинне, штатне соціологічне дослідження, обґрунтувати і розробити програму і інструментально-методичний апарат дослідження...». Це свідчить на бік необхідності удосконалення програмно-цільового забезпечення освітнього процесу, зокрема його методичної бази та методологічного розвитку з урахування вимог сучасності.

Метою даної роботи є визначення місця статистики думок в підготовці сучасних фахівців з соціології.

Викладення основного матеріалу дослідження. Суспільство в соціологічній науці розглядається не як просте скупчення індивідів, випадково взаємодіючих один з одним, а як ціле, що складається з певним чином розташованих частин, взаємодіючих між собою відповідно до зв'язків, що проявляються. Таким чином, соціологія розглядає суспільство як систему, і головним її завданням, як і всякого системного дослідження, є встановлення характеру як системних та і позасистемних зв'язків і взаємодій. Зв'язки й взаємодії на мікрорівні (рівні конк-

ретних соціальних структур і процесів) відображає статистика думок. Як обов'язковий елемент системи передбачається проведення спеціальних досліджень, метою яких є одержання документованих матеріалів. Кажучи простими словами, Роберт А. Доннеллі-мл. саме статистику сприймає як спосіб отримання різних чисел і їх перетворення в корисну інформацію, на основі якої можуть бути ухвалені грамотні рішення.

Зростання на державному рівні усвідомлення важливості інформації про орієнтації населення, його потреби і оцінка ситуацій були визначені ще у 1997 році І. Єлісеєвою в розділі «Практичне використання даних» підручника «Соціальна статистика». До того ж вказано, що у соціальній статистиці є такий важливий розділ як статистика думок. Однак, незважаючи на важливість дослідження думок, розділ статистики думок так і не знайшов достатнього методичного та методологічного розвитку. Тому пропонуємо розглядати статистику думок, як окремий розділ соціально-економічної статистики. До того ж дотримуємося основних положень системного і діяльнісного підходів.

Базуючись на положеннях чотирьохелементної графоаналітичної пізнавальної моделі, запропонованої В. Рачом, та враховуючи складові системної моделі життєдіяльності діючого об'єкта, для якого можливо виділити чотири основні сторони його життя (соціальної, економічної, духовної, політичної), надаємо системну модель методології статистики думок. Модель містить чотири елементи – предмет, об'єкт та методологічне забезпечення дослідження, а також сторони життєдіяльності діючого об'єкту.

Під предметом статистики думок пропонуємо розуміти кількісні показники, що відбивають якісний стан суспільних масових явищ і процесів, які отримані у результаті опитування. Такі дані не можуть бути отримані в рамках офіційного джерела статистики – органу державної статистики. Принциповою відмінністю статистики думок є об'єкт дослідження - думка діючого об'єкту стосовно явищ і процесів, які відбуваються в суспільстві, і які впливають безпосередньо і опосередковано на його життєдіяльність. Дослідження думок проводиться з ціллю виявлення залежностей, тенденцій і закономірностей шляхом вивчення думки діючих об'єктів у конкретному просторі і часі стосовно явища або процесу життєдіяльності діючих об'єктів з використанням системи прийомів, способів і методів, у межах діючих нормативно-законодавчих актів. Результатом статистичного дослідження думок буде виявлена наявність або відсутність залежностей, тенденцій або закономірностей вивчаємих суспільних явищ або процесів на основі інформації, отриманої при опитуванні діючих об'єктів. Методологічне забезпечення дослідження враховує наукове, методичне та законодавче-нормативне забезпечення як єдину систему науково обґрунтованих прийомів, способів та методів в межах діючих законів та норм. Зворотній зв'язок вказує на можливість втручання в процес та його корегування (за необхідністю).

Для визначення поняття „статистика думок” використовується метод системних тріад дефініцій та враховується вже запропоновані базові поняття статистики і соціальної статистики, які визначені відповідно Шмойловою Р.А. та Єлісеєвою І.І. „Статистика думок” - це окрема ланка суспільної науки, яка вивчає кількісної сторони якісно визначених соціально-економічних явищ та процесів, які впливають на життєдіяльність діючих об'єктів, ґрунтуючись на інформації, яка отримана шляхом дослідження та вивченні думок діючих об'єктів (їх очікувань, потреб та оцінок) з метою виявлення залежностей, тенденцій і закономірностей у конкретних умовах місця та часу. (Одиничність – думки діючих об'єктів.

Цілісність – показники, що відбивають очікування, потреби та оцінки діючих об'єктів. Зв'язаність – залежності, тенденції і закономірності явищ та процесів).

Цінність статистики думок полягає не стільки в можливості отримати характеристику процесів, що відбуваються, скільки в можливості на основі оперативних даних виявляти негативні тенденції і чинники, що їх викликають, а також оцінювати ефективність і повноту законів, що реалізуються, і нормативних актів по соціально-економічних питаннях.

Висновки. Таким чином, статистика думок – це найважливіша складова в навчанні студентів напряму „Соціологія” і введення його як окремого розділу соціально-економічної статистики надасть студентам спеціальні знання та уміння, які позитивно вплинуть на загальний професійний рівень випускників цього напряму підготовки.

ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СФЕРИ КУЛЬТУРИ

Кириченко Л.Г.

Луганський державний інститут культури і мистецтв

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями

У сучасних умовах динамічного розвитку всіх сфер суспільного життя актуалізувалася проблема естетичного виховання особистості майбутніх фахівців, особливо для сфери культури. Це підтверджується нормативними документами: пріоритетним напрямом реформування виховання у Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття) визначено формування високої художньо-естетичної освіченості і вихованості особистості, а в проекті Національної державної комплексної програми естетичного виховання (автори І. Зязюн та О. Семашко) зроблено акцент на необхідності врахування складної соціокультурної ситуації, коли культура стає «ринковим» товаром та наголошено на естетичній соціалізації студентства [1; 20].

Сьогоднішня складна ситуація, що склалася у сфері культури, пов'язана з недостатнім фінансуванням державних культурних закладів та просуванням товарів та послуг галузі культури середнього рівня, значно впливає на культурний та духовний розвиток нового покоління української культурної еліти, її морально-духовних цінностей. Вирішення цих проблем вимагає підготовки для сфери культури професіоналів-менеджерів, здатних створити міцну команду, креативну й творчо активну, та сприяти просуванню дійсно духовних і культурних цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, і на які спирається автор

Проблему естетичного виховання як складової виховання майбутніх менеджерів досліджували і продовжують вивчати вчені-педагоги, управлінці, психологи: Н. Бакланова, П. Друкер, Г. Зіммель, С. Касаткіна, В. Колпаков, Р. Льюїс, О. Любчук, В. Немцов, М. Поплавський, І. Столяров, Ф. Тейлор, Г. Тульчинський та ін.

Значний внесок у розв'язання проблеми розвитку естетичної культури зробили зарубіжні і вітчизняні вчені: М. Аріарський, Д. Генкін, В. Кірсанов, І. Петрова, Ф. Соломонік, котрі розглядають процес естетичного виховання як цілеспрямоване формування якостей всебічно розвиненої особистості, що дає можливість їй сприймати природні та соціальні реалії, діяти та творити відповід-

но до загальнолюдських ідеалів гармонії та краси.

Цінним підходом є естетизація навчального процесу вищих навчальних закладів у контексті розвитку духовності особистості провідних учених, як І. Зязюн, Т.Сагач, Г. Шевченко, С. Мельничук та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Галузь культури є специфічною сферою, у якій репрезентуються твори мистецтва. На сьогодні у галузі культури серйозно постала проблема естетичного рівня мистецького твору. Ця проблема вимагає підготовки особистості професіонала-менеджера, здатного не тільки успішно управляти діяльністю своєю організації, але й вирішити завдання суспільної ваги -сприяти створенню такого мистецького твору, сутністю якого була б орієнтація на високі духовні цінності [2; 322]. Виховання професійних якостей майбутніх фахівців сфери культури неможливе без розвиненого естетичного смаку, естетичних потреб, естетичної культури особистості в цілому, що досягається в процесі виховання естетичних якостей.

Разом з тим, як свідчить аналіз літератури, проблема виховання естетичних якостей майбутніх менеджерів для сфери культури не була предметом безпосереднього дослідження в економічно-педагогічній науці.

Формування цілей статті (постановка завдання)

Метою статті є з'ясування та вивчення проблеми виховання естетичних якостей у майбутніх менеджерів сфери культури. Висновки з даного дослідження можна рекомендувати для практичного застосування в процесі сучасної підготовки майбутніх менеджерів у ВНЗ культури і мистецтв.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Краса світу закарбовується в естетичній діяльності кожної людини. Естетичне ставлення її до світу формується і розвивається протягом усього людського життя, проте саме студентський вік вважається найбільш сприятливим для естетичного розвитку, оскільки у студентів є естетичні потреби, а їхні естетичні ціннісні орієнтації мають виражений індивідуалізований характер [3; 49 - 58].

Загальною метою естетичного виховання у вищій школі визначається формування і розвиток у майбутнього молодого спеціаліста високого рівня особистості естетичної культури та творчих установок діяльності.

Для студентів-менеджерів ВНЗ культури і мистецтв розвинені естетичні якості перш за все свідчать про високий професійний рівень підготовки й гармонійного розвитку особистості, тому система навчальної та виховної роботи ВНЗ культури і мистецтв має бути спрямована на формування творчої талановитої особистості студента шляхом застосування форм і методів, які б розвивали творчу особистість.

Висновки й перспективи подальших розвідок в даному напрямку
Виховання естетичних якостей у студентів-менеджерів ВНЗ культури і мистецтв сприяє не тільки формуванню особистості менеджера високого професіонала, а й розвитку у студентів естетичного ставлення до своєї життєдіяльності, до об'єктів діяльності, до праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна державна комплексна програма естетичного виховання: Проект / АПН України, Інститут українознавства Київського університету ім Тараса Шевченка; Уклад.: І.А. Зязюн, О.М. Семашко та ін.. - К., 1994.- 63 с
2. Поплавський М.М. Шоу-бізнес: теорія, історія, практика [підручник] / Поплавський М.М. - К., 2001.-560 с

3. Шевченко Т.П. Естетичне виховання у вищих навчальних закладах України у сучасний період. / Т.П. Шевченко, Х.М. Джабер. - Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2004. - 208 с

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ

Колчина О.Ю., Семенистий О.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Проблема фізичної активності студентів невід'ємно пов'язана з проблемою формування культури здорового способу життя молоді. Ідея здорового способу життя завжди привертала увагу дослідників. Розв'язання даної проблеми започатковано ще в трудах стародавніх філософів, які віддавали перевагу профілактиці захворювань за допомогою зберігання здоров'я. Домінували дві тенденції. Одна характерна для західної цивілізації, інша для східної. У західній цивілізації прагнули досягти безпосередньої корисності, мали матеріальний погляд на здоров'я, на Сході ставили іншу мету - поліпшити загальний стан організму, гармонізувати його з довкіллям.(2).

Одною з причин погіршення здоров'я студентів є низький рівень мотивації здорового способу життя. Також широка пропаганда в засобах масової інформації алкоголю, нікотину. Засилля реклами супроводжується гіподинамією, неправильним харчуванням, вживанням наркотиків і алкоголю, надмірним психоемоційним навантаженням. Вплив усіх цих чинників на стан здоров'я студентів викликає появу таких мотивів у поведінці студентів, які ускладнюють здобуття освіти, приводять до злочинності - усе це є нездоровий спосіб життя.

Досі в системі освіти та виховання не сформульовані мотивації здорового способу життя студентів, культури здоров'я. Залишаються невирішені проблеми виховання студентів у напрямку даної проблеми. Дуже примітивна в нашій державі «індустрія здоров'я» - на місцях проживання молоді практично знищені спортивні майданчики. Ліпше положення в навчальних закладах - тут викладачі підтримують матеріальну базу.

Принцип формування культури здоров'я студентів у навчальних закладах реалізується під час навчальних занять, секційних видів спорту, змагань, спортивно-масових заходів виховного плану.(1).

Головна складова формування здорового способу життя: гуманістичний підхід, тобто вміння викладача роздивитись в студенті зачатки позитивного відношення до свого здоров'я, спрогнозувати найліпші результати, поставити індивідуальні завдання кожному студенту, створити сприятливе оточення на занятті, де студент готов сприйняти та адекватно реагувати на виховний вплив. Якщо це вдається, то в студента виникає переніс зовнішніх вимог на внутрішні бажання та мотив, який переходить в потребу здорового способу життя. Пробуджується самосвідомість і відповідальність за рівень свого здоров'я.

Головне завдання викладача - створення умов для вільного розвитку духовних і фізичних сил студента, потреби в студентів захиститись від життєвих негараздів здоровим духом, міцним здоров'ям.(2).

На жаль у той час же збільшується кількість студентів, які не займаються фізичними вправами впродовж періоду навчання. Є студенти, які не надають особливого значення зміцненню здоров'я, фізичному удосконаленню, пояснюючи це браком часу, відсутністю бажання. Частина студентів вважають, що виконання фізичних вправ нічого не змінить в їхньому житті. У таких випадках не можна донести до свідомості молоді людини ідеологію здорового способу життя, спи-

раючись на визнану точку зору. Перед викладачем постає завдання показати студенту модель здорової життєдіяльності.

Серед студентів було проведено анкетування: що вони розуміють під поняттям «здоровий спосіб життя». За підсумками можна зробити висновки, що не всі студенти розуміють перевагу здорового способу життя. Тому слід шукати нові форми переконання студентів у привабливості здорового способу життя.

Фізичне виховання у СНУ ім. В.Далія є базовий компонент загальної культури студентів. Вона сприяє гармонізації фізичної та духовної єдності, забезпечує формування загальних цінностей.

Але на 50% рівень здоров'я студентів залежить від умов і способу життя. Велике значення для «не здоров'я» студентів має технічний прогрес, який звільняє людину від м'язових зусиль, що руйнує захисні сили організму.(3).

ЛІТЕРАТУРА

1.Бабешко О. Вплив особистої фізичної культури в системі ціннісних орієнтацій й на формування способу життя // Проблеми освіти. - вип.30.- К.,- 2003. -с. 161.

2.Кириленко С. Розвиток педагогічних технологій формування культури здоров'я у старшокласників // Рідна школа. - 2003. - №11. – с.50-55.

3.Чернер С. Педагогическая поддержка - главное условие учебно-воспитательного процесса, направленного на сохранение здоровья школьников // Директор школы. – 2003. - №5. – с.27-32.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ШКОЛЯРІВ З ОБМЕЖЕНИМИ СЛУХОВИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Крсек О.Є.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Далія*

Одним із найбільш актуальних і пріоритетних напрямків політики кожного цивілізованого демократичного устрою держави є ставлення до людей з інвалідністю, їх соціальний захист, психолого-педагогічна підтримка. В Україні сьогодні багато пишуть про розвиток освіти. Суть державної політики України щодо виховання здорової людини зафіксована в Конституції, «Основах законодавства України про охорону здоров'я», Державних національних програмах «Освіта (Україна XXI ст.)», «Діти України», Законах України «Про загальну середню освіту» та ін.

Подолання школярами з обмеженими слуховими можливостями почуття ізольованості, відчуженості, замкнутості можливі за умови формування у них комунікативної культури засобами іноземних мов. Іноземна мова належить до таких дисциплін, які мають потенційні можливості формувати у школярів зі слуховими обмеженнями готовність до комунікабельності, соціальної активності, трансляції власної і чужої культурної традиції. Цілком природною вбачається та увага, яка сьогодні приділяється вивченню іноземної мови в Україні. Іноземна мова стає ефективним інструментом взаємодії і комунікації, але це є актуальним тільки стосовно здорових дітей.

В Україні слабочуючих та глухих школярів не навчають іноземним мовам! Випускники спеціальних середніх шкіл не атестуються з іноземних мов. Іншомовне спілкування для такої групи інвалідів закрито в Україні. Ця проблема стосується не тільки школярів, але й усіх інвалідів по слуху, хто хотів би володіти іноземними мовами, наприклад, для професійного спілкування із зарубіжними партнерами по Інтернету.

Метою статті є розгляд нових шляхів вирішення порушеної проблеми.

Процеси гуманізації громадського життя, які мають місце на сучасному етапі розвитку людської цивілізації, вимагають негайного вирішення шляхетного завдання: пошуку шляхів підвищення цінності життя, адаптації, реабілітації та соціальної інтеграції інвалідів, їхньої активної участі у громадському житті та забезпечення рівності з іншими членами суспільства. 13 липня 2009 року Науково-дослідний інститут духовного розвитку людини СНУ ім.В.Даля і Луганська обласна спеціальна загальноосвітня школа-інтернат уклали «Договір про співробітництво» для досягнення наступних спільних для них цілей: створення спільними зусиллями на базі школи-інтернату експериментального майданчику з метою забезпечення духовно-морального, фізично-реабілітаційного, інтелектуального, естетичного, креативного розвитку учнів школи-інтернату. Для досягнення цілей цього договору з боку Науково-дослідного інституту духовного розвитку людини планується: розробка і впровадження інноваційної педагогічної технології навчання дітей з особливими потребами іноземним мовам; забезпечення підходу, що зберігає здоров'я дітей; для подальшого самовизначення дітей з особливими потребами проведення діагностики схильності дітей до вивчення іноземних мов і створення різновікових груп для вивчення іноземних мов за вибором; створення експериментальних груп викладачів школи-інтернату і «Центру міжкультурних комунікацій» СНУ ім.В.Даля з метою організації та проведення проблемних семінарів-практикумів, педагогічних читань із залученням викладачів школи-інтернату. Таким чином, актуальність наданого соціально-педагогічного проекту обумовлена наступними чинниками:

- вимогою пошуку нетрадиційних підходів до вирішення проблеми навчання школярів з особливими потребами іноземним мовам;

- необхідністю формування людини та громадянина, здатного інтегрувати до сучасного суспільства (з рівними правами та рівними можливостями) і націленого на удосконалення цього суспільства засобами своїх моральних та духовних особистісних якостей;

- соціальною потребою розширення доступності навчання іноземним мовам школярів з особливими потребами (зі слуховими обмеженнями).

Людина, опинившись у стані інвалідності, не зможе змінити світ. Але вона має навчитися адаптуватися до існуючих умов, навчитися жити повноцінним життям, активно брати участь у всіх сферах життя. Фахівці впевнені, що соціальна інтеграція інвалідів можлива лише у тому випадку, якщо здорові та хворі люди об'єднують свої зусилля. Поки дитина дорослішає, закладається підґрунтя її особистості. Через те дитині дуже важливо сприймати світ навколо себе в повному обсязі. Завдяки зору, нюху, дотику вона пізнає форми та якості предметів, але лише завдяки мовленню дитина дізнається про наміри оточуючих її людей, засоби та особливості людської взаємодії.

Фахівці вважають, що спілкуватися школяр має усіма доступними йому засобами – лише б розвивалась особистість. Але основне завдання педагогів – сформуванню у дитини словесне мовлення. Педагогічні технології сьогодні досягли рівня, який дозволяє оволодівати нормальним людським мовленням дітям з будь-яким ступенем зниження слуху.

Створення культурологічного середовища засобами іноземної мови сприяє розвитку у школяра з обмеженими можливостями комунікативної інтенції, культури та творчих здібностей.

Україна зробила рішучий крок на зустріч європейським стандартам освіти. Майбутній розвиток усе більше визначається рівнем культури, міжкультурними комунікаціями, рівністю умов для кожної людини з метою повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Луценко Г.В.

Краснодонський факультет інженерії та менеджменту

Навчальний процес у вищому навчальному закладі має організовуватися з урахуванням того, що його кінцевою метою є не лише створення можливостей для отримання студентом певної суми знань під час навчання, а й формування останнього як особистості. Така постановка питання потребує комплексного підходу до його розв'язання. Йдеться про підготовку якісного спеціаліста, високоморальної та фізично здорової людини.

Першим завданням (за визначенням, але не за значенням) вищого навчального закладу є, безумовно, підготовка висококласного спеціаліста в певній галузі. Якщо формування моральних якостей та фізичне загартування можуть відбуватися переважно за межами ВНЗ, то надання спеціальних знань – його пряме призначення. Проте отримання професійної підготовки цілком слушно розглядати як важливу складову формування особистості студента. Людина стає справжньою особистістю саме за умов наявності у неї глибоких спеціальних знань, що дають змогу їй на високому рівні виконувати свої професійні обов'язки. Отже, правильний добір і продуманість навчальних курсів і програм, високоякісний склад викладачів та їх відповідальне ставлення до навчального процесу – найважливіші умови формування студентів як особистостей.

Слід зауважити, що за однакових умов навчання різні студенти засвоюють знання з різним ступенем успіху. Тут не останню роль відіграють їхні моральні якості (дисциплінованість, вміння правильно будувати стосунки з товаришами та викладачами, загальне ставлення до навчання тощо) та стан фізичної форми. Як уже було сказано, ці властивості студента значною мірою є результатом дії зовнішніх, не підконтрольних для ВНЗ факторів. Але моральні якості та фізична форма – надто важливі складові особистості студента, щоб для їх розвитку і вдосконалення не знайшлося місця у планах роботи ВНЗ.

Моральні якості людини характеризують її як особистість навіть більше, ніж отримані нею спеціальні знання. Більше того, отримати якісну фахову підготовку неможливо, якщо у людини немає певної сили волі, самодисципліни, бажання чогось навчитись насправді, а не просто отримати документ про вищу освіту. Отже, моральні принципи, що сповідує людина, формують її світогляд, визначають її вчинки та поведінку, ставлення до оточуючих та до себе самого. Зрозуміло, що навчання у ВНЗ обов'язково повинно мати наслідки не лише у вигляді набутих знань, а й у переосмисленні студентом свого місця в суспільстві, у вмінні оцінювати власні вчинки з позицій принципів високої моралі, що мають стати для нього орієнтирами у корегуванні своєї поведінки в подальшому житті. Об'єктивно вплив на формування світогляду, принципів поведінки студента більше відбувається під час вивчення ним гуманітарних дисциплін. Вивчення технічних дисциплін розвиває мозок, а не душу. Саме тому, включення, у достатньому обсязі, базових гуманітарних дисциплін у навчальні програми технічних ВНЗ є обов'язковим. Диплом, отриманий випускником технічного ВНЗ, має засвідчувати не тільки вищу технічну освіту, а й високі моральні якості його володаря.

Третьою складовою формування особистості студента є прищеплення йому правил здорового способу життя, підтримка доброї фізичної форми. Зрозуміло, що стан здоров'я залежить, насамперед, від успадкованого від батьків генетич-

ного матеріалу, але ж багато хвороб вражає людей через невміння зберегти здоровий від природи організм, через погані звички, що з'являються саме під час навчання у школі та ВНЗ. Високласний спеціаліст з високими моральними якостями не зможе повною мірою розкрити свій потенціал і працювати з повною віддачею, якщо він змушений весь час боротися з набутими через власну необачність хвороби і витратити значну частину свого життя спілкування з лікарями. Численні дослідження пропагандистів здорового способу життя доводять, що розумові здібності людини реалізуються краще за умови підтримання нею доброї фізичної форми. Отже, складовою частиною процесу формування студента як особистості є створення умов у ВНЗ для занять фізкультурою, спортом, пропаганда відмови від шкідливих для здоров'я звичок.

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок про необхідність гармонійного розвитку розумових, моральних і фізичних якостей студентів ВНЗ у процесі формування їх як особистостей. Тільки при такому комплексному підході можна досягти бажаного результату у цій складній справі.

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ГАЗЕТЫ КАК МАТЕРИАЛ ДЛЯ УЧЕБНЫХ ЗАНЯТИЙ СТУДЕНТОВ-ЖУРНАЛИСТОВ

Миронова Т.А.

*Востоchnoукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Сегодняшнее информационное пространство Украины экономически и политически зависимо. Финансовые трудности, идеологическая заангажированность, недостаточный профессиональный уровень, к сожалению, в первую очередь характерны для региональных печатных изданий. В этой связи особая ответственность лежит на университетах, готовящих будущих журналистов, тех, кто завтра будет создавать информационное поле региона и Украины в целом. Одной из составляющих подготовки студентов-журналистов является работа с местными печатными изданиями, поскольку выработка умения оценить чужой журналистский текст в соответствии с профессиональными стандартами, выявить ошибки и коммуникативные неудачи, соотнести их с мировым опытом и лучшими публицистическими образцами способствуют формированию языкового чутья, эстетического вкуса, аналитических и творческих способностей.

Ниже предлагаются некоторые задания для практических занятий со студентами-журналистами по дисциплинам «Основы журналистики», «Этика журналистского творчества», «Практическая стилистика». Цель данных заданий – научить выделять в конкретных публикациях вербальные и невербальные сигналы нарушения профессиональных журналистских стандартов, зафиксированных в Этическом кодексе украинского журналиста (далее ЭКУЖ). Для работы привлекались общественно-политические еженедельники региона «Жизнь Луганска», «Вечерний Луганск», «Реальная газета», «Молодогвардеец» и др.

*Задание 1. Найти на страницах региональных еженедельников нарушения п. 7 ЭКУЖ «Информационные и аналитические материалы должны быть четко отделены от рекламы соответствующей рубрикой». В ходе анализа студенты выделяют тексты, в которых есть следующие признаки скрытого рекламного сообщения: отсутствие подписи автора, наличие только позитивной информации, одновременное размещение в нескольких изданиях, наличие реквизитов и т.п. На вербальном уровне привлекают внимание слова-сигналы: *уникальный, качество, качественный, высококачественный, эффек-**

тивный, успешный, лучший, настоящий, доверие, универсальный, результативный, потрясающий и др. Например: в публикации «ХХ: лидер украинского рынка» читаем: «Сделав абсолютное качество продукции основой бизнес-идеологии, ХХ в 2008 году добился беспрецедентных результатов! Феномен всеобщей популярности ХХ объясняется исключительным уважением компании к своим потребителям».

Задание 2. *Выделить в текстах региональных еженедельников некорректные PR-публикации, идущие в разрез с положением п. 2 ЭКУЖ: «Служение интересам власти, а не общества, является нарушением этики журналиста». Проблема PR-а в корректных и некорректных формах – «белый», «серый», «черный» – существует во всем мире, и украинская журналистика не является исключением. Во время работы с газетами подобные тексты распознаются студентами по специальным признакам: представленность только одной точки зрения, позитивная оценка, отсутствие анализа, подача материала через личностное восприятие, имитация доверительного тона и др. Приведем примеры некоторых выявленных текстов: «ХХ – пожалуй, единственная партия в области, которая пытается решить проблемы безопасности дорожного движения Луганщины»; «Оказывается вот она – Европа – прямо в центре Луганска, ведь именно в нашем городе расположен главный офис компании ХХ»; «Очень хочется верить, что на ваш опыт обратят внимание многие фирмы, организации и хорошо работаться луганчанам будет только в группе компании ХХ». В ходе обсуждения со студентами подобных публикаций важно отметить, что необходимая информация в них транслируется не прямо, а маскируется под различные жанры: размышления, комментариев, рассказ, информационная заметка и т.д.*

Задание 3. *Найти и прокомментировать приемы языковой агрессии. Одна из тревожных заметных тенденций в региональной прессе – это большое количество публикаций, где под видом анализа подаются тексты с доминирующим личностным, субъективным отношением, а не фактами. Тем самым очевидно нарушается право читателя на получение объективной, непредвзятой, сбалансированной информации, закрепленное в ЭКУЖ в ст. 9: «Факты, суждения, допущения должны быть четко отделены друг от друга». Студенты отмечают тексты, которые перегружены эмоционально-оценочной, сниженной, грубой лексикой, и комментируют уместность/неуместность подобных стилистических приемов в каждом конкретном случае. Так, отметим наиболее агрессивные словоупотребления: *дебилизация, ублюдизация, марионетизация народа, дерибан земли, политическая помойка, власть предержавшие вопили, жирная столица* и др. К сожалению, ЭКУЖ обходит вниманием вопросы языковой корректности, хотя мировой журналистский опыт регулирует вербальное поведение журналиста (например, этические нормы газет «Вашингтонпост», «Гардиан»).*

Таким образом, на нескольких примерах были показаны возможности работы с региональной прессой на практических занятиях по журналистским дисциплинам. Такой вид учебной деятельности является важной составляющей профессиональной подготовки будущих работников медиа. Студенты учатся критично оценивать информацию, распознавать пропаганду и фальсификацию, выделять тенденциозные материалы. В конечном итоге, повышение медиаграмотности и журналистов, и читателей должно привести к более высоким стандартам социально-политической коммуникации.

**ОСОБЛИВІСТЬ ЄВРЕЙСЬКОЇ БЛАГОДІЙНОСТІ НА ПРИКЛАДІ
ЄВРЕЙСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ**

Невзліна А.Б.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Благодійність займає одно з головних місць у єврейському суспільстві. Це одна за найважливіших заповідей у якої багато особливостей. Це не має відношення ні до милостині чи пожертвування. Благодійність визначається поняттями „Цдака”, „Гмілут Хасадім”, „Маасер”, „Маасер кесеф”.

Цдака дослівно перекладається як встановлення справедливості на нашому світі (матеріальна допомога). Це комплекс заповідей що регулює відносини між людиною та людиною. Слово цдака походить від слова справедливості –цедек і не має спільного з пожертвуваннями – це насамперед справедливості, закон, обов'язок. У Торі у Бава батрі про цдаку зазначено "дорівнює всім заповідям" (виконання заповіді про пожертвування рівносильне виконанню всіх інших заповідей). Мудрець Мишлей підкреслив що „Праведність (цдака) позбавляє від смерті” (тобто подовжує життя). Рабі Моше бен Маймон (Рамбам) розрізняв вісім видів цдаки - залежно від того, наскільки сильно страждає при цьому самолюбивості того, кому її дають. Вища міра, вище за яку немає: коли подають підтримку збіднілому євреєві, даючи йому дарунок чи позика, або беруть його в компаньйони, або знаходять йому роботу, щоб підтримати його до тих пір, поки він ні в кому не матиме потреби. Сама нижча це: коли дають (збіднілому) з жалобою (без бажання, и збіднілий це відчуває). Таким чином цдака це не тільки фінансова підтримка, вищий рівень благодійності це надати можливість працювати.

„Гмілут хасадім” – дослівно благодіяння, об'єм цього поняття ширше ніж цдака, (добродійність, добрі справи) це будь-яка (окрім матеріальної) безкорислива допомога ближньому. Установлені дії що відносяться до гмілут хасадім: відвідини хворих, підтримка учнів, похорони померлого, допомога у викупі полонених, гостинність, допомога літнім людям, збір одягу для бідних, роздача їжі голодним.

„Маасер” перекладається як десятина, ще частина 1/10 чи 10% від врожаю що зібрав єврей. Віддавати Маасер бідним встановлено у святописанні Талмуді. Слово „маасер”(משלם) – десятина походить від слова „ошер”(שול) – багатство. У Торі Ктубот зазначено, що маасер зберігає, та помножую багатство, тому обов'язково надавати маасер (десятину). Встановили максимум 20% від врожаю, більше не рекомендують. „Маасер кесеф” це десятина від грошового доходу. Вважається, що цей вид благодійності дуже важний, але самий простий. Витрачаються гроші, а не увага до бідних, чи особистий час на їх годування.

У єврейській добродійності в пріоритеті на допомогу є родичі, так якщо має потребу брат і сусід Тора говорить в першу чергу треба надати допомогу братові, вибираючи між сусідом по будинку і по сусідній вулиці, допоможи сусідові по будинку. Допоможи всім ближнім, а потім берися за весь світ.

Розглядати всі види добродійності можна на прикладі єврейських організацій які повністю існують за рахунок пожертвувань різного виду. По Торі кожному благочестивому євреєві наказувало віддавати десятину свого урожаю (доходу) левітам. Крім того, всі перші плоди першого урожаю (доходу) спочатку підлягали передачі левітам. Цей внесок (цдака) був добровільним. Головне, щоб він був зроблений «від чистого серця».

У єврейських общинах цдака розподілялася як на підтримку молитовних будинків, так і на потреби общини. Значна частина цдаки йшла на допомогу мало

імушим. З цих же грошей община оплачувала державні і місцеві побори. За часи радянської влади майже всі традиції були загублені та заповідь цдаки ще залишалась в силі, і під час війни, під час миру. З 1989 р. єврейське суспільство, що проживає на територіях колишнього СРСР, переживає період відродження культури, традицій і релігії. Багато в чому цьому сприяє і розумна активність представників Держави Ізраїль.

Американський єврейський об'єднаний розподільний комітет „Джойнт” опікується єврейськими організаціями Гілель, Хесед, Hi Family Service, Общинний центр, , що і фінансує на 70% від цдаки американських та ізраїльських євреїв. Останні засоби на безперебійне існування єврейських організацій збирається серед місцевих євреїв-бізнесменів. Таким чином досягається 100% фінансування організацій завдяки заповіді цдака і виконань її тими хто хоче відновити справедливість.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВНУТРІШНЮ ПОЛІТИКУ ЦАРСЬКОГО УРЯДУ З ЗАСЕЛЕННЯ ПІВДНЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ (1856 – 1861 рр.)

Оліфір Н.І.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Після поразки у Кримській війни царський уряд особливу увагу почав приділяти південним українським губерніям. Причин було одразу декілька. По-перше, потрібно було укріпити свої кордони у цьому напрямку. По-друге, Російська імперія збільшувала кількість постав зерна за кордон, тому існувала нагальна потреба у розширенні посівних площ, а щільність населення у цьому регіоні була незначною. Проте, був ще більш негативний чинник раніше проводимої царської політики - чисельність населення постійно зменшувалася.

Проявом цієї політики стало *масове виселення* татарів з Криму в Туреччину з кінця 50-х та на початку 60-х рр. XIX століття. Потрібно відмітити що у цей час еміграція по всій Росії починає перебільшувати імміграцію. У 1859-1870 рр. вона дає негативну величину – 288, 5 тис. чол. В першу чергу це було пов'язано з еміграцією 200 тис. татарів та ногайцев Тавричеської губернії переважно до Туреччини.

У первинному плані, ще до Кримської війни, татарів Криму хотіли переселити у середину країни, тим самим лишити ворога шансів знайти підтримку у місцевого населення. Втім, це мало лише негативні наслідки. Недалекоглядна політика російської адміністрації сприяли розвитку негативних настроїв серед татар.

Покращити ситуації вдалось Міністерству державного майна, яке відзначало недоцільним виселяти татар з Криму: «Всі спроби, що донині робляться, російськими поміщиками до переселення російських селян у Крим були неуспішні і невдалими, а тому необачно і невігдно було б вивести татар з Криму без гарантії в можливості заселити залишені ними землі росіянами». Тому уряд тоді тимчасово відмовився від вживання радикальних заходів щодо виселення татар з Криму.

Таким чином, основними причинами масової татарської еміграції слід вважати: 1) все зростаюче малоземелля і навіть пряме обезземелення, 2) несправедливу національну політику уряду (утиск національної гідності, далеко не повне відшкодування збитків, понесених в роки Кримської війни, виселення углиб Кримського півострова в 1855 р. без права повернутися назад і т.п., 3) активну і успішну турецьку агітацію, обіцянка всіляких благ на нових місцях. До весни 1860 р. ідея переселення до Туреччини була остаточна прийнята більшістю мусульманського населення Таврійської губернії. Особливо активними

були ногайці.

Першим напрямом з заселення Херсонської та Тавричеської губерній стала спроба з переселення в Росію понад 20 тис. чол. болгарської національності "відокремленої частини" Бессарабії. Прибуваючи до Росії, вони мали певні привілеї, порівняно з іншими категоріями переселенців (росіян та українців з Придунайських князівств, болгар з балканських володінь Османської імперії). Насамперед це стосувалося кількості землі, яку виділяв уряд новим мешканцям Новоросійського краю (приблизно 50 дес.) та місця їх знаходження.

Значущість переселення болгарських колоністів була не тільки в економічному плані. Віддаючи землю, в першу чергу, болгарським колоністам, а не селянам з внутрішніх губерній, російський уряд прагнув повернути заможних землеробів і створити на прикордонних територіях сильні торгово-ремісничі міста, які одночасно виконували б роль прикордонних форпостів. В той же час, керуючись політичними, економічними і ідеологічними цілями, російський уряд вживав всі заходи для захисту і переселення жителів Молдавського князівства до Росії і наділів їх землею в достатній кількості.

По-іншому склалася ситуація в болгарських колоніях, що залишилися на російській території. Переселення болгар з Молдавського князівства мало для них негативні наслідки. У 1860 р. безземельним болгарам з російської частини Бессарабії, у зв'язку з еміграцією ногайців, було запропоновано заселити їх землі. Проте, з нагоди переселення болгар, українців і росіян, що почалося в тому ж році, з Молдавського князівства, реалізація цього проекту була відкладена до остаточного їх переселення. Зрештою російський уряд відмовив в матеріальній підтримці болгарським колоністам російської частини Бессарабії при переселенні на нові землі.

Другим напрямом стало переселення підданих Османської імперії до Криму весною 1861 р. Перешкоди, що створюються турецькими властями, лише стимулювали міграційному потоку. У Криму болгарам з Османської імперії, надавалися ділянки землі в 36 десятини (більше, ніж українцям і російським, але менше, ніж болгарським колоністам з Молдавії). Не дивлячись на те, що болгарам на місцях була подана моральна і фінансова підтримка, більшість з них повернулася на батьківщину.

Вирішуючи надалі питання про заселення Криму, російський уряд у 1868-1869 рр. розроблявся проект по заселенню Криму німецькими колоністами.

Таким чином, дії царського уряду з заселення Півдня України у 1856 – 1861 рр. не принесли бажаного результату. З самого початку політика царського уряду була недалекоглядною та непослідовною. Поліпшенням з заселення регіону було спричинено відміною кріпосного право у Російській імперії. Велика кількість селян, у пошуках кращої долі, хлинула у Херсонську та Тавричеську губернії.

СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕРЕНИЯ ТЕАТРАЛЬНОГО ИСКУССТВА В ОЦЕНКАХ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Пасечник В.Р.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

*«Театр – это такая кафедра,
с которой можно много*

сказать миру добра» Н.В.Гоголь

Для любого общества театр всегда был и остается традиционным и одним из основных видов искусства. Он уже не первое тысячелетие так многопланово влияет на личность, что с его помощью объясняют мир, создают эмоциональные импульсы к различного рода деятельности, проводят огромную воспи-

тательную работу, поднимая всевозможные философские вопросы, и тем самым способствуют формированию качеств необходимых для жизни в условиях того или иного общества.

На протяжении веков функции театра не менялись, но в разные эпохи на определённые из них делались особые акценты. Театр, будучи институтом социального общения, всегда влиял на общественно-организационные процессы, и особенно в студенческой среде.

Эта тема не спроста была выбрана нами для исследования. Она представляется нам очень актуальной. Ведь сегодня ведется жаркая полемика относительно уровня духовности современной молодежи. И в частности степени его увлечения театром. К сожалению, в отечественной социологии за последнее время вопросам влияния театрального искусства на студенческую молодежь практически не уделялось внимание. В лучшем случае социологи интересовались общими вопросами в отношении свободного времени молодежи. В том числе и интересуясь тем, насколько часто посещают молодые люди театр. Нами был проанализирован ряд основных украинских социологических периодических изданий за последние 10 лет. И мы можем отметить, что, если до 2006 года проблема культуры молодежи вообще и театральной в частности не рассматривалась вовсе, то после указанного года количество подобных публикаций становится значительно больше и заметно увеличивается к 2009 году. Однако, все равно степень изученности проблемы остается недостаточной. Ощутимо, что сегодня социология мало занимается вопросами театральной культуры..

Поэтому мы и поставили перед собой цель более детально оценить степень влияния современного театрального искусства на украинское студенчество в условия экономического кризиса и сложной политической.

Учитывая то, что, по мнению социологов, к настоящей ситуации в украинском обществе полностью применим дюркгеймовский термин «аномия», можно смело утверждать, что современный театр переживает ряд трансформаций. И наиболее явно это заметно на примерах студенческих театральных кружков и студий. Ведь на молодежи вообще, и на студенческой, как интеллектуальной элите будущего, в особенности наиболее явно отражаются все социальные изменения, веяния, новые тенденции.

И, хотя, с нашей точки зрения, наиболее острый момент перелома между театральными техниками прошлого и настоящего уже произошел, молодые актеры не останавливаются в своих творческих поисках, все глубже погружаясь во внутренний мир своих зрителей и толщу своего времени. А их аудитория охотно отвечает им часто неоднозначными, но всегда очень искренними и настоящими реакциями.

Важно также отметить, что театр сегодня разный. Ряд театров ориентирован на изысканную элитарную аудиторию, на подготовленного зрителя, способного оценить экспериментальные решения и экстравагантные новшества. Есть и театры, стремящиеся к неумолимому успеху у массового зрителя.

Таким образом, сегодня многообразие театров может удовлетворить потребности практически любой интеллектуальной и социальной прослойки общества. Если репертуар - это лицо театра, то состав его аудитории и зрительские предпочтения - своеобразное отображение этого лица. Смотрясь в аудиторию, театр может увидеть себя (так же как зритель в театре находит себя).

И хотя в последние годы интерес к театру стал повышаться, а, соответственно, и повышаться значимость театра как социально-культурного института, – осуществление присущих ему функций, их реализация существенным образом координируется каждым отдельно взятым театром, его идейно-художественной

направленностью и его возможностями. Как уже говорилось, есть театры ориентированные на элитарного зрителя, есть с ориентацией на массового. Нам кажется, что в идеале театр должен стараться выполнять обе задачи: поднимать аудиторию на следующую ступень художественного развития и приобщать новую аудиторию к театру.

Что же касается непосредственно студенческой молодежи. То здесь также можно наблюдать известную дифференциацию. В самом общем виде она включает в себя минимум три группы. Первую группы мы определим как «театрально-элитарную» (определение, конечно же, условное). В нее мы отнесем, прежде всего, достаточно устойчивый (небольшой) процент молодых людей, интересующихся новыми театральными постановками, хорошо знающими репертуар тех или иных театров, разбирающихся в тонкостях театрального искусства. Следующая группа, может быть квалифицирована как «периодически-интересующиеся». Включает в себя студентов, посещающих театр время от времени, специально не отслеживающих театральные новинки, и рассматривающих театр как одно из мест культурного времяпровождения. Третья группа включает в себя тех, кого с полным правом можно назвать «индифферентными». Это, к сожалению, наиболее многочисленная когорта. Студенты из данной группы, либо вообще никогда не посещают театры, включая и студенческие, либо делают это крайне редко, воспринимая такой поведенческий акт как экзотику.

ПРОБЛЕМА ФОРМИРОВАНИЯ ДУХОВНОГО МИРА СОВРЕМЕННОГО СТУДЕНТА

Пастухова Ю.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы, ее связь с важными заданиями. На современном этапе развития Украинского государства, когда меняется стиль жизни всей страны и, одновременно, каждого студента, меняются идеалы, наполняющие жизнь смыслом. Таким образом, возникает проблема формирования духовного мира современного студента.

Анализ последних публикаций. Проблему духовности рассматривали такие педагоги: И.Бех, В. Кафарский, О.Сухомлинский, Г.П. Шевченко, Рудольф Штейнер. И. А. Ильин в своей работе “Творческая идея нашего будущего” (Новосибирск, 1991 г.) писал: “ Будущее образование не должно отделяться от духовного воспитания, – ни в народной школе, ни в гимназии, ни в профессиональных училищах, ни в университетах”.

О воспитании духовности много писал русский художник Василий Кандинский (“О духовности в искусстве”, М. 1992 г.) Он утверждал, что “зритель в своей душе находит созвучие”, когда смотрит на произведение искусства или читает книгу. Понимание картины вырачивает зрителя до точки зрения художника. Шуман, известнейший композитор, утверждал, что “призвание художника – посылать свет в глубины человеческого сердца”.

Формирование целей *статьи.* Целью данной статьи рассмотреть факторы формирования духовного мира современного студента.

Изложение основного материала исследования.

Современный мир характеризуется чрезвычайной противоречивостью процессов, протекающих во всех сферах жизнедеятельности современного студента и не всегда реализующихся во всей своей полноте. Ситуация усложняется нарастанием духовного кризиса, проявляющегося в возведении материальных потребностей в ранг высших духовных потребностей человека. В

результате, говоря словами А. Швейцера, цивілізація стала схожою на корабель без рулевого, який втрачає свою маневреність і неухильно мчить на зустріч к катастрофі.

Духовність — традиція бережливого ставлення до самого себе, оточуючими людьми, оточуючому світу, природі, передаючись з покоління в покоління. Духовність виховується в родині. Чим міцніше родина, чим міцніше в ній зв'язок між поколіннями, тим вище шанси виховання в ній духовно розвинутого людини. Духовність — властивість душі, що існує в домінуванні духовних, моральних і інтелектуальних інтересів над матеріальними.

Поэтому, ми в статті пропонуємо нижче думки Святейшому Патріарху Олексію взяті з його виступів.

Ось приблизний список добродетелей, які необхідно розвивати /вирощувати/ студенту. В першу чергу — це відповідальність за свої слова, дії, обіцянки; почуття власної гідності, розсудливість, доброта, милосердя, працьовитість, терпіння, терпимість, наполегливість, акуратність, рішучість, гнучкість/адаптованість/, правдивість/чесність/, щирість/, щедрість, простота, смирення, безстрашність/важкість/, неупередженість, благородство, поважливість, комунікабельність /співпрацювання/, скромність, дисциплінованість.

Важке місце в розв'язанні даної проблеми належить естетичному розвитку. Естетичне розв'язання — це виховання краси, прекрасним через спілкування з природою, мистецтвом. Розуміти живопис, любити поезію, розуміти і насолоджуватися класичною музикою, самому брати участь в творенні прекрасного — все це необхідно для сучасного студента. Любов на цьому етапі також можна віднести до естетичного розвитку. Незабиваємо час першої любові, що може бути прекрасною! Звідси починається, розвиток любові серця і стану закоханості.

Таким чином, якщо педагогічний процес буде спрямований на формування у сучасного студента вище перераховані якості. Ми вирішимо проблему духовного кризи.

ЛІТЕРАТУРА

- 1) Виховання духовної культури молодого покоління //Шкільні технології. — 2002. — С. 102.
- 2) Мазуркевич Е. Духовність як спосіб виживання //ОБЖ. — 2003. — №3. — С.24.
- 3) Панкратов А.В. Духовне виховання в світлі сучасного етнологічного. //Педагогіка. — 2000. — №7. — С.23.

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ КУЛЬТУРИ

Пенькова Н.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Останнє десятиріччя життя нашої країни призвело до надзвичайних змін в політичному та економічному її розвитку, що не могло не позначитись на рівні життя населення в цілому і кожного з нас зокрема. Людське життя, в плані життя суспільства і в плані життя індивіда, створює цілий ряд соціально зумовлених форм суспільства і в плані життя індивіда, створює цілий ряд соціально зумовлених форм життєдіяльності — виробничої, суспільно-політичної, культурної, сімейної та інших, що перебувають у діалектичному взаємозв'язку. Проте кожна з них тією чи іншою мірою є діяльністю по створенню й розвитку умов життя насе-

лення, що визначаються суспільними відносинами і пануючим у суспільстві способом виробництва. Рівень життя сім'ї кожного з нас повністю залежить від стану та економічного розвитку держави.

Добре відомо, що економічний стан у країні бажає бути набагато кращим, вимагає значного покращення переважної частини її населення. Мінімальна заробітна плата, яку отримує більшість працездатного населення, майже вдвічі менша від прожиткового мінімуму. Основною частиною сімейного бюджету є саме заробітна плата дорослих членів сім'ї, яка йде в основному на харчування. За даними сімейних бюджетів населення можна оцінити рівень економічного розвитку країни. З ростом прибутків у сім'ї питома вага витрат на харчування знижується, доля витрат на оренду житла, покращення житлових умов зростає, а доля витрат на задоволення культурних та інших нематеріальних потреб зростає дуже швидко. За цими показниками роблять висновки про рівень добробуту різних груп населення країни.

В Україні у більшості сімей останні показники, як стверджують соціологи, зовсім низькі. Постає питання: як можна допомогти кожній конкретній сім'ї пристойно жити в таких умовах? Вихід напрошується сам по собі: в нових умовах слід навчитись господарювати по-новому, насамперед налагодити господарство, планувати сімейний бюджет, вдумливо оцінювати, враховувати сімейні ресурси та регулювати ними. Здобуття вищої освіти, певної спеціальності вирішить тільки частину проблем молоді людини: вона буде мати роботу, одержувати заробітну плату, яка здебільшого стане основним джерелом її існування. Вищі навчальні заклади докладають великих зусиль, щоб підготувати висококваліфікованого фахівця, але робота – це лише частина життя людини. Є й інша – приватна. Це сім'я, яка є невід'ємною складовою суспільства. На нашу думку, одним з важливих завдань суспільства повинна стати підготовка молоді до створення у майбутньому міцної і щасливої сім'ї. Це завдання набуває значної активності в нашому суспільстві, де відбуваються процеси перетворення соціальних та економічних структур, переосмислення життєвих цінностей, напрямків стратегій виховання. Не можна не погодитися з думкою В.О. Сухомлинського про те, що вирішення майже половини всіх завдань виховання – це виховання гарної матері, гарного батька, яке неможливе без осмисленої, грамотної підготовки молоді до сімейного життя. Вищий навчальний заклад не може стояти осторонь сімейного життя. Вищий навчальний заклад не може стояти осторонь від такої важливої справи, як надання освіти, і цьому є підтвердження – «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті», у якій зазначається, що система освіти має забезпечити «навчання основних принципів побудови професійної кар'єри і навичок поведінки в сім'ї...». І лише одними виховними заходами, бесідами, диспутами в поза навчальний час проблема глибоко не реалізується. Треба мати міцні знання з різних галузей людської діяльності (господарської, екологічної, виховання і навчання, економічної та ін.) Відповідь на всі ці питання покликаний дати такий навчальний предмет, як «Сімейно-побутова культура та домашня економіка», який має можливість готувати студентську молодь до майбутнього сімейного життя.

У середніх школах країни істотна увага приділяється трудовому вихованню, обслуговуючій праці, знанням з домоводства. Але цих знань недостатньо для того, щоб покращити нинішню ситуацію. Бажано, щоб «Сімейно-побутова культура та домашня економіка» як навчальна дисципліна викладалась у всіх вищих навчальних закладах країни, де молодь вже більш осмислено підходить до економічних навчальних закладах країни, де молодь вже більш осмислено підходить до економічних проблем, стоїть перед необхідністю створення власної сім'ї. Основна увага вивчення дисципліни зосереджена на раціональному веденні домашнього господарства, дбайливому використанні сімейних ресурсів та рівно-

правності в розподілі праці.

«Сімейно-побутова культура та домашня економіка» торкається приватної справи ведення домашнього господарства і має на меті допомогти і навчити розумно його вести, що дасть змогу значно поліпшити рівень життя кожної сім'ї. Ця дисципліна поєднує в собі знання з різних галузей людського життя та діяльності. Зокрема, це знання про сім'ю, її основні функції, при цьому на одне з перших місць висувається економічна функція. Розглядаються проблеми педагогіки сімейних стосунків, виховання дітей, здоров'я членів сім'ї.

Знання економічного розділу дають можливість кожній сім'ї правильно зважувати свої фінансові можливості, раціонально використовувати сімейні кошти і цим самим забезпечити собі достойне життя.

У контексті забезпечення життєдіяльності сім'ї розглядається і такий розділ, як «Домоведення», основним змістом якого є створення культури сімейного побуту: організація життя в сім'ї з дотриманням гігієнічних, естетичних та загальнокультурних вимог до обстановки, харчування, режиму дня, взаємовідносини членів сімейного колективу як необхідної умови правильного виховання дітей.

Викладання «Сімейно-побутової культури та домашньої економіки» у вищих навчальних закладах України повинно мати і екологічну орієнтацію, а це буде сприяти формуванню екологічної свідомості. Адже, в наш час різко підвищилось значення еколого-світоглядних знань, оскільки світ взаємовідносин між суспільством і природою став як ніколи складним і суперечливим. Для того, щоб розібратися в проблемах і протиріччях, що виникли, виробити і проявити виражене активне відношення до навколишньої дійсності, молоді необхідно засвоїти концепцію взаємодії суспільства і природи. Вирішенню цього завдання може сприяти кожна конкретна сім'я, навчаючи і виховуючи своїх дітей у потрібному напрямку, але, звісно, за тієї умови, що батьки самі будуть добре ознайомлені з проблемами екології і перейматимуться ними, організовуючи своє домашнє господарство.

Звичайно, сімейно-побутова культура залежить від матеріальних умов, які забезпечуються дорослими членами сім'ї, від щоденного прагнення батьків та інших членів сім'ї до культурного життя, від їх умінь раціонально організовувати фізичну і розумову працю, регулярний і корисний відпочинок. Переорієнтація завдань освіти в країні, змісту знань з різних дисциплін, в тому числі «Сімейно-побутової культури та домашньої економіки», вимагає нових підходів і методів їх викладання.

Кожна сучасна сім'я повинна мати чіткі уявлення про організацію і раціональне ведення домашнього господарства, дбати про повне задоволення своїх потреб, про добре виховання своїх дітей, бо все це в кінцевому результаті позначається і на покращенні економічного становища в країні, і на вихованні її молодого покоління.

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

Пилипенко А.І.

Луганський державний інститут культури і мистецтв

Постановка проблеми. Сучасний стан сфери культури і мистецтва не дає змоги задовольняти потреби культурного і духовного розвитку українського суспільства [1]. В наслідок чого вкрай важливим є досягнення високого рівня вищої культурно-мистецької освіти, яка значною мірою відображає стан національної освіти в цілому, спроможність суспільства виступати виробником

матеріальних і духовних цінностей. Стан такої освіти є важливою характеристикою потенціалу українського суспільства порівняно з іншими країнами.

Зв'язок проблеми з важливими завданнями. Забезпечення культурного і духовного розвитку особистості, підвищення освітньо-культурного рівня громадян – одні з головних завдань вищого навчального закладу [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми показав, що відродження та подальший розвиток національної культури в державі, забезпечення висококваліфікованими фахівцями галузі культури і мистецтв передбачає оновлення змісту освіти, яка має стати основою підготовки спеціалістів до професійної діяльності в нових соціально-економічних умовах [3].

Однією з *невирішених частин проблеми* – є недостатня врахованість специфіки культурно-мистецької освіти в чинній системі підготовки випускників відповідних ВНЗ, в наслідок чого випускники закладів культури і мистецтв не займають належного місця на ринку праці.

Отже, *ціллю дослідження* – є визначення особливостей створення системи підготовки випускників ВНЗ культури і мистецтв, що дозволить забезпечити відповідні якість та рівень підготовки фахівця з вищою освітою у галузі культури і мистецтва.

Основний матеріал дослідження. У відповідності до системного підходу [4], система підготовки випускників ВНЗ культури і мистецтв – це сукупність випускників, науково-педагогічних кадрів, матеріально-технічної і науково-методичної бази, у яких взаємодія та взаємовідносини набувають характер взаємосодії компонентів, спрямованих на формування в процесі навчання системи знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей з урахуванням перспектив розвитку культури та мистецтва.

Визначена система є *підсистемою* багатоступеневої безперервної системи мистецької освіти, основними ланками якої є:

- початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання), в яких надається позашкільна мистецька освіта;
- спеціалізовані мистецькі школи (школи-інтернати), призначені для надання, поряд із загальною середньою освітою, допрофесійної мистецької підготовки;
- вищі навчальні заклади I-IV рівнів акредитації (училища, інститути, університети, академії культури і мистецтв);
- аспірантура (асистентура-стажування) і докторантура.

У свою чергу система підготовки випускників ВНЗ культури і мистецтв – є *надсистемою* для систем підготовки за такими освітньо-кваліфікаційними рівнями:

- молодший спеціаліст – забезпечують технікуми, училища, інші вищі навчальні заклади першого рівня акредитації;
- бакалавр – забезпечують коледжі, інші вищі навчальні заклади другого рівня акредитації;
- спеціаліст, магістр – забезпечують вищі навчальні заклади третього і четвертого рівнів акредитації.

Крім цього, робота вищих навчальних закладів культури і мистецтв безпосередньо зорієнтована і нерозривно пов'язана з діяльністю театрів, філармоній, музеїв, бібліотек, творчих колективів, концертних організацій, закладів культури клубного типу, засобів масової інформації та інших установ, підготовку кадрів для роботи в яких здійснюють ВНЗ культури і мистецтв.

Висновки. На відміну від європейських країн, система організації мистецької освіти в Україні дозволяє дотримуватись єдиних критеріїв якості, оскільки єдині й випробувані часом навчальні плани та програми забезпечують цілісний підхід до фахової підготовки майбутнього митця й працівника культури [3].

Урахування визначених особливостей створення системи підготовки випускників ВНЗ культури і мистецтв до конкурентних умов ринку праці сприятиме помітному підвищенню якісного рівня та престижності культурно-мистецької освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція Державної цільової програми інноваційного розвитку української культури на 2009-2013 роки// <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/129791>
2. Закон України „Про вищу освіту” від 17 січня 2002 року N 2984-III (зі змінами і доповненнями)// <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>
3. Бачинський В.Й. Освіта та професійна підготовка митців і працівників культури в Україні // Матеріали доповідей учасників всеукраїнської науково-практичної конференції «Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії» – Київ, 2007 // http://www.culturalstudies.in.ua/kn_2.php
4. *Россошанская О.В.* Особенности планирования проектов на основе системной модели // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля , 2000. – №1(1). – С.57-62.

ДО ПИТАННЯ РЕЛІГІЙНОСТІ СЕРЕД КОМУНІСТІВ ТА КОМСОМОЛЬЦІВ ДОНБАСУ У 20-Х РР. ХХ СТ.

Підченко С.А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

У часи радянського атеїзму почали відбуватися зміни моральних цінностей та духовних настанов, які накопичувалися протягом існування православ'я. Змінами, пов'язаними з політичними, ідеологічними та економічними процесами намагалися підірвати основи релігійності різних верств населення. Антирелігійна пропаганда була спрямована на підірив авторитету церкви і вплив на робітників промислових центрів, селян і молодь. Та незважаючи на підіривні дії влади, РПЦ продовжувала регулювати та управляти релігійними нормами та віруваннями ще досить великої частини населення.

Пункт 13 Програми РКП(б) пропонував комуністам звільнити трудящі маси від релігійних забобонів і організувати науково-просвітницьку і антирелігійну пропаганду, яка б розповсюджувала наукові, філософські та політичні знання серед населення, формувала матеріалістичний погляд людини. Однак не було єдності у релігійному питанні серед комуністів і комсомольців. У травні 1921 р. стурбована влада на Політбюро ЦК РКП(б) X скликання розглядала питання, пов'язані з участю комуністів у проведенні церковних обрядів, які продовжували їх виконувати. Така ситуація склалася і в Донбасі, що підтверджують архівні документи. Факти свідчать про виконання членами КП(б)У та комсомольцями регіону релігійних обрядів. Вони зберігали ікони у своїх домівках, брали участь у хрещенні своїх дітей та виступали в якості хрещених батьків. У семи партосередках Сталінського округу 6% комуністів виконували названі релігійні обряди. Вищий орган керівництва більшовицької партії вимагав від місцевої влади проведення відповідних заходів, спрямованих на боротьбу з релігійними пережитками серед комуністів, тому було прийняте рішення про збільшення вимог до бажаючих вступити до партії та кандидатів. Після вивчення питання релігійності серед комсомольців у регіонах інформаційний відділ Центрального комітету Ленінського комуністичного союзу молоді України повідомляв, що за 1928 р. у Донбасі виключили з комсомолу за релігійні переконання, виконання релігійних обрядів, відвідування церкви тощо, у промислових районах – 8,4%, сільських – 15,8%, змішаних – 4,1% у відсотковому співвідношенні до усіх виклю-

чених. Релігійність сільських активістів у 20-х роках попереднього століття виражалася у відвідуванні церкви, виконання обрядів, говінні, зберіганні ікон. У багатьох з них діти були піонери та комсомольці, але разом з батьками виконували релігійні обряди та відвідували церкву. Наприклад, у завідуючого поштою с. Велика Черніївка Луганського району, який мав одного сина піонера, а другого – секретаря комсомольського осередку, дома в куті висіли ікони. Комуністи райгородського осередку хрестили своїх дітей та самі були хресними батьками. Таких фактів було багато у Донбасі. Як бачимо, влада намагалася нав'язати народу атеїстичну культуру, руйнуючу та знищуючу православні духовні цінності, накопичені попередніми поколіннями. Однак сформований духовний розвиток людини не давав можливості, навіть комуністам, відразу приєднатися до атеїстичного укладу життя.

**ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ
НА ОСНОВЕ ДУХОВНО-ГУМАНИТАРНОГО ПОТЕНЦИАЛА
УЧЕБНО-НАУЧНЫХ ДИСЦИПЛИН**

Проказа А.Т.

*Луганский национальный
университет имени Тараса Шевченко*

Миквабия Э.Г.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Предлагаемая статья является дальнейшим развитием и конкретизацией педагогических идей, изложенных нами в предыдущих публикациях [1, с. 10-11], [2, с.41-42], [3, с.84-85], [4, с. 114-115], [5, с. 58-59], [6, с. 203-211]. Право быть личностью относится к общечеловеческим ценностям. К ним же относится и подлинное равенство в духовном богатстве людей, а это значит, что каждому принадлежит то, что принадлежит всем и, прежде всего, знания!

Дискуссии последнего времени о приоритетах знаниево ориентированного обучения или личностно ориентированного обучения, с нашей точки зрения, беспочвенны. Личность, не обладающая системой необходимых знаний – ущербная личность!

Знание – корень очень важных терминов применительно к процессу обучения. Познание – процесс «добывания» знаний. Сознание – деятельность со знаниями, т.е. на основе имеющихся знаний, сознательная деятельность. Осознание – понимание знаний. Самосознание – оценка своих знаний и своей сознательной деятельности.

Научные знания являются внешними по отношению к субъекту познавательной деятельности. Они становятся личностными (моими!) только в процессе и в результате учебного, учебно-профессионального познания! «Чего вы не понимаете, не принадлежит вам» (И.В. фон Гёте).

Свобода доступа к общечеловеческой духовной и материальной культуре и право на эту свободу призваны обеспечить условия для формирования личности с положительными универсальными и уникальными качествами. Обще-человеческие и национальные ценности существуют не столько вне нас, сколько в каждом из нас в той мере, в какой мы признаем в себе и в других свободных, равных и достойных своей свободе личностей.

Знания – это идеальный продукт реальной деятельности человека.

Триединство воли, разума и чувств в триедином образовательном процессе (обучение – воспитание – развитие личности) предполагает двуединство материального и идеального, объективного и субъективного.

Необходимо иметь ввиду, что личностное знание усваивается из разнообразных источников, но главный источник – это образовательные системы. Стратегическая задача образования состоит в том, чтобы учебно-научные дисциплины представляли собой неиссякаемый источник целостного мировоззрения, научного стиля мышления и духовно-нравственного становления личности. Всё это позволит вызреванию Человека в человеке, который сможет активно и целенаправленно противостоять злу как внутри себя, в глубинах своей индивидуальной экзистенции, так и во вне, в сфере внешнего бытия.

На основе личностного «знания – переживания» (рационально-эмоциональной сферы) человек (студент, преподаватель) должен творчески «конструировать себя» во всех своих ипостасях.

Тщательно разработанные инновационные педагогические технологии призваны обеспечить необходимые психолого-педагогические условия вхождения обучаемых в общекультурное духовное пространство, в котором будут перманентно происходить процессы «самости», а именно: самостановление, саморазвитие, самоактуализация и самореализация личности с положительными качествами с точки зрения общечеловеческих ценностей.

Воззрение на окружающий мир и самоощущение себя в этом мире всегда осуществляется через «массив» знаний. Этот массив состоит из определенных систем знаний, которые позволяют создавать вполне определенные «картины мира». Так система естественно-научных знаний предопределяет естественно-научную картину мира (ЕНКМ), система научно-технических знаний – НТКМ, система социально-гуманитарных знаний – СГКМ, система религиозных знаний – РКМ.

Так как знания, несмотря на их специфику в разных системах, не могут быть изолированными ни в общественном сознании, ни, тем более, в единичном личностном, то и картины мира входят составляющими в целостную картину мира (ЦКМ).

Многообразные и разнообразные стимулирующие воздействия на познающего субъекта в процессе овладения учебно-научными дисциплинами должны вызывать положительные отклики в духовной сфере человека в виде положительных мотивов учения и профессионального самостановления. Немотивированная учебно-познавательная и профессионально-познавательная деятельность не может быть эффективной! Качество мотивации зависит от степени соответствия стимулов мотивам.

Вот две схемы вариантов педагогических технологий (лично ориентированного обучения):

- стимулы, реализуемые в образовательном процессе —> мотивы учения —> личность; —>
- стимулы <=> мотивы —> «резонанс» стимулов и мотивов —> учебное и профессиональное познание – Личность!

Процесс обучения создается человеком (учителем, преподавателем), а поэтому является искусственной конструкцией, т.е. конкретной теоретической моделью дидактико-методической системы. Качество этой системы целиком и полностью определяется педагогическими знаниями, убеждениями и педагогическим опытом творца процесса обучения, т.е. личности педагога. Творческая направленность этой личности и её педагогическое мастерство способствуют реализации полноценного процесса обучения с целенаправленным воспитанием в процессе обучения, что и предопределяет развитие личности с положительными качествами.

Высокий (теоретический, научный) уровень педагогического сознания обеспе-

чивається не тільки необхідними професійно-педагогічними знаннями, але й системою цінностей, установок і переконань особистостей, від яких залежить зміст і структура «конструйованої» педагогічної реальності.

Якість особистісно орієнтованого навчання в багатьох залежить від наявності якісних засобів навчання і ретельно розроблених інноваційних педагогічних технологій на класичній основі. Тільки глибоке розуміння класичних педагогічних теорій і готовність подолати звичний образ мислі в разі виникнення пізнавальних суперечностей дають можливість реалізувати принцип відкритої перспективи в прогресивному перетворенні освіти! Саме це є заставою «нетипової» освіти, а якість професійної підготовки в багатьох визначається змістом і структурою інноваційних технологій оволодіння навчально-науковими дисциплінами вищого навчального закладу.

Пунктуально підсумуємо викладене.

- Науки і їх педагогічні еквіваленти призначені формувати позитивні якості особистостей і продуктивну їх діяльність в матеріальній і духовній сферах.

- Наука, як специфічна сфера духовної культури людини і суспільства відноситься до інших сфер і, перш за все, до сфери освіти. При цьому наука призначена впливати на інші сфери духовної культури не тільки своїм змістом, але й вмістом в ній духовно-гуманітарним потенціалом. Зверненість науки в майбутнє, проблемно-питальний аспект науки слугує каталізатором розвитку духовно-моральної сфери людини.

- Наявність в духовній культурі людини і суспільства постійних, інваріантних, зберігаються і змінюються цінностей, бачення і прийняття цих цінностей – методологічна основа інноваційного прогресивного перетворення освіти.

- Система освіти призначена відводити суб'єктів освітнього процесу від «примітивізму» здорового глузду, суті якого жити в ситуації простоти розуміння. Знамените здоровий глузд – це рівень інтелекту, не виходячого за межі звичного, життєвого свідомості.

- Творча спрямованість особистості, її прагнення до конвергентного наукового і духовного бачення світу – в найвищій ступені благородна мета освіти, розуміючої як постійне творення образу людини в людині!

ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРІОГРАФІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ДОНБАСУ (ДРУГА ПОЛОВИНА 50-Х – ПЕРША ПОЛОВИНА 60-Х РР. ХХ СТ.)

Сергієнко Г.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Аналіз історіографічної бази дослідження творчої інтелігенції Донбасу в період «хрущовської відлиги» висвітлює ряд особливостей, які об'єктивно обумовлені впливом державної ідеології. За цією ознакою історіографію з проблеми можна поділити на періоди: радянський та сучасний. Логічним виглядає класифікація джерел за місцем походження, так, слід виокремити зарубіжну і вітчизняну історіографію. При дослідженні кожного з зазначених блоків виникають певні складності.

Дослідження радянської доби несуть кон'юнктурний характер, що обумовлено тоталітарним устроєм держави. Проте цінним в даному блоку історіографії є фактологічний матеріал, який міститься у роботах, присвячених діяльності пар-

тійних органів і творчих організацій.

З урахуванням специфіки теми заслуговують уваги праці, присвячені партійному керівництву в сфері культури. Ці дослідження допомагають відтворити механізми партійно-державного контролю над культурними процесами у державі.

Так, підсумки діяльності творчих організацій в УРСР представлені у ряді робіт радянських дослідників. Мережа мистецьких організацій і установ, їх нормативна і економічна діяльність досліджена у працях В. Бадяка, Л. Шевченка, В. Сиснева, С. Чернишової. Історію розвитку українського мистецтва, його основні етапи, тенденції та здобутки знайшли відображення у ряді фундаментальних мистецтвознавчих праць. Серед них такі, як «Історія українського мистецтва», яка в останньому шостому тому охоплює період з 1941 по 1967 років, «Історія української музики», «Український радянський портретний живопис» В. Рубан та ін. У цих виданнях зафіксовано історію розвитку українського мистецтва, його основні етапи, тенденції та здобутки.

Сучасна вітчизняна історіографія представлена широким колом джерел, характерною рисою яких є звільнення від ідеологічних штампів у висвітленні історичного процесу. Проте задля об'єктивності слід зазначити, що дослідження періоду незалежної України теж відрізняються тенденційністю. Але на перевагу радянській історіографії в сучасних роботах спостерігається суб'єктивна оцінка і критика радянської влади і її відношення до представників інтелігенції, а особливо творчої. Інтерес дослідників до проблем творчої інтелігенції України відбився у ряді дисертаційних робіт Р. Дудки, О. Бажана, О. Шевчука, І. Стасюка, Л. Крупник та інших.

Особливий інтерес становлять регіональні дослідження, присвячені економічним, політичним, соціальним, культурним аспектам, що утворює цілісну картину життя Донбасу в період, що досліджується. Цей блок історіографії презентован у дисертації низкою робіт як вітчизняних так і зарубіжних авторів.

Зарубіжні автори в своїх дослідженнях доволі аргументовано розкрили теми взаємовідносин між суспільством і владою в Радянському Союзі, інтелектуального опору в тоталітарній державі, взаємодії творчої інтелігенції з суспільством за умов ідеологічної диктатури. Ряд робіт цього блоку присвячений розвитку українського мистецтва та долі окремих митців у тоталітарному суспільстві досліджуваного періоду.

Становищу України в умовах тоталітарної системи присвячено роботи низки зарубіжних істориків українського походження. Серед них дослідження С. Мечника «Від оприччини до КДБ», І. Майстренка «Історія комуністичної партії України», М. Прокопа «Рух опору в Україні (Події, люди, ідеї)», Л. Плюща «У карнавалі історії» тощо. Також слід виокремити ґрунтовні праці мистецтвознавчого характеру редактора відділу мистецтва журналу «Сучасність» Б. Певного, які висвітлювали реальне становище у сфері українського мистецтва та долю окремих митців у тоталітарному суспільстві.

Отже, історіографічна база питання творчої інтелігенції Донбасу у 50-60-ті роки є численною й строкатою. Кожний окремий блок не висвітлює в повній мірі історичні обставини, але загальний масив праць з проблеми складає цілісну картину.

ДИНАМІКА ЗМІН НАЦІОНАЛЬНО-РЕЛІГІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НІМЕЦЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ У 20-30-Х РР. ХХ СТ.

Сиволапов В.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Однією з актуальних проблем української історіографії залишається проблема дослідження долі національних меншин України, німецької зокрема, динаміки змін національно-релігійної активності німців та релігійних громад німецьких колоній в сповнений трагічних випробувань період 20-30-х рр. ХХ ст. Важливість аналізу цієї проблеми зумовлюється переважно тим, що за радянських часів багато її аспектів висвітлювалися не об'єктивно, подавалися у штучно спотвореному вигляді. Національна політика для верхівки більшовиків завжди була «справою другорядною», підпорядковувалася її стратегічним цілям.

Партійно-класовий погляд на національну політику та долю німців-колоністів в Україні накинута ідеологією більшовиків, мав за мету насамперед виправдовувати її спрямованість на безкомпромісне підпорядкування провокуючим гаслам так званої «світової революції», суцільної радянської нацменшин, асиміляцію та злиття з домінуючою російською нацією, тобто повну втрату національних корінь.

Характерною особливістю державної політики більшовиків щодо політико-правового становища німців-колоністів була її агресивна атеїстична спрямованість, що зумовлювалась лінією партії на боротьбу з релігією. Як відомо, ще 22 січня 1919 року Тимчасовий робітничо-селянський уряд України приймає сумнозвісний Декрет «Про відокремлення церкви від держави та школи від церкви», на підставі якого більшовиками масштабно запроваджувалися різноманітні форми та методи безкомпромісної атеїстичної пропаганди, закривалися культові споруди колоній, служителів церкви (пасторів) примушували відмовлятися від своїх функцій, на тлі цього катастрофічно зменшувалася кількість релігійних громад німецьких колоній, до того ж з кінця 20-х років починається сталінська хвиля масових звинувачень німецьких пасторів у шпигунстві та шкідництві.

Особливою антирелігійною войовничістю відзначався журнал «Безвірник», який систематично повідомляв про «викривання класової контрреволюційної суті релігії і релігійних організацій та їх сучасної ролі в боротьбі капіталістичних елементів проти соцбудівництва; про всебічне залучення широких мас до найактивнішої участі... в боротьбі за соціалістичне суспільство». Аналіз державної політики 20-30-х рр. з проблем національних меншин показує, що антирелігійний, атеїстичний аспект «роботи» партійно-радянських, комсомольських та культурно-освітніх організацій серед німецького населення України мав пріоритетний характер.

Початок 20-х років переважно характеризується релігійною активністю населення німецьких колоній, яке намагається відновити не лише показовий рівень економічного життя своїх колоній, але й бажає організувати діяльність релігійних громад, що завжди вважалися основою їхнього духовного буття. Переважно це пояснювалось традиціями, що їх було закладено ще на історичній батьківщині – у Німеччині. Школи німецьких колоній мали церковну програму навчання. Німці-вчителі та пастори саме на підставі віросповідання виховували у дітей моральність та духовність, що мала походження з основ релігійно-реформаційного руху Мартіна Лютера, який передбачав глибоке вивчення кожним віруючим-німцем тексту Біблії. Саме тому у доповіді німецької секції Луганського Окрпаркому за 1925 р. у розділі «Політичний стан» підкреслювалося, що «політичних вимог з боку німців-колоністів немає, але є вимоги вільного викладання Закону Божого у школах», де навчалися діти колоністів. Хоча про яке вже глибоке вивчення кожним віруючим-німцем тексту Біблії могло йтися в державі, тоталітарна влада якої

докладала багатьох зусиль, намагаючись виключити зі сфер духовного життя своїх громадян навіть саме розуміння духовності, віри та релігії.

Релігійні питання завжди були найважливішими в житті німецьких колоній, які за традиціями віросповідання поділялися на 4 групи: меноніти, католики, лютерани та баптисти, і частіше за все, створювали свої колонії окремо від прибічників інших релігійних течій. Ще маніфестами Катерини II від 4 грудня 1762 р. про запрошення іноземних колоністів до Російської імперії між іншим наголошувалося й право на «вільне відправлення віри згідно їхнього статуту та обрядів безперешкодно». За цими маніфестами колоністи мали право будувати в колоніях свої церкви, дзвіниці та мати своїх пасторів. Німці-колоністи були дуже набожні, окрім священних книжок нічого не читали. Німецька молодь не брала участь у радянському громадському житті, серед колоністів не діяла жодна партійна, комсомольська або піонерська організація. Традиційно молоді німці належали до релігійних громад, що діяли в колоніях. Утім за радянських часів ситуація кардинально змінюється, саме кінець 20-х – початок 30-х років позначиться негативними тенденціями, наслідком яких буде розпад та заборона діяльності релігійних громад колоній через примусове закриття молитовних будинків, переслідування пасторів та припинення спеціальних проповідей.

Незважаючи на активний процес відродження та перереєстрації релігійних громад, більшовики виключно негативно поставилися до проблем відновлення їхньої діяльності, наперед вбачаючи в них міцні осередки національно-релігійної єдності німців та протидії радянській владі. Одним з перших кроків, що зробила радянська влада на шляху «впорядкування» на свій лад стосунків з німецькими релігійними громадами, було запровадження обов'язкової реєстрації. Німецьке пасторство сприйняло це більшовицьке нововведення з великим занепокоєнням, тому що ця начебто формальна бюрократична процедура насправді містила приховану загрозу підриву устоїв церкви. Роль духовного та формального лідера релігійної громади – пастора штучно принижувалася та зводилася майже нанівець. Серед колоністів було розповсюджено текст типового статуту релігійної громади, який свідчив про цілеспрямоване обмеження прав віруючих. Більшовики винайшли для німецького духовенства небачений досі статус «позбавленців». Саме про це йшлося у 21-му артикулі першої конституції УСРР, де тлумачилося, що «не обирають та не можуть бути обраними ... ченці й попівство церков та релігійних культів». Позбавлення виборчих прав тягло за собою втрату інших громадянських прав та соціальних гарантій. Про толерантність до церкви вже фактично не йшлося, справжні наміри влади не приховувалися: «Ми з релігією боролось і боремось по-справжньому», наголошував керманіч російських більшовиків Ульянов, для якого релігія була однією з «авгієвих стаснь». Головним ставало те, що діяльність релігійної громади контролювалася самою владою, про що конкретно йшлося у 15 розділі вище означеного статуту: «громаду можна ліквідувати за постановою округового адмінвідділу або НКВС УСРР».

Утім, попри бюрократичні перешкоди, організацію свого релігійного життя німці вважали першочерговою потребою. Більшовики намагалися загальмувати цей процес, не дуже поспішали з оформленням реєстраційних документів, але повсюди німці-колоністи скликали оперативні збори мешканців та подавали свої документи на перереєстрацію релігійних громад.

З утвердженням злочинного режиму одноособової влади Сталіна в українських землях докорінних перетворень зазнає й запроваджувана більшовиками національна політика. Не треба мати надмірну фантазію, щоб відповісти на зовсім не риторичне питання, що саме змусило набожного німця-колоніста Зальцзайлера написати 23 жовтня 1932 року заяву до адмінвідділу Луганської міськради наступного змісту: «Я, колонія Шмідт Шмідтівської сільради

Іван Якобович Зальцзайлер, відмовляюся надавати мою оселю під Богослужіння, у чому й складаю підпис...» Причиною тому були залякування та масові каральні акції 30-х років сталінського режиму в Україні. «Великий терор» більшовиків торкнувся й мешканців німецьких колоній. Суворі репресивні заходи сталінського режиму в Україні щодо німецького пасторства неприховано пов'язувалися з кампанією боротьби з класовими ворогами, що її впроваджував режим з метою «удосконалення» радянського суспільства. Німці-колоністи, в першу чергу їхні пастори, були проголошені «шкідницькою нацією», піддані масовому переслідуванню, депортаціям та фізичному нищенню.

**ОСОБЛИВИЙ ПОГЛЯД НА ТЕСТИ, ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ
РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Старченко О.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля
коледж*

Сучасна національна система освіти спрямована на розвиток грамотної, гармонійно розвинутої особистості. Одним із найважливіших завдань ВНЗ є не тільки підготовка фахівців різних галузей, а і людей, які спроможні вільно почуватися в інформаційному просторі сьогодення, приймати рішення, робити вибір.

Освіта існує насамперед, щоб навчати людину жити в суспільстві в якості свідомого активного суб'єкта. Тому в наш час, крім традиційної задачі, яка пов'язана з підготовкою фахівців, існує не менш важлива – творча, що пов'язана з розвитком особистості.

Навчання – це творчий процес як для студента, так і для викладача. І в цей процес кожен з них робить свій внесок. Протягом педагогічної діяльності викладач постійно удосконалює знання, педагогічну майстерність, методи і підходи до викладання. Потреби, інтереси і вимоги сучасних студентів допомагають викладачу оптимізувати навчальний процес, в якому студенти отримують знання, розвиваються, як творчі особистості.

Можна навести приклад такого удосконалення педагогічного процесу, підтвердженого часом в нашому коледжі. Значний відсоток годин в навчальних планах, які відведено на самостійну роботу викликають певні труднощі, як у студентів, які повинні опанувати великий об'єм матеріалу, так і у викладачів, яким не виділено аудиторного часу для контролю і оцінки цього процесу.

Як показує п'ятирічний досвід роботи над цією проблемою оптимальним для обох сторін в цій роботі є складання і використання студентських тестів.

Це поступова, цікава і творча робота. Вона займає у студентів менш часу ніж при звичайній самостійній роботі над рефератами, докладами, звітами та ін., але потребує більш уваги, мислення, роздумів, тобто більш якісного навчання. Для того, щоб навчити студентів складати тести, необхідно спочатку навчити їх грамотно ставити питання до матеріалу, потім познайомити з типами тестових питань, наступний крок – оцінка складності питань, і останнє – складання шкали оцінювання. І ось, коли студент отримує від викладача завдання скласти тест на задану тему, він відкриє підручник або Інтернет і не просто буде сканувати матеріал і друкувати його на принтері, а буде вдумливо читати, працювати над матеріалом, складати питання до кожного абзацу, формувати шкалу оцінювання.

Найбільш цікавим і важливим в цій роботі є момент, коли студенти самі тестують один одного, самі перевіряють тести, отримують результати, визначають успіхи і помилки, обговорюють підсумки. Тобто самі складають, самі тестують, самі перевіряють і отримують результати.

Викладач в свою чергу коментує процес, відбирає для тестування кращі тести, направляє обговорення в необхідне русло, підтримує і зацікавлює студентів. Чим не творчий процес?

Перевагами такого підходу до навчання є підвищення якості знань, що підтверджено конкретними результатами; більш ефективне використання аудиторних годин; розвиток індивідуальних можливостей кожного студента; їх творчий потенціал; посилення мотивації навчання. А також більш об'єктивний контроль знань гарантує досягнення існуючих стандартів освіти.

Цей метод можливо використовувати не тільки в самостійній роботі, він буде корисним в навчальному процесі взагалі.

Тому можна зробити наступний висновок.

Якщо розглядати тестування не як завдання відповісти на питання, а як завдання студентам самим поставити ці питання, грамотно оцінити і перевірити, то це не тільки дозволяє перевірити рівень знань (як в звичайних тестах), а і робить ці знання більш якісними, розвиває особистість і творчий потенціал людини.

ВИКОРИСТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ У ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Стьопіна О.Г.

Краснодонський факультет інженерії та менеджменту

Постановка проблеми у загальному огляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Вивчення українського національного характеру – одна з актуальних проблем сучасної педагогічної науки. Характер народу, особливості його світогляду обумовлені історично і є тими ознаками, що не змінюються з плином часу і відбиваються у кожному поколінні. Саме національний характер, стереотипи поведінки є лейтмотивом дій представників того чи іншого народу в етноконтактних ситуаціях, в ситуаціях прийняття рішення, здійснення вчинку. Поведінкові стереотипи є віддзеркаленням етносоціальних уявлень і служать засобом етнічної ідентифікації та самоідентифікації людини, концентрують у собі вищі життєві цінності та ідеали. Культивування вищих національних цінностей – основне завдання виховання, зокрема патріотичного, у сучасних внз. Вдосконалення цього процесу потребує від педагогів знання національного характеру, етнопсихологічних особливостей українського студентства.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор.

Одним з перших вітчизняних дослідників характеру наших предків можна безумовно вважати Нестора Літописця, який у "Повісті минулих літ" розглянув основні риси полян, радимичів, в'ятичів.

Український характер досліджували М. Грушевський, І. Нечуй-Левицький, І. Франко, М. Костомаров, Г. Ващенко, О. Вишневський, Н. Григорієв, Д. Донцов, О. Кульчицький, В. Липинський, В. Ольховський, О. Субтельний, Д. Чижевський, В. Янів, Я. Ярема.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми котрим присвячується означена стаття.

Характер українців досліджували авторитетні автори минулого і сучасності, але багато питань, пов'язаних з використанням етнопсихологічних особливостей студентства у виховному процесі сучасної вищої школи, залишаються невирішеними.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Обсяг даної статті не дозволяє нам повністю розкрити шляхи використання етнопсихологічних особливостей української молоді у виховному процесі вищої

школи, - її ціль полягає у розкритті особливостей національного характеру українців і визначенні основних характеристик українського виховного ідеалу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Більшість авторів серед рис національного характеру українців відзначають домінуючі, а саме: гостинність та доброзичливість, підвищену чутливість та емоційність. Однак, поряд з позитивними, вчені називають і негативні риси, серед яких: підвищена увага до свого внутрішнього стану, невинуваті роздратування, схильність до гніву та образ, готовність піддаватися впливу інших; індивідуалізм, який призводить до самоізоляції, конфлікту з усім і усіма. В окремих випадках ця риса може давати позитивний результат – спричиняє глибоко позитивні форми творчості. На думку Н. Григоріва, великі простори України привчили українців до байдужості, пасивності, охлялості, недбалості. Характер українців потребує експериментального глибокого вивчення.

Українцям притаманний колективізм, оскільки вони звикли ототожнювати себе з єдиною значущою групою, найчастіше сім'єю, протягом усього життя, тож і проблеми розв'язують в колі сім'ї та близьких друзів, як правило, без участі спеціалістів, що так характерно для індивідуалістських суспільств. Батьки, що належать до колективістських культур, схильні підкреслювати потребу співпраці і схвалення з боку навколишніх, і формула-запитання „що скажуть люди?“ свідчить про важливість громадської думки у визначенні лінії поведінки особистості, що не є характерним для індивідуалістської орієнтації.

„Кордоцентризм“, релігійність, не войовничість є основними характеристиками українського виховного ідеалу. Щодо демократизму, то він завжди пронизував увесь лад життя українського народу, ставши суттєвою ознакою його ментальності.

Інший чинник, який визначив характер українського суспільства, – це релігія. На українському ґрунті міцно вкоренилося православ'я, яке, опановуючи традицію язичництва, з одного боку, частково зруйнувало її, а з іншого - запозичило споконвічні глибинні народні традиції.

Для українців релігія була живим чинником протягом не віків, а тисяч років життя і в єдності з природою навіювала людині пошану до надземних сил. Православне християнське віровчення вплинуло на народну традицію виховання молоді як на побутовому (народна педагогіка), так і на офіційному інституціоналізованому рівні (шкільна та професійна освіта).

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень студентського віку показує, що цей період життя людини є сенситивним для виховання патріотизму як стійкої духовно-моральної якості особистості, що визначає вчинки, способи мислення, діяльність людини. Особливу роль у цьому процесі відіграють риси національного характеру. Аналіз етнопсихологічної літератури дав можливість визначити сприятливі для виховання патріотизму традиційні риси українського менталітету, а саме: кордоцентризм, релігійність, ліричність, невойовничість, демократизм тощо.

**О НЕКОТОРЫХ СТОРОНАХ ЖИЗНЕННОГО КРЕДО
СОВРЕМЕННОГО СТУДЕНЧЕСТВА**

Тихомиров Б.А., Тихомиров Р.Б.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Одна из важнейших общеобразовательных целей современного высшего об-

разования – повышение уровня духовности молодежи и общества в целом, активное противостояние «массовой культуре», приобщение к мировым и отечественным образцам культуры. Весьма действенным средством достижения данной цели является воспитание студентов на примере жизни и творчества выдающегося ученого, общественного и государственного деятеля В.И.Даля, имя которого с гордостью носит наш университет.

Постановка проблемы и степень ее научной разработанности.

Жизнь и деятельность В.Даля нашла достаточно широкое отражение в российских и украинских литературных источниках. Данная тема освещалась также в ряде тезисов докладов участников проходивших в последнее десятилетие Международных Далевских чтений и конференций. Среди луганских ученых, вложивших свой весомый вклад в изучение и популяризацию жизненного пути и творчества В.Даля, можно назвать: Голубенко А.Л., Евдокимова Н.А., Зайцеву И.П., Кульчицкую Л., Нагорного Б.Г., Фесенко Ю.П. и многих других представителей профессорско-преподавательского состава луганских вузов, а также работников музеев, библиотек города и области.

В существующих исследованиях прослеживается жизнь и творчество В.И.Даля, делаются попытки осмыслить значимость воспитательного потенциала, который несут в себе и сам жизненный путь ученого, и его замечательные черты характера, воплотившие в себе высокие моральные ценности, указывается на необходимость того, что «Даль достоин наследования» [1, с.27].

Вместе с тем, практическая реализация такой необходимости еще не поднята на должную высоту. Ощущается острый недостаток исследований по разработке, освещению и популяризации технологий такой работы и, прежде всего, в первичном звене вузовского организма – кафедре. Поэтому, некоторые элементы работы коллектива кафедры социологии ВНУ им. В.Даля по воспитанию у студентов их собственного жизненного кредо на примере биографии и творчества В.И.Даля, которого вполне резонно можно назвать Ломоносовым XIX века, будет представлять определенный интерес для сотрудников и студентов не только нашего университета, но и широкой общественности в целом.

Предмет данного исследования состоит в поиске путей приобщения студентов к лучшим общечеловеческим ценностям на примере гражданской и творческой деятельности В.Даля.

Изложение основного материала.

Владимиру Далю в плеяде многих его замечательных современников, принадлежит одна из ведущих ролей в истории развития российской и украинской культуры, в становлении и развитии самосознания двух братских народов, как и многих других, в многонациональной России. Энциклопедичность и многогранность его научных знаний, настойчивость в достижении поставленных целей, гуманистическая направленность всей его деятельности, честное служение Родине, любовь к своему народу и его языку, в развитии которого бесценен его вклад - все это является заразительным примером для негоднящего молодого поколения, пытающегося выработать свое жизненное кредо.

Кафедра социологии – одна из молодых кафедр вуза. Ее профессорско-преподавательский коллектив, возглавляемый к.с.н., проф. Нагорным Б.Г., прилагает значительные усилия, чтобы открыть дорогу своим выпускникам в большую науку. Результат 10-летней кропотливой работы кафедры в этом направлении – широкое участие наших студентов в вузовских и международных конференциях, десятки и сотни завоеванных дипломов и призовых мест, публикации в престижных журналах Украины и за рубежом. Научные достижения наших студентов отражены на специальном стенде кафедры.

Одна из важных задач образовательной и научной работы коллектива кафедр-

ры социологии – направить внимание студентов на необходимость участия их в международных научных конференциях, завязывание связей с известными учеными Украины и зарубежных стран, делать совместно с ними социологические разработки актуальных тем современности. Наши студенты активно приобщаются к этой работе. Вчерашние студенты, сегодняшние выпускники, многие из которых сами выбрали преподавательскую стезю, подают пример в этом направлении. У Алены Петренко, например, имеются десятки завоеванных призов и грамот, полученных на различных конференциях. Виктор Давыдов за активное участие в XIX Международной конференции «Ломоносов-2007» МГУ, 12 ноября 2007г. был награжден фундаментальным изданием «Безопасность России в XXI веке. Социально-гуманитарное исследование. – М: 2006», в котором приняли участие ведущие научные силы России. Неутомимый научный поиск Андрея Мельникова привел его к личному знакомству и совместному профессиональному сотрудничеству с известными американскими учеными Б.Джонстоном и Э.Тирикьяном.

Обучая и воспитывая своих питомцев, преподаватели кафедры социологии естественно ставят перед собой вопрос: каково же оно современное студенчество, с какими жизненными позициями оно вступает в первую половину XXI века, каков коэффициент полезного действия всей нашей воспитательной работы? Ведущийся на кафедре в течение 10-летия мониторинг по изучению стратегических жизненных целей студентов, с которыми мы работаем, позволяет в определенной степени ответить на эти вопросы.

Подавляющая часть участников наших опросов (79,5%) считают, что полученные в вузе знания помогут им в осуществлении своих жизненных стратегий. На один из центральных вопросов «Лично для Вас самое важное, для чего стоит жить?» были получены следующие ответы: более 50% хотели бы найти семейное счастье, 38% - достичь материального благополучия, 13,4% - стремиться к самосовершенствованию, около 18% - найти верных друзей, около 20% - быть независимыми. Остальные семь показателей (добиться уважения окружающих, постичь высшую мудрость, получить власть, оставить след в истории, свой вариант ответа, нет особых жизненных целей, затрудняюсь ответить) шли по нисходящей линии и занимали сравнительно небольшой коэффициент [3,с.17,18]. Как видим, направленность на нахождение семейного счастья превалирует в оценках студентов со значительным отрывом от других показателей. Обращает на себя внимание и тот факт, что этой жизненной ценности уделяется серьезное внимание и в дипломных работах, где исследовались одновременно и пути к достижению семейного благополучия. Из этих исследований видно, что это благополучие во многом зависит от понимания самого механизма любви, от ее стилей и типов, присущих тому или другому партнеру по браку [4,с.113;114;5,с.415;416].

Исследования жизненных стратегий наших воспитанников говорят о том, что большинство из них наделено сравнительно высоким нравственными ценностями, и этот факт нас не может не радовать, ибо в их социальном становлении существенная доля труда преподавателей вуза.

Есть в студенческой среде и моменты, которые не могут не настораживать. Данные исследования лаборатории социальных исследований и политического анализа кафедры политологии Донецкого национального университета вскрывают и такие факты: 87% опрошенных студентов не отрицают важности образования в их жизни. Вместе с тем, 9% респондентов вкладывают в понятие «образование» добывание «корочки» (диплома), необходимого формально, нежели реально для жизни [2,с.29]. По нашим исследованиям, определенной, хотя и незначительной, части студенчества присуще неадекватное отношение,

например, к тем же проблемам брака и семьи: тенденция к убыванию мотивов брака по любви, склонность к выбору таких нетрадиционных форм брака, как «однополюе браки» (4%), «свингерство» (3,5%), «групповой брак» (2,5%), «детский» - 0,5%. А отсюда и склонность к таким стилям любви, как: «людус»-любовь-игра, непостоянство в отношениях, частая смена партнеров [4,с.113]. Поскольку определенный процент молодых людей представлен алкоголиками и наркоманами, то данное общественное явление проникает и в студенческую среду.

Все это говорит о том, что у преподавательского коллектива кафедры, как и всего коллектива университета, есть определенные «тревожные участки» и «поля» деятельности, требующие серьезного изучения и безотлагательной активизации всей воспитательной работы, а жизненный путь В.Даля – и прекрасный материал, и действенное средство для ее реализации.

Выводы и практические рекомендации:

1. В формировании нравственных ценностей и жизненных позиций студентов могут и должны сыграть материалы о жизни и творчестве выдающегося ученого и общественного деятеля В.И.Даля. Задача преподавательского коллектива – творчески использовать их в учебной, воспитательной и научной работе.

2. Основными формами реализации этой задачи являются: посещение студентами Литературного музея В.И.Даля, других музеев и библиотек города, прослушивание лекций отечественных и зарубежных ученых-далеведов, участие студентов в работе Социологической ассоциации (вузовской и областной), включение в тематику читаемых лекций и проводимых семинарских занятий, творческих рефератов, курсовых и дипломных работ материалов, отражающих яркие факты из жизни и творчества В.Даля, подготовка студентами научных статей и выступление с ними на ежегодно проводимых Далевских чтениях.

3. Во всей этой многогранной работе внимание студентов должно быть обращено на постановку перед собой четких высоких и благородных целей, настойчивости в их реализации, привитию любви к своей семье, своей Alma Mater, городу, области, своему Отечеству, гордости за свой трудолюбивый народ, желание сделать его более благополучным и счастливым.

4. На кафедрах университета следовало бы подготовить методические пособия, отражающие опыт их коллективов просветительской и воспитательной работы на примерах жизни и деятельности В.Даля, а в списки тематики курсовых и дипломных работ студентов ввести вопросы, нацеленные на дальнейшую разработку далевского наследия, уделив особое внимание технологии ведения этой работы в первичном звене вуза – кафедре.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Голубенко О.Л.** Життя моє – університет. Випускники і викладачі Східноукраїнського національного університету ім.В.Даля про себе і про Alma Mater.-Луганськ.: Вид-во СНУ ім.В.Даля, 2005.-592с.

2. **Дзюба В.И.** Ціннісні орієнтації української молоді.// Владимир Даль как исследователь и творческая личность. Двенадцатые Международные Далевские чтения: доклады и сообщения.- Луганск.: Изд-во ВНУ им. В.Даля, 2008.-236

3. **Нагорный Б.Г.** Глобализация и некоторые аспекты формирования жизненных стратегий студенческой молодежи//Соціологічні дослідження. Зб.наук.праць №4.-Луганськ, 2004, 220с.

4. **Тихомиров Б.А.,** Скитаев Д.Б. Плюсы и минусы некоторых современных форм брачного союза.//Культурно-соціальний портрет сучасного фахівця творчого навчального доповіді. Матеріали Міжвузівського науково-практичного семінару 19-20 червня 2008р., Луганськ, 2008.-134. 5. **Тихомиров Б.А., Тихомиров Р.Б.** Из опыта обучения молодых людей навыкам брачно-семейной жизни (на примере студенческой молодежи)- Матеріали V Всеукраїнської науково-прак-

тичної конференції Мистецька освіта в Україні: традиції, сучасність, перспективи 25-27 березня 2009р., Луганськ 2009-434с.

ВИРАЗНІСТЬ ЯК КОМУНІКАТИВНА ЯКІСТЬ МОВЛЕННЯ

Удовиченко Н.А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

В останні десятиріччя українська мова зазнала активного впливу науково-технічних, суспільно-економічних, політичних і культурних змін. Вона значно розширила ресурси своїх виражально-зображальних засобів на всіх рівнях. Будучи найважливішим засобом людського спілкування, мова є одночасно знаряддям передачі як думок, так і емоційно-вольових проявів людини. У цьому полягає її основна і найголовніша функція - комунікативна. Але, окрім основної (комунікативної) функції, мова виконує також додаткові навантаження - експресивну, емотивну функції, за допомогою яких можна домогтися особливої яскравості, виражальної сили, дієвості й емоційності висловлювання.

Лінгвістичні поняття, факти і закономірності, які окреслені змістом навчання мови, повинні забезпечити коло знань студентів, які є основою для практичного оволодіння мовленням. Студент в результаті засвоєння мовних знань усвідомлює моделі й норми практичного використання їх у мовленні, що сприяє увиразненню мовлення та формуванню мовленнєвої діяльності спрямованої на кінцевий результат – вільне володіння мовленням: сприйманням, розумінням мовлення й говорінням.

Виразність і образність як комунікативні якості мови, властивості слова та якості мовлення розглядали О.Ахманова, Н.Бабиц, Т.Винокур, Б.Головін, Г.Дідук, Т.Ладиженська, М.Пентиліук, Д.Розенталь, С.Рубінштейн, В.Телія, Л.Струганець, В.Чабаненко. Виразними засобам мови, що забезпечують виразність і образність мовлення, присвячені праці Г.Апресяна, Н.Бабиц, М.Ляшяша, В.Ковальова, М.Кожині, М.Пентиліук, О.Пономарева. Вагомий внесок у дослідження формування мовленнєвої компетентності школярів становлять і дисертаційні дослідження останніх років Н.Веніг, Л.Кулибчук, А.Ляшкевич, Т.Мельник, А.Нікітіної, Л.Попової, Л.Цінько та ін.

Виразне мовлення містить у собі дві різні, але взаємопов'язані категорії: образність і виразність, тобто прагнення мовця відобразити в мовленні самого себе, своє ставлення до предмета розмови, до співрозмовника, що вимагає включення самого себе, своє ставлення до предмета розмови, до співрозмовника, що вимагає включення емоцій і почуттів. Звідси випливає необхідність уточнити поняття "виразність" та "образність".

Виразності як невід'ємній складовій увиразнення мовлення багато уваги приділяє Н.Бабиц. Виразне мовлення вона визначає як «оформлене відповідно до мети і з урахуванням специфіки слухача усне мовлення, яке внаслідок своєї правильності й емоційно-естетичної завершеності, передає думку та почуття мовця й викликає відповідну реакцію слухача» [1,143].

В.Чабаненко також визначає виразність як силу вияву почуттів, переживань – як складні лінгвостилістичні категорії, що спираються на цілий комплекс психічних, соціальних і внутрішньомовних факторів, і зумовлені емотивною, волюнтативною та естетичною функціями мови [2,35]. І саме завдяки виразності (або, як уважає Г.Дідук, зображувальності) мовлення набуває стилістичної маркованості (емоційності, образності) і стає спроможним передати певний нетривіальний зміст [3,13].

Слід зазначити, що виразність як комунікативна якість мовлення - передусім

критерій оцінки ефективності мовлення в цілому. У той же час поняття виразності служить критерієм оцінки мовленнєвої майстерності, мистецтва автора мовлення (в межах загального позитивного ефекту). З цих позицій найчастіше оцінюється естетична сторона висловлювань і якості вимовляння (виконання). На засобах виразності мовлення зосереджує увагу і Т.Ладиженська, зазначаючи, що "виразність мовлення створюється за допомогою відбору мовних засобів, найбільшою мірою відповідних умовам та завданням спілкування. Ця якість припускає, що пишучий відчуває функціональний стиль, розуміє особливості даної ситуації й у виборі слова та виразів ураховує специфіку умов мовлення. Кожний функціональний стиль наділений своїми засобами виразності" [4,27]. Дослідниця погоджується з визначенням Б.Головіна: виразне мовлення підтримує увагу й інтерес у слухача або читача.

Засоби виразності мовлення Н.Бабич слушно називає виражальними засобами та стверджує, що оволодіння ними забезпечить його виразність, адже „говорити виразно — значить добирати з арсеналу понятійних, емоційно-експресивних і навіть екстралінгвістичних засобів такі, що викликають діяльність уяви, тобто змушують бачити почуте і давати йому оцінку" [5,141]. Поглиблюючи цю думку, Г.Дідук, В.Чабаненко розрізняють не лише просту (сила виразності в мові досягається за допомогою одного засобу - суфікс, наголос), а й комбіновану (два або більше засобів) виразність.

Отже, знайомство з виражальними засобами мовлення й вироблення вмінь користуватися ними під час створення висловлювання сприятимуть кращій мовленнєвій підготовці мовців, підвищенню рівня культури їхнього мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990.- 230с.
2. Чабаненко В.А. Основи мовної експресії. – К.: Вища школа, 1984. – 169с.
3. Дідук Г.І. Лінгвостилістичні та комунікативно-ситуативні вправи на уроках української мови у 5-7 класах. - Тернопіль; Навчальна книга.–Богдан, 2004. – 80с.
4. Педагогическое речеведение: Словарь-справочник / Под ред..Т.А. Ладыженской и А.К.Михальской; сост А.А.Коньков.-М.: Флинта та Наука, 1998. – 312с.
5. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990.- 230с.

ЗАКОНОДАВСТВО РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ВІДНОВЛЮЮЧЕ БЛАГОДІЙНУ ФУНКЦІЮ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В 60-І РОКИ ІХІ СТОРІЧЧЯ

Федьків А.Б.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Традиції благодійництва склались в Православній Церкві сторіччями. Справа благодійності, і в першу чергу те, що ми називаємо суспільним опікуванням, будо закріплено за церквою ще Уставом князя Володимира. Такий порядок засвідчено і у Судебнике 1550 р.

У синодальний період сфера благодійництва поступово переходить під державне підпорядкування. Жорсткий контроль держави за діяльністю Церкви, секуляризація церковних володінь і залежність від державного фінансування призвели до поступового зменшення долі Церкви в справі благодійництва. К середині ІХІ сторіччя традиції церковного благодійництва практично були втрачені у зв'язку з занепадом соціальної активності приходу.

У системі законодавства синодальної епохи регулююче церковну діяльність, треба розділяти імператорське законодавство, укази і постанови Священного Синоду і державне законодавство стосовно Церкви.

Закони держави стосовно благодійної функції Церкви викладено у ХІІІ томі

«Повного зібрання законів Російської Імперії». В 1841 р. вперше було видано затверджений Синодом «Устав Духовних Консистерій», суттєво переглянутий у 1883 році. Це свого роду «Духовний регламент» єпархіального управління де серед іншого розглядаються обов'язки консисторії по наданню допомоги нужденним.

У 1864 році Олександром II було прийнято законодавство що дозволяло і регламентувало благодійність Церкви. У травні 1864 р. затверджено «Основні правила для заснування церковних братств», головним завданням цих правил було загальне законодавче урегулювання юридичного статусу раніше заборонених братств і регламентування братської діяльності

Закон про церковно-приходські опікунства від 2 серпня 1864 р. хоча формально і відновлював релігійну благодійність, однак закріплював юридичний статус підпорядкованості новостворених приходських інститутів по відношенню до духовної влади.

З 1866 року створення при монастирях благодійних і виховних закладів стало обов'язковим для кожної нової обителі. В указі обер-прокурора Синоду графа Л.А. Толстого від 6 квітня 1866 р. засновникам монастирів пропонувалось « поєднувати з цілями чернечого життя благодійну і виховну цілі».

На початку 1905р. Синод робить розпорядження про організацію «Приходських зібрань і рад», що радикально розширяло автономію приходів і забезпечувало участь мирян в управлінні приходом. Саме з цього часу починається дійсне, хоча і короткочасне, відродження приходського життя і благодійництва Церкви.

ПРОБЛЕМА ТЕХНОКРАТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНОГО ПРОФЕСІОНАЛА

Чеботарьова І.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими завданнями

На сторінках науково-педагогічної преси ми бачимо безліч публікацій відносно того, якого професіонала сьогодні повинна підготувати вища школа. З одного боку це людина освічена, конкурентоспроможна, яка швидко реагує на будь-які зміни у суспільстві й мобільно адаптується до них, це людина, яка прагне до досягнення успіху у професійній діяльності, а з досягненням певних висот професіоналізму має гідну матеріальну винагороду. З іншого боку це людина, яка прагне до особистісного удосконалення, намагається своєю професійною діяльністю змінити світ на найкращій і у життєвому виборі на перше місце ставити споконвічні загальнолюдські цінності, а потім тільки свою вигоду. Це повинна бути порядна людина у всіх відношеннях, професійна честь для неї має велике значення і вона робить все можливо, щоб гідно служити у своїй професії. На жаль, ми не завжди у педагогічній практиці бачимо реалізацію програми формування саме Людини. Важливість знанієвого компонента у деяких педагогів превалює над загальнолюдським і тим самим складаються сприятливі умови для формування прагматичної людини, особистості з технократичним мисленням. Такій людині не властиві людські переживання, совість, порядність тощо. До своєї цілі у житті вона крокує не зважаючи на інших людей, їх інтереси та на не завжди безпечні для оточуючих наслідки. На наш погляд, це дуже важлива проблема вищої школи і вирішувати її треба негайно зусиллями всіх педагогів, переосмисленням і перебудовою всієї системи професійної підготовки кадрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми

Зараз проблема технократичного мислення підіймається у дослідженнях В.Загорського, Є.Зеленова, В.Зінченка, С.Количевої, В.Шубіна та іншими вченими. Усіх дослідників хвилює проблема відродження духовності людства і створення сприятливих умов формування антитехнократичного мислення у майбутніх професіоналів.

Виділення невирішених її частин

Залишається недостатньо дослідженим аспект стосовно педагогічного обґрунтування технократичного мислення.

Формування цілей статті

Мета статті полягає в тому, щоб висвітлити сутність технократичного мислення та проаналізувати погляди сучасних вчених щодо його негативного впливу на розвиток особистості професіонала.

Викладання основного матеріалу дослідження

Деформації, що відбулися в нашому суспільстві негативно вплинули на погляди молоді, на зміну її цінностей і привели до формування нового типу мислення – західного, що так не властиво для людини нашої культури – людини слов'янського менталітету. Під цей негативний вплив потрапила і вища школа. Все частіше ми стали використовувати таке словосполучення як “освітні послуги”, під якими розуміємо передачу знань, умінь та навичок необхідних у майбутній професії. Як зазначає вчений В. Андрущенко “Епоха науково-технічного прогресу сформувала своєрідну педагогіку технократизму. Наші часи потребують і формують інформаційно-комп'ютерну та економічну педагогіку, яка відповідає духові інформаційної епохи та ринковим відносинам” [1, с. 6]. Отож, що можна очікувати від людини, що вийшла зі стін вищого навчального закладу крім бажання швидко і з найменшими витратами досягнути збагачення? А педагоги, які забувають про цілісність особистості, про духовну сторону підготовки людини до професії посилюють і так загострену проблему падіння духовності нашої молоді.

О. Бондаревська вважає, що абсолютною цінністю у вихованні та у житті є людина, вона і ціль виховання, і головний критерій результату роботи педагогічних працівників. Формування людини культури, з позиції вченої, повинно стати основним напрямком освіти, зміст, якої треба зорієнтувати на загальнолюдські цінності, світову та національну культуру. Перебудова змісту освіти, знаходження шляхів з формування ціннісних орієнтацій молоді, як пише О. Бондаревська: “...сприятиме подоланню технократичних тенденцій у педагогічному мисленні, які проявляються в односторонній орієнтації педагогів на озброєння учнів знаннями, вміннями та навичками без урахування того, яке мотиваційне ядро, яка культура формується при цьому” [2, с. 5].

Розглядаючи проблему планетарного виховання молоді, дослідник Є. Зеленов, наполягає на використанні у професійному вихованні синергетичного підходу, який дозволить сучасній освіті подолати відчуження людини від світу та культури. Виховання за синергетичними принципами сприятиме формуванню нелінійного мислення, нової ієрархії цінностей та світосприйняття. Завдяки синергетичному підходу, сформується “...антитехнократичний тип мислення, не орієнтований на машиноподібність, догматизм, однобічність, жорстокість, якому відповідатиме й нова система загальних уявлень про природу...” [3, с. 134].

Ми живемо в час не тільки нестабільності в економіці, політиці та соціальній сфері, а й у час нестабільності Природи, яка відповідає безглузким діям людей екологічними катастрофами. Людина з технократичним мисленням губить наш загальний дім під назвою планета Земля. Економічно прибуткові технології, що розробляються освіченими так званими “професіоналами” знищують цілі популяції тварин, ліси, забруднюють водойми, атмосферу, в цілому порушують природний баланс. Дослідники О. Коваленко та В. Коваленко [4] наголошують на

тому, що у центрі моделі виховання студентської молоді треба поставити екологічне виховання, тим самим формуючи у молоді власну відповідальність за збереження довкілля. Тільки єдиний спільний інтерес – вижити у цьому світі, може згуртувати всіх мешканців України в боротьбі за збереження і охорони довкілля.

У сучасного технократа навіть не виникає питання, де будуть жити його діти, що вони будуть їсти і якої якості буде ця їжа. Особливу тривогу зараз викликає проблема пов'язана з виробництвом та вживанням нашим населенням геномодифікованих продуктів. Доктор біологічних наук І. Єрмакова, що займається цією проблемою наводить шокуючі результати своїх досліджень: по-перше – у процесі заглиблення гени можуть модифікувати самі, по-друге – В ГМ-рослинах можуть утворюватися токсичні для організму людини білки, по-третє – засоби заглиблення генів небезпечні для людини (заглиблення за допомогою ґрунтової пухлиноутворювальної бактерії). Експерименти, що проводилися І. Єрмаковою на щурах і мишах, організм, яких генетично дуже схожий на людський, показав невтішні результати: більш половини тварин з першого покоління вмерли впродовж перших трьох тижнів, ті, що залишилися були слабкі, недорозвинені і не спроможні давати повноцінних нащадків. Теж саме відбувається і з людиною, генофонд, якої послаблюється від вживання такої їжі [5]. А кожна людина незалежно від її мислення і професії хоче користуватися якісною продукцією починаючи з необхідних для життя людини продуктів харчування і до технічних приладів, що полегшують її життя. Де ж візьметься така продукція, якщо технократичне мислення стало керувати не тільки людьми, професія яких пов'язана з технікою, а й представниками майже усіх професій, навіть тих, що ми звикли вважати гуманними.

Особливу тривогу викликає той факт, що технократичне мислення оселилося у душах деяких вчених. В руках бездуховних вчених наукові знання стають страшною зброєю проти цивілізації і не можливо остаточно передбачити, що станеться і коли станеться з людством, якщо випустити як джина з пляшки якесь небезпечне наукове відкриття. А. Ейнштейн жажнувся від руйнівної сили ядерної зброї, від тих страшних наслідків бомбардування Хіросіми та Нагасакі. Група одинадцяти видатних вчених світу на чолі з А. Ейнштейном написали маніфест-благання, в якому вони звертаюся до людства і попереджають його гибель, якщо конфлікти між Сходом та Заходом не будуть вирішені мирним шляхом. “Перед нами лежить шлях безупинного прогресу, щастя, знання і мудрості. Чи оберемо ми замість цього смерть тільки тому, що не можемо забути наших сварок? Ми звертаємося як люди до людей: пам'ятайте про те, що ви належите до роду людського і забудьте про все інше. Якщо ви зможете зробити це, то перед вами відкритий шлях у новий рай; якщо ви це не зробите, то перед вами небезпека загальної загибелі” [6].

Колись існуюча думка, що наука повинна слугувати людству останнім часом розбивається страшними фактами. Так І. Єрмакова говорить про тиск з боку деяких вчених і лобістів ГМО з приводу припинення експериментів з виявлення негативного впливу на організм людини трансгенних продуктів. До того ж на такі дослідження не завжди знаходяться гроші, тоді як на створення чогось небезпечного є і гроші, і підтримка. Люди втрачають віру у результати наукових досліджень. На ринок збуту потрапляє велика кількість продукції сумнівної якості. Адаже ж кожен вид продукції пройшов визначені лабораторні дослідження та випробування на предмет безпечності для здоров'я людини. Однак, російська телевізійна програма А. Привольнова “Контрольна закупівля”, яскраво демонструє протилежне. Виявляється, що незалежні лабораторні дослідження, що здійснюються цією програмою, іноді підтверджують небезпечність товарів. Це означає тільки одне – вчені, що поставили свою резолюцію-допуск на випуск такої продукції, продалися компанії-виробнику!

Боротися з таким видом варварства і йому подібним можна тільки через виховання. Незалежно від того яку професію освоює студент вищої школи, треба готувати його до виконання головної цивілізованої місії – бути Людиною! Необхідно кожному викладачеві переглянути свої позиції відносно такої проблеми як технократичне мислення, оцінити спочатку для себе ті негативні наслідки, що несе технократизм. Та наука, що представляє кожний викладач вищої школи робить визначений внесок в загальну справу з професійного виховання. В такій справі немає головних і неголовних наук, відповідальних педагогів і невідповідальних за підготовку молоді до професії, а освоєння знань через призму духовного сприйняття дозволить сформуванню у студентської молоді уявлення про світ, ціннісне ставлення до природи, людини і всього живого на планеті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрищенко В. Духовна сутність освіти // Вища освіта України.– 2007.– № 1.– С 5–10.
2. Бондаревская Е.В. Ценностные основания личностно ориентированного воспитания // Педагогика.– 2007.– № 8.– С. 44–53.
3. Зеленов Є.А. Теоретичні планетарного виховання студентської молоді. – Луганськ: Вид-во НЦППрК “НОУЛІЖ”, 2008. – 272 с.
4. Коваленко О.М., Коваленко В.О. Теоретична модель виховної роботи у вищому навчальному закладі в умовах загрози світової екологічної катастрофи // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 3. – С. 55 – 64.
5. <http://old.za-nauku.ru/?mode=text&id=1271>
6. <http://ru.wikipedia.org>

РОЛЬ ЗМІ У ВИСВІТЛЕННІ ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО РЕГІОНУ

Червонецький В.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

У сучасному світі роль засобів масової інформації (ЗМІ) неупинно зростає. Це пояснюється їхніми фактично необмеженими можливостями презентації фактів, подій, досягнень, результатів, прогнозів тощо, а також аналітичних поглядів, точок зору, аргументів, спростувань і доказів. Перечислити весь арсенал сучасних можливостей ЗМІ не уявляється реальним. Вони безперестанно нарощують свій потенціал, суттєво, а в певних випадках кардинально впливаючи на хід суспільних процесів, формування громадської думки, визначення ціннісних пріоритетів у різних галузях людської діяльності. Непересічна роль ЗМІ у збудженні громадської думки щодо загрозового стану навколишнього середовища та екологічних проблем, які давно подолали національні кордони і набули глобального характеру. Саме засоби масової інформації, не дивлячись на виникаючі часом перешкоди адміністративного, а іноді злочинно-корпоративного походження, розпочали висвітлювати об'єктивну інформацію про наслідки агресивної політики урядів і монополій своїх країн щодо природи, яка загрожує здоров'ю і життю пересічних громадян. Предметом особливого занепокоєння більшості прогресивно налаштованих ЗМІ було і залишається молоде покоління – майбутнє будь-якої держави і людства в цілому. Перші повідомлення про екологічну небезпеку на країнознавчому і глобальному рівні розпочали ЗМІ екологічно розвинених країн євроатлантичного регіону, принаймні, США, Канада, Велика

Британія, ФРГ, Франція та ін. Висвітлення позитивного досвіду підготовці молодого покоління до розв'язання екологічних проблем набув чільне місце в екологічній публіцистиці ЗМІ.

На основі отриманих даних, опублікованих на шпальтах газет і журналів у країнах євроатлантичного регіону, зроблена спроба узагальнити досвід організації і здійснення екологічної освіти молоді шкільного віку в позаурочний час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Проблема екологічного всеобучу зростаючого покоління та висвітлення набутого позитивного досвіду в цьому відношенні знайшла відображення в багатьох друкованих засобах масової інформації. За останні десятиліття з'явилися спеціалізовані педагогічні видання, в яких презентується і обговорюється досвід екологічного виховання школярів та значущість громадських організацій та позашкільних закладів у цьому процесі. Слід відзначити такі видання, як „Освіта в галузі навколишнього середовища” (США, Канада, Велика Британія), „Екологічна освіта” (Росія), „Юний еколог” (Німеччина) та ін. Важливу роль в осмисленні висвітлюємих проблем екологічної освіти у позакласний час у країнах євроатлантичного регіону відіграли публікації Р. Лоба (Німеччина), Файє (Норвегія), Д. Цихі (Польща), Дж. Свана (США), А. Захлебного (Росія), П. Беррі (Велика Британія) та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою даної статті є узагальнення фактологічного матеріалу, поданого в засобах масової інформації країн євроатлантичного регіону (на прикладі Польщі, Чехії, Болгарії, Німеччини, Бельгії, Франції, Скандинавських країн, США та Великої Британії), щодо екологічної освіти учнів у позашкільних закладах і громадських організаціях.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

У країнах євроатлантичного регіону посилюється тенденція використання позашкільних закладів у підвищенні екологічної підготовки молодого покоління. Його залучення до еколого-освітньої діяльності забезпечує можливість повніше реалізувати принцип неперервності екологічної освіти, охопити якомога більшу кількість молоді екологічним вихованням. У позашкільній екологічній освіті активну участь беруть музеї, бібліотеки, ботанічні сади, національні парки, дендрарії, зоопарки, натуралістичні й туристсько-краєзнавчі станції, спортивно-оздоровчі установи, центри з вивчення навколишнього середовища, товариства охорони довкілля, організації Червоного Хреста, молодіжні організації й інші державні й громадські заклади, установи, товариства місцевого, національного й міжнародного рівнів. Запровадження екологічної освіти в них, як правило, здійснюється у тісному зв'язку із шкільними програмами й залученням учителів шкіл [9;10;11;12].

У багатьох країнах євроатлантичного регіону функціонують станції юних біологів. Тут учні мають змогу під керівництвом учителів і досвідчених фахівців вивчати видовий склад флори і фауни своєї місцевості або країни в цілому і, навіть, екзотичні рослини, або екзотичних тварин; вести польові дослідження, проводити лабораторні експерименти тощо. Такі станції традиційно діють в Україні, Росії, Білорусії, де вони відомі під назвою станцій юних натуралістів. Центри з вивчення навколишнього середовища організовують курси з підготовки юних екологів, а також лідерів руху за охорону довкілля [7,с.27]. Активно займаються пропагуванням екологічних знань товариства охорони природи. Так, у Сполучених Штатах Америки – це Аудюбоновське товариство, Сьєра клуб (заснований ще у 1892р.), організація Грінпіс, яка починаючи з 1970-х рр., набула міжнародного визнання, і на сьогоднішній день має свої відділення у багатьох

країнах світу [6;5]. У Великій Британії – Асоціація з охорони навколишнього середовища, а також Рада з охорони навколишнього середовища, Рада з питань охорони англійської сільської місцевості, Королівське товариство охорони птахів з відділенням юних орнітологів; у Франції – Асоціація захисту природного довкілля і людини, Товариство "Друзі Землі". Однією з найстаріших в Європі є Польська ліга з охорони природи, яка була створена у 1920 році. До її складу входить понад 13 тисяч місцевих гуртків, у яких беруть участь понад 1 млн. 200 тисяч осіб. Поряд з наведеними вище видами поширення екологічних знань і екологічного виховання людей, Ліга значну увагу приділяє видавничій діяльності. Вона публікує щомісячник "Польська природа", а також видає за рік близько 35 публікацій тиражем 5 млн. примірників [1,с.104]. У Болгарії подібну діяльність розвиває Комітет захисту природи. Щорічно він оголошує конкурс серед учнів на кращий малюнок, оповідання або вірш, присвячений природі. У цьому конкурсі беруть участь десятки тисяч учнів [1,с.105]. Просвітницькою діяльністю в галузі навколишнього середовища займаються й інші громадські організації, зокрема, Червоний Хрест, мисливські організації, клуби захисників природи тощо. У багатьох країнах євроатлантичного регіону досить активно сприяють екологічному вихованню молоді жіночі організації. Так, наприклад, у Чехії Спілка жінок вважає своїм обов'язком виховувати екологічно відповідального громадянина, який би вболівав за долю природи своєї батьківщини, захищав її, хотів і вмів працювати задля її збереження. Висловлена позиція є типовою для більшості жіночих організацій, програма діяльності яких містить еколого-педагогічний аспект. Основним завданням цих товариств є поширення екологічних знань, формування дбаливого ставлення й любові до природи, залучення до діяльності щодо збереження й поновлення природних багатств. Особлива увага в товариствах охорони природи приділяється роботі з молоддю шкільного віку. Для того, щоб програми товариства мали більш ефективний характер і здійснювалися більш активно, у школах створюють первинні осередки. Таким чином, позашкільна установа одержує можливість тісно співпрацювати із школою в галузі екологічного виховання учнів.

Однією з нових форм підвищення екологічної грамотності населення, в тому числі і школярів, стає створення Будинків природи, які виконують роль методичних центрів [1,с.101]. Просвітницькі центри такого типу набувають поширення в центральноєвропейських країнах. Вони здійснюють різноманітну роботу пропагандистського характеру: організують лекції, бесіди, виставки, тематичні вечори, конкурси, вечори запитань і відповідей, зустрічі з фахівцями, провідними вченими, письменниками, діячами культури та мистецтва. Тут працюють кінолекторії, діють дослідницькі лабораторії й студії, організуються екскурсії й подорожі в цікаві природні куточки та природні комплекси [1,с.101]. Учні, беручи участь у діяльності будинків природи, безперечно, значно поповнюють шкільні знання про природу й проблеми захисту навколишнього середовища, вдосконалюють досвід практичного розв'язання екологічних проблем.

Значне місце в екологічній освіті учнів у країнах євроатлантичного регіону посідають молодіжні організації. Особливо активні у цьому відношенні організації скаутів. Як відомо, програма діяльності скаутів традиційно передбачає залучення учнівської молоді до природоохоронної справи. Вивчення природи і практична робота органічно поєднуються. Найбільш типові види практичної діяльності, у яких беруть участь школярі, – це озеленення підшефних територій, насадження дерев, патрулювання ділянок природи, що охороняються, створення навчальних екологічних стежок, підготовування диких тварин і птахів у зимовий період, виготовлення гніздовищ для птахів, допомога диким тваринам під час повенів, рятування лісу від незаконних порубок, пожеж, моніторинг за якістю природного середовища у місці розташування школи або мікрорайону, в якому проживають учні. Скаути

мають змогу брати участь у проведенні лекцій, бесід, організації конкурсів, олімпіад, виставок тощо. Підвищенню екологічної грамотності школярів сприяють екскурсії в природу, туристичні походи, виконання проектів дослідницького, пошукового або просвітницького характеру. Позитивно зарекомендували себе, за оцінками спеціалістів, семінари, літні школи скаутів, що організовуються й активно діють у більшості країн Європи та у країнах Північної Америки за підтримки Міжнародного бюро скаутів та Всесвітнього фонду охорони природи [4, с.186-187].

Залученню школярів до практичної діяльності із захисту довкілля сприяють й інші молодіжні організації, що набули поширення в багатьох країнах євроатлантичного регіону, наприклад, у Німеччині – це "Німецька юнацька спілка охорони природи", Франції й Скандинавських країнах – "Молодь і природа", "Бельгійська молодіжна спілка з дослідження природи та прогнозування стану навколишнього середовища" й ін. Учні старших класів беруть посильну участь у виконанні програми цих організацій з вивчення й практичного розв'язання проблем навколишнього середовища: дослідження сезонних міграцій птахів і фенологічних явищ життя рослин, загибелі амфібій під колесами автомобільного транспорту; виявлення ландшафтів, що знаходяться під загрозою руйнування; обстеження забруднених водоймищ; спостереження за додержанням законів, що регулюють мисливство, відлов тварин, які занесені до Червоної книги, й торгівлю ними; проведення кампаній з економії електроенергії; організація протестів проти спорудження атомних електростанцій. Вони виступають проти комерційної експлуатації природних ресурсів у національних парках, проводять просвітницьку роботу серед населення (читання лекцій, організація виставок тощо). Участь школярів у молодіжному екологічному русі відзначається в матеріалах Міжнародного товариства з екологічної освіти (ISEE), сприяє накопиченню досвіду практичного розв'язання екологічних проблем, підвищенню відповідальності за стан навколишнього середовища у своїй країні та в масштабах планети [8].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Таким чином вивчення і узагальнення інформації щодо організації екологічної освіти в позаурочний час, опублікованих в педагогічних журналах, а також висвітлюємих на сторінках газет країн євроатлантичного регіону надало можливість узагальнити певний досвід в цьому напрямі педагогічної діяльності громадських організацій і товариств, ліг, центрів, молодіжних об'єднань і рухів, які можуть бути використані й в Україні з урахуванням традицій та існуючого потенціалу забезпечення ефективності роботи позашкільних закладів. Важливо, щоб вітчизняні засоби масової інформації брали активну участь в оприлюдненні позитивного досвіду екологічного всеобучу учнівської молоді в позашкільний час як в Україні, так і за кордоном для поширення і вдосконалення екологічної освіти в нашій країні.

Перспективними можуть бути дослідження з вивчення, аналізу та узагальнення досвіду позашкільної екологічної освіти в окремо взятих провідних країнах європейського регіону, США та інших держав, сучасних педагогічних технологій, спрямованих на підвищення ефективності екологічної освіти школярів у позашкільний час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Митрюшкин К.П., Шапошников Л.К. и другие Природоохранительное просвещение: Сборник/ К.П. Митрюшкин, Л.К. Шапошников и другие. – М.: Знание, 1980. – 176 с.
2. Полякова Я.В. Використання національних традицій природо-користування в екологічній освіті Великої Британії/ Полякова Я.В. – Донецьк: БСГ, 2001. 112с.
3. Рудковская И.В. Современные тенденции эколого-эстетического воспитания в школах Германии / И.В. Рудковская // Духовність особистості: методологія, теорія і практика / Гол. редактор Г.П. Шевченко. – Вип.5. – Луганськ: Вид-во

Східноукраїнського нац. ун-ту, 2004. – С. 153 – 163

4. Тенденции в образовании по вопросам окружающей среды / Пер. с англ. – М.: ВИНТИ, 1979. – 272 с.

5. Greenpeace in Canada: 30 Years of Activity// <http://www.greenpeace.org/jobs.shtm/>

6. Greenpeace Environment / Trust// [<http://www.greenpeace.org.uk>]

7. Guidelines for the Development of Non-Formal Environmental/ Prepared by K.J. Young, M.J. McElhone / K.J. Young, M.J. McElhone. – UNESCO, 1967. – 42 p.

8. International Society for Environmental Education (ISEE). School of National Resources. – Columbus (Ohio): The Ohio State University, 1988. – 312p.

9. Outdoor Environmental Education// <http://www.lakecountryumcaorg/ofs/outdoor.html>.

10. Trant A. An Introduction to Environmental Education in European Community/ A. Trant// Journal of Outdoor Education. – 1986. – Vol. 58. - № 4. – Pp. 16 – 29

11. Trends in Environmental Education. – UNESCO, 1977. – 244 p.

12. Young People's trust for the Environment and Nature Conservation // <http://www.yptenc.org.uk>

МЕТОДЫ ДИАГНОСТИКИ КОМПЬЮТЕРНОЙ ЗАВИСИМОСТИ ЛИЧНОСТИ

Шайкина Е.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы. Новые технологии всегда определяли прогрессивные тенденции в социуме. Однако, как это часто бывает, с появлением нового открытия появились и новые проблемы. Рассматриваемая нами сторона вопроса связана с компьютерно зависимостью личности и способами выявления и преодоления этой зависимости. На сегодняшний день это одна из самых актуальных проблем в мире.

Анализ последних исследований и публикаций по проблеме. Различные аспекты этой проблемы разрабатываются такими учеными как О.К. Тихомиров, О.Н. Арестова, Л.Н. Бабанин, Ю.Д. Бабаева, А.Е. Войскунский. Ими проводятся исследования структурных и функциональных изменений в психической деятельности человека при взаимодействии с компьютером.

Выделение нерешенных частей проблемы. При проведении исследования нами была выдвинута гипотеза о наличии корреляционной связи между компьютерной зависимостью личности и следующими факторами:

- уровнем вербальной агрессии при использовании компьютерного сленга пользователем;
- степенью расхождения Я-реального и Я-идеального в Я-концепции пользователя.

Также, нами был апробирован и использован метод выбора клиентом жанра компьютерной игры в качестве проективной методики диагностики личностных особенностей киберзависимого пользователя.

Формулирование целей. В задачу исследования входило выявление поведенческих особенностей, свидетельствующих о наличии компьютерной зависимости личности.

Изложение основного материала исследования.

В ходе работы с клиентами, были выявлены некоторые симптомы компьютерной зависимости личности.

Наличие агрессии, как фактора киберзависимости, можно установить по использованию компьютерного сленга с выраженным эмоциональным отноше-

ем (вербальный вид агрессии).

Глобальный процесс компьютеризации мирового пространства начался с Соединенных штатов Америки. Именно они принесли в невербальную по своей сути технологию английский язык. Но использование этого языка было обусловлено исключительно экстралингвистическими факторами. Процесс же мышления тесным образом связан с родным языком. С переходом на другой язык мы меняем свое мышление. С русскоязычными пользователями происходит обратный процесс. Они не мышление подстраивают под новый язык, а язык под свое мышление и свои эмоции.

В период обострения агрессии, а это происходит в момент, когда компьютерно зависимая личность лишается киберпространства, сленг с негативно-эксперссивной окраской наполняет ее речь. Пользователи с низким уровнем компьютерной зависимости также используют сленги, но экспрессия выражений, а следовательно, и уровень вербальной агрессии у них значительно ниже.

Вторым фактором, позволяющим определить наличие компьютерной зависимости, является Я-концепция.

Высокая степень расхождения между Я-реальным и Я-идеальным в Я-концепции приводит к развитию депрессии как одного из условий способствующего развитию компьютерной зависимости. Этот индекс расхождения и рассматривается нами как один из показателей кибер- зависимости.

В ходе проведенного исследования установлено, что стремление к самосовершенствованию и самоизменению у компьютернозависимой личности ниже, чем у людей без киберзависимости. Для адиктов фактор социальной успешности менее значим, чем для неадиктов. Существует дилемма желаниа общатся и низкая коммуникативная способность.

Я-идеальное и Я-реальное имеет очень высокую степень расхождения у компьютернозависимой личности в отличие от пользователей без такой зависимости.

Компьютерная игра – это виртуальная модель объективной реальности. Анализируя направленность и динамику игры, характерные действия в той или иной ситуации, можно прогнозировать переживания, индивидуальный стиль поведения в определенных условиях. Как и любая проективная методика, диагностика с помощью игры помогла выявить неосознаваемые мотивы и желания.

Киберпространство крайне отрицательно относится к иерархическим пирамидальным структурам во всем: от институтов власти до языковой системы. Поэтому психологу трудно бывает выделить опорные авторитеты для работы с компьютернозависимой личностью. У аддикта идет изменение сознания личности, у которой нет реальных значимых авторитетов или идеалов, к которым она была бы эмоционально привязана.

ЛИТЕРАТУРА

1. Назарчук Е.Я. Тест 20 ответов: какую идентичность мы измеряем? // Социальная идентификация личности. Книга 2. - М.: 1994.

ФОЛЬКЛОРНІ РЕМІНІСЦЕНЦІЇ В ТВОРЧОСТІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Шумейко О.І.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Олександр Петрович Довженко - письменник, громадський діяч, кінорежисер увійшов в українську літературу як справжній майстер мистецтва. Його творчість відзначається своєрідною стильовою манерою, яка позначилася не лише на лі-

тературній і кіномистецькій спадщині, а й публіцистичних виступах, картинах і статтях. Увесь творчий шлях митця позначений єдністю основних естетичних принципів, етичних з філософських поглядів, єдністю та ставленням до дійсності, до життя, до минулого, сучасного і майбутнього своєї країни.

Однією з визначальних рис довженківського стилю є звернення до фольклору як життєдайного джерела не лише тем і образів, а в першу чергу мовних скарбів. Митець завжди шукав форми, які б давали можливість виразити його світобачення й були б зрозумілими усім. Неодноразово дослідники творчості О. Довженка помічали, що всі його твори чимось споріднені з українськими народними думами, поемами Т. Шевченка. Ми спробуємо розглянути, як фольклорні ремінісценції представлені у кіноповістях майстра.

Важко сьогодні назвати кіномитців, творчість яких була б так природно, нерозривно пов'язана з народною творчістю свого народу, як це було в Довженка.

Особливої уваги потребує українська пісня, яка znana не тільки в Україні, а далеко за її межами. Уже в перших кадрах "Арсеналу" звучить мелодія зворушливої й глибокої пісні "Ой, було у матері три сини...", далі титри для екрану: "Була війна...", "Нема в матері трьох синів..." такі журливі нотки воскрешають у пам'яті людській народні пісні про горе матері, яка не дочекалася синів з походу. Використовуючи такий прийом письменник ніби попереджає, що робітники битимуться до останньої краплі крові на барикадах, але не відступлять від своїх прагнень.

Безмежним жалем і смутком віє від епізоду з кіноповісті "Повість полум'яних літ", де Демид і Тетяна Орлюки лежать у холодну зимову ніч на печі спаленої ворогами хати, дожидаючи неминучого кінця. Демид просить Тетяну заспівати йому колядку. "Колядки? - перепитує Тетяна.

- Еге ж, може, я помираю. Так хочеться спати. А воно ж Різдво. Гості поприходять. Іван з дівчатами. Га? Іван! Заспівай про нашого Івана. І полинула в темін хуртовини стародавня колядка Орлюкової матері: "Молодець Іваночко та вибив Ворота! Святий вечір...".

У кіноповісті "Земля" вся сцена похорону сількора Василя, що впав від куркульської пулі, побудована на перегуку пісень: "Пісні вливалися в процесію з усіх вулиць і вуличок безупинно, неначе потоки у велику ріку. Старі козацькі й чумацькі мотиви, пісні праці й кохання, і боротьби за волю, й "Інтернаціонал", і "Заповіт", і "Побратався сокіл з сизокрилим орлом - все поєдналось у єдиному громогласному звучанні". Такий прийом зразу налаштовує на ліричне начало, навіть якщо це й сумний епізод. Саме ліричний струм був для митця рушійною силою у створенні художніх шедеврів, ліричні відступи, роздуми, філософські узагальнення, ремарки - все це не вкладалося в канонічну структуру твору, а в Довженка набувало нового звучання.

Заворожує звернення до рідної землі, сплюндрованої німецькими окупантами ("Україна в огні"), що нагадує рядки "Слова о полку Ігоревім": "О, українська земле, як укривавилась ти! Ріки кров'ю поналивано, озера слізьми та жалем. Байраки й переправи трупом запалися, гноєм і передсмертною блювотою. Степи гнівом утопано, та прокляттям, та тугою й жалем". Таким чином автор передає своє ставлення і до народу, і до подій, що відбуваються, тим самим вселяє надію в перемогу.

Широке звертання письменника до народної спадщини виокремлює його твори з-поміж інших у літературі ХХ століття новаторським художнім мисленням, самобутністю композицій і використання мовностильових засобів тощо. Застосування О. Довженком фольклорних ремінісценцій необмежене лише рамками цієї статті, а потребує ґрунтовного наукового вивчення.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА, САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

КОМПЬЮТЕРИЗАЦІЯ І ІНФОРМАТИЗАЦІЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

*Алексеевко Р.В., Степковская С.А.
Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Электронные энциклопедии и самоучители заполонившие рынок учебной литературы, оказались несостоятельными. Эйфория сходит на нет, и становится ясно, что информатизация учебного процесса в высшей школе – это серьезная научная проблема, которую насकोком решить нельзя. Как же быть?

Кто лучшие диагносты? Правильно, домохозяйки и пенсионеры. Кто лучше всех знает педагогику? Правильно, те, кто в школе не работал или сбежал из нее, не отработав и пяти лет. Кто знает, как организовать высшее образование? Правильно, бывший директор НИИ. Кто лучше всех знает, как «делать» информатизацию учебного процесса? Правильно, программист, освоивший азы языка программирования высокого уровня. Именно по этой логике рынок стал интенсивно насыщаться электронными энциклопедиями, учебниками и самоучителями по разным дисциплинам, хотя надо отдать должное, программисты предпочитали создавать учебники для изучения компьютерных программ. Эйфория сходит на нет, и становится ясно, что информатизация учебного процесса в высшей школе – это серьезная научная проблема, которую насकोком решить нельзя. Как же быть? Попробуем разобраться.

Проблема информатизации учебного процесса в высшей школе

Качество молодого основательно подготовленного специалиста в первую очередь определяется качеством образования, о котором, в свою очередь, вряд ли можно говорить в наше время без опоры на основной инструмент обучающих технологий – компьютер. Примечательно, что в последнее время начали появляться проверяющие, которые не удовлетворяются прохождением вдоль рядов установленных компьютеров с целью удостовериться в хорошем состоянии информатизации. Иногда бывает, задают вопросы о том, как же такая масса компьютеров используется в тех или иных дисциплинах? Палочкой-выручалочкой в этом неприятном для проверяемых случае служит Интернет, к которому, якобы, прибегают во всех случаях жизни. Как правило, на этом проверка информатизации учебного процесса заканчивается, и удовлетворенные контролеры благосклонно включают домашние заготовки проверяемых в свои отчеты.

Применение компьютеров и компьютерных сетей в практике обучения привело большинство современных исследователей к отработке методологии и техники дистанционного обучения, дневная же форма обучения практически осталась вне поля зрения, исследование этого процесса останавливается на уровне частичного применения компьютеров при контроле и изучении отдельных тем, то есть в качестве технического средства обучения.

Ускоренные темпы развития дистанционного образования обусловлены организацией единого образовательного пространства (Болонский процесс) для профессий, основанных на предметном знании (яркий пример – компания «Intel -

навчання для майбутнього»), інтересами изготовителей техники, владельцев коммуникаций и некоторыми другими факторами, среди которых интересы дидактики находятся практически на последнем месте.

Сложной методологической проблемой является применение компьютера в подготовке носителей инструментального знания, и её решение при сохранении форм и содержания образования пока не предвидится.

В процессе зарождения и развития информационного общества ключевое значение приобретают проблемы, связанные с организацией образовательного процесса. Развитие современных информационных и коммуникационных технологий порождает среду, которую характеризуют стремительные и непрерывные изменения. Сегодня скорость и масштаб перемен ломают традиционные рамки исторических ступеней развития общества.

Проблема информатизации в современном обществе приобретает особый смысл и значение уже в силу того особого места, которое объективно занимает информация и средства массовой информации в жизнедеятельности человека. Именно поэтому актуализируется задача разработки, освоения и присвоения соответствующих информационных технологий как необходимого в наши дни средства и условия организации различных сфер деятельности субъекта и, прежде всего, его образования.

В настоящее время правительства большинства стран прилагают огромные усилия для модернизации своих систем образования на основе информационных и коммуникационных технологий, являющихся ключом к подобной модернизации.

В ряде стран информационные и коммуникационные технологии считаются основным компонентом в повышении качества образования путем внесения изменений в учебные курсы, обучения новым практическим навыкам и расширения содержания учебных дисциплин. В других странах информационные и коммуникационные технологии используются в основном для облегчения доступа к образованию различным группам населения или в более узких целях помощи в самостоятельном обучении посредством образовательных программ на радио и телевидении. Третьи страны уделяют основное внимание использованию технологий для трансформации условий обучения или удовлетворения особых потребностей различных категорий учащихся.

Таким образом, можно сказать, что компьютеризация учебного процесса с каждым годом набирает обороты. За этим будущее.

ІНТЕРАКТИВНЕ КОМПЛЕКСНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЛОКАЛЬНОЇ КОМП'ЮТЕРНОЇ МЕРЕЖІ

Андрієнко О.Г.

Коледж СНУ імені Володимира Даля

З розвитком комп'ютерних технологій склалися умови для проведення в нашому навчальному закладі занять з використанням локальної мережі для трансляції відеосюжетів (які присутні практично у кожній сучасній навчальній програмі) у режимі реального часу.

Пояснювально-демонстраційне навчання є інноваційним при проведенні лекцій, практичних і лабораторних занять з використанням комп'ютерної техніки і локальної мережі.

У процесі викладання лекційного матеріалу і проведення лабораторних робіт з предмету «Комп'ютерні мережі» використовується комплексна методика, яка

включає також проведення занять за допомогою навчальних програм.

Для проведення лабораторних робіт з установки, налаштування модему і мережного адаптера використовується навчальна програма, яка емулює установку і налаштування запропонованого комунікаційного обладнання для роботи з мережею. Що дає студенту можливість перейти від простого споглядання до абстрактного мислення, а від нього до практики.

Процес викладу лекційного матеріалу носить двосторонній характер, тобто в ході інтерактивного лекційного навчання за допомогою, наприклад, навчальної програми «TeachPro Internet» проглядається:

- співробітництво викладача і студентів;
- педагогічне керівництво;
- планомірна організація і керування навчальним процесом.

Співробітництво викладача і студентів передбачає обговорення прослуханого матеріалу, виділення головної думки, короткого конспектування і схематизації досліджуваного матеріалу.

Лекційний матеріал краще засвоюється студентами, якщо він представлений у виді наглядної демонстрації і схематизації. Людське мислення улаштоване асоціативно, ті схеми, які накреслені студентами у процесі прослуховування лекційного матеріалу, дозволяють студенту швидко зорієнтуватися при відповіді і при практичному розгляді того чи іншого аспекту теоретичного матеріалу. Ефективність засвоєння матеріалу підвищується, тому що беруть участь одночасно візуальна і письмова пам'ять.

Дана методика дає більш якісні знання не тільки для студентів очної форми навчання. Студенти заочної форми навчання також ефективно використовують ці навчальні програми при підготовці до контрольної роботи й іспиту. У ході тестування студентів-очників, більш глибокі знання були показані при відповіді на питання стосовно саме того лекційного матеріалу, що вони переглянули і законспектували в комп'ютерному класі.

**МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ДИНАМИКИ ПРОЦЕССА ГЕНЕРАЦИИ
ЛАЗЕРНОГО ИЗЛУЧЕНИЯ НА ОСНОВЕ КИНЕТИЧЕСКИХ УРАВНЕНИЙ**

Арцишевский Д. Н., Калюжный Г. С.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В рамках курса «ЭВМ - эксперимент», читаемого для студентов специальности прикладная физика предполагается выполнение лабораторных работ на ЭВМ, с целью выработки навыков решения систем обыкновенных дифференциальных уравнений (ОДУ) численными методами.

Цель настоящей работы – разработать модель лазера, основанную на системе кинетических уравнений, рассмотреть решения для стационарного и импульсного режимов работы.

Система кинетических уравнений описывает динамику изменения плотности возбуждённых частиц и плотности потока фотонов в активной среде лазера. Очень часто данную систему записывают в нормализованном виде, что упрощает его анализ. Система имеет вид:

$$\begin{cases} \frac{dN_2}{dt} = P - BnN_2 - \gamma N_2 \\ \frac{dn}{dt} = BnN_2 - cn \end{cases}, \quad (1)$$

где N_2 – плотность возбуждённых частиц (двухуровневая модель), n – плотность потока фотонов, B – коэффициент Эйнштейна для вынужденного излучения, c – вероятность уничтожения фотона в единицу времени в активной среде, P – скорость накачки второго уровня, γ – коэффициент релаксации (опустошения) второго уровня.

В общем случае система (1) не имеет аналитического решения, однако можно получить стационарное решение в предельном случае ($t \rightarrow \infty$), приравняв производные в левой части системы к нулю:

$$N_2 = \frac{c}{B}, \quad (2)$$

$$n = \frac{P}{c} - \frac{\gamma}{B}. \quad (3)$$

Для осуществления численного моделирования систему (1) необходимо дополнить начальными условиями ($N_2(0), n(0)$) а также задать значения параметров (B, c, P, γ).

На рисунке 1 изображено решение системы для стационарного режима работы при

$$N_2(0)=0; n(0)=0,1; B=3; c=30; P=25; \gamma=0,01.$$

Как видно из рисунка, при включении лазера наблюдается переходные процессы, которые со временем стремятся к стационарному решению, посчитанному по формулам (2) и (3).

На рисунке 2 приведено решение системы (1) для режима с модулированной добротностью при $N_2(0)=100; n(0)=0,1; B=3; c=30; P=0; \gamma=0,01$.

Как видно из рисунка, плотность возбуждённых частиц будет убывать со временем за счет генерации излучения и потерь (скорость накачки равна нулю), а плотность потока фотонов вначале возрастает, а затем убывает; формируется короткий импульс.

Полученные результаты будут использованы при разработке компьютерного практикума по курсу «ЭВМ – эксперимент».

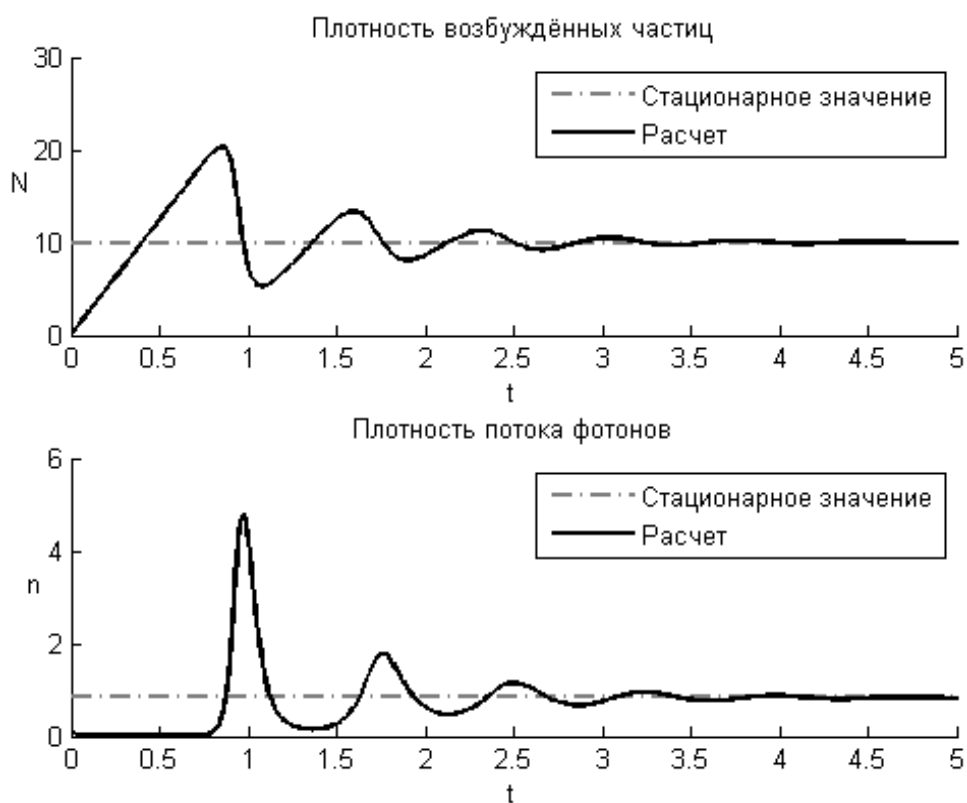

Рис. 1 Выход на стационарный режим.

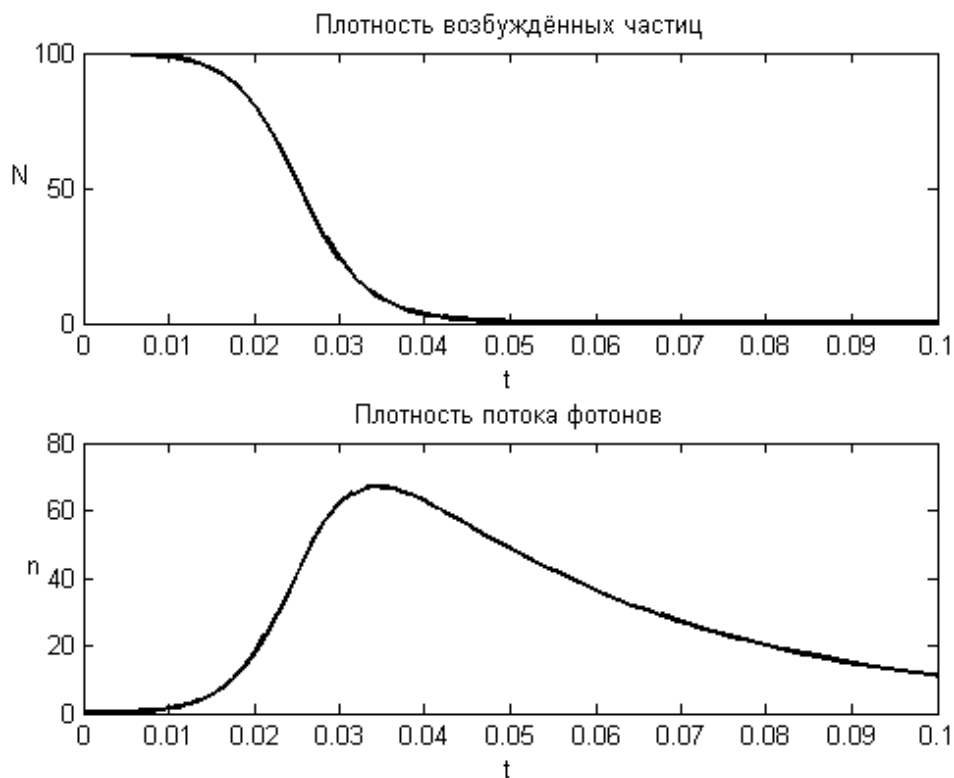

Рис. 2 Решение для режима с модулированной добротностью.

ЛИТЕРАТУРА

1. Звелто О. Принципы лазеров: Пер. с англ. — 3-е перераб. и доп. изд. — М.: Мир, 1990.
2. Кондиленко И. И., Коротков П. А., Хижняк А. И. Физика лазеров — К.: Вища школа. Головное изд-во, 1984.
3. Поршневу С.В. MATLAB 7. Основы работы и программирования. Учебник. Издательство "Бином. Лаборатория знаний" 2006г.

О КРИТЕРИИ ПЛОСКОПАРАЛЛЕЛЬНОГО МАГНИТНОГО ПОЛЯ

Бранспиз М.Ю.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Введение. Разрабатывая математические модели электротехнических устройств, исследователи часто используют возможность рассмотрения этих устройств в двумерном случае, а их магнитного поля как плоскопараллельного.

Это позволяет упростить разрабатываемые модели, получаемые из непосредственного рассмотрения двумерного магнитного поля. Если же имеется некоторая общая универсальная методика разработки математических моделей электротехнических устройств, то в этом случае разработка модели с учетом двухмерности плоскопараллельного магнитного поля возможна преобразованием общей методики на основе определенного критерия для плоскопараллельного магнитного поля. Здесь в качестве такой общей методики укажем на получивший широкое распространение метод интегральных уравнений в различных его модификациях.

Анализ источников. В этой связи заметим, что в настоящее время известно две основные формулировки определения критерия для плоскопараллельного магнитного поля: плоскопараллельным называется такое магнитное поле, картина которого в каждой плоскости, ортогональной некоторой оси, одинакова; плоскопараллельным называется такое магнитное поле, для которого производные характеристик этого поля по направлению некоторой оси равны нулю. Причем обе эти формулировки являются неудовлетворительными. А именно, первая формулировка неудовлетворительна, поскольку о картине поля (совокупность эквипотенциальных и силовых линий поля) можно говорить лишь для случая потенциальных магнитных полей в областях, не занятых током, для которых можно использовать понятие скалярного магнитного потенциала.

Вторая же формулировка, как показано в работе, неудовлетворительна, поскольку ее использование не позволяет получить однозначного результата для основного свойства плоскопараллельного магнитного поля – направленности токов, как источников магнитного поля, вдоль одного выбранного направления.

В работе показывается также недостаточность и других критериев плоскопараллельного магнитного поля (например, неизменность поля в направлении некоторой оси), не позволяющих учесть магнитные свойства материалов элементов конструкции электротехнических устройств.

Формулировка задачи. Все это, а также отсутствие в известной нам литературе других способов определения плоскопараллельного магнитного поля, приводит к необходимости решения задачи о непротиворечивом определении условий плоскопараллельного магнитного поля в самом общем случае (в частности, с учетом нелинейных магнитных свойств материалов, намагниченность которых, кроме токов, служит источником магнитного поля).

Описание предлагаемого решения. В теории электромагнитных расчетов электротехнических устройств известно две основные задачи: расчет поля по заданным источникам (задача анализа); определение параметров источника по заданному полю (задача синтеза). Соответственно этим двум задачам критерий плоскопараллельного магнитного поля тоже может быть принят как критерий на источники поля, и как критерий на само поле.

Так, если поле является плоскопараллельным относительно оси Z декартовой системы координат (X, Y, Z) , то в качестве критерия плоскопараллельного магнитного поля предлагается принять:

- условие, накладываемое на векторный потенциал \vec{A} магнитного поля (критерий для поля)

$$A_x = \text{const} ; A_y = \text{const} ; \quad (1)$$

- условие, накладываемое на первичный источник магнитного поля (электрические токи плотности \vec{j})

$$\vec{j} = j_z \cdot \vec{1}_z. \quad (2)$$

При этом, исходили из уравнений магнитного поля ($\text{rot } \vec{H} = \vec{j}$, $\text{div } \vec{B} = 0$ и $\vec{B} = \mu \vec{H}$, где \vec{H} и \vec{B} – векторы напряженности и индукции магнитного поля, а μ – магнитная проницаемость), и учитывали нормировку $\text{div } \vec{A} = 0$ для векторного потенциала ($\vec{B} = \text{rot } \vec{A}$).

В результате показано, что первое условие позволяет получить отсутствие магнитных потоков в направлении оси Z ($B_z = 0$), а также направлении оси Z токов, как источников магнитного поля. Кроме того, для этого условия показано, что и эквивалентные токи намагничивания (токи $\text{rot } \vec{M}$, где \vec{M} – вектор намагниченности) также направлены только по оси Z .

Что же касается второго условия, то его использование привело для составляющих A_x и A_y векторного потенциала к уравнениям

$$\frac{\partial^2 A_x}{\partial z^2} + \frac{\partial^2 A_x}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 A_x}{\partial y^2} = 0 \text{ и}$$
$$\frac{\partial^2 A_y}{\partial z^2} + \frac{\partial^2 A_y}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 A_y}{\partial y^2} = 0. \quad (3)$$

В работе показано, что решение уравнений (3) – некоторые постоянные ($A_x = \text{const} ; A_y = \text{const}$). Это позволяет свести рассмотрение условия (2) к рассмотрению условия (1).

Вывод. Предлагаемые критерии плоскопараллельного магнитного поля являются однозначными и связанными между собой, адекватно отражая его свойства: отсутствие магнитных потоков в направлении выбранной оси; наличие

первичных и вторичных (от намагниченных материалов) токов в направлении выбранной оси.

ПРОЦЕСС ПУАССОНА – УНИВЕРСАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ СЛУЧАЙНОГО ИЗМЕНЕНИЯ ВЕЛИЧИН В РЕАЛЬНЫХ ПРОЦЕССАХ

Бранспиз Ю.А.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Введение. Пусть требуется описать случайное изменение параметров некоторого процесса. Математическая модель для такого описания представляет собой некоторый модельный процесс, для которого должно выполняться условие совпадения средних характеристик модельного и реального процессов. В работе показывается, что в качестве такого модельного процесса можно принять процесс Пуассона, для чего используется связь процесса Пуассона с испытаниями Бернулли.

Определение испытаний Бернулли. В качестве случайного события S рассматриваем изменение некоторого параметра заданного случайного процесса в сторону увеличения («успех») или уменьшения («неудача») от некоторого его значения. Таким случайным событием может быть также изменение некоторой величины в заданной системе на значение менее («успех») или более («неудача») заданного. Каждое такое изменение представляет испытание Бернулли. Оно характеризуется следующими свойствами: в результате испытания событие S может произойти или не произойти; вероятность события S в каждом из испытаний не зависит от результата остальных испытаний и равна p . «А»: как следует из приведенной интерпретации схемы испытаний Бернулли, этой схемой может быть описано любое изменение в реальном процессе.

Закономерности испытаний Бернулли. 1. Вероятность того, что в n испытаниях Бернулли событие S произойдет k раз определяется равенством $C_n^k p^k (1-p)^{n-k}$. 2. Пусть $n \rightarrow \infty$ и $p \rightarrow 0$; пусть также имеет место предел $np \rightarrow \lambda > 0$. Тогда для любого k вероятность получить k «успехов» в n испытаниях схемы Бернулли стремится к величине $\lambda^k e^{-\lambda} / k!$.

Испытания Бернулли как процесс Пуассона. 1. *Определение процесса Пуассона.* Пусть вероятность того, что в интервале времени $(t, t + \Delta t)$ произойдет изменение состояния равна $\lambda \Delta t$. Тогда вероятность нахождения системы в момент времени $t \geq 0$ в состоянии предыдущее несложно увидеть, что процесс Пуассона есть предельный случай испытаний Бернулли. Тогда, соответственно сделанному выше утверждению «А», можно утверждать, что «Б»: процессом Пуассона может быть описано любое изменение в реальном процессе. 2. Если $\lambda = \lambda(x, t)$, то получаем универсальный «процесс рождения и гибели», которым, соответствующим подбором вида зависимости $\lambda = \lambda(x, t)$,

можно описать любой случайный процесс.

Уравнение процесса Пуассона для случайного изменения параметра. 1. Уравнение Чепмена-Колмогорова для случайного X . Пусть: значение параметра X в момент времени t равно X_0 ; $\alpha(x)$ и $\beta(x)$ – вероятности, соответственно, увеличения и уменьшения значения параметра на h в следующий момент времени $t + \tau$. Тогда вероятность того, что значение параметра X в момент времени $t + \tau$ равно X_0 определится равенством

$$P(x_0, t + \tau) = P(x_0, t) \cdot [1 - \alpha(x_0) - \beta(x_0)] + P(x_0 + h, t) \cdot \beta(x_0) + P(x_0 - h, t) \cdot \alpha(x_0), \quad (1)$$

которое является для случая изменения значения параметра X уравнением Чепмена-Колмогорова (уравнение полной вероятности).

2. Преобразование уравнения Чепмена-Колмогорова. Применяя к слагаемым уравнения (1) разложения в ряд Тейлора получим

$$\frac{\partial p}{\partial t} + \frac{\tau}{2!} \cdot \frac{\partial^2}{\partial t^2} [p(x, t)] + \dots = -\frac{h}{\tau} \cdot \frac{\partial}{\partial x} [p(x, t) \cdot [\alpha(x) - \beta(x)]] + \frac{h^2}{2 \cdot \tau} \cdot \frac{\partial^2}{\partial x^2} [p(x, t) \cdot [\alpha(x) + \beta(x)]] - \frac{h^3}{3!} \cdot \frac{\partial^3}{\partial x^3} [p(x, t) \cdot [\alpha(x) - \beta(x)]] + \dots \quad (2)$$

Далее, принимая для интервала времени наблюдения за изменением параметра X условие $\tau \rightarrow 0$, вместо (2) можно записать уравнение вида

$$\frac{\partial p}{\partial t} = -\frac{h}{\tau} \cdot \frac{\partial p(\alpha - \beta)}{\partial x} + \frac{h^2}{2 \cdot \tau} \cdot \frac{\partial^2 p(\alpha + \beta)}{\partial x^2} - \frac{h^3}{3!} \cdot \frac{\partial^3 p(\alpha - \beta)}{\partial x^3} + \dots \quad (3)$$

Ограничим число слагаемых в правой части (3). Такое ограничение связано с установлением взаимосвязи между характером изменения h и τ .

Для установления вида указанной взаимосвязи учтем, что порядок малости τ определяет порядок малости h . Учтем так же, как это следует из формы записи (3), что порядок малости τ не может превышать порядок малости h^n ($n \geq 3$).

4. *Первый способ конкретизации.* При $n = 1 \lim_{\tau \rightarrow 0} (h / \tau) = \text{const}$. Это дает вместо (3) следующее уравнение

$$\partial \rho / \partial t = -(h / \tau) \cdot \partial [\rho(x, t) \cdot [\alpha(x) - \beta(x)]] / \partial x, \quad (4)$$

5. *Второй способ конкретизации.* При $n = 2 \lim_{\tau \rightarrow 0} (h^2 / \tau) = \text{const}$. Это дает вместо (3)

$$\frac{\partial \rho}{\partial t} = -\frac{h}{\tau} \cdot \frac{\partial}{\partial x} [\rho(x, t) \cdot [\alpha(x) - \beta(x)]] + \frac{h^2}{2 \cdot \tau} \cdot \frac{\partial^2}{\partial x^2} [\rho(x, t) \cdot [\alpha(x) + \beta(x)]] \cdot \quad (5)$$

Примем: $\alpha(x) + \beta(x) = 1$ и $\alpha(x) - \beta(x) = C_{\alpha-\beta} = \text{const}$. Тогда,

обозначив $V_{cp} = C_{\alpha-\beta} h / \tau$ и $D = 0.5 h^2 / \tau$, вместо (5) запишем уравнение

$$\partial \rho / \partial t = -\partial [V_{cp} \cdot \rho(x, t)] / \partial x + D \cdot \partial^2 [\rho(x, t)] / \partial x^2, \quad (6)$$

то есть, уравнение Эйнштейна-Смолуховского (для диффузии с дрейфом).

Таким образом, случайный процесс диффузии с дрейфом (дифференциальное уравнение второго порядка) может быть описан дифференциальным уравнением (4) первого порядка (процесс Пуассона).

Выводы. Показана принципиальная возможность описания процессом Пуассона реальных случайных процессов. Показана, как пример, возможность подбором параметров получить равенство средних и дисперсии процессов Пуассона и диффузии с дрейфом.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Воєводіна Л.П.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

Важливою складовою сучасної концепції вітчизняної освіти є пильна увага до питань, пов'язаних з історією вітчизняної і зарубіжної культури та її сьогоденням. Особливої ваги культурологічні курси набувають у стінах навчальних закладів рівня національного університету. Формування і розвиток загальної і професійної культури студентів в університеті класичного типу значною мірою визначається наявністю у навчальних планах різних спеціальностей дисциплін культурологічного напрямку. Питання культурологічної підготовки майбутніх фахівців навіть у таких скрутних економічних умовах, у яких перебуває наше суспільство, в СНУ імені В. Даля визнається вельми важливим і привертає пильну увагу керівництва. У навчальному закладі покладаються великі зусилля для підвищення загальнокультурного рівня освіченості студентів, його відповідності

вимогам сьогодення. Тому на початкових курсах студенти всіх спеціальностей вивчають курси „Українська та зарубіжна культура” та „Культурологія”, передбачається вивчення спецкурсів „Українознавство”, „Українська художня культура”, „Культура і побут населення України”, „Світова культура”, „Світова художня культура”, „Інформаційна культура”.

Пропонована кафедрою філософії культури і культурології СНУ ім. В. Даля тематика курсу „Українська та зарубіжна культура” сприяє формуванню у студентів наукового світогляду з точки зору розуміння й оцінки культурних явищ і процесів минулого і сучасності у контексті світової і вітчизняної культури. Предмет навчального курсу „Українська та зарубіжна культура” складається з питань еволюції світової і вітчизняної культури, а також антропологічної характеристики культурно-історичних типів особистості. Мета курсу полягає у заохоченні студентів до культурологічного знання, формуванні у них світоглядних орієнтацій у сфері культури, загальнокультурних навичок і цінностей, накопиченні історичних фактів з питань світової і вітчизняної культури.

Поза вивченням дисциплін культурологічного циклу („Теорія культури”, „Культурологія”, „Соціальна культурологія”, Соціологія культури”. „Психологія культури”) університетська освіта не може бути у повній мірі сучасною. Тематика курсу „Культурологія” спрямована на подолання вузькопрофільної підготовки спеціалістів, готує студентів до усвідомленого сприйняття і оцінки сучасних процесів у сфері суспільства та культури, сприяє формуванню у них загальної культури. Предмет курсу „Культурологія” передбачає опанування студентами теоретико-методологічного і конкретно-історичного досвіду соціокультурного розвитку, його усвідомлення в статичній і динамічній суспільних процесів, що охоплюють великі спільноти людей (цивілізації та країни, нації та етноси), а також вивчення антропологічних характеристик історичних типів особистості. Виходячи з того, що об’єкт вивчення – культура – є невичерпним, відповідно курс „Культурологія” вибудовується на антропологічному виокремленні загальнокультурних навичок і цінностей, світоглядних орієнтацій, історичних відомостей та методологічно суттєвих понять і категорій культурології. Метою курсу є заохочення студентів до культурологічного знання, розвиток у них здібності категоріального аналізу та оцінки подій, цінностей, артефактів, ідей, культурних досягнень суспільства.

Конкретизація мети вивчення навчальних курсів „Українська та зарубіжна культура” й „Культурологія” передбачає такі завдання:

- формування здібності розуміти й оцінювати закономірності культурного розвитку;
- уміння свідомо використовувати культурологічні знання у формуванні світоглядних установок та орієнтацій;
- формування умінь та навичок локалізувати цінності культури у сучасному просторі - часі;
- уміння критично відноситись до різнобарвних культурних напрямів, розуміючи соціальну та ідейну основу позицій, що самостійно відстоюються;
- використання категорій культурології у процесі сприйняття і оцінки сприйняття і оцінки культурних явищ історії і сучасності.

Зміст самостійної роботи студентів з дисциплін культурологічного циклу складається з різнопланових видів учбових і дослідницьких творчих завдань, що сприяють розширенню сфери залучення студентів до них, формуванню інтересу до культурологічних знань, становленню індивідуального стилю пошуково – розумової діяльності. Самостійна робота студентів є одною з форм позааудитор-

ної діяльності – одна з форм навчально-виховного процесу, метою якої є:

- глибоке та змістовне засвоєння учбового матеріалу, що включений до навчальної програми і вивчається на аудиторних заняттях;
- опрацювання окремих тем та питань, що не входять до змісту лекцій та питань семінарських занять;
- підготовка до колоквіумів, модульної атестації (заліків, екзаменів) через вивчення основної та додаткової літератури.

З боку викладача організація самостійної роботи передбачає систематичний контроль за роботою студентів з учбовою, методичною та науковою літературою, проведення групових та індивідуальних консультацій, використання рейтингової системи. Кожен з викладачів складає перелік тем та навчальних завдань для позааудиторної роботи. Важливою складовою позааудиторної взаємодії викладача і студента є наукова робота зі студентами (наукові семінари, гуртки, проблемні групи, участь у наукових конференціях). Така співпраця викладача і студентів у межах самостійної роботи відбувається у наступних напрямках:

- залучення студентів у межах навчального плану до вивчення оригінальної наукової (культурологічної) літератури, опрацювання першоджерел і коментарів;
- консультації студентів з лекційних та семінарських проблемних питань, що викликають труднощі або дискусійні ситуації;
- співбесіда із студентами з проблемних тем та питань, не передбачених тематикою курсів;
- складання проблемних та аналітичних завдань з метою розвитку творчого мислення студентів, тестування або письмове опитування;
- розробка реферативних тем, перевірка їх опрацювання;
- захист студентами рефератів з питань, що пропонуються;
- контроль за роботою студентів над першоджерелами (перевірка конспектів, робота над поліпшенням змісту конспекту, його форми);
- залучення студентів до підготовки наочного та ілюстративного матеріалу, що сприяє безпосередньому засвоєнню культурологічної інформації;
- орієнтація студентів на літературу з проблематики курсу, використання художньо-образного матеріалу з різних видів мистецтва;
- здійснення із студентами культурологічних заходів (відвідування театральних вистав, філармонічних концертів, художніх експозицій тощо).

Перевірка рівня засвоєння студентами матеріалу з самостійної роботи здійснюється в учбовий час на семінарських заняттях у формі усних експрес - опитувань, письмових контрольних робіт, тестування, колоквіумів, перевірки конспектів. Різновиди учбових та дослідницьких творчих завдань складають зміст поточної самостійної роботи, що призначається викладачем.

Творча співпраця викладача із студентами, самостійна робота студентів у культурологічному напрямку сприяє опануванню ними культурних цінностей, формуванню світогляду, особистісної системи культурних цінностей.

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Гарбажа Я. С., Осік О.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Специфіка роботи менеджерів, економістів, маркетологів в сучасних умовах вимагає зміни процесу навчання у вищих учбових закладах. Йдеться, зокрема, про використання різноманітних методів навчання, гнучкість викладання, здібності сприймати той або інший матеріал. Від викладачів вимагається вживання імпрровізацій в учбовому процесі, максимальне наближення студентів до реальних ситуацій і ухвалення адекватних рішень.

Яка мета новітніх методик проведення навчальних занять? По-перше сформувати усвідомленість процесу навчання, по-друге, залучити до активної участі на заняттях, по-третє, сформувати необхідні компетенції. А кінцевою метою є підготовка високо-кваліфікованого фахівця із знаннями, уміннями і навиками, які забезпечать йому конкурентоспроможність на ринку праці [1]. Одним з методів, що дозволяють реалізувати дану мету є кейсовий (ситуаційний) метод навчання.

Формування цілей статті. Метою дослідження є виявлення доцільності застосування кейс-методу у навчальному процесі.

Викладання основного матеріалу. Педагогічний потенціал кейс-методу значно більше, чим у традиційних методів навчання: викладач і студент тут постійно взаємодіють, вибирають форми поведінки, мотивують свої дії, аргументують їх моральними нормами [2].

У чому полягає суть ситуаційного методу? По-перше, немає однозначної відповіді на пізнавальне питання, а є декілька відповідей, які можуть змагатися за мірою істинності. Завдання викладання орієнтоване на здобуття не єдиної, а багатьох істин і орієнтацію їх у проблемному полі.

По-друге, акцент освіти переноситься не на опанування готового знання, а на його вироблення, на співтворчість студента і викладача. Звідси принципова відмінність кейс-методу від традиційних методик.

По-третє, результатом вживання методу є не лише знання, але й навик професійної діяльності.

По-четверте, технологія методу досить проста. За правилами розробляється модель конкретної ситуації, що сталася в реальному житті, і відбивається той комплекс знань і практичних навиків, які студентам потрібно отримати.

По-п'яте, беззаперечною гідністю методу є не лише здобуття знань і формування практичних навиків, але і розвиток системи цінностей студентів, професійних позицій, життєвих установок.

По-шосте, долається класичний дефект традиційного навчання, пов'язаний з сухістю, неемоційністю викладу матеріалу.

Але застосування цього методу у вузах України ускладнено тим, що західні кейси не відповідають вітчизняним реаліям [3]. Тому треба спрямувати зусилля на формування кейсів, які б ґрунтувалися на відвідуванні, дослідженні конкретної організації, установи, підприємства, тобто сформувати ситуацію на прикладі вітчизняного бізнесу, з притаманними йому особливостями та характерними рисами, із залученням фахівців, експертів.

Висновки. В даний час кейс-метод стає жаданим в системі освіти. Тобто було б доцільно організувати роботу ведучих викладачів у тісній співпраці з фахівцями з підприємства та скласти кейси на достовірній інформації о фінансовій звітності,

яка відображає становлення та розвиток конкретної компанії, як вона вирішувала проблеми, виникаючі перед нею. Також університет матиме змогу заробити на створенні кейсів, продаючи готовий кейс різноманітним тренінговим спільнотам.

ЛИТЕРАТУРА

1. Кейс-метод как эффективная форма обучения в вузе [Электронный ресурс] / А. Корнеева. Режим доступа: www.sibupk.nsk.su/confer/doklad1.doc.
2. Кейс-метод в образовательном процессе [Электронный ресурс] / Ю. Финогонова. Режим доступа: www.gea.ru/portal.
3. Кейс-метод [Электронный ресурс] / Л. Федоров. Режим доступа: <http://www.casemethod.ru/index.php>.

**DEVELOPMENT AND INTRODUCTION OF THE DISTANCE SYSTEM OF
EDUCATION IN AN EDUCATIONAL PROCESS**

*(Разработка и внедрение дистанционной системы образования в
образовательный процесс)*

Gukova H.I.

East-Ukrainian National University named after V.Dal

Speaking on topic about the education of Ukraine, it is significant to notice, that the modern stage of development of Ukrainian higher school is characterized by the very intensive interpenetration of methods of education of the western school in Ukrainian one and vice versa. In Ukraine the big university centers develop on a model of leading centers of the USA and Europe. Creation of the branches by the leading universities is characteristic of the modern stage. It expands the market of educational services and saves facilities invested in education, but on the other hand it leads to worsening of quality of education, if corrections are not entered in methods of teaching. The possible worsening of quality of education is caused by the followings factors: by the possible absence of enough quantity of skilled pedagogical personnel in the branches; by the impossibility of rapid creation of necessary financial educational laboratory base in the branch; by the economic inexpedient of development of full-complete laboratory complexes and lecture multimedia systems because of the small number of students in the branch; by the absence of traditions and experience in realization research and educational works and experiments.

Solution of this problem is possible on the basis of introduction the distance teaching in the sphere of education on the base of new information technologies and modern approach to creation and functioning of educational process. It is necessary to note the basic directions of such approach, that is the information of present educational and scientific laboratory equipment on the base of modern facilities and technologies; the development of new generation of educational technique with the using of computer models, animations and physical design of the researched objects, processes and phenomena, to be oriented on the decision the followings tasks: accenting of attention on physical side of the research process; reduction of conservative part of educational process due to automation of the system of management, measuring and processing results; a laboratory stand must embrace the big section of laboratory works of the applied thematic direction; laboratory stands must possess the system of telecommunication, providing the regimes of the remote and collective using of equipment, integrating laboratory stands in the system of distance education.

Methodology of education must support the computer forms of teaching, control of

knowledge, receiving of individual task, design of the studied processes, carrying out the experiment, analysis and processing the results of experiment, including in the regime of remote access. Creation of the system of remote access of branches of institutes to the resources of the base institutes and through them to the leading educational and scientific laboratory research centers of country.

These three directions (computerization of equipment, methodology of education on the base of informative facilities, computer forms and remote access) are essence of conception of the complex of creation and introduction the distance education.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ЗНАНИЙ В СИСТЕМАХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Данченко А.Л.

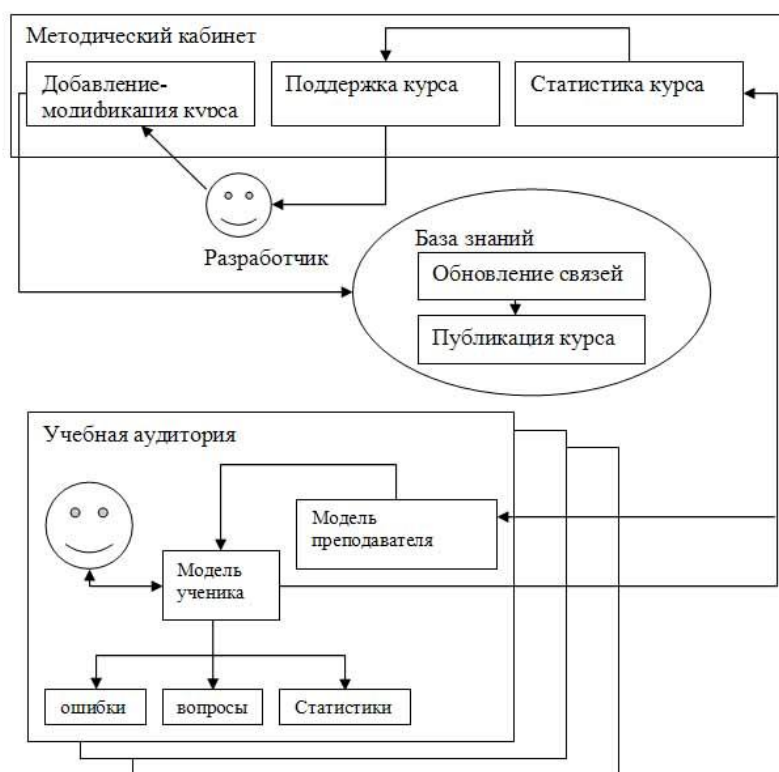
*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Дистанционное обучение активно внедряется во все системы и модели образования. Современное общество определяет необходимость «непрерывного обучения на протяжении всей жизни». Дистанционное обучение полностью удовлетворяет этому условию и позволяет индивидуализировать процесс обучения, при этом значительно снижает стоимость обучения и оптимизировать график обучения (выбор оптимального времени, места и условий обучения делает образование более доступным). Дистанционное обучение может использоваться в качестве основного или дополнительного способ обучения (с применением в любых видах обучения, в том числе классических). Технологии дистанционного обучения развиваются на стыке информационных технологий, психологии, педагогики, искусственного интеллекта.

На сегодняшний момент остаются нерешенными следующие задачи: индивидуализация обучения (адаптивность системы дистанционного обучения к потребностям обучаемого), идентификация обучаемого и контроль знаний, мотивация обучаемого, совместимость курсов разных систем дистанционного образования, снижение стоимости разработки дистанционных курсов, распределенное хранение знаний и версионность иерархических структур.

Таким образом, научные исследования в области технологий дистанционного обучения актуальны и востребованы.

Особенно важной является задача индивидуализации обучения, которая предполагает комплексный подход и исследование таких проблем как способы хранения, поддержки и модификации данных (материалов курсов), построение моделей ученика и преподавателя, автоматический анализ данных с построением логических выводов на запросы обучаемых в режим консультации, диспетчерская служба контроля качества курса, средства автоматизации для снижения временных и материальных затрат на разработку курсов. Таким образом, ставится задача разработки методов извлечения, добавления, сопровождения и вывода знаний системы дистанционного обучения применительно к текущей модели обучаемого

Решение поставленных задач предполагает построение системы, в основе которой лежит онтология знаний [1]. Знания извлекаются из учебных материалов в интерактивном режиме взаимодействия преподавателя-разработчика [2]. Предусматривается несколько режимов работы разработчика с СДО: локальный автономный асинхронный, синхронный локальный режим соединения, работа через браузер. Публикация курса предусматривает проверку непротиворечивости данных. Поддержка курса функционирует на основе статистик работы с обучаемыми. Модель преподавателя реагирует на действия ученика и выполняет модификацию текущих и долгосрочных планов обучения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Данченко А.Л. Разработка онтологии дистанционного курса. Международная научно-практическая конференция "Веб-программирование и Интернет-технологии WebConf09": Сб. матер. Междунар. науч.-практ. конф. Минск, 8-10 июня 2009г.- Мн.: Институт математики НАН Беларуси, 2009.-112с.
2. Данченко А. Л. Аннотирование учебных материалов для формирования тезауруса системы дистанционного обучения. Информационные технологии в образовании, технике и медицине: материалы междунар. конф. /ВолгГТУ. – Волгоград, 2009. – 21 с.
3. SCORM 2004 4th Edition Sequencing and Navigation Version 1.0, Advanced Distributed Learning, March 31, 2009. Available at: <http://www.adlnet.gov/>
4. http://protege.stanford.edu/publications/ontology_development/ontology_101.html.
5. Морфологические модули на сайте www.aot.ru. <http://www.aot.ru/docs/sokirko/MorphPPT-Dateien/frame.htm>

РОЗРОБКА ВІРТУАЛЬНИХ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ З ВИКОРИСТАННЯМ ПАКЕТУ ПРИКЛАДНИХ ПРОГРАМ

Дмитрієнко Д.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Невід'ємною частиною будь-якого курсу зі спеціальної дисципліни для майбутніх інженерів є лабораторний практикум. Лабораторні роботи дають можливість перевірити на практиці правильність теоретичних уявлень про фізичні явища, що вивчаються в лекційному курсі. Крім того, на лабораторних роботах відпрацьовуються уміння й навички, необхідні для постановки експерименту.

Однак існує велика кількість процесів, механізми яких відомі, але безпосереднє їх спостереження неможливе в реальному часі протягом аудиторних занять. Зокрема, більшість процесів фізики напівпровідників відбуваються на мікроскопічному атомарному або молекулярному рівні і тривають надзвичайно короткий час. Це сильно звужує демонстраційну і експериментальну базу курсів. Необхідно відмітити також, що існує широке коло фізичних експериментів, постановка яких вимагає великих матеріальних і фінансових витрат.

Розширити демонстраційну і експериментальну базу можуть модельні експерименти на комп'ютері. Ресурси сучасних комп'ютерних систем достатні для проведення якісного модельного експерименту з екранною візуалізацією процесів.

Сучасне програмне забезпечення для ілюстрації фізичних процесів представлене демонстраційними і моделюючими програмами.

Демонстраційні програми суттєво відрізняються від моделюючих. Окремі логічно закінчені фрагменти навчального матеріалу в цих програмах, як правило, складаються з мультимедійних кліпів, упорядкованих через спільне меню. Виклад теми не може бути змінено за обсягом чи порядком, однак його можна призупинити, повертати назад, прокручувати повторно.

Візуальна складова цих мультимедійних навчальних систем дозволяє побачити розвиток процесу, але втручатися в його проходження немає можливості. Аудіо-складова відповідає за пояснення подій, які демонструються візуальною складовою.

Ядром моделюючої програми є модель процесу – сукупність формул, співвідношень, алгоритмів, правил, які регламентують взаємодію між об'єктами моделювання. Процесом можна керувати за допомогою вхідних і поточних параметрів.

Основним недоліком більшості існуючих модельних програм є те, що в кожному окремому випадку модель охоплює невелику частину навчального матеріалу з теми. Кожна програма, як правило, моделює тільки один конкретний процес.

В межах модельних програм пропонується створити окремі візуальні компоненти, що виконують роль віртуальних фізичних об'єктів і можуть динамічно взаємодіяти під час роботи моделі. Саме з цих компонентів буде формуватись експериментальна база.

Використання візуальних компонентів, які програмно імітують реальні фізичні об'єкти, при побудові моделі приведе до більш раціонального розподілу часу, що витрачається на створення моделі. Відповідно, більше часу залишиться на програмну реалізацію механізмів роботи моделі.

Побудову віртуального практикуму на комп'ютері можна розбити на такі проміжні етапи:

- створення системи завдань для практикуму;
- розробка віртуальних фізичних об'єктів;
- розробка віртуальних вимірювальних пристроїв.

При створенні системи завдань для практикуму треба передбачити їх сполучення таким чином, щоб вони розмістилися в порядку ускладнення. Необхідно підібрати завдання так, щоб кожне наступне було прямим пов'язане з попереднім і виконання наступного завдання відбувалося на основі виконаного попереднього. Це є логічним, адже велика кількість фізичних процесів розглядається в порядку першого, другого і так далі наближення.

Передбачається, що система завдань для практикуму буде не лінійною низкою завдань, а двомірною деревоподібною структурою, коли одне просте завдання може стати родоначальником кількох більш складних.

Зазначимо, що з урахуванням невеликої кількості безкоштовних програмних продуктів в даній галузі постає потреба в пошуку задовільного програмного середовища (безкоштовного або такого, що надається за пільговими умовами закладам освіти).

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005.
2. Харченко С. Я., Краснова Н. П., Харченко Л. П. Соціально-педагогічні технології: навч.-метод пос. – Луганськ: Альма-Матер, 2005.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ІМІТАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ З ВИСОКИМ СТУПЕНЕМ АБСТРАКЦІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СТУДЕНТІВ НА ПРИКЛАДІ ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМ

Дорошко В. В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Імітаційне моделювання дозволяє вирішувати широке коло задач у багатьох галузях економіки. Не зважаючи на особливості систем, що моделюються, завжди був і буде клас задач імітаційного моделювання, ціллю яких є визначення витрат під час виробничого процесу. Зазвичай це витрати часу, мова також може йти про витрати грошей, або енергії, тощо.

За останні часи з'явилося чимало засобів раціоналізації та автоматизації процесу створення імітаційних моделей. Це системний підхід, об'єктно-орієнтоване проектування (ООП), графічна мова UML, системи автоматизованого програмування, такі як Rational Rose.

Вирішення задач з визначеного раніше класу має певні особливості. Для того, щоб запобігти виконання зайвої роботи із створення імітаційної моделі з нашої точки зору треба прямувати до абстрактної моделі, яка б не була прив'язана до фізичної системи, яку вона моделює, а намагалася б відтворювати її лише у світі витрат, що мають місце у цій системі. Застосування ООП, мови UML, Rational Rose для побудови таких абстрактних імітаційних моделей буде дещо відрізнятися від стандартних процедур аналізу та синтезу, що застосовуються зараз.

На рис. 1 показано загальну структуру виробничого підприємства.

З точки зору часових витрат немає різниці між транспортним засобом та агрегатом, оскільки той і інший під час своєї роботи витрачають час, одночасно наближаючи оброблювану заготовку на один крок до завершення.

Рис. 1. Загальна структура виробничого підприємства

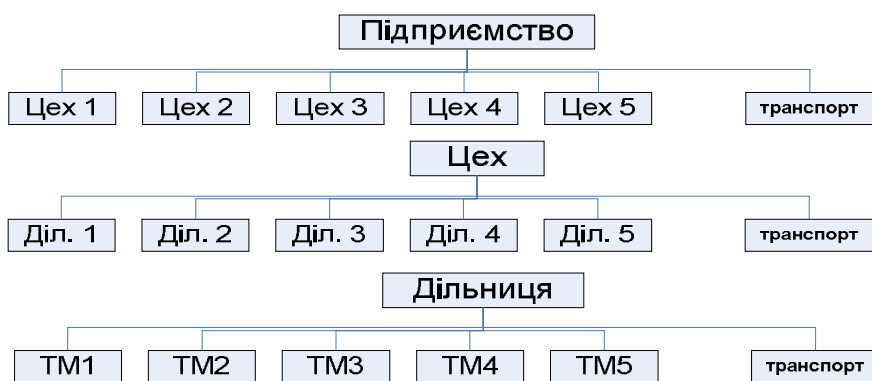

Рис. 2. Спрощена структура підприємства

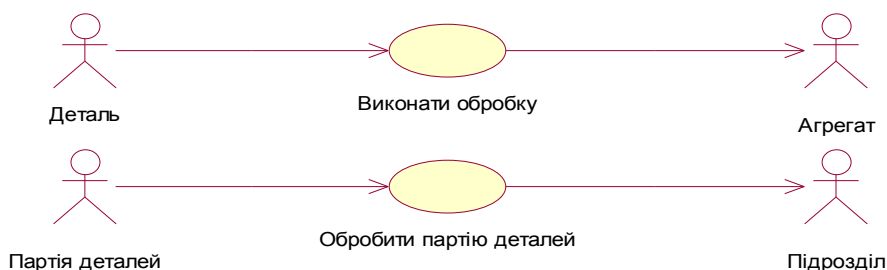

Рис. 3. Діаграма прецедентів

Ця діаграма показує зв'язок між елементами ієрархії підрозділів та елементами ієрархії деталей. Якщо окрему деталь обробляють окремі агрегати, то партії деталей обробляють цілі підрозділи (дільниці або цехи).

Далі за методологією UML потрібно провести аналіз кожного з прецедентів з точки зору поведінки системи та взаємодії об'єктів, що беруть участь у реалізації цього прецеденту. Такий аналіз було проведено. Визначені під час цього аналізу об'єкти, класи та актори відображаються на діаграмі класів. Поступово діаграма класів наповнюється атрибутами та операціями. Діаграму класів для моделі, що будується показано на рис. 4.

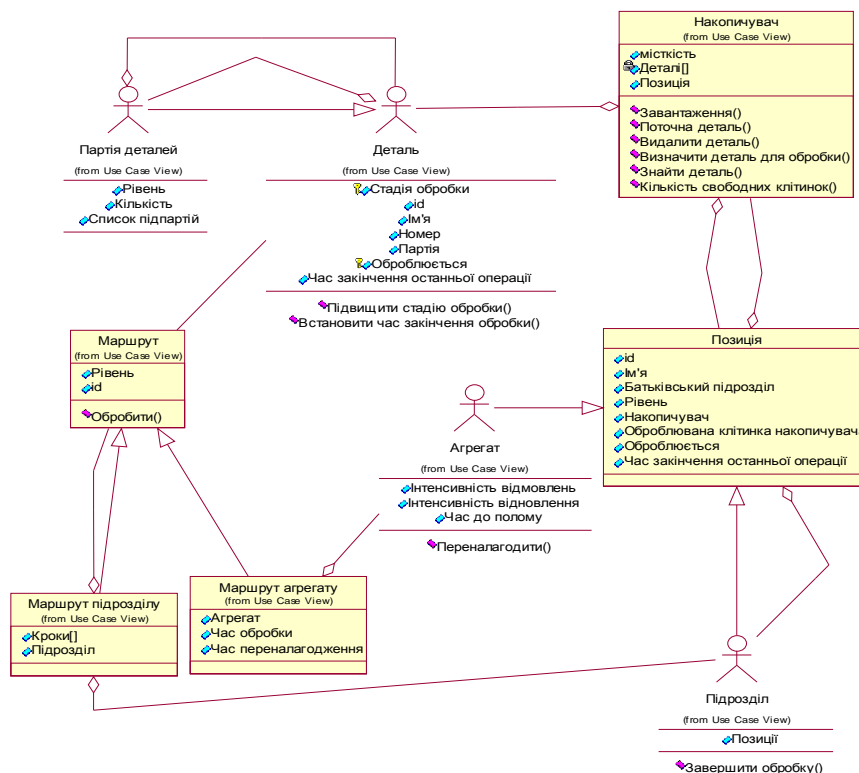

Рис. 4. Діаграма класів із атрибутами та операціями

Використання таких підходів до розробки імітаційних моделей складних систем з ієрархічними структурами, вивчення їх під час навчального процесу дає студентам системне розуміння проблеми, дозволяє їм значно спростити процес програмної реалізації моделей.

ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОНИХ МЕРЕЖ ДО ПРОГНОЗУВАННЯ ВЗАЄМОСТОСУНКІВ В СТУДЕНТСЬКІЙ ГРУПІ

Дубініна Т.В.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

На шляху вживання штучних нейронних мереж до задач з області біології, медицини і психології можна чекати декілька важливих результатів. По-перше, нейронні мережі, працюючи по неявних алгоритмах і вирішуючи задачі, що не мають явного рішення, по механізму розв'язання задач наближаються до людського мозку, що може дати важливий матеріал для вивчення процесів вищої нервової діяльності. По-друге, нейромережі можуть служити як математичний інструмент для наукових досліджень при пошуку взаємозв'язків і закономірностей у великих інформаційних структурах, вивчення взаємного впливу різних чинників і моделювання складних динамічних процесів.

Через це розробка методів нейромережевого моделювання і аналізу інформації є актуальною задачею.

Специфічні особливості математичного апарату нейронних мереж, детально

описані в [6], [7] і досвід їх вживання в різних областях знання (див. наприклад [1], [2], [3], [4], [9] [10]) підказали можливість рішення при їх допомозі і психологічних задач.

Передбачається перевірити декілька можливостей використання нейронних мереж, а саме:

— По-перше, очікується рішення серйозної проблеми, що виникає у розробників і користувачів комп'ютерних психологічних тестів, а саме адаптивної методик. Математична побудова сучасних об'єктивних діагностичних тестів заснована на порівнянні, зіставленні виявленого стану з нормою, еталоном [5] [8]. Проте зрозуміло, що норми вироблені для однієї соціокультурної групи зовсім не обов'язково є такими ж для іншої (як приклад можна привести складнощі, які доводиться долати при адаптації зарубіжних методик). Нейромережеві ж імітатори володіють корисною в даному випадку особливістю донавчати за тим матеріалом, який надасть конкретний дослідник.

— По-друге, передбачається використання нейромережевого імітатора як робочого засобу дослідника.

— По-третє, оцінка можливості створення за допомогою нейронних мереж нових, нестандартних тестових методик. Передбачалося перевірити можливість видачі безпосередніх рекомендацій по перетворенню реального стану об'єкту, минувши стадію виставлення діагнозу (побудови «зміряної індивідуальності» [11]).

Подалі в роботі поставлена задача змодельовати і, по можливості, спрогнозувати систему взаємостосунків в групі на основі стану і поведінки досліджуваних, залишаючи осторонь такі аспекти формування відносин між людьми, як зовнішній вигляд, приписувані людині мети і мотиви [12]. Оцінці і прогнозу піддавалися міжособові «статусно-ролеві» [13] відносини в групах. Оцінка сумісності «людина-людина» і «група-людина» велася за оцінкою статусу досліджуваних — індивідуальної (від кожного до кожного) і групової (від групи до людини).

Задача моделювання і прогнозування взаємостосунків людей в групі (колективі) неоднорідна — вона може бути умовно підрозділена на наступні підзадачі:

- прогноз входження досліджуваного в колектив, що склався;
- прогноз сумісності між собою двох досліджуваних.

Крім того, при проведенні експериментів передбачається апробувати до задачі прогнозу міжособових відносин методику інтуїтивної видачі прогнозу минувши створення описаної (дескриптивної) [11] реальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Gorban A.N., Rossiev D.A., Butakova E.V., Gilev S.E., Golovenkin S.E., Dogadin S.A., Dorrer M.G., Kochenov D.A., Kopytov A.G., Maslennikova E.V., Matyushin G.V., Mirkes Ye.M., Nazarov B.V., the 2nd RNNS-IEEE Symposium, Rostov-on-Don, September 1995 — pp 7-14
2. Доррер М.Г. Обработка психологической информации при помощи нейронных сетей. // Проблемы информатизации региона: Материалы второй межрегиональной конференции. Красноярск: КГТУ, 1997. — с.33-43.
3. Доррер М.Г. Попытка применения нейронных сетей для прогнозирования психологической совместимости в группе. // Нейроинформатика и ее приложения: Программа и тезисы докладов II всероссийского рабочего семинара. - Красноярск: КГТУ, 1994. — с.13.
4. Modai I., Stoler M., Inbar-Saban N. et al. Clinical decisions for psychiatric inpatients and their evaluation by a trained neural network // Methods Inf. Med. — 1993 — v.32, №5. — p.396-399.

5. Ануфриев А.Ф. Психодиагностика как деятельность и научная дисциплина. // Вопросы психологии — 1994 — №2 — с.123-131.
6. Горбань А.Н. Обучение нейронных сетей.— М. СП ПараГраф — 1990. — с. 256.
7. Горбань А.Н., Россиев Д.А. Нейронные сети на персональном компьютере. — Новосибирск: Наука, 1996 — с.144.
8. Немов Р.С. Психология. / В 3-х кн. Кн 2. Психология образования — М.: Просвещение, 1995 — с.174.
9. Россиев Д.А., Винник Н.Г. Предсказание «удачности» предстоящего брака нейросетевыми экспертами. // Нейроинформатика и ее приложения: Тезисы докладов II всероссийского рабочего семинара, 7-10 октября 1994 г. — Красноярск, 1994. — с.45.
10. Россиев Д.А., Головенкин С.Е., Назаров Б.В. и др. Определение информативности медицинских параметров с помощью нейронной сети // Диагностика, информатика и метрология — 94: Тезисы научно-технической конференции, Санкт-Петербург, 28-30 июня 1994 г. — С-Пб., 1994. — с.348.
11. Бурлачук Л.Ф., Коржова Е.Ю. К построению теории измеренной индивидуальности в психодиагностике. // Вопросы психологии — 1994 — №5 — с.5-12.
12. Бодалев А.А. О взаимосвязи общения и отношения // Вопросы психологии — 1994 — №1 — с.122-126.
13. Modai I., Stoler M., Inbar-Saban N. et al. Clinical decisions for psychiatric inpatients ant their evaluation by a trained neural network // Methods Inf. Med. — 1993 — v.32, №5. — p.396-399.

РЕСУРСЫ ИНТЕРНЕТ В ПРЕПОДАВАНИИ ДИСЦИПЛИН

Дюбакова В.М.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Постановка проблемы. Среди электронных учебных изданий все большее распространение приобретают сетевые ресурсы, размещенные в сети Интернет. Интернет обеспечивает доступ к гигантским объемам информации, хранящимся в различных уголках нашей планеты.

Возможности применения компьютерных технологий в образовании зависит:

- от ситуации в конкретном научном и академическом сообществе.
- от степени доступа студентов к компьютерным технологиям и Интернету.

Как показывает статистика украинская аудитория пользователей Интернета в июле 2009 и составляет 11,121 млн лиц (в июне - 11,220 млн). На протяжении первого квартала 2009 года украинские пользователи, в основном, использовали Интернет как средство коммуникации, 52% из них пользовались электронной почтой, 40% искали информацию о товарах и услугах, и 37% - учебные материалы.

Ситуация говорит о дополнительной роли компьютерных технологий и применении Интернета в преподавании.

Нерешенные проблемы, с которыми сталкивается студент и преподаватель, обратившимися за информацией к сети Интернет:

- проблема поиска информации;
- определение пригодности найденных ресурсов для образовательных целей;
- проблема выбора программных и технических средств работы с найденными ресурсами.

Кроме того, преподаватели-предметники, не всегда обладают достаточным уровнем знаний, умений и навыков пользования компьютером и Интернетом.

Также существует острый вопрос, что множество сайтов в Интернете предлагают готовые рефераты, курсовые, дипломные и даже диссертации. Это может привести студента к мошенничеству, обману или заимствованию.

Пути решения этих проблем, представляется целесообразным:

- разработать серию специализированных по каждой учебной дисциплине информационно-методических материалов для преподавателей-предметников по применению Интернет в преподавании соответствующих учебных курсов.
- совершенствование подготовки студентов по информатике и развитие учебно-материальной и информационной базы.
- обязать студента указывать точный источник информации на каждый фрагмент скаченного текста, ведь нет запрета на частичное использование найденных материалов, сохраняются все требования по оформлению цитат и выдержек из чужих работ.
- ориентация подготовки заданий на конкретном локальном материале: в них возможно использование некоторой основы, но полный текст "скачать" невозможно.
- необходимо формировать и развивать информационную культуру личности. Именно образование является основой социально-экономического и духовного развития любого общества.

Очень важно научить студентов использовать Интернет как инструмент получения нужной им информации, и что способствует развитию их познавательной культуры, повышает их интерес к проведению собственных исследований и презентации своих материалов.

Вывод

Существующие в настоящее время телекоммуникационные и информационные сервисы Интернет способны не только пополнить информационное наполнение учебных дисциплин, но и существенно изменить методики их преподавания. Требуется существенная методическая проработка вопроса грамотного применения ресурсов Интернет в преподавании различных дисциплин.

Применение электронных учебных изданий способствует интенсификации процесса образования, увеличению роли самостоятельной работы в учебном процессе.

ЛИТЕРАТУРА

1. «Электронные ресурсы в историческом образовании» Г.В. Можяева., А.В. Фещенко; Томский государственный университет;
2. С.Н. Щеглова «Использование Интернет-технологий в преподавании социологических дисциплин»;
3. «Применение Интернет в преподавании учебных дисциплин» Усенков Дмитрий Юрьевич, Институт информатизации образования Российской академии образования, г.Москва;
4. «Опыт и проблема использования компьютерных технологий в преподавании социологии» Н.А.Головин, Санкт-Петербургский государственный университет, Санкт-Петербург;
5. «Совершенствование преподавания дисциплин естественнонаучного цикла в вузе с применением информационных технологий» Автор/источник: Профессор, д. п. н. Лямзин М.А., Баруздина И.А. РосНОУ;
6. Отчет украинского портала Vigmir.net "глобальная статистика украинского Интернета" за июль 2009 года

**ТЕХНОЛОГІЇ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ НА БАЗІ
VIRTUAL SERVER В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

Жаріков Е.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Централізовані серверні обчислення 70х років знов стають популярними і широко впроваджуються у вигляді продуктів віртуалізації від компаній VMWare, Microsoft, Citrix, Sun, Novell та ін. Найбільшого поширення віртуалізація знайшла в серверному сегменті ринку та ЦОД. Поступово "віртуалізується" і сегмент настільних систем у вигляді моделі Virtual Desktop Infrastructure (VDI), початок цього процесу експерти відносять на початок 2008 року [1]. Впровадження VDI обумовлено необхідністю забезпечення доступності приватних комп'ютерів, відновлення після збоїв, централізованого адміністрування операційної системи (ОС) та застосувань, ефективного управління образами, безпеки доступу до даних та застосувань, зниження витрат на адміністрування та ТСО.

Віртуалізація дозволяє абстрагувати обладнання від ОС і може знайти застосування в університетах та коледжах. Актуальність віртуалізації обумовлена з одного боку важким фінансовим становищем ВНЗ, а з другого боку необхідністю підготовки кваліфікованого спеціаліста для сучасних ІТ-галузей ринку. Оновлення платформи відбувається один раз в два-три роки і університет не в змозі оновлювати парк настільних комп'ютерів щоб забезпечити привабливість спеціальності та конкурентоздатність на ринку освітніх послуг. Впорядкувати хаос та досягнути потрібного рівня сервісу завдяки тільки встановленню нових настільних систем вже неможливо.

Одне з рішень тут, крім впровадження віртуальних і термінальних систем, обов'язкове придбання та використання студентами нетбуків та лаптопів з подальшим підключенням до мережі в зонах Wi-Fi. Враховуючі важке матеріальне становище сімей студентів їх комп'ютеризація не буде забезпечена навіть на 60%.

В цих умовах великі витрати на придбання ліцензійного ПЗ значно можна знизити завдяки програмі MSDN AA від компанії Microsoft, яка в 2009 році безкоштовна для факультетів та кафедр. При найближчому розгляді комплект ПЗ MSDN AA включає повний спектр продуктів для розробки, навчання та забезпечення корпоративної серверної інфраструктури. Продукція компанії Microsoft набула широкого поширення в Україні в залежності від сегменту ринку до 95%. Якщо студенти засвоюють технології від Microsoft, вони значно частіше знаходять роботу за спеціальністю.

Таким чином, використання технологій віртуалізації, в тому числі від Microsoft, обумовлено наступним: існуючий парк настільних систем університету значно застарів морально і фізично; оновлювати апаратне забезпечення вчасно не уявляється можливим; зросли витрати на підтримку неконсолідованої, розрізненої, нестандартизованої інфраструктури; ускладнюється масштабування і впровадження нових сервісів в навчальний процес; зниження конкурентоздатності ІТ-спеціальностей на ринку освітніх послуг; неможливість вивчати новітні продукти і системи на застарілому обладнанні; багато вендорів не бажають інвестувати в розвиток науки та технології в регіональних ВНЗ; наявність безкоштовного ПЗ Virtual Server 2005 R2, Virtual PC, а також можливість використання технології Hyper-V і системи System Center Virtual Machine Manager (SCVMM) в рамках програми MSDN AA.

На даний момент дуже мало ВНЗ використовують технології віртуалізації на рівні кафедр і факультетів, про її реальне використання на рівні університету

даних взагалі немає. В СНУ ім.В.Далія неодноразово обговорювалося питання скорочення витрат на впровадження нових настільних систем, в тому числі термінальних. Однак при цьому не враховується вартість ліцензій ПЗ та ОС на одного користувача. Крім того, термінальним рішенням пропонується охопити незначну кількість робочих місць (від 16 до 40). Витрати на впровадження та обслуговування є високими при малій кількості робочих місць та знижуються при зростанні їх кількості. Необхідно відмітити також різноманітність ПЗ, що використовується в навчальному процесі і наукових дослідженнях. В цьому випадку значно ускладнюється управління термінальною системою, зростають вимоги до апаратного забезпечення сервера.

В роботі пропонується використовувати віртуалізацію серверної платформи і VDI в інфраструктурі університету на базі Hyper-V та SCVMM. Завдяки високому масштабуванню пропонується почати віртуалізацію частини систем кафедри з використанням Virtual Server 2005 R2 для вирішення наступних актуальних задач: установка віртуальних машин з набором ПЗ для забезпечення окремих дисциплін, розробки та тестування; перенос застарілих серверних систем з фізичної на віртуальну платформу, P2V re-hosting (VSMT); забезпечення ефективного використання обладнання і тиражування віртуальних машин, консолідація серверних систем; скорочення витрат на адміністрування і розробка планів резервного копіювання та відновлення; зниження електроспоживання.

Віртуалізація серверного парку дозволяє скоротити витрати на закупівлю обладнання на 30-40%, експлуатаційні витрати на 70-80%. В середньому підприємстві економія початкових та експлуатаційних витрат, в тому числі на навчання, складає приблизно 60-70%. Крім того, різниця в електроспоживанні між тонким клієнтом та звичайною настільною системою складає не менше 100 Вт. [1]

Використання віртуалізації від Microsoft дає наступні переваги: більш ефективне використання апаратних ресурсів в тому числі багатоядерних, багатопроцесорних та 64-bit систем; розширені можливості адміністрування та інтеграції; підтримка рішень віртуалізації в майбутньому, збереження інвестицій, міграція, в тому числі за рахунок використання сімейства System Center і формату VHD; наявність широкого спектру засобів гнучкого управління ІТ-системами підприємства в рамках ініціативи DSI [2].

Серед ключових можливостей Virtual Server необхідно відзначити: ізоляцію віртуальних машин; підтримку широкого спектру обладнання host-системи; підтримку багатопроцесорності; підтримку ОС для архітектури x86, в тому числі деяких Linux-систем; підтримку 64-bit платформи для host-системи; наявність COM API, PXE завантаження; підтримку формату VHD та ін. [2]

В [3] наведені пояснення з питань використання і впровадження Virtual Server, наведено перелік обладнання, що емулюється для guest-систем та їх перелік. Разом з тим існують деякі обмеження, що відбиваються на користувачах, яким необхідна для guest-систем багатопроцесорність, об'єм RAM більше 3,6 GB, USB-пристрої, робота з 3D графікою, встановлення 64-bit ОС. Однак багато з цих обмежень можливо усунути при використанні Windows Server 2008 на продуктивній апаратній платформі. При використанні віртуалізації рекомендуються наступні заходи для запобігання вузьких місць та падіння продуктивності: встановлення додатків для віртуальних машин, збільшення RAM, використання більше одного фізичного процесора, встановлення декількох мережевих адаптерів, використання дисків SCSI замість IDE, розташування віртуальних дисків окремо від дисків ОС host-системи, не використовувати інші серверні додатки на host-системі [4].

На кафедрі системної інженерії за рахунок використання Virtual Server вико-

нано дві магістерських роботи, розгорнуто сервер оновлень WSUS, впроваджена система IP-телефонії на базі guest-системи Linux, організовано сховище для продуктів програми MSDN AA при використанні host-системи Core 2 Quad Q6600, 8GB RAM, 2TB HDD.

Наступним етапом впровадження віртуалізації є розгортання Windows Server 2008 і створення VDI-інфраструктури кафедри.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Павел Иванов. Дороги виртуализации, 2009. <http://www.osp.ru/nets/2009/09/10277129/>

[2] Windows Server Virtualization, 2009. <http://technet.microsoft.com/en-us/library/bb897507.aspx>

[3] Virtual Server 2005 Frequently Asked Questions, 2008. <http://www.microsoft.com/windowsserversystem/virtualserver/evaluation/virtualizationfaq.msp>

[4] Virtual Server 2005 performance tips, 2007. <http://technet.microsoft.com/en-us/kb/kb00903748.aspx>

**ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ:
ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ**

Жданов С.О., Жданова М.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

У ринкових умовах проблема педагогічної практики полягає в тому, що для широкого загалу населення особливо актуальною стала потреба отримання освітніх послуг без відриву від виробництва.

Поширення в освіті інформаційних технологій зумовило хаотичну інтеграцію традиційних і нетрадиційних форм навчання. Поруч із загальноприйнятими назвами "очна", "заочна", "вечірня", "екстернат" вживаються такі поняття, як "очно-заочне", "очно-дистанційне", "заочно-дистанційне" навчання [1].

«Дистанційне навчання - це освітня система на основі комп'ютерних телекомунікацій з використанням сучасних педагогічних і інформаційних технологій, таких як електронна пошта, телебачення і Інтернет. Це здобуття освітніх послуг без відвідання середнього або вищого учбового закладу» [2].

За зовнішніми чинниками інформаційному навчальному середовищу дистанційної освіти властиві гнучкість і модульність побудови, оперативність оновлення, особистісна орієнтація змісту і методів навчання. За внутрішніми чинниками дистанційну освіту характеризують паралельність, віддаленість, асинхронність і масштабність процесу навчання.

Дистанційне навчання не співвідноситься з поняттям "форма" ні як категорія дидактики, ні як категорія філософії. Формою може бути віртуальне навчання, а головною організаційно-педагогічною і дидактико-психологічною технологією цієї форми буде комп'ютерно орієнтоване навчальне середовище, створене навчальним закладом або їх групою.

Особливості дистанційної освіти полягають у:

- відкритому плануванню навчання, тобто свобода складання індивідуальної програми навчання шляхом вибору з системи курсів;
- свободі вибору часу і темпів навчання, тобто прийом студентів у вуз протягом всього року і відсутність фіксованих термінів навчання;
- свободі вибору місця навчання: студенти фізично відсутні в учбових аудиторіях основну частину учбового часу і можуть самостійно вибирати, де навчатися.

До основних переваг дистанційної освіти можна віднести наступні:

- таке навчання дозволяє вчитися жителям регіонів, де немає інших можливостей для професійної підготовки або здобування якісної вищої освіти, немає університету потрібного профілю або викладачів необхідного рівня кваліфікації;
- надання найширшим кругам населення (школярам, студентам, цивільним і військовим фахівцям, безробітним) рівних освітніх можливостей в будь-яких регіонах країни і за її кордонами;
- підвищення якісного рівня освіти за рахунок активнішого використання наукового і освітнього потенціалу провідних університетів, академій, інститутів, лідируючих галузевих центрів підготовки і перепідготовки кадрів, інститутів підвищення кваліфікації, інших освітніх установ;
- можливість здобуття як базової, так і додаткової освіти паралельно з основною діяльністю;
- розширення освітнього середовища на якнайповніше задоволення потреб і прав людини в області освіти;
- створення умов для безперервної освіти;

Але, на жаль, сьогодні освітній простір України на практиці не зовсім готовий до реалізації технологій дистанційного навчання, процес його впровадження в середу освіти мало розвинений, а його тенденції розвитку лише починають зароджуватися.

Основними проблемами є:

- невисокий рівень комп'ютерної і Інтернет письменності;
- досить висока вартість дистанційних курсів;
- проблема еквівалентності курсів і визнання рівнів дистанційної освіти класичними університетами;
- проблема взаємного визнання дипломів, сертифікатів, програм навчання.
- мовна проблема, яка не дуже відчувається на пострадянському просторі, але значно звужує освітню аудиторію, якщо виходить за його межі (можливість вивчення дистанційних курсів, наприклад, англійською мовою);
- проблема стратегічного планування, наприклад, рішення питання про той, кому, які і де надати курси;
- проблема комунікацій і стандартів.

Брак на сучасному ринку праці України кваліфікованих фахівців, здатних гнучко адаптуватися в змінних життєвих ситуаціях; самостійно творчо і критично мислити; бути здатними генерувати нові ідеї; уміти працювати з інформацією; бути комунікабельними, контактними в різних соціальних групах; самостійно працювати над розвитком власного інтелекту, культурного рівня висуває на перший план необхідність реформування освітньої системи, причому в терміновому порядку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання / За заг. ред. В.В.Олійника. – К.: Логос, 2006. – 408 с.
2. Господарик, Ю.П. Дистанционное обучение истории и средняя школа / Ю.П. Господарик // Дистанционное образование. – 2000. - № 5.

**РАЗРАБОТКА И ВНЕДРЕНИЕ ПРОГРАММНЫХ ОБОЛОЧЕК ДЛЯ
ДИСТАНЦИОННОГО ТЕСТИРОВАНИЯ**

Замятин С.Н.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

*Институт последипломного образования и дистанционного обучения
северодонецкое отделение*

Дистанционное обучение является все более популярной формой обучения. Это связано со стремительным развитием глобальной мировой компьютерной сети InterNet, которая позволила объединить информационное пространство и обеспечить доступ к разноплановым источникам информации.

Дистанционная форма обучения широко распространена в зарубежных странах, что обеспечивает высокую гибкость в обучении и дает возможность вести образовательный процесс для тех категорий, кто не может в силу занятости использовать дневную и заочную формы обучения.

Целью исследования является освещение вопросов, касающихся дистанционной формы обучения, разработки и внедрения программ тестирования знаний студентов с использованием компьютерной техники.

Для достижения этой цели рассматриваются такие задачи:

- основные принципы организации дистанционного обучения;
- методы разработки и внедрения дистанционных тестирующих программ.

Таким образом, в результате рассмотрения вопросов дистанционной формы обучения можно сделать следующие выводы:

- Дистанционная форма обучения является перспективной в плане развития системы образования в ближайшем будущем;
- Дистанционная форма обучения позволяет расширить информационный простор студента и преподавателя, позволив работать в новой информационной среде, позволяющей обмен опытом и освоением других форм и методов обучения.

**ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЙ БЕГ – ОДНА ИЗ ФОРМ САМОСТОЯТЕЛЬНЫХ
ЗАНЯТИЙ СТУДЕНТОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ**

Захаров В. И., Веревкин А. К., Мамаева Е. В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Основным показателем состояния физической культуры и спорта является уровень физического развития населения в целом и студенческой молодежи в частности. В условиях повышенной информатизации общества, общего увеличения ритма жизни, особое значение приобретают те виды спорта и физической культуры, которые направлены на снижение стрессового состояния, увеличение работоспособности и аэробной производительности организма. Одним из видов таких занятий является оздоровительный бег.

Положительное влияние оздоровительного бега на организм проявляется в улучшении функционального состояния центральной нервной системы, повышении компенсаторных возможностей организма, снижении неврастении и бессонницы, укреплении иммунитета и др. Следует отметить, что достижение подобных результатов возможно только при условии использования адекватных нагрузок, постепенного их увеличения в процессе занятий.

В современной литературе исследование программ оздоровительного бега получило достаточное распространение. К наиболее используемым на практике относят: программу К. Купера, основанную на определении степени физической подготовленности с помощью 12-ти минутного или 2,5 километрового теста; программу С. Розеньевича, рассчитанную на 4-х недельный цикл системных, прогрессирующих беговых нагрузок; программу занятий Р. Гиббса, составленную на 16-ти недельный период и совмещающую оздоровительный бег с упражнениями на гибкость.

Возможность применения каждой из существующих программ занятий оздоровительным бегом зависит от ряда факторов, среди которых необходимо выделить следующие: пол, возраст, состояние здоровья, индивидуальные особенности занимающихся и др.

Произвольные, бессистемные занятия бегом могут привести и к негативным последствиям: переутомлению, травмам опорно-двигательного аппарата. Вышеперечисленные осложнения, несомненно, влияют на распространенность оздоровительного бега среди студенческой молодежи.

В таких условиях планирование самостоятельных занятий оздоровительным бегом должно осуществляется студентами под руководством преподавателей с целью четкого определения последовательности решения задач овладения техникой различных физических упражнений и повышения уровня функциональной подготовленности организма.

ВИКОРИСТАННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВІЛЬНО РОЗПОВСЮДЖУВАНОВОГО ОФІСНОГО ПАКЕТА OPENOFFICE

Ігнат'єва О.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Останнім часом усе більше з'являються «проекти з відкритим вихідним кодом». Традиційно це поняття зв'язується (і не без підстави) у першу чергу, з миром unix-based систем. Суть таких проектів дуже простий: програмний продукт розповсюджується безкоштовно, з відкритим вихідним кодом, тобто з вихідними текстами. Користувач має право встановлювати, поширювати (за умов дотримання авторських прав і не добування комерційної вигоди), використовувати, вивчати вихідний код, одержувати комерційну вигоду, словом, робити із продуктом усе, що хочеться, аж до внесення змін у вихідний код і перекомпіляції продукту.

Однак від прихильників unix-based систем, користувачів Windows однаково переважна більшість. Виходячи із цього факту, стає зрозумілою тенденція перенесення додатків, що споконвічно проектувалися для використання на unix-based системах, на windows-based системи. Одним з перших прикладів такого переносу з'явився безкоштовно розповсюджуваний офісний пакет, що набирає популярність, www.openoffice.org).

Чим же він гарний? По-перше, він абсолютно безкоштовний. По-друге, має добре продуманий інтерфейс. По-третє, забезпечує багатий набір можливостей для застосування у всіляких галузях. По-четверте, він більше захищений, чим MS Office. В-п'ятих, він абсолютно однаковий як для Windows, так і для Linux. В-шостих, дистрибутив для Windows займає всього 54 Мб, дистрибутив для Linux - 77 Мб. Розглянемо ці аспекти більш докладно.

OpenOffice (на сьогоднішній день існуючий у версії 1.0) забезпечує роботу з текстом (текстовий процесор OpenOffice Writer), створення презентацій (Open

OfficeImpress), створення й редагування HTML-Сторінок (OpenOffice HTML Editor). Крім цього, у пакет включений векторний графічний редактор (OpenOffice Draw), процесор електронних таблиць (OpenOffice Calc), утиліта для візуальної побудови математичних формул (OpenOffice Math). Це досить солідний набір, особливо якщо врахувати, що OpenOffice Writer по ряду параметрів перевершує MS Word, OpenOffice Calc практично ідентичний MS Excel, OpenOffice Impress перевершує по можливостях MS PowerPoint, а OpenOffice Draw сильно нагадує відомий пакет CorelDraw. Немаловажну роль у зростаючій популярності OpenOffice зіграв і той факт, що додатки, що входять у нього, можуть читати файли, створені в Microsoft Office, причому практично без переключувань. Принаймні, тестовий файл, що включає в себе ряд складних математичних формул, впроваджену таблицю Excel і результати обчислень в MathCAD, OpenOffice відобразив точно так само, як і MS Word, у якому він і був зібраний. Правда, є одне «але» - при збереженні складних документів у форматі Microsoft Office і наступному відкритті їхнім цим пакетом, можуть спостерігатися деякі переключування.

Окремо варто зупинитися на інтерфейсних і ергономічних особливостях пакета. На перший погляд інтерфейс OpenOffice дуже простий. Але при більш докладному розгляді виявляється, що майже всі присутньої кнопки служать для візуалізації панелей, у яких і розташовуються команди, що забезпечують функціональну наповненість пакета. Цікаво виконані й самі спливаючі панелі: для тих, хто працював з unix-based системами, звичні кнопки, як «Фіксоване вікно» і «Сховати/відобразити» в інтерфейсі програм. Для користувачів Windows: одним клацанням ви можете зафіксувати вікно в області меню, або зробити його плаваючою. Точно так само, при будь-якому стилі вікна ви можете звернути до заголовка або розгорнути ту або іншу панель. При цьому місце на екрані максимально використовується для відображення документа.

Ще одна особливість OpenOffice складається в єдиному ядрі й різних надбудовах над ним для різних компонентів пакета. З погляду користувача це значить, що працюючи в кожному з додатків OpenOffice, будь те OpenOffice Writer або OpenOffice HTML Editor, ви одержуєте схожий інтерфейс.

До питання про захищеність. У більшості випадків при помилках офісних пакетів результати роботи не зберігаються. При помилці OpenOffice (а це досить рідка, хоча й можлива ситуація) він у більшості випадків пропонує зберегти результати роботи, і при наступному запуску пропонує відновити стан роботи. Також в OpenOffice макрос, написаний під MS Office виконуватися не буде. Макросів же, створених спеціально під OpenOffice, поки не відомо. Однак, робота з макросами практично не реалізована в OpenOffice, і це є недоліком цього пакета.

До переваг OpenOffice також варто віднести можливість роботи з версіями документів; кращу, чим в MS Office, роботу із шаблонами; прекрасно реалізований інтерфейс для роботи з базами даних. Загалом кажучи, в OpenOffice відсутній інструмент, подібний MS Access, але робота практично з усіма типами баз даних реалізована шляхом виклику спеціального модуля з будь-якої програми пакета, причому OpenOffice може працювати з базами даних як прямо, так і через різні драйвера типу ODBC або Jet.

Таким чином, на сьогоднішній день OpenOffice по багатьом параметрам є реальною альтернативою MS Office.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Істомін Л.Ф., Андріанова Л.М., Тищенко А.Ю.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Впровадження інформаційних і комунікаційних технологій у життя країни і суспільства мають величезне значення. Прагнення університетів використовувати інформаційні і комунікаційні технології в системі утворення продиктовано соціальними, педагогічними і технологічними причинами.

На соціально-педагогічному рівні актуальність теми дослідження визначається вимогою ринку праці. Економіка знань вимагає адаптації людини до часто мінливих умов (технологій), тому необхідно організувати процес навчання суспільства так, щоб кожен зміг знайти доступ до створеного знання незалежно від часу і місця влучення в інформаційне середовище і максимально використовувати накопичені людством знання для створення власного нового знання.

На науково-теоретичному рівні актуальність дослідження зв'язана з пошуком шляхів підвищення якості підготовки фахівців, професійної компетентності випускника обумовлюють необхідність перегляду змісту і технологій процесу навчання, впровадження інформаційних і комунікаційних технологій у навчання.

Актуальність проблеми на науково-методичному рівні обумовлено необхідністю дослідження організаційно - педагогічних умов, що сприяють успішному навчанню студентів з використанням дистанційних освітніх технологій, створення інформаційно-освітнього середовища, що дозволяють якісно організувати навчальний процес з використанням дистанційного навчання. З педагогічної точки зору таке навчання припускає розвиток нових видів, методів і форм навчання використовуючи інформаційні і комунікаційні технології.

В Україні системи дистанційного навчання з ряду причин тільки починають розвиватися, а саме: насичення комп'ютерного парку університетів і індивідуальних користувачів; не розробленості інформаційного забезпечення навчального процесу; недостатнє недостатньої комп'ютерної грамотності й інформаційної культури суспільства; недостатній розвиток і нестабільність комп'ютерних телекомунікаційних мереж в Україні.

Ціль дослідження – обґрунтування і розробка інформаційного забезпечення дистанційного навчання в класичному університеті.

Об'єкт дослідження – дистанційне навчання студентів у класичному університеті.

Предмет дослідження – структура і зміст інформаційного забезпечення дистанційного навчання в класичному університеті.

Відповідно до визначення, даному в постанові Кабінету міністрів від 5 вересня 1996 року, класичний університет — це багато профільний вищий навчальний заклад, що готує фахівців із широкого спектра природних, гуманітарних, технічних і інших напрямків. Крім того, у такому вузі проводяться фундаментальні і прикладні наукові дослідження, ведеться культосвітня діяльність. У цілому, класичний університет поєднує три види суспільно значимих соціальних інститутів: науки, освіти і культури.

Чи зможуть — і чи встигнуть — класичні університети прилаштуватися до потреб сучасного світу?

На сьогоднішній день університетська громадськість бачить два основних ви-

ходи із ситуації: перешикувати життя університетів відповідно до ринкових законів або ж законсервуватися в ролі самодостатньої замкнутої системи зі своїми цінностями й інтересами.

Гіпотеза дослідження заснована на наступних припущеннях:

– інформаційне забезпечення дистанційного навчання в класичному університеті являє собою створення і впровадження інформаційно-освітнього середовища;

– інформаційно-освітнє середовище дозволить ефективно використовувати мережні дистанційні освітні технології і забезпечить якісне уніфіковане утворення що навчається й одночасно вирішить задачу особисто орієнтованого підходу до утворення;

– єдина інформаційна модель навчального курсу надасть можливість викладачеві брати участь у створенні електронних ресурсів інформаційно-освітнього середовища, керувати змістом і організацією освіти з урахуванням інтересів особистості;

– організаційно-педагогічні умови дистанційного навчання будуть сприяти успішності підготовки фахівців, якщо будуть ґрунтуватися на: упровадженні мережних технологій у навчальний процес, розробці і використанні електронних учбово-методичних ресурсів, створенні інструментального середовища, що дозволяє використовувати особливі прийоми побудови навчального процесу, різні форми контролю і методи комунікацій.

Відповідно до мети і гіпотези поставлено наступні задачі:

1. Проаналізувати стан і освітленість досліджуваної проблеми в теорії і практиці.

2. Для реалізації інформаційного забезпечення дистанційного навчання в класичному університеті розробити структуру і зміст інформаційно-освітнього середовища і визначити функціональні можливості окремих її компонентів.

3. Розробити єдину інформаційну модель навчального курсу, що дозволяє будь-якому викладачеві брати участь у створенні електронних ресурсів інформаційно-освітнього середовища, керувати змістом і організацією навчального процесу.

4. У ході дослідно-пошукової роботи перевірити ефективність інформаційного забезпечення дистанційного навчання.

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ КОМП'ЮТЕРНОГО ПЕРЕКЛАДАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Карловас О.А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Ночовна О.М.

Луганський аграрний університет

Професійна спрямованість курсу "Українська мова за професійним спрямуванням" вимагає від викладача враховувати майбутній фах студентів при відборі мовного матеріалу. Особлива увага на заняттях має приділятися перекладанню текстів наукового та офіційно-ділового стилів. Ефективність використання перекладу як засобу вдосконалювання володіння мовою забезпечується достатнім рівнем мовної підготовки студентів, що дозволяє реалізовувати комунікативні можливості перекладу як специфічного виду мовленнєвої діяльності. Його комунікативна цінність полягає в тому, що при пе-

рекладі, на думку Зимньої І.О., “чужа думка не тільки відновлюється, формується, а й формулюється”. Для досягнення потрібного ефекту використання перекладу необхідно зважати на його цільову установку, орієнтувати студентів не тільки на пошук відповідних еквівалентів мовних одиниць, але й на вирішення комунікативного завдання двомовного спілкування – досягнення комунікативної рівнозначності вихідного тексту та тексту перекладу. Такий вид навчальної діяльності дозволяє активізувати й максимально використовувати мовні засоби, оскільки йдеться не тільки про досягнення значеннєвої еквівалентності двох текстів, але й про подолання труднощів при передачі змісту, про його граматичну та стилістичну специфіку. Діяльнісний підхід до навчання мови й удосконалювання мовлення зорієнтований саме на продуктивний бік перекладу, коли останній розглядається як творчий мовленнєвий акт, а не як засіб розуміння та дешифровки пропонованих текстів за спеціальністю студентів.

Вимоги Болонського процесу передбачають широке застосування автоматичних систем комп'ютерного перекладання на заняттях з української мови, оскільки потреба в такому виді інформаційної діяльності, як перекладання з кожним роком збільшується. Автоматизації процесу перекладання є актуальною проблемою сьогодення: з одного боку, залучення природних мов до світової цивілізації та їх входження у комунікаційно-інформаційну сферу викликає попит на переклади, а з іншого – дозволяє долати мовні бар'єри.

Однією з педагогічних цілей використання інформаційних технологій є інтенсифікація навчально-виховного процесу, що дозволяє підвищувати ефективність і якість навчання, забезпечувати мотивацію пізнавальної діяльності, поглиблювати міжпредметні зв'язки за рахунок інтеграції інформаційної та предметної підготовки. Інформаційна технологія навчання – це процес підготовки й передачі інформації за допомогою комп'ютерної техніки та програмних засобів. Залежно від цілей, які ставлять перед собою розробники, засоби комп'ютерного перекладання бувають трьох типів: системи автоматичного комп'ютерного перекладання, автоматизовані системи комп'ютерного перекладання “людина-машина” / “машина-людина”, термінологічні банки даних. Автоматизовані КП здійснюють перекладання без втручання людини, використовуючи спеціальні програми, великі за обсягом словники та набори лінгвістичних правил. Автоматизовані системи КП поділяють на системи комп'ютерного перекладання за участю людини (ЛМП) та системи звичайного перекладання за участю комп'ютера (МЛП). У процесі навчання української мови студенти одержують завдання на переклад текстів фахового спрямування з використанням автоматизованих систем перекладання з подальшим постредагуванням. Звертання до термінологічних банків даних передбачене при вивченні наукової термінології майбутнього фаху студентів, оскільки паперові словники не можуть оновлюватися з такою швидкістю, як ТБД, та й обсяги таких словників перевершують друковані видання. Недоліком термінологічних банків даних можна вважати обмеженість предметних галузей: як правило, ТБД містять технічну термінологію.

Оптимізація процесу навчання української мови передбачає організацію самостійної роботи студентів, різні види якої допомагають формувати у студентів вміння отримувати знання шляхом саморозвитку, виховувати самостійність як рису характеру. Виконувати завдання на переклад та редагування текстів фахової спрямованості студенти можуть за допомогою українських комерційних систем комп'ютерного перекладання, зокрема електронного видання “Словники України”, яке вийшло у 2001-2003 роках і призначене для користувачів лексикографічної інформації; багатомовного банку стандартизованих терміно-

систем, створеного у Львівському політехнічному університеті; системи перевірки українського правопису "Рута"; системи "Плай" для перекладу з російської мови українською (електронний словник містить 155562 слова українського словника та 125741 слово російського); системи РУМП (російсько-українське й українсько-російське комп'ютерне перекладання), яка може забезпечувати зв'язний переклад текстів фахового характеру, бо містить декілька термінологічних словників (наприклад, комп'ютерний – 14 тисяч слів, фінансовий – 12 тисяч). Система РУМП має такі особливості: 1) одночасно використовуються чотири словники; 2) перекладається весь текст або визначений користувачем фрагмент; 3) багатозначні слова позначаються зірочкою (це дозволяє обрати перекладний еквівалент); 4) виділяються слова, не знайдені в словниках системи; 5) можна вводити нові слова та словосполучення безпосередньо з тексту до словника.

Розроблені системи далекі від досконалості, але їх використання в навчальному процесі допомагає студентам удосконалювати уміння та навички перекладати тексти українською мовою та поліпшувати підготовку майбутнього спеціаліста.

КОМПЬЮТЕРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ПОВЕДЕНИЯ СОЛИТОНОВ

Калюжный Г.С., Козий Е.А.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

На кафедре «Прикладная физика» разрабатывается компьютерный практикум по дисциплине «ЭВМ - эксперимент». В задачу практикума входит построение математических моделей различных физических явлений и их численное моделирование с помощью современных программ компьютерной математики.

Целью настоящей работы является разработка компьютерной модели поведения солитонных решений уравнения Кортевега–де–Фриза и их поведение.

Солитонном называется нелинейная уединенная бегущая волна, которая сохраняет свою форму и скорость при собственном движении и при столкновении с себе подобными уединенными волнами, т.е. представляет собой устойчивое образование; единственным результатом взаимодействия солитонов может быть некоторый сдвиг фаз.

Основными свойствами солитона являются: постоянство формы, пропорциональность скорости амплитуде, сохранение формы после взаимодействия с подобными себе волнами.

Уравнение Кортевега–де–Фриза (далее КдФ) было первым нелинейным волновым уравнением, имеющим солитонные решения.

Это уравнение имеет следующий вид:

$$\frac{\partial u}{\partial t} + u \frac{\partial u}{\partial x} + \beta \frac{\partial^3 u}{\partial x^3} = 0.$$

Решение данного уравнения в виде уединенной волны (солитона) имеет можно записать в таком виде:

$$u(x,t) = Ach^{-2} \left(\frac{x - vt}{\Delta} \right).$$

Здесь A – амплитуда волны; $U = A/3$ – скорость волны; $\Delta = \sqrt{12\beta/A}$ – параметр, характеризующий эффективный размер области возмущения, где $u > 0.5A$.

Для таких уравнений как КдФ (из-за их нелинейности) задача нахождения аналитических частных решений значительно усложняется, поэтому в такой ситуации актуально применение численных методов. В данной работе осуществлен один из вариантов решения уравнения КдФ в системе компьютерной математики Mathematica.

В ядре программы Mathematica реализован высокоуровневый символьный язык. Реализована возможность решения уравнений в частных производных как аналитически, так и численно. Для численного нахождения решений УЧП используется решатель NDSolve.

В решателе NDSolve реализовано несколько методов, позволяющих решать нелинейные уравнения в частных производных. Например, метод проекций, явный метод Рунге-Кутты, метод с фиксированным шагом, метод экстраполяции, метод линий и другие. По умолчанию в Mathematica для решения таких уравнений как КдФ применяется метод линий (MethodOfLines). В случае необходимости программа может сама выбрать наиболее оптимальный метод решения в зависимости от вида граничных и начальных условий, заданной точности или размера шага.

Для решения солитонного типа проведено сравнение с аналитическим.

Результаты решения уравнения КдФ представлены на рис.1. Ошибка составляет 4%. Численно получена зависимость скорости солитона v от амплитуды A : $v=kA$. Теоретическое значение равно $\frac{1}{3}$, рассчитанное – 0.33337. С помощью полученного решения можно показать постоянство формы двух солитонов при их взаимодействии и распад возмущения произвольной формы на несколько солитонов.

Рассмотрение поведения солитонов в различных физических средах связывается с вопросами их прикладного использования. Солитоны могут возникать и присутствуют во многих физических системах и средах: в полупроводниках, ферритах, плазме, сверхпроводниках, в нелинейных линиях передачи электромагнитных волн, при взаимодействии элементарных частиц.

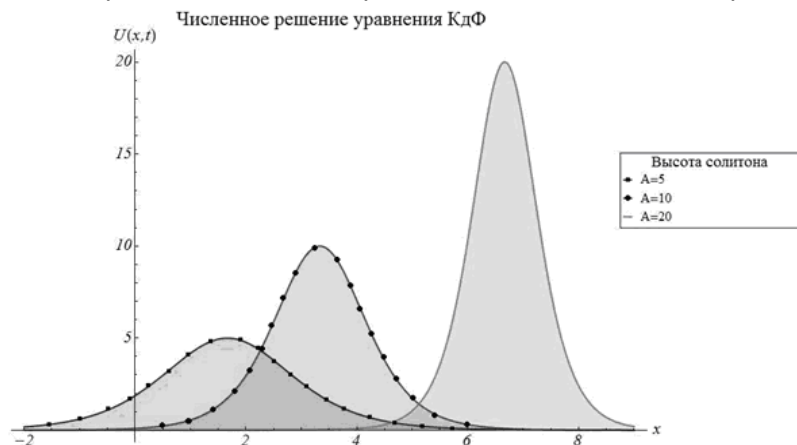

Рис.1. Вид решения уравнения КдФ для трех значений амплитуд в момент времени $t=1$.

Полученные результаты будут использованы при разработке компьютерного практикума по курсу «ЭВМ – эксперимент».

ЛИТЕРАТУРА

1. Филиппов А. Г. Многоликий солитон. М.: Наука, 1986.
2. Рубанков В.Н. Солитоны, новое в жизни, науке, технике. М.: Знание, 1983.
3. Stephen Wolfram, The Mathematica Book, 5th ed., Wolfram Media, 2003.

**ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НОВЫХ ПАКЕТОВ
КОМПЬЮТЕРНЫХ ПРОГРАММ ПРИ ИЗЛОЖЕНИИ КУРСОВ
ИНЖЕНЕРНЫХ ДИСЦИПЛИН**

Колесников В.А., Верительник Е.А., Манченко М.В., Колесникова Е.Б.*

Краснодонский факультет инженерии и менеджмента Восточнoукраинского
национального университета им. Владимира Даля

*Колледж технологии и дизайна Луганского национального университета
им. Т.Г. Шевченко

Процесс получения и накопления знаний на протяжении всего исторического периода развития человеческой цивилизации осуществляется в «геометрической прогрессии». Поэтому одной из наиболее актуальных проблем в процессе обучения студентов является предоставление им информации как «устоявшейся», так и совершенно новой. Например, если читать курсы материаловедения и технологии конструкционных материалов по учебникам выпущенным до 2000 года, то студенты могут не получить знаний о наноматериалах в качестве дополнительной информации к курсу.

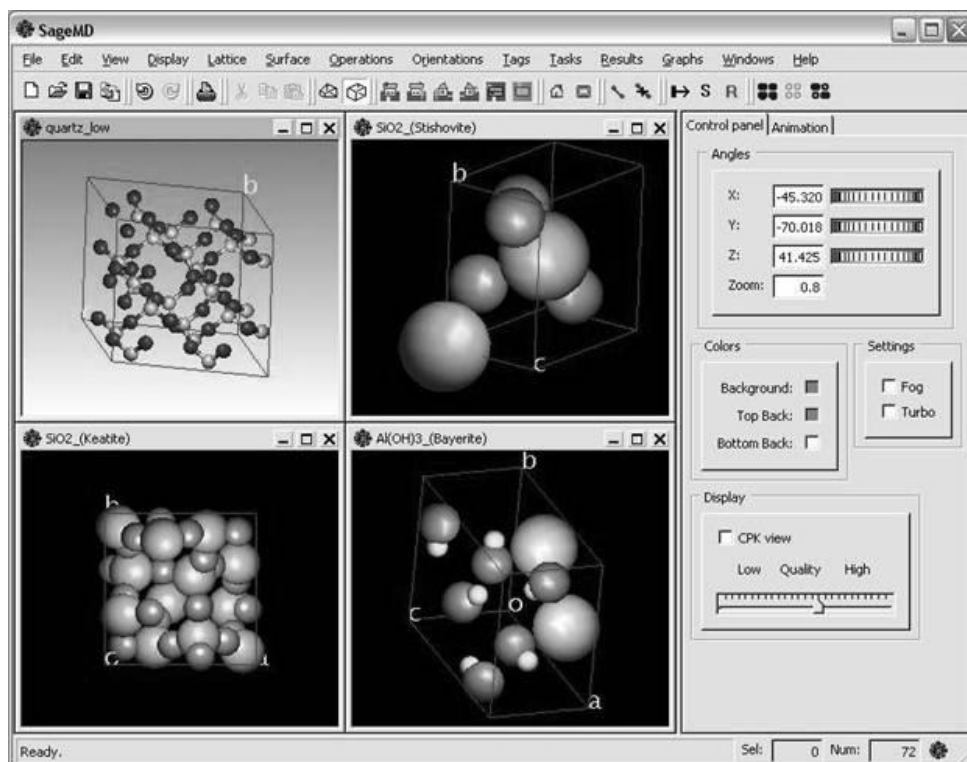
Интенсивное развитие современной компьютерной техники позволяет, накапливать, обобщать и приумножать информацию, полученную в ходе исторического развития цивилизации. Представление о количестве информации, накопленной во внешней памяти, можно получить по фондам хранения библиотек. Крупнейшей библиотекой в мире считается библиотека Конгресса США, в которой объем только текстовой информации составляет 7 Тбайт. Очень важным фактором является доступность информации для широкого круга пользователей, которые могут на ее основе производить новые знания. Накопление знаний способствует развитию жизнeсберегающих технологий, которые приводят к улучшению качества жизни (жилье, питание, медицина, образование и др.). В результате снижается детская смертность, повышается защищенность всех возрастов, что ведет к увеличению средней продолжительности жизни и численности населения [1].

Целью работы являлось сделать небольшой обзор существующих компьютерных пакетов программ и проанализировать перспективы их использования в процессе обучения студентов техническим дисциплинам. Показать целесообразность использования видеоматериалов при чтении курсов инженерных дисциплин. Изложить результаты собственных педагогических достижений в этой области.

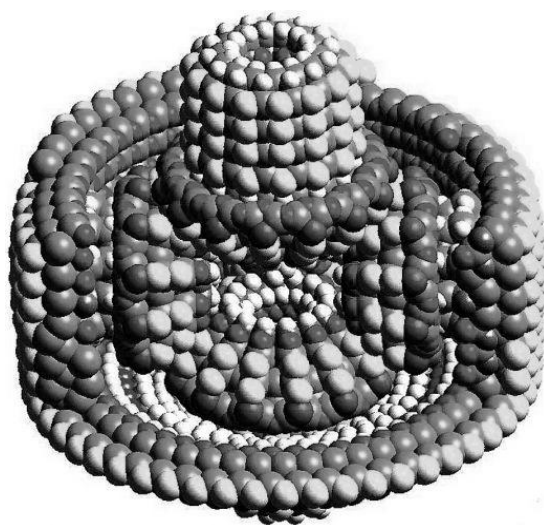
При изложении курсов инженерных дисциплин: основы технологии машиностроения, технология конструкционных материалов, методы обработки материалов и др., в качестве дополнительного источника информации (согласно рабочему плану дисциплины), целесообразно использование, как во время занятий, так и на факультативах, научно - популярных фильмов выпускаемых каналом Дискавери, передач «Из чего это сделано?», «Галилео» и др.. Просмотр таких программ значительно расширяет тезаурус знаний студента, вызывает повышенный интерес к изучаемым предметам.

Создание новых материалов сопровождается значительными энергетическими и временными затратами. Поэтому первоначально моделирование новых материалов с помощью современных компьютерных пакетов является перспективным направлением в области подготовки будущих материаловедческих кадров. На рис. 1а. приведено главное окно кода SageMD2. SageMD2 – это программный пакет динамического наномасштабного моделирования, который разработан в Российской Федерации [2]. На рис. 1б представлено изображение конического дифференциала, украшающего главную страницу сайта Института молекулярного производства, составленного Э. Дрекслером из атомов водорода, углерода, кремния, азота, фосфора, водорода и серы общим числом 8298 [3].

В настоящее время при подготовке инженеров – литейщиков в Германии с успехом применяются программные пакеты: Pro/ENGINEER, Euklid, Simtec/WinCast®, Flow-3D® [4]. Они позволяют моделировать “поведение” сплава в процессе формирования отливки (например, в кокиле), рассчитывать параметры литниково - питающей системы, толщину стенки отливки, определять оптимальную температуру заливки жидкого сплава, проводить корреляцию между процентным содержанием легирующих элементов и свойствами будущей отливки, определять физико-механические свойства и т.д. Также интересно появление таких программ как Виртуальная химическая лаборатория [5]. Этот пакет представляет собой визуальный симулятор лаборатории и лабораторных работ по неорганической, аналитической химии, включающий редактор новых лабораторных работ.

a

б

Рис. 1. Главное окно кода SageMD2 (а) [2]. Конический дифференциал, украшающий главную страницу сайта Института молекулярного производства (б) [3].

Широкий набор компьютерных программ (3D Max, Corel Draw Graphics, Adobe Photoshop и др.) открывают безграничные возможности для 3D моделирования и компьютерного дизайна различных изделий. Указанные выше программные пакеты могут быть успешно использованы для развития научно-технического творчества студентов. Применение таких пакетов программ возможно для проведения лабораторных работ, использовано в студенческих конструкторских бюро.

ЛИТЕРАТУРА

1. Человечество не выживет без производства знаний. [Электронный ресурс] / В.И. Найденов, Б.М. Долгоносков // Независимая газета. Режим доступа: http://www.ng.ru/science/2005-06-22/11_chelovechestvo.html
2. Nano West Net. Сайт о нанотехнологиях в России № 1. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.nanonewsnet.ru/articles/2009/rossiiskii-paket-dinamicheskogo-nanomasshtabnogo-modelirovaniya-sagemd2>.
3. Компьютерное обозрение. Нанотехнологии и ИТ. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://ko-online.com.ua/node/33149>.
4. Колесников В.А. Развитие новых компьютерных технологий в Германии // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля // Вид-во СХУ ім. В.Даля, 2008. – №_6(124). Частина 2.– С.170-175.
5. Виртуальная химическая лаборатория (Virtual Chemistry Laboratory) [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.eduwiki.uran.net.ua/wiki/index.php>.

ОСОБЕННОСТИ РАЗРАБОТКИ ИНФОРМАЦИОННЫХ МОДЕЛЕЙ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Коробецкий Ю.П., Соколова Я.В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Украина, в данный период времени, двигается по пути реформ в сфере образования высших учебных заведений, соответствующих Болонскому процессу. В связи с этим, появляется необходимость автоматизации учебного процесса, внедрения Интернет-технологий, а следовательно и разработка информационных моделей. Актуальной задачей является построение информационной модели, описывающей процесс работы преподавателей со студентами.

Работа преподавателей со студентами – необходимый и трудоемкий процесс свободного выбора студентами дисциплин (Liberal Arts Education) и преподавателей во время обучения.

По степени обязательности и последовательности усвоения содержания образования рабочий учебный план по направлению подготовки (специальности) должен включать три группы дисциплин по всем циклам:

а) группа дисциплин, изучаемых обязательно и строго последовательно во времени (включает в себя цикл общеобразовательных предметов, и основные профессиональные дисциплины);

б) группа дисциплин, изучаемых обязательно, но не последовательно (цикл профессионально ориентированных дисциплин). Эти предметы тоже обязательны к изучению, просто имеется возможность выбрать время их изучения;

в) дисциплины, которые студент изучает по своему выбору (дисциплины свободного выбора. Курсы со всех факультетов университета предоставлены для прослушивания. Естественно, количество кредитов на такие дисциплины невелико, так что получить второе образование, никак не связанное с основным, за четыре года не получится.

Дисциплины группы "б" и "в" создают предпосылки для так называемой нелинейной организации учебного процесса, принципиально отличающейся от ныне действующей в вузах Украины. Группа дисциплин "а" является базовой для определения курса (года обучения) студента, его учебного потока и учебной группы [3].

Основные операции, выполняемые в процессе Liberal Arts Education:

- Получение учебного плана;
- Обработка учебного плана, оставление списка читаемых дисциплин на семестр;
- Передача списка читаемых дисциплин преподавателям, получение списка с выбранными дисциплинами и читающими их преподавателями;
- Обработка полученного списка с выбранными дисциплинами и читающими их преподавателями, формирование списка «Дисциплина - Преподаватель»;
- Передача списка «Дисциплина - Преподаватель» студентам, получение списка с выбранными дисциплинами и преподавателями;
- Обработка полученного списка с выбранными дисциплинами и преподавателями, формирование списка «Дисциплина – Преподаватель - Студент»;
- Формирование расписания.

Проблемы, возникающие на пути внедрения реформы:

- Отсутствие опыта работы с процессом формирования расписания, предусмотренным Болонской системой;
- Трудоемкий процесс обработки промежуточных списков;
- Корректировка списков, занимает длительный период;
- Отсутствие информационных систем, работающих с данным процессом.

Пути решения проблем:

- Создание общей информационной системы, которая будет выполнять: сбор данных с помощью локальных и глобальных сетевых ресурсов, а также с помощью ручного ввода, автоматизированную обработку данных, с последующим сбором корректировочной информации, если такая требуется;
- Возможность расширения информационной системы.

Rational Rose - лидирующее средство визуального моделирования - является простым и полностью интегрированным решением для разработки программного обеспечения, включая Интернет-решения. Rational Rose является стандартом де-факто среди инструментов проектирования приложений [1].

Rational Rose, являясь объектно-ориентированным инструментом моделирования, базируется на UML (Universal Modeling Language) - универсальном языке моделирования, который был разработан компанией Rational именно с целью создания наиболее оптимального и универсального языка для описания как предметной области, так и конкретной задачи в программировании. Любая задача программируется при помощи определенных диаграмм.

Используя унифицированный язык моделирования UML и среду моделирования Rational Rose, был разработан проект автоматизации процесса выбора студентами дисциплин на семестр, составлены диаграммы и получен код, сгенерированный средой Rational Rose.

Разработанная информационная модель позволяет упростить решение задачи работы преподавателей со студентами, путем автоматизации наиболее трудоемких этапов учебного процесса в высших учебных заведениях. На данном этапе получен фундамент для построения реальной информационной модели, которая понадобится при дальнейшем выполнении образовательной реформы в высших учебных заведениях.

ЛИТЕРАТУРА

1. Кватрани Т. Rational Rose 2000 і UML. Визуальное моделирование [Текст]/ пер. з англ.: Т. Кватрани – М.: ДМК Пресс, 2001. – 176 с.
2. Болонский процесс [Электронный ресурс]/ Альма матер. – Режим доступа: [www/URL: http://almamater.od.ua/content/view/102/175/](http://www.URL: http://almamater.od.ua/content/view/102/175/) - 2006. – Загл. с экрана.

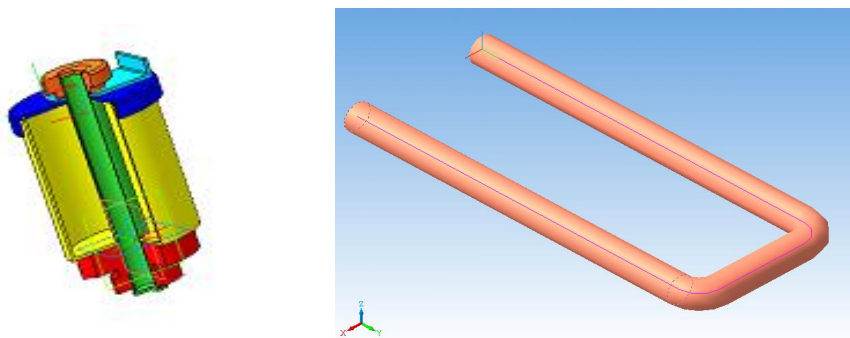
ТРЬОХМІРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

Кулікова Л.В.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

У коледжі СНУ ім. В.Даля викладач нарисної геометрії та інженерної графіки Кулікова Л.В. застосовує на заняттях вивчення елементів системи трьохмірного моделювання КОМПАС-3D.

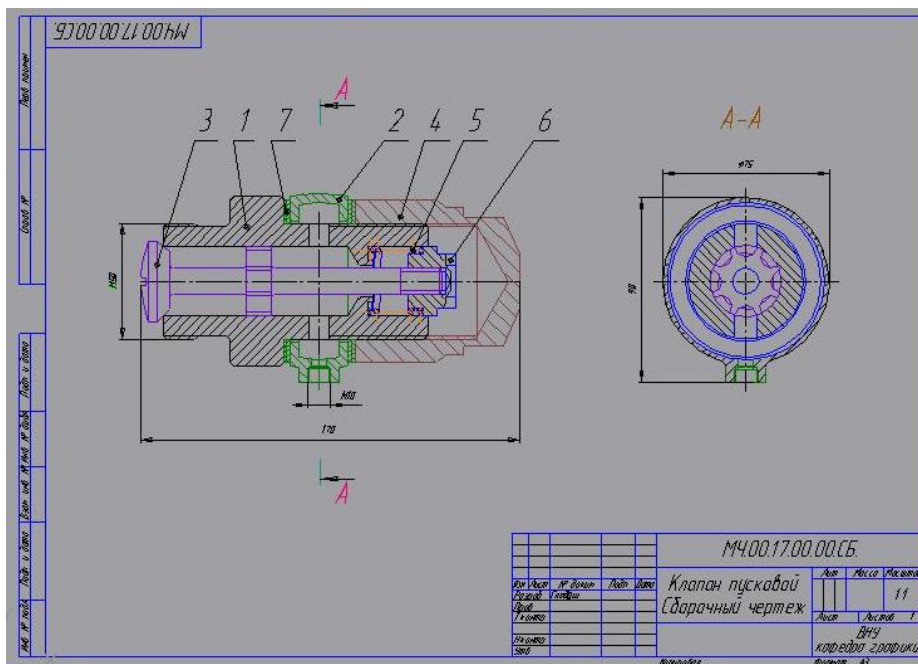
Трьохмірне моделювання – один з самих перспективних технологій проектування, засіб автоматизації конструкторської документації, що дозволяє

повисить продуктивність і якість праці.

Студенти, які вивчаються на технічних спеціальностях мають можливість на практичних заняттях з креслення навчитися створювати моделі деталей, складальні креслення, специфікації до них, овладають загальними правилами і принципами комп'ютерного креслення, що дає можливість виконувати подальші конструкторські роботи креслярської документації, яка використовується при виконанні курсових та дипломних робіт як в навчальному закладі так і професійної діяльності.

Студенти, що володіють основами комп'ютерної графіки, створюють презентації своїх творчих робіт для участі в конкурсах, олімпіадах, на захистах дипломних проектів

Студенти набувають навиків роботи з комп'ютером і системами машинної графіки, які допоможуть їм бути більш конкурентоздатними на ринку праці.

РАЗВИТИЕ СИСТЕМ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В МИРЕ

Львова М.И.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Ключевыми категориями в дидактике, как известно, являются обучение и образование. Дистанционное образование- это система, в которой реализуется процесс дистанционного обучения и осуществляется индивидуумом достижение и подтверждение образовательного ценза.

Во всем мире появляются исследования, научно- педагогическая и учебно-педагогическая литература, нормативно-правовые документы, касающихся образования, а также статьи и многочисленные выступления, на конференциях и семинарах.

Историко-педагогический анализ проблем становления и развития дистанционного обучения (ДО) показал, что в настоящее время в мире накоплен опыт реализации систем дистанционного обучения (СДО). В целом мировая тенденция перехода к нетрадиционным формам образования прослеживается в росте числа вузов, ведущих подготовку по новым информационным технологиям. Так, например, Национальный Технологический Университет (США), который представляет консорциум из 40 инженерных школ, еще в начале 90-х годов обеспечил подготовку студентов с помощью дистанционных методов. В более чем половине университетов используются технологии ДО. Для ДО широко используется телевидение и Интернет. 20 лет функционирует Национальный Университет ДО (UNED) в Испании, который включает в себя 58 учебных центров внутри страны и 9 за рубежом. Институт ДО в г. Тюбинген разрабатывает программы для обучения с использованием радио и телевидения. Балтийский Университет в Швеции объединяет усилия более чем пятидесяти университетов балтийского региона. Все учебные задания выполняются вне университета на основе специальных разработок и с консультацией преподавателей. Процесс сдачи экзаменов осуществляется непосредственно в вузе. С 70-х годов в Финляндии при 10 университетах начинают создаваться Центры ДО, а также так называемые летние университеты. В Турции с 1974 г. работает Открытый университет, имеющий целью помочь получить образование жителям отдаленных районов. Слушатели получают из университета необходимый пакет учебных материалов. Дополнительно для них проводятся учебные радио- и телепрограммы, возможны занятия вечером и в выходные дни.

Обращает на себя внимание тот факт, что в странах Ближнего Востока и Центральной Америки, где уровень образованности населения наиболее низкий и техническая оснащенность образовательного процесса недостаточна, развитие ДО заметно отстает от развития ДО в других регионах.

Важно отметить, что ДО развивается не только в рамках национальных систем образования, но и отдельными коммерческими компаниями с преимущественной ориентацией на подготовку в области бизнеса, которая составляет четвертую часть всех программ высшего образования. Частные корпоративные образовательные сети созданы такими компаниями как IBM, General Motors, Ford и др.

Многие из этих образовательных систем намного опережают системы, созданные в университетах, как по сложности, так и по количеству. Сегодня многие компании пересматривают статус образовательных подразделений в своих структурах. Руководство предприятий все больше рассматривает инвести-

ції в об'учення наравне с інвестиціями в научно-исследовательские разработки. Традиційна система об'учення, которая предполагает отвлечение служащего на определенный период от рабочего места, и, следовательно, ведет к потерям для компании, оказывается все более неприемлемой. Крупные предприятия часто имеют подразделения, филиалы во всем мире и должны обучать персонал в разных странах.

Кроме того, обучение должно происходить быстрыми темпами, чтобы не сдерживать процесс внедрения и реализации новых товаров на рынке. Услуги по обучению персонала должны предоставляться одновременно с появлением новых разработок предприятия. Это приводит к необходимости децентрализации обучения, которое осуществляет предприятие. Оно позволяет избежать перемещения персонала в центр обучения и тем самым получить выигрыш во времени, экономию затрат на транспорт и отвлечение персонала от работы. Таким образом, применение ДО - это шанс для крупного предприятия обеспечить быстрое внедрение на рынок новых товаров в условиях постоянной модернизации производства.

Специфика ДО заключается в том, что оно находится на стыке педагогики и техники (новых информационных технологий).

ЛИТЕРАТУРА

1. Практикум дистанционного обучения. 2-е издание. Под В.Кухаренко.– К.: Миллениум, 2003.– 196 с.
2. Прокофьева Н.О. Компьютерные системы в дистанционном обучении // ТЕЛЕМАТИКА 2001 - Санкт-Петербург, 2001. - с. 109 -111.
3. Зайцева Л.В. Некоторые аспекты контроля знаний в дистанционном обучении. - Образование и виртуальность - 2000. //Сборник научных трудов 4-й Международной конференции. - Харьков -Севастополь : УАДО, 2000, - с. 126 -131.

РОЗРОБКА ШАБЛОННОГО МЕТОДУ СКЛАДАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Медведєва О.М., Григор'єва Д.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Відповідно до сучасних тенденцій розвитку суспільства та новітніх методологій управління індикатором необхідної якості навчання студентів є рівень сформованої в них компетентності в певній сфері діяльності. Змістовно вимоги до компетентності студента як майбутнього фахівця в певній сфері діяльності зафіксовано в стандартах вищої освіти. Але організаційно формування необхідного рівня компетентності забезпечує система моніторингу. Вона не може бути універсальною, оскільки відображає унікальні риси середовища кожного навчального закладу. При цьому, вона повинна забезпечувати можливість точного достовірного оцінювання рівня знань, умінь та навичок у студентів за допомогою спеціальних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виділення невирішених її частин. Найбільш раціональною технологією оцінювання сформованого рівня компетентності студентів за результатами вивчення дисциплін сьогодні прийнято вважати тестування. Сьогодні існує багато теоретичних праць і навчальних посібників з теорії тестування та розробки тестових завдань. Але кожний викладач для ефективної роботи потребує простого та дієвого інструментарію, опанування якого не вимагає багато часу. Розробити такий інструментарій мож-

ливо на основі застосування шаблонного методу складання тестових завдань.

Метою даної роботи є визначення сутності шаблонного методу складання тестових завдань.

Викладення основного матеріалу дослідження. В кредитно-модульній системі навчання значно більше уваги приділяється оцінюванню знань студентів. Це пов'язано з тим, що оцінка за навчальний модуль зазвичай виставляється за результатами отриманих поточних відміток за умови виконання мінімальної трудомісткості. Сьогодні існує багато систем оцінювання в рамках кредитно-модульної системи навчання. Одні базуються на накопичувальному принципі, тобто, за кожну виконану роботу в рамках навчального модулю виставляються певні відмітки. В залежності від цього визначається сумарна відмітка за модуль. Але при такій системі дуже важко врахувати якість виконання кожного із завдань. Інші системи базуються на тому, що кожне з завдань оцінюється за обраною шкалою (наприклад, 5-бальною, 12-бальною, інш.). В цьому випадку по кожному з виконаних завдань отримана відмітка відображає конкретну якість його виконання, а сумарна відмітка за модуль визначається як середня всіх відміток за всі виконані завдання. Для урахування більшої важкості окремих завдань часто застосовують вагові коефіцієнти для кожної з робіт. На нашу думку, остання система є більш об'єктивною.

З існуючих шкал оцінок найбільш валідною можна вважати 10-ти та 12-бальну шкали. Це пов'язано з тим, що при меншій кількості балів в шкалі отримані відмітки є недостатньо точними. При більшій кількості балів – навпаки, експерту, яким виступає викладач, досить важко, а іноді практично неможливо оцінити різні відповіді, якість яких відрізняється на 1 бал. Крім того, 12-бальна шкала дуже гарно підпадає під 6-рівневу таксономію оцінювання Блума та Герлаха-Саллівана. Застосування названих шкал дозволяє розробити відповідні шаблони побудови тестових завдань для визначення рівня сформованої компетентності за результатами вивчення відповідної частини дисципліни.

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Свинороев Ю.А., Коструб В.А.

*Краснодонский факультет инженерии и менеджмента,
Восточноукраинский национальный университет*

Дистанционная форма предоставления образовательных услуг, в устоявшемся смысле ее понимания, предполагает обязательное наличие следующих составляющих, без которых ее применение будет не эффективным, а именно наличие: технических средств, или системы, трансляции требуемой информации; наличие информационно методической базы представленной в соответствующих форматах; наличие четко сформулированных нормативов регламентирующих этот вид образовательных услуг; и наконец, подготовленность субъектов самого процесса – преподавателя, дающего информацию таким способом и студента, принимающего в такой форме представляемую информацию.

Исходя из этого, проанализируем наличие упомянутых компонентов на примере работы Краснодонского факультета инженерии и менеджмента.

В контексте наличия технических средств, или системы, трансляции требуемой информации, факультет на данный момент располагает достаточной технической базой: 94 единицы компьютерной техники подключенных к «Internet», размещенных в семи компьютерных классах, технологически совмещенных в единую локальную сеть и обслуживаемых специалистами

имеющими соответствующие знания и навыки работы. Помимо этого, для поддержки транслирования информации имеются три мультимедийных проектора, интерактивная доска, семь ксерокопировальных аппаратов профессионального уровня - всего этого достаточно для технического обеспечения проведения дистанционного образования.

В контексте наличия информационно методической базы представленной в соответствующих форматах факультет обладает требуемыми материалами. Проведенный на факультете анализ этого вопроса, как в разрезе специальностей, так и в разрезе циклов подготовки (гуманитарный, фундаментальный, специальный) показал достаточную обеспеченность по этой компоненте процесса дистанционного образования.

В контексте наличия нормативов регламентирующих этот вид образовательных услуг существуют определенные трудности. Они касаются прежде всего организационных моментов: как и по каким нормативам планировать такого вида учебную нагрузку, как её учитывать, как согласовать расписание в разных структурных подразделениях для одновременного проведения, например, лекционных занятий в режиме «on line», и как в этом же режиме проводить консультации. Эти специфические особенности дистанционного образования требуют четкой регламентации всех перечисленных процедур.

В контексте готовности преподавателей вести такие занятия, а студентов их воспринимать, так же существуют вопросы. Например, многие преподаватели считают дистанционной формой простую, формальную передачу учебно-методического комплекта документов на СД – дисках, соответствующим структурным подразделениям, с последующим консультированием в процессе семестра. С другой стороны, студенты, обучающиеся на договорной (контрактной) основе, и плательщики, как правило это их родители, очень часто задают вопрос: «Мы платили деньги за живое общение с профессором или доцентом, а вы нам предлагаете общение «по телевизору»! Все это требует дополнительного разъяснения, как преподавателям, так и студентам.

За прошедший с момента открытия факультета период мы накопили соответствующий опыт: факультет был первым учреждением в городе Краснодоне, который вообще подключился к сетети «Internet» в 1997г., т.к. создателями первого провайдера в городе были наши студенты, в 1998г. Мы провели первую «Internet» - конференцию со студентами Бирмингемского университета (штат Алабама, США), как университета находящегося в городе – побратиме Краснодона. В период с 2001 по 2005гг. мы осуществляли процесс дистанционного обучения по курсу «Теплотехника». Лектор являлся преподавателем иностранного вуза, вел занятия дистанционно используя современные телекоммуникационные средства связи. Методические материалы в полном объеме, в электронном виде, передавались каждому студенту, ассистент (штатный преподаватель) вел практические занятия, проводил тестовый контроль, вопросы возникающие у студентов отправлялись по электронной почте лектору, он соответственно их обрабатывал и таким образом осуществлялся процесс обучения. Однако он не исключал визуального контакта, когда лектор приезжал в Украину, а это оговаривалось, то он в обязательном порядке встречался со студентами. В 2008-09 учебном году обновлен сайт факультета, по новому построена работа в плане предоставления методической и учебной информации студентам.

Говоря о дистанционном образовании, нужно понимать, что нельзя подменить чем-либо живого общения студента с профессором или доцентом, и в этом вопросе дистанционное образование не должно менять такого состояния,

но его применение может стать дополнительным источником привлечения передового опыта в организацию учебного процесса на факультете. Дистанционное образование не может заменить живого общения преподавателя со студентом, оно может служить лишь дополнительным инструментом для интегрирования передового опыта в свой учебно-воспитательный процесс в целях повышения его качества.

**ВПРОВАДЖЕННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ
АВТОМАТИЗОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ «ЦЕНТР КЕРУВАННЯ
НАВЧАННЯМ»**

Сердюк С.А.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Основним напрямком діяльності навчальних закладів у цей час є забезпечення всебічного розвитку учнівської молоді як цілісної особистості, розвиток її здібностей і творчості, здатності самостійно діяти й приймати рішення в динамічних, нестандартних ситуаціях.

У цей час актуальним для людства є створення відкритого суспільства, так званого «суспільства без границь». Найважливішою умовою його формування зізнається необхідність удосконалювання системи освіти на принципах відкритості й волі. Відкрита й вільна освіта припускає створення єдиного освітнього простору, надання рівних можливостей усім учасникам освітнього процесу, одержання доступу до інформаційних й освітніх ресурсів, дає можливість кожному студенту максимально розвинути свої особистісні якості. Особливо це актуально для регіонів, вилучених від провідних освітніх центрів.

Найбільше повно відповідає ідеям відкритої освіти *концепція особисто-орієнтованої освіти*. Але зміна парадигми освіти робить необхідним створення нової моделі освіти на основі вдосконалення педагогічних технологій у педагогічних системах. У світовій й українській освіті в цей час проявляється тенденція до створення освітніх систем на основі *інформаційних технологій*.

Для реалізації ідей відкритої освіти потрібні нові підходи, освітні інноваційні технології. Особливе місце в цій системі приділяється навчальним експертним системам, «віртуальним» формам навчання, самостійній й індивідуальній роботі учня.

Сполучення традиційного методу програмованого навчання з технологією експертної системи є одним з нових підходів до створення систем програмованого навчання на основі ЕОМ. Цей підхід по можливості реалізований за допомогою оболонки навчальної системи «Центр керування навчанням», яка використовується в процесі навчання в коледжі СНУ.

Ціль цієї навчальної системи - створення навчальних матеріалів, які дозволяють виробити індивідуальну стратегію навчання.

У даній системі постійно контролюються глибина й обсяг досліджуваного матеріалу. Студент одержує порцію досліджуваного матеріалу, що супроводжується виконанням тестового завдання. Базуючись на відповідях, ЕОМ формує для конкретного студента індивідуальний шлях навчання, що відповідає його рівню розуміння.

Основна мета системи «Центр керування навчанням» орієнтація на розвиток активності, ініціативи, творчості учнів, підвищення інтересу студентів до навчальних занять, формування вмінь застосування отриманих знань у практичній діяльності.

Оцінюючи психолого-педагогічні можливості комп'ютеризації навчального процесу з використанням даної системи, можна виділити наступні основні напрямки:

- використання для одержання й закріплення знань;
- перевірка знань, умінь і навичок учнів;
- облік результатів навчання й оперативне подання відповідної інформації викладачам, батькам і самим учням.

Для ефективного впровадження методів активного навчання на базі використання оболонки навчальної системи «Центр керування навчанням», необхідна більша і серйозна робота по підготовці методичної і інформаційної бази по різних дисциплінах.

Це забезпечить реалізацію методів активного навчання для підвищення якості підготовки фахівців з урахуванням зрослих вимог в умовах ринку.

КОМПЛЕКС ВІРТУАЛЬНИХ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ

Стоянченко С.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Сучасний рівень вищої школи характеризується глобальною інформатизацією освітнього процесу. В основі цього явища лежить розробка і використання різних засобів комп'ютерної підтримки навчальної діяльності. Багато студентів, що проживають далеко від великих міст, де розташована більшість ведучих вузів вибирають заочну форму навчання. Для такого навчання характерно мінімальне спілкування з викладачами, що може привести до деякого зниження якості освіти.

Актуальність проблеми. Останнім часом у світі широке поширення одержала мережа Інтернет, що дозволила людям, не виходячи з будинку, спілкуватися між собою. За допомогою цієї мережі, що доступна зараз кожному, у кого є комп'ютер, можна також вирішити проблему дистанційного навчання. Такий вид навчання дозволяє студентові в режимі реального часу одержати інформацію для самостійного пророблення, виконати контрольні завдання, задати питання викладачеві та одержати на них відповіді. Викладачеві така форма навчання дає можливість швидкого й оперативного контролю засвоєння матеріалу кожним студентом і внесення при необхідності відповідних коректувань у процес навчання. У процесі роботи над реалізацією системи дистанційної освіти розроблений комплекс віртуальних лабораторних робіт.

Основна частина. Лабораторний практикум являє собою набір програм (java-аплети) і гіпертекстів у форматі HTML. Теоретичні відомості, умови задач, контрольні питання, виконано у виді гіпертексту зі зручною навігацією по них. Ілюстрації виконані набагато якісніше, ніж у друкованих методичних вказівках.

В основі комплексу віртуальних лабораторних робіт лежить теоретична модель на базі програмних емуляторів. Модель реалізує основні принципи створення, систему цілей і задач, умови ефективної організації комплексу функціонування, технології його динамічного відновлення і репродуктивні функції в контексті теорій розвиваючого навчання й інформатизації освіти.

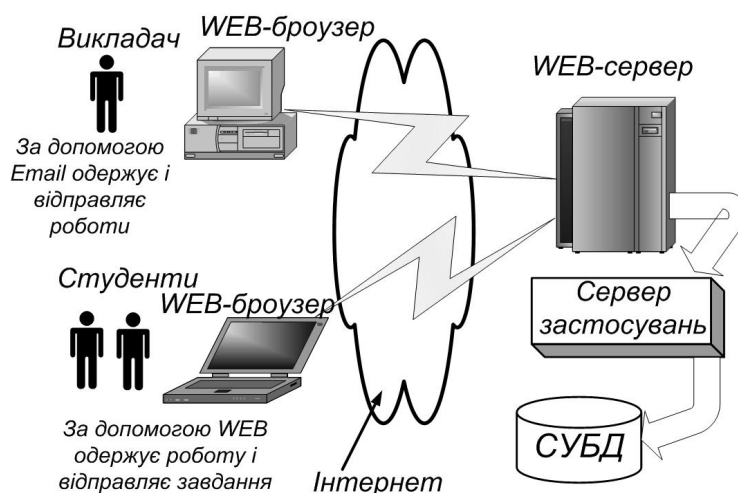

Рис.1. Схема взаємодії викладача і студента при виконанні віртуальної лабораторної роботи.

Віртуальний лабораторний комплекс є єдиним програмно-інформаційним середовищем, що складається з комп'ютерних програм, які реалізують сценарії навчальної діяльності, і спеціальним образом підготовлених знань, а саме структурованої інформації і систем вправ для її осмислювання, освоєння і закріплення.

Віртуальний лабораторний комплекс, по суті, є учбово-методичним комплексом нового покоління. Тому, професійна діяльність викладачів в умовах розширеного і збагаченого інформаційно-освітнього простору перетерплює істотні зміни. У нових умовах функціонування діяльність викладачів чітко розділяється на діяльність розроблювачів програмних оболонок, що функціонують у середовищі віртуального лабораторного комплексу і діяльність педагогів користувачів, що вміють ефективно взаємодіяти з учнями в цьому середовищі.

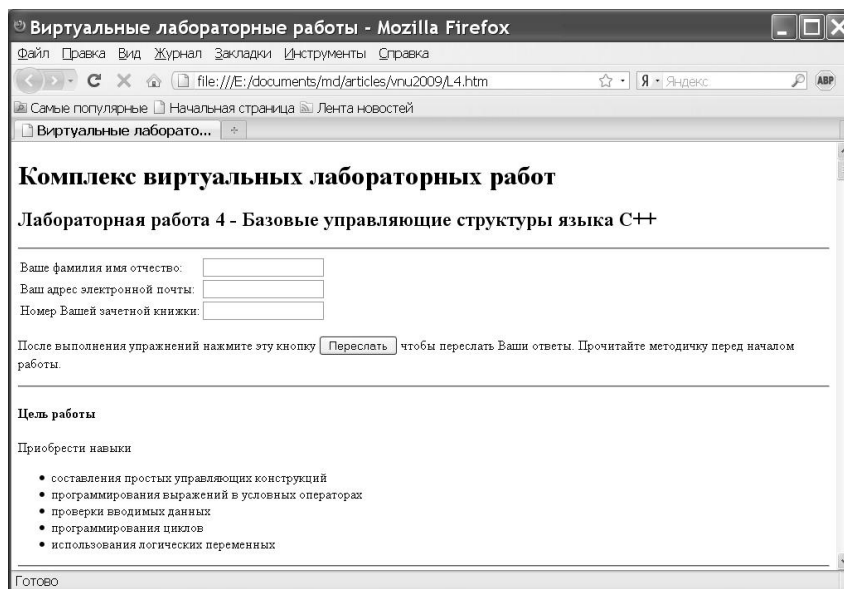

Рис. 2. Пример экранной формы выполнения виртуальной лабораторной работы

Висновки. Розроблений комплекс віртуальних лабораторних робіт забезпечує наступні переваги:

- побудову і модернізацію моделей застосування інформаційних і комп'ютерних технологій у навчальному процесі вузу;
- трансформацію традиційних педагогічних технологій у комп'ютерні освітні технології.

РОЗРОБКА ПІДСИСТЕМИ ДРУКУ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПЛАНІВ ВИКЛАДАЧІВ В WEB ДОДАТКУ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМПОНЕНТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ UNO ПАКЕТУ OPENOFFICE 2.0

Стоянченко С. С., Швецова Д. С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Актуальність проблеми. Сучасне програмування динамічно розвивається у напрямі широкого використання web-технологій для вирішення офісних завдань. З цієї причини все більш поширюється розробка саме web-орієнтованих додатків. Друк документів професійної якості – серйозна проблема, яку доводиться вирішувати розробникам web-додатків.

Постановка завдання. Сьогодні істотно зростають вимоги до організації єдиної інтегрованої автоматизованої інформаційної системи по вертикалі кафедра–факультет–ВНЗ–Міністерство освіти і науки України. Кафедра є основоположною ланкою цієї системи. Діяльність викладацького складу кафедри будується відповідно до індивідуальних планів, розробка яких вимагає багато часу і зусиль. Заповнення плану супроводжується багаточисельними підрахунками і дотриманням балансу всіляких показників, а також вимагає дотримання нормативних співвідношень між різними розділами індивідуального плану роботи викладача.

Для друку індивідуальних планів часто використовуються засоби MS Office. Існують багато розробок для зв'язку систем розробки web-додатків, наприклад PHP, з програмами MS Office. Альтернативою пакету MS Office є пакет OpenOffice с відкритим первісним кодом. OpenOffice має достатньо гнучку, відкриту архітектуру, може працювати з широким спектром текстових документів, і він безкоштовний [2]. У даній роботі розглядаються особливості автоматизації програмування цього пакету стосовно розробки web-додатків.

Основна частина. Робота OpenOffice базується на компонентній моделі - Універсальні Мережеві Об'єкти (Universal Network Objects, UNO). UNO - це модель компонента, що пропонує взаємодію між різними мовами програмування, моделями об'єктів, архітектурою комп'ютерів і між процесами. Через компонентну технологію MS COM UNO доступно для багатьох мов, в OpenOffice.org є прив'язка до PHP. UNO надає єдиний інтерфейс для роботи зі своїми компонентами через Service Manager. Сервіс Менеджер є фабрикою класів і повертає інтерфейс IClassFactory. З точки зору концепції моделі UNO іншого шляху для створення об'єктів автоматизації OpenOffice.org окрім як через Сервіс Менеджер не існує [1].

Для UNO компонент складається з двох окремих частин (рис.1): специфікації (визначення на універсальній мові, що компонент повинен робити) і реалізації (код, який виконує те, що описується в специфікації компонента). Специфікації скомпільовані і об'єднані в один реєстр types.rdb. Файли Class виготовлені з цього файлу для перекладу в специфікації файлу визначення класу. Всі класи передаються як jar файли з конкретним маніфестом. Types.rdb і jar файл мають

бути стиснутими в .uno.pkg файл.

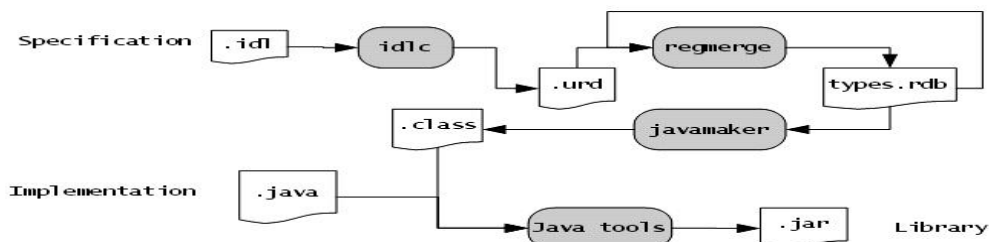

Рис. 1 Ланцюжок побудови UNO компонента

Компоненти мають два зовнішні інтерфейси (рис. 2). Home-інтерфейс, є точкою входу в компонент або фабрикою компонента. Клієнт звертається до інтерфейсу і створює через нього екземпляри (об'єкти), обслуговуюче даний компонент. В кінці своєї роботи він їх знищує. Remote-інтерфейс дозволяє взаємодіяти з об'єктами.

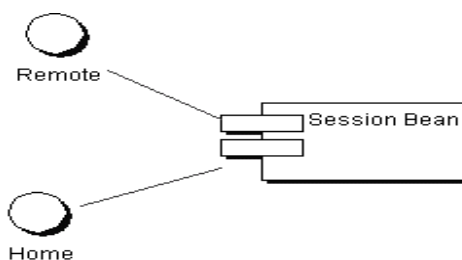

Рис. 2 Зовнішній опис компонентів

Результуючий об'єкт автоматизації містить в собі об'єкт UNO і транслює виклики IDispatch.Invoke у необхідні функції інтерфейсів UNO. Об'єкти, що повертаються після таких викликів, теж автоматично конвертуються в правильні COM-об'єкти.

Клієнтська програма ініціалізує UNO і отримує компонентний контекст від процесу OpenOffice.org. Процес створює локальний менеджер сервісів, встановлює каналне підключення з процесом, що виконується OpenOffice.org. Метод com.sun.star.comp.helper.Bootstrap.bootstrap() ініціалізує UNO і повертає видалений компонентний контекст процесу, що виконується OpenOffice.org [1].

Описана технологія використовується в підсистемі друку документів в web-додатку, який написаний на PHP, забезпечуючи доступ до компонентів UNO пакету OpenOffice 2.0

Висновки. У роботі запропонована технологія створення друкарських документів, зокрема індивідуальних планів, з використанням пакету з відкритим кодом OpenOffice 2.0 у web-додатках.

ЛІТЕРАТУРА

1. OpenOffice.org Developer Guide – Ch.2 First Steps. перевод kitovras – 2007г.
2. Губкина Г., Машков В., Смирнов Д., Смирнова И.Е., Хахаев И. OpenOffice.org: теория и практика. - М.: ALT Linux; Бинум. Лаборатория знаний, 2008.-318с.

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА» У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

Хархан Г. Д.

*Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Соціальна робота в Україні знаходиться в процесі професійного становлення та наукового пошуку, її важливою складовою є якісна підготовка спеціалістів соціальної сфери. Самостійна робота студентів основою його творчості, науково-дослідного пошуку, що потребує високого рівня мотивації, методичного забезпечення та консультативної роботи.

Метою нашої статті є розгляд організації самостійної роботи студентів спеціальності «Соціальна робота» на прикладі теми «Профілактика вживання психоактивних речовин у молодіжному середовищі» з дисципліни «Соціальна робота з молоддю» та визначити умови її ефективності.

Аналіз наукової літератури та періодичних видань дозволяє зазначити, що проблеми вищої школи, організації навчання, зокрема самостійної роботи студентів, досліджували російські та українські науковці: Артемчук Г. І., Буряк В., Нагаєв В. М., Поляков М. В., Січкаренко Г. Г., Чепіга М.

Буряк В. виділив провідні ознаки самостійної роботи: наявність завдання; відсутність безпосередньої участі викладача у виконанні завдання; наявність спеціально відведеного часу; опосередковане управління викладачем пізнавальною діяльністю учнів [2, с. 15].

Ми пропонуємо покласти в основу самостійної роботи з даної дисципліни – розробку, написання та проведення заходу з профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі. Розглянемо основні етапи самостійної роботи:

1. Підготовчий. Він передбачає розробку та написання сценарію. Викладач пропонує тему та структуру профілактичного заходу. Тема обирається з переліку, запропонованих викладачем або формулюється самостійно студентом. Зазначимо, що профілактичний захід повинен мати таку структуру: 1. Тема. 2. Мета та завдання. 3. Учасники (вік, кількість, стать). 4. Час реалізації заходу. 5. Хід роботи: 5.1. Актуальність проблеми; 5.2. Основна частина (вправи, міні-лекція, дискусія, ігри, вікторина та ін.); 5.3. Підведення підсумків. 6. Аналіз ефективності програми. Для написання заходу з профілактики негативних явищ можна використовувати монографії, підручники, організаційно-методичні матеріали, наукові статті з даної проблематики, Інтернет-ресурси тощо.

2. Основний. Він передбачає проведення та самоаналіз профілактичного заходу. Кожен студент, виходячи з особливостей власного сценарію, повинен продумати організаційно-технічні умови проведення заходу (місце, дата і час, використання технічних засобів, наочного матеріалу тощо) та особливості цільової аудиторії (це може бути студентська група, учні школи, вихованці притулку для дітей тощо). Після реалізації заходу обов'язково потрібно його проаналізувати, звернувши увагу на ступінь досягнення мети заходу, рівень мотивації аудиторії, встановлення емоційного контакту, наявність зворотного зв'язку, доступність та новизну поданої інформації, а також виділити слабкі сторони та запропонувати шляхи вдосконалення даного заходу.

3. Заключний. Офіційний захист сценарію та демонстрація одного з його елементів в академічній групі. Після написання та проведення профілактичного заходу, самоаналізу його сильних та слабких сторін необхідно представити свій сценарій на огляд академічній групі та викладачу. Обговорення та обмін досвідом допоможе зменшити вірогідність повторення помилки в професійній

діяльності. Ми пропонуємо наступні критерії оцінювання: 1. Обґрунтування актуальності проблеми: від 1 до 6 балів. 2. Врахування вікових особливостей дітей та молоді: від 1 до 12 балів. 3. Використання наочності: від 1 до 12 балів. 4. Активна роль учасників: від 1 до 12 балів. 5. Пасивна роль учасників: від 1 до 6 балів. 6. Уміння аналізувати сильні та слабкі сторони заходу: від 1 до 12 балів. Максимальна кількість балів: 60. Формою контролю самостійної роботи є письмово оформлена робота, де відображено актуальність, аналіз літератури та періодичних видань, структура сценарію, особливості апробації на цільовій аудиторії, самоаналіз даного профілактичного заходу. Захист даної роботи відбувається на останньому семінарському занятті з даної дисципліни.

Спираючись на досвід організації самостійної роботи студентів спеціальності «Соціальна робота», ми вважаємо, що умовами її ефективності будуть: високий рівень мотивації на самостійну роботу; використання розробки та апробації сценарію з профілактики негативних явищ, починаючи з 2 курсу; узгодження часу та днів для консультацій; достатня теоретична підготовка студентів з проблем особливостей проведення профілактичних заходів на молодіжній аудиторії; можливість використання технічних засобів; критерії оцінювання та форма контролю самостійної роботи повинна оголошуватися на першому занятті з даної дисципліни.

Отже, розробка та апробація профілактичного заходу в молодіжному середовищі є однією з форм самостійної роботи студентів спеціальності «Соціальна робота», що дозволяє формувати аналітичні, організаторські, комунікативні, творчі якості майбутніх соціальних працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемчук Г. І., Попович В. В., Січкаренко Г. Г. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку. – К., 2004. – 256 с.
2. Буряк В. Самостійна робота як системо утворюючий елемент навчальної діяльності студентів // Вища школа. – 2008. – №5. – С. 10-24.
3. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – К., 2007. – 232 с.
4. Чепіга М. Керування тематичною самостійною роботою студентів // Вища школа. – 2008. – №5. – С. 25-32.

ОЦІНКА ДОСТОВІРНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Черепаша Г.С.

*Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді. При вступі до магістратур специфічних категорій підготовки абітурієнти проходять вступні випробування з двох дисциплін – тестування з української мови та фахову співбесіду щодо професійної придатності до обраної спеціальності. Залишимо поза обговоренням питання оцінки достовірності використання тестування з української мови як рівнозначного засобу визначення професійної придатності абітурієнтів поряд з фаховою співбесідою / тестуванням (враховуючи що у випадку відсутності професійних знань української граматики і відмінного знання своєї майбутньої спеціальності фахівці-практики за конкурсом не проходять, і їх місця займають філологи). Однак відкритим остається

і питання оцінки достовірності використання фахового тестування як засобу визначення професійних можливостей абітурієнтів при вступі до магістратур специфічних категорій підготовки. Власне – питань кілька:

- 1) чи можна у вступному тестуванні/співбесіді використовувати запитання щодо наявності початкових знань зі спеціальності, яка і має навчити абітурієнта цих знань?
- 2) чи можна на вступних випробуваннях до магістратур специфічних категорій орієнтуватись на психологічні якості, які визначають схильність особи до успішної роботи в обраній спеціальності?
- 3) як визначити достовірність вступного фахового тестування в магістратурах у порівнянні з результатами навчання на цих магістратурах і результатами професійної діяльності після закінчення цих магістратур?

Формулювання мети дослідження. Метою представленого дослідження є аналіз достовірності вступного фахового тестування за спеціальністю 8.000003 – „Управління проектами”.

Викладення основного матеріалу дослідження. Вступна фахова співбесіда щодо оцінювання ступеню придатності абітурієнта до навчання у магістратурі за спеціальністю 8.000003 – „Управління проектами” у Східноукраїнському національному університеті ім. В.Даля проводиться у формі тестування. Перша частина тестування базується на професійному тесті, рекомендованому президентом Української асоціації управління проектами Бушуєвим С.Д. для аналізу відповідності вимогам проектної діяльності пріоритетів здобувача (у даному випадку – абітурієнта) щодо окремих аспектів реалізації проекту. Друга частина тестування базується на професійному тесті, рекомендованому Австралійською асоціацією управління проектами для аналізу відповідності стилю діяльності здобувача (у даному випадку – абітурієнта) вимогам професійної роботи в проектах.

Щодо визначення достовірності вступного фахового тестування у порівнянні з результатами навчання у магістратурі „Управління проектами” і результатами професійної діяльності після закінчення цих магістратур, основною проблемою для статистичного аналізу накопичених результатів є недостатня кількість студентів в групах (25 студентів в групі за ліцензованим обсягом є замалим числом для мінімальної статистичної виборки, а зведення до однієї виборки студентів денної та заочної форм навчання чи студентів різних років навчання з урахуванням відмінностей навчальних планів, по яким вони навчались, порушуватиме однорідність виборки). Хоча враховуючи вказані складнощі інтерпретації отриманих даних, усереднені значення такого порівняння все ж можуть бути отримані.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Більш детальний аналіз достовірності вступного фахового тестування в магістратурі „Управління проектами” у порівнянні з результатами навчання у цій магістратурі і результатами професійної діяльності після її закінчення має стати основою для вдосконалення не тільки змісту вступного фахового тестування, але і підходу до його проведення.

АВТОМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Юдін Ю.В.

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. На сьогоднішній день ефективне функціонування системи забезпечення якості і управління якістю підготовки студентів у вищій школі неможливе без комплексного і систематичного оцінювання знань, навиків і умінь тих, що навчаються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виділення невирішених її частин. Відповідно до європейських стандартів, гарантом якості освіти виступає освітня установа, тобто вищий навчальний заклад. Таким чином, кожен вищий навчальний заклад повинен мати свою якусь систему, яка наочно демонструватиме докази високого рівня підготовки студентів по дисциплінах.

Метою роботи є розробка програмного засобу для автоматизації системи моніторингу якості підготовки студентів.

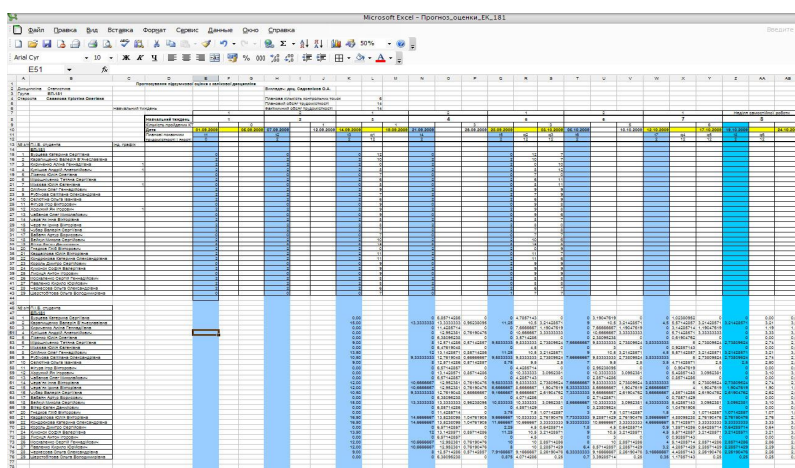
Викладення основного матеріалу дослідження. Для автоматизації системи моніторингу якості підготовки студентів, пропонується ведення бази даних успішності і відвідуваності студентами лекцій і практичних занять, створеною по засобом програмного рішення Microsoft™ Excel.

The screenshot shows a Microsoft Excel spreadsheet titled "Електронний журнал старости групи". The spreadsheet has columns for dates from 18.09.2009 to 18.10.2009 and rows for various student names. The data is organized into a grid with alternating blue and white cells, representing attendance or performance records for each student on each date.

Мал. 1. Вікно MS Excel «Електронний журнал старости групи».

На основі отриманих в деканатах даних формується базовий масив даних про академічні групи. Староста групи веде електронний журнал відвідин і поточних оцінок, отриманих кожним студентом при проходженні контрольних крапок. Кожного тижня цей журнал пересилається на кафедру за допомогою електронної пошти для занесення в базу даних. Отримані дані дозволяють операторові провести розрахунок успішності студентів, а так само провести прогноз оптимістичного і песимістичного закінчення курсу дисципліни студентом.

За умови повного виконання трудомісткості, яка залишилася отримуємо оптимістичний прогноз, песимістичний, - за умови відсутності трудомісткості, що залишилася. (Мал.3)

Мал. 2. Вікно MS Excel «Інтерфейс оператора»

№ з/п	П.І.Б. студента	Номер навчального тижня		
		3		
		Оптимістичний прогноз за умови повного виконання, що залишилася найвищої якості	Найбільш вірогідний прогноз за умови збереження рівня виконання та якості	Песимістичний прогноз за умови невиконання трудовіткості, що залишилася та відсутності якості
1	Іванов	12	12	1
2	Петров	11	4	0
3	Сидоров	11	8	1
4				
5	Дурдинець	6	0	0
6	Федоров	9	4	0
7	Васьков	8	3	0

Мал.3 – Прогнозування підсумкової оцінки з дисципліни.

Висновки. Дана система автоматизації дозволяє працювати з великою кількістю студентів, бачити і прогнозувати рівень успішності, створювати щотижневий рейтинг успішності, як по окремій академічній групі, так і по цілому потоку учнів.

ОКРЕМІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

ЛАБОРАТОРНЫЙ ПРАКТИКУМ КАК СОСТАВНАЯ ЧАСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Абраменко В.Л.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В условиях трансформации социально-экономических процессов в Украине перед высшей школой возникли новые задачи, существенно меняющие принципы деятельности по подготовке высококвалифицированных специалистов, адаптированных к требованиям современного научно-технического и социального прогресса. Внедрение в учебный процесс инновационных образовательных технологий предполагает значительное возрастание роли индивидуальных форм и методов обучения, стимулирование повседневной творческой и систематической работы студентов, изменения взаимоотношений преподавателей и студентов. Побудительным мотивом к изучению предмета должно быть не стремление любой ценой получить максимальный балл, а живой интерес к изучаемой дисциплине, понимание её роли в будущей профессиональной деятельности.

Химическое образование необходимо для плодотворной творческой деятельности специалиста любой отрасли промышленности и должно быть направлено на формирование взглядов и навыков в мировоззренческом и прикладном аспектах. Современный специалист непрерывно сталкивается со сложными физико-химическими процессами, со свойствами конструкционных, инструментальных и других технических материалов, что требует от него умения самостоятельно анализировать любые проблемы, устанавливать системные связи, находить оптимальные решения возникающих задач.

Эффективность освоения курса химии в значительной мере зависит от содержания и постановки лабораторного практикума. Практикум даёт возможность познакомиться с тем, как на свойствах и поведении реальных веществ проявляются теоретические основы химии. Вдумчивая и осознанная работа в лаборатории помогает студенту накопить опыт самостоятельной деятельности, который в дальнейшем позволит ему решать новые задачи, выдвигаемые жизнью.

Ранее нами разработан и внедрён в учебный процесс лабораторный практикум по общей и неорганической химии, написанный в соответствии и с учётом основных разделов программы курса химии для технических специальностей вузов, включая строение вещества, основы термодинамики и кинетики, теорию растворов, окислительно-восстановительные и электрохимические процессы, свойства важнейших элементов и их соединений, свойства полимерных материалов [1]. Лабораторный практикум призван дать студенту правильное понимание взаимосвязи теории и практики эксперимента, закрепить теоретические знания и привить навыки в научной работе. Поэтому при изучении ряда тем нами предусмотрены несложные экспериментальные работы с элементами НИРС. В настоящее время «Лабораторный практикум по общей и неорганической хи-

ми» существенно перерабатывается и дополняется.

Как показывает опыт, по ряду причин практикум не может выполняться в последовательности курса, соответствующей изложению материала на лекции. В то же время работа в лаборатории имеет смысл только тогда, когда она выполняется сознательно с пониманием теоретического смысла экспериментов.

Поэтому мы сочли необходимым ввести перед описанием конкретных работ краткие теоретические вводные пояснения, что позволяет понять смысл и назначение работы. С другой стороны, работа в лаборатории повышает интерес и углубляет понимание лекционного материала.

В каждой работе указанного выше практикума по каждой теме имеются лишь краткие теоретические вступления – рекомендации к изучению теоретического материала, приведены типовые задачи, их решения и задачи для самостоятельного решения. Естественно, что при подготовке к занятиям студент обязан изучить соответствующие разделы учебников и учебных пособий. В целях активизации самостоятельной работы студентов нами разработаны и приведены индивидуальные задачи приблизительно одинаковой сложности по каждой изучаемой теме. При необходимости эти задания могут быть использованы при проведении аудиторных контрольных мероприятий для студентов всех форм обучения, включая заочное. По двум наиболее сложным и важным разделам курса химии – «Строение вещества» и «Электрохимические процессы» разработаны вопросы для проведения коллоквиумов.

Для оказания оперативной помощи студентам при изучении текущих тем и подготовки к выполнению лабораторных работ на кафедре предусмотрены еженедельные консультации.

СТРУКТУРІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З ДИСЦИПЛІНИ «СТАТИСТИКА» ДЛЯ СКЛАДАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Акулова Т.Г.

*Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Розвиток інформаційних технологій призводить до широкого використання тестування, як найбільш раціональної технології оцінювання рівня знання студентів - майбутніх фахівців в певній сфері діяльності.

Так як у багатьох випадках навчальний матеріал не структуризовано по навчальним елементам (терміни, явища, процеси, відносини, , алгоритми), то у складачів тестів виникають певні труднощі при їх створенні. Тому перед складанням тестових завдань для оцінювання сформованого рівня компетентності студентів за результатами вивчення дисципліни, необхідна структуризація навчального матеріалу з цієї дисципліни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методикою складання тестових завдань для перевірки рівня знань студентів займається багато науковців, серед яких: Майоров А.Н., Аванесов В.С., Данько Т.П., та інш. Але автори не використовували структуризацію навчального матеріалу як попередній етап складання тестових завдань, яка потрібна для бачення логічних зв'язків між навчальними елементами.

Викладення основного матеріалу Структуризація навчального матеріалу являє собою основну технологію підготовки цього матеріалу для складання тестових завдань. Ця технологія складається з семи етапів:

- визначення знань, які має сформулювати і на які спирається конкретна дисципліна;

- визначення змісту дисципліни на рівні поняттєвих індикаторів;
- визначення змісту дисципліни на рівні емпіричних індикаторів;
- виявлення навчальних елементів та визначення їх груп;
- визначення формально-логічних зв'язків між навчальними елементами та групами;
- побудова структурно-логічної послідовності навчальних елементів та груп;
- формування змісту дисципліни в навчальних елементах.

Розглянемо структуру навчального матеріалу для складання тестових завдань на прикладі декількох тем дисципліни «Статистика» (додаток А):

При цьому на етапі виявлення навчальних елементів та визначення їх групи, можливе лише формування груп: терміни та визначення, відносини, алгоритми та методики, оскільки у статистиці немає процесів які існують.

Застосування цієї технології дало змогу швидко та якісно скласти завдання для поточного тестового контролю оцінювання рівня знань студентів за кожною темою дисципліни «Статистика», який проводиться на практичних заняттях у вигляді вхідного (на початку заняття) та вихідного (на прикінці заняття) контролю та підсумкового – модульного контролю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий/ Учебное пособие. – М.: Ассоциация инженеров-педагогов, 1998. – 190 с.
2. www.ver.ru/bbt/method.html
3. Майоров А. Н. Теория и практика создания тестов для системы образования (Как выбирать, создавать и использовать тесты для целей образования) М.: Интеллект-центр, 2002.- 296с.

КАРТОГРАФІЧНЕ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЗМІСТУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРИКЛАДНА СТАТИСТИКА»

Антонян О.А.

*Східноукраїнській національній
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Розуміння сутті процесу надає можливість внесення необхідних корегуючих дій задля підвищення якості продукту процесу. Поняття «процес навчання» відноситься до початкових в педагогічній науці, його визначення складне і суперечливе.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У творах древніх і середньовічних мислителів під поняттями «навчання», «процес навчання» розуміється головним чином викладання. Дещо пізніше, в понятті навчання знайшли віддзеркалення і керуюча діяльність вчителя щодо формування в учнів способів пізнавальної діяльності, і спільна діяльність вчителя й учнів. Багато років в педагогіці воно визначається як двосторонній процес - процес викладання і навчання. Сьогодні, ці поняття, розглядаються як поєднання провідних функцій процесу навчання і структури процесу навчання [1 - 3].

Продуктом навчального процесу є надання високоякісних освітніх послуг. Що, в свою чергу, спрямованні на підвищення конкурентоздатності випускника вищих навчальних закладів на ринку праці. Це стосується випускників усіх спеціальностей, зокрема випускників спеціальності «Прикладна статистика».

Формування основних цілей. Метою дослідження є розробка картографічного представлення змісту спеціальності «Прикладна статистика».

Викладення основного матеріалу. Задля підвищення ступеню заохочення студентів в навчальний процес, необхідно застосовувати методи візуалізації інформації.

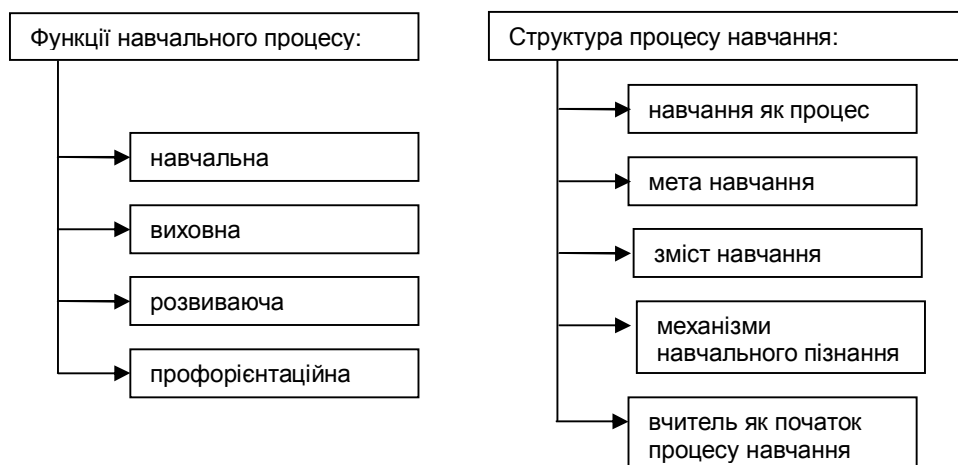

Рис. 1. Функції та структура процесу навчання.

Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що містить інформацію щодо найменування дисциплін, загального обсягу годин, в т.ч. й кількості лекційних, практичних та семінарських занять, наявності індивідуального завдання або курсової роботи, форми підсумкового контролю. Але цей план використовується суто викладачами та відповідальними за організацію навчального процесу. Аналогічної форми представлення змісту спеціальності, що б використовувалася студентами для розуміння суті навчального процесу за обраною спеціальністю та планування свого навчання, не має.

Одним з таких інструментів підвищення ступеню заохочення може стати створення картографічного представлення (структурно-логічної схеми) змісту спеціальності «Прикладна статистика», на створення якого й спрямовано це дослідження (рис.2).

Структурно-логічна схема змісту спеціальності «Прикладна статистика» містить розподіл дисциплін за двома програмами підготовки: бакалаврською та магістерською.

Вона повинна сприяти більш глибокому розумінню студентами організації процесу навчання. Графічне представлення навчального процесу дозволить простежити послідовність дисциплін, що входять у програму підготовки бакалаврів та магістрів, взаємозв'язок між ними та надасть інформацію щодо форми підсумкового контролю.

Згідно з графіком навчального процесу, дисципліни бакалаврської програми підготовки розподілені за семестрами, а магістерської – за квадратами. Кольором виділені дисципліни, підсумковим контролем знань для яких передбачено складання іспиту. Для бакалаврської програми підготовки – це 47 % дисциплін, для магістерської – 57 %.

Висновки. Подальші дослідження у цьому напрямку мають бути спрямовані на розробку єдиної програми навчальної дисципліни як інструменту організації навчального процесу за дисципліною для студентів, що її вивчають.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ведущие функции и структура процесса обучения. Режим доступа: <http://www.studzona.com/>.

2. Основні категорії та етапи навчального процесу студента. Режим доступу: <http://revolution.allbest.ru/pedagogics/00017418.html>.

3. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах <http://studprofkom.sumdu.edu.ua/index.php?option>.

**ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ МЕТОДИКИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ
ОСОБИСТІСНО-ЗОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У КОЛЕДЖІ СНУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

Батлук О. Г.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Численні зміни в житті товариства, усвідомлення існуючих проблем, пошук шляхів їх рішень потребують розробки нових підходів до інтенсифікації й удосконалення викладання іноземних мов для студентів вищих навчальних закладів I і II рівня акредитації.

Відповідно до Закону «Про освіту» і державної національної програми «Освіта» (Україна XXI століття) навчання іноземній мові відбувається на основі сполучення традиційних і нетрадиційних засобів, які сприяють активізації пізнавальної діяльності що підвищують мотивацію вивчення іноземної мови.

Процес вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах I і II рівня акредитації відрізняється яскраво вираженою комунікативною спрямованістю і передбачає також професійно-орієнтоване читання і навчання за профелем фахів.

В останній час широкого розповсюдження набуває орієнтація такого типу навчання, яка стимулює інтелектуальний і моральний розвиток особистості студента, активізує його потенціальні здібності, формує критичне мислення.

Особливою мірою реалізації особистісно-зорієнтованого підходу сприяє вживання проектної методики, яка є одним з видів навчання у співробітництві.

Актуальність проектної методики навчання саме в тому, що вона сприяє створенню умов для активної спільної навчальної діяльності студентів у різних навчальних випадках, у яких кожен відповідає не тільки за підсумки своєї роботи, а й за підсумки всього колективу.

В області вищої освіти накопичений визначений досвід використання проектної методики. За цією проблемою в Україні й у країнах СНД видано багато науково-теоретичних і науково-практичних досліджень.

Подласий І.П. «Педагогіка. Новий курс», Вербицький А.А. «Теорія і практика контекстного навчання у ВУЗі», «Активне навчання у вищій школі», Харламов І.Ф. «Педагогіка», Петровский А.В. «Основи педагогіки і психології вищої школи», Китайгородська Г.А. «Методика інтенсивного навчання іноземним мовам», Якушкевич Ф. «Технологія навчання в системі вищої освіти», «Настільна книга викладача іноземної мови», Зимняя И.А « Проблемность в обучении неродному языку», «Проектная методика обучения английскому языку», Бим И .Л. «Обучение иностранным языкам: поиск новых путей», Дьюи Дж. «Психология и педагогика мышления.», Ковалевская Е. В. «Проблемное обучение: подход, метод, тип, система.», Полат Е.С. «Метод проектов на уроках иностранного языка», «Новые педагогические и информационные технологии в системе образования »

Метод проектів виник ще на початку минулого століття, коли розуми педагогів, філософів були спрямовані на те, щоб знайти засоби, шляхи розвитку активного самостійного міркування дитини, щоб навчити не лише запам'ятати і відтворюва-

ти знання, які дає школа, а й вміти використовувати їх на практиці.

Джон Д'юї (1850 – 1952), американський педагог, психолог, філософ-ідеаліст, піддає критиці пануючу тоді у США шкільну систему за відрив від життя, абстрактний, схоластичний характер всього навчання, заснований на придбанні й оволодінні знаннями. Джон Д'юї запропонував реформу шкільної освіти, згідно з якою знання повинні були набуватися з практичної самодіяльності й особистого досвіду дитини.

Метод проектів привернув увагу й російських педагогів ще на початку ХХ століття. Ідеї проектного навчання виникли в Росії практично паралельно з розробками американських педагогів. Велику увагу методу проектів надавали С.Т. Шацький, В. Петрова, Н.К. Крупська, професор Б.В. Ігнат'єв, В.Н. Шульгін, М.В. Крупеніна. Радянські педагоги вважали, що критично перероблений метод проектів зможе забезпечити розвиток творчої ініціативи і самостійності студентів у навчанні, буде сприяти безпосередньому зв'язку між придбанням знань і вмінь та вживанням їх для рішення практичних завдань.

В основі сучасного розуміння проектної методики, як відзначає Е.С. Полат, полягає «використання широкого спектру проблемних, досліджувальних, пошукових методів, зорієнтованих чітко на реальний практичний результат, значимий для учня, з одного боку, а з другого - розробка проблеми цілком, з урахуванням різноманітних факторів і умов її рішення та реалізації результатів».

Питання теорії проектної методики навчання і етапи проектування освітлені недостатньо. Практично відсутні фундаментальні дослідження, їх використання у вищій школі, що могли б стимулювати розвиток інтелектуальної активності студентів.

У зв'язку з цим була обрана тема наукового дослідження «Використання проектної методики як засіб реалізації особистісно-зорієнтованого підходу у процесі навчання іноземним мовам у коледжі СНУ імені Володимира Даля».

Мета дослідження - на основі вивчення теоретичної бази зробити аналіз використання проектної методики в підготовці студентів ВНЗ I-II рівня акредитації для спілкування на іноземних мовах.

Об'єкт дослідження - учбово-виховний процес навчання іноземній мові на практичних заняттях у коледжі СНУ імені В.Даля.

Предмет дослідження - використання проектної методики на заняттях англійської мови для студентів 1-3 курсів коледжу СНУ ім. В. Даля економічних, туристичних фахів.

Гіпотеза – при виконанні умов розробки проектів, використання проектної методики сприяє особистісно-зорієнтованому підходу у процесі навчання іноземним мовам, й формуванню системи фахового досвіду.

Завдання дослідження:

- 1 вивчити і розкрити на теоретичній основі поняття «проектна методика»;
- 2 вивчити педагогічний досвід використання метода проектів;
- 3 визначити рівні учбово-пізнавальної діяльності студентів;
- 4 розробити методичні рекомендації з використання проектної методики навчання на заняттях англійської мови.

Практична значимість дослідження складається в тому, що в результаті були розроблені методичні рекомендації з використання проектної методики навчання на заняттях англійської мови.

У коледжі СНУ ім. В.Даля викладачі іноземних мов Гутаревич Л.М., Батлук О.Г., Сергєєва О.В., Пеплова Т.П. застосовують на заняттях проектну методику навчання.

Проектне навчання – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, котра має завершитися дійсним практичним результатом,

що оформлений будь-яким чином.

На відміну від інших методів, проектна методика навчання обов'язково передбачає дослідження проблеми, творчу, пошукову діяльність, яка відтворюється у певній конкретній формі.

На першому курсі студенти, опрацьовуючи теми «Життя студента», «Наш коледж», «Наша Батьківщина - Україна», готують проекти «My Future Family», «My College in the Future», «Our Country in the 21st Century».

На третьому курсі студенти спеціальності «Організація обслуговування в готелях та туристичних комплексах» розробляють туристичний маршрут по Швейцарії.

На четвертому курсі, під час вивчення теми «Hotel Facilities», студенти самостійно розробляють проект готелю (емблема, фасад будівлі, благоустрій кімнат, обслуговуючий персонал, розваги). Студенти надають презентацію свого проекту. Вони розробляють це завдання індивідуально або у малих групах. При вивчанні теми «Arranging a Conference» студенти рекламують певне місто як місце проведення конференції. «Promote your region (country, city) as a conference location according to the following plan».

У результаті застосування проектного навчання студенти вчаться розподілу та упорядкуванню праці, самоврядуванню, самодисципліні.

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ КУРСОВОГО ТА ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Белікова В.В.

*Східноукраїнській національній
університет імені Володимира Даля*

Задача курсового та дипломного проектування – перевірка рівня засвоєння теоретичних знань та практичних навичок з предмету або всього комплексу дисциплін, що вивчались, і спроможність їх застосування для вирішення конкретної виробничої задачі.

Ця задача вирішується студентом у позааудиторний час, розрахована на значний період і самостійну роботу студента. Роль викладача зведена до надання періодичних консультацій та контролю за виконанням графіку роботи над проектом, який складається при видачі завдання, затверджується завідуючим відділенням і знаходиться у кожного студента. Керівництво цією роботою ускладнюється тим, що кожен студент виконує складну індивідуальну роботу, а консультації надаються на групу студентів.

Успішне виконання такої роботи не можливе без надання студенту методичної допомоги у вигляді методичних вказівок, які розробляються керівником проекту, розглядаються на засіданні циклової комісії та затверджуються заступником директора з навчальної роботи і повинні бути доступними для отримання кожним студентом.

Пропонується методика контролю за самостійною роботою студентів над проектом, яка ставить метою вирішення таких задач:

- максимальна самостійність роботи студента;
- розвиток впевненості студента у його спроможності самостійно виконати завдання;
- сприяння прагнення до творчого виконання завдання ;
- виховання поваги до майбутньої спеціальності.

Максимальна самостійність роботи досягається шляхом розробки індивідуальних завдань, що практично виключає можливість переписування навіть частини розрахунків, а наявність методичних вказівок робить переписування порядку розрахунків з них більш зручним.

Але самостійно студент буде працювати лише у тому випадку, коли він повірить, що ця робота йому по силам. Враховуючи, що у групі навчаються студенти з різним рівнем знань та здібностей, то індивідуальні завдання, які розроблені викладачем, повинні урахувати ці обставини. Як свідчить досвід, особливі складності виникають при виконанні перших етапів, що вимагають ув'язування завдання з цілим комплексом спеціальних питань. Для їх виконання студент повинен провести консультації з викладачами спеціальних дисциплін, таких як “Сучасна електропобутова техніка”, “Електричні апарати та машини побутової техніки”, “Розрахунок машин малої потужності”, “Автоматика та мікропроцесорна техніка”, «Економіка, організація та планування виробництва», «Охорона праці» та ін. Цей період займає значний час і обов'язково ураховується графіком роботи над проектом. Вважаю цей період найбільш важливим. Тому консультації з студентами ведуться майже постійно, у будь-який зручний для студентів час. Прийняті студентами рішення аналізуються, захищаються на різних рівнях, що дозволяє не тільки знайти оптимальне рішення, але зацікавити студента суттю питання, розбудити у нього творчу думку, повагу до своєї особистості. Успішне рішення цієї задачі викладач вважає на 50% основою успіху у проектуванні. Отже проведення консультацій по виконанню розрахунків по проекту викладачем не проводяться до того часу, доки останній студент не опанує перший етап проектування.

Розвиток творчого технічного мислення для майбутнього молодшого спеціаліста техніка-електромеханіка – це основа якості підготовки спеціалістів, а розробка проекту – найбільш вдалий випадок для його проявлення. Тому пропонується вирішувати цю задачу такими засобами:

- категорично забороняє застосовувати у проектах застаріле обладнання, апарати та технології і вимагає прийняття рішень тільки
- після консультацій з спеціалістами та захист на основі нової літератури, довідкових та нормативних документів;
- кожен пункт проекту вважає виконаним тільки після детального обґрунтування його студентом;
- забезпечує доступ студентів до сучасної вітчизняної та закордонної довідкової літератури;
- вимагає від студентів вести обов'язковий економічний аналіз проекту.

Як свідчить досвід, широкий вибір можливих рішень викликає у студента бажання знайти оптимальний варіант, розбуджує інтерес та творчу думку, що і забезпечує успіх у роботі над проектом.

Індивідуальні завдання розробляються викладачем для конкретних виробничих умов починаючи з курсового проектування. Для цього перед початком проектування, після отримання заліку за попередній семестр бажаним студентам запропонується самостійно скласти вихідні дані для умов підприємств, де вони будуть проходити виробничі практики та планують працювати після закінчення коледжу. Виконання студентом реального проекту дає можливість вести його обговорення при проектуванні з робітниками, що працюють у даному напрямку. Це накладає на студента додаткову відповідальність, надає йому особливу значність, виховує робочу гордість. І чим більш успішні результати проектування, тим більша повага студента до своєї особистості і до діла, яке він обрав.

Результати по оптимізації контролю автора за самостійною роботою студен-

тів при курсовому та дипломному проектуванні аналізувались за 2007-2008, 2008-2009 навчальні роки. Реальні проекти розроблялись практично всіма студентами. Курсові роботи виконані 100% студентів. Якісний показник, виставлений комісією при їх захисті склав:

- у 2007 – 2008 навчальному році - 76,2%;
- у 2008 – 2009 навчальному році - 81,3%.

Дипломне проектування під керівництвом автора виконували у 2007-2008 навчальному році 12 студентів, а у 2008 – 2009 навчальному році 16 студентів. Якість захисту цих проектів склала 87,6 та 100%.

Висновок: Досвід по оптимізації контролю самостійної роботи студентів при курсовому та дипломному проектуванні має цілий ряд позитивних моментів, може бути корисним для інших викладачів – керівників курсового та дипломного проектування і заслуговує на вивчення та поширення.

ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ТЕСТУВАННЯ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ АКРЕДИТАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Бірюков О.В.

*Східноукраїнській національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Існуюча система акредитації спеціальностей в Україні передбачає необхідність проведення зрізу знань з трьох дисциплін. Але такий підхід неможливо вважати раціональним. В процесі акредитації потрібно мати уявлення про якість підготовки спеціаліста в цілому, а не з окремих дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виділення невирішених її частин. Для цього пропонується застосувати підхід, який базується на використанні методів визначення професійної компетентності незалежними професійними організаціями. В управлінні проектами це система сертифікації проектних менеджерів, яка передбачає чотири рівні професіоналізму [1]. Для осіб, які не мають досвіду роботи, передбачено найнижчий рівень D. Для підтвердження компетентності на цьому рівні необхідно продемонструвати рівень отриманих знань, сформованість навичок використання професійних програмних продуктів, а також особистісної позиції при розв'язанні проблемних ситуацій, які виникають в процесі управління проектом.

Метою даної роботи є висвітлення досвіду, та результатів проведення акредитації вищих навчальних закладів за участю незалежних професійних організацій, і з використанням новітніх інформаційних технологій оцінки рівня компетентності студентів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Нами розроблено універсальний комп'ютерний засіб, який дозволяє з урахуванням особистісних відмінностей визначити рівень компетентності з чотирьох областей професійних знань: технічні, поведінкові, контекстуальні та спеціальні компетенції. При цьому, в роботу засобу закладено алгоритм оцінювання, який дозволяє визначити особистісну позицію респондента по відношенню до різних ситуацій, для вирішення яких потрібні різні компетенції [2].

Даний підхід був застосований при акредитації спеціальності «Управління проектами» в Київському національному університеті будівництва та архітектури та Львівському регіональному інституті державного управління при національній академії державного управління при Президентові України. В паралелі з тестуванням за методом незалежної професійної організації було застосовано

традиційний метод зрізу знань за окремими дисциплінами. Порівняльний аналіз результатів тестувань показав, що відмітки за тестування як правило на 0,2-0,6 балів нижчі, ніж в середньому за результатами складання окремих дисциплін, за умови оцінки з використанням п'яти бальної шкали. Крім того, було виявлено, що окремі особи респондентів (приблизно 20-25%) отримали значно більш високі бали за рахунок сформованої особистісної позиції в питаннях управління проектами. Цей факт на сьогодні неможливо об'єктивно урахувати іншими засобами, ніж за допомогою запропонованого комплексного тестування рівня якості підготовки студентів.

Висновки. Таким чином, застосування підходу незалежних професійних організацій до комплексного оцінювання рівня якості підготовки студентів при проведенні акредитації вищих навчальних закладів значно підвищує об'єктивність проведення цієї процедури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бушуев С.Д. Компетентный взгляд на управление проектами NCB v3 / С. Бушуев, Н.Бушуева.- К.:ІРІДУМ., 2006. – 208 с.
2. Берестнева О.Г. Системные исследования и информационные технологии оценки компетентности студентов: автореф. дис. на соискание науч. степени док. техн. наук: спец. 05.13.01 «Системный анализ, управление, и обработка информации» / О.Г. Берестнева.-Томск, 2007. - 41с.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕСТОВОГО ТРЕНІНГ-КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ СФОРМОВАНOSTІ УКРАЇНОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ РОСІЙСЬКОМОВНИХ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ

Бондаренко Г.П.

*Східноукраїнській національний
університет імені Володимира Даля*

Сучасний підхід до мовної підготовки студентів-нефілологів вимагає створення такої системи контролю та самоконтролю, яка б забезпечила здатність фіксувати динаміку формування українськомовної професійної комунікативної компетенції фахівців негуманітарного напрямку освіти, під якою розуміють високий рівень володіння державною мовою, здатність вільно послуговуватися нею в усіх сферах суспільно-виробничих відносин. Складовою частиною фахової комунікативної компетенції є термінологічна компетенція, без набуття та вдосконалення якої якісне та повноцінне спілкування в професійно-діловій сфері неможливе, оскільки оволодіння основами будь-якої професії розпочинається з системи загальних і професійних знань – галузевої фразеології та термінології, що допоможе під час навчання у ВНЗ, а також у подальшій професійній діяльності, яка вимагає застосування у виробничій сфері української мови.

Провідна роль у системі мовної освіти, як потужному засобу активізації навчального процесу й стимулювання мотивації до засвоєння мовних явищ, відводиться більшістю методистів (І.Л. Бім, В.С. Бочарнікова, Л.П. Одерій, Л.В. Скуратівський, Г.А. Турій, Г.Т. Шелехова та ін.) систематичному контролю навчальних досягнень студентів, насамперед лінгводидактичному тестуванню. Вони наголошують на таких перевагах тестів порівняно з традиційними методами контролю: можливість охопити велику кількість студентів (всю групу або курс), використовуючи однаковий матеріал і однакові умови процедури тестування; економія аудиторного часу, що дуже важливо в немовних ВНЗ, де час на вивчення мови лімітований; збільшення об'єктивності педагогічного контролю

навчальних досягнення студентів; мінімізація суб'єктивного фактору під час оцінювання відповідей.

Проте деякі методисти (О.Ф. Іванова, І.А. Рапопорт, Т.О. Ушата та ін.) вважають цей метод контролю якості знань недосконалим через високу ймовірність угадування правильної відповіді, придатність для перевірки елементарних умінь переважно на рівні упізнання мовного матеріалу, що вважається початковим шаблоном засвоєння.

Психологи (А.Р. Лурія, С.Л. Рубінштейн, М.С. Шехтер та ін.) навпаки наголошують на високому навчально-контрольовальному потенціалі такого виду завдань і необхідності достатньо ґрунтовних знань для визначення правильної відповіді. На думку С.Л. Рубінштейна, „впізнання відбувається завдяки тому, що в об'єкті пошуку визначаються суттєві ознаки, які дають можливість вирізнити його з низки подібних” [2, 364]. Тобто визначення правильної відповіді у вибіркових тестах наближається до тих мисленнєвих операцій, які відбуваються під час самостійного продуктивного конструювання відповіді. Необхідність аналізувати й зіставляти пропонований матеріал сприяє формуванню стійкої „навички пильності” [1, 34], що за умови систематичного застосування тестового тренінг-контролю стає запобіжником можливих помилок у процесі застосування мовного матеріалу (особливо подібного чи тотожного) у самостійних заздалегідь не підготовлених висловлюваннях, що є незамінним для навчання студентів-нефілологів української мови в російськомовному середовищі.

З огляду на це ми вважаємо тестовий тренінг-контроль невід'ємною складовою практики викладання курсу „Українська мова (за професійним спрямуванням)”. Ефективність застосування такого виду контрольо-тренувальних завдань значно підвищиться, якщо предметом перевірки будуть термінологічні помилки, зумовлені впливом російської мови на процес засвоєння української, що, власне, й гальмують формування нормативної фахової термінологічної компетенції українською мовою. Це дасть змогу викладачеві побачити, які аспекти терміновживання студенти засвоїли недостатньо, й внести відповідні корективи в навчальний процес, а також акцентувати їхню увагу на найскладніших випадках уживання термінологічних одиниць фаху в професійному спілкуванні, організувати адресну роботу із запобігання й коригування помилок, зумовлених дією міжмовної інтерференції близькоспоріднених мов (російської та української).

Це, по-перше, особливості наголошення українських фахових термінів. По-друге, орфографічні норми української термінології: *подвоєння, апостроф, знак м'якшення, і та у в термінах іншомовного походження; написання складання термінів разом і через дефіс, уживання префіксів з- та с-* тощо. По-третє, граматичні норми, оскільки граматичний рівень зазнає найбільшого спотворення з боку панівної на Сході України російської мови. Зокрема, значні труднощі становлять *засвоєння роду, нормативного для українських варіантів термінів порівняно з їх російськими відповідниками, а також вибір правильних варіантів відмінкових закінчень термінів-іменників II відміни чоловічого роду в Р. в. однини, I і II відмін у Р. в. множини та в Д. в. і М. в. однини тощо*. По-четверте, з метою запобігання суржикізації фахового мовлення майбутніх економістів особливу увагу слід звертати на засвоєнню нормативного перекладу як одиничних термінів, так і термінологічних словосполучень.

Таким чином, систематичне виконання тестових завдань з означених тем, з одного боку, активізує процес опанування українською фаховою самими студентами технічних спеціальностей, а з іншого – дасть можливість викладачеві забезпечити постійний контроль і керування процесом ознайомлення й засвоєння української фахової термінології як всієї групи, так і кожного студента, що стане потужним підвищення якості сформованості українськомовної термінологічної

компетенції російськомовних студентів-нефілологів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методические основы педагогического тестирования: Учеб. пособие / С.И. Почекутов, Е.Е. Савченко. – Красноярск: ИПЦ КГТУ, 2004. – 60 с.

2. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. В 2-х томах. – Т. 1. – М.: Педагогика, 1989. – 485 с.

ПОТОЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ КІНЦЕВОЇ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

Борзенко-Мірошніченко А.Ю., Гречишкіна С.О.

*Східноукраїнській національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Сьогодні моніторинг якості підготовки фахівців є обов'язковою складовою освітнього процесу. Саме процес моніторингу якості підготовки дозволяє відстежувати наближення до головної мети системи освіти, визначеної як формування всебічно та гармонійно розвинутої особистості, здатної адаптувати зовнішнє середовище до більш високого освітнього та культурного рівня, яка володіє навичками підвищення якості та ефективності роботи окремих співробітників та організації в цілому [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. У відповідності до вимог Болонського процесу кожний вищий навчальний заклад розробив власну систему оцінювання та моніторингу якості фахівців, наприклад такі, що описані в роботах [2,3]. Але вони не передбачають прогнозування кінцевої якості підготовки у відповідності до потреб зацікавлених сторін.

Виділення невирішених частин проблеми. Коло зацікавлених осіб прогнозування якості підготовки складають три особи:

- куратор спеціальності, який відповідає за прогнозування мінімальної якості підготовки;
- викладач дисципліни, який замається прогнозуванням можливих рівнів якості підготовки;
- студент, який прогнозує бажаний для нього рівень якості власної підготовки.

Усі прогнози повинні базуватися на розробці сценаріїв [4], тобто описувати ланцюг подій, які визначають подальший хід подій.

Метою дослідження є розробка методу поточного прогнозування кінцевої якості підготовки студентів з окремої дисципліни.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сутність прогнозування зводиться до розробки ґрунтовних прогнозів. Прогноз, в свою чергу визначається, як результат наукової діяльності, спрямованої на виявлення можливих станів об'єктів у майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення цього стану [5].

Прогнозування кінцевої якості підготовки студентів з окремої дисципліни є інструментом самоконтролю та можливості планування і досягнення бажаного рівня якості підготовки. Тому прогнозування кінцевої якості повинно бути однією із складових процесу моніторингу якості підготовки і розглядатися як поточне прогнозування. Таке прогнозування доцільно починати з третього навчального тижня (за які студент повинен виконати визначений обсяг трудомісткості та отримати як мінімум три поточні оцінки якості) і проводити щотижнево.

Метод поточного прогнозування кінцевої якості підготовки студентів з дисципліни базується на розрахунку трьох сценаріїв: найбільш вірогідного,

оптимістичного та песимістичного.

Найбільш вірогідний прогноз відповідає фактичній інтегральній оцінці якості на визначений момент часу (тиждень) у відповідності до рівнів виконаної трудомісткості та набутої якості.

Оптимістичний прогноз відповідає повному виконанню трудомісткості, що залишилася до завершення вивчення дисципліни, при найвищому рівні якості засвоєння змістовної частини.

Песимістичний прогноз відображає кінцеву оцінку якості за умови повного невиконання обсягу трудомісткості, що залишилася до завершення вивчення дисципліни, та нульовому рівні якості.

Описана трійка прогнозних оцінок кінцевої якості підготовки з окремої дисципліни повинна щотижнево доводитися до відома студентів та деканатів.

Висновки. Запропонований метод поточного прогнозування кінцевої якості підготовки студентів з окремої дисципліни не вимагає значних матеріальних та часових ресурсів. Однак, має значне інформаційне значення як для викладача, так і для студента щодо впровадження відповідних корегуючих дій щодо завершення вивчення змістовної частини дисципліни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Россошанская О.В. Модель управления высшим учебным заведением в современных условиях / О.В. Россошанская // Управление проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2000. – № 2(2). – С.123-127.

2. Борзенко-Мірошніченко А.Ю. Методичні основи моніторингу продукту освітніх проектів: оцінювання та організаційний аспекти / А.Ю. Борзенко-Мірошніченко //Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2005. – №3(15). – С.147-154.

3. Тимчасове положення про кредитно-модульну технологію організації навчального процесу у Луцькому державному технічному університеті [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://lutsk-ntu.com.ua/page_bolonga_process.

4. Перегудов Ф.И. Введение в системный анализ: уч. пособ. [для вузов]/ Ф.И. Перегудов, Ф.П. Тарасенко. – М.: Высшая школа, 1989. – 367 с.

5. Сигел Эндрю. Практическая бизнес-статистика/ Эндрю Сигел: пер. с англ. – М.: Изд. Дом "Видьямс", 2002. – 1056 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Бугоркова Н.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Соціальні та економічні перетворення, що відбуваються в нашій країні, відбиваються на всій системі суспільних відносин і на системі освіти, як одного з головних чинників формування цих відносин. За наявності конкуренції на ринку праці якість підготовки фахівця сьогодні визначається його готовністю до ефективної професійної діяльності, здатністю до адаптації в умовах сучасного світу, який швидко змінюється, володінням професійними вміннями та навичками, вмінням використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Враховуючи основні положення Болонської декларації, вища школа повинна не тільки давати професійні знання, уміння і навички, але й формувати ключові компетенції, серед яких виділяють комунікативну, пов'язану з володінням усно-мовленнєвим та письмовим спілкуванням рідною та іноземними

мова. Проблема комунікативно-професійної компетенції студентів є відбиттям об'єктивних потреб суспільства в підготовці спеціалістів. Необхідним компонентом загальної культури фахівців у будь-якій галузі, котрий значною мірою визначає успіх їх професійної діяльності, є вільне володіння українською літературною мовою, уміння використовувати її як інструмент ефективного професійного і міжособистісного спілкування. Метою викладання дисципліни “Українська мова (за професійним спрямуванням)” є формування у студентів цілісної системи мовних знань, необхідних для успішного мовленнєвого спілкування, що передбачає закріплення і удосконалення навичок володіння нормами літературної мови, підвищення рівня комунікативної компетенції як компонента професійної підготовки майбутнього фахівця в галузі права.

Юрист повинен викладати свої судження надзвичайно конкретно, оскільки юриспруденція передбачає сувору визначеність. Разом з тим майбутній правник повинен відбирати мовленнєві засоби з урахуванням ситуації, уникати тавтології, плеоназму, багатозначності, мовленнєвих помилок. Слово – основний інструмент у будь-якій сфері професійної діяльності юриста, і це потребує уважного ставлення до мовного вираження правових норм. Юрист повинен володіти розвинутим писемним мовленням, здатністю до швидкого узагальнення інформації, умінням дати писемний опис подій. Важливою умовою формування професійно вагомих якостей особистості, успішної професійної діяльності є висока культура мовленнєвої комунікації. На жаль, сьогодні характерним є зниження мовленнєвої культури, засмічення її іншомовною, просторічною, жаргонною лексикою. Для роботи над темою “Лексичні норми мови професійного спілкування” розроблено комплекс завдань і вправ, спрямованих на формування таких особливо важливих для юриста якостей мовлення, як правильність слововживання, точність, однозначність, логічність, чистота, виразність. Розглядаються труднощі, пов'язані з уживанням синонімів, паронімів, омонімів, слів іншомовного походження в мові права, причини порушення смислової точності мовлення, аналізується така специфічна форма побутування мови в Україні, як суржик. Ефективними є завдання, спрямовані на пошук нормативних лексичних та граматичних варіантів, заміну недоречних слів, редагування речень.

Студенти, працюючи над текстами документів, знайомляться, зокрема, з такою особливістю мови права, як використання кліше, що є необхідними елементами професійного мовлення юристів і сприяють однозначному, лаконічному висловленню думки (ставити за вину, давність вийшла, висновок на обвинувачення, передсудове ув'язнення, кримінально карне діяння). Основою професійної комунікації правника є юридична термінологія, тому на заняттях студенти розглядають особливості фахової лексики, способи творення юридичних термінів, досліджують труднощі їх перекладу, опрацьовують юридичні словники та інші лексикографічні джерела. Усі ці види роботи сприяють формуванню мовно-термінологічної компетенції. Актуальними для східного регіону є питання, пов'язані з перекладом текстів фахового спрямування українською мовою. Лінгвісти вважають юридичний переклад одним з найбільш складних видів перекладу. Він повинен бути точним, зрозумілим, достовірним. Для цього треба мати певні знання, вміння, навички, а також необхідну перекладацьку компетенцію. Застосування на заняттях такого виду завдань сприяє виробленню уважного ставлення до матеріалу та вибору слова, формуванню уміння доцільно використовувати мовні засоби, зіставляти лінгвістичні явища.

Практично будь-яка діяльність юриста пов'язана зі спілкуванням у найрізноманітніших сферах, воно часто складає основний зміст його роботи і є

не звичайним побутовим спілкуванням, а має характер професійного. Тому метою занять з усного професійного мовлення є розвиток мовленнєвої майстерності для підготовки до складних професійних комунікативних завдань, формування вміння спрямовувати діалог відповідно до мети професійної діяльності, враховуючи особливості співрозмовника, уміння формулювати питання, обґрунтовувати рішення; підвищення культури розмовного мовлення, навчання засобам встановлення і підтримки доброзичливих стосунків мовців. Для переходу до реальної комунікації в ситуаціях, типових для майбутньої професійної діяльності (візит до нотаріуса, зустріч з адвокатом, працевлаштування на посаду юрисконсульта), доцільним є застосування в навчальному процесі ділових ігор, дидактична функція яких полягає в тому, щоб через гру певної моделі поведінки, реалізовувати практику в усному професійному спілкуванні.

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИВЧАННЯ ХІМІЇ СТУДЕНТАМИ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗГІДНО УМОВ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Бугрім С.П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Болонська система навчання базується на тому, що студент повинен більшу частину знань одержувати самостійно.

На вивчення хімії, як однієї з фундаментальних природничих дисциплін, з загального обсягу у 108 годин тільки 42 години відводяться на аудиторні заняття (1,2,0), а решта часу йде на самостійну роботу.

Хімія викладається на першому курсі (а у половини інженерних спеціальностей нашого університету у першому семестрі), коли першокурсники проходять адаптацію до навчання у вузі, тому ті 42 години, що надаються на аудиторні заняття дають можливість тільки надати загальні базові знання для майбутніх інженерів, хоча для розуміння основ своєї спеціальності треба мати глибокі фундаментальні знання теоретичних положень, вміння застосовувати їх при розв'язуванні практичних задач, в тому числі творчого характеру, які забезпечує хімія. Для кожної спеціальності відібрані ті лекції з курсу хімії та той лабораторний експеримент, який має прикладне значення та професійну спрямованість.

Тому вважаємо, що треба більш часу відвести на аудиторну роботу. Розподіл часу на самостійну та аудиторну роботи з фундаментальних дисциплін повинен бути хоча б 50 на 50. Окрім лекцій (14 годин) та лабораторних робіт (28 годин) пропонуємо до аудиторних занять додати практичні роботи (14 годин), залишив загальний обсяг 108 годин.

Крім того, рівень шкільної підготовки студентів з дисципліни «Хімія» рік від року знижується, а програма вищої школи залишається на достатньо високому рівні. Виникає потреба на першому курсі організувати хімічний лікбез, шукати час на рішення практичних задач, перевірку самостійних та контрольних завдань, передбачених семестровим робочим планом.

Викладачі вимушені багато особистого часу витратити на контроль самостійної роботи та консультації, які взагалі повинні бути індивідуальними. Треба встановити на цю роботу не менш однієї години у семестрі на одного студента замість 15 хвилин згідно сьогоднішніх норм часу.

Положення кредитно-модульної системи передбачають постійний, регулярний

контроль за роботою та перевірку і оцінку знань студентів практично з кожної теми курсу протягом усього семестру. Часу на цю роботу не виділяється. Зараз викладачі кафедри для рішення практичних задач, розуміння теоретичних положень студентами вимушені на лабораторних роботах скорочувати експериментальну частину, порушуючи правило: «Краще один раз побачити, чим сто разів почути», особливо, як ти сам виконав експеримент.

При наявності практичних занять у студентів буде можливість більше уваги приділити вивченню тих хімічних матеріалів, які використовуються у машинах, приладах, технологічних операціях, з якими буде працювати майбутній фахівець. У викладача з'явиться можливість більше спілкуватися зі студентами, допомогти їм розібратися з теоретичними та практичними завданнями, істотно допоможе краще здійснювати поточний контроль за самостійною роботою, краще перевірити та реально оцінити знання студента з кожної окремої теми та взагалі курсу хімії.

Введення лише 14 годин аудиторних практичних занять дозволить зберегти час для виконання лабораторних робіт в повному обсязі, тобто студент краще зможе навчитися ставити експеримент, правильно його обґрунтовувати, записати, зробити розрахунки та висновки, а також дасть значну реальну та конструктивну допомогу майбутньому інженеру, бо хімія дає можливість не тільки збільшувати хімічні знання, а вчить рішення різноманітних практичних задач, формує особистість фахівця сучасного суспільства.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПОВ'ЯЗАНІ З КОМП'ЮТЕРНИМ НАВЧАННЯМ

Бурелова В.П

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Комп'ютерне навчання зв'язано безпосередньо з використанням навчальних програм.

Деякі розробники авторських засобів навчання вважають, що фахівці в області інформатики і обчислювальної техніки, маючи смутні уявлення про психолого-педагогічні особливості навчання, а деякі і про зміст того або іншого учбової дисципліни, в змозі створити ефективну навчальну програму.

Складання навчальних програм - це наука і мистецтво. Воно вимагає і глибоких знань, і педагогічного таланту.

Начальні програми реалізуються за допомогою комп'ютера і цілком природно, що при їх розробці виникають проблеми, пов'язані з машинною (програмної) реалізацією навчальних програм. Адже не дивлячись на те, що можливості комп'ютера значно зросли і з кожним роком збільшуються, реалізація багатьох навчальних програм пов'язана з великими труднощами, а саме відсутністю у більшості викладачів відповідної кваліфікації.

І хоча на думку багатьох фахівців програмування навчальної програми - це лише один етап її розробки, який вимагає не більше 10 - 20% часу і зусиль, якого не вистачає навіть у викладачів з відповідною підготовкою в області програмування, ця проблема залишається однією з основної для багатьох викладачів.

Для вирішення даної проблеми, студентам спеціальності "Розробка програмного забезпечення" в рамках творчої роботи бу-

ло запропоновано розробити універсальні оболонки по створенню і вживанню навчальних програм. В представлених оболонках передбачені можливості проведення навчання і контролю знань., можливості створення навчальних програм, навіть викладачами, яких понять не мають про програмну реалізацію.

Проте використання цих оболонок частково вирішує проблему комп'ютерного навчання

Комп'ютеризація навчання показала, що багато психологічних і дидактичних понять і концепції вимагають перегляду, оскільки в теперішні часи вони не "працюють".

Навіть найдосвідченіший педагог, майстер своєї справи, далеко не завжди зможе описати свою діяльність і тим більше пояснити кожне своє рішення (багато рішень приймаються педагогом інтуїтивно, вони не повністю усвідомлюються, і на питання, чому прийняте саме таке, а не інше рішення в більшості випадків відповідають: так підказав досвід, це відомо з практики і т.і.).

Групове, навчання, досвід якого придбаває викладач, не є адекватною моделлю комп'ютерного навчання, яке володіє багатьма особливостями індивідуального навчання, істотно відрізняються від групового.

Світовий досвід переконливо показує, що навіть досвідчені практичні педагоги, що пройшли спеціальну підготовку, нерідко складають вельми бліді навчальні програми, які дають результати значно гірше, ніж традиційне навчання.

Багато хто навчальних програм настільки скучні і нецікаві, що від них відмовилися як викладачі, так і студенти.

Щоб забезпечити ефективне використання комп'ютера в навчальному процесі, необхідно спроектувати умови, в яких студент схоче слідувати цим вказівкам, а не поступати всупереч ним. Тільки та навчальна програма зможе забезпечити ефективне навчання, розробники якої враховують в належній мірі людський чинник, бачать в студентах суб'єктів учбової діяльності, а не придаток до комп'ютера, сліпий що покорується його вказівкам.

Досвід англійських шкіл показує, що без підготовчих заходів якість навчання значно знижується.

Про ефективність повчальної програми можна судити тільки після її апробації. Те, що вам не подобається в ній, ви самі усунете. Але слід мати у вигляді, що далеко не все з того, що вам подобається, приймуть студенти. І те пояснення, яке вам здається зрозумілим і доступним, може виявитися незрозумілим для них, а та допомога, яка вам здається оптимальною, може виявитися для одних студентів надмірною, а для інших недостатньою. А той діалог, яким ви гордитесь, може виявитися для студентів скучним і нецікавим. Все це з'ясується в процесі апробації програми.

На даному етапі мною, в співдружності із студентами, створені деякі навчальні програми, які в даний час проходять апробацію на практичних заняттях, де ми прагнемо внести всі необхідні зміни з урахуванням психолого-педагогічних особливостей навчання.

Сподіваюся, що запропоновані творчі роботи студентів допоможуть в комп'ютерному навчанні.

О ПЛАНИРОВАНИИ, ОРГАНИЗАЦИИ И КОНТРОЛЕ ВНЕАУДИТОРНОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Буряк В.Г., Мищенко Ю.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы. Учебный процесс в высшей школе - достаточно сложная система, представляющая соединение и взаимосвязь целого ряда информационно-методических компонентов. Трудно переоценить роль лекций в учебном процессе. Немаловажную роль имеет организация внеаудиторной самостоятельной работы студентов, в связи с изменениями условий на рынке труда и присоединения Украины к Болонскому процессу [1].

Анализ публикаций. Основные публикации по данной проблеме приведены в работе [2, 3, 4] в которых ставятся вопросы о новых методах в организации и контроле самостоятельной работы.

Цель статьи. Работа посвящена новому подходу в планировании, организации и контроле внеаудиторной самостоятельной работы студентов.

Внеаудиторная самостоятельная работа студентов (СРС) является одной из форм учебно-воспитательного процесса, которая содействует повышению качества подготовки специалистов.

СРС призвана развивать творческие способности студентов, закреплять и углублять знания, полученные во время аудиторных занятий, обучать умению самостоятельно пополнять недостаток знаний и работать с учебной и научной литературой. Объем СРС по каждой дисциплине должен быть установлен коэффициентом учебного плана специальности, а содержание программой дисциплины. Недельный объем СРС по дисциплине определяется долей (в часах) от общего недельного объема (лекционных, лабораторных и семинарских) занятий в аудитории, выделенного на данную дисциплину в учебном плане специальности, в котором указанная доля представлена в виде коэффициента К. Контроль за соблюдением общего недельного объема СРС, при выполнении нагрузки всеми видами занятий (аудиторные, факультативные, СРС) входит в обязанности деканатов. Планирование СРС осуществляется деканатами по предложению кафедр, обучающихся студентов в данном семестре.

Для эффективного проведения СРС и ее контроля каждая кафедра подготавливает необходимый комплекс методических информационных материалов, наглядных пособий, методических материалов, чертежей и др. материалов которые хранятся на кафедре. Кафедры, методические комиссии и деканаты систематически анализируют объемы содержания и методы контроля СРС, оценивают их влияние на результаты модулей, разрабатывают рекомендации по совершенствованию СРС.

ВИДЫ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ.

Внеаудиторная самостоятельная работа студентов складывается из трех основных видов:

1. Текущая проработка материала дисциплины включает:
 - 1.1. Конспектирование первоисточников при подготовке к семинарским занятиям по общественным наукам.
 - 1.2. Проработка материалов лекций по конспекту, учебнику, учебному пособию в ходе подготовки к лекции, контрольной работе, собеседованию, другим видам рубежного контроля.
 - 1.3. Подготовка к практическим занятиям, включая выполнение заданных на дом упражнений, задач, примеров.

- 1.4. Подготовка к лабораторной работе, защита лабораторной работы.
2. Выполнение курсовых проектов, курсовых работ содержит:
 - 2.1. Подбор и изучение литературы по теме задания.
 - 2.2. Выполнение расчетно-теоретической части.
 - 2.3. Выполнение графической части.
 - 2.4. Написание пояснительной записки.
3. Выполнение семестровых домашних заданий включает:
 - 3.1. Выполнение расчетных и графических заданий по разделам дисциплины.
 - 3.2. Самостоятельное изучение раздела (по учебному пособию) входящего в программу дисциплины, но не излагаемого на лекции.
 - 3.3. Составление обзора по материалам научно-технической литературы.
 - 3.4. Выполнение перевода технического текста с иностранного языка.
 - 3.5. Защита выполненной работы.

Общее время на СРС по данной дисциплине делится на время для выполнения домашних заданий Кз (П.3.1), на текущую проработку лекций Кл (П.1.2), на подготовку к семинарским занятиям Кс (1.1) и на подготовку к защите и саму защиту лабораторной работы Кл.р (П.1.4). На основе анализа преподавания дисциплины теоретическая механика рекомендуются, как ориентировочные, следующие доли времени на выполнение отдельных видов СРС: Кл \leq 0,25 времени, отведенного на лекции; Кл \leq 0,7 времени, отведенного на практические занятия; Кл.р. \leq 0,3 времени, отведенного на лабораторную работу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чепига М. Керування тематичною самостійною роботою студентів. // Вища школа. -2008.-№5-с.25-33.
2. Буряк В. Самостійна робота як системноутворюючий елемент навчальної діяльності студентів. // Вища школа - 2008-№5-с.10-25.
3. Попов Ю., Орбинский В., Полеснов В. Организация самостоятельной работы студентов в бакалаврате. // Высшее образование в России.-1998.-№4.-с.87-89.
4. Бойко Л.Ф., Сенник С.Г. О контроле самостоятельной работы студентов при изучении математических дисциплин. // Пробл. высшей школы.-1988.-Вып.66.-с.29-32.

СИСТЕМИ ТЕСТУВАННЯ ТА РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ

Вельченко Г.О.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Тестовий метод контролю набув значного розвитку і впроваджений майже в усі сфери діяльності людини в розвинутих країнах світу. Таке його поширення пояснюється тим, що на відміну від інших способів контролю, тестовий метод принципово здатен забезпечити стандартизацію змісту контролю, умов його проведення і процедури оцінювання результатів. Отже, він принципово може забезпечити об'єктивність, валідність і точність контролю результатів навчального процесу. В системах освіти багатьох країн, наприклад, поширені стандартизовані загальнонаціональні тести, тестування за якими набули характеру обов'язкових. Як метод вимірювання, тестування має також велике теоретичне значення, яке важко переоцінити для педагогічної науки, в якій до-

слідження часто ведуться на якісному рівні.

Серед переваг тестового методу оцінювання необхідно відмітити його оперативність, а також можливість одночасного масового контролю знань усього потрібного контингенту студентів. При цьому тестовий метод дозволяє звільнити викладача від участі в процедурах контролю і обробки результатів [5].

Нарешті, певної досконалості тестовий метод набуває у вигляді комп'ютерного тестового контролю результатів навчального процесу. Комп'ютерний тестовий контроль є важливою складовою нових інформаційних технологій навчання, які поступово і невідворотно втілюються в педагогічну практику і зараз є символом прогресу в ній.

Визначні досягнення педагогічної тестології на Заході пов'язані з працями К. Інгенкампа, П. Лазарсфельда, Ф. Лорда, Ж..М. Фабра, Р. Фрике, Р. Хамблета, Дж. Ханта та інших. Проблеми педагогічної тестології досліджували і досліджують українські та російські методисти, педагоги і психологи, серед яких: В.С. Аванесов, І.Є. Булах, К.В. Корсак, Є.В. Коршак, І.П. Підласий, Н.М. Розенберг, П.І. Самойленко, О.В. Сергєєв та інші. Зусиллями зарубіжних і вітчизняних учених побудовано математичні моделі тестування результатів навчального процесу, розроблено методи обчислення і стандартизації оцінок випробовуваних, а також математичні методи визначення характеристик тестів і тестових завдань (надійності, валідності, дискримінативності, точності). Ці методи ґрунтуються на статистичному аналізі результатів експериментальних тестувань на репрезентативних вибірках з досить великим числом випробовуваних [4].

Рейтинг, у поєднанні з об'єктивними методами контролю, дає змогу значно ефективніше реалізувати основні функції контролю:

а) діагностичну — встановити рівень і структуру підготовленості; отримати валідну інформацію;

б) навчальну — виявити прогалини, диференціювати знання від незнання; цьому сприяє поділ знань на ті, що пропонуються, здобуваються, перевіряються, використовуються, зберігаються, забуваються;

в) організуючу — полягає в раціональному здійсненні навчального процесу (залежно від результатів контролю приймається рішення про необхідність проведення додаткових занять, консультацій, допомоги студентам, що не встигають, заохочення студентів, які досягають високих навчальних результатів);

г) виховну — підвищення навчальної мотивації особистості студента, формування відповідальності за результати своєї навчальної праці, формування потреби в співпраці й співробітництві [2; 3].

Існують труднощі, пов'язані з розробкою і впровадженням "рейтингової системи", які виявляються, зокрема, у такому:

1) складність розробки варіантів контрольних завдань, які враховували б рівні навченості; небезпека охоплення тестовим контролем без урахування специфіки тих якостей студента, що перевіряються;

2) надмірна самостійність студентів у навчанні;

3) лібералізація навчальної дисципліни;

4) домінування письмової перевірки знань над усним опитуванням;

5) система, яка завжди націлена на чіткі результати, може стати ще більш жорсткою, не стільки розвиваючою студентів, скільки тренуючою їх у розв'язуванні задач-тестів;

6) небезпека формалізму і його наслідків у виховному й психологічному планах.

Використання рейтингової системи у поєднанні з системою організаційно-методичних рівнів контролю за умови цілеспрямованої роботи викладачів фізики

щодо методичного забезпечення проведення всіх контрольних заходів сприяє значному підвищенню об'єктивності контролю навчальних досягнень студентів і, в кінцевому підсумку, ефективності й результативності навчального процесу загалом [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бордовская Н. В., Реан А. А. Педагогика. -СПб: Изд-во «Питер», 2000. - 304с.
2. Козловська І., Собко Я. Історико-методологічні та загальнопедагогічні аспекти дидактичної інтеграції у професійній школі. - Львів: ОНМЦ ПТО, 1995.- 28с.
3. Собко Я. М. Інтегровані курси у професійно-технічній освіті; проблеми означення та класифікації // Наука і сучасність. - 1999. - 4.1. - С. 105-114
4. Солуха І.В. Деякі процедури складання тестових завдань для контролю результатів навчального процесу з фізики// Фізика та астрономія в школі. - 1997. - № 2. - С. 14 - 17.
5. Солуха І.В. Створення валідних тестових завдань для об'єктивного інформативного контролю результатів навчального процесу// Фізика та астрономія в школі. - 1997. - № 3. - С. 8 - 11.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ЯЗЫКА ПРОГРАММИРОВАНИЯ ПЛК SFC

Верховодов А.В., Стрельбицкий А.А., Дюбакова В.М.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы. Язык последовательных функциональных схем SFC (Sequential Function Chart), использующийся совместно с другими языками, является графическим языком, в котором программа описывается в виде схематической последовательности шагов, объединенных переходами. Язык SFC построен по принципу, близкому к концепции конечного автомата, что делает его одним из самых мощных языков программирования стандарта IEC 61131-3.

Актуальность проблемы. В качестве языков программирования логических контроллеров (ПЛК) сначала стал применяться язык лестничных диаграмм LADDER - LD (у нас он известен как язык РКС). Этот язык адаптировался со схем управления на релейной логике. Позднее появились первые версии языка Function Block Diagram - FBD, похожего на рисование электрической схемы. В то же время, обобщив опыт использования первых ПЛК, были сформулированы основные критерии и требования к данному классу устройств. Эти два языка давно применяются при изучении студентами средств программирования ПЛК и хорошо ими осваиваются.

Программное обеспечение Zelio Soft позволяет разрабатывать системы управления на языках LD, FBD и SFC стандарта IEC 61131. Однако язык SFC до последнего времени не использовался.

Основное содержание исследования. Рассмотрим процесс разработки программы управления промышленным роботом, осуществляющего перенос заготовки на позицию разгрузки с использованием языка SFC.

Действие	Инициализация	1	2	3	4
влево	X			X	
вправо		X	x		
Захват			X	x	
Задержка 2 сек			X		X

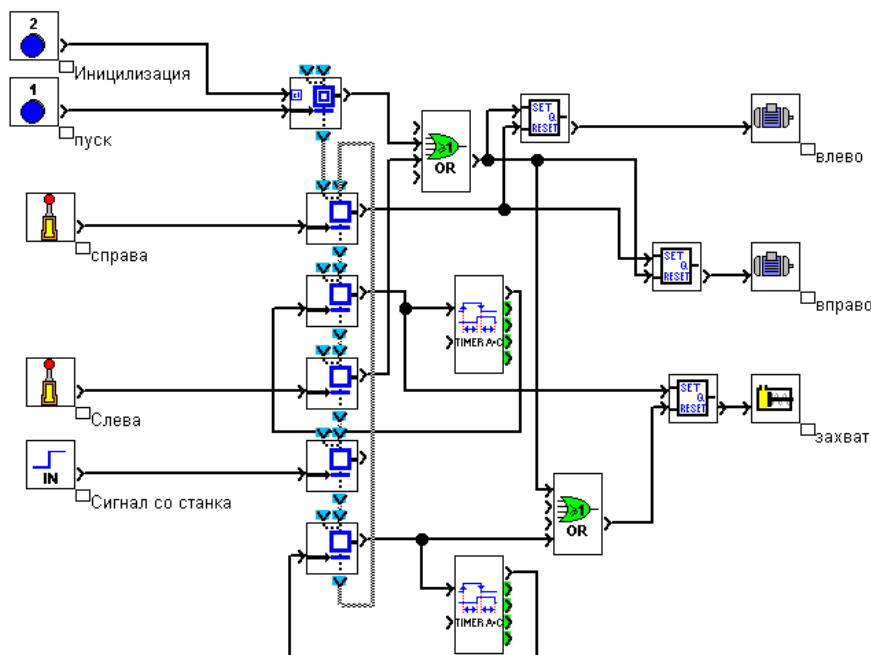

Рис. 1. Программа управления на языке FBD с блоками SFC

На приведенной ниже циклограмме, показано, что робот приводится в исходное состояние, после чего он ожидает команды «пуск», происходит его поворот вправо, захват детали, задержка на 2 сек., поворот влево, разжим захвата, задержка на 2 сек. перед началом следующего цикла.

При разработке программы на языке FBD использованы блоки SFC-диаграмм. Блок “Reset-init” – это начальный блок SFC-диаграмм. По умолчанию он находится в неактивном состоянии. При активации 1 входа он становится в активное состояние. При активации 2 входа, если блок был в активном состоянии, он передает активное состояние следующему SFC-блоку.

Блок “Step” – это также блок SFC-диаграмм. По умолчанию находится в неактивном состоянии. При активации входа, если блок был в активном состоянии, он передает активное состояние следующему SFC-блоку.

Рассмотрим последовательность работы программы управления, для выше приведенной циклограммы.

Шаг 1. При нажатии кнопки «Z2», находящейся на передней панели ПЛК Zelio Logic, происходит инициализация манипулятора и остановка цикла. Он поворачи-

чивается влево с зажатым захватом. При нажатии кнопки «Z1», происходит пуск цикла.

Шаг 2. Для поворота манипулятора вправо, необходимо подать сигнал на выход «Вправо», и так как необходимо его удерживать справа используется блок «Set-Reset». Для перехода на следующий шаг ожидаем сигнал с датчика «Справа».

Шаг 3. Для захвата детали, необходимо подать сигнал на выход «Захват», и так как его необходимо удерживать зажатым, используется блок «Set-Reset». Переход на следующий шаг осуществляется после истечения выдержки времени в 2 сек. формируемой таймером A/C.

Шаг 4. Для поворота манипулятора влево, необходимо подать сигнал на выход «влево», и так как необходимо его удерживать слева используется блок «Set-Reset». Для перехода на следующий шаг ожидаем сигнал с датчика «Слева».

Шаг 5. Для перехода на следующий шаг ожидаем сигнал со станка, о том, что он захватил деталь.

Шаг 6. Для разжима детали, необходимо убрать сигнал с выхода «Захват», для этого подаем сигнал блок «Set-Reset». Для перехода на начало цикла запускается таймер A/C на включение с задержкой на 2 сек., после чего цикл повторяется.

Выводы. Рассмотренный процесс разработки программы управления промышленным роботом, показал, что, задавая студентам, различные циклограммы работы оборудования они могут, используя программное обеспечение Zelio Soft разрабатывать системы управления на языках FBD и SFC, которые обладают большой наглядностью, позволяют сммулировать программу и оперативно отлаживать до загрузки её в ПЛК.

GIVING ORAL PRESENTATIONS : AT THE TOURISM ENGLISH CLASS

Vitrenko I.P., Novikova O.N.

*East-Ukrainian National University
named after Volodymyr Dal*

In Tourism English two main professional scopes are explored : A Business Management perspective and a Promotional Tourism Sector approach. The first type chiefly corresponds to business language and is interested in the kind of language actually used in business. In order to distinguish real business language from a more artificial view, it is important to apply two different types of corpus data, written and oral discourse, as Nelson [2] states. Jacob and Strutt [1] also emphasize the need to determine real use by exploring business and/or management events in Tourism. Other studies demonstrate the importance of corpus data for the exploration of real situations.

This paper describes two oral tasks and their evaluation in a Tourism English class. A focus on oral skills leads to the organization of two types of oral corpora: spoken business reports and product reviews found on the internet, and academic discussions about socio-economic topics. The method we propose takes word frequency as a key reference for language command assessment.

As English for Specific Purposes, our Tourism English course is chiefly based on both business and promotional language. The textual material would thus be restricted in terms of text type choice and specialized language use: texts on business technology for the Tourism sector, and a student discussion group on Economics issues. Building such a restricted corpus is crucial, as Thompson [3] asserts, in the

ESP learning setting, where there is still much to be done to integrate corpus resources and techniques.

For the evaluation of oral presentation in Tourism English, we believe that the two corpora mentioned above should be built from already existing material, consisting of transcripts of recorded speeches. The first set contains reports and reviews within the topic or domain of business technology, explored in three subjects in Tourism : Management, Marketing, and Management Information Systems. The second collection includes academic spoken discourse in the form of student discussions and tutorials in the area of Economics.

More and more topics are favoured by learners in the area of technology, especially in its relationship with the workplace. Learners can select this material to prepare oral reports. Transcripts can be found on different web sites that contain business topics.

The two oral tasks are primarily assigned to spur effective communication for the business setting in Tourism-related jobs; thus our evaluation especially focuses on content and language production in the business place. Key content is examined in the learner's ability to deal with specialized discourse and to convey coherence and cohesion in spontaneous speech.

The first task is an oral report (monologue), where we assess knowledge of typical corpus language. Three main levels of word use are considered:

1. Lexical constructions that are highly frequent in business-related corpora, but not specific to a single domain or subject in business (semi-technical);
2. Phrases or clusters that are highly frequent in different types of texts without being ascribed to any particular subject area (academic);
3. Word combinations that are highly frequent in any subject.

The second oral task requires to conduct a five- to ten minute debate or discussion in groups, where a crucial aim is to evaluate conversational fluency. In this case, the word-level exploration in the oral corpus is geared towards the use of function items, by means of which discourse marking is significant. Students are assigned two oral tasks: giving an oral presentation (a five- to ten-minute lecture on a business technology topic) for which they have two weeks to prepare, and a second oral task for which they have to get together and carry on a spontaneous conversation about an academic topic related to their studies (e.g., rural tourism, eco-tourism, etc.)

Each presentation lasts a minimum of five minutes. By following our main corpus-driven references (oral and written sources), we rely on content words for the evaluation of the first task (oral reports). In relation to spontaneous speech during the second task (discussion about Tourism-related topics), cohesive marking in the form of effective clusters and function words is assessed by working with the spoken academic corpus.

The most positive achievement by students in the spontaneous speeches is the greater amount of lexical information linked by effective devices.

In general, we may deduce from the main findings above that corpus-based information, if conveniently exploited in class, provides a positive experience for oral task development in Tourist English.

As the first main observation in this study, we have noticed that positive results are generally obtained for ESP teaching and learning. Secondly, because the students produced a greater amount of semi-technical collocations, clusters, and technical compounds in the first oral task, we assume the two-week trial period of in-class corpus-based development yielded beneficial intake for oral tasks. Thirdly, the students made similar number of language mistakes, in oral reports and in discussions. Fourth, in the first task those students without previous pronunciation practice of corpus-based language made more mistakes, leading to the assumption

that, during the two-week corpus exploitation period, it is important to integrate oral/aural activities with the written exercises.

By thus exploring discourse and evaluating it in class, we may come closer to coping with the academic and professional communication needs that ESP courses should meet.

LITERATURE

1. Jacob M., Strutt P., English for International Tourism, London, 1997
2. Nelson M., Worldly Experience., 2003
3. Thompson P., What Use are Corpora in the Teaching of EAP? University of Bologna, 2002

МІСЦЕ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Голубєва Н.М., Цопа Г.О., Голубєва С.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Самостійна робота студентів - один з найбільших складників організації навчального процесу у ВУЗі. Порівняно з аудиторними формами роботи студентів, самостійна робота виявляється такою яка найменше піддається управлінню зовні.

Основою наукової розробки проблеми розвитку самостійності студента стали праці психологів та педагогів. Такі вчені як Ю.К. Бабанський, М.О. Данилов, П.І. Підкасистий, М.М.Скаткін, присвятили свої роботи розвитку самостійності суб'єкта навчання у навчальному процесі. Сутності та структурі посвятили свої роботи такі вчені: В.О. Балюк, Д.Б.Богоявленська, С.Ф. Мосін і інші.

Досліджуючи питання самостійності студентів у виконанні самостійних робіт були зроблені такі висновки. За зразком 45% студентів можуть самостійно виконувати самостійну роботу, 27% - виконують роботу на перетворення і тільки 11% в змозі виконувати дослідницькі роботи. Тому при розробці методичного забезпечення треба визначити інтелектуальні уміння студентів, їх рівень самостійності.

Згідно з вимогами Болонської декларації, важлива роль у підвищенні якості підготовки фахівців надається самостійній роботі студентів. Близько 50-70% навчального часу навчального часу відводиться на самостійну роботу. Вона виконується студентом самостійно, або під контролем викладача. Після переходу на організацію навчального процесу кредитно-модульною системою, роль самостійної роботи відчутно зросла. В налагоджені самостійної роботи в умовах кредитно-модульної системи організація навчального процесу, важлива роль відводиться методичному забезпеченню дисциплін. Методичне забезпечення – це один із основних засобів оволодіння студентами навчального матеріалу у час вільний від обов'язкових навчальних занять. Тому забезпечення кожної дисципліни методичним матеріалом набуває великого значення. Найбільші труднощі виникають у першокурсників, тому методичне забезпечення повинно мати завдання і пояснювання їх виконання. На 4-5 курсах рівень самостійності росте і методичне забезпечення носить характер вказівок. Вказівки мають друковане видання, а також записані на електронних носіях.

Вимоги до самостійної роботи студентів 1-3 курсів - це належність завдання, алгоритмів їх виконання.

Для студентів 4-5 курсів самостійна робота повинна відповідати схемі :

а) що є? б) що повинно бути? в) що треба зробити, щоб покращити потрібне?

Для студентів, викладачами кафедри, розроблені навчально-методичні вказівки, щодо кожної дисципліни які викладаються на кафедрі, а також до вико-

нання курсових, дипломних, магістерських робіт.

ЛІТЕРАТУРА

1. В. К. Буряк. Самостійна робота як системоутворюючий елемент навчальної діяльності студентів // Вища школа – 2008 - №5 с.10-23

2. В. П. Тарантей. Педагогіка в ВУЗе: самоостоятельная робота студентів // Педагогіка - 1990 - №2 с.83-87

ВПРОВАДЖЕННЯ У СФЕРУ ОСВІТИ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Гукова О.І., Довлад Л.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Місія університету - формування нових поколінь ділових людей, здатних управляти українським бізнесом у ринкових умовах, бути кращими в Україні і конкурентоспроможними на європейському та світовому ринковому просторі. Для підготовки фахівців високого рівня конкурентоспроможності, формування вмінь і навичок випускників за конкретними видами майбутньої професійної діяльності, у навчальному процесі та наукових дослідженнях широко використовуються сучасні інформаційні технології.

Інформаційні технології надають можливість користувачам віддаленого доступу до масивів інформації та окремих програм (електронні бази даних, комплекси вправ тощо) і дають можливість електронного обміну інформацією з іншими учнями та вчителями, які знаходяться на відстані від них.

Також "надзвичайно швидкі темпи змін на виробництві зумовлюють необхідність визначення шляхів впровадження віртуальних програм. Завдяки цим програмам майбутні фахівці будуть мати змогу досить оперативно оновлювати свої знання і вміння з урахуванням нових сьогоденних і перспективних потреб".

Спостерігаються такі основні тенденції використання комп'ютерних технологій в освіті:

- використання мов та систем програмування;
- застосування програм навчального призначення, спеціально розроблених для цілей навчання, що реалізують певні педагогічні функції;
- застосування професійних комп'ютерних пакетів (програм), призначених для вирішення широкого кола практичних і наукових завдань з різних предметних галузей.

Аналіз тенденції використання комп'ютерних технологій в освіті свідчить, що робота спрямована на процесі впровадження інформаційних технологій навчання у навчальному процесі повинна мати комплексний характер, охоплювати ряд суттєвих напрямків: методологічний, науково-теоретичний, методичний, особистісний.

Спробуємо проаналізувати ці напрямки. Методологічною основою цих технологій має бути тільки гуманістична філософія освіти, тобто сучасні комп'ютерно - орієнтовані технології навчання не мають права віддаляти вчителя від учня, одного учня від іншого. Тому розробникам комп'ютерних програм слід мати на увазі цей аспект обов'язково та програмно передбачати навчальні ситуації, які спрямовані на формування і підтримання суб'єкт - суб'єктних взаємин у навчальному процесі.

Гуманістичними концепціями навчання є педагогіка співробітництва і особистісно орієнтоване навчання. Тому їх технології мають лежати в основі

організації навчального процесу на основі інформаційних технологій. Ці технології забезпечують суб'єктність учня у навчальному процесі і сприяють його олюдненню.

Безперечно, їх широкому застосуванню сприяють сучасні методи навчання, але їх впровадження не має супроводжуватися втратою традиційних методів навчання, запереченням цінностей особистісного спілкування у системі суб'єкт-викладання - суб'єкт-учіння. Їх впровадження має сприяти особистісному розвитку учня у навчальному процесі.

Також слід передбачати питання етичних і правових норм використання телекомунікаційних засобів зв'язку.

Отже, нові інформаційні технології навчання слід використовувати тільки тоді, коли таке використання дає суттєвий позитивний педагогічний ефект та забезпечує особистісний розвиток учня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ничкало Н.Г. Сучасні тенденції і проблеми неперервної професійної освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід,
2. проблеми: Зб. наук. пр. - Київ - Вінниця, 2000. - С. 7-13.

ЗМІНШЕННЯ РОЗМІРНОСТІ У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРИКЛАДНОЇ ЗАДАЧІ У КУРСІ МЕТОДИ МАТЕМАТИЧНОЇ ФІЗИКИ

Дев'яткін Д.С., Дев'яткін Ю.С., Горбачов Б.І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Як відомо при турбулентному плинні рідин у трубах передача тепла здійснюється як за рахунок турбулентного перемішування потоку, так і шляхом молекулярної теплопровідності рідиннометалічні теплоносії мають кращу в порівнянні з іншими теплоносіями молекулярну теплопровідність. Це визначає більшу частку тепла, яке переноситься за рахунок тепло-провідності, і забезпечує кращі теплопередаючі властивості рідких металів.

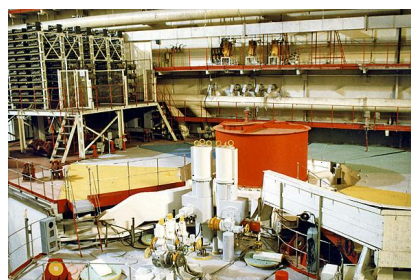
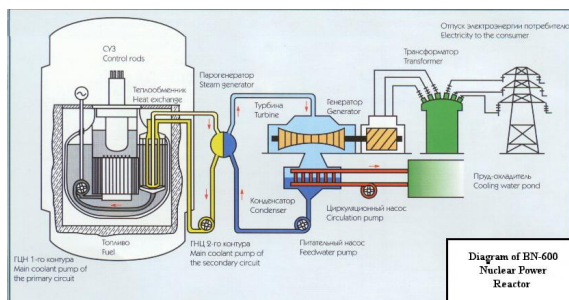

Схема й зовнішній вигляд реактора РМТ на прикладі БН-600

Рідкі метали є єдиними теплоносіями, що задовольняють всім вимогам у відношенні тепловідводу і ядерних властивостей, яких вимагають від енергетичних реакторів на проміжних і швидких нейтронах, а також від реакторів-розмножувачів.

Реактори з рідиннометалічним теплоносієм (РМТ) знаходять застосування в космічній індустрії, коли немає можливості використовувати сонячну або іншу енергію. Вони застосовувалися на космічних станціях Бук і Топаз.

Тепер перейдемо безпосередньо до розгляду завдання про використання рідких металів як теплоносіїв у реакторах. Кількість теплоти, переданої від гарячого теплоносія, прямо пропорційно площі теплопередаючої поверхні F , діючої середньої різниці температур Δt , тривалості процесу T і коефіцієнту тепловіддачі α :

$$Q = \alpha F (t_{cm} - t_{\infty}) = \alpha F \Delta t T$$

Коефіцієнт тепловіддачі α показує, яка кількість теплоти передається від гарячого теплоносія до холодного через 1 м² поверхні при середній різниці температур в 1 градус за 1 сек.

$$\alpha = \frac{Q}{F \Delta t T} \left[\frac{\text{дж}}{\text{м}^2 \cdot \text{сек} \cdot \text{град}} \right] \left[\frac{\text{см}}{\text{м}^2 \cdot \text{град}} \right] \left[\frac{\text{ккал}}{\text{м}^2 \cdot \text{ч} \cdot \text{град}} \right]$$

$$\alpha = f(\omega, \rho, \mu, c_p, \lambda, \beta, d, L, \varepsilon)$$

Внаслідок складної залежності коефіцієнта тепловіддачі α від великої кількості факторів неможливо одержати розрахункове рівняння для α . Для визначення коефіцієнта тепло-віддачі α необхідно знати температурний градієнт рідини у стінці, тобто розподіл температур у рідині (рівняння Фур'є-Кірхгофа), яке для практичного використання представляють у вигляді функції від критерію подоби.

Подоба граничних умов (подоба процесів теплопереносу на границі між стінкою й потоком рідини) характеризується критерієм Нуссельта: Nu і є мірою співвідношення товщини приграничного шару δ й визначального геометричного розміру (для труби – її діаметр d). Також наведені формули Рейнольдса, Пекле, Грандтля, що позначають інші критерії подоби:

$$\frac{cd}{\lambda} = Nu, \quad \frac{\omega \ell \rho}{\mu} = Re, \quad \frac{\omega \ell}{\alpha} = Pe, \quad \frac{v}{\alpha} = \frac{\mu c_p}{\lambda} = Pr$$

Необхідними умовами подоби процесів переносу тепла є дотримання гідродинамічної й геометричної подоби (характеризується сталістю відношення основних геометричних розмірів стінки L_1, L_2, \dots, L_n до деякого характерного розміру $L_0 = d$ – за звичай діаметру труби). Тоді узагальнене рівняння конвективного теплообміну приймає вигляд

$$Nu = f^* \left(Fo, Nu, Pe, Ho, Re, Fr, \frac{L_1}{L_0}, \frac{L_2}{L_0}, \dots, \frac{L_n}{L_0} \right)$$

Вигляд цієї функції визначається експериментальним шляхом, причому звичайно йому надають степеневу форму. Так, наприклад, при русі потоку в трубі діаметром d і довжиною l функція може мати вигляд:

$$Nu = \frac{cd}{\lambda} = C Re^m Pr^n \left(\frac{l}{d} \right)^p$$

де C, m, n, p – величини, визначені експериментально.

Розглянемо ламінарний плин рідкого металу в круглій трубі скінчених розмірів і покажемо, що в такому випадку критерій Nu є стала величина. *Ламінарним* називається плин зі сталим тиском і швидкістю.

При рішенні цього завдання будемо дотримуватися наступних допущень: процес стаціо-нарний, фізичні властивості рідкого металу не залежать від температури, температура рідкого металу на вході постійна по перетину, у рідкому металі відсутні внутрішні джерела тепла. У ряді випадків будуть прийматися й інші допущення, які будуть спеціально обмовлятися.

Для круглої труби при зроблених допущеннях рівняння руху Навьє-Стокса бу-

де мати вигляд

$$V_x \frac{\partial V_y}{\partial x} + V_y \frac{\partial V_x}{\partial y} = -\frac{1}{\rho} \frac{\partial p}{\partial y} + \frac{\mu}{\rho} \frac{\partial^2 V_x}{\partial y^2}$$

$$\frac{1}{r} \frac{d}{dr} \left(r \frac{dV_x}{dr} \right) = -\frac{1}{\mu} \frac{\Delta p}{L}$$

$$V|_{r=R} = 0, \quad \left. \frac{\partial V_x}{\partial y} \right|_{y=0} = 0$$

Розв'язання цієї системи рівнянь має вигляд

$$V_x = \frac{\Delta p}{4\mu L} (R_2^2 - r_2^2) \quad \text{или} \quad V_x = 2\bar{V} \left(1 - \frac{r_2^2}{R_2^2} \right)$$

$$\bar{V} = \frac{\Delta p R_2^2}{8\mu L}$$

\bar{V} середня по перетину швидкість. Температурне поле рідини в трубі буде

$$a \nabla^2 t - t \operatorname{div} \vec{V} = \frac{dt}{d\tau}, \quad \operatorname{div} \vec{V} = 0$$

описуватися рівняннями, що при допущеннях для нестисливої рідини (рідкого металу) у циліндричній системі координат

$$V_x \frac{\partial t}{\partial x} + V_r \frac{\partial t}{\partial r} = a \left(\frac{\partial^2 t}{\partial x^2} + \frac{1}{r} \frac{\partial t}{\partial r} + \frac{\partial^2 t}{\partial r^2} \right)$$

Розглядається плин рідкого металу на стабілізованій ділянці, тобто складова швидкості $V_r = 0$. Крім того, зробимо оцінку тепла dQ_T , яке переноситься на відстань dx теплопровідністю й dQ_K конвекцією. Відомо, що

$$dQ_T = \frac{\partial}{\partial x} \left(\lambda \frac{\partial t}{\partial y} \right), \quad dQ_K = \frac{\partial}{\partial x} (\rho C V_x t)$$

і конвективний перенос dQ_K набагато більше кондуктивного dQ_T , тобто

$$\frac{\partial}{\partial x} \left(\lambda \frac{\partial t}{\partial y} \right) \ll \frac{\partial}{\partial x} (\rho C V_x t)$$

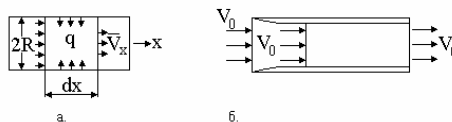
перетворення останньої нерівності приводить до 3 огляду на цю нерівність, і

зазначені раніше умови $V_x \frac{\partial^2 t}{\partial x^2} \ll V_r \frac{\partial t}{\partial x}$, $V_r = 0$, запишемо рівняння у вигляді В

$$V_x \frac{\partial t}{\partial x} = a \left(\frac{\partial^2 t}{\partial x^2} + \frac{1}{r} \frac{\partial t}{\partial r} \right)$$

рівняння фігурують змінні x і r , що утрудняє його інтегрування.

Покажемо прийом, що дозволяє представити це в наближеному вигляді, але з однією змінною.

На мал. представлений фрагмент труби, довжиною dx , у який входить тепловий потік, рівний $\pi R^2 \bar{V}_x \rho C d\bar{t}$, а на поверхні фрагмента $2\pi R dx$ виділяється відповідно до поставленого завдання потік $2\pi q R dx$. Можна ці потоки порівняти й одержати

$$\bar{t}_x = 2q / (RCV\rho)$$

Виразимо тепер похідну $\frac{\partial t}{\partial x}$ приблизно через середню температуру, тобто

$$\bar{t}_x \cong t_x$$

Візьмемо до уваги вираз для V_x , що дозволяє представити рівняння у вигляді

$$\frac{\partial^2 t}{\partial r^2} + \frac{1}{r} \frac{\partial t}{\partial r} = \frac{4q}{\lambda R} \left(1 - \frac{r^2}{R^2}\right), \quad t|_{r=R} = t_W, \quad \frac{\partial t}{\partial r} \Big|_{r=0} = 0$$

Граничні умови розглянутого завдання .

Розв'язання системи рівнянь при граничних умовах приводить до середньорозхідної температури, що має такий вигляд

$$\Theta = t_W - t(r) = \frac{qR}{4\lambda} \left(3 - \frac{4r^2}{R^2} + \frac{r^4}{R^4}\right)$$

t_w - Температура робочого тіла t - Температура середовища на

відстані $\alpha = q / (t_w - \bar{t})$

Перейдемо тепер до визначення локального коефіцієнта тепловіддачі де t з рисою середньошвидкісна температура потоку в перетині x . Обчислимо значення середньорозхідної температури й, підставимо її у формулу,

$$\alpha = \frac{q}{t_w - \bar{t}} = \frac{24\lambda}{11R}$$

$$t_w - \bar{t} = \frac{11qR}{24\lambda}$$

одержимо.

Цей вираз представимо в безрозмірному виді за допомогою числа Нуссельта.

$$Nu = \frac{\alpha d}{\lambda} = \frac{48}{11} = 4.36$$

Нагадаємо, що це завдання вирішувалося при допущеннях. Оцінимо, при яких умовах це допущення виконується. Для цього представимо його приблизно у вигляді

$$\frac{\partial t}{\partial x} \approx \frac{t - t_0}{x}, \quad \frac{\partial^2 t}{\partial x^2} \approx \frac{t - t_0}{x^2}$$

що приведе до $(V_x x) / a \ll 1$

Виходячи з $Pe = Re \cdot Pr = Vd/a$ запишемо останню нерівність у вигляді $x/d \ll 1/Pe$

Для рідких металів Pr перебуває в інтервалі між 0.605 і 0.05.

Т.ч. доходимо висновку, що використання реакторів РМТ дає ряд переваг, зокрема потужність самого реактора. Нижче наведений приклад її розрахунку:

$$Nu = \frac{cd}{\lambda} = \frac{48}{11} = 4.36, \alpha = Nu * \lambda / d = Q / S * \tau * \Delta t, \text{ при } S = 1 \text{ м}^2, \tau = 1 \text{ з } Q = Nu * \lambda * \Delta t / d, \text{ де } \lambda = 1,32 * 10^2 \text{ Вт/м}, \Delta t \sim 500, d = 14 * 10^{-3} \text{ м}, Q \sim 205,5 * 10^5 \text{ Дж}$$

ДІЛОВА ГРА ЯК ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МАРКЕТИНГУ

Журавльова О.А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

В Україні в багатьох навчальних закладах випускаються тисячі спеціалістів з маркетингу, які володіють вміннями дослідження ринкових явищ і процесів та представляють значний потенціал в цьому напрямі для вітчизняних підприємців. Але ж знанням ринку професійні навички випускників спеціальності «Маркетинг» не обмежуються. Для того, щоб випускник вищого навчального закладу був конкурентоспроможним на ринку праці та зацікавив роботодавця, він повинний мати високий рівень компетенції, що складається з його вмінь та навичок, здобутих під час навчання та розвинутих власних якостей.

Формування професійної компетенції випускників вищих навчальних закладів може протікати успішно тільки в умовах управління навчальним процесом з використанням активних методів навчання та впровадженням інновацій у навчанні як з боку керівників навчальних закладів, так і з боку викладачів. Отже, виховання професійної свідомості молоді покладається на навчальний процес завдяки новітнім педагогічним технологіям та високої кваліфікації викладачів.

Основною педагогічною ідеєю застосування інтерактивних методів є активізація розумової діяльності студентів, індивідуалізація навчального процесу, актуалізація опорних знань, надання можливості самостійного осмислення студентами значення отриманих знань для використання їх на практиці, виховання позитивного відношення до предмету, зв'язок маркетингу з іншими науками.

Для досягнення цієї мети необхідно використовувати методи активної роботи зі студентами при проведенні занять, урізноманітнювати процес актуалізації наданих знань, надаючи можливість студентам не тільки самостійно опрацьовувати тему, але й перевіряти власні знання шляхом використання комп'ютерних програм з маркетингу.

Одним з найбільш відомих методів інтерактивного навчання є використання ділової гри, яку викладач проводить під час семінарського заняття. Особливо важливим є те, що семінар професійно спрямований та корисний для майбутньої діяльності спеціалістів.

Досвід роботи викладачів свідчить, що спеціально розроблені ділові ігри, найкраще сприяють засвоєнню посадових обов'язків майбутнього фахівця з маркетингу.

Ділова гра — це активне заняття, в якому студенти набувають професійних навичок і практичного досвіду.

Основними вимогами, що ставляться до ділових ігор, повинні бути:

- комплексність, що охоплює якомога більше управлінських функцій;
- динамічність, що дозволяє безпосередньо включати чинник часу до навчального процесу;
- різносторонність, що забезпечує розвиток комплексу знань, навичок, особистих якостей керівника.

Типові ознаки ділової гри:

- рольовий характер подачі матеріалу;
- наявність проблеми і різне відношення до її вирішення;
- повторюваність ситуацій;
- динамізм розвитку;
- керованість.

Використання в процесі навчання ситуативних ігор тоді буде ефективним, коли ігри будуть розташовані в певному порядку, тобто організовані в систему. Ділова гра має індивідуальні риси, а саме імітація умов здійснення реальної професійної діяльності з метою моделювання актуальних проблемних ситуацій. У процесі ділової гри теоретичні знання втілюються в практичну діяльність і використовуються в процесі інтенсивної інтелектуальної роботи в пошуках шляхів та засобів вирішення проблеми, яка була покладена в основу сценарію гри.

У діловій грі втілюється основна форма педагогічної діяльності — первісне абстрактне знання перетворюється на конкретне переживання. Таким чином, методика інноваційних технологій, яку використовує викладач на заняттях різного типу та в позааудиторній практиці, дозволяє всебічно підійти до проблем активного навчання студентів. А також закріпити і перевірити знання з предмету, залучити до постійної творчої роботи, активізувати науково-дослідницьку діяльність студентів. Отже, запровадження різноманітних навчальних методик, таких, як ділова гра, різнорівневе тестування з використанням комп'ютерного програмування, метод кейсів (ситуативних задач) допомагає студентам успішно засвоїти не тільки програмний матеріал, але й отримати знання зі спеціальності, поширити кругозір завдяки новітнім підручникам та практичним посібникам з предмету.

ВИЗУАЛЬНІ ЗАСОБИ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ НА АУДИТОРНИХ ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»

Ігнат'єва В.Б., Гавриленко Н.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Із прискоренням темпів розвитку суспільства зростає потреба в людях, здатних творчо підходити до будь-яких змін, нетрадиційно і якісно вирішувати існуючі проблеми. Тому стратегія сучасної освіти полягає в наданні можливості всім учням виявити свої таланти й творчий потенціал. Проте у випускників вищих навчальних закладів досить часто спостерігаються суперечності між рівнем набутих теоретичних знань, методичних умінь та можливістю продуктивного використання їх в професійній діяльності. Такий стан справ значною мірою пояснюється недостатньою розробленістю креативних підходів до професійної підготовки студентів як основи подальшої продуктивної професійної діяльності. У зв'язку із цим на сьогоднішній день актуальна проблема пошуку засобів розвитку розумових здібностей, пов'язаних із творчою діяльністю як у колективній, так і в індивідуальній формі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науці досліджено різні аспекти розвитку креативності, є різні підходи до цього феномену: як до здатності створювати щось нове та оригінальне (Ф. Бартон); як до особливого різновиду творчого дивергентного мислення, високорозвиненої уяви (Е. Торренс); як до системи особистісних якостей (К. Платонов); як до специфічного діяльнісно-ког-

нітивного явища (Дж. Гілфорд, Е. Торренс). В роботах вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячених проблемам творчості і розвитку творчої особистості (Ф. Бартон, Д. Богоявленська, Дж. Гілфорд, С. Мельникова, Е. Торренс, Д. Харрінгтон), осмислюється креативність як складний, багатогранний предмет педагогічного дослідження і доводиться, що процес розвитку креативності потребує відповідних умов, він може бути ефективнішим завдяки спеціальним ігровим вправам, технікам і методам.

У роботах Г.А. Бала, М.И. Махмутова, Т.И. Шамовой та ін. розглядаються питання організації творчої діяльності учнів за допомогою створення проблемних ситуацій. Способи управління творчими процесами інтелектуальної діяльності особистості і технології діагностики креативних здатностей учнів розглянуті в роботах И.П. Подласого, П. Торренса, Е.Е. Тунік, Л.И. Шрагиной та ін.

Останнім часом з'явилися наукові праці, присвячені розвитку творчих здібностей учнівської молоді засобами театральної самодіяльності (Г.О. Костюшко), туристських ігор (С.В. Дмитрук), домашнього експерименту (Б.О. Грудині), мультимедіа (І.Ю. Шахіна), образотворчого мистецтва (І.І. Демченко).

Невирішені частини загальної проблеми. Вищезазначені дослідження відбивають різноманіття наукових ідей і практичних підходів до організації творчої діяльності учнів в освітньому процесі, однак поза увагою лишаються теоретичні та методичні питання розвитку креативності студентів візуальними засобами.

Постановка завдання. З огляду на сказане вище, важливим завданням є розробка методики активізації творчості студентів на аудиторних заняттях за допомогою візуальних засобів.

Виклад основного матеріалу. Існує два види візуальних дидактичних засобів: прості до яких відносяться оригінальні предмети, моделі, картини, діаграми, карти та складні, зокрема механічні візуальні засоби, що дозволяють передавати зображення за допомогою технічних пристроїв, наприклад фотоапарата, діаскопа, епідіаскопа, мікроскопа, телескопа.

Аналіз існуючих уявлень про градацію творчої діяльності дозволив виділити п'ять рівнів активізації творчості студентів за допомогою візуальних засобів. Розглянемо кожен рівень детальніше.

Перший рівень. Візуальні засоби, які містять завдання з елементами аналізу, порівняння, ставлять завдання виділити головне, основне, описати явища, процеси. При цьому, від студентів потрібно вирішити поставлене завдання, використовуючи раніше засвоєну інформацію, тобто згідно зразку або шаблону по вказаній послідовності. Як приклад, можна привести представлення коробки із вівських пластивців «Геркулес» для визначення об'єктів, що підлягають охороні; представлення різних пакетиків чаю для аналізу особливостей конструктивного вирішення.

Другий рівень. Візуальні засоби, які містять завдання з елементами обґрунтування, доказу, вибору оптимальних варіантів рішення. Наприклад, представлення наявних об'єктів для обґрунтування об'єкта інтелектуальної власності; конструювання структурно-логічних схем по різних темах.

Третій рівень. Візуальні засоби, які включають завдання що передбачають рішення конкретної задачі по відомому загальному методу шляхом самостійного пристосування до умов завдання, результат вирішення якої передбачений лише в загальному вигляді. При виконанні завдань третього рівня студенти добувають суб'єктивно нову інформацію, тобто нову лише для себе. Наприклад, представлення схожих об'єктів інтелектуальної власності для виявлення протиріч і подальшого їх аналізу.

Четвертий рівень. Завдання передбачають створення нового з відомих інстру-

ментів. Новизна полягає у вищому системному ефекті в порівнянні з тими, що є завдяки появі нових зв'язків між інструментами нової структури. Наприклад, дослідження розвитку різних об'єктів; дослідження особливостей об'єктів різного призначення.

П'ятий рівень. Завдання включають формулювання проблем і їх рішення, вимагають пошукової, дослідницької і винахідницької діяльності. При цьому, студенти здійснюють самостійну діяльність, реалізуючи свою ідею. В процесі виконання отримують об'єктивно нову інформацію про об'єкт дослідження, спосіб або засіб діяльності і розвивають творчі уміння, сформовані при виконанні завдань з першого по четвертий рівень.

До завдань п'ятого рівня можна віднести, наприклад, модулювання ситуацій порушення прав за допомогою картинок; розробка нових об'єктів інтелектуальної власності за допомогою наявних предметів або картинок цих предметів.

Висновки. Впровадження вищезазначених технік дає змогу нейтралізувати інертність мислення розкривши тим самим креативні здібності студентів. Це навчає студентів творчо мислити, зіставляти, аналізувати.

РОЗРОБКА СТРУКТУРНО-ЧАСОВОЇ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ ДИСЦИПЛІНИ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»)

Калюжний В.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми. Через постійне скорочення часу аудиторних занять у загальному обсязі годин, виділених на опанування навчальної дисципліни, самостійна робота студентів набуває вагомого значення. Самі цей вид навчання дозволяє студенту самовдосконалюватися через поглиблення теоретичного знання, формування вмінь та надбання навичок. До того ж, самостійна робота дозволяє у повній мірі студенту розкрити свій творчий потенціал, показати свої можливості, проявити собі як особистість.

Але, як свідчить практика, під час самостійної роботи студент тільки не проявляє себе, а навіть взагалі ставиться до неї як до вільного часу (за виключенням часу на виконання індивідуального завдання, якщо таке передбачено навчальним планом). Вибіркове опитування студентів показує, що вони не знають, що саме і як виконувати, як розподілити час щоб все встигнути зробити, дратують численні посилання до джерел інформації (уявіть себе у якому становищі опиняється студент-заочник, який мешкає у селищі, де не те бібліотеки, навіть, мережі Internet немає). Це з одного боку, з другого – під час контрольних заходів, питань про виконання самостійної роботи, зокрема, про які додаткові знання, вміння та навички отримані, у більшості випадків не ставиться. Тому студенти не бають самостійно щось вивчати: навіщо, якщо про це ніхто не питає?

Отже, враховуючи постійне зростання учбового навантаження, через посилення вимог ринку праці до майбутніх фахівців, з одночасним скороченням часу аудиторних занять, вимог Болонського процесу до самовдосконалення, проблема підвищення ефективності самостійної роботи студентів, через чітку її організацію, без сумніву, є актуальною.

Мета роботи. Пропонуючи зміст самостійної роботи, викладач іноді сам не здатний визначити ні її зміст у повному обсязі, ні час виконання тих чи інших етапів самостійного опрацювання навчально-методичного матеріалу та виконан-

ня індивідуального завдання. Крім того, викладачу слід звертати увагу на таку обставину: окремі навчальні елементи здаються йому досить простими для порозуміння, але студент чує та бачить у перше, і йому опрацювати новий матеріал не так вже й просто: на це потрібне виділення певного часу, а якого саме – незрозуміло.

Отже метою даної роботи є розробка структурно-часової логічно обґрунтованої моделі організації самостійної роботи студентів.

Результати досліджень. Професором Рач В.А. (СНУ ім. В.Даля) запропонована універсальна системна модель, яка дозволяє наочно представити будь-який процес отримання бажаного результату. Скористаємося цією моделлю, графічний вигляд якої наведений на рис.1.

Рис. 1. Узагальнена системна модель опрацювання дисципліни

Отже, підставу для вивчення той чи іншої дисципліни завжди визначає освітньо-кваліфікаційна характеристика, зокрема, перелік компетенцій, якими повинний володіти спеціаліст для виконання своїх первинних посадових обов'язків за фахом. Сам процес вивчення дисципліни складається з чотирьох обов'язкових блоків, а саме. Лекційні заняття, під час яких студент набуває певних теоретичних знань. Практичні заняття надають йому вміння застосовувати на практиці отримані теоретичні знання. Самостійна робота дозволяє надбати навички вирішувати практичні завдання з використанням раніш надбаних знань та вмінь. Якість засвоєння всіх навчальних заходів щодо вивчення дисципліни контролюється під час заліків чи іспитів. Після вивчення дисципліни студент повинен мати певні знання, вміння та навички, які, загалом, визначають його компетентність у даному науковому напрямі.

Відзначимо, що на кожен вид учбового навантаження, особливо аудиторного, є чітко виділений нормативний час, а самостійна робота, найчастіше, вказується в лише загальних рисах, і нормується лише трудомісткістю виконання індивідуального завдання, а для останніх видів самостійної підготовки, частіше за все, навіть не вказується перелік необхідних дій для освоєння учбового матеріалу, не кажучи вже про нормування часу.

Нами пропонується дати студенту не лише загальну розподіл часу вивчення дисципліни, але і вказати яку мету переслідує той або інший вигляд учбового навантаження щоб студент чітко розумів, які компетенції він придбає після виконання даного вигляду учбового навантаження. Відзначимо, якщо немає конк-

ретної мети, то і такого вигляду учбового навантаження, в принципі, і не повинно бути. Відсутність мети – це, за суттю, означає що цей вигляд учбового навантаження по даній дисципліні просто не потрібний – це марна трата часу.

Запропонована схема розподілу учбового навантаження розглядається на конкретному прикладі: по дисципліні «Інтелектуальна власність», яка є обов'язковою для студентів всіх форм і напрямів навчання у всіх вищих учбових закладах України. Загальний об'єм часу, виділеного на цю дисципліну, складає 36 (100 %) годин. З них аудиторні заняття розподіляються таким чином: лекції – 8 (22,2 %) години, практичні заняття – 6 (16,7 %) годин, консультації – 0,25 (0,7 %) години на одного студента, залік – 0,1 (0,3 %) години на одного студента. Весь останий час – 21,65 годин (60,1 %) по даній дисципліні відводиться на самостійну роботу, який чітко не обумовлений, хоча, як бачимо, займає більше половини часу від загальної кількості часу, відведеного на вивчення даної дисципліни.

Нами пропонується насамперед скласти вичерпний перелік навчальних дій студента, потрібних для самостійного засвоєння дисципліни. Такий перелік, на нашу думку, повинний включати наступні дії:

1. Засвоєння лекційного та практичного матеріалу шляхом його структурування у свідомості з метою створення власної пізнавальної логічної моделі уявлення про дисципліну, що вивчається (6 годин (16,7 %) із розрахунку 0,5 години на 1 годину лекційних чи практичних занять – встановлена норма на даний показник);

2. Добір, вивчення та структурування змісту доступної літератури з метою отримання додаткової інформації для підтвердження правильності власно побудованої пізнавальної моделі про дисципліну, що вивчається (1 година (2,8 %) оскільки перелік рекомендованої літератури наведений у методичних матеріалах);

3. Поглиблене вивчення дисципліни у рамках сформованої методологічної моделі з метою отримання нових знань шляхом засвоєння основного понятійного апарату, інструктивних матеріалів, алгоритмів, порозуміння логічних зв'язків між окремими розділами та темами дисципліни і причинно-наслідкових зв'язків між ними (4 години (11,1 %) – час приблизно такий же ж, як половина обсягу, відведеного для вивчення теоретичного матеріалу під час лекційних занять);

4. Ознайомлення зі змістом індивідуального завдання з метою з'ясування мети, об'єму, структури, що є кінцевим результатом, форми представлення та оцінювання знань, вмінь та навичок, надбаних під час виконання індивідуального завдання (0,25 (0,7 %) години за даними хронометражу);

5. Ознайомлення з виконанням типового завдання з метою побудови логічної схеми послідовності виконання завдання для досягнення кінцевого результату (0,25 (0,7 %) години за даними хронометражу);

6. Підбір літератури для виконання індивідуального завдання з метою отримання додаткових джерел інформації, корисної для виконання індивідуального завдання (0,5 (1,4 %) години за даними хронометражу);

7. Вивчення додаткової літератури з метою виділення та засвоєння конкретної інформації у вигляді нових знань і вмінь, необхідних для виконання індивідуального завдання (2,0 (5,6 %) години за даними хронометражу);

8. Виконання індивідуального завдання (5,9 (14,4 %) години за даними хронометражу);

9. Оформлення індивідуального завдання (1,0 (4,6 %) години за даними хронометражу);

10. Підготовка до захисту індивідуального завдання (0,5 (1,4 %) години за даними хронометражу);

11. Захист індивідуального завдання (0,25 (0,7 %) години – нормативний показник).

Висновки: Рекомендовано викладачу самому пройти весь шлях самостійного опрацювання дисципліни, щоб визначити реально час, який потрібний. Потім залучити трьох студентів (або вибіркочу кількість) для виконання індивідуального завдання: середньостатистичного, «відмінника», та слабкого. Не підганяючи студентів, зробити чіткий хронометраж за всіма етапами виконання індивідуального завдання. Ретельно перевірити завдання, запитати, що саме було на кожному етапі складним, незрозумілим або простим тощо. На основі отриманої інформації скоректувати завдання.

РЕЙТИНГОВАЯ СИСТЕМА ОЦЕНИВАНИЯ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ СТУДЕНТОВ

Касьянов Н.А., Гунченко О.Н

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Существующие системы оценки качества знаний студентов в большинстве случаев являются недостаточно эффективными. Помимо субъективизма этих систем и доминирования в них усредненного подхода можно отметить также их эпизодическое и бессистемное использование. Система контроля знаний в вузах в настоящее время вступает в противоречие с современными требованиями к подготовке квалифицированных специалистов. Главный ее недостаток очевиден - она никак не способствует активной и ритмичной самостоятельной работе студентов.

В последние годы все более популярной в зарубежной и российской дидактике становится рейтинговая система оценивания. Реализации рейтинговой системы оценивания учебных достижений требует Болонская декларация, переход к осуществлению положений которой происходит в настоящее время в системе высшего образования Украины.

Сущность рейтинговой системы оценивания учебных достижений студентов. Рейтинг используется везде, где есть необходимость сравнивать результаты деятельности людей. Он обладает внепрофессиональной универсальностью и может быть заимствован из любой другой сферы. Рейтинг всегда подразумевает конкурсность, соревнование.

Рейтинг дословно с английского - это оценка, некоторая численная характеристика какого-либо качественного понятия. Обычно под рейтингом в обучении понимается «накопленная оценка» или «оценка, учитывающая предысторию».

В вузовской практике рейтинг - это некоторая числовая величина, выраженная, как правило, по многобалльной шкале и интегрально характеризующая успеваемость и знания студента по одному или нескольким предметам в течение определенного периода обучения.

Рейтинг в вузе может быть реализован на нескольких уровнях:

- уровень дисциплины;
- уровень кафедры (группы дисциплин),
- уровень факультета;
- общий рейтинг студента по результатам учебной и внеучебной деятельности.

Рассмотрим рейтинговую систему учета учебных достижений студентов при изучении конкретной дисциплины. При этом речь будет идти именно об учете

учебных достижений, т. е. отслеживании прогресса студентов в усвоении теоретического материала и практических навыков. Очень важно наглядно видеть, как меняется уровень освоения материала при переходе от базовой дисциплины к дисциплинам, ориентированным на отраслевые особенности будущей профессиональной деятельности.

Преимущества рейтинговой системы оценивания. Рейтинговая система оценивания предоставляет преимущества и для студентов, и для преподавателей. Использование рейтингового контроля стимулирует у студента стремление к получению более высокого балла и продвижению к первому номеру рейтинг-списка; систематическую и ритмичную учебно-познавательную деятельность; своевременное выполнение работ, предусмотренных графиком учебного процесса; систематическое посещение занятий; творческую активность, научно-исследовательскую деятельность; возможность просто и регулярно в любой момент времени получить информацию о набранном рейтинге и своих успехах, что позволяет со стороны студента управлять учебным процессом по изучению отдельных дисциплин, стремиться достичь лучших результатов в оценке своей деятельности.

Рейтинговая оценка знаний важна для преподавателя, так как: систематическое оценивание позволяет преподавателю более объективно выставить зачетные и экзаменационные оценки; на основании систематического рейтингового оценивания можно делать важные выводы о необходимости изменений в учебном процессе; создается основа для дифференциации студентов, что особенно важно при переходе на многоуровневую систему обучения; позволяет составить для каждого студента индивидуальную образовательную траекторию, что делает учебный процесс более гибким и мобильным.

Условия использования рейтинговой системы оценивания. При организации рейтингового контроля применяются текущий, промежуточный и итоговый контроль. Формы и методы любого контроля определяются кафедрой (преподавателем) и доводятся до сведения студентов в начале учебного семестра. Обязательным условием рейтинговой системы контроля является наличие плана-графика самостоятельной работы студента по дисциплине. Четко разрабатывается система критериев, по которым можно оценить правильность выполнения каждого из заданий.

Принципы, на которых базируется рейтинговая система оценивания: комплексность (комплексный учет всех видов учебной и внеучебной деятельности студентов), систематичность (учет должен проходить постоянно на протяжении всего периода обучения), диагностичность (результаты рейтинговой оценки должны позволять делать выводы о необходимости внесения изменений в учебный процесс, в организацию познавательной деятельности студентов), адекватность (соответствие оценивания видам деятельности, учет разного вклада разных видов деятельности в общий результат), дуальность (возможность применения системы как в очном, так и в дистанционном обучении), многосторонность (учет в рейтинговой системе результатов успеваемости, посещаемости занятий, своевременности выполнения работ), открытость (система рейтингового контроля должна быть абсолютно «прозрачной» и открытой для студентов, т. е. им должны быть понятны правила выставления баллов, подсчета общего рейтинга; эти правила должны быть доведены до студентов в начале обучения).

Рейтинговая система оценивания знаний студентов позволяет реализовать на практике такие технологии, как дифференцированное обучение, проблемное обучение, блочно-модульное обучение, ситуативное обучение, педагогику сотрудничества. Рейтинговая система оценивания знаний позволяет создать

максимально комфортную среду обучения и позволяет перевести учебную деятельность учащихся из необходимости во внутреннюю потребность. Позволяет в соответствии с индивидуальными особенностями осуществлять выбор студентом возможных вариантов и форм овладения дисциплиной, позволяет преподавателю расширить общение, лучше ориентироваться в интересах и потребностях учащихся, знать и учитывать их индивидуальные особенности.

ЛІТЕРАТУРА

1. Т.П. Каратаева Опыт использования рейтинговой оценки знаний на химическом факультете // Доклад на Межд. науч.-практ. конф. «Многоступенчатое университетское образование: от эффективного преподавания к эффективному учению» (Минск, 15-16 мая 2003г.).

2. Смыковская Е.П. Возможности использования кредитно-зачетных систем в осуществлении контроля и оценки качества высшего образования // Доклад на Межд. науч.-практ. конф. «Многоступенчатое университетское образование: от эффективного преподавания к эффективному учению» (Минск, 15-16 мая 2003г.).

О ПРИМЕНЕНИИ ПРОГРАММЫ “НАМАСНІ” В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

Кратинов А.Г., Овчинников А.Л.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблемы. Объем информации, передаваемой через информационную телекоммуникационную инфраструктуру, удваивается каждые 2-3 года. Появляются и успешно развиваются новые отрасли информационной индустрии, существенно возрастает влияние информационных технологий на научно-технический прогресс во всех отраслях знаний. Эра информационного общества требует для своего эффективного развития высокопрофессиональных кадров, способных использовать технические возможности и преимущества современных систем телекоммуникаций. Это в первую очередь относится к специалистам в области компьютерных технологий, сетей передачи данных, автоматизации производственных процессов и ряда других.

Актуальность проблемы. По нашему мнению знание выпускниками выше-названных специальностей основ современных систем телекоммуникаций способствует существенному повышению их профессионального уровня.

Изучение многих важных аспектов функционирования и грамотного применения телекоммуникаций для решения прикладных задач может быть организовано на основе использования действующих современных глобальных и локальных сетей, Wi-Fi технологий, сетевых приложений. Интерес студентов к изучению вопросов, актуальных и даже «модных» именно сегодня, и решаемых новейшими программными и аппаратными средствами является мощным побудительным стимулом для достижения целей учебного процесса.

Основная часть. В качестве примера такого подхода ниже рассматривается применение программы “Namashi” в лабораторном практикуме по дисциплине «Системы телекоммуникаций и связи» для приобретения у студентов навыков по созданию виртуальной сети с использованием GSM терминалов. С помощью данной утилиты есть возможность соединить несколько компьютеров в виртуальную локальную сеть. При таком способе создания сети все данные передаются через специализированные сервера в Интернете. Такой способ может быть интересен для пользователей которым провайдер предоставляет

динамический IP адрес или все его клиенты в Интернет выходят через один IP. Еще одно применение данной утилиты - это возможность играть в сетевые игры в тех случаях, когда игра не может корректно подключаться к удаленным серверам через Интернет соединение.

Для создания виртуальной локальной сети требуется минимум два GSM терминала- далее терминалы (телефон, модем или их связка). Существует еще вариант создания виртуальной локальной сети когда на ряду с GSM терминалами может использоваться проводной канал связи.

Для подключения терминалов к сети Интернет используются настройки, рекомендованные оператором GSM связи, предоставляющим щим услугу подключения к Интернету.

Далее необходимо запустить программу Hamachi.

Рис.1 Начальный интерфейс программы «Hamachi»

В верхней части окна выводится виртуальный IP адрес, это один из ключевых параметров для корректной работы программы в сети.

Под IP адресом отображается статус программы, в данном случае программа отключена от сети.

Для включения программы необходимо нажать кнопку «включить» .

Для внесения изменений в работу программы существует пункт «Настройки» .

В данном пункте меню есть возможность настройки типа подключения к сети Интернет (использование проху серверов), изменения системных настроек и настроек безопасности при работе программы с операционной системой

При выборе пункта меню «управление сетями» - есть возможность создать новое подключение или подключиться к уже существующей виртуальной сети (рис. 2 и рис. 3).

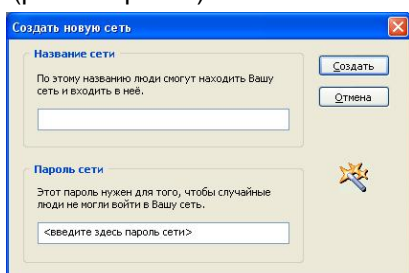

Рис.2. Создание новой виртуальной сети

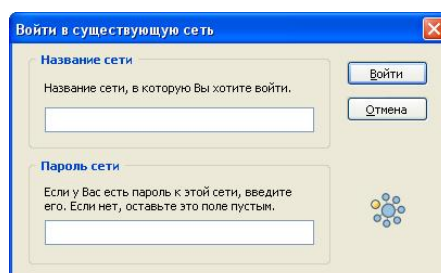

Рис.3. Подключение к существующей виртуальной сети

При корректном выполнении всех указанных процедур программа «Nanachi» подключается к своему серверу в Интернете, и сервер предоставляет ей виртуальный IP адрес, который отображается в верхней части интерфейса программы «Nanachi». При удачном подключении к виртуальной сети или при создании новой сети пользователи могут обмениваться файлами, просматривать доступные файлы и папки, компьютеров подключенных к данной виртуальной сети.

Выводы. В результате создания виртуальной сети у студентов появляется возможность реально исследовать созданную виртуальную сеть, используя сетевые команды операционной системы или применяя специальные сетевые анализаторы.

Предлагаемый подход к проведению лабораторных занятий с использованием Интернет технологий наглядно демонстрирует возможности современных телекоммуникационных систем.

МІСЦЕ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ ДИСЦИПЛІНИ «МОДЕЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ»

Латкова А.О.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

По навчальному плану профільуючої дисципліни «Моделювання виробничих та економічних процесів» відведено 162 години з них 69 годин лекції, 40 год. лабораторні і 53 години на самостійну роботу студентів. Самостійна робота займає одне з провідних місць у вивченні дисципліни.

На уроках розглядаються не тільки питання лекційного матеріалу, але і деякі питання призначені для самостійного вивчення дисципліни.

Це здійснюється по наступних напрямках:

- 1) розбиття матеріалу на модулі і в кожному модулі виділяються питання на самостійну роботу студента;
- 2) складання конспекту для кожного питання з самопідготовки;
- 3) рейтингова система контролю матеріалу, виділеного на самостійну роботу студентам;
- 4) наукова робота студентів;
- 5) виконання програм до лабораторних робіт на комп'ютерах;
- 6) тестова система контролю;
- 7) курсове проектування;
- 8) виконання рефератів;
- 9) складання повчальних і контролюючих програм.

Розглянемо, що є кожним напрямом.

1) Розбиття матеріалу на модулі.

По даній дисципліні 9 модулів. По кожному модулю виділений окремо матеріал на лекції і на самостійну роботу студентів.

До цього матеріалу підібрані питання, на які студент зможе відповісти, познайомившись з цим матеріалом, крім того підібрані завдання за цим матеріалом, для яких потрібно скласти математичні моделі і вирішити їх.

2) Складання конспекту за матеріалом для самопідготовки.

Коли є план самостійної роботи по кожному модулю, то я складаю конспект з кожного питання і даю додаткову літературу, щоб студент, окрім конспекту, міг познайомитися з цим матеріалом по літературі і в Інтернеті. Конспекти є в електронному вигляді і в роздрукованому вигляді в 20 екземплярах.

3) Рейтингова система контролю матеріалу і визначення рейтингу групи

У зв'язку з тим, що на самостійну роботу студентам відводиться значна кількість часу, а на лекції дуже мало часу з дисципліни «Моделювання виробничих і економічних процесів», то немає можливості розглядати матеріал самопідготовки на лекціях. Тому в позаурочний час студент може узяти магнітний диск (МД) і ознайомитися з матеріалами самопідготовки. Для перевірки своїх знань після вивчення теми або окремих питань, особливо відведених на самопідготовку, производится тестування і студент набирає до 100 балів, потім ці бали перетворюються на оцінку. При визначенні рейтингу групи я враховую бали за теоретичним матеріалом, за матеріалом самостійної роботи, а потім декільком студентам з кожної групи (підгрупи) видаються завдання для складання програм по окремих математичних методах. Кожен студент працює над своєю програмою самостійно. Після відлагодження програми студентам видаються завдання - контрольні тести, за допомогою яких перевіряється правильність роботи програми по всіх її розгалуженнях. Так минулого року в такому конкурсі взяли участь студенти: Віговський Максим, Воронова Наташа, Деева Ганна, Овчаренко Саша, Романовський Гріша, Сидоренко Юля, Тіхонова Віка, Шрамко Вера (1ПМ-05).

Потім всі автори збираються разом і вирішують, скільки балів виставити за кожен програму. Робиться аналіз програм по їх якості. Кожен автор отримує бали за свою програму, а потім визначається загальна кількість балів по групі (підгрупі). Крім того, з кожною групою спеціальності «Прикладна математика» і «Програмування» проводяться конкурси на краще знання предмету, олімпіади по дисципліні, складаються кросворди і кожному студенту вважаються бали, а потім визначається рейтинг групи.

Це своєрідне змагання між групами і воно допомагає студентам підвищити свої знання за спеціальними і профільюючими дисциплінами.

4) Наукова робота студентів

Щорічно студенти коледжу займаються науковою роботою. У тому числі і по моделюванню виробничих і економічних процесів. Для цього на початку навчального року їм видаються теми наукових робіт і завдання, над якими вони працюють протягом року. У травні місяці у нас проводиться наукова студентська конференція з різних напрямів, де студенти виступають зі своїми доповідями, причому ці роботи демонструються на ПЕОМ, підключеній до телевізора і всі присутні студенти з великим інтересом дивляться ці роботи. Всі роботи студентів - програмістів і прикладників представляються на общеколеджскую виставку, потім виділяються найбільш актуальні роботи і їх автори наголошуються подяками. Наприклад, виставлялися такі роботи:

- 1) «Застосування розкрою матеріалу на підприємствах Луганської області»;
- 2) «Рейтингова система контролю знань по мережевому моделюванню»;
- 3) «Аналіз програм по оптимізації мережевих моделей»
- 4) «Аналіз статистичних детермінованих моделей без дефіциту і з дефіцитом в теорії управління запасами»
- 5) «Впровадження методів цілочисельного програмування в ХК «Луганськ-тепловоз»
- 6) «Аналіз завдань розміщення виробництва з урахуванням багатоетапності з використанням методів фіктивної діагоналі і відхилення від середніх» і так далі. Цього року виконані такі роботи:
- 7) «Використання максимального потоку в мережі на виробництві».

8) «Застосування угорського методу для вирішення транспортних завдань та впровадження його у виробництво»

На 2010 рік заплановані такі роботи:

«Історія розвитку спеціальності ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА»

«Використання імітаційного моделювання у народному господарстві із застосуванням методу Монте-Карло»

5) Виконання програм до лабораторних робіт на комп'ютерах

Окрім лекцій і самостійної роботи з моделювання проводиться 10 лабораторних робіт, з них 5 робіт проводиться в 1-му семестрі і 5 в другому. Для деяких з них студенти можуть скласти програми самостійно в позаурочний час.

Так для роботи №1 «Розрахунок тимчасових параметрів подій і робіт» кожен студент зобов'язаний скласти програму на будь-якій з алгоритмічних мов, що вивчаються, оскільки тут 10 формул і у вихідній інформації потрібно отримати 2 таблиці з розрахунками.

Для роботи №3 «Побудову математичних моделей» програми складають в основному відмінники і ті студенти, які добре володіють алгоритмічними мовами.

Для роботи №5 «Нелінійне програмування. Вирішення завдань графічним методом» програми складають відмінники.

Для роботи № 6 «Генерація випадкових чисел» програму складає кожен студент, йому видано диференційовано завдання, причому всі завдання різні. Ці програми ми перевіряємо на ПЕОМ.

Для роботи № 7 «Прогнозування тенденцій розвитку тимчасових рядів» програму складає кожен студент на 2 або 3 залежності: лінійну, гіперболічну, параболічну, причому кожному вказаний свій метод: підстановки, Гауса або Крамера. Залежності і методи для кожного студента підбираються диференційовано.

Основне завдання коледжу - це підготовка висококваліфікованих фахівців до їх трудової діяльності. Структура проведення лабораторної роботи може бути представлена так:

- повідомлення теми і мети роботи;
- актуалізація теоретичних знань, які необхідні для раціональної роботи з устаткуванням, здійснює свої задуми по складанню і відладці програм;
- інструктаж по техніці безпеки;
- груповий інструктаж по виконанню даної лабораторної роботи;
- видача індивідуальних завдань студентам диференційовано;
- безпосереднє виконання своїх робіт, тобто складанні програм по виконаному алгоритму і їх відлагодження на ПЕОМ;
- узагальнення і систематизація отриманих результатів;
- підведення підсумків заняття. виконаному алгоритму і їх відлагодження за допомогою ПЕОМ.

Ефективність лабораторних занять залежить від того, як проінструктовані студенти про виконання даної лабораторної роботи. Для цього можна використовувати докладні інструкції в яких, окрім теми, мети і устаткування, вказані питання для повторення і даний докладний хід виконання лабораторної роботи. Можна написати більш скорочені інструкції, в яких не описується докладний хід роботи, а приділити увагу найбільш істотним моментам актуалізації знань по даній темі лабораторної роботи, теоретичному обґрунтуванню виконуваних завдань. Можна при проведенні лабораторних робіт використовувати тільки груповий інструктаж, якщо матеріал загальний для всіх, наприклад розрахунок тимчасових параметрів мережевих моделей. Можна студентам перед початком виконання роботи показати добрі зразки виконання лабораторних робіт. Я цим методом часто користуюся. Студенти бачать, що від

них вимагається, і кожен при складанні свого звіту по лабораторній роботі прагне наблизитися до того зразка, який він бачив, а іноді перевершити цей зразок, особливо показати оригінальність в складанні своїх програм. Так, наприклад, студенти Крамаренко Д., Склярів С., Ермаков Д., Філіпцова Е., Татунько А і ін. завжди прагнули зробити свої програми оригінальнішими, і звіти їх відрізнялися естетичним оформленням, чіткістю, дотриманням вимог Гостів. При проведенні лабораторних робіт використовується і проблемний лабораторний метод.

6) Тестові системи контролю

В даний час в навчанні величезне місце займає самостійна робота студентів як в теоретичному плані так і в практичному, тобто студенти вивчають той або інший теоретичний матеріал лекційний і самопідготовку по методичних рекомендаціях, виконаним викладачем моделювання Латковою А.О. по всіх темах предмету, за допомогою електронного варіанту і додатково по підручниках, наявних в бібліотеках коледжу і університету, а потім після вивчення того або іншого математичного методу вирішують завдання, видані їм викладачем індивідуально і диференційовано. Щоб викладачеві легко було перевірити студента, по всіх модулях дисципліни складені тести і вони є в електронному вигляді і в роздрукованому. Тут використана 100-бальна система контролю, а головне, що студент перевіряє наскільки добре він вивчив матеріал, призначений для самопідготовки, якщо він не зміг правильно протестуватися, то йому доводиться повертатися до конспектів і ще раз вивчати цей матеріал. Після чого повторно проводиться тестування. Існує 6 видів тестів, в кожному модулі поєднуються по декілька видів тестів, а в 7-му модулі використовуються всі 6 видів тестів.

7) Курсове проектування і захист курсових проектів

По учбовому плану проводиться курсове проектування і студентам на початку навчального року на 4-му курсі видаються теми, пов'язані з виробництвом, де використовується якийсь математичний метод і складаються математичні моделі. Студент вивчає самостійно теоретичний матеріал по даній темі, розглядає метод рішення задачі пише по ньому алгоритм, вирішує цим методом задачу уручну, після чого складає програму на будь-якій алгоритмічній мові. Темі курсових проектів бувають різні і застосовуються в промисловості, будівництві, в сільському господарстві і інших галузях народного господарства. Всі проекти виконуються з використанням комп'ютерів, а деякі теми упрощуються у виробництво. Так, наприклад:

- 1) «Прогнозування тенденцій розвитку тимчасових рядів при виробництві чавуну на ливарно-механічному заводі» .
- 2) «Прогнозування за допомогою методів екстраполяції в обласній автоінспекції» .

Студент 4-го курсу Спляров С., будучи на виробничій практиці в міському архіві розробив самостійно декілька виробничих завдань, по яких немає готових програм, упровадив їх у виробництво, вивчив окрім програмних алгоритмічних мов ще і нові алгоритмічні мови іт.д.

Студент 4-го курсу Пожідаєв Вася в ЗАО «Луганськексквовація» розробив і упровадив декілька функціональних виробничих завдань підсистеми «Бухгалтерський облік» і так далі.

Всі виконані курсові проекти підлягають захисту, який проводиться з використанням ПЕОМ, студент не тільки пояснює постановку і алгоритм свого завдання, але і пояснює свою програму, її роботу і можливості.

1) Виконання рефератів

Для того, щоб студенти могли працювати з літературою і уміли правильно

зробити вибірку і компановку матеріалу, я підготувала 47 тім рефератів і розписала до них завдання і літературу. Студенти працюють самостійно з літературою і вчать правильно компонувати матеріал. По деяких темах студенти добре готуються і висловлюють матеріал у дошки, а потім всій групі видаються індивідуальні завдання і відповідальний за цю тему консультує їх, за що цей студент отримує оцінку. Таким чином вони вивчають додатково матеріал по таких темах як:

- завдання про призначення, вона вирішується угорським методом для завдань вибору;
- максимальний потік в мережі;
- застосування міжгалузевого балансу в аналізі народногосподарських пропорцій;
- проектування моделі розподілу видобутку вугілля по ділянках шахти.

9) Складання повчальних і контролюючих програм.

У всіх сферах освіти і підготовки кадрів в національному, регіональному і міжнародному масштабах ведуться пошуки способів підвищення ефективності і якості навчання, що забезпечують для різного контингенту навчаних, підтримку їх самостійної пізнавальної діяльності, автоматизованого навчання, колективного і ігрового режимів сумісного з машиною вирішення учбових і практичних завдань. Користувачами повчальних систем виступають:

- студенти (взаємодіють з системою в цілях придбання знань);
- викладач (використовують повчальні системи для організації навчання).

По предмету «Моделювання виробничих і економічних процесів» матеріал розбитий на окремі модулі. Написані завдання по кожному модулю. Ці завдання видаються студентам диференційовано, і вони підбирають необхідний матеріал з усіх питань модуля. Викладач моделювання Латкова А.О. проглядає цей матеріал, коректує, доповнює, після чого студент набирає матеріал на комп'ютері, створюючи повчальну програму.

У цій програмі враховується меню, зміна паролів, допомога, перехід на будь-яке питання, яке студент хоче вивчити, кількість балів за кожне питання.

У кожній повчальній програмі є тексти для перевірки знань студентів.

По всіх дев'яти темах програми є повчальні програми. Крім того, є контролюючі програми по динамічному і дискретному програмуванню, лінійному програмуванню.

Є рейтингова система контролю по всіх темах дисципліни, максимальний бал - 100.

Цю програму зазвичай використовуємо перед підготовкою студентів до іспиту, а в процесі вивчення окремих тим разом з цією програмою використовуємо контролюючі програми по окремих темах, де включена більша кількість питань для перевірки знань студентів, особливо по самопідготовці.

Повчальні і контролюючі програми є найефективнішими для підвищення рівня знань студента по окремих темах і при самостійному вивченні матеріалу, по якихось темах або питаннях теми.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ІСТОРІЇ

Литвиненко В.Ф.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Набуття знань – завжди складний, копіткий вибагливий процес. Він вимагає не лише певних умов для цього, але й наполегливого бажання мати знання, зокрема з історії.

Вивчення історії є життєвою необхідністю для кожного громадянина. Докорінні зміни, що відбулись останнім часом у суспільно-політичному житті нашої країни, духовне відродження українського народу, його національних і культурно-історичних традицій, значно посилити інтерес, зокрема студентської молоді до історії, насамперед історії України, славного минулого рідного краю. Вивчення у певній системі вітчизняної історії на вищому (порівняно з середньою школою) рівні покликане дати молодому спеціалісту достовірні наукові знання про минуле й сучасне своєї Батьківщини, створити тверду основу для виховання в собі кращих патріотичних почуттів, національної і громадської гідності. Але для цього слід не тільки слухати відповідний курс лекцій, а й самому наполегливо опрацьовувати рекомендовану літературу.

Останнім часом внаслідок відмовлення від однобічного висвітлення історичних подій змінилися і традиційні погляди на історію, зокрема на шлях, пройдений народом України з найдавніших часів до сьогодення, на її визначних синів, на події, що раніше трактувались лише з класових позицій. Набутком гласності стали безліч фактів, що раніше замовчувались або приховувались.

Тому підготовка спеціаліста передбачає не тільки ґрунтовне опанування студентам фактичного матеріалу, але й ознайомлення із сучасними поглядами на минуле нашої Вітчизни, новими оцінками історичних подій, творчого застосування набутих знань: характеристики окремих історичних процесів, подій, явищ, діячів, розгорнутої відповіді на поставлені проблемні запитання, доведення певної позиції, точки зору тощо.

Усе це спонукає викладача до додаткових заходів контролю при організації і проведенні занять. Народна мудрість гласить: довіряй, але й провіряй. Контроль як форма навчального процесу – не нова. Він використовується постійно. Проте в умовах масових форм комунікацій (кіно, радіо, телебачення, Інтернет) у переважної більшості студентів зменшився інтерес до самостійної роботи над джерелами для отримання знань.

Звідси зростає роль різних форм контролю за навчальним процесом: контрольних робіт (поточних і разових), мікроконтрольних, тестування (поточного і підсумкового), реферати тощо.

Мета активізації форм поточного контролю полягає в тому, щоб студент був готовий у будь-який момент відповісти на певну форму контролю і головне – виявити знання з поставленого питання. Наведемо характерний приклад. На семінарському занятті відповідь студентів глибока, обґрунтована. Під час виступу вони творчо користуються конспектом, проте не читають, вільно викладають свої думки. У викладача немає сумніву у відмінній оцінці відповіді. Однак, відповіді на ті ж питання (дещо в іншій постановці) під час проведення контрольної роботи (чи тестування) контрастно відрізняються оцінками від семінарських занять: 5-7 балів проти відмінних 10. Чому ж такий розрив в оцінках відповідей?

Причина очевидна: не глибоке, вдумливе засвоєння вивченого матеріалу. На семінарському занятті, щоб його відповідь сподобалась викладачу, студент її вивчив, а то й зазубрив механічно, тобто засвоїв матеріал поверхово, без твер-

дого розуміння суті подій чи історичного факту. Коли ж сталася контрольна робота та ще й без конспекту – тоді і виявився дійсний рівень знань з того чи іншого питання.

Усе це й змушує викладача різноманітитувати і активізувати усі форми поточного контролю в навчальному процесі, щоб примусити студента регулярно працювати над джерелами (у т. ч. підручниками) і мати глибокі, переконливі знання з того чи іншого питання історії: Такий підхід дозволяє тримати студента в стані постійної готовності до контролю знань. Цим студент стимулюється до повсякденної роботи над відповідною літературою і джерелами навчальних курсів.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ПРОГРАМНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ»**

Литвинченко Г.А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Сучасний розвиток інформаційних технологій вносить зміни у традиційну підготовку спеціалістів вищою школою: недостатньо використовувати комп'ютерну техніку з програмним забезпеченням загального призначення, оскільки виконання суто професійних обов'язків потребує наявності відповідного програмного забезпечення. Таким чином, сформована протягом навчання компетентність слухача має базуватись на застосуванні професійних інструментів, представлених засобами програмного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виділення невирішених її частин. На привеликий жаль, проблема формування професійної компетенції з використанням програмних засобів на сьогоднішній день не ідентифікована. Пошук в Інтернет (пошукова система Google) дав такі результати: запит «обучение работе с ПО» (8 180 тис. відкликів), «работа с профессиональным ПО» (7 750 тис. відкликів), «проблемы обучения работе с профессиональным ПО» (484 тис. відкликів), «проблемы обучения проектных менеджером работе с профессиональным ПО» (45 600 відкликів). Загальний результат усіх запитів однаковий (перші десять сторінок результату пошуку): професійне навчання викладачів або представників робочих професій; навчання персоналу або пропозиція вакансії чи резюме. Результат останнього запиту має найбільш близькі за змістом відклики з посиланням на підготовку до професійної сертифікації з констатацією назви програмного засобу, який буде використано при підготовці.

Таким чином, при будь-якому професійному навчанні викладач має на власний розсуд визначати вирішення організаційних, методичних та методологічних питань формування певного рівня компетентності слухача протягом навчання.

Мета даної роботи. На основі визначення особливостей формування компетентності проектного менеджера під час навчання за програмою підготовки за спеціальністю «Управління проектами» визначити організаційні та методичні засоби вирішення проблеми формування компетентного використання професійного програмного забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи загальну тривалість теоретичного навчання, протягом якого формуються знання, навички та досвід використання програмних засобів для виконання професійних функцій особою, яка навчається, слід зазначити, що:

По-перше, реальний проміжок часу на формування визначених елементів компетентності – з жовтня по березень, тобто шість місяців, з яких перші три місяці є базовими, оскільки вивчається методологія управління проектами, яка забезпечує виконання функції планування та організації управління проектом відповідно до ОКХ спеціальності). Таким чином, вимоги до технічних та функціональних характеристик програмних засобів мають базуватись на відповідності використаним у процесі теоретичного навчання методам та інструментам предметної галузі управління проектами.

По-друге, при плануванні змісту навчання та його структуро-логічної схеми слід враховувати різний рівень сформованості аналогічної компетентності при попередньому навчанні, особливо при наявності негативного впливу.

По-третє, ітерації процесу навчання використанню програмного інструментарію мають бути закладені у дидактику самостійної роботи. Довести використання програмних засобів до рівня досвіду в межах аудиторних занять неможливо, якщо у студента не буде сформована власна позиція щодо послідовності дій по внесенню первинної інформації, її обробки та аналізу результатів.

Четверте, використання програмного забезпечення у процесі навчання розподілено між декількома навчальними дисциплінами, що має відбиватись на критеріях оцінювання для поточного та підсумкового контролю знань.

Висновки. Формування компетентності сучасного проектного менеджера невід’ємно пов’язане із застосуванням професійного програмного забезпечення як інструмента, який забезпечує якісне управління процесами у проекті.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ СТУДЕНТАМИ-ФІЛОЛОГАМИ

Макарова М.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Національна доктрина розвитку освіти визначила нові пріоритети у навчанні. Серед них - упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, з метою забезпечити подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Використання сучасних інформаційних технологій розширює можливість сприймання складної інформації, забезпечує доступ до баз даних, дає змогу оволодіти Інтернетом в освітніх цілях, поширює дистанційне навчання, створює умови для впровадження електронних підручників і посібників на заняттях з усіх дисциплін. Одним із різновидів освітніх продуктів є системи машинного перекладу, що широко використовуються студентами-філологами при підготовці до занять.

Зазначимо, що останнім часом зростає зацікавленість до систем машинного перекладу, оскільки інтенсифікується процес використання Інтернету, програмні продукти стають доступнішими. Реалії сьогодення беруть початок із 50-их років у СРСР, коли велися активні роботи в галузі машинного перекладу під керівництвом академіків О. Ляпунова та А. Берга.

Як відомо, у 60-х роках ХХ століття радянська філологія завоювала широке міжнародне визнання в науковому світі. У багатьох тогочасних дослідженнях особливе місце займають дві теоретичні концепції світового рівня: структурно-семіотичний підхід, розроблений у рамках московсько-ленінградсько-тартуської школи В. Івановим, Ю. Левінін, Ю. Лотманом та іншими науковцями і

модель “ЗМІСТ – ТЕКСТ” – багаторівневий формалізований системний опис природної мови, розроблюваний І. Мельчуком, Ю. Апресяном та їх послідовниками. Обидва напрями викликали значний резонанс у європейській та американській філології, що відбилося, зокрема, у широкому виданні та перевиданні праць наших співвітчизників всіма європейськими мовами [1]. Засади науковців послужили підґрунтям у підготовці фахівців у галузі структурної лінгвістики. Вони працюють над створенням та вдосконаленням систем машинного перекладу, з метою полегшення роботи філологам, викладачам, людям, які зіштовхуються з опрацюванням великої кількості іншомовної літератури.

Мета статті – з’ясувати значення систем машинного перекладу для студентів-філологів.

Аналіз педагогічної літератури та практика свідчать, що нові інформаційні технології кардинально вплинули на всю систему освіти, зачепивши її зміст, форми й методи навчання. Системи машинного перекладу є потужним засобом активізації пізнавальної діяльності студентів-філологів. Вони сприяють швидкому перекладу великої кількості матеріалу, служать зручним інструментом для поповнення словникового складу, переклад слів і словосполучень відрізняється за змістом і формою від паперових носіїв.

За останні роки на ринку програмного забезпечення з’явилась велика кількість програм машинного перекладу текстів з однієї мови на іншу. Серед найбільш поширених сьогодні РУТА, ПРОМТ, Lingvo, Pragma, Мультілекс. Усі програми створюються у відповідь на потреби користувачів, тому містять словники різних напрямів: технічні, економічні, права, природознавства, медицини, телекомунікації, лінгвістичні, загальнонавчальної мови тощо.

Як свідчить аналіз програм машинного перекладу за словниковими базами, бачимо, що вони містять європейські мови, мови тих країн в які найчастіше подорожують, де розвинена туристична інфраструктура, це зрозуміло, бо це комерційні продукти і використовуються не тільки філологами в освітніх цілях, але й усіма тими, хто бажає покращити свої знання з тієї чи іншої мови, або за необхідності перекласти інформацію.

У деяких системах машинного перекладу можна перекладати тексти або їх фрагменти, наприклад, абзац, також вводити у словник окремі слова чи словосполучення, попередня орфографічна перевірка не дає можливості помилитися у перекладі. Позитивним є можливість створення студентами своїх власних словників з перекладами, тлумаченням, конотативними значеннями, позначками.

Студенти-філологи розуміють, що переклад, зроблений комп’ютером, не ідеальний. За допомогою систем машинного перекладу передається суть документа, а безпосереднє редагування здійснюється студентом самостійно. Завдяки такій роботі розвивається чуття мови; збільшується лексичний запас, особливо часто відтворюються синонімічні ряди; пере-конструювання речень розвиває логічність, точність, відповідність лексики до вибраного стилю. Якщо студенти працюють над перекладом групами чи парами, окрім морфологічних, лексичних, орфографічних, пунктуаційних, стилістичних норм повторюються орфоепічні, бо співпраця вимагає постійного перечитування та обговорення обробленого матеріалу. Їх робота може тривати як на уроках, так і в позаурочний час. Загальновідомо, що навчання за Булонською системою передбачає збільшення самостійної роботи студентів порівняно з аудиторною, таким чином, перекладні програми, словники та електронні підручники можуть бути невід’ємними помічниками студентів-філологів в освітньому просторі.

Студентам подобається працювати з системами машинного перекладу, най-

більше вони зосереджують свою увагу на порівнянні одних і тих же явищ у різних програмах, наприклад, переклад одного і того ж слова або словосполучення у словнику або переклад дієприкметникових чи дієприслівникових зворотів. Можна спостерігати суперечки, коли студенти-філологи намагаються дібрати єдине правильне слово із синонімічного ряду. Такий детальний аналіз сприяє вмінню навести аргументи на добір лексичної одиниці.

Оскільки системи машинного перекладу є недосконалими і містять певну кількість лексичних, граматичних, стилістичних помилок, що потребують перетворення, то такі тексти стають прекрасним дидактичним матеріалом для студентів-філологів. Поліпшення цих текстів як вид навчальної роботи є цінним у багатьох відношеннях, оскільки розвиває мовне чуття, сприяє вдосконаленню комплексу мовних умінь і навичок, піднесенню загальної мовленнєвої культури.

Як свідчить наш досвід роботи, ефективними методами вдосконалення мовленнєвої майстерності є науковий експеримент, порівняння, конструювання, переконструювання, спостереження, абстрагування, узагальнення, конкретизація, системний аналіз тощо. Отже, системи машинного перекладу, відкривають нові шляхи для реальної індивідуалізації навчання, реалізації особистісно-зорієнтованого навчання, якісного піднесення ефективності навчання, істотного вдосконалення мовленнєвої культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лисенко В. Як навчити машини перекладати [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://1000years.uazone.net/pub/MTransl.doc>
2. Національна доктрина розвитку освіти, затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.setlab.net/?view=education-doctrine-2002>
3. Румянцева Е.А. Аспекты разработки двуязычных учебных словарей [Електронний ресурс] / Режим доступу: <HTTP://WWW.DIALOG21.RU/DIALOG2006/MATERIALS/HTML/RUMYANCEVA.HTML>

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ «БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ» С ПРИМЕНЕНИЕМ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ

Малеткин В.Н., Друзь О.Н., Пронина Ю.Г.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Постановка проблемы. Окружающая среда современного человека постоянно обогащается новыми опасностями природного и антропогенного характера. Количество случаев травматизма, аварий и катастроф в Украине, как показывает статистика [1], по-прежнему превышает аналогичные показатели стран Европы.

За период 1997-2009 гг. в Украине зарегистрировано более 5,5 тыс. чрезвычайных ситуаций (ЧС). Материальный ущерб от них составил 7 млрд. грн. [1]. В Украине сосредоточено 1910 химически-опасных объектов, в Луганской области из 927 потенциально опасными являются 142 химических объекта (ХОО) [4]. Поэтому *актуальность* рассматриваемой темы не вызывает сомнений. В данных условиях проблема повышения качества обучения по безопасности жизнедеятельности, гражданской защите, охране труда и проблема формирования культуры безопасности всех слоев населения требует поиска и применения в процессе обучения на всех уровнях образования (начиная со школы и заканчивая вузами) новых методических инноваций.

Анализ последних исследований. Анализ последних публикаций показывает, что существует острая проблема недостатка специалистов по безопасности жизнедеятельности, гражданской защите и охране труда [4]. В Украине появились новые факторы опасностей: миграция, рейдерство, ограбление банков, наркомания, пожары на складах боеприпасов.

Постановка задачи. Задачей данной работы является обоснование необходимости использования новых инновационных методов обучения при изучении дисциплин, формирующих культуру безопасности современного выпускника ВУЗа.

Нерешенные ранее проблемы. Наличие уже изученных и образование новых источников опасности требуют новых подходов по их изучению.

Изложение основного материала. Многие инновации в обучении связаны с использованием интерактивных методов обучения.

Интерактивный (от англ. interact, inter – взаимный, act – действовать) означает способность взаимодействовать либо с чем-то (например с компьютером), либо с кем-либо (человеком) [2].

Интерактивное обучение – это, прежде всего, диалоговое обучение. В ходе такого обучения осуществляется прямое общение между обучающим и обучаемым. Данный вид обучения является специфической формой организации познавательной деятельности, которая имеет ввиду вполне конкретные и прогнозируемые цели, при этом учебный процесс организуется таким образом, чтобы практически все обучаемые оказались вовлеченными в процесс познания, участвуя в совместном решении общих, и в то же время значимых для каждого участника проблем.

В ходе диалогового обучения студенты учатся мыслить объективно и критически на основе анализа обстоятельств и соответствующей информации, взвешивать альтернативные мнения, принимать продуманные решения, участвовать в дискуссиях, общаться с другими людьми, формировать профессиональный разговорный сленг (терминологию).

В современной педагогике существует около 2-х десятков технологий интерактивного обучения таких как: «работа в парах», «мозговой штурм», «ролевая (деловая) игра», «дерево решений» и др.; а также форм обучения: «вертушка», «большой круг», «аквариум» и т.д. [2, 3].

Перечисленные формы и технологии интерактивного обучения наиболее целесообразны для реализации на практических занятиях по дисциплине «БЖД» на кафедре «Охрана труда и БЖД» ВНУ им. В. Даля при изучении следующих тем: «Оценка химической опасности при аварии на химически опасных объектах (ХОО)», «Оценка радиационной опасности при авариях на АЭС», «Риск и биоритмы».

Выводы.

1. Для реализации интерактивного обучения при изучении дисциплин кафедры необходимо:

- выбрать тематику занятий, обеспечивающую возможность обсуждения в группе рассматриваемой проблемы в целом;
- выбрать соответствующую технологию и форму интерактивного обучения.

2. В рамках существующего стандарта обучения по дисциплинам БЖД, ГЗ. ООП наиболее приемлемой технологией интерактивного обучения необходимо считать «работу в парах», «мозговой штурм», «ролевая игра», а формой интерактивного обучения – «большой круг».

3. Применение интерактивных методов обучения является одним из перспективных и эффективных способов подготовки будущих руководителей объектов хозяйственной деятельности, специалистов в области гражданской

защиты и БЖД.

ЛИТЕРАТУРА

1. <http://mns.gov.ua/ministerstvo/programKMU/inform/inform.php/>.
2. Мясоед Т.А. Интерактивные технологии обучения. Спец. семинар для учителей. – М.: 2004 г. – 64 с.
3. Пидкасистый П.Н., Хайдаров Ж.С. Технологии игры в обучении и развитии. М.: 1996 г. – 268 с.
4. Методичні матеріали обласної науково-методичної ради з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Тези доповідей. – Луганськ. Обл. Деж. Адміністрація. 2009. – 95 с.

КОМПЛЕКС ЛАБОРАТОРНИХ МЕТОДИК У ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН ЗА ФАХОМ «ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ»

Мечетний Ю.М., Корчиков С.Д., Кратінова І.П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Формування і розробка комплексу лабораторних методик направлені на виконання наступних цілей:

- забезпечення учбового процесу у вивченні дисциплін за фахом «Здоров'я людини», а також загального курсу «Валеологія»;
- використання можливостей інтернету для виконання учбових завдань в інтерактивних курсах студентами денної і заочної форми навчання;
- використання лабораторних методик в науковій роботі студентів, а також в майбутній практичній діяльності за фахом.

Комплекс лабораторних робіт об'єднує загальне завдання створення індивідуального паспорта здоров'я. На підставі вивчення індивідуальних показників та уявлень про норму з'являється можливість порівняльного аналізу в групі випробовуваних. Одержані дані використовуються для обґрунтування, індивідуального вибору тактики, оцінки результатів застосування оздоровчих методик, а також можуть бути використані для цілей професійного відбору.

Лабораторні роботи виконані у вигляді окремих комп'ютерних програм з використанням апаратних програмних комплексів.

1. Програми реєстрації початкових даних досліджуваного і підготовки індивідуальних бланків обліку, електронні таблиці для автоматичного обчислення розрахункових показників.

2. Комплекс психологічних і нейрофізіологічних тестів (більше 12 методик);

3. Апаратно-програмні науково-дослідні комплекси (понад 10 методик).

У учбову практику також упроваджені деякі методики реабілітації, наприклад: - метод релаксації з використанням керованого повільного дихання; метод м'язової релаксації з використанням профілактора Евмінова, петлі Гліссона.

Розробка і апробація нових лабораторних робіт проводиться в рамках робіт науково-дослідної лабораторії кафедри і студентського наукового гуртка. Результати наукових робіт представлені в 8 доповідях вузівської і опубліковані в 3 доповідях на всеукраїнській студентській конференції.

COOPERATIVE LEARNING MODELS IN TEACHING ENGLISH

Mikvabiya E.G.

Eastukrainian national V. Dahl University

Throughout this article the central question will be: How can teachers more effectively teach their students? How can students better learn foreign languages?

Resently, interest has been renewed in research on the Communicative Language Teaching on the basis of the cooperative learning models. The more sophisticated research procedures that now exist have enabled better tests of their assumptions and more precise estimates of their effects on academic, personal and social behavior. Work by three groups of researches is of particular interest. One is led by David and Roger Johnson of the University of Minnesota (Johnson and Johnson, 1974, 1981, 1990). Another is led by Robert Slavin (1983, 1990) of Johns Hopkins University, and the third by Shlomo Sharan of Tel Aviv University (1980, 1990). Using different strategies they have conducted sets of investigations that closely examine the assumptions of the social family of teaching models. Specifically, they have studied whether cooperative tasks and reward structures affect learning outcomes positively. Also, they have asked whether group cohesion, cooperative behavior, and intergroup relations are improved through cooperative learning procedures. In some of their investigations they have examined the effects of cooperative task and reward structures on traditional learning task, in which students are presented with material to master (p. 68).

To teach English more effectively we organize our teaching so that students work in pairs and larger groups. So, they work in cooperative groups. Cooperative groups in fact generate the energy that results in improved language learning. The students' shared responsibility and interaction produce more positive feelings toward tasks, generate better intergroup relations, and results in better self-images for students. Such partnerships change students' activities. It is easier for students to learn to work together when they are mastering complex activities: to respond to the cognitive tasks of more complex information-processing models of teaching as well as more complex cooperative sets.

In such a way teachers are building learning communities. They will teach the students to work together impersonally but positively, to gather and analyze information, to build and test hypotheses, and to coach one another as they develop language skills.

Combined activities in cooperative setting generate more motivation than do individualistic, competitive actions; the members of cooperative groups learn from one another, each student has more helping hands; cooperation increases positive feelings toward one another, building good relationships; cooperation increases self-esteem of the students; interacting with one another produces cognitive as well as social complexity, creating more intellectual activity that increases learning when contrasted with solitary study; the more students are given the opportunity to work together, the better they master language.

LITERATURE

1. Hopkins, I. (1982). The unit of analysis: Group means versus individual observations. *American Educational Research Journal*... P. 3-24.
2. Huhtala, J. (1994). *Group investigation structuring an inquiry-based curriculum*, New Orleans, La.
3. Johnson D.W., Johnson R.T. (1975). *Learning together and alone*, N.J.: Prentice-Hall.
4. Johnson D.W., Johnson R.T. (1990). *Cooperation and competition*:

5. Theory and research. Edina, Minn.
6. Sharan, S. (1980). Cooperative learning in small groups: Review of Education Research, 50 (2), P. 241-271.
7. Sharan, S. Cooperation learning (1990): Theory and research, New York. P.170-201.
8. Sharan, S., Slavin R, Davidson N. (1990). An agenda for the 90's. Cooperation learning.

ТЕХНОЛОГІЇ МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Михайлюк К.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Надзвичайно інтенсивні зміни, що відбуваються сьогодні у всіх сферах суспільного життя висувають нові вимоги до освітньої системи, оскільки успішний розвиток сучасного суспільства великою мірою залежить від рівня кваліфікації і компетентності спеціалістів усіх професій. На сьогоднішній день яскраво вираженою є тенденція підвищення вимог до якості знань, які отримує студент у стінах вищого навчального закладу, що і зумовлює необхідність реформування сучасної вітчизняної системи освіти відповідно до світових освітніх стандартів.

Одним із шляхів вирішення даної проблеми може бути впровадження модульної системи навчання, яка є комплексною психолого-педагогічною технологією, що дозволяє ефективно вирішити питання професійної освіти на основі врахування індивідуальних особливостей студента.

Модульна система професійного навчання - це гнучка інноваційна педагогічна технологія організації навчального процесу в професійно-технічних навчальних закладах, в основу якої покладено індивідуалізований підхід до освоєння модулів трудових навичок особистістю у визначеній професії за індивідуальними навчальними програмами.

Модульна навчальна програма - це затверджений в установленому порядку документ, у який, в залежності від професії та рівня кваліфікації випускника, включаються модулі трудових навичок, перелік інформативних блоків та виробнича практика визначеної кількості годин.

Аналіз наукової літератури свідчить про значне підвищення інтересу до модульної системи освіти на всьому пострадянському просторі. Проте, модульна технологія освіти, є на сьогоднішній день для Української системи освіти інноваційною, залишає відкритими низку питань, пов'язаних із її ефективним використанням.

Звернемося до короткого опису даної технології. Організація освітнього процесу із використанням модульної системи навчання передбачає поділ інформації на модулі – відносно завершені, самостійні одиниці інформації. Сукупність декількох модулів дозволяє розкрити зміст певної навчальної теми або всієї дисципліни. Модулі можуть бути цільовими – тобто, містити відомості про нові явища і факти; інформаційними – відображати зміст підручників та першоджерел; операційними – містити практичні вправи і завдання. Основною метою модульного навчання є оптимізація самостійної навчальної та практичної діяльності студентів.

Найменша одиниця в модульному навчанні називається навчальним елементом.

Навчальний елемент - це самостійний навчальний посібник, призначений для самостійного вивчення слухачем, який, як правило, охоплює одну трудову навич-

ку чи дискретну частину навчального матеріалу, потрібну для оволодіння нею.

Він завершується контрольним тестовим завданням, успішне виконання якого дозволяє студенту перейти до наступного навчального елемента. Близькі за змістом навчальні елементи об'єднуються в модульний блок, який завершується підсумковим контролем. Проходження курсу супроводжується багаторівневою, гнучкою формою контролю, яка дозволяє студенту самостійно планувати роботу над засвоєнням матеріалу курсу.

Успішність модульної освітньої технології забезпечується також дотриманням деяких принципів: принцип гнучкості дозволяє здійснювати індивідуальний підхід до кожного учня, сприяючи реалізації прихованого потенціалу учнів, не змінюючи при цьому комплектацію груп; принцип усвідомлення – пов'язаний з усвідомленням учнями перспективи, яка вибудовується в ході ознайомлення із завданнями курсу, вимогами та формами контролю, отриманням завдань навчальних елементів; принцип активності – передбачає активну роль самого учня, який отримує можливість планувати способи, темп і місце роботи в процесі оволодіння інформацією і сам приймає рішення про просування до наступного рівня. Дані принципи ні в якому разі не зменшують ролі педагога в навчальному процесі, а передбачають паритетність у взаємостосунках учня і вчителя, які переслідують спільну мету.

Таким чином можна сказати, що модульна система має декілька вагомих переваг, наприклад: гнучкість системи навчання, індивідуалізований підхід до засвоєння матеріалу, орієнтованість на засвоєння матеріалу студентом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кроше Э. Руководство по модульной системе профессионально-технического обучения. – Женева: Пер. с нем. – 2007. – 3-я ред. перевода. – 200с.
2. Юцявичене П.А. Принципы модульного обучения.
3. Поснова Т.П. Инновационные технологии в образовании. Модульная система обучения. // Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича.
4. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства освіти України від 8 липня 1999 року N 113/247 // Про затвердження Положення про організацію професійного навчання незайнятого населення за модульною системою.

САМОСТІЙНА РОБОТА З ІСТОРІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ: ОГЛЯД СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Михайлюк В.П., Кравець Ю.А.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Входження України в єдиний освітній простір Європи вимагає модернізації всіх гілок діяльності вищих навчальних закладів у контексті європейських вимог та сприяє практичній реалізації Болонських домовленостей. Це стосується і такого напрямку, як самостійна робота. Як зазначають дослідники, «вивчення наукових джерел крізь призму вимог Болонської декларації засвідчило, що проблема самостійної роботи студентів була актуальною в різні періоди розвитку вищої освіти. Але якщо на етапах становлення вищої освіти самостійна робота студентів розглядалась як важлива форма організації навчального процесу, що поступалася за обсягом аудиторних занять, то сучасні нормативні документи Міністерства освіти і науки України визнають її основним видом навчально-пізнавальної діяльності студентів».

У Наказі МОН України № 173 від 22.11.1993 р. «Про запровадження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» зміст самостійної роботи на сучасному етапі визначається наступним чином:

3.10.1. Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

3.10.2. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни.

3.10.3. Зміст самостійної роботи студента над конкретною дисципліною визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

3.10.4. Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники, конспект лекцій викладача, практикум тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи студенту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література.

3.10.5. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватися у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах. У необхідних випадках ця робота проводиться відповідно до заздалегідь складеного графіка, що гарантує можливість індивідуального доступу студента до потрібних дидактичних засобів. Графік доводиться до відома студентів на початку поточного семестру.

3.10.6. При організації самостійної роботи студентів з використанням складного обладнання чи устаткування, складних систем доступу до інформації (наприклад, комп'ютерних баз даних, систем автоматизованого проектування тощо) передбачається можливість отримання необхідної консультації або допомоги з боку фахівця.

3.10.7. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Кафедрою всесвітньої історії удосконалюється методика керівництва самостійною роботою студентів стосовно історичних дисциплін. При цьому використовуються передові технологічні доробки вчених-методистів України.

Одним із основних шляхів удосконалення змісту освіти, за визначенням Н. Бойко, є широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Різноманітні аспекти впровадження ІКТ у навчальний процес привертали увагу багатьох дослідників. Дидактико-педагогічні та методичні проблеми інформатизації навчального процесу вивчали В. Болтянський, В. Беспалько, М. Жалдак, В. Монахов, Ю. Рамський, В. Розумовський, О. Співаковський та ін. У працях Ю. Машбиця, В. Зінченка, Н. Тализіної тощо. досліджувалися психолого-педагогічні аспекти використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Ними з'ясовано, що інформаційно-комунікаційні технології, підвищуючи активність пізнавальної діяльності студента, призводять до перебудови навчального процесу в бік самостійних форм навчання зі скороченням кількості лекцій і семінарів. З іншого боку, у дослідженнях О. Пехоти, Є. Полат, І. Прокопенка, Г. Селевка з'ясовано, що використання ІКТ вносить суттєві зміни в організацію самостійної роботи студентів, місце якої у навчальному процесі значною мірою зумовлюється

технологією, що використовується для навчання, типом навчальної системи і шляхами її застосування, а також тим, які навчальні функції покладаються на комп'ютер у конкретній навчальній ситуації.

Отже, із цим можна погодитися з Н. Бойко, новим поштовхом до розвитку теоретичних і практичних питань, пов'язаних із організацією самостійної роботи студентів, є активне впровадження у навчальний процес ідей комп'ютерного навчання, застосування під час самостійної роботи засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

О ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ КОНТРОЛЯ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАНЦЕВ РУССКОМУ ЯЗЫКУ

Мищенко Т.Н.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Утвердившееся в современной методике положение о необходимости обучения речевой деятельности, речевому общению на иностранном языке со всей очевидностью ставит вопрос об организации адекватной системы контроля, которая отвечала бы ведущему принципу активной коммуникативности.

Конечные требования обучения русскому языку как иностранному сводятся к выработке речевых навыков и умений, необходимых и достаточных для того, чтобы дать возможность обучающемуся активно участвовать в определенной сфере языкового общения на русском языке. Ведущая форма контроля — проверка навыков и умений разных видов речевой деятельности.

Несмотря на разработанность проблемы контроля речевой деятельности (А.Н.Леонтьев, П.Я.Гальперин, И.А.Зимняя, А.А.Леонтьев, Е.И.Пассов, Т.А.Вишнякова, З.И.Клычникова, М.М.Нахабина и др.), разнообразные виды контролируемых заданий и упражнений имеют один общий недостаток — они не всегда базируются на показателях сформированности речевых навыков и умений, которые в совокупности составляют речевую деятельность.

Разработка многих вопросов контроля как составной части педагогического процесса, а также алгоритма деятельности преподавателя по организации и проведению системы контроля знаний при обучении русскому языку как иностранному является в настоящее время весьма актуальной проблемой.

Чтобы проводить корректный и эффективный контроль, оценивать знания студентов и их умения в говорении, слушании, чтении и письме, необходимо определить поэтапные и конечный уровни владения языком. Для выявления этих уровней необходимо установить главные и дополнительные показатели сформированности умений в каждом виде речевой деятельности, а также определить реально достигаемый уровень владения всеми видами речевой деятельности при определенных условиях обучения. Полученные при этом результаты будут вариативными, так как зависят от контингента учащихся, уровня их подготовленности, от организации учебного процесса и т.д. В настоящей работе мы приводим лишь некоторые основные показатели сформированности умений в речевой деятельности [1, 2, 3, 4, 5].

При контроле уровня сформированности навыков и умений в **чтении** важно учитывать такие факторы, как степень точности и полноты понимания читаемого, скорость чтения, умение пользоваться разными видами чтения, характер текста (структура, количество нового языкового материала, степень его сложности). Для **изучающего чтения** наиболее значим первый показатель, скорость же будет зависеть от содержательной и языковой сложности текста (она колеблется в пределах 80 – 100 слов в минуту). Для **ознакомительного**

чтения наиболее значимым является показатель скорости чтения, который отражает степень быстроты и легкости как перцептивной, так и смысловой обработки. Средняя скорость ознакомительного чтения достигает к 3 курсу (при проведении соответствующей системы упражнений) 180–200 слов в минуту.

Одним из основных умений в области **просмотрового чтения** является гибкость чтения – изменение его характера в зависимости от поставленной задачи и установки. Студенты достигают уровня зрелого чтения к середине 3 курса, причем достигнутый уровень распространяется на все виды текстов: научные статьи, газеты, журналы и даже художественную литературу.

При контроле **аудирования** целесообразно учитывать такие факторы, как полнота изложения, точность понимания информации, объем материала, предложенного для восприятия на слух. Как и в чтении, важны также главные характеристики текста: стилевая и жанровая принадлежность, тип и структура, количество и степень сложности новой лексики и грамматики, степень сложности информационного материала, количество избыточной информации.

При контроле **репродуцирования** услышанной и прочитанной информации обычно учитываются такие факторы: степень свернутости (подробный пересказ, краткий план, конспект, тезисы и др.), форма изложения в соответствии с нормами русского языка, логичность изложения, количество выделенных предикаций.

При контроле **продуцирования** (монологической речи) важную роль играют адекватность теме (ситуации), логичность изложения, общий темп, количество и характер пауз, разнообразие грамматических конструкций и лексики, количество и качество ошибок. В диалоге учитываются количество реплик, их развернутость и разнообразие.

Показатели при контроле **письма** определяются видом высказывания. В конспекте, в тезисах, в резюме и реферате учитывается связность, логичность и последовательность изложения, количество смысловых единиц и предикаций, выражающих основную информацию, качество трансформаций, количество и качество ошибок.

Таким образом, определение поэтапных и конечных уровней владения языком способствует повышению эффективности контролирующего процесса при обучении русскому языку иностранных студентов – нефилологов.

ЛИТЕРАТУРА

- 1.Вишнякова Т.А.Основы методики преподавания русского языка студентам-нефилологам. – М.,1980.
- 2.Костомаров В.Г., Митрофанова О.Д. Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам. – М.,1992.
- 3.Методика. Под ред.А.А.Леонтьева. – М.,1998.
- 4.Пассов В.И.Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М., 1990.
- 5.Преподаватель. Информационно-аналитическое издание Совета по педагогическому образованию. – М., 1998. – Вып. 4 (б).

**РОЛЬ І МІСЦЕ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРІВ З
ПРИКЛАДНОЇ СТАТИСТИКИ**

Мурашкіна О.М.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

Постановка проблеми. Робота зі статистичними даними являється основною для студентів спеціальності „Прикладна статистика” Східноукраїнського національного університету ім. В.Далія. Протягом усього навчання вони збирають, обробляють та аналізують різноманітні статистичні дані, які характеризують соціальні, економічні, політичні та духовні явища. Тому саме для них проблема якості, достовірності та правдивості статистичних даних є найважливішою. Здобуття таких даних можливо лише за допомогою польових досліджень, які спрямовані на отримання первинної інформації. Тому для студентів-статистиків польові дослідження, під час яких будуть застосовуватися та розвиватися сформовані в процесі навчання основні компетенції, відіграють значну роль для підготовки їх як фахівців в області статистики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Польовими дослідженнями займалися такі вчені як Андрєєнков В.Г., Маслова О.М. М.К. Горшкова, М.А. Іл'їн та ін. У своїх дослідженнях вони наголошують на значимість використання польових досліджень для отримання якісної інформації, також розглядають види, форми, методи цих досліджень.

Викладення основного матеріалу. Польове дослідження - це збирання і обробка первинної інформації спеціально для конкретного статистичного аналізу. Термін «польове дослідження» уперше був введений в науковий обіг фахівцями Чикагської школи і є антонімом терміну «лабораторне дослідження». Вдаючись до таких досліджень, студент-статистик безпосередньо знаходиться в центрі подій і має змогу вивчати об'єкт у реальних життєвих умовах, отримуючи достовірну інформацію.[2].

У багатьох дисциплінах, які вивчаються студентами спеціальності „Прикладна статистика” за навчальним планом підготовки бакалаврів передбачене виконання курсових, індивідуальних та інших дослідних робіт. Більшість з них мають характер творчої роботи. Тобто студента не „загоняють” в чітко установлені рамки, а дають змогу самостійно вибрати тематику, об'єкт, предмет і ціль дослідження. Також на старших курсах студенти, володіючи статистичних інструментарієм самостійно вибирають методи збору, аналізу та інтерпретації отриманих розрахунків. У цьому випадку польове дослідження являє собою найефективніший спосіб збирання саме первинної (найціннішої) інформації.

У таблиці 1 представлений перелік дисциплін, які вивчаються студентами-статистиками в яких потрібно застосовувати польові дослідження

Та це ще не повний список дисциплін в яких необхідно застосовувати польові дослідження. Наприклад, в таких дисциплінах як «Кореляційно-регресійний аналіз» та «Дисперсійний аналіз» необхідно самостійно збирати дані для подальшої обробки їх спеціальними методами. А якісні, доствірні дані можна отримати тільки за допомогою польових досліджень.

Найбільш розповсюдженими видами польових досліджень є анкетування, телефонне опитування, фокус-групи, опитування, метод експертних оцінок та ін. Анкетування є найбільш доступним та ефективним для студентів. Студент розробляє анкету, визначається з аудиторією, як буде опитано та йде в «поля» збирати інформацію. Потім формує масив, або базу даних для подальшої обробки її різноманітними статистичними методами, в залежності від дисципліни, яку вивчає.

Таблиця 1 . Навчальні дисципліни, для засвоєння яких необхідні польові дослідження

№ п/п	Навчальні дисципліни	Для чого потрібні польові дослідження для дисципліни
1	Економічна статистика	кількісна характеристика масових явищ і процесів в економіці
2	Статистика зовнішньоекономічної діяльності	аналіз думок респондентів щодо зовнішньоекономічної діяльності, статистичний аналіз валютних курсів, крос-курсів
3	Статистика ринку праці	інформація щодо попиту та пропозиції на робочу силу, її вартості та мобільності, а також прогноз тенденцій розвитку на ринку праці
4	Статистика підприємств	статистичний аналіз засобів виробництва та інвестиційної діяльності, реалізації продукції та витрат, фінансових результатів та ефективності діяльності конкретного підприємства, а також прогноз окремих показників
5	Статистика ринку товарів і послуг	інформація щодо кон'юнктури ринку, попиту та пропозиції на окремі види товарів і послуг та їх ціноутворення, аналіз конкурентного середовища
6	Соціальна і демографічна статистика	інформація щодо демографічної ситуації у регіоні, вікового, статевого та ін. складу населення, рівня життя та ін.

Для того, щоб ефективно провести польове дослідження необхідно, насамперед, відповісти на деякі питання (рис.1)

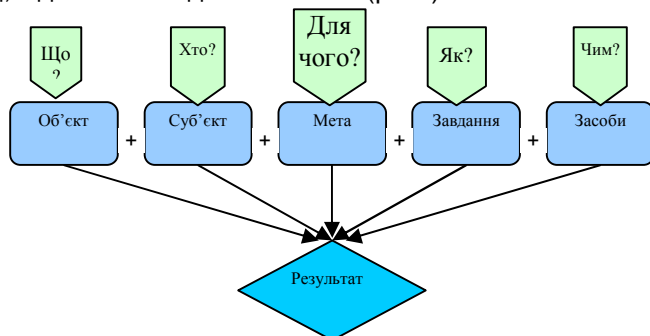

Рис.1. Елементи польового дослідження

ЛІТЕРАТУРА

1. Как провести социологическое исследование / Под ред. М.К. Горшкова и Ф.Э. Шереги. М.: Политиздат, 1985; Ковалев Е.М., Штейнберг И.Е.
2. Качественные методы в полевых социологических исследованиях.// Кендалл П. М.: Логос, 1999;
3. Фокусированное интервью / Пер. с англ. под ред, С-А. Белановского. М.: Ин-т молодежи, 1991;
4. Методы сбора информации в социологических исследованиях / Под ред. В.Г. Андреевкова и О.М. Масловой. М.: Наука, 1990;

**ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ЯК
ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**

Осік О.О., Омельченко А.С.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями та виділення невирішених її частин. Ті часи, коли вивчення дисциплін та проведення занять суто з використанням тільки наукового друкованого матеріалу давно пройшли. Сучасні методи навчання дуже відрізняються і характеризуються використанням новітніх технологій, різних способів проведення як теоретичних так і практичних занять. Проте всі ці методи побудовані лише на спілкуванні кваліфікованих викладачів та студентів. Основна проблема полягає у розгляданні матеріалу, що вивчається лише з теоретичної точки зору не дивлячись на методіку проведення практичних занять: розглядаються умовні ситуації та проблеми, які не пов'язані з реальними життєвими ситуаціями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми. Розгляд цієї проблеми вже давно ведеться науковцями, викладачами, а також студентами різних вищих навчальних закладів України та світу. Так Майкл Кузумано, один з провідних спеціалістів у сфері покращення системи навчання у вищих навчальних закладах, професор школи менеджменту Масачусетського університету у інтерв'ю журналу «Відкриті системи» [1] зазначив, що за допомогою створення бізнес-інкубаторів та залучення експертів можливо досягати оптимальної системи навчання майбутніх спеціалістів.

Формування основних цілей. Метою дослідження є виявлення впливу залучення експертів до навчального процесу як метод покращення якості навчання.

Викладення основного матеріалу. Розробка дослідницьких центрів – бізнес-інкубаторів – структура, що забезпечує студенту-початківцю необхідні ресурси для розвитку проекту та виводу його результатів на ринок, на базі вищих навчальних закладів є основною метою підвищення рівня якості навчання студентів. Для того щоб стимулювати студентів до розробки власних компаній, їх навчання повинно супроводжуватись поглибленою підготовкою в області менеджменту, керування інноваціями, підприємництва, проводиться конкурс бізнес-планів, переможець якого отримує не тільки грошову премію від університету, а й фінансування від фірм, завдяки чому одержує можливість реалізувати власні ідеї.

Основною ідеєю запропонованої системи освіти є залучення до навчального процесу кваліфікованих спеціалістів з організацій та фірм для проведення лекцій, тренінгів, практичних занять у вигляді ділових, рольових, імітаційних, рефлексно-ділових ігор у рамках бізнес-інкубаторів; проведення кейс-аналізу на прикладі бізнес-інкубатора - конкретної реальної фірми, створеної на базі університету; використання методів «Мозкового штурму» [2] та «Шість шляп мислення» [3].

Основними перевагами цієї ідеї є:

- по-перше, студент буде вивчати матеріал одразу з практичної точки зору та розуміти як та чи інша система працює у реальному житті;
- по-друге, відбуватиметься розкриття свого творчого потенціалу, зацікавленість у отриманні знань та практичних навичок;
- по-третє, виховуватиметься кваліфікований спеціаліст, який одразу буде достойним кандидатом на ринку праці.

Запропонована вище система освіти дозволяє проводити контроль за якістю навчання студентів з внутрішньої сторони за допомогою проведення тестів, екза-

менів, поточного контролю. А також із зовнішньої сторони при проведенні тендерів на отримання премій та фінансування власних бізнес-проектів з участю експертів-викладачів дослідницького центру.

Висновки. Таким чином, за допомогою двостороннього освітнього процесу студент має не тільки теоретичні знання, проте він також вже має практичні навички, має змогу творчо та нестандартно підходити до рішення різних проблем та прийняття рішень. Також випускник має змогу отримати фінансування та розвивати власний бізнес-проект, що дає змогу бути капітаном власного судна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Открытые системы. – Режим доступа: <http://www.osp.ru/>.
2. Методы интуитивного поиска технических решений [Электронный ресурс] / Кудрявцев А.В. Режим доступа: <http://www.metodolog.ru/00072/00072.html>.
3. Метод мышления «Шесть шляп мышления». – Режим доступа: <http://www.debono.ru/article/sixhats.htm>.

ЛИНГВОСОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ МЕТОД ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Пащенко Т.Н.

Краснодонский факультет инженерии и менеджмента

В последнее время, когда рынок образовательных технологий изобилует предложениями по самым разнообразным приемам изучения английского языка, вопрос "По какой методике преподаете?" становится все более актуальным. Существует большое множество методик и все они заслуживают определенного внимания. "Английский за две недели", "Коммуникативная методика преподавания английского языка", "Английский с англичанами", "Эффективный экспресс-метод", "Английский на уровне подсознания", в конце концов. Так много нового и неизвестного! А это рождает сомнения в результатах. Можно ли доверять современным технологиям? Или отдать предпочтение хорошо зарекомендовавшим себя "брендам" - таким, как "Бонк", "Eckersley" или "Headway", постепенно переходящим в разряд методической классики?

Необходимо заметить, что учитель не стеснен в выборе: методов и приемов обучения - от игр и тренингов до синхронного перевода; в организации занятий; в выборе учебников и учебных пособий. Учитель теперь может подбирать, творить, комбинировать, видоизменять. Чтобы как-то ориентироваться во всем этом разнообразии, мы, по крайней мере, должны иметь представления о том или ином содержании курса, его структуре и приемах обучения. Ранее мы рассматривали коммуникативный метод преподавания английского языка. В данных тезисах ставится задача ознакомления с еще одним, не менее важным, на наш взгляд, методом обучения.

Один из самых серьезных и всеобъемлющих методов изучения иностранного языка - лингвосоциокультурный, предполагающий апелляцию к такому компоненту, как социальная и культурная среда. Сторонники этого метода твердо уверены, что язык теряет жизнь, когда преподаватели и студенты ставят целью овладеть лишь "безжизненными" лексико-грамматическими формами. Некто заметил, что "личность - это продукт культуры". Язык - тоже. И убедительнее всего это подтверждают наши языковые ошибки. Изучающий английский может употребить грамматически правильное выражение *The Queen and Her relatives*, но британец с трудом поймет, что имеется в виду *The Royal Family*; или, к примеру, такая фраза, как Герой - выразитель идей автора была переведена предложением "The hero is the loudspeaker of the author" ("громкого-воритель ав-

тора»), а в идеале требовалось употребить "mouthpiece". Такие курьезы встречаются довольно часто. Обратимся к более тонким материям: например, если для нашего соотечественника, поверхностно владеющего языком, разница между выражениями Don't you want to go? и Would you like to go? не очень-то велика, то для британца она принципиальна, ибо первое он воспримет как не самый лучший тон. Привычное для нашего делового общения Какие вопросы вас интересуют? нередко переводят как "What problems are you interested in?", не учитывая, что в английском слово "problems" имеет устойчиво негативный оттенок. Правильно этот вопрос будет звучать: "What issues are you interested in?" Или же, услышав фразу: "How do you do?", чтобы не ввести в конфуз собеседника, не нужно тут же рассказывать ему как вы поживаете, достаточно ответить "How do you do?". И на этом «инцидент» будет исчерпан. Услышав фразу out of the Blue, первый вариант перевода напрашивается как конец не то печали, не то какой-то голубизны. На самом деле у англичан это еще и устойчивый фразеологический оборот, не имеющий ничего общего ни с грустью, ни с печалью, ни с голубиной вообще. Он переводится как «гром среди ясного неба» или же как «снег на голову». Короче, как что-то неожиданное, без предупреждения и без спросу нагрянувшее.

Большинство методик изначально допускают такие "ляпы", списывая их на "неосведомленность о стране". Но на современном этапе, когда интерес к отдельным культурам и нациям постоянно повышается, подобные ошибки уже непростительны. Лингвосоциокультурный метод принимает в расчет тот простой факт, что 52% ошибок совершаются под влиянием родного языка, а 44% кроются внутри изучаемого. Лингвосоциокультурный метод включает два аспекта общения - языковое и межкультурное. Наш лексикон пополнился новым словом бикультурал - человек, легко ориентирующийся в национальных особенностях, истории, культуре, обычаях двух стран, цивилизаций.

Очень важное отличие западного лингвистического мышления - понимание языка не только в связи с определенным государством, но и с определенной частью страны, районом и т.д. При таком подходе язык идет рука об руку с культурой части страны, области, то есть с идеями, обычаями определенной группы людей, общества.

Лингвосоциокультурный метод объединяет языковые структуры (грамматику, лексику и т.д.) с внеязыковыми факторами. Лингвосоциокультурная методика базируется на следующей аксиоме: "В основе языковых структур лежат структуры социокультурные". Мы познаем мир посредством мышления в определенном культурном поле и пользуемся языком для выражения своих впечатлений, мнений, эмоций, восприятия.

Итак, цель изучения языка с помощью данного метода - облегчение понимания собеседника, формирование восприятия на интуитивном уровне. Поэтому каждый студент, избравший такой органический и целостный подход, должен относиться к языку, как к зеркалу, в котором отражаются география, климат, история народа, условия его жизни, традиции, быт, повседневное поведение, творчество.

НЕТАРИФНІ (КІЛЬКІСНІ) ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ

Петрук П.Б.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції може ґрунтуватися також на вживанні нетарифних заходів, таких як ліцензування і квотування, «добровільне» обмеження експорту, встановлення мінімальних імпорتنих цін, застосування високих імпорتنих податків і механізму імпорتنих депозитів, адміністративних формальностей і технічних бар'єрів тощо. Така форма державного регулювання міжнародної торгівлі буде називатися нетарифним.

Нетарифні обмеження — це велика група адміністративних, фінансових, валютних та інших заходів регулювання експорту та імпорту товарів і послуг (рис. 2.2).

Зрозуміло, що жодна зовнішньоторговельна політика не може ґрунтуватися тільки на нетарифних заходах. На практиці кожна країна застосовує змішаний протекціонізм як поєднання тарифних і нетарифних методів та інструментів впливу на процес досягнення національних торговельно-економічних інтересів.

Нетарифні методи регулювання є найефективнішим елементом здійснення зовнішньоторговельної політики через наступні причини:

1 по-перше, нетарифні методи регулювання, як правило, не є зв'язаними якими-небудь міжнародними зобов'язаннями. В цьому зв'язку об'єм і методика їх застосування повністю регулюється національними державними органами і визначається рамками господарського і технічного законодавства країни;

2 по-друге, нетарифні методи більш зручні в досягненні необхідного результату в зовнішньоекономічній політиці;

3 по-третє, нетарифні методи дозволяють врахувати конкретну ситуацію, що складається в світовій економіці і застосувати адекватні заходи захисту національного ринку в рамках конкретно певного терміну;

4 по-четверте, нетарифні методи не є додатковими податковими тягарем для населення [10; с.233-240].

Слід зазначити, що усталеного визначення нетарифних обмежень досі не існує. Міжнародні інститути та державні органи регулювання вкладають у це поняття різний зміст. Найбільшого поширення дістала класифікація, розроблена Секретаріатом ГАТТ. Вона об'єднує під терміном «нетарифні обмеження» п'ять основних груп заходів (табл. 2.1) [9; с.131-137].

До кількісних методів відносяться квотування, ліцензування і «добровільне» обмеження експорту. Найбільш поширеною формою кількісних обмежень є квота або контингент. Ці два поняття мають практично одне і те ж саме значення з тією різницею, що поняття контингенту іноді використовується для позначення квот сезонного характеру.

Квотування (контингентування) – це обмеження в кількісному або вартісному виразі обсягу продукції, дозволеної до ввезення в країну (імпортна квота) або вивозу із країни (експортна квота) за певний період. Як правило, квотування зовнішньої торгівлі здійснюється шляхом її ліцензування, коли держава видає ліцензії на імпорт або експорт обмеженого обсягу продукції і одночасно забороняє торгівлю, що не підлягає ліцензуванню.

Квота дає гарантію, що імпорт не перевищуватиме певну величину, оскільки позбавляє іноземних конкурентів можливості розширювати продажі на ринку шляхом зниження цін. Митний тариф такої гарантії не дає.

Квотування являється гнучкішим і оперативним інструментом політики, оскільки зміна тарифів зазвичай регламентується національним законодавством і міжнародними угодами. Використання квот робить зовнішньоторговельну політику більш селективною, оскільки шляхом розподілу ліцензій держава може подавати підтримку конкретним підприємствам.

В той же час використання квот на імпорт може призводити до додаткових негативних ефектів. З одного боку, обмежуючи цінову конкуренцію і гарантуючи вітчизняним фірмам певну частку національного ринку, квота може сприяти монополізації економіки. З іншого боку, сам розподіл ліцензій рідко відбувається на відкритих аукціонах в умовах чесної конкуренції імпортерів, і тому в кращому разі призводить до довільних і тому недостатньо ефективних адміністративних рішень, а в гіршому - до розвитку корупції.

Рисунок 2.2. Класифікація нетарифних обмежень

Таблиця 2.1. Класифікація нетарифних обмежень

Номер групи не тарифних інструментів	Найменування групи нетарифних інструментів	Нетарифні інструменти, які входять до групи
I	Участь держави у зовнішньоторговельних операціях	Субсидування виробництва і експорту товарів Система державних закупівель товарів Державна торгівля
II	Митні та адміністративні формальності	Антидемпінгові методи Методи оцінки митної вартості товару Митні і консульські формальності Товаросупроводжуючі документи Товарна класифікація тарифів
III	Стандартні вимоги щодо охорони здоров'я і техніки безпеки	Промислові стандарти Вимоги до пакування і маркування Санітарно-ветеринарні норми
IV	Кількісні та валютні обмеження імпорту та експорту	Контингентування і ліцензування Валютні обмеження
V	Обмеження, закладені в механізмі платежів	Змінні збори (плинні) імпорту депозити Прикордонній податковий режим

За спрямованістю дії квоти розділяються на експортні (вводяться для запобігання вивозу товарів, дефіцитних на внутрішньому ринку), імпортні (вводяться для захисту місцевих виробників, збалансованості торгового балансу, регулювання попиту і пропозиції усередині країни, в політичних цілях).

За обхватом дії квоти діляться на глобальні, індивідуальні.

Ліцензування – регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозволи, що видаються державними органами на експорт або імпорт товару у встановлених кількостях за певний проміжок часу. Ліцензування може бути скла-

довою частиною процесу квотування або бути самостійним інструментом державного регулювання. Виділяються:

1 разова ліцензія – письмовий дозвіл строком до одного року на ввезення або вивіз, видаване урядом конкретній фірмі на здійснення однієї зовнішньоторговельної операції;

2 генеральна ліцензія – дозвіл на ввезення або вивіз того або іншого товару протягом року без обмежень кількості операцій;

3 глобальна ліцензія – дозвіл ввезти або вивезти даний товар в будь-яку країну світу за певний проміжок часу без обмеження кількості або вартості;

4 автоматична ліцензія – дозвіл, що видається негайно після отримання від експортера або імпортера заявки, яка не може бути відхилена державним органом [28; с.35-45].

«Добровільне» обмеження експорту (ДОО) – це форма самообмеження постачань, фактично нав'язана іноземному експортерів під загрозою застосування жорсткіших заборонних заходів. Таке самообмеження практикується у вигляді скорочення постачань, зменшення їх щорічного приросту або підвищення цін. Найширше ДОО використовується в США. Так, в січні 1957р. японський уряд виступив з п'ятирічною програмою «добровільного» обмеження експорту бавовняної продукції на американський ринок. У 1961г. не тільки Японія, але і ряд РС узяли на себе зобов'язання в рамках ГАТТ обмежити вивіз текстильних виробів на ринки інших країн. Подібні угоди продовжувалися аж до сучасного часу. Їх учасниками є 50 країн. Услід за текстильними виробами «добровільні» обмеження експорту стали розвиватися в міжнародній торгівлі іншими товарами. 1968 року США посилили натиск на Японію і країни ЄЕС, добиваючись введення «добровільних» обмежень на експорт прокату чорних металів в США. З 1969 року на світовому ринку металів почала діяти система «добровільних» контингентів на постачання чорних металів, що розповсюдилася майже на 2/3 світового експорту цих товарів. Потім дипломатичний і економічний натиск США перемкнувся на продукцію радіоелектронної промисловості, автомобілі і деякі інші товари.

ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ МЕТОДОМ КРУГЛОГО СТОЛУ

Пітельгузов М.А., Черних А.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

При проведенні підсумкового контролю необхідно підвищити активність освоєння знань та забезпечити чітку взаємодію аудиторної та самостійної стогової роботи з окремих дисциплін. Особливу увагу необхідно відіяти модульному та підсумковому контролю знань.

Аналіз досліджень та публікацій показує, що при рішенні даної проблеми слід використовувати активні методи навчання, наприклад, дискусії, круглий стіл, та інш [1,2].

На кафедрі охорони праці та БЖД контроль знань проводиться наступними методами:

- тестування;
- рішення завдань на лабораторних та практичних заняттях;
- проведення стогового модульного контролю з рішенням таколективним обговоренням.

При проведенні підсумкового контролю (екзамену) академічні групи добровільно поділяються на бригади по 3-5 студентів, які разом обговорюють поставлені проблеми. Викладач-лектор є ведучою особою, ставить проблемні питання для усіх учасників бригади, які визвали цікавість з сторони окремих студентів. Потім проводиться поточне обговорення по окремим питанням во взаємному зв'язку з іншими проблемами.

При обговоренні проблем приймають участь незалежні експерти (асистент кафедри, староста групи). Для більшої зацікавленості використовуються плакати, малюнки, схеми та інш.

При цьому (викладач дисципліни) зобов'язан з зауваженням відноситись до кожної думки, утримувати емоції, акцентувати увагу на конструктивність та уточнення формулювань. Наприклад, з дисципліни «Охорона праці в галузі» проводиться обговорення проблем промислового травматизму по конкретних видах трудової діяльності. Кожен учасник дискусії дає свою оцінку та пропонує заходи щодо уникнення подібних випадків. В закінченні ведучий-лектор підбиває підсумок обговорення с виділенням головних питань, нових аспектів, формує загальне рішення за участю експертів.

Підсумкова оцінка підводиться рішенням трьох членів комісії: старости, асистента та ведучого-лектора, при цьому зараховуються оцінки по практичним заняттям, присутність на лекціях та участь в роботі круглого столу на модульному контролі.

Використання даного методу дозволяє підвищити відповідність та якість навчання при підсумковому модульному контролі знань студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методичні вказівки по класифікації методів активного навчання. Київ, КИСИ, 1984 – 12с.
2. Система активного оволодіння спеціалізацією; под ред. В.А. Романца. М.: Інститут сталей та сплавів. – 1989 р. – 48 с.

ФОРМАЛИЗАЦИЯ ПРОБЛЕМ СУБЪЕКТА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ КАК ОСНОВА ВЫБОРА ТЕМ МАГИСТЕРСКИХ РАБОТ

Рач В.А., Журавлева Н.В.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Постановка проблемы, ее связь с важными задачами. Большинство программ подготовки специалистов и магистров предусматривают в качестве нормативной формы государственной аттестации, которая используется для установления уровня овладения студентами всех смысловых модулей нормативной части содержания обучения, защиту дипломных или магистерских работ (проектов). Обычно в начале последнего года обучения студент выбирает одну из предлагаемых выпускающей кафедрой тему своей будущей работы. Субъективное понимание студентом выбранной темы и определяет возможность ее раскрытия. А так как большинство студентов не имеет практического опыта работы, то темы раскрываются на уровне знаний, изложенных в базовых учебниках.

Анализ последних исследований и публикаций по проблеме, выделение нерешенных ее частей. Это нарушает естественный процесс любого исследования, к которому относится и подготовка магистерской выпускной работы. Согласно закону о высшем образовании магистр – это образовательно-квалификационный уровень высшего образования личности, которая приобрела

приобрела полное высшее образование, специальные навыки (умения) и знания, достаточные для выполнения заданий и обязанностей (работ), которые предусмотрены для первичных должностей по конкретному виду экономической деятельности инновационного характера на исследовательском уровне профессиональной деятельности.

Цель работы заключается в разработке подхода к формулированию темы магистерских исследований.

Изложение основного материала исследования. Как известно, любое исследование начинается с формализации проблемы. Затем рассматривается ее актуальность, формулируются цель исследования, задачи исследования, объект и предмет исследования. А предмет исследования на 90% определяет тему будущего исследования. Только на этом шаге исследования можно говорить о его теме. Для того чтобы не нарушать нормативные документы, которые регламентируют сроки утверждения тем выпускных работ предлагается в начале последнего года обучения утверждать направления исследования в рамках которых студент будет искать проблему. А саму тему утверждать окончательно за два - три месяца до защиты. Это предложение уже нашло свое отражение в распоряжении по университету от 30.09.2009 г №56.

В отрыве от реальных проблем конкретного субъекта хозяйствования невозможно определиться с объектом, предметом исследования. Поэтому выбор тем магистерских работ должен начинаться с выбора проблемы, которая возникает у реального предприятия. Все проблемы можно разделить исходя из объекта деятельности будущего специалиста. Так для специальности «Управление проектами» объектом деятельности являются проекты развития. Рассмотрим реализацию данного подхода на примере реального субъекта хозяйствования - холдинговой компании «Лугансктепловоз», с позиции специальности «Управление проектами». Основные проблемы деятельности данного предприятия можно свести к следующим.

1) Отсутствие на протяжении длительного периода времени эффективного собственника. Только в последние два-три года к предприятию начали проявлять интерес профильные инвесторы, преимущественно зарубежные. Один из них — российское ОАО «Управляющая компания «Брянский машиностроительный завод», входящая в «Трансмашхолдинг», которая в марте 2007 года в результате проведенного Фондом госимущества Украины конкурса выкупила 76% акций ХК «Лугансктепловоз». «Трансмашхолдинг» объединяет 12 крупнейших российских предприятий, занимающихся строительством техники для железных дорог. 25% акций компании принадлежит ОАО «Российские железные дороги». Украинские власти уже несколько лет пытаются вернуть в госсобственность «Лугансктепловоз», подконтрольный «Трансмашхолдингу». Согласно вынесенному 9 октября 2009 г. решению суда, «Лугансктепловоз» должен быть возвращен Фонду госимущества Украины.

2) Сохранение подходов к управлению которые существовали в период серийных выпусков продукции (как на уровне структур, так и на уровне выполняемых функций).

3) Отсутствие избыточного портфеля заказов для обеспечения минимальной загрузки производства.

4) Использование в деятельности компании методов расчета, которые применялись в условиях стабильной экономики (цена за готовое изделие рассчитывается без учета изменения денег во времени, без учета изменения цен на отдельные компоненты изделия ввиду ряда объективных экономичес-

ких, а за частую і інституціональних причин і т.д.). А сьогодні отличительними чертами економіки являються її турбулентність, динамічність, інноваційність.

Виходом із сложившоїся ситуації видіється системність в розв'язанні цих проблем шляхом переходу на проектно-орієнтовану методологію управління. Для цього необхідно не глобальне її впровадження на всіх рівнях діяльності, а локальне. Таким чином, во-перших, дасть можливість за досить короткий термін показати переваги даної методології управління порівняно з існуючою. Во-других, дозволить сформувати групу найбільш активних і прогресивних управлінців як ініціаторів впровадження даного методу всередині. В-третьєх - вирішити конкретні проблеми на конкретному місці діяльності без залучення значительних додаткових ресурсів.

Висновки. В якості проблеми для магістерської роботи була обрана задача планування і моніторингу процесу виготовлення тепловоза 2ТЭ116У під конкретний замовлення, умови виконання якого обговорені в тендерній документації замовника. Перші кроки в цьому напрямку вже дозволили працівникам ХК «Лугансктепловоз» по-новому поглянути на проблеми, сложившіся на сьогоднішній день в компанії, і побачити шляхи їх інноваційного розв'язання.

СИСТЕМНА СТАТИСТИЧНА МОДЕЛЬ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ З ПРИКЛАДНОЇ СТАТИСТИКИ

Рач В.А., Компанієць І.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Ще Йоганн Вольфганг Гете відмітив, що «якщо статистичні цифри й не управляють світом, то вони показують, як світ управляється». Сьогодні важко знайти сферу життєдіяльності людей, де б не застосовувалася статистика. Необхідність брати в розрахунок статистичні дані при вирішенні всіляких питань державного і суспільного життя визнається нині більш, ніж будь-коли.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виділення невирішених її частин. Існуючі підходи до розробки програм підготовки сучасних фахівців з прикладної статистики базуються на функціонально-предметному принципі. Але, такий принцип не дозволяє системно представити найбільш важливі соціально-економічні явища сукупністю статистичних показників.

Мета роботи. У даній роботі зроблена спроба розглянути статистику через призму моделі життєдіяльності людини та суспільства, яка базується на положеннях системного підходу. Це дає змогу представити життєдіяльність людини як сукупність сфер діяльності, вибірково залучених елементів, у котрих взаємодія та взаємовідносини набувають характеру взаємодії, направленої на здобуття корисного результату.

Викладення основного матеріалу дослідження. В роботі [1] представлено системну модель життєдіяльності, яка складається з чотирьох елементів. Це елементи, які відображають економічну, соціальну, політичну та духовну складову. За основу для розмежування сфер взяті базові потреби людини, кожна сфера задовольняє переважно одну з них.

Сукупність статистичних показників дає змогу охарактеризувати всі види діяльності в суспільстві, описати зв'язки в системі життєдіяльності як кожної людини окремо, так і суспільства в цілому.

Запропоновано дворівневу систему кодування зв'язків між елементами в моделі життєдіяльності людини. В основу кодування покладено представлення моделі як сукупності елементів базового та під базового рівнів. Це дозволяє однозначно визначити рівень кодування зв'язків і елементи, між якими розглядаються зв'язки.

Виділено кластери системних зв'язків, які дозволили визначити зміст програми підготовки спеціалістів з прикладної статистики. В результаті аналізу та порівняння таких кластерів було виявлено, що, наприклад, економіко-статистична компетентність для статистики виробництва товарів та послуг, статистики промисловості, сільського господарства, рибного господарства та лісного господарства дублюються.

Це дає змогу виділити спільні компетентності в статистичних дисциплінах та раціоналізувати процес навчання спеціалістів з прикладної статистики. Запропоновано об'єднати такі дисципліни в одну системну (кластерну) дисципліну. При вивченні такої дисципліни спочатку засвоюються загальні системні знання, які потім застосовуються для конкретної галузевої (або предметної) статистики.

Висновки. По результатах розробленої системної статистичної моделі можна зробити висновки, що статистика знайшла своє місце у всіх сферах життєдіяльності людини. Вирішена актуальна проблема структуризації та раціоналізації викладання статистичних дисциплін у спеціалістів з прикладної статистики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Практичні інструменти регіонального та місцевого розвитку: Навчальний посібник / В.А. Рач, А. Гонє, М.А. Черенкова, О.А. Зеленко, О.М. Рач, О.В. Россошанська, П. Свяневич, О.М. Куцел, Д. Ліч, О.М. Медведєва, Г.С. Черепаха / За ред. проф. В.А. Рача. – Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2007. – С. 7-10.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Савченко Р.Т., Колодяжний П.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Одне з завдань вищої освіти полягає в тому, щоб навчити студента вчитися. Оволодіння вміннями та навичками самостійної діяльності є умовою здійснення безперервної освіти. Формування навичок самостійної роботи студентів передбачається учбовими програмами з усіх дисциплін.

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури показує, що в дидактиці відсутня єдина думка стосовно того, що являє собою самостійна робота – метода навчання, прийом вчення чи форма організації навчальної діяльності студентів. В залежності від сутності навчання визначається сутність самостійної роботи. Якщо вбачати сутність навчання в передачі систем знань та способів діяльності студентів, то самостійна робота є засобом закріплення знань та вироблення вмінь та навичок. Якщо навчання розглядається як формування

пізнавальної діяльності, то самостійна робота є засіб розвитку творчих здібностей та професійного мислення. Якщо виходити з сучасного розуміння навчання як процесу управління формування особистості спеціаліста, тоді самостійна робота є спосіб формування самостійності та активності особистості, здатності ставити й самостійно вирішувати теоретичні і практичні завдання.

У дидактичній літературі описані класифікації самостійної роботи, що ґрунтуються на різних ознаках: за дидактичною метою, характером навчальної діяльності учнів; характером змісту навчального матеріалу; формою, в якій організується самостійна робота, ступенем самостійності і елементом творчості студентів. Так, деякі автори (Н.В. Кружельний) вважають самостійною роботою ту роботу, яка виконується власними силами, без сторонньої допомоги і керівництва під час аудиторних занять. Інші (І.З. Глікман, С.І. Архангельський) вважають самостійною обов'язкову роботу, що проводиться в процесі навчальних занять та підготовки до них, або академічну роботу за спеціальним індивідуальним навчальним планом.

Таким чином на основі аналізу літературних джерел встановлено, що існує обмеженість дидактичного аналізу визначення самостійної роботи одним чи кількома аспектами. Частково-аспектний підхід до організації самостійної роботи не дозволяє досягти єдності між тим хто навчається і тим хто навчає.

Метою досліджень є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка методики організації самостійної роботи, спрямованої на виконання соціального замовлення по формуванню конкурентоспроможного спеціаліста.

Завдання, які вирішувались: 1. Проаналізувати психолого-педагогічну й методичну літературу, стан організації самостійності. 2. Виявити психолого-педагогічні основи та сформулювати методичні вимоги до організації та проведення самостійної роботи у навчанні фізики і контролю її результатів. 3. Розробити та експериментально перевірити ефективність методики організації і проведення самостійної роботи.

Складність вивчення проблеми зумовлена відсутністю у дидактиці єдиної думки стосовно того, що являє собою самостійна робота. Самостійну роботу трактують як форму навчальної діяльності, як спосіб організації і управління самостійною діяльністю, як засіб навчання або вид діяльності навчання.

Самостійна робота студентів над теоретичним матеріалом з курсу фізики спирається на такі вміння студентів, як аналіз, порівняння, виділення головного, узагальнення, конкретизування. Ці вміння вдосконалюються в процесі лекцій, лекцій-досліджень. Ефективність подальшої роботи над лекцією зумовлена наявністю в ній професійно спрямованого матеріалу; тісною співпрацею викладача та асистентів-студентів, залучених до роботи під час організації самостійної роботи студентів.

Для включення студентів в самостійну діяльність під час вивчення самостійного матеріалу використовувалися такі заходи: перед студентами ставилися завдання з систематизації матеріалу лекції; рекомендувалось результати роботи оформлювати у вигляді порівняльних таблиць; надавались завдання для самостійної роботи до наступної лекції у вигляді нескладних доведень, пошуку додаткових теоретичних відомостей.

На практичних заняттях робота здійснювалась за спеціально розробленими картками, які містили базовий, підвищений та поглиблений рівні завдань. Студент самостійно має можливість визначати кількість завдань для досягнення рівня знань.

Ефективність навчальної самостійної роботи досягалась завдяки наявності відповідного методичного забезпечення, наявності на картках відповідей для самоконтролю. Студентам наводилися приклади методів та способів розв'язання

завдань в тренувальних картках-завданнях, які використовувалися студентами при виконанні контрольних завдань.

Преваги такої форми організації самостійної полягають в наступному: здійснюється максимальне навантаження на кожного студента відповідно до рівня його здібностей та можливостей; досягається індивідуальний темп праці; здійснюється диференційна допомога викладача; відбувається перехід функції управління самостійною роботою від викладача до студентів.

Ефективність індивідуальних та семестрових завдань покращується за рахунок розробки спеціального методичного забезпечення.

Таким чином, самостійна робота є основою усіх форм навчальної діяльності студента. Ефективна система її організації базується на раціональному поєднанні традиційних та сучасних технологій навчання.

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ МЕТОДИКИ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У КОЛЕДЖІ СНУ ІМЕНІ В.ДАЛЯ

Сергеева О. В.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Зміни в системі вітчизняного навчання іноземних мов (ІМ), які відбуваються в контексті Болонського процесу, зумовлюють визначення нових стратегічних напрямів процесу оволодіння ІМ, перегляд змісту, методів, прийомів і засобів навчання. 40% часу в програмі англійська мова для професійного спрямування для економічного відділення коледжу СНУ ім. В.Даля припадає на самостійну роботу.

Ґрунтуючись на дослідженнях вітчизняних науковців А.М.Алексюка, Г.Є.Гнитецької, Б.П.Єсипова, В.А.Козакова, Р.О.Нізамова, П.І.Підкасистого, О.Я.Савченко, Р.С.Семенової, Д.Д.Тетеріної, ми розглядаємо самостійну роботу студентів як особливу форму навчальної діяльності суб'єкта, у процесі якої студенти оволодівають знаннями і вміннями, а також розвивають такі якості особистості, як самостійність і активність.

Внаслідок аналізу стану проблеми на практиці виявлено певні труднощі, з якими зустрічаються студенти коледжу СНУ ім. В.Даля під час роботи над проектами у рамках самостійної роботи. Це обумовило **актуальність** даного дослідження.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови, що сприяють ефективній організації самостійної роботи студентів коледжу СНУ ім. В.Даля у процесі викладання англійської мови.

Об'єкт дослідження - учбово-виховний процес навчання іноземній мові у коледжі ВСУ імені В.Даля у процесі виконання самостійної роботи.

Предмет дослідження - психолого-педагогічні умови використання проектної методики у самостійній роботі студентів економічних фахів у процесі навчання іноземній мові у коледжі СНУ ім. В.Даля.

Гіпотеза дослідження: ефективність організації самостійної роботи студентів значно підвищиться за таких умов: оновлення змісту методів реалізації навчального матеріалу; вивчення індивідуальних навчальних можливостей студентів; озброєння студентів навичками самостійної навчальної роботи; забезпечення доцільного керівництва самостійною роботою студентів коледжу СНУ ім. В.Даля.

Задачи дослідження:

1. визначити роль і місце самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів I і II рівня акредитації при вивченні іноземної мови професійного спрямування.
2. вивчити педагогічні, психологічні та методичні підходи до самостійної роботи.
3. визначити види самостійної роботи (від індивідуальних до групових).
4. розробити і практично апробувати методи управління самостійною роботою студентів в межах аудиторії та поза нею.
5. розробити вимоги до організації та проведення самостійної роботи студентів.
6. проаналізувати проектну методику як основу для проведення самостійної аудиторної та поза аудиторної роботи студентів.

Методи дослідження:

1. теоретичного рівня: аналіз психологічної, педагогічної, методичної літератури;
2. аналіз стану організації самостійної роботи студентів у коледжі СНУ ім. В.Даля;
3. емпіричного рівня: опитування, бесіда, анкетування, спостереження, експертна оцінка й самооцінка, педагогічний експеримент (констатуючий і формуючий).

Наукова новизна і теоретична значимість полягає в тому, що в роботі дається узагальнений аналіз використання проектної методики, як одного з методів видів роботи, продемонстрована ефективність використання проектної методики.

Практична значимість дослідження полягає у створенні банку проектів з англійської мови для студентів коледжу СНУ ім. В.Даля та розробці системи вправ для навчання АМ на основі проектної методики, розробці методичних рекомендацій щодо практичного впровадження проектної методики в навчальний процес з АМ, а також у тому, що створена технологія була апробована на практиці.

Мета виконання самостійної роботи:

- формування комунікативних творчих вмінь;
- формування критичного мислення;
- формування навичок ведення самостійних пошукових робіт;
- формування рецептивних граматичних навичок;
- рецептивне засвоювання граматичних явищ;
- формування навичок перекладу художніх, суспільно-політичних, науково-популярних текстів.

Види самостійної роботи:

- аудиторна
- позааудиторна
- індивідуальна (проект)

Матеріали для самостійної роботи повинні:

- містити чітко сформульовані завдання і зразки їх виконання;
- бути доступними для студентів поза межами аудиторних занять;
- бути доступними з різних джерел інформації (друкованих, аудіо, відео, комп'ютерних програм, Інтернету) для підтримки індивідуальних стилів навчання;
- забезпечувати чіткі критерії для вимірювання результатів.

Контроль самостійної роботи проводиться різних формах:

- тести
- журнали обліку прочитаного матеріалу
- письмові звіти
- усні або комп'ютерні презентації
- реферати
- газети

Завдання для самостійної роботи можуть мати різний характер: від індивідуальних вправ до групових проєктів. Для прикладу можна навести програму з іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів II курсу економічного відділення, яка використовується у коледжі СНУ ім. В.Далія. Для самостійної роботи студентам пропонується складати проєкти (Проєкти «My Family», «The House of my Dream», «Hobby», «Our College», «Sport in Ukraine», «Tour for Foreigners in Ukraine», «The Most Popular Tourist Places in Lugansk», «The Outstanding People of Ukraine»), ознайомитися з деякими граматичними темами (слова-заступники, підрядні наслідку, підрядні допустові, субстантивізація прикметників та прислівників, дієслівні безособові речення і т.д.) та працювати з художніми, суспільно-політичними, науково-популярними текстами.

АУДИТОРНІ ЗАНЯТТЯ: ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Сергієнко Ю.Г.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Далія*

Проблема виховання молодого покоління завжди актуальна. Питання, як найкраще передати досвід старшого покоління молодшому, у всі віки було в центрі уваги починаючи від давньоєгипетських повчань батьків синам і закінчуючи сучасною педагогічною літературою [1]. Однак плин часу становить все нові й нові проблеми виховного аспекту передачі знань. Особливо це відчувається сьогодні, коли знання, набуті людством, при їх необережному використанні можуть привести до глобальної катастрофи.

Тому при передачі фахових знань посилюється виховна роль викладача. Від його позиції багато в чому залежить поведінка майбутніх фахівців, їх здібність врахувати всі наслідки діяльності на ниві майбутньої спеціальності. І тут на перший план виступає питання: які ж якості повинен мати викладач, щоб бути авторитетом для студентів і таким чином вагомо впливати на їх виховання.

Дане питання дуже важливе для вищої школи, яка є фактично базою підготовки не просто фахівців, а й еліти сучасного суспільства. Роль викладача в навчальному процесі звичайно досліджується, але ці дослідження потребують постійного поповнення, оновлення в зв'язку з динамікою життя. Особливо актуальним залишається питання – які якості викладача перш за все цінують студенти. Ці якості можуть змінюватися з причин застосування нових технологій навчання, нових підходів до розкриття складних моментів технології виробництва в зв'язку з застосуванням надсучасних програм навчання тощо. Тому дослідження впливу викладача на студентів, їх очікувань від наставника, є центром дослідження впливу аудиторних занять на виховання майбутніх фахівців.

З метою висвітлення питання про те, які якості викладача студенти цінують перш за все, автором було проведено опитування студентів 3 курсу Східноукраїнського національного університету ім. В.Далія. Всього було опитано

102 особи. Результати виявились такими. Біля 44% опитаних заявили, що на перше місце серед якостей викладача вони ставлять уміння доступно викладати матеріал. Приблизно 22% поставило цю якість на друге місце, біля 9% – на третє. Таким чином виявилось, що головна якість викладача за оцінкою студентів (із запропонованих 15 якостей) – це вміння доступно викладати навчальний матеріал. Приблизно 17% студентів на перше місце поставили знання викладачем свого предмету; понад 18% відвели цій якості друге місце, а біля 15% – третє. В цілому ця якість викладача вийшла на друге місце. Далі склалося наступне положення. 15% студентів на перше місце серед якостей викладача поставили людяність (гуманність), а 7% – володіння мовою, однак на друге місце людяність (гуманність) поставили лише біля 7%, а на третє біля 8% студентів. В той же час на друге місце поставили таку якість як володіння мовою приблизно 19% студентів, а на третє – біля 10%. Таким чином почесне третє місце можна розділити між такими якостями викладача як людяність (гуманність) і володіння мовою.

Серед якостей викладача, що віднесені студентами на останні позиції, названі: зовнішній вигляд (1 місце \approx 7%, 2 місце \approx 2%, 3 місце \approx 4%; відповідно 13 місце \approx 5%, 14 місце \approx 13%, 15 місце \approx 25% опитаних); вимогливість (1 місце \approx 1%, 2 місце – 0%, 3 місце \approx 6%; 13 місце \approx 17%, 14 місце \approx 14%, 15 місце \approx 10%); тактовність (1 місце – 0%, 2 місце – 0%, 3 місце \approx 2%; 13 місце \approx 9%, 14 місце \approx 13%, 15 місце \approx 7%).

Звичайно, що це не значить, що викладач повинен бути нетактовним, невимогливим і виглядати неохайно. Просто ці важливі якості викладача цінуються студентами менше ніж вміння доступно викладати свій предмет, знання свого предмету, володіння мовою і людяність (гуманність).

На завершення хочу сказати, що для викладачів з великим стажем роботи не стане відкриттям те, що студенти ставлять на перші місця такі якості як вміння доступно викладати матеріал і знання свого предмету. А ось те, що вони на третє місце ставлять людяність (гуманність), знають навіть не всі досвідчені викладачі. Автор не вперше робить такі дослідження і може стверджувати, що десять років тому на третьому місці була така риса викладача як доступність у спілкуванні. Людяність (гуманність) була на шостому місці. Чому сталася саме така зміна позицій, може відповісти спеціальне дослідження. Автор же хоче наголосити, що викладач, який бажає вплинути на процес виховання студентів в ході аудиторних занять, повинен перш за все доступно викладати матеріал, досконально знати свій предмет, на високому рівні володіти мовою і бути людяним (гуманним). Це, звичайно, не виключає наявності інших важливих якостей викладача – справедливості, чесності, загальної культури тощо. Але потрібно враховувати перш за все вимоги аудиторії з якою ми працюємо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Очаренко В.М. Підвищення ефективності діяльності вищих навчальних закладів /В.М. Очаренко// Менеджер. – 2005. – №2 – с.195-200;
2. Пахотін К. Якість освіти – інтелектуальне обличчя держави / К.Пахотін// Вища освіта України. – 2005. – №4. – с.112-117;
3. Рябченко В. Деякі концептуальні проблеми навчання і виховання студентів у сучасних вищих навчальних закладах України / В.Рябченко// Вища освіта України. – 2006. – №3. – с.40-44 та ін.

СЛОВНИК ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Сімоненко Л.Ю.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

У сучасних умовах функціонування української мови як державної зростають вимоги до рівня мовної підготовки й мовленнєвої компетенції членів суспільства. Процес безперервної освіти передбачає інтенсивну цілеспрямовану роботу мовця щодо збагачення своїх знань про виражальні засоби мови, їх стилістичне розмаїття і вдосконалення комунікативних умінь в основних видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, говорінні, читанні та письмі.

Упровадження інформаційних технологій в освіту, як засвідчують дослідження багатьох учених, суттєво вплинуло на систему засобів навчання. Провідну роль у процесі навчання української мови, підвищенні ефективності навчально-виховного процесу сприяє комплексне використання засобів навчання, до яких в сучасній лінгводидактиці прийнято відносити саму мову в її функціональному аспекті – мовлення вчителя і учнів, тексти різних стилів і типів мовлення, підручники, дидактичні матеріали, довідники, наочні посібники різних типів, технічні засоби – комп'ютер, магнітофон та ін. Проблеми створення та використання таких засобів, вивчення їх впливу на результативність навчання висвітлюється у працях В.Айзенхута, Ю.Бабанського, В.Євдокимова, Л.Зоріної, Ч.Куписевича, С.Шаповаленка, В.Онищука, В.Краєвського та інших учених.

Основним джерелом поповнення лінгвістичних знань про слово в усьому спектрі його значень є лексикографічна праця – словник. Однак мовець звертається до словника чи довідника лише за умови, якщо в нього сформована, культивована протягом років шкільного учнівства потреба проконтролювати свої знання та мовленнєву продукцію, якщо він знатиме, яке саме джерело є носієм потрібної йому інформації і як користуватися ним. Систематична робота зі словниками на уроках української мови підвищує рівень знань учнів, збагачує їх лексичний запас, викликає стійкий інтерес до предмета. Важливо, щоб словники на уроках мови стали необхідним атрибутом. Робота з лексикографічними джерелами є досить складною. З метою підвищення інтересу учнів її необхідно організувати творчо. Головне завдання вчителя полягає у виробленні в студентів потреби в разі необхідності звертатися до довідкової літератури. З цією метою К.Плиско радить широко запроваджувати різні вправи: з'ясування значення, походження та сфери вживання слів; тематичне групування слів; заміна застарілих слів у тексті; добір синонімів, антонімів та інші вправи. Важливо, щоб вправи, що передбачають роботу зі словниками, подавалися в певній системі, яка враховує психологічну готовність студентів до навчальної діяльності[1;37].

Незважаючи на таку важливість й актуальність роботи зі словниками, у сучасній лінгводидактиці відсутні дослідження, у яких розкривалися б саме особливості використання лексикографічних видань на уроках української мови.

Згідно з типологією сучасних дидактичних засобів (А.Прокопенко) словник належить до типу «джерела інформації», підтипу – «текстові джерела інформації». Це дозволяє здійснити аналіз дидактичних функцій словника на основі фундаментальних досліджень текстових засобів навчання В.Белінсона, В.Беспалька, С.Бондаренка, Г.Гранік, А.Гречихіна, І.Журавльова, Д.Зуєва, І.Зверева, Л.Концевої, В.Краєвського, І.Лернера, Н.Тализіної, І.Товпинця, С.Шаповаленка.

Нова роль лексикографічних видань в умовах інформатизації навчання виявляється в розкритті їх дидактичних функцій, провідними серед яких є інформаційна, систематизуюча та функція самоосвіти. Дидактичні функції словників впливають на особливості їх створення та зумовлюють ефективні напрями їх застосування в навчанні.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що робота зі словниками повинна бути чітко спланована, методично осмислена й має наскрізно проходити через усі розділи програми з курсу української мови та літератури. У цій роботі треба йти від загального ознайомлення до розуміння структури словникової статті, до вміння «читати» різного типу словники. Кінцевий результат такої роботи – поява постійної потреби користуватися словниками, уміння орієнтуватися у великій кількості довідкової літератури. А це сприяє самодисципліні мислення, самоорганізованості.

Необхідним завданням постає потреба узагальнити вирішення наукової проблеми теоретичного обґрунтування дидактичних засад застосування словників, що має здійснюватися на підставі аналізу їх дидактичних функцій. Визначивши види роботи зі словником, які доцільно покласти в основу навчально-пізнавальної діяльності учнів. Ці види спираються на провідні дидактичні функції словника й орієнтовані на його застосування як джерела навчальної інформації; як засобу формування мовної компетенції студентів.

Тож словники слід трактувати передусім як універсальне джерело знань, як показник культури народу, важливий фактор її розвитку і виробити систему в користуванні словниками, підпорядкувати цю роботу вихованню допитливості, самодисципліни; урізноманітнювати форми роботи зі словниками, використовувати їх під час занять, організовувати самостійну роботу студентів з ними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови: Теоретичний аспект. – Х.: Основа, 1995. – 240с.
2. Феллер М. На одинці зі словником // Дивослово. – 2004. - № 1. – С. 23-25.
3. Шляхова В. Робота зі словниками на уроці української мови // Українська мова та література в школі. – 2002. - № 8. - С. 11-13.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОЕКТНОЇ МЕТОДИКИ В САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ

Сікілінда О.В.

Коледж Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Одним з основних завдань для вищих навчальних закладів в умовах модернізації системи освіти України є збереження та відновлення спадкоємності наукових поколінь шляхом залучення талановитої студенської молоді спочатку до пошуково-аналітичної діяльності, а згодом – до наукової роботи. Актуальність цієї проблеми навряд чи може бути поставлена під сумнів: адже талановита молодь є запорукою технічного та інформаційного розвитку суспільства.

Останнім часом метою навчання іноземним мовам є не система мови як така, а мовна діяльність особистості як засіб міжкультурної комунікації. Це означає, що, перш за все, увага повинна бути зосереджена на потребах та мотивах студента, його соціокультурній індивідуальній програмі розвитку. Цей підхід можна реалізувати завдяки навчанню у співробітництві (Полат Е.С.) та методу проєктів.

Метод проєктів дозволяє творчо використовувати мовний матеріал в ситуаці-

ях, наближених до умов реального спілкування, робити акцент на самостійній роботі студентів, надає можливість залучити студентів до дослідницької діяльності при вирішенні практично спрямованих завдань.

Автор статті розглядає використання педагогічного потенціалу проектно-методики в самостійній роботі студентів як створення інформаційно-інтелектуального середовища, яке було б доступним для кожного учасника пізнавального процесу і надавало б йому можливість розширити рамки творчої взаємодії педагога та студентів.

Самостійна робота студентів за проектною методикою як форма організації пізнавальної діяльності передбачає не тільки розгляд, аналіз та вирішення проблеми за допомогою різних засобів навчання, але й інтегрування знань, вмій та навичок студентів з різних областей науки.

Впровадження проектно-методики у дослідницьку діяльність студентів надає цілу низку можливостей для реалізації педагогічних цілей:

- Розвиток особистості (мислення, естетичне виховання, формування правової культури особистості, розвиток навичок самостійної науково-пошукової діяльності, формування інформаційної культури);
- Виконання соціального замовлення (загальна технічно-інформаційна підготовка користувача);
- Інтенсифікація навчального процесу.

Серед методичних можливостей використання методу проектів слід особливо підкреслити: організація доступу до великого об'єму інформації, формування навичок обробки інформації при роботі з комп'ютерними викладача з студентами відповідно до їх здібностей, загальної культури та мовної підготовки.

Подібна робота передбачає таку організацію діяльності студентів з каталогами; необхідність опрацювання та використання нових інформаційних технологій; індивідуалізацію та диференціацію роботи боку викладачів, при якій за допомогою критичного мислення студентів здійснюється науковий аналіз явищ як в професійній сфері діяльності, так і в суспільстві загалом. Завдяки цьому відбувається не тільки формування професійних пріоритетів студентів. Цей процес дозволяє зрозуміти взаємозв'язки між окремими явищами, їх причини та наслідки. А добір та аналіз інформації, презентація результатів пошуку є важливими аспектами соціалізації особистості.

Грамотна організація роботи за проектною методикою істотно підвищує ефективність підготовки студентів.

Важливу роль тут відіграє комплекс міжпредметних зв'язків. Наявність такого комплексу є результатом плідної творчої співпраці викладачів різних дисциплін, розробки спільної педагогічної мети на кожному етапі пошуково-аналітичної діяльності студентів. Необхідність корегування педагогічних зусиль відповідно до індивідуальних особливостей студентів є вагомим фактором організації роботи. Не менш важливим чинником є організація дій педагогів, спрямована на реалізацію єдиної виховної мети роботи. За відсутності такого комплексу студентська науково-пошукова робота може йти виключно у вузькопрофесійному руслі, що не завжди дає студентам можливість оцінити її соціальне значення та вплив на особистість автора.

Необхідно підкреслити, що творча самостійна робота студентів є одним з найважливіших аспектів мовної підготовки. Її тема, мета, об'єкт та предмет дослідження тощо повинні бути сформульовані мовними засобами. Її результати не можуть бути подані виключно у вигляді цифр та графіків. Тож в ході творчого пошуку студентам доводиться опановувати нову для них лексику – специфічну лексику наукової роботи, а також активно працювати з професійною термінологією. Оскільки процеси, що вивчаються, протікають у суспільстві і є значною

часткою сьогодення, студенти також зтикаються з необхідністю використання термінології, що належить до сфери соціології, суспільствознавства, інформаційних технологій тощо. Таким чином, процес творчого пошуку та оформлення його результатів мають одним з позитивних наслідків вдосконалення мовних навичок студентів.

Практико-орієнтовані проекти надають можливість розвивати соціальні пріоритети учасників. Участь у проекті, тематично пов'язаному з конкретною спеціальністю, дозволяє студенту не тільки порівняти результати своєї роботи з роботою інших учасників, але й оцінити, які аспекти мови будуть для нього найважливішими у майбутній професійній діяльності.

Перший (підготовчий) етап роботи студентів над практико-орієнтованими проектами передбачає визначення теми проекту, формулювання проблеми, уточнення теми проекту згідно наявності інформації та ступеню розробки проблеми попередніми дослідниками. За допомогою викладача студенти глибоко проаналізують теми робіт, їх актуальність для сьогодення України. Викладач інструктує студентів щодо вимог до виконання роботи, форм роботи з пробле-матикою, методики роботи з джерелами інформації.

Постановка поетапних цілей, визначення засобів дослідження, обговорення ідей міні-проектів, формування творчих груп та розподілення завдань між ними, поточний контроль за роботою з боку викладача здійснюються на другому (основному) етапі.

Мета третього етапу роботи значно відрізняється від такої на попередньому етапі, адже тепер йдеться не про вивчення економічних та соціальних явищ, а про інформаційно-лінгвістичну обробку даних самостійної роботи.

Структура студентських робіт частково переглядається відповідно до психолого-педагогічних вимог презентації результатів самостійної пошукової роботи студентів. Зокрема, велику увагу викладач приділяє інформаційній спрямованості робіт, аналізу впливу вивчених явищ на сучасне життя суспільства та формування ціннісних орієнтацій молоді. Підкреслюється, що презентація частки інформації у вигляді схем та таблиць психологічно посилює інформаційну цінність та спрямованість робіт.

Суттєвим моментом на цьому етапі роботи є вимога викладача постійно перевіряти отриману інформацію; багато разів підкреслюється вплив статистичних даних на формування громадської думки.

Наслідком інформаційно-лінгвістичної переробки текстового матеріалу результатів студентських досліджень є наявність текстів, які досить легко могли б бути перекладені іноземною мовою з урахуванням особливостей перекладу.

Цей етап, в свою чергу, складається з кількох ступенів підготовки:

- виділення та переклад базової лексики, що була використана при написанні звіту про результати роботи (a tendency, the world economic system, the citizens, the consequences, the sociological term, the moral aspect etc.); розширення загальної лексичної бази студентів;
- виділення та переклад профільної лексики відповідно до тематики роботи (the labor resources, the labor migration, the competitive practice etc.), ознайомлення студентів з професійно орієнтованою лексикою та її закріплення в ході створення словника творчої роботи;
- формулювання теми, мети, предмету дослідження іноземною мовою;
- виділення основних ідей роботи, закріплення професійно орієнтованої лексики в процесі складання та перекладу анотації до творчої роботи;
- опис методів роботи та обґрунтування доцільності їх використання з подальшим перекладом іноземною мовою, закріплення лексики та підготовка до

захисту роботи методом організації діалогічного мовлення студентів. Тут треба підкреслити, що в ході творчого пошуку студенти повинні використовувати різні методи роботи – опитування, організація інтерв'ю, аналіз статистичних даних тощо;

➤ текстове переоформлення звіту про результати науково-пошукової роботи студентів (рідною мовою) відповідно до вимог, що пред'являються до статті;

➤ трансформація частини текстового матеріалу у таблиці та схеми, закріплення професійно орієнтованої лексики (як рідною мовою, так і іноземною мовою) в ході пояснень до схем та таблиць. Алгоритм цієї роботи може бути визначений як «текст - обговорення його основних ідей - графічне зображення – пояснення до графічного зображення, монологічне мовлення - організація діалогічного мовлення – корегування подальшої частини тексту»;

➤ переклад звіту іноземною мовою, її лексико-граматичний аналіз та корегування;

➤ підготовка інформаційного повідомлення на основі звіту;

➤ контроль сформованості фонетичних навичок студентів при підготовці до презентації результатів роботи над проектом;

➤ ознайомлення студентів з психологічними аспектами впливу на аудиторію під час виступу.

Завершальний етап – це презентація результатів роботи над проектом, яка може здійснюватися у різних формах: повідомлення, реферат, фотоальбом або відеоролик, виступ на науковій конференції.

Таким чином, організація самостійної роботи студентів за проектною методикою дозволяє відійти від традиційної навчальної роботи, наповнити навчальну роботу новим змістом. Вона забезпечує розвиток навичок їх аналітичної діяльності та формування мовленнєвої компетентності - як в сфері соціально-економічних явищ, так і з точки зору майбутньої професійної діяльності.

Але особливо необхідно підкреслити, що подібна багатопланова робота з студентами, в якій враховуються їх вікові та індивідуальні особливості, дає значний результат, перш за все, з точки зору виховання особистості, її чіткої громадянської позиції, її толерантності та подальшого інтелектуального розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе. – 2000. - №№ 2, 3.

2. Васильева Л.Г., Сура Л.Г. Влияние использования метода проектов на процесс обучения иностранному языку // Сучасні тенденції комп'ютеризації процесу навчання іноземних мов: Збірник наукових праць (матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції. 17-18 вересня 2008 року – Луганськ: Видавництво Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2008.

3. Sikilinda O.V, Sikilinda S.O. The Intersubject Connections Realization in the Process of Creating Electronic Presentations // Сучасні тенденції комп'ютеризації процесу навчання іноземних мов: Збірник наукових праць (матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції. 17-18 вересня 2008 року) – Луганськ: Видавництво Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2008.

Serebryanskaya D.S. Ukrainian Business: Moral Aspect of Competitive Practice (the Project) // Сучасні тенденції комп'ютеризації процесу навчання іноземних мов: Збірник наукових праць (матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції. 17-18 вересня 2008 року) – Луганськ: Видавництво Східноукраїнсь-

кого національного університету імені Володимира Даля, 2008.

4. Shulika A.V., Badalyan K.R., Sikilinda O.V. Some Aspects of the Problem of the Ukrainian People Labour Migration (the Project) // Сучасні тенденції комп'ютеризації процесу навчання іноземних мов: Збірник наукових праць (матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції. 17-18 вересня 2008 року) – Луганськ: Видавництво Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2008.

**МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПОЛІГОНІВ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ У ВИКОНАННІ КУРСОВИХ
ПРОЕКТІВ**

*Харківський Б.Т., Свистун Т.В.
Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Проблема утилізації твердих побутових відходів (ТПВ) у містах і населених пунктах області надзвичайно гостра і на протязі останніх 15-18 років не знаходить свого вирішення.

Найбільш розповсюдженим методом поводження з відходами у нашому регіоні, як і по всій Україні є розташування їх на звалищах і полігонах. У цьому сенсі захоронення відходів на спеціальних полігонах, в яких передбачені заходи захисту навколишнього середовища від їх негативного впливу та виділення біогазу, який утворюється у товщі відходів, більш вагоме і доцільне.

Широке застосування сучасних полігонів для ТПВ стримується значними фінансовими витратами та низькою рентабельністю таких природоохоронних підприємств.

Разом з тим не завжди враховується потенціальні позитивні можливості такого способу утилізації відходів. Це вилучення із відходів цінних компонентів (вторинних матеріальних ресурсів) та використання звалочного біогазу.

Для вилучення цінних компонентів слід застосовувати сортування відходів перед їх складуванням на полігоні, а для збору біогазу передбачити газовідвідні і газозбірні свердловини та газгольдери.

Рекомендовані заходи збільшать капітальні та експлуатаційні витрати не більш ніж на 7-10%, в той же час збільшать дохідну частину за рахунок реалізації вторинних матеріальних ресурсів та біогазу [1].

Для розрахунку річного економічного ефекту ми пропонуємо внести у відому формулу

$$E_p = \Delta U + \Delta P - (C + K \cdot E_n) , \text{ грн.}$$

ΔU - відвернені збитки від забруднення довкілля відходами;

ΔP - приріст прибутку або доходу;

$(C+K \cdot E_n)$ - приведені витрати [2]

слідуючи корективи:

$$\Delta P = \Delta P_1 + \Delta P_2 ,$$

де ΔP_1 - вартість вторинних матеріальних ресурсів, вилучених із відходів,

грн.

ΔP_2 – вартість реалізації біогазу , як паливного ресурсу, грн.

Підвищення річного економічного ефекту експлуатації полігонів для твердих побутових відходів буде сприяти розширенню їх мережі та зацікавленості інвесторів і комерційних структур до участі у вирішенні проблем міських відходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування. ДБН В.2.4.-2-2005. Офіційне видання К.2005
2. Н.С. Макарова, Л.Д. Гармидер, Л.В. Михальчук Економіка природокористування, К-2007 р., 316с.
3. Редина М.М., Хаустов А.П. Экономика природопользования . Практикум . М. Высшая школа, 2007г., 267 с.

ІГРОВІ ЗАНЯТТЯ ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МАРКЕТИНГ»

Харченко І.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Ділові ігри є імітаційними методами рольового навчання. Вони активізують процес засвоєння знань, навичок і умінь студентів. Максимальна наближеність до реальної і практичної діяльності керівників і спеціалістів досягається шляхом використання моделей реальних ринкових ситуацій. Учасники гри виступають у різноманітних ролях і приймають управлінські рішення, що узгоджуються з інтересами цих ролей. Найчастіше гравцям доводиться приймати рішення в конфліктних ситуаціях. У ході гри студент може не лише придбати нові уміння, але й експериментувати з різноманітними стилями відношень між партнерами.

Навички вирішення конфліктних ситуацій можуть переноситися студентами з ігрової ситуації до реального життя, допомагаючи їм у міжособових проблемах, що виникають не лише у фаховій сфері.

Ділова гра несе в собі такі навчальні цілі:

- навчання вирішення конкретного управлінського завдання;
- навчання аналізу вихідної ситуації, можливих альтернатив і їхніх наслідків для відповідного виду діяльності;
- перевірка рівня підготовки у відповідному виді діяльності;
- навчання прийманню маркетингових рішень в екстремальних ситуаціях.

Ділову гру можна розглядати як «моделювання за реальною діяльністю спеціаліста з маркетингу» у тих або інших спеціально створених ситуаціях. Ділова гра виступає як засіб і метод підготовки й адаптації до професійної діяльності і соціальних контактів.

Оцінюючи роль ділової гри в підготовці студентів маркетингістів можна виділити такі параметри:

- застосування в діловій грі моделей реальних ринкових ситуацій дозволяє максимально наблизити процес навчання до практичної підготовки;
- прийняття управлінських рішень у діловій грі здійснюється її учасниками, що виконують відповідні ролі, а оскільки інтереси різних ролей не збігаються, то рішення необхідно приймати в умовах конфліктних ситуацій;
- проведення ділової гри є колективним навчанням, у результаті гри формується колективне уявлення про захист думки своєї групи гравців і опонентів.

У діловій грі спеціальними засобами створюється визначений емоційний настрій гравців, що допомагає активному вмиканню тих, кого навчають, у рішення досліджуваної проблеми.

При оцінці ефективності ділової гри як активної форми навчання можна відзначити наведені нижче параметри. Одним з основних джерел ефективності ділової гри є економія часу, отримана у порівнянні результатів ділової гри з традиційними методами навчання, за невеликий відрізок часу у учасників гри виробляються навички і якості, що не можуть відпрацьовуватись іншими методами навчання. Ефективність навчання виявляється у зацікавленому ставленні учасників до навчальної ділової гри. Цей психологічний чинник активізує студентів, що сприяє більш інтенсивному засвоєнню і запам'ятовуванню необхідної навчальної інформації, пов'язаної з фаховою підготовкою спеціалістів з маркетингу.

Ділова гра дозволяє контролювати знання учасників ігрових груп безпосередньо в процесі гри, що дає можливість скоротити час проведення спеціального поточного контролю знань. Аналіз успішності дозволяє зробити висновок, що впровадження ділової гри до навчального процесу значно підвищує рівень успішності і фахової підготовленості.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ФІЗИЧНОЇ ХІМІЇ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Хоружа І.А.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Задача покращення якості підготовки фахівців вирішується удосконаленням системи навчання в цілому. Для цього її потрібно розглядати як дидактичну освіту взаємодіючих елементів: цілей, змісту предмета, методів, засобів, організаційних форм навчання та методів контролю. Перераховані елементи системи навчання з фізичної хімії представлені на схемі 1.

На сучасному етапі розвитку вищої школи головною метою навчання є виховання творчо – активного фахівця. Досягнення цієї мети можливо за допомогою особливим чином відібраного і систематизованого предметного змісту навчання, а відповідні методи навчання сприяють організації пізнавальної діяльності з його засвоєння.

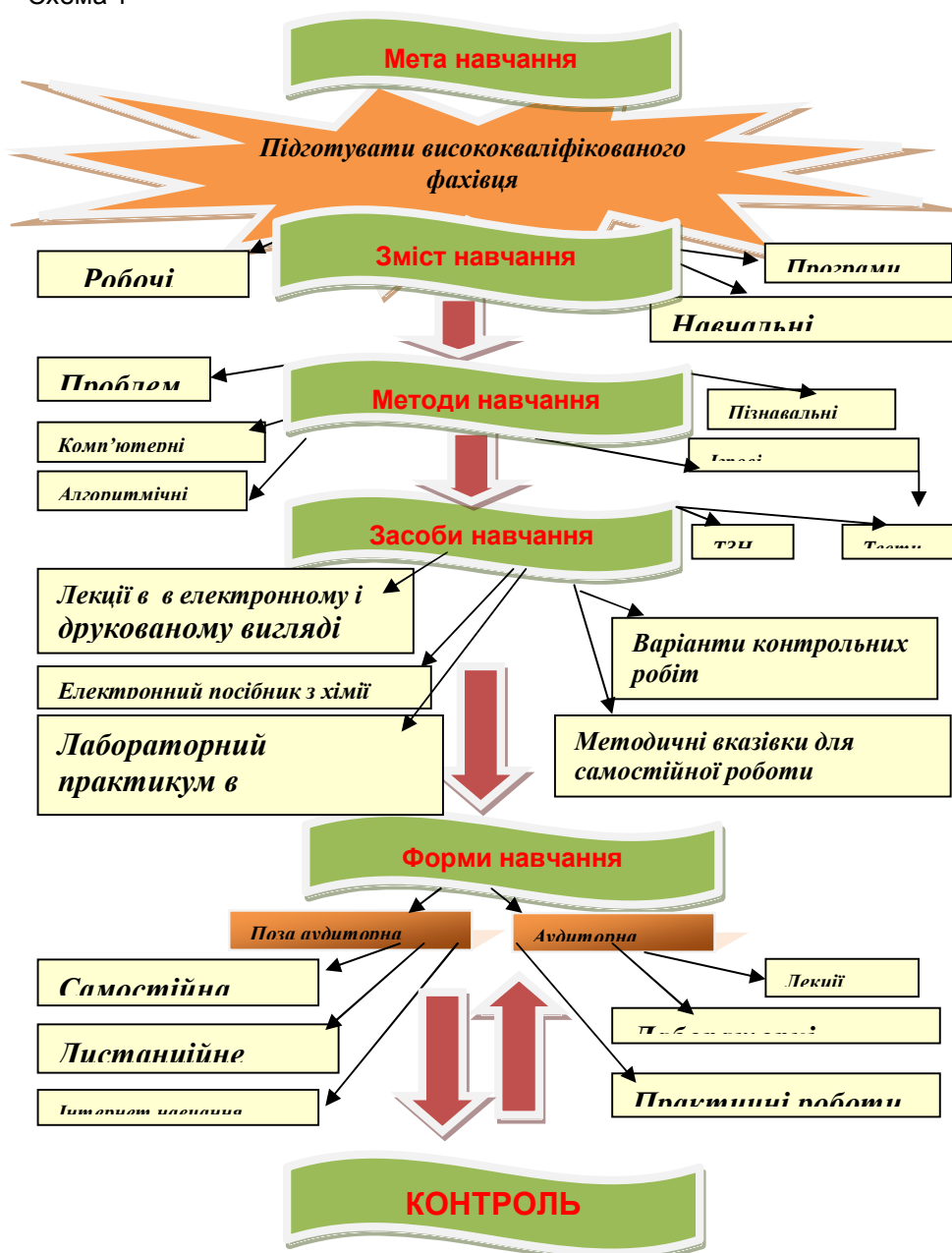
Процес навчання здійснюється на основі діяльного підходу з урахуванням рекомендацій теорії поетапного формування знань[1]. Для цього потрібна орієнтуюча основа діяльності (вказівки викладача), яка надається студенту викладачем у тій чи іншій кількості і залежать від багатьох факторів: мети навчання, початкового рівня знань, новизни матеріалу та інше. В системі навчання відбір методів навчання здійснювався в порядку зниження числа орієнтирів. На початковому етапі переваги віддаються алгоритмізованому та програмованому методам навчання. Далі поступово застосовується метод проблемного навчання. На останньому етапі системного вивчення фізичної хімії вводиться дослідницька складова.

З метою покращення якості навчання у світі вимог Болонського процесу розроблені та використовуються у навчальному процесі новітні технології [2].

Організація навчання має теж дуже важливе значення для успіху роботи викладача та для засвоєння нових знань з фізичної хімії студентами. Згідно теорії поетапного формування знань, для того щоб введення любого знання в навчально-пізнавальний процес мало наукове обґрунтування, форми навчання використовуються у системній послідовності: лекція, лабораторний практикум, практичні роботи, поза аудиторна робота. Наприклад, нове поняття з початку розглядається на лекції, потім на лабораторному практикумі (матеріальний етап),

далі на практичних заняттях (етап зовнішньої мови), а також під час самостійної роботи, коли відбувається засвоєння поняття.

Схема 1

Організація навчання має теж дуже важливе значення для успіху роботи викладача та для засвоєння нових знань з фізичної хімії студентами. Згідно теорії поетапного формування знань, для того щоб введення любого знання в навчально-пізнавальний процес мало наукове обґрунтування, форми навчання використовуються у системній послідовності: лекція, лабораторний практикум, практичні роботи, поза аудиторна робота. Наприклад, нове поняття з початку розглядається на лекції, потім на лабораторному практикумі (матеріальний етап),

розглядається на лекції, потім на лабораторному практикумі (матеріальний етап), далі на практичних заняттях (етап зовнішньої мови), а також під час самостійної роботи, коли відбувається засвоєння поняття.

Системний контроль знань дозволяє, як викладачу, так і студентам дослідити динаміку освітньої діяльності в процесі вивчення курсу фізичної хімії. При цьому студенти зможуть самостійно програмувати, оцінювати, аналізувати, і коли потрібно, коригувати свою діяльність[3].

[1].Талызина Н.Ф. Управление процессом усвоения знаний.-М.,1984.-344с.

[2] Хоружая И.А. Использование современных технологий в процессе изучения студентами специальности «Прикладная физика» курсов химии и физической химии.- Вісник СНУ ім. В.Даля, №4(110) частина I, с.235-239.

[3] Хуторской А.В. Современная дидактика. - «Питер»,2001.-С.185-198.

ОЦІНКА ДОСТОВІРНОСТІ ВИКОРИСТАННІ ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Черепаша Г.С.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Постановка проблеми у загальному вигляді. При вступі до магістратур специфічних категорій підготовки абітурієнти проходять вступні випробування з двох дисциплін – тестування з української мови та фахову співбесіду щодо професійної придатності до обраної спеціальності. Залишимо поза обговоренням питання оцінки достовірності використання тестування з української мови як рівнозначного засобу визначення професійної придатності абітурієнтів поряд з фаховою співбесідою / тестуванням (враховуючи що у випадку відсутності професійних знань української граматики і відмінного знання своєї майбутньої спеціальності фахівці-практики за конкурсом не проходять, і їх місця займають філологи). Однак відкритим залишається і питання оцінки достовірності використання фахового тестування як засобу визначення професійних можливостей абітурієнтів при вступі до магістратур специфічних категорій підготовки. Власне – питань кілька:

1) чи можна у вступному тестуванні/співбесіді використовувати запитання щодо наявності початкових знань зі спеціальності, яка і має навчити абітурієнта цих знань?

2) чи можна на вступних випробуваннях до магістратур специфічних категорій орієнтуватись на психологічні якості, які визначають схильність особи до успішної роботи в обраній спеціальності?

3) як визначити достовірність вступного фахового тестування в магістратурах у порівнянні з результатами навчання на цих магістратурах і результатами професійної діяльності після закінчення цих магістратур?

Формулювання мети дослідження. Метою представленого дослідження є аналіз достовірності вступного фахового тестування за спеціальністю 8.000003 – „Управління проектами”.

Викладення основного матеріалу дослідження. Вступна фахова співбесіда щодо оцінювання ступеню придатності абітурієнта до навчання у магістратурі за спеціальністю 8.000003 – „Управління проектами” у Східноукраїнському національному університеті ім. В.Даля проводиться у формі тестування. Перша частина тестування базується на професійному тесті, рекомендованому президентом Української асоціації управління проектами Бушуєвим С.Д. для аналізу відповідності вимогам проектної діяльності пріоритетів здобувача (у даному випадку – абітурієнта) щодо окремих аспектів реалізації проекту. Друга частина тестування базується на професійному тесті, рекомендованому Австра-

лійською асоціацією управління проектами для аналізу відповідності стилю діяльності здобувача (у даному випадку – абітурієнта) вимогам професійної роботи в проектах.

Щодо визначення достовірності вступного фахового тестування у порівнянні з результатами навчання у магістратурі „Управління проектами” і результатами професійної діяльності після закінчення цих магістратур, основною проблемою для статистичного аналізу накопичених результатів є недостатня кількість студентів в групах (25 студентів в групі за ліцензованим обсягом є замалим числом для мінімальної статистичної виборки, а зведення до однієї виборки студентів денної та заочної форм навчання чи студентів різних років навчання з урахуванням відмінностей навчальних планів, по яким вони навчались, порушуватиме однорідність виборки). Хоча враховуючи вказані складнощі інтерпретації отриманих даних, усереднені значення такого порівняння все ж можуть бути отримані.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Більш детальний аналіз достовірності вступного фахового тестування у магістратурі „Управління проектами” у порівнянні з результатами навчання у цій магістратурі і результатами професійної діяльності після її закінчення має стати основою для вдосконалення не тільки змісту вступного фахового тестування, але і підходу до його проведення.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ІНДИВІДУАЛЬНІЙ ТА ГРУПОВІЙ ФОРМАХ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Чернецька Н.Б., Колодяжна Л.Г.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

В умовах європейської інтеграції України питання підготовки кваліфікованих кадрів у вищому навчальному закладі приймає все більшу актуальність. Навчальний процес у вищій школі має бути спрямований на підготовку конкурентоспроможного фахівця, який вміє творчо мислити, самостійно поновлювати свої знання та застосовувати їх у виробничій діяльності. Оволодіння уміннями та навичками самостійної діяльності є найважливішою умовою професійного росту фахівця.

Сучасні програми відводять на самостійну роботу студентів всіх спеціальностей від 1/2 до 2/3 загального обсягу навчального часу. Самостійна робота це важливий резерв підвищення ефективності підготовки спеціалістів. Збільшення часу, який відведено для самостійної роботи та не розробленість проблеми організації самостійної роботи при диференціації навчання зробило актуальним розробку методичного забезпечення організації самостійної роботи при індивідуальній та груповій формі навчання.

У наукових роботах Н.П. Гузика, В.К. Буряка, А.К. Громцева досліджувались поняття самостійної роботи, методи планування, організація та контроль самостійної роботи. Однак праці цих вчених стосуються самостійної роботи учнів середніх шкіл.

Проблему організації самостійної роботи досліджено в роботах А.В. Гілюн, Л. А. Колесник, О.В. Євдокимов. В роботі Ю. Бабічева, В. Петрова, О.Г. Мороза розглянуто особливості організації роботи студентів у поза аудиторний час. У роботах А.А. Лошак, О.М. Козак досліджено вміння студентів планувати свою пізнавальну діяльність.

Проблема організації самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах в умовах формування конкурентоспроможного фахівця диференціації

навчання у психолого-педагогічній науці не розглядалась.

Мета – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику організації самостійної роботи при груповій та індивідуальній формах навчальної діяльності.

Результативність самостійної роботи студентів (СРС), як показало анкетування, залежить як від самого студента: його загальної підготовки, здібностей, уміння самостійно працювати, а також від викладача.

Ефективність самостійної роботи забезпечувалась за таких умов:

наявністю відповідного методичного забезпечення (навчальних завдань з різним рівнем складності, які мають як інтегративний характер так професійно-орієнтовану направленість, навчально-тренувальних завдань зі зразками типових прикладів, з відповідями по розв'язанню).

При вивченні індивідуальних особливостей студентів використовувався метод тестування та педагогічний експеримент. Самостійна навчальна діяльність студентів розглядалась за такими ознаками: успішність, рівень домагань. Ці показники легко вимірюються за існуючими методиками.

На практичних заняттях з дисципліни «Основи економіки транспорту» самостійна робота здійснювалась за спеціальними розробками, які містили матеріал 3-х рівневої складності.

Для оцінки успішності навчальної діяльності обрано успішність виконання завдання. Правильне виконання всього завдання оцінювалось максимальною кількістю балів – 11. Високою вважалась успішність від 7 і вище балів, і вражалась низькою до 6 балів.

Рівень домагань студентів визначався методом повторного вибору завдань певного рівня складності.

Кожен студент для покращення успішності робив вибір завдання три рази. Залежно від успішності або неуспішності його виконання він міг обрати завдання вищого або нижчого рівня складності. Рівень домагань оцінювався як високий, якщо з трьох виборів він дорівнював II-III рівням складності, або як низький якщо обирались завдання I рівня.

Для аналізу ефективності організації СРС на основі індивідуально орієнтованого підходу було залучено 120 студентів (60 контрольних осіб) та (60 експериментальних осіб). В контрольних групах заняття здійснювалися традиційним способом. В експериментальних групах використовувався індивідуально орієнтований підхід в навчальній діяльності.

Оцінка ефективності навчальної діяльності студентів при реалізації індивідуально орієнтованого підходу в організації самостійної роботи проводилась на підставі порівняльного аналізу результатів навчальної діяльності, досягнутих в експериментальних і контрольних групах.

Ефективність діяльності залежить від умілого використання індивідуально-групової навчальної діяльності.

Індивідуально орієнтований підхід на основі групового поділу дозволяє підвищити рівень знань студентів та створює умови для їх переміщення з однієї групи в іншу. Результати експерименту на основі індивідуального підходу підвищують ефективність навчання в цілому та самостійної роботи студентів зокрема.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ КОЛІЗІЙНИХ НОРМ ПРАВА В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Чуніхіна Л.М.

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

В Україні визнається і діє конституційний принцип верховенства права на підставі ч.1 ст.8 Конституції України. Статтею 7 Господарського кодексу України закріплено, що відносини в сфері господарювання регулюються Конституцією України, Господарським кодексом, законами України, нормативно-правовими актами Президента України та Кабінета Міністрів України, нормативно-правовими актами інших органів місцевого самоврядування, а також іншими нормативними актами.

Актуально з прийняттям с 1.01.2004р. Закону України «Про загально-обов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV (надалі Закон 1058), є **пехід від системи пенсійного забезпечення до страхової системи**, який передбачає **залежність розмірів пенсій від страхового стажу й заробітку**, з якого фактично сплачені страхові внески до Пенсійного фонду, створено певну колізію норм чинного законодавства - підпунктом 1 пункту 8 розділу XV «Прикінцевих положень» Закону № 1058 зазначено, що страхові внески сплачуються страхувальниками та застрахованими особами на умовах і в порядку, визначених цим Законом, та в розмірах, передбачених Законом України від 26.06.1997р. № 400 «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» для відповідних категорій платників збору.

Водночас, суб'єкти малого підприємництва **не є платниками** збору на обов'язкове державне пенсійне страхування на підставі п.6 Указу Президента України від 3.07.1998 № 727/98 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» (далі Указ № 727), який діє відповідно до п.4 р. XV «Перехідні положення» Конституції України і має силу Закону.

Два органи влади - Пенсійний фонд України та Державний Комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва спільними листами 16.02.2005 № 1526/04 та 16.02.2005 № 933/0/2-05 не заперечують **одночасну** дію Закону і Указу, яка призвела до певної колізії у законодавстві.

Держкомпідприємство України залишається на позиції, викладеній в інформаційному листі Держкомпідприємства України від 26.12.2003 р. № 7577, а саме: «...**до законодавчого врегулювання** суб'єкти підприємницької діяльності, які обрали спосіб оподаткування єдиним податком, сплачують внески до Пенсійного фонду України згідно з нормами спеціального законодавства, яким запроваджено зазначений режим оподаткування, тобто Указу № 727» (Лист Державного комітету № 7203 від 19.10.04р.)

З цього приводу Начальникам головних управлінь в АРК, областях, містах Києві та Севастополі роз'яснено, що від сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування та від нарахувань, пов'язаних з виплатою заробітної плати найманих працівників (у розмірі 33,2) звільняється суб'єкт малого підприємства, який безпосередньо є платником єдиного податку: (листи Пенсійного фонду України від 24.04.2001 р. № 04/1982; від 07.02.2002 р. № 04/580; від 25.06.2002 р. № 04/3579; від 30.09.2003 р. № 8403/Г-11; від 28.04.2003 р. № 04/2838).

Листом Пенсійного фонду України від 03.05.2002 р. № 04/2308 роз'яснено, що «... несплата підприємством внесків **не позбавляє** працівника права на забезпечення по державному соціальному страхуванню, зокрема на пенсійне за-

безпечення». Листом Пенсійного фонду України від 18.02.2003 р. № 259/к-6 роз'яснено, що «...платники єдиного податку звільнені від подачі розрахунку збору на обов'язкове пенсійне страхування в частині нарахувань на фонд оплати праці». Листом Пенсійного фонду України від 21.12.2005 р. № 16515/03-30 роз'яснено, що «...у зв'язку з одночасною дією Закону № 1058 і Указу № 727 платник єдиного податку не здійснює нарахування на оплату праці найманих працівників і обліковується в окремих реєстрах по надходженню цих коштів, до картки особового рахунку платника частина коштів від єдиного податку не заноситься». Листом Пенсійного фонду України від 11.10.2004 р. № 3610/04 роз'яснено, що «...до внесення відповідних змін у законодавство, органи Пенсійного фонду за бажанням платника здійснюють звірку розрахунків по всіх платежах, які надходять до Пенсійного фонду». Листом Пенсійного фонду України від 10.03.2005 р. № 2491/04 роз'яснено, що «...до законодавчого врегулювання цього питання зупинено проведення перевірок дотримання вимог чинного законодавства, зупинено направлення до органів державної виконавчої служби вимог про сплату недоїмки, зупинено заходи стягнення та вживаються заходи щодо зняття арешту з банківських рахунків СПД – платників єдиного податку».

У зв'язку з одночасною дією Закону і Указу листом Пенсійного фонду України від 20.01.2006 р. № 662/03-30; листом Пенсійного фонду України від 01.02.2006 р. № 1136/03-30 роз'яснено, що «...продовжує діяти встановлений порядок розрахунків за страховими внесками платниками спрощеної системи оподаткування та порядок обліку сум сплачених страхових внесків». Листом Пенсійного фонду України від 06.03.2006 р. № 2694/03-30 роз'яснено, що «...заходи примусового стягнення боргів не застосовуються». Листом Пенсійного фонду України від 05.05.2006 р. № 5700/003-30 роз'яснено, що «...**добровільна участь** в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування передбачена ч.30 ст. 24 Закону № 1058». При виході на пенсію застрахована особа за бажанням **може** за даними персоніфікованого обліку здійснити відповідні доплати до мінімального страхового внеску; страховий стаж при цьому враховується пропорційно сплаченим коштам (лист Пенсійного фонду України від 01.03.2005 р. № 2039/14).

З метою упередження подвійної сплати внесків Держпідприємництвом України було видано та оприлюднено інформаційний лист від 26.12.2003 № 7577, відповідно до якого з 1 січня 2004 року до внесення відповідних змін до законодавства України СПД, які обрали спрощену систему оподаткування своїх доходів, сплачують внески до Пенсійного фонду України згідно з нормами Указу № 727 (Лист Державного комітету Верховної Ради України від 19.04.04 № 2525).

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.03.2005 р. № 58 «Про деякі питання спрощеної системи оподаткування», спільний лист Пенсійного фонду України та Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 16.02.2005 року є чинними до остаточного врегулювання питань функціонування спрощеної системи оподаткування.

З викладеного вище випливає, що сплата внесків до пенсійного фонду не набула чіткого законодавчого визначення.

Крім іншого і навіть головне: п.4 ст 18 «Страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» Закону № 1058 встановлено, що «страхові внески **не включаються** до складу податків, інших обов'язкових платежів, що складають систему оподаткування. На ці внески не поширюється податкове законодавство». А тому, сплачувати або не сплачувати **внески** (на то вони і «внески») - особиста справа «кожного» підприємця.

Вважаю, що регіональні Управління Пенсійного фонду України на місцях по-

рушують конституційні права, свободи та інтереси у сфері публічно-правових відноси, змушуючи суб'єктів господарювання – платників єдиного податку нараховувати внески на фонд оплати праці.

Підпунктом 7 пункту 14 розділу XV «Прикінцевих положень» Закону № 1058 передбачено подання на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо вилучення із законодавства про спрощену систему оподаткування положень, які стосуються спрямування коштів до Пенсійного фонду України.

Пенсійний фонд України листом від 16.01.2004 р. № 373/14 також дав роз'яснення, що питання про встановлення фіксованого розміру страхових внесків та вилучення з законодавства положень про спрощену систему оподаткування **планувалося** врегулювати окремими законопроектами.

З цією метою Пенсійним фондом України розроблено та подано до Верховної Ради України **два законопроекти** «Про встановлення фіксованого розміру страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування для окремих категорій платників» (реєстр. № 4501 від 11.12.2003) та «Про встановлення ставок єдиного податку та порядок перерозподілу сум єдиного та фіксованого податків» (реєстр. № 5158 від 19.02.2004). Останнім запроваджується сплата пенсійних внесків **поза межами єдиного податку** з одночасним зниженням удвічі ставки єдиного податку для юридичних осіб.

Пенсійний фонд України листом від 30.01.2004 р. № 935/04 дав роз'яснення, що відповідні проекти Законів знаходяться на розгляді у Верховній Раді України. Але на сьогодні ці законопроекти **не прийняті** та відповідні зміни до законодавства про спрощену систему оподаткування щодо положень, які стосуються спрямування коштів до Пенсійного фонду України, **не внесені**. До речі, державою взагалі не здійснено перехід до страхової пенсійної системи, суспільство чекає на цей перехід.

Висновок: На сьогодні сплата внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування суб'єктами підприємницької діяльності, які обрали спрощену систему оподаткування, не набула чіткого законодавчого визначення. Посадові особи регіональних відділень Пенсійного фонду України повинні утриматися від вчинення певних дій, а саме – не змушувати та не зобов'язувати нараховувати на фонд оплати праці внески, які не входять до системи податків та зборів.

РОЛЬ KEYС-МЕТОДІВ В СИСТЕМІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Шапран О.Є.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Оволодіти новими знаннями й практичними навичками студентам – майбутнім економістам допомагають різноманітні способи й методи, але найбільш ефективним з них є ситуаційні семінари (метод кейсів, англ. case — ситуація, випадок), широко розповсюджені в процесі навчання на Заході.

Ситуаційні семінари – це спрощений варіант ділових ігор, але в них використовується не поетапне багатокрокове уточнення факторів, а метод кейсів, тобто вид навчання прийняттю рішень за результатами аналізу конкретних ситуацій, взятих із практичної діяльності підприємств. Кейси дозволяють студентам підвищити аналітичні навички, обґрунтовуючи ухвалені рішення й аргументовано захищаючи свою позицію в процесі дискусій.

Метод кейсів (ситуаційних завдань) – це той інструмент, за допомогою якого значно полегшується та якісно поліпшується обмін ідеями в групі студентів. Семінари, засновані на методі кейсів, допомагають учасникам оволодіти правилами

правилами ведення дискусії, в ході якої не тільки знаходять рішення проблеми, але й брати участь у дослідженні, аналізі й зіставленні різних точок зору, що приводить до більш точного й повного розуміння проблеми.

Ситуаційні завдання базуються на реальній інформації, але, здебільшого, при розробці «кейсів» використовуються умовні назви й фактичні дані, які можуть бути трохи змінені. Для економії часу при проведенні подібного семінару історична довідка про ситуацію дається в стислому вигляді, а додаткова інформація надається в зручній для обговорення формі. Тому учасник семінару може мати менше інформації щодо досліджуваної проблеми, ніж фахівець, який зіштовхувався з нею на практиці. Однак це не означає, що в процесі обговорення не можна додати до наявної інформації факти й відомості, які необхідні для прийняття рішень.

Основні питання, що обговорюються на семінарі: «Що?», «Чому?» і «Як?». Однак, дискусія не передбачає обов'язковості відповіді на питання: «Чи правильне було ухвалене рішення?». Оцінку такого роду повинен зробити самостійно кожний учасник дискусії.

Ситуаційні завдання часто містять матеріали й факти, які хтось із учасників семінару може вважати не важливими. Але треба завжди пам'ятати, що прийняття рішень у реальному житті залежить від здатності відокремлювати істотне від несуттєвого. Не можна також забувати, що інші учасники семінару можуть не погодитися з таким розумінням «не важливих» фактів. Але саме в цих розходженнях, що виявляються в ході дискусії, в оцінках і підходах і полягає цінність методу кейсів.

У ході розбору ситуації кожен учасник може прийняти або відкинути обґрунтованість будь-якого постулату або визначення. Інакше кажучи, під час цього заняття він має можливість робити різні висновки так само, як і в повсякденному житті. При підведенні підсумків ситуаційного семінару не даються оцінки правильності запропонованих рішень, але може наводитися приклад того, як розглянута проблема була вирішена на практиці.

Як підготуватися до аналізу ситуації? Це питання, як і ситуаційний аналіз взагалі, не має єдиної правильної відповіді. У кожного може бути свій підхід. Однак існують деякі рекомендації:

1. Спочатку прочитайте всю наявну інформацію, щоб скласти цілісне уявлення про ситуацію. Читаючи, не намагайтеся відразу аналізувати.

2. Ще раз уважно прочитайте інформацію. Виділіть ті абзаци, які здалися вам важливими.

3. Охарактеризуйте ситуацію. Визначте, у чому її сутність. Потім письмово зафіксуйте висновки, тобто основну проблему й проблеми, що є менш важливими.

4. Зафіксуйте всі факти, що стосуються цієї проблеми, але пам'ятайте, що не всі факти, викладені в ситуації, можуть бути прямо пов'язані з нею. Таким чином буде легше простежити взаємозв'язок між наведеними даними.

5. Сформулюйте критерій для перевірки правильності запропонованого рішення.

6. Спробуйте знайти альтернативні варіанти рішення, якщо такі існують. Які з них найбільше задовольняють обраному критерію?

7. Розробіть перелік практичних заходів щодо реалізації обраного рішення. Багато остаточних рішень не мають успіху через неможливість їхнього практичного здійснення.

Після завершення ситуаційного семінару кожен учасник має для себе відповісти на декілька питань. Що нового я довідався? Які висновки я виніс з дискусії? Чи стосуються моєї практичної діяльності проблеми, що досліджува-

лись в ході дискусії?

Таким чином, слід зауважити, що головною метою обговорення подібних ситуацій – є розвиток творчого мислення студентів, залучення всіх отриманих ними знань і навичок до розгляду й оцінки різних варіантів прийнятих рішень, формування логічного підходу до обговорення проблем, тренування інтуїції й уміння дискутувати.

ВЛИЯНИЕ САМООЦЕНКИ СТУДЕНТА – ЗАОЧНИКА НА КАЧЕСТВО ЕГО ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ

Шарая А.Г.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Образование является одной из самых широких сфер человеческой деятельности. В настоящее время уровень образования, объем и степень использования полученных знаний, научных достижений, являются самыми актуальными, так как они трансформируются в современные технологии и продукцию. Но вместе с тем целый ряд факторов заставляют срочно пересмотреть как содержание, так и роль образования, особенно высшего.

Причиной этому являются стремительные и фундаментальные социально-политические и экономические преобразования.

Цели образования стали более масштабными:

1. Полноценное интеллектуальное, эмоциональное и физическое развитие личности.
2. Получение знаний, умений и навыков профессиональной деятельности.
3. Воспитание гражданственности, трудолюбия, уважения к правам и свободам, взаимопонимания между людьми.
4. Генерация понимания и взаимоуважения народов, культур, цивилизаций, образования, религий и др.
5. Умение свободно ориентироваться в информационном потоке при решении глобальных проблем экономики.
6. Овладение междисциплинарными образовательными направлениями (Менеджмент, Коммуникации, Регионоведение, Связь с общественностью и др.)

Прежние подходы к образованию, основанные на простой передаче знаний в нашем быстро изменяющемся мире, уже не могут дать четкого решения проблем.

Тем более, что надо решать проблемы не только в отдельных сферах деятельности, а и в связи между ними.

Современное образование – это созидательный процесс, а высшее образование является небольшой частью в этом огромном океане образования, культуры, науки, коммуникации. Однако интерес к нему необычайно высок во всем мире.

В настоящее время очень важно, чтобы:

1. высшее образование соответствовало решению современных и будущих проблем человечества;
2. на должном уровне было качество (эффективность) образования;
3. чтобы грамотно можно было управлять этим качеством;
4. финансирование создавало возможности для созидательного роста знаний;
5. образование стало системой международного сотрудничества.

Первостепенная роль отводится проблеме качества всего образования, и высшего в частности.

В настоящее время многие государства проводят исследования о состоянии образования по сбору информации в своих государствах и сравнивают с международными стандартами.

За рубежом сравнительные исследования по оценке качества образования проводятся Международной ассоциацией по оценке учебных достижений (IEA) и службой Педагогического тестирования США. IEA – это организация, объединяющая научные центры более 50 стран. Результаты исследований явились основой для проведения реформ в области образования.

ЦЕЛЬ РАБОТЫ:

В настоящей статье я попытаюсь показать с помощью статистических данных и математической обработки информации влияние самооценки студента-заочника на качество обучения в ВУЗе.

Вначале студенту было предложено самому оценить уровень соответствия организации учебного процесса.

Студенты, уже прошедшие курсы обучения, в процентах оценили организацию учебного процесса. Информацию дали 50 респондентов.

Таблица 1.

Уровень орг-ции в %	50 %	55 %	60 %	65 %	70 %	75 %	80 %	85 %	90 %	95 %	100%	
Кол-во человек	11	1	3	1	4	5	5	2	8	3	7	n=50

В целях лучшей наглядности сделаем интервальные оценки.

$$X_{\min}=50 \quad X_{\max}=100$$

$$h = \frac{X_{\max} - X_{\min}}{1 + 3,322 \lg n} = \frac{R}{k} = \frac{100 - 50}{1 + 3,322 \lg 50} = \frac{50}{1 + 3,322 \cdot 1,6990} = \frac{50}{6,644} \approx 8,$$

где h – шаг интервала, k – число интервалов, найденное по формуле Стэрджеса, R= $X_{\max} - X_{\min} = 50$ – разность между максимальным и минимальным значениями вариационного ряда.

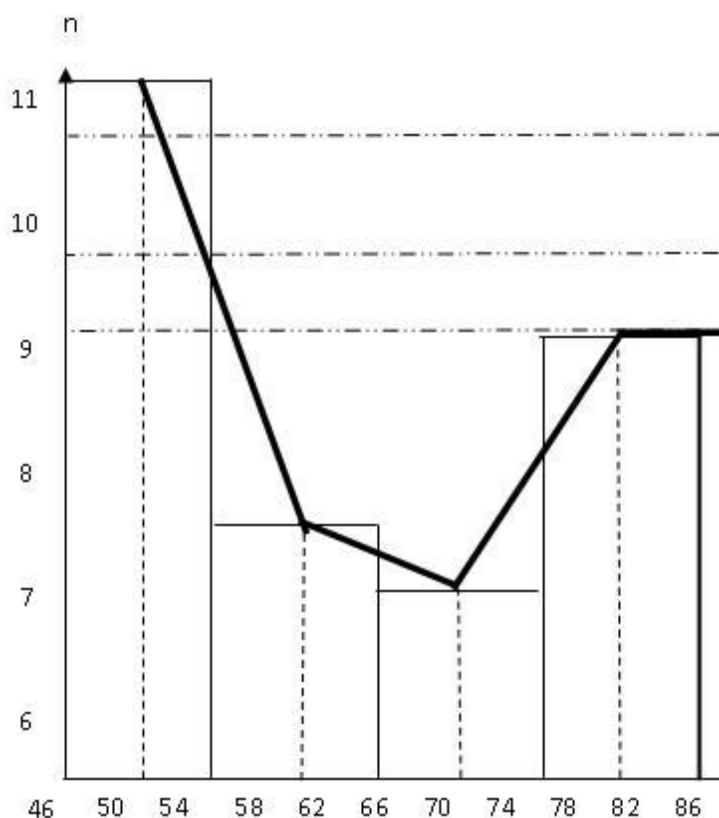
$$X_{\text{лев}} = 50 - \frac{h}{z} = 50 - \frac{8}{2} = 46. \quad \text{Построим интервальный ряд:}$$

Таблица 2

x	46-54	54-62	62-70	70-78	78-86	86-94	94-102
n	11	4	3	7	7	8	10

Построим гистограмму частот и полигон.

В основе исследования, конечно, лежит субъективный фактор, который может измениться при изменении условий и возможностей студента в получении образования. Взяв средние значения интервалов и изобразив полигон частот, видим, что часть студентов оценивает выполнения обучения в целом, а значит организацию обучения в 50-66%, но большая часть студентов оценивает организацию обучения в 70-100%.

интервалы

В самом деле, готовясь поступить в ВУЗ и потом уже став студентом, он должен исходить прежде всего из своей оценки быть или не быть студентом, стать или не стать хорошим студентом и показавшим хорошее качество образования. Речь идет не об отдельных предметах (где каждый студент успевает соответственно своему уровню знаний, полученных до поступления в ВУЗ), а в целом, о подготовленности выпускника и соответствия его определенной деятельности.

Более детальное исследование (с помощью анкетирования) показывает, от чего зависит качество обучения, т.е. как это оценивает сам студент.

На 15 вопросов анкеты, связанные с эффективностью (качеством) обучения давали ответы 50 студентов – заочников, .

Исследование проводилось методом определения количества информации с использованием формулы Шеннона.

$$Q = \sum_{i=1}^N p_i \cdot \log_2 \left(\frac{1}{p_i} \right) \quad \text{- формула Шеннона}$$

$Q = 3,792$ бит – полученное количество информации на вопросы анкеты.

g – релевантное количество информации, определяющее уровень качества

$g = 3,1497$ бит.

k – уровень качества.

$$k = \frac{r}{Q} = \frac{3,1497}{3,792} = 0,8306 \quad - \text{коэффициент эффективности обучения}$$

Выводы:

Из таблицы видим, что большое предпочтение ст-т – заочник отдает библиотеке, работе методистов со студентами, и т.д. Большое значение играет возможность у студентов использования Internet , а также компьютерных средств ВУЗа.

Но это уже широкие возможности пользования, которые в данное время являются осознанной необходимостью и в исследовании их полезности не нуждаются.

Таблица 3

Общее количество информации						Релевантное количество информации				
Воп-росы	Отв-тов	P_i	$1/P_i$	$\text{Log}_2 \left(\frac{1}{P_i} \right)$	$P_i \cdot \text{log}_2 \left(\frac{1}{P_i} \right)$	Ответов	P_i	$1/P_i$	$\text{Log}_2 \left(\frac{1}{P_i} \right)$	$P_i \cdot \text{log}_2 \left(\frac{1}{P_i} \right)$
1	25	0,0559	17,889	4,161	0,233	23	0,082	12,195	3,608	0,2959
2	25	0,0559	17,889	4,161	0,233	18	0,064	15,625	3,966	0,2538
3	26	0,0582	17,182	4,103	0,239	21	0,075	13,333	3,737	0,2803
4	26	0,0582	17,182	4,103	0,239	22	0,079	12,658	3,662	0,2893
5	24	0,0537	18,621	4,219	0,227	14	0,05	20	4,322	0,2161
6	102	0,2282	4,382	2,132	0,487	66	0,236	4,237	2,083	0,4916
7	80	0,1790	5,587	2,482	0,444	62	0,221	4,525	2,178	0,4813
8	21	0,047	21,277	4,411	0,207	-	-	-	-	-
9	25	0,0559	17,889	4,161	0,233	10	0,036	16,666	4,059	0,1461
10	24	0,0537	18,621	4,219	0,227	-	-	-	-	-
11	7	0,0157	63,694	5,993	0,094	3	0,011	90,9	6,506	0,0716
12	5	0,1112	8,993	3,169	0,352	5	0,018	55,555	5,796	0,1043
13	19	0,0425	23,529	4,556	0,194	17	0,061	16,393	4,035	0,2461
14	24	0,0537	18,621	4,219	0,227	20	0,072	13,888	3,796	0,2733
15	14	0,0313	31,949	4,998	0,156	-	-	-	-	-
	447				3,792 бит.					3,1497 бит.

Таблиця 4.
Рассмотрим градацію.

	вопросы	Что лежит в основе самооценки ст-та	Показатели градации
1.	№6	Библиотека	0,4916
2.	№7	Работа методистов	0,4813
3.	№1	Необходимость по работе	0,2959
4.	№4	Выбор ВУЗа в городе	0,2893
5.	№3	Инф-я от ст-тов о ВУЗе	0,2803
6.	№14	Необходимо посещать базовый ВУЗ	0,2733
7.	№2	Сам плачу и есть в нашем городе ВУЗ	0,2538
8.	№13	Внимательное отношение администрации	0,2461

МЕЖПРЕДМЕТНЫЕ СВЯЗИ - ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ ЦЕЛОСТНОЙ СИСТЕМЫ ЗНАНИЙ И ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ

Швед О.П., Балицкая Т.Ю., Изварина Л.Н.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Современный этап общественного развития все чаще характеризуется как период формирования и развития информационного общества. В то же время существенная роль в информатизации общества принадлежит информатизации образования - кузницы, где осуществляется комплексное становление членов этого общества. Стратегическая цель информатизации образования состоит в глобальной рационализации интеллектуальной деятельности за счет использования новых информационных технологий, радикальном повышении эффективности и качества подготовки специалистов с новым типом мышления, соответствующим требованиям постиндустриального общества.

Переход современного общества к информационной эпохе своего развития выдвигает в качестве одной из основных задач, стоящих перед системой образования, задачу повышения качества подготовки будущего специалиста в области практического использования информационных технологий. Потребность общества в квалифицированных специалистах, владеющих арсеналом средств и методов информатики, превращается в ведущий фактор образовательной политики.

Желаемый уровень подготовки выпускаемых вузом специалистов в области информационных технологий может соответствовать, как умению использовать в деятельности информационный подход и способность эффективно сотрудничать и обмениваться информацией, так и умению прогнозировать и контролировать последствия компьютеризации.

XXI век - век информационных технологий. Оперативное владение необходимой информацией становится главным фактором развития современного общества. Мы уже не можем представить ни одну отрасль современной экономики, в которой не использовались бы информационные технологии. Будущее за людьми, которые получают хорошее образование и широкий доступ к информации.

В наш информационный век огромное внимание уделяется информатизации учебного процесса: устанавливаются компьютерные классы, производят подключение к глобальной сети Internet.

За время внедрения информатики в образовании меняется роль и место

персональных компьютеров и информационных технологий в жизни учебных заведений. Информатика из учебного предмета превращается в инструмент, который широко используется во всех сферах деятельности учебного заведения. Сегодня, обучая студентов, надо научить их не просто компьютерной грамотности, но и четкому представлению о том, где они смогут эти знания применить. Обучение в профессиональных учебных заведениях должно вестись на примерах, взятых из реальной профессиональной деятельности. Необходимо в процессе обучения показать, как можно автоматизировать свою будущую работу, с помощью каких инструментов. На сегодняшний день выпускники должны свободно владеть знаниями не только иностранного языка, но и навыками работы на персональном компьютере - только тогда они будут востребованы на рынке труда.

Процесс информатизации системы образования требует первоочередного решения кадровых проблем. Как правило, работают в компьютерных классах только преподаватели информатики, а учителя-предметники из-за незнания основ работы на ПК боятся даже подходить к нему. А ведь какие широкие возможности открываются перед преподавателем, владеющим компьютером.

На занятиях по информатике студенты получают основные навыки по работе на персональном компьютере, на спец. дисциплинах - профессиональные знания, а затем и те и другие знания необходимо уметь реализовать совместно на практике. Здесь на помощь приходят межпредметные связи, совместная творческая работа двух преподавателей и студентов. Например, можно провести конкурс презентаций. Темы презентаций разрабатываются преподавателями общепрофессиональных дисциплин. Студенты раскрывают тему по со-ответствующему предмету, получая оценку преподавателя данного предмета, а техническое исполнение презентации оценивает преподаватель информатики.

Поле деятельности для осуществления межпредметных связей информатики с другими дисциплинами достаточно широко: это и бухгалтерский учет, финансы и кредит, статистика, реклама в туризме, зарубежное страноведение, менеджмент транспортных услуг и много других предметов.

Процесс повышения качества информационной подготовки немаловажен без использования во всех формах современной образовательной деятельности информационных и коммуникационных технологий. Сегодня практически невозможно найти школу или вуз, в котором бы не изучались или не использовались информационные технологии. Педагогические программные средства применяются как с целью изучения собственно информационных технологий, так и при обучении другим областям знаний.

Информационные технологии все шире применяются в планировании и организации внеучебных мероприятий и управлении учебными заведениями. Расписание занятий школы или колледжа, построенные с помощью компьютера, или дистанционное знакомство обучаемых с содержанием предстоящего занятия за последнее время перестали быть редкостью. Информационные технологии позволяют поднять на качественно новый уровень образовательные процессы, связанные с измерением знаний обучаемых, тестированием и организацией на его основе принципиально новых подходов к формированию контингента для обучения в высших учебных заведениях.

Перечисленные факторы свидетельствуют о необходимости предъявления специфических требований к педагогам, которым приходится работать в обновленной системе образования. Современный педагог, вне зависимости от его предметной специализации, должен органично использовать все преимущества информационных и теле- коммуникационных технологий в обучении «своей» дисциплине и быть способным воспитать у молодежи потребность применять эти технологии на практике.

КОМП'ЮТЕРНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Шепетко Ю.М.

*Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка*

За останнє десятиліття в освітньому просторі суттєво зростає потреба у всебічному розширенні знань за рахунок інтенсифікації навчання з використанням сучасних інформаційних технологій. Сьогодні це є одним із головних напрямів розвитку освіти. Використання комп'ютерів у навчанні багато в чому може змінити функції педагогічної системи і дозволить досягти певних результатів у викладанні різних дисциплін, зокрема української мови (за професійним спрямуванням).

Виникає ряд проблем у навчальному процесі під час використання комп'ютерних засобів навчання, які визначають зміст, форму і методи навчання, гуманітаризацію освіти, підготовку й удосконалення кваліфікації майбутніх фахівців, самовдосконалення і самоосвіту, яка б забезпечувала формування інформаційної культури. Тому постає необхідність використання комп'ютерних засобів навчання, які розраховані на організацію форм і засобів навчання, орієнтованих на широке використання в навчальному процесі.

Проблемами ефективного використання комп'ютерів в навчально-виховному процесі, виявлення можливостей діалогу в дидактичній системі займалися науковці: Б.С.Гершунський, Ю.І.Машбиць, В.М.Монахов та ін.. Питання, пов'язані зі створенням і використанням професійних програмних засобів та використання їх в навчальному процесі при реалізації дидактичних умов використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання досліджувалися С.П.Житомирським, Є.Д.Маргулісом, Ю.І.Первіним та ін.

Мета статті полягає в характеристиці комп'ютерних засобів навчання як нових форм комунікації. Реалізація мети передбачає розв'язання завдання – обґрунтувати необхідність використання комп'ютерних програм у навчанні.

Комп'ютерні засоби навчання допоможуть інтенсифікувати процес навчання, зробити його наочним і динамічним, сформувані уміння і навички працювати з інформацією, вибирати й аналізувати головне, розвивати комунікативні здібності. Усе це сприятиме швидкому опануванню навчального матеріалу, активізації пізнавальної діяльності, удосконаленні професійної майстерності.

Ефективність проведення занять з використанням комп'ютера залежить від змісту навчального матеріалу, форми проведення заняття, педагогічної і методичної майстерності викладача, бажання студентів оволодівати сучасними формами навчання..

У науковій літературі щодо комп'ютерних засобів навчання існують різновекторні класифікації комп'ютерних програм, зокрема: навчальні програми; тренажери; тести; контролюючі програми; довідники; лабораторні практикуми; електронні підручники. Розглянемо кожний із наведених компонентів.

Навчальні програми забезпечують процес передачі інформації з конкретної теми. Навчання ведеться за допомогою діалогу, студентові надається певна інформація, контроль над якою здійснюється в процесі навчання.

Тренажери використовують для тренування різних рівнів самостійності, контролю і самоконтролю. Вони забезпечують додатковими засобами навчання: калькуляторами, схемами, таблицями, прикладами.

Тести, як і контролюючі програми, – це програмні засоби, які розраховані контролювати й оцінювати якість знань. Як і тренажери використовуються для самоконтролю. Комп'ютерне тестування допомагає швидко й об'єктивно оцінювати

отримані результати, сприймається з зацікавленістю студентами, не обмежує творчість викладача. Контролюючі програми можуть виявити не тільки якість, а й кількість знань, умінь і навичок, яким володіють студенти під час контролю.

Довідники виконують функцію бібліотекаря, тобто зберігають і надають потрібну інформацію під час навчального заняття. На відміну від паперових довідників, автоматизовані характеризуються швидким пошуком потрібної інформації.

Лабораторні практикуми розраховані на проведення і обробку результатів спостережень над об'єктами, їх властивостями і взаємозв'язками, аналізу різноманітних аспектів використання об'єктів на практиці. Вони стимулюють активну пізнавальну діяльність і творчий підхід до одержання знань.

Електронний підручник - один з перспективних засобів навчання, який удосконалює навчальний процес шляхом контролю знань, умінь і навичок з дисципліни. Обсяг електронного підручника достатній для підготовки студентів з будь-якого навчального курсу. Електронний підручник в цілому полегшує роботу викладача, водночас роблячи процес засвоєння нового матеріалу доступним і наочним.

Отже, використання комп'ютерних програм в навчальному процесі забезпечить:

- багаторівневий розвиток студента;
- індивідуалізацію процесу навчання для кожного студента;
- оптимальну послідовність і обсяг різних форм роботи над навчальним матеріалом;
- удосконалення навчально-виховного процесу;
- підготовку висококваліфікованих спеціалістів.

Сподіваємось, що й надалі використання комп'ютерних засобів навчання в освітньому просторі забезпечить інтенсифікацію всіх рівнів навчально-виховного процесу, багатоаспектний розвиток студентів, підготовку майбутніх фахівців в умовах інформаційного суспільства.

ІННОВАТИКА ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ (Соціально-психологічні особливості)

Безбородько Н.А.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Сучасна освітня практика з викладання культурологічних дисциплін доходить навчання за допомогою Інтернет у "вік інформаційних технологій" і відкриває нові можливості для реалізації творчого потенціалу студентів. Усесвітня мережа дозволяє здійснювати передачу знань не тільки безпосередньо від педагога до студентів, але також від учня до учня за допомогою групового обговорення матеріалу за типом чату або форуму. Даний метод дозволяє реалізувати могутній потенціал всесвітньої і української культури. Але криза в Україні не дає можливості використання переваг. Тому означена тема є актуальною.

Додатковою перевагою є дистанційна освіта (ДО), її значно нижча вартість в порівнянні з традиційною очною освітою, потенційна можливість охопити ширшу аудиторію в рамках однієї початкової програми, а також, в умовах зростаючої конкуренції вищих навчальних закладів, вибір нестандартних методик навчання (з ігровими і т.п. елементами, можливістю самоаналізу за допомогою різноманітних тестів і т.д.).

На відміну від "закритого" класичного, будучи "відкритим" типом навчання, ДО забезпечує не тільки отримання якісних знань, але також направлено на повніший розвиток особи того, хто навчається, а саме таких якостей, як ініціативність, незалежність, відповідальність і т.д. У рамках ДО реалізується одна з найважливіших функцій освітнього процесу – що розвиває. Система ДО має на своїй меті отримання студентом як базової, так і додаткової освіти паралельно з його основною діяльністю. Тобто сама система дистанційного навчання направлена на розширення кругозору, задоволення потреб людини в галузі освіти і самореалізації, дозволяє самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Сутність інноваційних технологій полягає в органічному сполученні вивчення власних утруднень із навчанням новим засобам і способам такого вивчення, що насамкінець виражається в діях, спрямованих на подолання цих утруднень.

Специфіка трудової діяльності педагога, його індивідуальний стиль, ставлення до об'єкта діяльності, впливаючи на властивості його особистості, можуть привести до "професійних деформацій". У цих випадках професійні стереотипи дій, відносин стають настільки характерними для суб'єкта, що він не може перебудувати свою поведінку відповідно умов, що змінилися. Але ж умови життя і діяльності, соціальна, економічна, політичні ситуації постійно змінюються, а культура педагога та поінформованість його в культурі не так динамічні..

Відбуваються зміни і в освітній системі, але "стереотипний", фрустрований педагог не може гнучко реагувати на ситуацію, що змінилася, його поведінка стає неадекватною ситуації. Таким чином, подібні "деформації" особистості негативно впливають на ефективність студентів між собою, а також міжособистісна взаємодія. Навчальна взаємодія характеризується активністю, усвідомленістю, цілеспрямованістю взаємних дій обох сторін, що виступають у позиції педагогічної діяльності та психологічний клімат всього колективу. Бо освітній процес є багатоплановою поліморфною сферою взаємодії. Це й учбово-педагогічна взаємодія педагога й учня чи студента, і взаємодія суб'єктів. Саме у процесі спілкування складається план спільної діяльності суб'єктів, розподіляються її елементи між учасниками, здійснюється передача й обмін інформацією, контроль і корекція дій. Педагогічне спілкування водночас реалізує комунікативну, перцептивну та інтерактивну функції. У спілкуванні розкриваються особливості особистості партнерів, формуються уявлення про риси характеру.

Особливості ж міжособистісних відносин впливають як на індивідуальну діяльність суб'єкта, так і на результати спільної праці людей. Треба підкреслити, що від особливостей сприйняття однієї людини іншою у значній мірі залежить характер їхніх взаємин. Особистісні особливості педагогів найбільш наочно проявляються за умов більш напруженої педагогічної праці, яка більш відмінна в навчальних закладах, що працюють нетрадиційно чи знаходяться в режимі розвитку. Але ще недостатньо вивченою залишається проблема підготовки педагогів в якості управлінців навчально-виховного процесу до роботи в умовах вирішення завдань нової освітньої культурологічної парадигми. Проблемам професійної підготовки педагогів та вимогам до їх особистісних та професійних рис у педагогічній науці завжди приділялося багато уваги, адже виховання людини як особистості можливе лише за умови суб'єкт-суб'єктних взаємин з педагогом-особистістю.

Таким професійним та особистісним рисам педагога, як любов до своєї справи, висока кваліфікація, високі моральні якості та наявність творчого підходу педагога до навчання й виховання надавали вирішального значення А. Макаренко та В. Сухомлинський.

Проблема ж виходу України з кризи назріла вже давно. Сьогодні вже її називають системною - після ланцюга невдалих початків (революцій та реформ),

бо початки ті, як ми бачимо - недостатньо відповідальні, а порою, можна сказати, й безвідповідальні.

В цій ситуації важливо забезпечити продуманість і всебічну обґрунтованість підходів і рішень, які приймаються і втілюються в життя. В таких умовах повинна підвищуватися відповідальність кожного члена суспільства за результати своєї праці, за сам хід соціальних перетворень, вже не кажучи про відповідальність управлінців. Саме тому, особливу значущість набуває відповідальність педагога, бо саме в школі чи вищому навчальному закладі закладається фундамент нашого майбутнього життя та життя всього народу України.

Кожна професія вимагає від особистості певних знань умінь і навичок, обумовлених професійною діяльністю, а також здібностей і якостей особистості, які сприяють успішному її виконанню. Велика кількість досліджень, як у вітчизняній так і в зарубіжній психологічній науці присвячено пошуку оптимального поєднання особистісних якостей, які б сприяли успішній професійній діяльності й особливо педагогічній.

Тож, для того, щоб зробити позитивні зсуви очевиднішими і оптимізувати їх становлення в нашій країні, доцільним є розробка інноваційних комп'ютерних технологій і, їх інтенсивне впровадження в навчальний процес та видання нових поліграфічних матеріалів і підручників з предметів культурологічного циклу. Але тут багато чого залежить від керівника навчального закладу, його підготовки та бачення ним перспектив розвитку, бачення напрямків інтеграції освітнього простору в гуманітарному спрямуванні культурологічних дисциплін з включенням психологічної служби та впровадженням інноваційних педагогічних технологій.

ПСИХОЛОГІЯ КРЕАТИВНОСТІ У РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКОГО ВИШУ

Бриль М.М.

Луганський державний інститут культури і мистецтв

Сучасні дослідження розкривають основи психології креативності, особливості організації колективного інтелекту досліджував А.Алейніков, технології підготовки та підвищення творчого компонента професіоналізму – В.Третьяченко, підготовку керівників освіти до управлінської діяльності - Т.Сорочан. Виявленням ступеня реалізації творчої активності, психологічних якостей, характерних для творчої особистості, резервів творчості; індивідуального стилю мислення у викладанні за допомогою діагностики креативності та інтелекту досліджувала Д.Богоявленська. Психологічній готовності до творчої діяльності було присвячено ряд праць В.Моляко. Але, ще недостатньо розробленим залишається питання готовності педагога. Сама ж готовність розуміється нами як схильність, розташованість, в даному випадку - педагога вищої школи до прояву творчості в його професійній діяльності, до активізації творчого потенціалу студентської молоді, що є дуже важливим у трансформації самого процесу навчання та формування особистості педагога-новатора.

В дослідженні проблеми нами було використано діагностичний компонент та технології підготовки в організації дослідження: комплекс методик, які спрямовано на діагностику чинників психологічної готовності до творчої діяльності. Ці окремі компоненти були підібрані згідно з проаналізованими аспектами структури педагогічної творчості. Так, в структурі педагогічної творчості велику роль відіграє когнітивний компоненту. Традиційно в психології вивчення творчості (креативності) відбувалося в тісному зв'язку з дослідженням когнітивних процесів, і, насамперед, рівня інтелекту. Тому в експериментальне дослідження був включений тест Равена на невербальний інтелект, що діагностує порівняння,

узагальнення, абстрагування, побудови логічних зв'язків. Був обраний тест на вербальну креативність Медніка для того, щоб він доповнював у діагностуванні тест на невербальний інтелект і охоплював інші сторони особистісних інтелектуальних здібностей. Методика К.Замфір діагностує наявність у випробуваного внутрішньої або зовнішньої мотивації. Якщо у людини переважає внутрішня мотивація, це означає, що їй більш важлива сама діяльність, її внутрішній зміст, а не якість зовнішньої стимуляції, з чого можна зробити висновок, що така людина буде більше спрямована на пошук творчих рішень у своїй діяльності а ні ж людина з зовнішньою позитивною, а тим більше з зовнішньою негативною мотивацією. К.Замфір (1983) виходить із представлення про три складові мотивації: внутрішньої мотивації (ВМ), зовнішньої позитивної мотивації (ВГМ) і зовнішньої негативної мотивації (ВОМ). Так, якщо внутрішня мотивація є джерелом розвитку людини, стимулює удосконалювання професійного майстерності, то зовнішня мотивація орієнтує його на суцільно особисті інтереси (мету), придушує колективістські устремління, приводить до відчуження від колективу.

У масиві досліджуваних студентів була використана методика діагностики вербальної креативності С.Медніка RAT – тест віддалених асоціацій. Згідно його концепції у творчому процесі присутні як конвергентна так і дивергентна складові. На його думку, чим із більш віддалених галузей узяті елементи проблеми, тим більш креативним є процес її розв'язання. Креативний мисленевий процес є формуванням нових асоціацій за змістом. Але однією з найбільш прогностичних методик для дослідження невербального інтелекту є методика Равена.

Для виявлення креативності розвитку студентів були також запропоновані:

- опитувальник рівня суб'єктивного контролю (УСК) - опитувальник особистості, що призначений для діагностики інтернальності - екстернальності. Розроблений на основі шкал локусу контролю Дж.Роттера й опублікований Е. Бажиним у співавторстві в 1984 році.

- тест Шуберта на діагностику готовності до ризику також був використаний, бо деякі дослідники простежують зв'язок між готовністю до ризику і готовністю до сприйняття та впровадження інновацій, тому що спрямованість людини на творчість можна розглядати як готовність до прийняття нестандартних, нестереотипних рішень, тобто до дій, які психологічно сприймаються як ризик.

За наслідками формуючого експерименту ми отримали вражаючі данні, які відрізнялися від констатуючого в ранзі підвищення від контрольної вибірки з покращенням від 7-8% до 13-15% за різними показниками.

В результаті отриманих даних (на 30 осіб – один з варіантів) та інтерпретації за тестом Равена були отримані сирі бали, які за допомогою ключа були переведені в коефіцієнт IQ. Високий неабиякий інтелект виявлений у 6 випробуваних, неабиякий інтелект (добрий) – у 14 випробуваних, нормальний, високий середній інтелект – у 10 випробуваних

За результатами тесту Медніка знайдено індекс унікальності та індекс оригінальності, які залежать від варіантів відповідей членів вибірки та можуть бути обраховані шляхом порівняння цих відповідей та аналізу, наскільки часто зустрічається те чи інше слово).

Цей індекс оригінальності демонструє, наскільки людина спрямована на створення нової продукції і взагалі, наскільки вона може і хоче виходити за межі стереотипних уявлень про явища, що є необхідними компонентами творчості, а отже і готовності до неї.

Результати дослідження, обробка та інтерпретація частки результатів надала

можливості зробити висновок, що обрані п'ять методик були продуктивними, та такі, що діагностують різні компоненти структури готовності до творчості, які й можна презентувати як психологічні чинники активізації творчого потенціалу студентської молоді. Виходячи з результатів дослідження можна сказати, що усі завдання з вдосконалення готовності педагогів вищої школи можна вирішити шляхом проведення навчальних занять з підвищення кваліфікації, які б доповнювали, систематизували знання викладачів, демонстрували нові моделі, підходи навчання, показували інші способи пошуку, обробки та подачі інформації, тобто впливали на когнітивні компоненти готовності до прояву творчості та активізувати творчий потенціал студентської молоді. Останнє й було покладено нами у програму у розроблену психолого-педагогічну програму "Три кроки назустріч". З початку її опрацювання у 2004 році стало зрозумілим, що до неї, за наслідками емпіричного дослідження, необхідно додати тренінгові завдання, які дадуть можливість розвивати такі особистісні риси викладачів як відповідальність, рефлексивність, сенситивність, самоконтроль та саморегуляцію, впевненість у собі, а також формувати відповідні мотиви творчої діяльності, які б додавали у систему цінностей важливість креативного підходу до життя та навчання.

Треба зауважити на те, що соціально-психологічна служба мистецької виші - Луганського державного інституту культури і мистецтв (працює на громадських засадах з 2003 року) змогла з великої кількості технологій активізації творчого потенціалу педагогів виокремити та впровадити ті тренінги, що спрямовані на розвиток різних якостей особистості викладача, наявність яких сприяє проявленню ними творчості. Нами також були запропоновані та реалізовані низка заходів для успішної організації евристичної діяльності з визначенням необхідних для цього умов: розуміння функції педагогічного керівництва в організації продуктивної навчальної діяльності; знання способів регуляції навчальної діяльності; уміння визначати складність навчальних задач; керування інформаційним синтезом; побудова достовірних гіпотез і простежування їх вирішень; створення нових ситуацій інноваційного середовища.

Нами було створено програму тренінгу для викладачів, що підвищують свою кваліфікацію. Програма включає: аналіз моделей розвитку інтелектуальних творчих здібностей, вивчення методів і технологій проведення творчих завдань, проектування навчального процесу з метою формування творчого мислення, розбір і аналіз діагностичних методик для визначення рівня розвитку творчих здібностей учнів. На підставі

Тож, за підсумками отриманих результатів було впроваджено постійно-діючий Міжрегіональний науково-практичний семінар "Активізація творчого потенціалу студентської молоді в контексті глобалізації освіти" (2005, 2006, 2007). Метою науково-практичного семінару є поступове усвідомлення педагогами регіону можливості і необхідності працювати по-новому, одержання задоволення від своєї праці, творчого розвитку особистості студента та педагога.

ЕКОПСИХОЛОГІЧНЕ МИСЛЕННЯ МОЛОДІ ТА ЙОГО РОЗВИТОК У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Левченко В.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Освітній простір, доведений до стадії розробленого технологічного процесу (технологічної карти), він здійснюється учнем чи студентом майже самостійно в посильному темпі (іноді з допомогою викладача). Звичайно, учень повинен попередньо оволодіти своєрідною "професією учня", тобто навчитися користуватися необхідним технологічним арсеналом. За людину духовну в процесі навчання, як показала практика, іноді забувають чи "руки не доходять".

Перше українське національне відродження (XVI – XVII ст.ст.) відбувалось під релігійним гаслом. Повернення українській спільноті права на свою національну церкву, плекання моральної, освітньої і релігійної гідності її духовних діячів було найважливішим питанням тогочасного національно-відроджувального процесу. Особливу роль у цій справі відіграв Петро Могила (1596-1647), який був засновником Києво-Могилянської академії. Його життя стало взірцем і по сьогодні.

Наша ж думка у постановці проблеми спрямована на те, що ми повинні дійти розкриття важливості екопсихологічного мислення молоді розвиток у сучасному соціокультурному середовищі. До формування ж ідеалу важливо підходити творчо, комплексно, інтегровано та поступово - як по "щаблях" освітньо-виховного процесу, тобто - "не шматувати на старті". Тут треба забезпечити гарне підґрунтя, психологічну підтримку. Бо в дитинстві (сім'ї та школі) саме закладається творче відношення до навколишнього, творча уява та особистісне бачення світу чи "картини світу" з її різнобарв'ям з чого пізніше формується сенс життя чи ідея самого життя людини. Та прикладом тут може бути естетика філософії Г.Сковороди ("філософія серця") та сенс його альтруїстичного життя. Екопсихологічний сенс життя людини занурено в процес духовного відродження, соборність та національну ідею, які зумовлені політичними, економічними і соціальними змінами нашого суспільства. Саме життя викликає потребу у вдосконаленні всіх його ланок, особливо виховання та навчання молоді, її соціальної адаптації. Бо сенс - це ідеальний зміст, ідея, сутність, призначення, кінцева мета (цінність) чого-небудь (сенс життя, сенс історії, сенс художнього твору та ін.); цілісний зміст промови, що не зводиться до значення складових її частин чи елементів, але саме визначальні ці значення (сенс художнього твору) ; у логіці, в ланцюгу випадків в мовознавстві - теж, що значення.

Пізнання світу в цьому ракурсі можна тлумачити як обумовлений розвитком суспільно-історичної практики творчий процес відштовхування та відтворення дійсності в мисленні, взаємодія суб'єкта і об'єкта, підсумок якої являє нове знання про світ. Та в процесі навчання, в напрямку останнього розвиває думку С.Смирнов: "Вищий навчальний заклад слугує не стільки, мабуть, для передачі знань, скільки для розвитку та відтворення спеціаліста та сучасного середовища виші культурного чи простору, найважливішими елементами якого є сам спеціаліст – сучасна людина. Людину, як представника певної культури, характеризує не тільки певний набір знань та вмій, а й певний світогляд, життєві настанови та цінності, особливості професійної поведінки тощо. Сьогодні соціальні інститути, сім'я та сімейне виховання переживають кризу, яка зумовлена значними змінами соціального життя, економічними, політичними і навіть біологічними факторами.

Тому виникнення проблемних ситуацій тісно пов'язано з тривожним станови-

щем в організації педагогічної системи як системи соціального виховання. Важливого значення набуває стан педагогічної та психологічної культури в практиці сучасного виховання.

У підвищенні ж виховної функції навчання все більшої актуальності набуває використання народних традицій та звичаїв, усвідомлення ролі і значення національної психології. Треба відмітити, що особливістю в виховній роботі педагога є те, що дитина працює не на оцінку. Адже вона не відтворює те, що засвоює, а розвиває отримані знання та вміння, вдосконалює їх відповідно до закону творчої поведінки, який заперечує функціональний підхід до дитини, однобічність, фрагментарність, інтелектуальну переважаність. Педагог в такому процесі діє не за програмою, а "за дитиною" - її настроєм і внутрішнім станом.

Діяльність педагога глибоко індивідуалізована, творча - не ремісницька, а мистецька. І тут треба "спуститись" до учня, а потім разом з ним підійматись по сходинках до вершини знань (Ш.Амонашвілі, І.Зязюн, Н.Кузьміна, А.Макаренко, В.Сухомлинський та ін.). Тому, відсутність загальних обов'язкових програм і планів є важливою умовою творчої свободи педагога, який свої авторські підходи до методики розробляє й оновлює з урахуванням сучасних наукових поглядів на особистість та конкретних обставин, в яких відбувається навчання і виховання - "ліплення" нової людини. Бо виховання є частиною процесу соціалізації, що підлягає певному соціальному та педагогічному контролю на умовах диференційованого підходу тощо. Останнє відбувається через освіту та організацію життєдіяльності вихованця. Бо метою національного виховання залишається ідеал гармонійно розвиненої особистості, що йде з глибини віків. Він орієнтує на широкий особистісний підхід, зберігає від зведення виховання до однобічної та пасивної адаптації молоді до конкретних умов суспільства. Всебічний розвиток особистості передбачає єдність інтелектуальних, фізичних, моральних, естетичних, трудових якостей, цілісність буття, свідомості й самосвідомості, запитів і поведінки людини.

Національно-культурне відродження, на нашу думку, більш результативно буде відбуватися в системі освіти, коли соціально-культурний досвід буде передаватися:

- обґрунтовано, а інформація - на історичних та культурологічних засадах (починаючи від засновників української філософсько-культурологічної і педагогічної думки - Г.Сковороди, Т.Шевченка, М.Гоголя, Б.Грінченка, Л.Костенка та ін.);
- через пізнання філософії та національної психології, особистісні якості та ін.;
- завдяки слідуванню принципам (народність, природовідповід-повідність, гуманізація, демократизація, безперервність, етнізація, диференціація, індивідуалізація, зв'язок з життям, інтегративність та ін.);
- через використання етнопсихології і етнопедагогіки в роботі педагога із учнівською молоддю, що передбачає дотримання певних умов (структура знань і умінь педагога);
- завдяки впровадження методів національного виховання, де будуть виділені наступні: роз'яснення, переконання, прохання, порада тощо та в центрі уваги педагога буде використання казок, легенд, прислів'їв, афоризмів, приказок, загадок, пісень як засобів народного виховання.

В сучасних умовах інформатизованого, а разом з тим і депресивного суспільства, останнє здійснити в повному обсязі неможливо без передачі досвіду молодим поколінням. Бо народна мудрість здавна окреслила певні постулати процесу формування людини духовної. Останнє і є добуток екопсихологічного мислення в сучасному соціокультурному просторі.

ГУМАНІТАРНА ОСВІТА У ПІДВИЩЕННІ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА ПСИХОЛОГІЇ

Левченко О.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Суспільство за цілим рядом обставин зіштовхнулося з відверто новою ситуацією в професійній освітній практиці. Обставини ці економічного, фінансового, кадрового та подібних ним порядків. З чого й виникла необхідність зміни умов, форм та механізмів навчання, особливо в професійній гуманітарній сфері. Виходячи з цього сьогодняшня вища гуманітарна освіта (ще важливіше – педагогічна) має завдання з надання допомоги майбутньому викладачу психології, психологу в розвитку у нього здібностей фасилітації, усвідомлення і затвердження професійного самовдосконалення як основи особового саморозвитку. Бо головне завдання фасилітатора – донести до студента думку про те, що основний результат навчання у виші – здібність... до інтенсивного пошуку знань. Та однією з важливих складових професійної майстерності і педагогічного такту викладача виші є відчуття міри педагогічної взаємодії чи партнерства. Саме фасилітатор (вчитель, консультант, батько, менеджер по персоналу і т.д.) є тією людиною, яка створює психологічно безпечне оточення, родючий ґрунт. Цінності, установки і сам спосіб буття фасилітатора утворюють безпечний простір для учасника взаємодії, щоб він зміг зважитися на емоційний ризик: зробив подорож країну автентичності

Уміння передбачити реакцію на конкретний педагогічний вплив і зробити коректний вибір засобів і методів взаємодії – ось характеристика педагога, що володіє відчуттям міри, і, що звів цю здатність в ранг принципу педагогічної діяльності, яка має перейти у педагогічну майстерність. Але «оцінюючи взаємини з учнями, враховуйте, що за даними психологів 73 % учителів стверджують, що в них є контакт з учнями, і тільки 18 % учнів відзначають теж саме».

Отже, у будь-якому педагогічному прояві перед педагогом постає завдання знаходження "золотої середини", тієї крапки-міри на кожному відліку процесуальних і змістовних дихотомій, яка давала б єдино вірний позитивний результат у розвитку дитини. Це і є взаємодія на основі міри, що є одним з чинників гуманістичного, фасилітуючого підходу викладача чи психолога, що сьогодні не дуже часто зустрічається, а в освітній практиці педагогічної фасилітації ще залишається актуальною проблемою.

Теоретичний аналіз означеної проблеми нашоюхує нас на те, що починаючи з 50-х років ХХ століття К. Роджерс разом з іншими представниками гуманістичної психології (Р. Зайонц, Н. Коттрелл) почали розробку фасилітації, поширюючи знання через приклади життя австралійських аборигенів, які тисячоліттями виживали в несприятливому для життя середовищі. При цьому – навчання забезпечувало молоде покоління засобами виживання у ворожих та практично незмінних обставинах. Десь пізніше – на початку 80-х ХХ ст. Лариса Андріївна Петровська з приводу поширення нової галузі прикладної психології, що зачепала проблеми активного психологічного впливу і обозначалася терміном "соціально-психологічний тренінг", розкриваючи процедурні аспекти групи інтенсивного спілкування у своїй монографії (1982) вперше в радянській психології доходить тлумачення терміну "фасилітатор" і пише про його роль у сприянні груповому розвитку, полегшуючи його організації соціально-психологічного тренінгу.

В сьогодняшньому часі умови динамічно змінюються, та більш всього, це від-

бувається в професійній сфері, що впливає на порядок підготовки кваліфікованих кадрів – викладачів психології. Тільки дослідження означеної проблеми може дати поштовх до її вирішення в освітній практиці. З'явилася невелика кількість робіт, які присвячено дослідженню фасилітації (Е. Зеєр, І. Жижина, С. Степанов та ін.), в яких автори встановлюють особливості і психолого-педагогічні технології розвитку самого процесу і розвитку педагога в цьому процесі. Декілька більше досліджується проблема в контексті педагогіки (Є. Борисенко, Л. Куликова, Є. Врублевська, тощо). Так Є. Борисенко розкриває форми роботи з фасилітації, становлення екзистанційної спрямованості тих, хто навчається. Л. Куликова, Є. Врублевська вивчають фасилітуюче спілкування як вид педагогічної взаємодії; С. Степанов дійшов дослідження підвищення фасилітативної компетентності вчителів як умови виховання гідності старшокласників; О. Газман обґрунтував потребу в необхідній педагогічній діяльності, яка стала називатися "педагогічною підтримкою" – після появи його статті "Новые ценности образования: Десять концепций и эссе".

З українських науковців-педагогів, майже, вперше торкаються у філософському аспекті важливості фасилітації в освіті (В. Кремень, 2003) та фасилітації як нової функції післядипломної педагогічної освіти (Т. Сорочан, 2004). Василь Кремень зазначає, що "...оскільки центром тяжіння стає учень (студент), то важливою функцією вчителя (викладача) є вміння сприяти йому в ефективному і творчому освоєнні інформації, у розвитку її критичного осмислення". Разом з тим, сьгодні дослідження з приводу сутності педагогічної фасилітації в освіті, а в професійній освіті – недостає фасилітативного підходу до студентів-гуманітаріїв, та ми вже не кажемо про підготовку викладача психології. Це рідкість у вищій школі, а в загальноосвітніх навчальних закладах вони практично відсутні, бо де ніде викладається психологія чи психологія спілкування. Та викладають цей варіативний чи факультативний предмет психологи. Бо директори шкіл вважають за непотріб вводити цей предмет підліткам та юнакам, які скоро будуть закінчувати навчання в школі о 18-19 роках від народження. А потім отримуємо результат: в суспільстві негаразди – молодь не вміє спілкуватися. Тому, треба перебороти традиційне закріплення за студентом-гуманітарієм виконавчої частини сумісної діяльності і тим самим перейти від формування фахівця-функціонера до підготовки творчого, активного, із своїм особистим ставленням до оточуючих, здібного до самоаналізу й прийняття нестандартних рішень випускника виші, а особливо педагога, що є сьгодні актуальним.

Тож, завдання дослідників полягає в розкритті умов формування потреби гуманітарної освіти в поширенні вивчення педагогічної фасилітації і підтримки розвитку даного особового феномена, самоактуалізації особових сил майбутніх викладачів психології на шляху до професійного становлення, а пізніше – в процесі перепідготовки.

ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА СТАН ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

*(аспект психологічного "зростання" практично здорової особистості в досвіді
К.Роджерса та ряду психологів-гуманістів)*

Довлад Л.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Почавши, як і більшість його колег, з індивідуальної психотерапії, К.Роджерс наприкінці 40-х років зацікавився (не без впливу соціальної психології, що швидко прогресувала) потенційними можливостями соціальної реальності — малої групи — як джерела позитивних особистісних змін. Застосувавши свої теоретичні концепти для обґрунтування принципів організації та норм групової взаємодії, він поширив їх не тільки на клінічні умови. Його ідеї виявилися релевантними при їх адаптації й щодо більш широкого соціального контексту — а саме для "форсованого" соціально-психологічного "зростання" практично здорової особистості, яке відбувається через недирективне спілкування в "енкаунтер-групі" ("групі зустрічей", "групі відкритого спілкування"). Термін "енкаунтер" уперше ввів К.Роджерс. Надзавданням діяльності цих груп є створення атмосфери "безумовно позитивних відносин між учасниками", безперечного прийняття та взаємодопомоги, обставовки довірного та спонтанного спілкування між ними тощо. Як вважає К.Роджерс, засвоєні та прийняті особистістю, ці норми у подальшому стануть її внутрішнім надбанням і визначатимуть її поведінку. "Якщо індивіди, — пише він, — використовуватимуть тільки безумовну позитивну оцінку стосовно один одного, а не умовну, то їхня самооцінка також буде позитивно безумовною, тобто конгруентною своїм організмичним підвалинам" — тільки у цьому випадку суб'єкт буде оптимально психологічно та соціально адаптованим, саморегульованим і матиме можливості повноцінного функціонування.

Ще один напрямок практичної роботи, який стоїть на таких самих теоретичних позиціях (але репрезентований у дещо іншому методичному "оформленні", пов'язаний з використанням технік на невербальну взаємодію), націлених на те, щоб допомогти людині зрозуміти свої проблеми, пов'язані з особистісним функціонуванням та спілкуванням з іншими людьми. Мотивом для включення невербальних методик у загальну програму соціально-психологічної підготовки є емоційна насиченість та більша порівняно з вербальною мовою спонтанність, а отже, правдивість мови поз, тілесних рухів, експресії.

Найбільший авторитет у цій галузі, У.Шутц, постійно загострює стару проблему зв'язку "душі" та "тіла", вважаючи, що у більшості випадків зовнішні тілесні прояви можуть безпосередньо вказувати на ті чи ті емоційні стани й навіть особистісні особливості людини, в тому числі й патологічні. У.Шутц вважає, що психологічні установки виливають на певні жести та індивідуальні особливості функціонування тіла.

Але якщо спосіб, за допомогою якого особистість ходить, сидить, рухається, якщо її "мова тіла" вказує на настрій та індивідуальні особливості особистості, на її здатність установлювати контакти з іншими людьми, то тоді повинні бути прийоми, які змушують особистість змінюватися за допомоги зміни своєї "мови тіла", що допоможе людям усвідомити свої проблеми, пов'язані з організацією більш продуктивних контактів з іншими.

За час свого існування "енкаунтер-групи" пройшли певний шлях становлення, що відбилося і в назвах напрямку: "сензитивний тренінг", "тренінг-група" або "Т-

група" тощо. На сьогодні виокремлюються понад десять відомих напрямків активної соціально-психологічної підготовки, об'єднаних під загальною назвою "енкаунтер-групи", — це Т-групи, психодрама, гештальттерапія, трансактний аналіз, групи особистісного зростання, марафон та ін.

Дж.Джибб розділяє всі різновиди "енкаунтер" на дев'ять головних, розташовуючи їх у послідовності залежно від міри близькості до психотерапевтичних груп, з одного боку, та до "традиційного" формалізованого навчання — з іншого.

Головним формотворним принципом більшості "енкаунтер-груп" є коло, в якому учасники можуть довільно сидіти, невимушено спілкуючись на відстані стосовно один одного, індивідуально прийнятній для кожного.

Тож, всі різновиди "енкаунтер-груп" відбуваються у двох головних формах: груповій дискусії та ігровій взаємодії. Питома вага кожної з цих форм у загальному процесі є різною залежно від цільових орієнтацій конкретних програм навчання.

Групова дискусія, асоційована часто-густо з методом Т-груп, визнається провідною стосовно решти методів активного соціально-психологічного навчання. Предметом обговорення та дослідження у груповій дискусії є висловлені "мовою суб'єктивних почуттів та відчуттів" особливості міжособистісних взаємовідносин (які є аналогом реальних відносин), які формуються між учасниками групи на підставі механізму "зворотного зв'язку" з приводу ситуації "тут-і-тепер" і, що немало важливо, впливають на стан здоров'я людини як молодій так і у зрілому віці. До комплексу лікувального можна додати й тренінги та аутотренінги як психічні чинники, через застосування яких можна дійти утримання здоров'я у належному стані.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОГРАМ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

Третьяченко В.В., Лисих Л.П.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Володіння набором інноваційних технологій на тлі певної психологічної схильності суб'єкта до професійного вдосконалення забезпечує його готовність до діяльності на рівні майстерності та професіоналізму. Опанування інноваційних технологій передбачає передусім опанування ефективного процесуального боку всіх складників діяльності.

Для подальшого викладу вточимо поняття "технологія". Згідно із словником С.І.Ожегова, технологія — це сукупність виробничих методів і процесів у певній галузі виробництва, а також наукове описання способів виробництва. Енциклопедичний словник також визначає технологію як сукупність методів обробки, виготовлення, зміни стану, властивостей, форм сировини, матеріалу або напівфабрикату, здійснювані в процесі виробництва продукції. Завдання технології як науки — виявлення фізичних, хімічних, механічних та інших закономірностей з метою визначення та використання на практиці найбільш ефективних та економічних процесів. На нашу думку, технологія — це будь-який засіб перетворення матеріалів, нехай то будуть люди, інформація чи фізичні матеріали, для отримання бажаних продуктів або послуг.

Таким чином, технологія — це виважена система того, "як" та "яким чином" мета втілюється в конкретний різновид продукції або її складову частину. Відома певна багатоманітність існуючих технологій: технічні, економічні, гуманітарні то-

що. Повна їх характеристика наведена у працях В.М.Шепеля. Інноваційні технології відносять до різних класів через їхню смислову насиченість. В.М.Шепель робить висновок, що інноваційні технології належать до класу гуманітарних (людинознавчих), позаяк розглядає їх як особливий різновид професійної діяльності.

О.П.Ситніков вважає, що формування ефективної інноваційної діяльності можливе на підставі опанування психофізіологічних технологій, спрямованих на здатності здійснювати самопрограмування, на зміну тих чи тих якостей, блокування себе від нагромадження негативних емоцій, ефективно використовувати внутрішні ресурси, мотивувати, будучи керівником, як себе, так і своїх підлеглих на досягнення довгочасних цілей, здійснювати погляд з майбутнього. Підґрунтям цих технологій є технологія нейролінгвістичного програмування.

І.А.Кузьмін пропонує п'ять технологій ефективного менеджменту, які можуть складати програму підвищення професіоналізму й керівників закладів освіти за сучасних умов, а саме: технологію постановки мети, технологію визначення стратегії досягнення та способу винагороди, технологію винагороди для новоприйнятих співробітників, технологію для "недбалих підлеглих", технологію управління шефом. Ці технології розраховані на суб'єкт-суб'єктну діяльність з професійної підготовки, підготовки персоналу з боку вищих керівних ланок та управління з боку нижчих співробітників.

Для досягнення вершин професіоналізму, згідно з Н.В.Кузьміною, необхідне опанування трьох груп продуктивних соціально-психологічних технологій: дослідження, конструювання та взаємодії. Згодом ці технології були адаптовані до інноваційної діяльності А.О.Деркачем та О.П.Ситніковим. Автори довели, що підвищення потенційних можливостей колективної інноваційної діяльності є реальним після опанування її суб'єктами в процесі активної соціально-психологічної підготовки засобів соціально-психологічного тренінгу.

Пропоновані нами інноваційні технології ми відносимо до психологічних і для скорочення у подальшому вживатимемо термін "технологія", розуміючи його вже у психологічному ключі. Стосовно завдань нашого дослідження визначимо їх як сукупність психологічних характеристик колективних суб'єктів управління та послідовність їх реалізації в спільній (інноваційній) діяльності. Просування по ланцюжку формування, розвитку та становлення суб'єктів соціально-психологічної діяльності забезпечується рівнем опанування інноваційних технологій. Ними, з нашого погляду, є: технологія внутрішньогрупової сензитивності, технологія комунікативної компетентності, технологія оформлення між особистісних відносин та коригування установок, технологія групової мислетворчості, технологія реалізації групових задумів та інноваційних процесів.

Розвиток навичок та здатностей колективної інноваційної діяльності (через опанування інноваційних технологій) можливий тільки за умов цієї діяльності. Саме крізь цю призму ми й розглянемо трансформації пропонованих нами інноваційних технологій більш докладно. І саме як інноваційні вони можуть складати програми підвищення професіоналізму керівників закладів освіти в сучасних соціально-економічних умовах.

**ВПЛИВ СУЧАСНОГО СЕРЕДОВИЩА НА РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ
ДІТЕЙ, ЩО СПРЯМОВАНЕ У МАЙБУТНЄ**

Третьяченко В.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Первісні паростки творчості можуть з'явитися в різній діяльності дітей, якщо для цього створені необхідні умови. Від виховання залежить успішний розвиток таких якостей, які в майбутньому можуть забезпечити участь дитини в творчій праці.

Психологічні та педагогічні дослідження, а також практика дитячих установ доводять, що початок розвитку творчих здібностей дітей падає на дошкільний вік, коли змінюється характер їхньої діяльності в порівнянні з раннім дитинством. Цей новий тип діяльності Л. Виготський характеризує як перехід до творчої діяльності, «якщо мати на увазі той факт, що у всіх видах діяльності дошкільника виникають зовсім своєрідні відносини думки до дії, саме можливість утілення задуму, можливість йти від думки до ситуації, а не від ситуації до думки. Чи візьмете ви ігри, чи візьмете ви працю - скрізь і в усьому ви будете мати справу з зовсім новими відносинами, що виникають між мисленням і діями дитини» і останнє й сьогодні є актуальним.

Стан дослідженості проблеми. Психологічні та педагогічні дослідження, а також практика дитячих установ доводять, що початок розвитку творчих здібностей дітей падає на дошкільний вік, коли змінюється характер їхньої діяльності в порівнянні з раннім дитинством. Цей новий тип діяльності Л. Виготський характеризує як перехід до творчої діяльності, «якщо мати на увазі той факт, що у всіх видах діяльності дошкільника виникають зовсім своєрідні відносини думки до дії, саме можливість утілення задуму, можливість йти від думки до ситуації, а не від ситуації до думки. Чи візьмете ви ігри, чи візьмете ви працю – скрізь і в усьому ви будете мати справу з зовсім новими відносинами, що виникають між мисленням і діями дитини».

У загальному плані творчість розглядається як діяльність, результатом якої є створення нових матеріальних і духовних цінностей, яка породжує щось нове, небувале. Погляд на цю проблему з точки зору вікової психології виявляє необхідність уточнення такого тлумачення.

Перш за все це стосується результативності як головної характеристики творчості. З цієї точки зору дитяча гра не створює цінностей у загально-живаному смислі слова.

І все ж тут говориться про творчу гру, про здібності дітей унікально дивитися на навколишній світ, перетворювати його в своїх фантазіях. Прав був Л. Виготський, який писав про те, що творчість проявляється всюди, де людина уявляє, змінює, відступає від стереотипу, створює хоча б крихту нового для інших або для себе.

Мабуть, стосовно розглянутого періоду розвитку дітей, треба робити акцент на суб'єктивному боці творчого процесу, на тому, що дитина відкриває і перетворює в самій собі, в своєму баченні світу незалежно від ступеня усвідомлення і зовнішньої результативності цього процесу, на тому, що робить її «створінням, спрямованим до майбутнього, яке творить і видозмінює своє теперішнє» (за Л. Виготським).

У зв'язку з вище означеним постає задача пошуку критеріїв, за допомогою яких можна судити про наявність у дитини творчого відношення до оточуючого світу. Та одним з таких важливих критеріїв традиційно визначається уява. Разом з тим уява важлива, але не єдина характеристика творчості. Підхід до творчості

як до особистісної властивості, що передують її аналізу, по крайній мірі, ще з різних точок зору: її мотиваційно-потрібного боку, припускаючого наявність у людини власної активності в пізнанні, внутрішньої ініціативи, спонукаючої до пошуку нового, і операційно – технічного, який має на увазі наявність у суб'єкта певних умінь для виконання тієї чи іншої діяльності. Адже чим складніше творчий акт, тим складніше його ремесло. І навпаки, розширення операційно – технічних умінь розширює і можливості застосування творчих підходів, прийомів, засобів.

Таким чином, при доборі предметів, при створенні ігрових умов у сучасному світі дитина враховує, чи можна реально діяти з тим або іншим предметом. При тому, у середовищі чи культурно-освітньому просторі важливо, щоб можна було передати не техніку самої дії, а лише її загальний зміст.

Широке використання в грі предметів-замінників дозволяє дитині надалі опанувати іншими типами заміщення, зокрема, підготуватися до розуміння змісту креслень, карт, схем, моделей, символів, знаків.

Часто старші діти навіть спеціально готують потрібні для гри речі: терези, гір, овочі для магазину, сигнальні прапорці, стернове колесо для гри в моряків. Захоплені задумом, діти можуть гратися ні з чим, тобто діяти з уявними предметами, начебто платять гроші, передають листи, диван-корабель, він пливе бурхливим морем і наче зазнає аварії. Хід такої розгорнутої гри – це глибоко емоційне, насичене яскравими і динамічними образами зображення цілої живої картини з життя реальних людей, що приваблюють дітей своїми рисами, взаємовідносинами, діями.

Зрозуміло, що такі ігри-оповідання, ігри-вистави тривають годинами і звичайно повторюються багато разів. Вона дає дітям величезну радість, згуртовує, збагачує їх досвід. Така гра готує дитину до життя. О. Горький вважав, що «Гра – це шлях дітей до пізнання світу, в якому вони живуть і який покликаний змінити».

У сучасних громадських соціальних інститутах чи їх культурно-освітніх просторах всебічно розвиваючи дітей, гра також змінюється і розвивається. Повторюючи багато разів ту саму гру, діти ніколи не копіюють її. Щоразу вони граються за новими правилами, з новими варіантами, на щось не звертають уваги, щось пропускають, щось обіграють, деталізують. І поки обробляється обраний сюжет, гра живе, збагачується думкою і фантазією дітей.

НЕКОТОРЫЕ ПРИЧИНЫ СТРУКТУРНО-СМЫСЛОВЫХ ОШИБОК ПРИ ВОСПРИЯТИИ ТЕКСТА ИНОСТРАННЫМИ СТУДЕНТАМИ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ

Ильина Н.В., Погорелова Н.В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Проблема ошибок, возникающая при изучении иностранных языков, в методике рассматривается давно. На начальном этапе обучения исследователей интересуют не только те ошибки, которые принято считать результатом интерференции, но и другие типы ошибок, главным образом так называемые “нелингвистические” ошибки.

Среди ошибок данного типа наиболее сложными в плане коррекции являются те, причины которых связаны с особенностями восприятия текста и способностью к продуцированию собственного высказывания на основе текста. По принципу причинности их следует отнести к психолингвистическим.

Носитель русского языка, расчленяя текст или объединяя предложения в

группы, всегда имеет возможность сразу же проанализировать тонкости. Внимание иностранца будет в основном направлено на формальные характеристики текста. Такова особенность говорящего на неродном языке.

Установка на репродукцию текста (письменную или устную) требует от иностранного студента не только запоминания, но и умения отобрать наиболее важную информацию и передать ее в соответствии с нормами русского языка. Ошибки, допускаемые студентами при письменной репродукции, условно можно разделить на две группы: лексико-грамматические и структурно-смысловые. Первая группа ошибок и способы их преодоления довольно подробно описаны в методике преподавания русского языка как иностранного.

Ко второй группе ошибок следует нарушение последовательности передачи информации, неумение выделить главную информацию, непонимание содержания текста даже после проведенной предтекстовой работы по снятию лексических, грамматических и других трудностей.

Проведенный нами анализ второй группы ошибок показал, что в некоторых случаях их число превышает число лексико-грамматических ошибок. Наблюдались также случаи, когда предложения неадекватно передающие информацию текста, были абсолютно правильными по языковому оформлению. А однотипные ошибки этой группы свидетельствуют о том, что навыки понимания и осмысления текста у студентов подготовительного отделения формируются во временном отношении в меньшей степени, чем грамматические навыки, и требуют дальнейшей коррекции.

Одной из основных причин данных ошибок, по нашему мнению, является использование текста не в его главной функции. На занятиях обычно текст используется как источник пополнения лексического запаса, как основа для отработки грамматического материала и т.д., в то время как он должен рассматриваться в своем основном значении коммуникативной единицы. Текст необходимо использовать для обучения извлечению заложенной в нем информации (пониманию текста как речевого произведения) и передачи ее в адекватной форме.

В соответствии с этой концепцией работу над текстом следует проводить по такой схеме:

- анализ языковой формы текста;
- анализ текста как системы высказываний;
- анализ текста как дискурсивной формы изложения мысли;
- анализ предметного содержания текста.

Прилагаемая нами в докладе система упражнений, опираясь на закономерности осмысления текста носителем русского языка, позволяет выделить особые параметры, учет которых позволит сформировать у обучаемых "текстовую" интуицию.

**ПРАВОНАСТУПНИЦТВО ПРИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОМУ ПАРТНЕРСТВІ
ОРЕНДАРЯ ТА ОРЕНДОДАВЦЯ ЯК АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ЮРИДИЧНИХ
ДИСЦИПЛІН**

Шликов Д.В.

Краснодонська філія МАУП

Недофінансування з бюджету України Армії, Флоту та інших підрозділів Збройних Сил України актуалізує проблему оренди майна Збройних Сил з наступним викупом. Наприклад, у 2009 році внаслідок недофінансування Уряд України рекомендував продати майна приблизно на 9 млн.гр. Ринкова ціна майна

значно перевищує ту, яка зазначена у об'явах про продаж. Економічна недоцільність продажу обумовлює необхідність напрацювання правової бази, сприятливої для чіткого уявлення про умови та наслідки правонаступництва при державно-приватному партнерстві орендаря та орендодавця.

Правова база оренди державного майна як тема, призначена для вивчення у курсі господарського права та інших юридичних дисциплін, є складною для аналізу. Тому доцільним буде розглянути приклад господарської практики. Конкретні обставини створення ЗАТ «Лугцентрокуз» дозволяють вбачити наступні факти. Наказом Виробничого об'єднання «Луганськтепловоз» від 20.03.1992 року №159 з 01.04.1992 року на базі ковально-пресового цеху Державного підприємства «Луганський тепловозобудівний завод», який був виробничою одиницею заводу, було створено Орендне підприємство «Лугцентрокуз». Згідно п. 11.1 цього ж наказу ковально-пресовий цех, як виробнича одиниця був виключений зі складу та штатів Луганського тепловозобудівного заводу з 01.04.1992 року.

16 вересня 1993 року організація орендарів Орендного підприємства «Лугцентрокуз» на підставі договору купівлі-продажу від 16.09.1993 року викупила у держави в особі Фонду державного майна України цілісний майновий комплекс Орендного підприємства «Лугцентрокуз». В подальшому, організація орендарів Орендного підприємства «Лугцентрокуз» була реорганізована в Закрите акціонерне товариство «Лугцентрокуз» та зареєстроване рішенням міської комісії з державної реєстрації підприємництва по м. Луганську від 10.02.1993 року за номером №52/840, яке і є правонаступником Орендного підприємства «Лугцентрокуз».

З документів вбачається, що правонаступником Державного підприємства «Луганський тепловозобудівний завод» є Державна холдингова компанія «Луганськтепловоз», у свою чергу правонаступником Державної холдингової компанії «Луганськтепловоз» є Холдингова компанія «Луганськтепловоз».

В зв'язку з викупом орендованого майна засновниками Товариства було затверджено Статут ЗАТ «Лугцентрокуз» в новій редакції, зареєстрований виконкомом Луганської міської ради народних депутатів. Також нова редакція Статуту була зареєстрована виконкомом Луганської міської ради. Остання редакція Статуту зареєстрована виконкомом Луганської міської ради у зв'язку з внесення доповнень до статуту.

Натомість у реалізації функції правонаступництва акціонерного товариства стосовно орендного підприємства спостерігаються колізії норм, що призводить до різної практики правозастосування при визнанні повноважень орендаря- правонаступника. Тому в умовах наявності загальногалузевого кодифікованого акта стає недоцільним застосування спеціального нормативного акту, який майже не відрізняється за змістом від положень ГК України. Водночас відміна згаданого закону про оренду сприяє удосконаленню визначення правового режиму оренди державного майна з урахуванням спрощення вимог до дій правозастосування суду, які є елементом правового режиму.

Для запобігання колізій норм доцільно відмінити дію Закону України «Про оренду державного та комунального майна» внаслідок проведення на його базі кодифікації та внести відповідні зміни до Господарського кодексу України та іншого законодавства.

РОЛЬ ОЦІНКИ В АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Бадалян К.Р.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Оцінка має велике освітнє і виховне значення. Вона є характеристикою результатів учбової діяльності студента, дає уявлення про стан його знань і умінь і ступеня їх відповідності вимогам контролю, інформує студента про те, якої думки про нього викладач. Все це коректує самооцінку студента. Всяка оцінка має організуючу дію. Перевірку знань кожен студент зустрічає з очікуванням оцінки. Таке очікування організовує на певну діяльність-стимулює здатність зібратися, обдумати, оформити в думках всю інформацію.

Правильно поставлена оцінка є важливим стимулом розвитку пізнавального інтересу студентів, формування у них працьовитості, відповідальності, самостійності і других важних якостей особи. Викладачеві необхідно дотримувати наступні вимоги до оцінки знань і умінь студентів: об'єктивність- вона повинна відображати дійсний рівень засвоєння учбового матеріалу, індивідуальний характер-оцінка фіксує рівень знань конкретного студента з урахуванням його психологічних особливостей, гласність-оцінка, що оповістила, надає дію на студента і на всю учбову групу, впливає на думку товаришів про той, що відповідає, виливається у форму самооцінки з їх боку, обґрунтованість - оцінка повинна бути мотивованою і переконливою, правильно співвідноситься з самооцінкою і думкою колективу студентів. Обґрунтованість необхідна умова збереження авторитету викладача і престижу його оцінки в очах студентів. Как правило, в ході перевірки студент здійснює самоперевірку своєї учбової роботи. Тому викладачеві потрібний високий рівень професійної грамотності, логічної культури і педагогічної майстерності в процесі оцінювання.

Психологами доказано, що байдужих студентів до оцінки, даної викладачем, немає. То або інше відчуття випробує кожен під час отримання оцінки. У всіх випадках необхідно передбачати позитивні і негативні її наслідки. Оцінка, яка не стимулює подальшу роботу студента, позбавляється свого значення. Тому виконання всіх вимог до оцінки знань створює атмосферу спілкування, дружельюбності, вимогливості, довірчості і відповідальності. Обично щоб виставити атестацію або підсумкову оцінку за семестр, у студента має бути не менше трьох оцінок. Тому потрібне використовувати різні методи контролю на кожному занятті або при подачі матеріалу блоками по кожному блоку або теми.

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ З УРАХУВАННЯМ
СУЧАСНИХ ДОСЯГНЕНЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ, НАУКИ ТА ТЕХНІКИ.**

Шпота О. В., Бадалян А. В.

*Коледж Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Сучасна філософія економічної освіти потребує підготовки викладачів нового типу, які в умовах інноваційного освітнього середовища не тільки передають поколінню студентів свої знання, а й сприяють розвитку їх економічного мислення.

Основною метою економічної освіти можна вважати формування економічного мислення, її результатом - економічно обґрунтовану практичну

діяльність. Значення методики викладання економічних дисциплін важко переоцінити. У практиці викладання економіки важливо не тільки розкрити зміст економічних категорій та концепцій, а й знайти ефективні форми передачі знань, домогтись їх засвоєння на рівні мислення та поведінки студента.

Кожен викладач повинен в своїй діяльності виказувати методичне мистецтво - це і розробка системи практичних занять, наочних посібників, вправ, ситуацій, рольових ігор, тестів тощо, тобто різних форм діяльності з навчальним матеріалом. Сучасні методичні основи викладання економічних дисциплін - це нові принципи організації навчального процесу, нові методики активізації навчання, що базуються на новому тесті відносин між студентами і викладачем. На наш погляд ефективна співпраця полягає в тому що:

- навчальний матеріал повинен забезпечити виявлення змісту суб'єктного досвіду студента, включаючи досвід його попереднього навчання;
- викладання знань викладачем повинен бути спрямований не тільки на розширення їх обсягу, структурування, інтегрування, узагальнення предметного змісту, а й на постійне перетворення набутого суб'єктного досвіду кожного студента;
- у процесі навчання необхідне постійне узгодження суб'єктного досвіду учнів з науковим змістом здобутих знань;
- активне стимулювання студента до самостійної освітньої діяльності, зміст і форми якої повинні забезпечувати студента можливість самоосвіти, саморозвитку, самовираження в ході оволодіння знаннями;
- конструювання та організація навчального матеріалу, який дає змогу студенту вибирати його зміст, вид і форму при виконанні завдань, розв'язуванні задач тощо;
- виявлення та оцінка способів навчальної роботи, якими студент користується самостійно, стійко, продуктивно;
- забезпечення контролю й оцінювання процесу навчання, а не тільки його результатів.

Робота будь-якого викладача починається з визначення його власної позиції щодо змісту, програми, методики викладання. Складання навчальних програм - справа дуже складна і трудомістка, необхідно виявити найбільш ефективні та цікаві методичні засоби, сформувані основи економічного мислення й закріпити їх на рівні суспільної та побутової поведінки. Якщо викладач сам володіє навичками сучасного мислення, він зможе передати своє вміння своїм студентам.

На сучасному етапі економіко – педагогічного розвитку для мотивації студентів можна застосувати декілька методів:

- 1) впровадження схем та малюнків, вони сприяють кращому розумінню змісту дисципліни, покращенню її засвоєння та є прикладом творчої співпраці викладача та студентів;
- 2) подавання звукової та друкованої інформації поєднання її з екранним зображенням (запис лекції з паузами, під час яких демонструється ілюстративний матеріал, студенти отримують і виконують завдання, звіряють його з відповіддю, яка з'являється в кадрі на екрані або подається у звукозаписі);
- 3) використання навчальної методики інформаційно-комунікаційних технологій;
- 4) презентації з дискусійним захистом та консультаційним супроводження, що дозволяють студентам більш вільно орієнтуватися в практичних питаннях економіки, оптимістично дивитися на перспективи своєї майбутньої спеціальності.

Таким чином, головний стратегічний напрям розвитку світової та вітчизняної системи освіти лежить у площині вирішення проблеми розвитку особистості студента та викладача, технологізації цього процесу. В умовах цієї парадигми освіти викладач найчастіше виступає в ролі організатора всіх видів діяльності студента як компетентний консультант і помічник. Його професійні вміння повинні бути спрямовані не просто на контроль знань і вмінь студентів, а на діагностику їх діяльності та розвитку.

Повертаючись до вибору сучасної методології економічних знань, можна констатувати, що її вирішальною ознакою є науковість. Тому єдиною справді науковою методологічною основою може бути лише економічні знання, перевірені практикою, життям, реальною дійсністю, яка стає наукою у справжньому розумінні слова.

Напевне помилково було б категорично стверджувати, що очікувані результати залежать тільки від викладача, його ерудиції, методики викладання, якості методичного забезпечення, і нічого не сказавши про відношення студентів до навчального процесу. Сьогодні завдання полягає не лише в тому щоб навчити студента вчитися, але й привчити до щоденної наполегливої, кропіткої самостійної роботи.

Сучасний ринок труда потребує від випускників мобільності, активності, незалежності мислення, уміння аналізувати та нестандартно підходити до вирішення проблем, генерування ефективних ідей, здатності до швидкого самонавчання. Виходячи з цього при викладанні економічних дисциплін сьогодні вже недостатньо давати студенту лише базові знання, важливо розвивати його творчі можливості при вивченні нового теоретичного матеріалу, складати менталітет професіоналізму. Тому процес навчання повинен спиратися на нові методологічні підходи, впровадження адекватних інтерактивних методик, що вже успішно опробовані та здобули визнання в західних країнах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кремень В. Г. Нові вимоги до якісної освіти // Освіта України, № 45–46, 20 червня 2006 р.
2. Лозниця В.С. Основи психології та педагогіки: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2001.
3. Найдѣонов І. М., Ігнатюк А. І. Методика викладання фінансово-економічних дисциплін. — К., 2002.
4. Шевченко Т. Й. Современне дидактические концепции в образовании. — К.: МАУП, 2003. — 168 с.

СТРЕС В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ

Сидоренко А.В.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Останнім часом відзначається підвищений інтерес до стресів, пов'язаним із трудовою діяльністю. Робочі або професійні стреси можуть порушити дієздатність організації, приводячи до втрати кадрових ресурсів. Руйнуючий вплив психологічного стресу відзначається навіть у прогресивні й добре керованих організаціях, оскільки розвиток стрес - реакцій має складну багатofакторну обумовленість: від структурно-організаційних особливостей, організаційної культури, характеру самої роботи до особистісних особливостей співробітників, а також характеру їхніх міжособистісних взаємодій. Негативно позначаючись як на конк-

ретних людях - їх соматичному й психічному стані, так і на внутрішнім організаційному середовищі, стреси на роботі впливають на продуктивність працівників, фінансову ефективність, стабільність і конкурентоспроможність всієї організації в цілому.

Проблема стресів на роботі - крапка перетинання багатьох дисциплін, від фізіології й медицини до психології, соціології й політики. Це обумовлено, з одного боку, фізіологічними механізмами стрес-реакцій, а з іншого боку - соціальним характером наслідків виробничих стресів. При цьому перед представниками всіх наук коштує єдине завдання - знайти ту оптимальну напругу в процесі праці, що забезпечить його ефективність, але не приведе до небажаних наслідків у результаті тривалої нервово-психічної напруги.

У наші дні проблеми керування стресами на роботі стають найбільш актуальними, тому що швидко змінюються соціально-економічні й політичні ситуації, збільшуються нервово-психічні й інформаційні навантаження, відбувається диверсифікованість виробництва, постійно росте конкуренція й загострюється боротьба на ринку збуту.

Це особливо стосується професійної діяльності фахівців, що працюють в рамках системи «людина-людина». Одним з найбільш типових і широко поширених видів цих професій є діяльність управлінського персоналу або менеджерів різного профілю.

Вигорання являє собою комплекс психічних переживань і поведінки, які вказуються на працездатності, фізичному й психологічному самопочутті, а також на інтерперсональних відносинах працівника. Синдром «професійного вигорання» - відповідна реакція на тривалі робочі стреси міжособистісного спілкування.

Дослідженням проблеми професійного стресу займалися такі вчені як Б.Г.Ананьєв, Л.С.Виготський, Є.Р.Грімейл, С.Джексон, К.Маслач, Г.Робертс.

Найбільш популярна модель вигорання розроблена К. Маслач і С. Джексон. Вона включає три групи симптомів: емоційне виснаження, деперсоналізацію й редукцію персональних досягнень.

Емоційне виснаження проявляється в переживаннях емоційної перенапруги, утоми, вичерпаності власних емоційних ресурсів. Деперсоналізація - це негативні переживання й установки стосовно суб'єктам діяльності. Редукція персональних досягнень позначається як зниження почуття компетентності у своїй роботі, невдоволення собою, зменшення цінності власної діяльності, негативне самоприйняття в професійному плані, переживання невдоволення собою й іншими. Вагається, що синдром вигорання найбільш характерний для представників соціологічних професій; йому піддані медичні працівники, учителі, менеджери всіх рівнів, що консультують психологи, психотерапевти, психіатри, представники різних сервісних професій.

Вигорання звичайно виявляється наслідком професійних стресів, але його розвиток може не обмежуватися тільки професійною сферою, а проявляється в різних ситуаціях буття людини, представляючи його так звані екзистенціальні наслідки. «Хворобливе розчарування в роботі як способі знаходження змісту офарблює всю життєву ситуацію» (Н.В. Грішин).

Вигорання - це відносно стійкий стан, однак при наявності відповідної підтримки з ним можна боротися.

До симптомів вигорання ставляться: зниження мотивації до роботи, різко зростаюча незадоволеність від роботи, конфлікти на робочому місці, хронічна утом, нудьга, виснаження, дратівливість, нервозність. Синдром вигорання включає ряд симптомів, однак всі вони ні в кого не проявляються одночасно, існують індивідуальні варіації, тому що вигорання - це реакція індивідуальна.

У сучасній структурі економічних стосунків діяльність менеджера носить складний, багатоплановий характер. Управлінська діяльність відрізняється винятковою складністю, будучи єдністю об'єктивних і суб'єктивних змінних, вимог до технологічної і комунікативної компетентності. Діяльність менеджера характеризується високою інтенсивністю, насиченістю дій, частим втручанням зовнішніх чинників, широкою мережею контактів різного рівня, переважанням безпосереднього мовного спілкування з іншими людьми.

Окрім суто «виробничих функцій» і пов'язаних з ними формальних стосунків, що характеризуються високою когнітивною складністю, великої значущості в діяльності менеджера набувають «соціально-психологічні» функції, пов'язані з «людським чинником» і неформальними стосунками в колективі: комунікативні, виховні, дисциплінарні, психотерапевтичні і ін. Останні, у свою чергу, можуть характеризуватися особою емоційною напруженістю. Складний і відповідальний характер діяльності менеджера обумовлює наявність різних стресогенних ситуацій, які створюють передумови для виникнення синдрому психічного вигорання.

Крім того, як і в інших професіях, орієнтованих на роботу з людьми, велике значення має здобуття повноцінного зворотного зв'язку про успішність і якість роботи і економічною відповідальністю за результати праці колективу організації в цілому -наприклад, прояв пошани з боку співробітників, своєчасне здобуття інформації про якість проведених змін або реалізації нових планів і ін. Дія вказаних чинників веде до зростання інтенсивності когнітивних, емоційних і комунікаційних навантажень, що пред'являють підвищені вимоги до психологічних ресурсів керівників.

Менеджер, можливо, як ніхто інший (приймаючи на увазі особливості його професії) повинен проявляти постійну турботу про власне здоров'я, про свою психічну і фізичну форму як гарантію успішної діяльності. Різні хвороби шлунку, хронічні головні болі, безсоння, склероз і невроз — найбільш типові професійні недуги менеджерів. Поки в забезпеченні здоров'я менеджера домінує традиційний підхід. У його робочому розкладі передбачається час для занять оздоровчими видами фізкультури, серед яких перевага віддається бігу, плаванню, тенісу. Вибір тієї або іншої форми оздоровлення може залежати від індивідуальних смаків. Поважно, вибравши для себе прийнятну систему укріплення здоров'я, дотримуватися надалі однієї неодмінної умови — постійності і регулярності занять.

ОСОБЕННОСТИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЛИЦ ИМЕЮЩИХ ПАТОЛОГИЮ ЗРЕНИЯ И НЕ ПОДЛЕЖАЩИХ ИНВАЛИДНОСТИ С ОКРУЖАЮЩИМ МИРОМ

Шевченко О.В., Балабуева И.М.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Актуальность темы. На сегодня можно констатировать наличие социальных групп, которые имеют сложности в процессе социальной адаптации, связанные с наличием физических или психических дефектов. В эту категорию входят люди, имеющие зрительные дефекты: инвалиды по зрению, а также лица с тяжелыми и менее тяжелыми формами глазных заболеваний. Следует отметить, что особенности взаимодействия взрослых работоспособных лиц, имеющих патологию зрения, с окружающим миром, к сожалению, практически не выступали в качестве предмета специального психологического исследования.

Анализ исследований и публикаций. Описанные в литературе исследования

психологической адаптации к окружающему миру людей с дефектами зрения носят фрагментарный характер и выполнены в рамках работ медицинского и социального профиля. Можно констатировать, что эти работы посвящены, в основном, исследованию лиц, имеющих инвалидность по зрению.

Исследованием влияния слепоты на психическое развитие и закономерностей компенсации возникающих отклонений занимались Б.Г.Ананьев, Т.Р.Армитедж, П.Виллей, Л.С.Выготский, А.И.Зотов, Ю.А.Кулагин, А.Г.Литвак, И.П.Павлов, М.Э.Хватцев, О.В.Ярмоленко. Вопросы социально-психологической реабилитации незрячих изучали В.А.Бронников, Г.А.Буткин, П.Виллей, И.В.Вишев, М.М.Галкин, Т.А.Добровольская и Н.Б.Шабалина, А.И.Зотов, В.Н.Киселев, Б.И.Коваленко, А.М.Кондратов, М.С.Князев, Б.А.Корман, В.Ю.Первушина, Ю.А.Новиков.

Цель исследования: Изучить особенности взаимодействия взрослых работоспособных лиц, имеющих патологию зрения, с окружающим миром.

Задачи исследования:

- выявить трудности социальной адаптации лиц с патологией зрения не подлежащих инвалидности;
- изучить роль патологии зрения в процессе получения образования, выборе профессии.

Изложение основного материала. Группа слабовидящих людей неоднородна. В эту группу входят лица, которые получили свой дефект от рождения или с детства (принимают его как неизбежность), в результате травмы или внезапно развившегося заболевания (испытывают сильнейший стресс), а также те люди, у которых идет медленный, непрерывный процесс падения зрения на протяжении всей жизни (готовят себя к слепоте). Все эти люди будут по-разному относиться к своему заболеванию, к обществу, к семье, к профессиональной жизни и перспективам своего будущего.

Нами была выбрана для исследования группа диспансерных больных глазного кабинета промышленного предприятия (ОАО ХК «Лугансктепловоз»), состоящая из 40 человек - мужчин и женщин в возрасте от 31 года до 75 лет. Для решения поставленных задач нами был использован следующий комплекс теоретических и экспериментальных методов: *теоретические методы* (анализ, синтез, обобщение, классификация исследований по проблеме социальной адаптации больных с патологией зрения); *методы эмпирического исследования* (наблюдение, беседа, анкетирование, метод «Устная история»); *методы офтальмологического обследования* (измерение остроты зрения и рефракции, поля зрения).

В результате проведенного исследования были получены следующие результаты:

1. Все исследуемые 40 человек (100%) имеют дефекты зрения (нарушения остроты зрения и (или) поля зрения).
2. Мужчины в данной группе исследуемых составляют большинство (33 человека, что соответствует 83%).
3. Лица со средним специальным образованием преобладают над лицами с высшим образованием – 26 человек (65%).
4. Среди лиц с высшим образованием (всего 14 человек) 6 человек занимают руководящие должности. По отношению ко всей группе исследуемых это составляет 15%.
5. 7 человек - в возрасте от 31 до 45 лет, 33 человека – в возрасте от 45 до 75 лет, из которых 11 пенсионеров (28%). Двое из них занимают руководящие должности.
6. 5 исследуемых (13%) имеют проблемы со зрением с детского возраста. 3

из них (8%) имеют высшее образование, 1 - занимает руководящую должность. 9 исследуемых (23%) получили дефект зрения в результате травмы или внезапно развившегося заболевания. Все они имеют среднее образование. Остальные 26 человек (64%) имеют приобретенные заболевания глаз, постепенно прогрессирующие в течение жизни.

7. По нозологическим единицам заболеваемость распределяется следующим образом: большая часть исследуемых имеет высокую степень миопии – 11 человек (28%), катаракта выявлена у 10 человек (25%), 7 человек (18%) имеют заболевания сетчатки и зрительного нерва, остальные 12 человек – другие заболевания.

Выводы. В результате проведенного исследования выявлены некоторые особенности социальной адаптации у больных с патологией зрения, а именно:

1. Практически, все исследуемые с патологией зрения испытывают сложности с восприятием и ориентацией в пространстве, однако, есть такие (единичное число), которые таких трудностей не имеют.

2. Практически, все участники исследования (кроме одного) испытывают разного рода страхи, связанные с заболеванием глаз.

3. Лица со средним специальным образованием преобладают над лицами с высшим образованием.

4. Лица, имеющие значительную патологию зрения, на грани инвалидности, могут занимать руководящие должности.

5. Среди работающих лиц с патологией зрения, мужчины составляют большую часть, чем женщины.

6. Дефекты зрения у большей части испытуемых связаны, по нозологическим единицам, с высокой степенью миопии, катарактой, заболеваниями сетчатки и зрительного нерва.

Данное исследование не решает все поставленные вопросы по исследуемой теме, однако, намечает дальнейшие направления исследования. Возникает необходимость в дальнейшем исследовании личностных характеристик у тех лиц с дефектами зрения (составляют наименьшее количество), которые преуспевают в обществе и не испытывают трудностей, несмотря на дефект. По нашему мнению, именно особенности личностного потенциала помогают этим людям наилучшим образом адаптироваться в обществе. Активная жизненная позиция, а также социальные роли, отведенные мужчинам обществом, могут быть причинами их более стабильного положения на работе. На выбор профессии могут влиять как внутренние личностные причины, так и стереотипы, существующие в обществе. Для уточнения этого, необходимо проведение дополнительных исследований с большей по количеству и более разнородной по составу выборкой, а также с использованием дополнительных методов исследования.

ЛИТЕРАТУРА

1. Балл Г.А. Понятие адаптации и её значения для психологии личности // Вопросы психологии. - 1989. - №1. - С.34-37.

2. Буюева Л.П. Личность и ее социальная деятельность // Очерки методологии познания социальных явлений. – М.: Мысль, 1970. – С. 160-214.

3. Буткина Г.А. Некоторые вопросы затруднения социально-психологической адаптации взрослых слепых //Дефектология. - 1977. - №6. – С. 145 – 256.

4. Кузнецов П.С. Адаптация как функция развития личности. – Саратов: Профи,1991. – С. 78-83.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Харківська Л.В., Харківський М.Б.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Банківська система в цілому та кожний банк окремо, сьогодні удосконалює системи фінансового менеджменту, в першу чергу управління активами та пасивами. Незмінною проблемою банків, у будь-якій економічній системі, існує вибір оптимального співвідношення між двома протилежними складовими частинами банківського бізнесу – рентабельністю та ліквідністю.

Необхідно сказати, що ліквідність – це спроможність банку виконувати свої поточні фінансові зобов'язання. [2]

З 1.05.2009 року, набрала силу Постанова НБУ, яка дозволяє вкладникам, достроково знімати кошти з депозитних рахунків. Ця дія сприятливо вплинула на фінансову ситуацію у країні.

На сьогодні в Україні склалась досить непроста ситуація на фінансово-кредитному ринку, що пояснюється сукупністю як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Будучи складовою частиною світової економіки, банківський сектор України сповна відчув вплив глобальної фінансової кризи.

Слід зазначити, що, за словами директора казначейства банку “Хрещатик” Олексія Козирева, починаючи з 2008 року банківській системі України треба повертати великі ресурси, залучені раніше з-за кордону. “Враховуючи той факт, що в Європі й у США тепер фінансова криза, - шанси на те, що раніше залучені ресурси залишаться в такому ж обсязі в Україні, навряд чи реальні”, - підкреслює банкір[3].

При цьому не всі банкіри зазначають поліпшення доступу українських банків на західні ринки капіталів. “Я б не сказав, що умови доступу покращали. Криза ліквідності, яка призвела до браку ресурсів, поступово перейшла до так званої “кризи довіри”. Ресурси на зовнішньому ринку є, інша річ, що вони коштують досить дорого для українських банків. На цьому фоні в більш виграшному становищі перебувають банки, які мають зарубіжні материнські структури. Але, як на мене, українські банки не дуже страждають від певного браку ресурсів, оскільки активно привертають їх альтернативними способами, наприклад, за допомогою депозитів фізичних і юридичних осіб на внутрішньому ринку, випускають облігації”, - вважає начальник управління розвитку та впровадження нових банківських продуктів для приватних осіб ВАТ “Перший інвестиційний банк” Віктор Рязанов. При цьому, за словами начальника відділу аналізу та моніторингу нових продуктів VAB Банку Олега Балана, банки з іноземним капіталом знаходяться в більш виграшній ситуації, й це очевидно по їхньому рівню пропонуваніх процентних ставок [4].

Вірогідність того, що ситуація на фінансових ринках суттєво зміниться на краще, практично відсутня. А отже, ще мінімум деякий час українські банки повинні розраховувати на внутрішні джерела ресурсів. Наразі лише банки з іноземним капіталом, які мають доступ до відносно дешевих ресурсів материнських фінансових установ.

За словами голови правління „Партнер-Банка” Віктора Міроненка, на початку осені ситуація буде аналогічна весняній, тобто банки триматимуть депозитні ставки на високому рівні, тоді як кредитні суттєво не зміняться. “Початок осені нічим не відрізнятиметься з погляду кредитно-депозитних ставок. Основна їх кількість за останні місяці вже підвищилася. Висока інфляція в країні стримує зниження ставок. Рости ж їм поки нікуди, вони досягли свого локального мак-

симуму”, - упевнений банкір. “Зараз процентні ставки по депозитах, особливо в гривні, досягли свого піку. Упевнений, що до осені ситуація “заспокоїться” і депозитні ставки принаймні перестануть збільшуватися. Але на їх швидке зниження я б не розраховував”, - додає Віктор Рязанов.

Очевидно, що в умовах складності залучення західних ресурсів українські банки продовжуватимуть привертати внутрішні ресурси. “Як наслідок - депозитні, а за ними й кредитні ставки будуть рости”, - упевнений Тарас Кияк [2].

На думку Ганни Ткаченко, у міру подолання кризи, накопичення достатньої кількості коштів для операційної діяльності (серед яких і кредитування) банки знижуватимуть ставки по короткостроковим депозитним програмам, при цьому роблячи все більш вигідними для клієнтів умови по депозитах строком на 12 місяців і більше. Слід зазначити, що динаміка депозитних ставок безпосередньо залежить від вирішення проблем із залученням ресурсів. Якщо західні ринки знов “відкриються”, то українським банкам не вигідно платити по 20% річних вкладникам.

Для створення умов стабільності роботи всіх конкуруючих між собою банківських установ та разом з ними всіх господарюючих суб'єктів необхідне функціонування ефективної системи управління.

Управління — специфічна діяльність людини. Під управлінням банком ми розуміємо управління людьми та їх виробничими відносинами. Головним предметом праці (сировиною) управляючого є інформація. В цьому особливість управлінської праці. [1]

Дуже важливо, щоб концепція маркетингу, одного з основних елементів менеджменту, здійснювалася на практиці, а не просто проголошувалась. Часто банки заявляють про застосування в своїй діяльності маркетингового підходу, а насправді все зводиться до призначення управляючого по маркетингу та створення маркетингової служби. А це саме по собі ще не вирішує проблеми реального використання концепції маркетингу в діяльності банку.

Одна з причин тривалої економічної кризи в Україні — низький рівень розвитку ринкової інфраструктури. Окремі заходи, що вживаються для підвищення її дієвості, на жаль, не дають ефективних результатів. Необхідно виробити нові комплексні підходи, які відповідали б сучасним вимогам до інфраструктури соціально орієнтованої ринкової економіки. Саме пошук таких підходів і став метою розробок науковців Інституту регіональних досліджень НАН України в рамках планової теми «Організаційно-економічні механізми розвитку ринкової інфраструктури і створення конкурентного середовища в регіоні».

Було поставлено завдання — запропонувати на основі загальних теоретичних передумов такі методологічні підходи та організаційно-економічні механізми, котрі сприятимуть ефективному розвитку ринкової і комунікаційної інфраструктури в Україні. Глибокий аналіз сучасної ситуації в економіці, здійснений вченими інституту, може бути використаний при підготовці відповідних законодавчих і нормативних документів, стати підґрунтям для подальших досліджень однієї з найактуальніших проблем економічного розвитку України.

Зміна економічного порядку в Україні, її перехід до ринку пов'язані з двома найважливішими проблемами: інтеграцією національної економіки у світову економічну систему і забезпеченням незалежності та економічної безпеки країни. У зв'язку з цим постає завдання— створити умови для успішного розвитку національної економічної діяльності в цілому і в окремих її секторах. Саме це має принципове значення для завоювання Україною відповідного місця у світовій економіці.

За таких умов можливість здійснення ринкових перетворень в окремих регіо-

нах і в державі загалом, підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки вирішальною мірою залежать від наявності сучасної та ефективної інфраструктури, адекватної вимогам ринкової економіки, або, за існуючою термінологією, — ринкової інфраструктури (PIC) [3]. Остання складається з таких інституціональних структур, яким властиве оптимальне поєднання гнучкості, адаптивності та продуктивності.

Як уже зазначалося раніше, доступ великих банків до джерел фінансування залежить від їхньої репутації та місця, яке вони посідають на грошових ринках. Хоча менші за розмірами банки й не мають гучного „імені” на цих ринках, проте вони теж не позбавлені можливості вдатися до управління пасивами. Однак межі та обсяг пасивних операцій таких банків дещо обмежені.

Хоча залучення коштів за конкурентними цінами дало змогу великій кількості банків задовольнити зростаючий попит на кредити, неправильне або непродумане використання пасивних операцій може призвести до негативних наслідків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко З.І. Комплексна програма розвитку банківської системи України//Цінні папери України. – 2008. - №15. – с. 13.
2. [http : // www banker. ua](http://www.banker.ua)
3. <http://www.ipoteka.net.ua/bank/хрещатик>
4. <http://www.ipoteka.net.ua/bank-01/>

ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВІД РЕКЛАМНИХ АКЦІЙ У МАГАЗИНАХ ЗАТ НВП “АРІОН”

Голубєва Н.М., Цопа Г.О., Голубєва Н.М.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

В статті проведений розрахунок економічної ефективності рекламної діяльності фірми.

На основі досвіду роботи ЗАТ НВП «Арїон» визначається економічна ефективність рекламної діяльності цієї фірми.

Простим методом визначення економічної ефективності реклами служить метод порівняння товарообігу до, і після проведення рекламного заходу. По цьому методу економічна ефективність реклами визначається або шляхом зіставлення товарообігу, за певний відрізок поточного року, коли товар піддавався дії реклами, з даними за аналогічний період минулого року, коли товар не рекламувався. Або шляхом зіставлення щоденного товарообігу до і після проведення рекламного заходу в поточному періоді часу.

Остаточні висновки про економічну ефективність реклами виходять в результаті порівняння додаткового прибутку, отриманої в результаті реклами, з витратами, пов'язаними з її здійсненням.

Розрахунок економічної ефективності реклами по цьому методу проведено на основі даних про проведення презентації товарів нового магазину ЗАТ НВП «Арїон» у центрі міста Донецьк.

Дані про реалізацію комп'ютерних систем цієї фірми до і після проведення презентації магазину представлені в таблиці 1.

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Таблиця 1. Обсяг продажу товарів до і після проведення акцій

Найменування товару	Реалізація до презентації 2008 тис. грн.	Реалізація після презентації 2009 тис. грн.	Зміна реалізації в %
Системи (ПК) на основі Intel	92,70	206,00	222,22
Системи (ПК) на основі AMD	72,10	236,90	328,57
Серверні системи Albatron	60,00	120,00	200,00
Продукт фірми Nvideo	38,40	83,20	216,67
Продукт фірми Radeon	63,70	100,10	157,14
Продукт фірми Samsung	50,40	117,60	233,33
Разом:	377,3	863,8	226,4

З цієї таблиці видно, що додатковий товарообіг після проведення презентації склав 486,5 тис. грн, торгівельна націнка на ці товари – 32 %, отже, додатковий прибуток, отриманий в результаті реклами рівна 155,68 тис. грн. Витрати на проведення презентації (виготовлення і поширення рекламних оголошень, встановлення рекламного щита біля магазину і ін.) склали 29 тис. грн.. Таким чином, економічний ефект від реклами склав $155,68 - 29 = 126,68$ тис. грн. Отже, даний рекламний захід був ефективний.

Вивчення економічної ефективності реклами може бути також здійснене шляхом порівняння товарообігу за один і той же період часу двох однотипних торговельних підприємств, в одному з яких проводився рекламний захід, а в іншому немає. Зростання товарообігу в магазині, де не проводиться рекламний захід, відбувається за рахунок впливу тих чинників, які діють незалежно від реклами. Ті ж чинники впливають і на товарообіг в магазині, де рекламний захід проводиться.

Економічна ефективність реклами, в цьому випадку, обчислюється шляхом визначення відношення індексу зростання товарообігу магазину, де проводився рекламний захід, до індексу зростання товарообігу, де рекламний захід не проводився. Остаточний висновок про ефективність реклами робиться в результаті аналізу витрат на проведення реклами і додаткового прибутку, отриманого в результаті її проведення. Позитивним в цьому методі є те, що враховується лише та частина товарообігу, яка безпосередньо є результатом проведення рекламного заходу.

Розрахунок економічної ефективності, по цьому методу, зробимо порівнявши дані про товарообіг магазину ЗАТ НВП «Аріон» в центрі міста, де в період з 7 травня по 24 травня 2009 р. проводилася рекламна кампанія і розіграш призів, з даними про товарообіг магазину – складу ЗАТ НВП «Аріон» в виробничому районі міста, де подібної рекламної кампанії не проводилося.

Дані про порівняльний товарообіг цих двох магазинів представлені в табл.2.

Таблиця 2. Показник товарообігу у магазинах за звітний період

Назва магазину	Товарообіг в до рекламний період, тис. грн..	Товарообіг в рекламний період, тис. грн.
1.магазин у центрі	22,79	29,68
2.магазин - склад	13,08	14,39

З таблиці видно, що товарообіг в цих двох магазинах виріс, тому ми можемо розраховувати індекс приросту по кожному магазину.

Індекс зростання товарообігу в центрі:

$$J_1 = \frac{29,68 \text{ тис. грн.}}{22,79 \text{ тис. грн.}} = 1,30\% \quad (1)$$

Індекс зростання товарообігу в магазині – складі:

$$J_2 = \frac{14,39 \text{ тис. грн.}}{13,08 \text{ тис. грн.}} = 1,10(10\%) \quad (2)$$

Таким чином, ми бачимо, що приріст товарообігу за рахунок проведення реклами в центральному магазині склав 20%. Додатковий товарообіг за рахунок реклами склав:

$$T = \frac{22,79 \text{ тис. грн.} * 20\%}{100\%} = 4,5 \text{ тис. грн.} \quad (3)$$

Прибуток магазину за цей період часу склав 80% від загального товарообігу, отже, прибуток від додаткового товарообігу отриманого за рахунок проведення рекламної кампанії склав:

$$\Pi = \frac{4,5 \text{ тис. грн.} * 80\%}{100\%} = 3,6 \text{ тис. грн.} \quad (4)$$

Щоб дізнатися тепер економічний ефект від проведення рекламної кампанії нам потрібно проаналізувати витрати, пов'язані з її проведенням.

Дані, про витрати на проведення рекламних заходів в центральному магазині представлені в таблиці 3.

Таблиця 3. Дані за статтями витрат у період акції

Статті витрат	Вартість, грн.
I. Проведення розіграшу призів	
1. Оренда апаратури	200
2. Призи від фірми ЗАТ НВП «Аріон»	1500
II. Рекламна кампанія	
1. Сувеніри з емблемою фірми ЗАТ НВП «Аріон»	300
2. Кульки з емблемою. Фірми ЗАТ НВП «Аріон»	50
3. Радіо «Європа+»	300
Разом:	2350

Таким чином, витрати на рекламу склали 2,35 тисяч гривень.

Економічний ефект склав:

$$\Xi = 3,6 \text{ тис. грн} - 2,35 \text{ тис. грн.} = 1,25 \text{ тис. грн.}$$

Як ми бачимо, дана рекламна кампанія фірми ЗАТ НВП «Аріон» виявилася економічно ефективною і принесла фірмі прибуток.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кирьянов М.В. Корпоративный имидж // Маркетинговое управление, 2007. №5
2. Перелыгина Е.Б. Психология имиджа: учебное пособие. – М.: Аспект Пресс, 2002.- 223 с.

**ВЫСШАЯ ШКОЛА И ФОРМИРОВАНИЕ АЛЬТЕРНАТИВНЫХ СИСТЕМ
ТРАНСЛЯЦИИ ЗНАНИЙ И ОПЫТА В ОБЩЕСТВЕ**

Тищенко Ю.А., Чурсин Н.Н.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Подобно тому, как современная наука как процесс генерации новых знаний и информации все более специализируется, как одновременно специализируется также и производство, не может не специализироваться и система трансляции знаний и опыта в обществе. Интересен принцип (и результат) этой специализации: она дифференцирует транслируемые знания по временному признаку (формирует подсистемы, «ответственные» за различные знания – от «долго»- и даже «вечноживущих» до «мгновенных», стремительно сменяемых новыми). Подобно науке и производству, процесс специализации и, следовательно, дифференциации системы высшего образования не может не идти по нарастающей. Все же последняя оказывалась до сих пор и наиболее консервативной, инертной среди других социальных подсистем, именно поэтому она нуждается в специальном анализе, переосмыслении своей роли в социуме – хотя бы для того, чтобы в один прекрасный день не обнаружить себя на обочине истории.

Итак, рассмотрим систему высшего образования (ВО) среди других социальных систем со сходными функциями.

Прежде всего разберемся с тем, почему одна из образовательных социальных подсистем в человеческом обществе получает право называться системой *высшего* образования. Дело, конечно, не в том, что здесь студентам сообщаются наиболее сложные для понимания и труднодоступные для освоения знания. Трудность знаний вообще вещь относительная, и часто обусловлена лишь их новизной, непривычностью, спецификой используемых языковых средств. Эпитет «высшее» может характеризовать систему образования на том основании, что она подготавливает человека к высшим видам его социальной деятельности. И среди них обобщающим является творчество. «Доля» творчества в целях высшего образования, безусловно, изменялась в истории. Так, в сравнительно «медленное» время развития науки полученные знания должны были быть «просто» применены на практике. Теперь полученные знания призваны создавать новые знания, при этом практическое их применение остается уже чуть ли не «делом техники» и в прямом, и в переносном смысле.

«Сформировалось стойкое представление, согласно которому интеллектуальное творчество есть одна из высочайших этических ценностей, а поощрение его и содействие его развитию - моральная или и формальная обязанность граждан, государства, отдельных учреждений и коллективов [1].

Но в творчестве важна не только подготовленность творца (фундаментальные плюс специальные знания, плюс творческие способности и т.д.), но и

информированность, которая стала функцией самостоятельной социальной информационной подсистемы - системы научной информации.

До недавнего времени конкуренцию высшей школе могла составить (и составляла!) именно система научной информации (научной коммуникации). Отношения между этими очень важными социальными подсистемами долгое время складывались гармонично: Высшая школа формировала базовые знания у своих выпускников, а система научно-технической информации (НТИ) предоставляла необходимую информацию уже действующим ученым и специалистам, одновременно обеспечивая им и предмет труда (научную информацию), и средство повышения квалификации (ибо усвоение новой научной информации означает и повышение квалификации). В какой-то момент образовательные функции системы НТИ стали настолько очевидными, что от специалистов уже чаще требовали не периодического формального повышения квалификации (соответствующая система – повышения квалификации – была фактически частью системы высшего образования, мало чем отличаясь от нее по методике и организации), а умения самостоятельно повышать свою квалификацию, добывая и усваивая необходимую для этого информацию. При этом темпы обновления знаний стали таковы, что от требования периодического повышения квалификации пришлось перейти к требованию непрерывного самостоятельного образования в течение всего периода профессиональной деятельности. Так темп трансформации инфосферы продиктовал и смену формы доступа к информации в образовательной деятельности: границы системы образования оказались размытыми, отодвинутыми далеко на «территорию» системы научной информации. Это не могло не сказаться и на целевых установках высшей школы. Она теперь должна была не просто сообщить своим выпускникам некоторую сумму знаний, но снабдить их «знаниями о знаниях» и «информацией об информации», т.е. метазнаниями и метаинформацией, в частности, о структуре и возможностях системы НТИ, о свойствах закономерностях распространения научной информации и т.д.

В последние несколько десятилетий, в особенности с распространением телевидения, часть функций системы образования взяла на себя и система массовой информации. Ее технологические возможности впервые в истории человечества раздвинули рамки учебной аудитории, предоставляя возможность широкой публике воспринимать лекции лучших ученых. Впрочем, привязка телевизионного вещания к определенному времени существенно ограничивала практическую значимость этого вида предоставления образования.

Появление оптических дисков как способа записи не только аудио, но и видеоинформации, сняло проблему привязки информации ко времени и, казалось бы, должно было привести к революции в формальном образовании, но на самом деле лишь поставило на новый уровень производство шпаргалок (как бы они ни назывались), способствуя развитию неформальной части формального образования...

Новое требование к технологии и системе предоставления информации потребителям – возможность диалога, доступа к информации в реальном времени – выдвинули на передний край борьбы за время и внимание потребителей информации (а с ними – и всех тех, кто учится) глобальную сеть Интернет. В эту сеть тут же вписались многие информационные системы, формальные системы образовательного свойства, а также многие неформальные системы, при посредстве которых стало возможно получать доступ к необходимой профессиональной информации. Образовательные возможности Интернет уникальны, они стали предметом настоящей войны между формальным и неформальным образованием, одинаково поддерживая и то, и

другое.

Фоном этим событиям стала нарастающая дифференциация наук, специализация профессиональной деятельности, а также общее повышение роли информационной составляющей в общественном производстве.

Кроме того, отчетливой тенденцией в образовании стало то, что формальный и содержательный аспекты образовательных усилий тех, кто стремится к получению образования, и тех, кто его предоставляет, стали расходиться все дальше. Громоздкая и инертная система высшего образования стала раз за разом проигрывать борьбу за студента (точнее - потребителя образовательных услуг) более подвижным, быстро приспосабливающимся к сиюминутному рыночному спросу организациям самой разнообразной формы. Специализация требует не образования (в его классическом смысле, с фундаментальными и разнообразными знаниями), но способности выполнять очень узкую и конкретную работу в бесконечно ветвящемся дереве современных технологий. А с такой – узкой и конкретной, а главное актуальной – подготовкой новые образовательные учреждения (коммерческие предприятия!) неплохо справились в недавнем прошлом и прекрасно справляются теперь, набравшись определенного опыта и сформировав адекватную методику. Основное их преимущество – внимание к содержательным аспектам подготовки, диктуемым рынком, и гораздо меньшее, особенно в сравнении с традиционными государственными вузами, - к формальным аспектам.

Так определились контуры еще одной альтернативной образовательной системы – системы дополнительного образования.

Итак, налицо целый спектр систем, включенных в образовательную деятельность. Это официальные высшие учебные заведения, система повышения квалификации (государственного и отраслевого подчинения), система научно-технической информации, система массовой информации, система дополнительного образования и, наконец, глобальная сеть Интернет, которая не только сама непосредственно используется всеми желающими в образовательных целях, но и служит технологической опорой всем специальным образовательным системам - формальным и неформальным.

«В образовании, - отмечал О.Тоффлер, - требуемая теперь реконцептуализация простирается ... далеко за вопросы бюджетов, размеров класса, зарплаты учителя и традиционных конфликтов вокруг содержания программы.

Связи между образованием и шестью принципами новой медиасистемы – интерактивностью, подвижностью, конвертированностью, связностью, всепроникаемостью и глобализацией – все еще едва исследованы. И все же пренебречь взаимоотношениями между образовательной системой грядущего и медиасистемой грядущего – значит обмануть учеников, которые будут сформированы обоими» [2, с.360-361].

В связи с этим возникает отнюдь не праздный вопрос о распределении (точнее – о перераспределении) функций между упомянутыми социальными системами. Ответ на этот вопрос позволит уточнить и роль системы высшего образования в изменившихся условиях.

ЛИТЕРАТУРА

1. Вітковський В. До постінтелектуального суспільства //Універсум, 1999. - № 3-4. – С.8-11.
2. Toffler Alvin. Power shift. Knowledge, wealth and violence at the edge of the 21st century. New York, Bantam books, 1990. - 619 p.

ИНФОРМАЦИЯ И СКОРОСТЬ КАК ФАКТОРЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Серебряков А.И., Тищенко В.И., Тихонова Ю.О.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Информатизация, глубоко затронувшая систему образования, часто связывает понятия информации и времени в контексте решения образовательных проблем.

Образование бурно прогрессирует, расширяется, захватывает все новые области в пространстве и во времени. Отодвигая детство до 4-5 лет и, продолжая до пенсии, оно перестает быть специальным занятием, «подготовкой к жизни». Оно становится непрерывным. Энтузиасты мечтают о включении человека в «образовательную вертикаль» от колыбели до кладбища. Тесня работу, деятельность, досуг, образование превращается в образ жизни.

Тем не менее, кризис образования все-таки усматривают в том, что оно «обращено к прошлому», «не успевает за новейшими достижениями науки», «плохо оснащено средствами обучения». В кризисе не образование само по себе, а человек в нем. И то, в чем энтузиасты неограниченной информатизации (технологизации, компьютеризации, фантоматизации, автоматизации) видят выход из кризиса, его порождает и углубляет. Суть кризиса образования в сведении в нем целостного человека, полноты его бытия к осознанности, к голому интеллекту, к примитивному информационному комплексу, который, в сравнении с искусственными носителями информации, обнаруживает свою устарелость и неспособность. Никак за ними не угнаться! Это результат не нехватки, а излишка информации, которая подавляет другие сферы духа, вообще - жизнь. У людей, у тех, кто учится, возникает «несварение головы» с различными раз за разом вытекающими отсюда последствиями. Все обеспокоены не истиной или благом и часто даже не практическим результатом, а получением новой информации [1].

Мишель Маффесоли (в книге «Кочевая жизнь: первоначальное бродяжничество», 1997) пишет о мире, в котором все мы живем в настоящее время как о «плавающей территории», где «хрупкие люди» сталкиваются с «пористой действительностью». На этой территории смогут существовать только такие вещи или люди, которые будут изменчивыми, неоднозначными, пребывающими в состоянии вечного становления, самопреодоления.

«Хрупкие индивиды», обреченные провести свою жизнь в «пористой действительности», чувствуют себя так, как будто они катаются на коньках на тонком льду; а «при катании по тонкому льду, - заметил Ральф Валдо Эмерсон в своем эссе "Благоразумие", - наша безопасность заключается в нашей скорости». Индивиды, хрупкие или нет, нуждаются в безопасности, жаждут безопасности, ищут безопасности и поэтому изо всех сил стараются поддерживать высокую скорость, что бы ни делали. Если бежать среди быстрых бегунов, то уменьшить скорость означает остаться позади; если бежать на тонком льду, то замедление означает реальную опасность утонуть. Следовательно, скорость занимает первое место в списке ценностей, связанных с выживанием.

Однако скорость не способствует мышлению, во всяком случае мышлению о будущем, долгосрочному мышлению. Мысль требует паузы и отдыха для того, чтобы «дать себе достаточно времени», подвести итог уже предпринятым ша-

гам, внимательно осмотреть достигнутое место с тем, чтобы понять, мудро ли (или безрассудно, в зависимости от обстоятельств) было прийти сюда. Мышление уводит сознание человека от непосредственной задачи, которая всегда состоит в том, чтобы быстро бегать и поддерживать скорость, какой бы ни была конкретная ситуация. И при отсутствии мышления катание на коньках на тонком льду, являющееся участием хрупких людей в пористом мире, вполне может быть принято за их судьбу.

Чтобы понимать все это, замечать различие и разрыв между участью и судьбой и избежать ловушки фатализма, нужны ресурсы, которые не легко достижимы при беге по тонкому льду: эти ресурсы - «свободное время на раздумье» и расстояние, позволяющее видеть вещи в перспективе [2, с.224-225]. «... что плохого, - спрашивает Т.Г.Эриксен, - в том, чтобы мыслить быстро? В сущности говоря, ничего, кроме того факта, что некоторые мысли действуют лишь в замедленном режиме, что в некоторых случаях размышлять можно лишь последовательно-непрерывным образом, без вмешательств нетерпеливого журналиста, который хочет «двигаться дальше» (куда?) в программе». И продолжает: «И все же фактом является то, что некоторым умнейшим людям требуется время, чтобы подумать, и еще больше времени (в некоторых случаях значительно больше), чтобы дать четкое, достаточно взвешенное изложение той или другой проблемы» [3, с.133].

Приведенное позволяет увидеть неоднозначность существующей тенденции ускорения, связываемого с нарастанием информационного потока и его вовлечением в образовательную деятельность. Эта тенденция, следовательно, должна получать взвешенную оценку в теории и методике образования.

ЛИТЕРАТУРА

1. Кутирьов В.О., Иванова І.С. Освіта менеджера: інформаційне програмування чи розвиток особистості? // Проблеми освіти: Наук.-метод зб. Кол. авт. - К.: Наук.-метод. Центр вищої освіти, 2003.-Вип. 34, С. 227-246.
2. Бауман З. Текучая современность / Пер. с англ. под ред. Ю. В. Асочакова. — СПб.: Питер, 2008. — 240 с.
3. Еріксен Т.Г. Тиранія моменту: Швидкий і повільний час в інформаційну добу /Переклад з англійської Віктора Дмитрика. – Львів: Кальварія, 2004. – 196 с.

КЕРУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ МОТИВАЦІЄЮ ПРИ ВИБОРІ ПРОФЕСІЇ В СИСТЕМІ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Ангелов В.Г. , Харченко Є.І.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Формування професійної мотивації у слухачів системи довузівської підготовки – проблема, яка потребує вирішення цілого ряду задач. Процес формування системи ціннісних по відношенню до професійної діяльності мотивів, є складний та багатоетапний, від його ефективності залежить реалізація основних завдань і функцій професійної орієнтації в системі довузівської підготовки. Вибір професії є основою професійної самореалізації, вдосконалення професійної майстерності, професійного росту людини. При цьому велику роль при виборі професії грає з'ясування мотивів вибору професії встановлення, їх ієрархії та ролі у формуванні професійно ціннісних потреб.

Одним із важливих завдань виховання слухачів системи довузівської підготовки є формування у них системи розумних потреб, узгоджених з соціаль-

но-економічними умовами життя суспільства. Існує декілька різновидів мотивів вибору професії – соціальні, моральні, естетичні, пізнавальні, професійні, матеріальні, престижні та інші.

В системі довузівської підготовки, на наш погляд, необхідно запроваджувати вивчення професійних інтересів учнів, як мотивів вибору професії, вивчати інтереси, нахили особистості як основи виникнення пізнавальних потреб.

Проблема формування мотивів вибору професії полягає у виявленні та розвитку тих професійно-значимих інтересів, які, будучи реалізованими у різних видах діяльності, створюють умови для виникнення професійно значимих потреб та формування більш стійких мотивів. Велике значення має також вивчення психофізіологічних потреб особистості, темпераменту, характеру, що дасть змогу успішно прогнозувати сфери майбутньої діяльності та самооцінки власних здібностей.

Таким чином, методично правильна організація процесу професійної орієнтації в системі довузівської підготовки повинна реалізувати керування професійною мотивацією при виборі учнями професійної траєкторії життя.

ФОРМИРОВАНИЕ ОБОБЩЕННЫХ НАУЧНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ПРИКЛАДНАЯ ФИЗИКА»

Лыштваев Е.Ю., Харченко Е.И., Чаленко А.В.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Особое место в развитии способностей и умений, необходимых современному специалисту, в частности специальности «Прикладная физика», занимает компетентностный подход, являющийся базовой идеей реформирования образования. Модель специалиста, учитывающая объективные факторы научно-технического процесса, должна содержать набор соответствующих компетенций, позволяющих ему видеть и решать проблемы автономно и в группах, владеть современными информационными технологиями и т.д. Была предложена компетентная модель специалиста по направлению «прикладная физика», включающая в себя следующие группы компетенций [1]:

- личностные,
- социальные,
- экономические,
- организационно-управленческие,
- общенаучные,
- общепрофессиональные и специальные компетенции.

Общенаучные и общепрофессиональные компетенции или обобщенные научные компетенции должны содержать следующие наборы:

- *инструментальные*: способности к анализу и синтезу; критическое мышление; способности принятия решения и разрешения проблем; способности понимать идеи и соображения; способности выстраивать стратегии обучения; умение структурировать знания; науки управления информацией; компетенции информационных технологий;
- *системные*, представляющие сочетания понимания, отношения и знания системного подхода. Они включают: способность применять знания на практике; исследовательские способности; способности к адаптации к новым ситуациям;

способности генерации новых идей; способности работать автономно;

- умение проводить измерительный эксперимент и оценивать результаты измерений;
- знание и способность к использованию основных прикладных программных средств, умение пользоваться глобальными информационными ресурсами;
- умение критически оценивать результаты исследований, способности выявлять перспективные направления исследований;
- умение составлять программу исследований по выбранной тематике и способность проводить самостоятельные исследования в соответствии с разработанной программой.

Эти компетенции должны формироваться дисциплинами цикла естественно-научной подготовки, а также вариативной частью по выбору студента: высшая математика, специальные разделы математики, общая физика, теоретическая физика, информатика и вычислительная техника и программирование. При этом естественно-научные и математические дисциплины должны формировать следующие ключевые компетенции – способность к анализу и синтезу, общие знания и способность применять знания на практике, исследовательские способности, способности к генерации новых идей.

Таким образом, модель подготовки специалиста предполагает формирование соответствующего набора компетенций, в частности общенаучных.

ЛИТЕРАТУРА

1. Харченко Е. И., Чаленко А.В. Проблемы формирования компетентностной модели специалиста по специальности «Прикладная физика». Вісник випуск 5/2008 (52), частина 1, вид-во КДПУ ім. М. Остроградського, Кременчук, 2008. – с. 101-103.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ФОРМИРОВАНИИ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЛИЧНОСТИ

Савенко О.П., Харченко Е.И.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

Одним из направлений в современном образовании является более широкое использование компетентностного подхода, что связано с переходом от формального образования к системе непрерывного образования и формированием навыков деятельности в конкретных ситуациях.

Существуют различные подходы к понятию компетенции. Мы считаем, что компетенция - это базовая характеристика, включающая набор знаний, умений, навыков, а также мотивов, убеждений и ценностей, позволяющая эффективно действовать в жизненных или профессиональных ситуациях. Компетенция — это квалификационная характеристика индивида, взятая в момент его включения в деятельность.

Одной из основных проблем компетентностного подхода является создание эффективной методики формирования ключевых компетентностей и определение соответствующих средств их реализации. Эта задача требует внесения некоторых изменений в учебный процесс, так как формирование компетентностей требует создания таких учебных ситуаций, которые могут быть реализованы в специальных учебных средах, позволяющих учителю моделировать и осуществлять эффективный контроль за деятельностью обучаемого в этой модельной среде.

Основной подход, принятый в данной работе, заключается в том, что названную проблему можно решить, используя современные интерактивные технологии.

Мультимедиа-технологии, как наиболее эффективное и многофункциональное средство, объединяющее в себе многие образовательные ресурсы, может обеспечить среду формирования и проявления ключевых компетенций, к которым относятся в первую очередь информационная и коммуникативная. Мультимедиа и телекоммуникационные технологии открывают принципиально новые методические подходы в системе общего образования.

PATHS TO MOTIVATION

Novikova O.N., Maljotkina L.B.

*East-Ukrainian National University
named after Volodymyr Dal*

Helping students to connect with language learning is one of the main concerns of language teachers. In which way, however, are we to go about achieving this goal? First of all we need to understand what our students bring with them to the learning process in terms of their attitudes, interests, goals and aspirations and, in this light, what the language and the learning process actually mean to them. On this basis, it is then possible to evaluate which motivational strategies are most likely to help students to interact with language learning in a personally meaningful manner. These strategies will be many and various for the simple reason that our students are individuals who will live out their language learning in a variety of different ways. Motivation is a learner-centred phenomenon, and this means that there are many paths to motivation. For this reason, we present some paths to motivation, each of which represents a more or less different perspective on language and language learning.

The attitudes and beliefs which students bring with them to the language classroom influence what they do and how they view themselves as language learners. If students believe that language learning is a feasible, an interesting, or a useful activity, there is a good likelihood that they will experience their language study in this light. Equally well, negative attitudes to or beliefs about language learning are likely to become self-fulfilling prophecies. Helping students to develop realistic but positive attitudes to language learning and to their own abilities as learners is therefore a fundamental motivational strategy.

To get students thinking about something they do well - in whatever field - as a basis for developing positive attitudes to language learning in general and for working out specific language learning strategies is the major goal of any English language teacher.

**THEORETICAL AND PRACTICAL ISSUES IN ASSESSING THE ENGLISH OF
LEARNERS IN MAINSTREAM EDUCATION**

Vitrenko I.P., Maljotkina L.B.

*East-Ukrainian National University
named after Volodymyr Dal*

A steady increase over recent years in the teaching of English has led to a growing demand for various forms of assessment. Opportunities for testing and other forms of assessment provide us with the means of achieving some important educational goals. They can help us to:

1. organize the teaching syllabus and curriculum;
2. set graded, achievable objectives for learning;
3. monitor progress during the learning cycle;
4. diagnose and remedy difficulties;
5. motivate learners and the learning environment;
6. credit and certificate achievement.

But if we want to make the most of assessment opportunities then we need to consider some key questions, such as:

1. what are the most appropriate ways of assessing learners, taking into account relevant developmental, socio-cognitive, and pedagogic factors?
2. what should be the relationship between assessment, the classroom and the wider world?
3. how can we make sure that our assessment practices have a positive influence on present motivation and future learning?

The starting point for any test developer wishing to design assessment a principled approach is needed which takes into account the major considerations and constraints that are specific to the testing context. If they can acquire a sound understanding of the principles underpinning good assessment practice, then they are in a much better position to evaluate the quality of the tests.

К ВОПРОСУ ОБ ОБУЧЕНИИ ИНОЯЗЫЧНОЙ МОНОЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ

Акуленко Я.Г.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Обучение говорению предполагает овладение языковым материалом, создание у учащихся привычки пользоваться иноязычной речью и образование механизмов производства неподготовленной и подготовленной речи. Навыки и умения неподготовленной речи, ее реактивность, спонтанность, темп развиваются на диалоге. Умение и навыки подготовленной речи с ее инициативностью, логичностью, последовательностью – на монологе. Монологическое высказывание – это особое сложное умение, которое необходимо специально формировать. В лингвистическом плане усилия обучающего и обучаемого должны быть направлены на отработку правильности структурно-грамматического, лексического и стилистического построения, а в экстралингвистическом – на соответствие речевого высказывания коммуникативной цели, заданной ситуации, теме. Монолог – это активный и

произвольный вид речи, предполагающий наличие умений программировать не только отдельное высказывание, но и все сообщение в целом.

Обучение монологической речи проходит три этапа. На первом вырабатывают языковые автоматизмы. Эта работа направлена на создание знаковых стереотипов различных словосочетаний. На этом этапе используются упражнения на подстановки и трансформации, изменение числа, составление предложений по образцу, распространение предложений, сужение предложений, соединение предложений в одно, постановка вопросов к выделенным словам и т.д. Упражнения первого этапа развивают навык правильного употребления формы до автоматизма и постепенно переключают внимание говорящего на содержание высказывания.

На втором этапе в центре внимания находится выражение содержания с помощью адекватного лексико-структурного материала. Рекомендуются следующие упражнения: разделение текста на законченные смысловые отрезки, ответы на вопросы, выделение главного, составление плана для пересказа текста по частям, замена конструкций, замена отдельных слов синонимами или антонимами, пересказ прочитанного по плану и т.д. На первое место выдвигаются проблемы логико-семантического анализа, понимание становится важнее запоминания.

Третий этап направлен на развитие умений инициативной речи, требующей программирования высказывания. Упражнения подготавливают учащихся к выражению своих мыслей, систематизации, развитию и обобщению чужих: составление рассказа по картине, по ключевым словам, высказывания на определенную тему, комментирование содержания рассказа или фильма, события, эпизода, аргументация своего утверждения, опровержение точки зрения оппонента. Речь все больше отходит от текста, если он используется в обучении, и приближается к условиям устного общения.

КАЧЕСТВО ОБУЧЕНИЯ ХИМИИ В СВЕТЕ ТРЕБОВАНИЙ БОЛОНСКОГО ПРОЦЕССА

Бугрим С.П., Григорьева А.А., Хоружая И.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В свете требований Болонского процесса повышение качества знаний и умений будущих специалистов является приоритетным направлением учебно-методической работы преподавателей кафедры химии.

Тестирование исходного уровня знаний студентов первого курса, показывает тенденцию постоянного снижения качества базовых знаний по химии. В этой связи преподавателями кафедры химии проводится за счет личного времени пропедевтический курс по школьному курсу химии, позволяющий восполнить пробелы в знаниях учащихся. Также для этих целей разработаны и используются:

- 1) Тесты проверки школьных знаний по химии;
- 2) Методуказания и варианты контрольных заданий к самостоятельной и лабораторной работам к теме «Классы неорганических соединений».
- 3) Разработан пропедевтический материал к теме «Строение атома», как ключевой материал в понимании свойств элементов.

На лекциях и лабораторных занятиях большое внимание уделяется взаи-

мосвязи материала изучаемой темы с профилем специальности, т.е. прикладное значение каждой изучаемой темы для данной специальности. Это является хорошим стимулом для усвоения материала. Кроме того, в лекционном курсе каждой специальности читаются профильные лекции. Так, для студентов специальностей:

ЭТ-3,4,5 – «Полимерные и электроизоляционные материалы»;

АТ-1, ММЗА – «Жесткость природной воды и способы ее устранения»; «Вязущие материалы»;

АТ-2, РТ – «Топливо и горюче-смазочные материалы»;

ПН-3, ФЛ-5 – в материалах каждой лекции отмечается влияние соответствующих факторов на живые организмы и в целом на окружающую среду.

Лабораторные работы также проводятся с учетом профиля специальностей.

Болонская система обучения предполагает самостоятельное изучение студентами 50-70 % учебного материала. Однако студенты не имеют в достаточной мере сформулированных навыков к самостоятельной работе, поэтому, задавая определенную тему на самостоятельное изучение, даем подробный план, объясняем термины, основные теоретические положения и указываем несколько литературных источников, в которых изложена данная тема.

Для повышения качества самостоятельной работы студентов разработаны и выдаются студентам алгоритмы решения задач по основным темам курса.

Все методматериалы к самостоятельной работе имеются как на русском, так и на украинском языках.

Для проверки качества уровня усвоения знаний, вынесенных на самостоятельное изучение, используются как тесты, которые составлены практически по всем темам, так и методуказания и варианты заданий к самостоятельной работе и контролю знаний по темам: «Эквивалент», «Термодинамика химических реакций», «Химическая кинетика и равновесие», «Растворы электролитов. Коллигативные свойства. Электролитическая диссоциация. pH растворов. Гидролиз»; «Строение атома и периодический закон Д.И. Менделеева»; «Окислительно-восстановительные реакции»; «Электро-химия».

Пересмотрены и ежегодно обновляются экзаменационные билеты МК-1 и МК-2. В билеты включены составленные в виде тестов теоретические вопросы, имеющие разный уровень сложности, а также практические задачи, уравнения реакций, расчетные задачи и материал, вынесенный на самостоятельное изучение. С целью повышения качества подготовки студентов, кафедрой разрабатываются и внедряются инновационные технологии обучения. При проведении некоторых лабораторных работ используются ролевые игры, выдаются индивидуальные задания при выполнении лабораторных опытов, а затем у доски делается обобщение по изученной теме и т.п.

В текущем учебном году разработан, издан и внедрен в отдельных группах лабораторный журнал по химии.

В течение последних пяти лет студенты пользуются кратким конспектом лекций, написанным преподавателями кафедры, на русском и украинском языках.

Все методическое обеспечение кафедры имеется на украинском и русском языках в электронном варианте, что пользуется большим спросом у студентов. На кафедре также разработаны, читаются лекции, проводятся лабораторные занятия для иностранных студентов на английском языке. Все виды занятий с этими студентами обеспечены необходимыми методическими материалами на английском языке.

Преподаватели кафедры к 90-летию университета подготовили к изданию учебное пособие по курсу общей химии. В это учебное пособие, кроме теоретического материала, включены задания для самостоятельной работы, задачи для контроля знаний, алгоритмы решения задач. Пособие выйдет на украинском языке.

Учитывая все вышеизложенное, кафедра химии, как кафедра фундаментальных дисциплин, считает, что для студентов первого курса, которые проходят серьезную адаптацию к условиям учебы в университете, необходимо увеличить количество часов на аудиторные занятия с 40 % (как предлагает Болонская система) до 50-55 %, введя 14 часов на практические занятия, при этом, не изменяя общего количества часов на дисциплину.

КУРС ХІМІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ «ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ»

Григор'єва А.О.

*Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля*

Курс хімії – це фундаментальна дисципліна, яка дає знання, необхідні для формування у студентів матеріалістичного кругозору і основу для вивчення природничих, технічних і медичних дисциплін. Студентам спеціальності «Валеологія» за напрямом підготовки «Здоров'я людини» (6.010203) інтегрований курс хімії забезпечує фундамент для вивчення таких предметів як «Екологія», «Біологія людини», «Валеологія», «Мікробіологія і вірусологія», «Лікарська діагностика та допомога» та інш.

Освоєння цих дисциплін потребує знань з неорганічної, органічної, фізичної, колоїдної, біологічної, аналітичної та токсикологічної хімії. Ці потреби відображені в рекомендаціях держстандарту ГСВОУ-04, на основі вимог якого був сформований курс хімії для валеологів під назвою «Основи неорганічної, органічної та біоорганічної хімії». На вивчення його відводиться 90 годин. Аудиторні заняття складають 42 години: 28 годин лекцій і 14 годин практичних занять. Як показує наш досвід, цих годин явно недостатньо для засвоєння студентами-валеологами такого курсу, особливо недостає практичних і лабораторних годин занять, на яких закріплюються теоретичні положення курсу.

Болонська система навчання, згідно з якою 50-70 % матеріалу виноситься на самостійне вивчення, підходить для студентів старших курсів, які вже адаптувались до умов навчання в вузі та одержали на молодших курсах фундамент для самостійної роботи. На молодших курсах, особливо, на першому курсі студента треба вчити методикам вирішування задач і вправ, написання рівнянь реакцій і їх аналізу. Враховуючи на те, що при вступі на цю спеціальність, сертифікат з предмету «Хімія» за багатьох причин, не вимагався, на перший курс зараз приходять студенти з дуже слабкими знаннями шкільного курсу хімії. Результати тестів перевірки шкільних знань з хімії, за темою «Класи неорганічних сполук» показали успішність 63 %, при цьому дуже хороших балів 9-12 не було зовсім, 7 і 8 балів одержали тільки 12,5 % студентів, а 50 % з них знають шкільну хімію на 4-6 балів, тобто на «трієчку». У такій ситуації перед викладачем стає задача підтягування першокурсника до рівня розуміння вузівського матеріалу. І зробити це можна перш за все на практично-лабораторних заняттях, об'єм яких повинен бути збільшеним хоча б на одну годину щотижнево.

Тому ми вважаємо за необхідне передивитися планування навчального навантаження студентів 1-го курсу в напрямку зростання аудиторних годин навчання до 50-70 %, а на самостійну роботу планувати 30-50 %.

Студентам спеціальності «Валеологія» на вивчення такого курсу як «Основи неорганічної, органічної та біоорганічної хімії» кафедра хімії рекомендує відвести до 180 годин, вивчати цей предмет 2 семестри з обов'язковим проведенням лабораторних робіт поряд з практичними заняттями.

Така перебудова буде сприяти якісній підготовці фахівця-валеолога.

УЧЕБНАЯ РЕЧЕВАЯ СИТУАЦИЯ КАК ОСНОВА ОБУЧЕНИЯ ГОВОРЕНИЮ

Десятченко Е.А.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Обучение говорению на уроке иностранного языка – это формирование у учащихся умения понимать и порождать иноязычное высказывание в соответствии с конкретной ситуацией общения. Ситуативность, как один из основных принципов коммуникативного метода обучения иностранному языку, означает, что все обучение говорению происходит на основе и при помощи ситуаций, так как вся речевая деятельность может быть представлена как бесконечная цепь ситуаций. Учебный процесс не может провести учащихся через все возможные реально существующие ситуации общения, поэтому речевые умения должны развиваться на основе упражнений в условиях учебных речевых ситуаций, моделирующих реальное речевое общение. Учебная речевая ситуация должна представлять собой совокупность жизненных условий, побуждающих к выражению мыслей и использованию при этом определенного речевого материала. В учебном процессе она должна служить: 1.) единицей содержания обучения, 2.) способом организации материала на уроке или в учебном пособии, 3.) критерием организации системы упражнений.

Речевая ситуация – это взаимодействие лиц, общающихся при решении какой-либо задачи. С методической точки зрения это весьма существенно, так как заставляет организовывать учебные речевые ситуации как деятельность, состоящую из решения задач общения. Если один человек возмущается чьим-то поступком, а другой его оправдывает или согласен с этим, то «возмущение - оправдание» или «возмущение - согласие» и есть ситуация, которая может служить стимулом и основой обучения говорению. Из этого следует, что для обучения говорению как средству общения необходимо организовывать речевой материал вокруг ситуаций как систем взаимоотношений собеседников, а содержательной стороной ситуаций следует считать проблемы, соответствующие интересам данной категории учащихся. Степень проблемности той или иной ситуации, а так же осознание своего места в этой ситуации могут способствовать возникновению потребности высказывания. В качестве побудителей речевого действия в психологии рассматриваются «конфликт», «диссонанс», которые вытекают из различных взглядов, вкусов, разницы в оценке ситуаций. В коммуникативных упражнениях они могут быть выражены оппозициями: одобряю - осуждаю, нравится - не нравится, хочу - не хочу и т.п., которые часто лежат в основе спора, уговора, убеждения.

Моделируя ситуации общения в учебном процессе, следует учитывать, что систематически и преднамеренно создаваемые проблемные ситуации, правиль-

составленные коммуникативные задания могут способствовать возникновению мотива к высказыванию, выдвижению предположений, в целом к активизации мыслительной деятельности.

СТРУКТУРА И СТАДИИ ФОРМИРОВАНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ЗАВИСИМОСТИ ОТ КОМПЬЮТЕРНЫХ ИГР

Жариков Э.В., Гукова Е.И.

*Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

В последнее время наметилась тенденция, относящаяся к исследованиям в области игровой зависимости, суть которой заключается в том, чтобы рассматривать психологические аспекты игровой зависимости по аналогии с психологическими аспектами наркотической, алкогольной и других «традиционных» зависимостей. Проведение таких параллелей весьма удобно с точки зрения научного исследования игровой зависимости, т.к., в случае подтверждения эквивалентности этих видов зависимости, станет возможным спроецировать весь объем знаний, накопленных в области «традиционных» видов зависимости, на зависимость от компьютерных игр. Однако следует заметить, что далеко не все «стыкуется» в сопоставлении этих видов зависимости. Ниже мы попытаемся отметить некоторую специфику игровой зависимости, выявленную на основе эмпирического исследования.

Совершенно очевидным является тот факт, что величина наркотической зависимости возрастает с течением времени, т.е., в отсутствие специального терапевтического воздействия на человека, его психологическая зависимость от наркотических веществ постоянно усиливается. Такой факт как самопроизвольное снижение величины наркозависимости или ее полное исчезновение можно рассматривать как редкое исключение из общих правил, обусловленное, скорее, индивидуальными особенностями человека, нежели механизмами самой зависимости. Графически динамику развития наркозависимости можно изобразить следующим образом, отложив по оси абсцисс время, а по оси ординат — величину зависимости, выраженную в любых условных единицах:

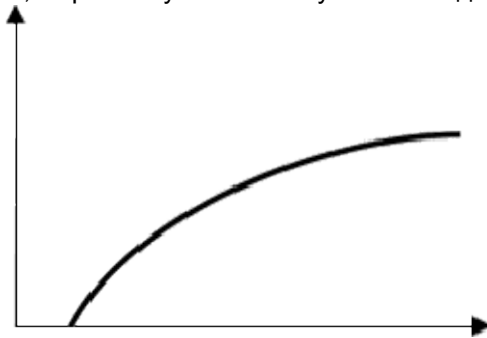

Рис.1. Динамика развития наркозависимости

График будет в целом возрастающим, хотя, возможно, на некоторых участках он может немного стабилизироваться или убывать.

Теперь рассмотрим динамику развития игровой компьютерной зависимости. Теоретические выкладки, излагаемые здесь, основаны на беседе, проведенной с 15 опытными игроками, имеющими большой игровой «стаж» (5-10 лет). Приме-

нение более серьезного метода, способного дать объективное и подтвержденное научное знание, например, лонгитюдного исследования, в данном случае если не невозможно, то весьма затруднительно. Это связано не столько с длительным временем проведения исследования, сколько с высокими темпами развития игровых компьютерных технологий, а следовательно с постоянным появлением игр качественно нового уровня, в связи с чем такое исследование не даст желаемой объективности и истинности результата.

По субъективному мнению 80% исследуемых, они прошли «пик» увлеченности компьютерными играми, однако продолжают увлекаться ими в настоящее время. Это подтверждают цифры, приведенные ими же: если несколько лет назад, в период максимальной увлеченности, они могли играть по 30-50 часов в неделю, а продолжительность игры могла быть до 14-18 часов, то в настоящее время они играют 20-30 часов в неделю, а продолжительность одной игры длится не более 4-5 часов. 88% испытуемых также утверждают, что в настоящее время они стали более избирательными в играх, а не играют в любую игру, как раньше; у 66% испытуемых есть особая привязанность к какой-то конкретной игре, в основном из «старых», выход которой пришелся на «пик» из увлеченности.

Исходя из этих результатов, есть основание предположить, что динамика развития компьютерной зависимости имеет следующий вид:

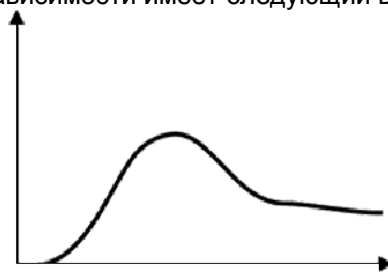

Рис.2. Динамика развития компьютерной зависимости

С начала увлечения идет этап своего рода адаптации, человек «входит во вкус», затем наступает период резкого роста, быстрого формирования зависимости. В результате роста, величина зависимости достигает некоторой точки максимума, положение которой зависит от индивидуальных особенностей личности и средовых факторов. Далее сила зависимости на какое-то время остается устойчивой, а затем идет на спад и опять же фиксируется на определенном уровне и остается устойчивой в течение длительного времени.

Убывание степени зависимости может быть связано с различными факторами. Сами игроки расценивают это как нечто связанное с процессом созревания, становления как личности, повышением образовательного уровня и жизненного опыта (возраст испытуемых 18-23 года). Большинство этих опытных игроков говорят, что вместе с взрослением произошел некий внутренний перелом, переоценка ценностей. Как можно понять из их слов, компьютер помог им противопоставить виртуальный мир, где «все дозволено», реальному, в котором живут другие люди, где есть нормы, законы и мораль, в котором придется жить и работать им самим. Однако интересным является тот факт, что даже после осознания практической бесполезности игровой деятельности, человек не может полностью отказаться от нее, что говорит в пользу высокой устойчивости психологической зависимости от компьютерных игр, хотя ее «глубина» и сила влияния на человека после прохождения «кризиса» уже не так существенны.

Таким образом мы можем сравнивать механизм формирования наркотической и игровой зависимости только на определенных стадиях. В период своего возрастания и состояния устойчивости игровая зависимость по своим психологическим аспектам весьма близка к наркотической. Однако, в случае с игровой за-

висимостью, за кризисом наступает спад, что никак не свойственно динамике наркозависимости.

ЛИТЕРАТУРА

1. Фомичева Ю.В., Шмелев А.Г., Бурмистров И.В. Психологические корреляты увлеченности компьютерными играми // Вестник МГУ. Сер 14. Психология. 1991. №3. С. 27-39.
2. Фромм Э. Бегство от свободы. М., 1995.
3. Шапкин С.А. Компьютерная игра: новая область психологических исследований // Психологический журнал, 1999, том 20, №1, с 86-102.
4. Эльконин Д.Б. Психология игры. М., 1978.

ДЕЙСТВИЕ ПРИНЦИПА ГЛАСНОСТИ В ПРОИЗВОДСТВЕ ПО ПРИМЕНЕНИЮ МЕР ПРЕСЕЧЕНИЯ КАК АСПЕКТ ИЗУЧЕНИЯ ЮРИДИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН

*Талькин Е. А.
Восточноукраинский национальный
университет имени Владимира Даля*

Принцип гласности является одним из основополагающих начал отправления хозяйственного правосудия. Однако его реализация должна сочетаться с такими свойствами хозяйственной деятельности как конфиденциальность, сопряженность с коммерческой тайной. Поэтому действие принципа гласности соизмеряется с указанными обстоятельствами и ими ограничивается в отдельных видах производства, стадиях, по отдельным делам. В частности, существенное ограничение гласности имеет место при применении мер пресечения в хозяйственном процессе.

Меры пресечения исследовались в работах украинских и зарубежных процессуалистов, в частности Е. А. Беляневич, М. А. Бояринцевой, О.А. Воловик, В. С. Щербины, Н.В. Павловой, З.Т. Новичковой и др. Однако специальные исследования действия принципов в этом виде производства отсутствуют.

В соответствии с принципом гласности разбирательство дела во всех хозяйственных судах и на всех стадиях процесса должно проводиться в открытых заседаниях с предоставлением присутствующим реальной и равной возможности следить за всем ходом процесса [1, С. 30]. Принцип гласности в хозяйственном судопроизводстве появился сравнительно недавно, впервые на реализацию этого принципа обратил внимание В. Щербина [2, С. 81].

Гласность судебного процесса не только дает возможность открытости, контроля со стороны широкой общественности и всех заинтересованных лиц за ходом и результатом судебных дел, но и предоставляет доступ к информации о хозяйствующих субъектах. Важнейшая роль принципа гласности в обеспечении законности и обоснованности всех действий суда существенно дополняется негативными факторами разглашения нежелательной для субъектов хозяйствования информации. Зачастую второе обстоятельство для участников процесса является важнее первого. Таким образом, реализация принципа гласности всегда сопровождается обоснованными опасениями утечки информации.

В процессуальной литературе выделяется внешняя и внутренняя сторона гласности [3, С. 47]: первая характеризует доступность информации посторонним лицам, вторая – участникам процесса. По общему правилу в некоторых случаях предусмотрено ограничение внешней стороны гласности, т.е. возможности посторонних лиц получать информацию по делу. Нормы, регламентирующие принцип гласности, умалчивают о возможности ограничения внутренней стороны гласности, что дает основания некоторым ученым указывать на возможность ограничения только внешней стороны гласности, и невозможность ограничения внутренней [4, С. 214-223].

Такая позиция представляется нам немного категоричной, поскольку применение мер пресечения происходит при существенном ограничении внутренней стороны гласности. Ограничения проявляются в том, что: копия заявления о применении мер пресечения не направляется лицу, в отношении которого они принимаются; о времени рассмотрения это лицо не уведомляется; рассмотрение заявления происходит в отсутствие этого лица; копия определений, принятых по результатам рассмотрения этому лицу не направляется; о применении к нему мер пресечения лицо узнает только после фактического исполнения определения. Отмеченные свойства производства по применению мер пресечения приводят к выводу о том, что в данном случае ограничивается не только внешняя, но и внутренняя сторона гласности, поскольку вторая сторона не имеет возможности следить за ходом процесса до момента применения мер пресечения.

Только конфиденциальное применение мер пресечения способно обеспечить исполнение ими предусмотренных функций, поэтому ограничение гласности в производстве по применению мер пресечения должно носить характер общего правила, а не исключения, как это имеет место в действующем законодательстве.

Однако нельзя сказать, что в производстве по применению мер пресечения принцип гласности не действует совершенно. Так, с момента фактического исполнения определения о применении мер пресечения лицо, в отношении которого они приняты, имеет право на доступ ко всей информации. Дальнейшее рассмотрение заявления об отмене мер пресечения, пересмотр принятых определений происходит при равном доступе сторон к информации.

ЛИТЕРАТУРА

1. Васильев С.В. Хозяйственное судопроизводство Украины: учеб. пособие / С.В. Васильев. – Х.: Эспада, 2002. – 368 с.
2. Михеенко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. Кримінальний процес України: Підручник для юрид. вищ. закладів освіти і фак.. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Либідь, 1999. — 534с.
3. Носік Ю. В. Збереження комерційної таємниці в господарському судочинстві / Вісник господарського судочинства, 2003. - № 3. – С. 214 – 223.
4. Щербина В.С. Попередження господарських правопорушень / В.С. Щербина. – К.: Либідь, 1993. – 269 с.

ГЕНЕЗА РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Вольвак О. М.

*аспірант Національного інституту
проблем міжнародної безпеки,
м. Київ*

Вивчення економічної інтеграції як явища міжнародної економіки набуло свого поширення ще у 19 сторіччі та не втратило актуальності починаючи з робіт Дж. Віннера у другій половині вже 20 сторіччя і сьогодні у 21 сторіччі. З плином часу змінювались поняття, форми, методи економічної інтеграції, показники її ефективності тощо.

На сьогодні існує більш ніж кілька десятків визначень поняття економічна інтеграція.

Інтеграція – (з лат. *integratio* – зрощення, відновлення, поповнення, від *integer* – цілий), стан зв'язаності окремих диференційованих частин та функцій системи, організму у ціле, а також процес, який призводить до такого стану. [1].

Економічна інтеграція – форма інтернаціоналізації господарського життя, яка виникла після II Світової війни, об'єктивний процес переплетіння національних господарств та проведення узгодженої міждержавної економічної політики. [2].

Відомий американський економіст у сфері міжнародної інтеграції В. Balassa, уперше визначив економічну інтеграції як процес та стан – «Ми визначаємо економічну інтеграцію як процес та як стан. Розглядаючи як процес, вона включає у себе засоби щодо усунення дискримінації між господарючими одиницями, які відносяться до різних національних держав; розглядаючи як стан, вона може бути представлена як відсутність різних форм дискримінації між національними господарствами» [3].

Тобто інтеграція це процес зрощення частин системи у єдине ціле результатом якого є створення якісно нової системи, в свою чергу економічна інтеграція, може бути визначена, як поглиблена форма об'єднання частин міжнародного господарства в єдину інтегровану міжнародну економічну систему, створення якої опосередковано наявністю інтеграційних процесів в окремих галузях міжнародного господарства, які призводять до створення відповідної форми об'єднання.

Рікардо Аргуелло виділяє декілька форм економічної інтеграції, які включають різний ступень дискримінації між країнами партнерами та третіми особами. Найбільш поширеними формами, які частіш за всього зустрічаються у літературі є:

- угоди про преференційну торгівлю;
- зони вільної торгівлі;
- митні союзи;
- спільні ринки;
- економічні союзи. [4]

Крім того, деякі вчені виділяють ще одну форму економічної інтеграції – повну економічну та політичну інтеграцію. У даному випадку мова йде про перетворення єдиного ринкового простору у цілісне економічне та політичне утворення [5]. З цією точкою зору погодитися не можливо оскільки результатом політичної інтеграції є утворення держави або квазідержавних утворень на підставі яких і відбувається економічна інтеграція, але говорити що це одна з форм економічної інтеграції не має достатніх підстав.

Перехід від однієї форми економічної інтеграції до іншої більш поглибленої утворюють інтеграційний процес, який в свою чергу входить до механізму економічної інтеграції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Русский толковый словарь <http://slovo.freecopy.ru/>.
2. Русский толковый словарь <http://slovo.freecopy.ru/>
3. V.Balassa The Theory of Economic Integration. London: George Alien & Unwin. 1962 <http://www.questia.com/PM.qst?a=o&d=34589359>
4. Ricardo Arguello Economic Integration An Overview of Basic Economic Theory and other Related Issues / Centro Edicional Universidad del Rosario, Bogota, 2000;
5. Международная экономическая интеграция: учеб пособие/под ред. д-ра экон. наук, проф. Н.Н.Ливенцева. – М.:Экономистъ, 2006, с. 20 – 22.

**НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

*Чуніхіна К.В.
Східноукраїнський національний
університет ім. В. Даля*

Навчання персоналу повинне орієнтуватися на економічні і соціальні вигоди підприємства. Навчанням передують аналіз потреби і необхідності навчання, вироблення цілей навчання, відбір учасників, організація процесу навчання і підбір викладачів. Для оцінки необхідності навчання потрібно досліджувати фактори, що визначають становище працівника; проаналізувати вимоги до роботи; зробити прогноз майбутніх вимог до умов праці; оцінити знання й установки працівника; виявити ділові і особисті недоліки. Організують навчання працівника при зміні посади, складу робіт чи виробничого процесу, зниженні кваліфікації, погіршенні психологічного клімату в колективі.

З метою розширення сфери знань і набуття різних навичок роботи організовується ротація — цілеспрямований рух персоналу по підрозділах. Виходячи з цілей ротації, можна виділити п'ять її варіантів:

- 1) горизонтальна ротація для молодих фахівців протягом першого року;
- 2) горизонтальна і вертикальна ротація працівників, включених у резерв на керівні посади;

- 3) горизонтальна ротація для керівників;
- 4) ротація відповідальності;
- 5) ротація завдань.

Перепідготовка (перенавчання) організовується з метою освоєння нових професій працівниками, що вивільняються, але не можуть бути використані за наявними у них професіями, а також особами, що виявляють бажання змінити професію з урахуванням потреби виробництва. За розрахунками витрати на перепідготовку інженера в три рази нижчі, ніж на пошук і прийом на роботу нового, імовірність звільнення якого, крім того, вища.

Навчання працівників інших (суміжних) професій з початковим або вищим рівнем кваліфікації здійснюється з метою розширення професійної майстерності, підготовки до роботи в умовах застосування колективних форм організації праці при необхідності поєднання професій.

Підвищення кваліфікації — це навчання після одержання працівниками основної освіти, спрямоване на послідовну підтримку й удосконалювання їх професійних та економічних знань (поглиблення, підвищення, приведення у відповідність з вимогами вищої посади), навичок. Для цього організовуються виробничо-економічні курси, школи господарювання, курси цільового призначення, школи передових прийомів і методів праці тощо.

Потреба підприємства в підвищенні кваліфікації її працівників обумовлена: змінами в зовнішньому і внутрішньому середовищі; ускладненням процесу управління; освоєнням нових видів і сфер діяльності (для виробничих фірм, наприклад, мова йде про продукти, ринки збуту). Як свідчать опитування, що проводилися вченими РЕА ім. Г.В.Плеханова, 66-69% опитаних підвищують кваліфікацію у зв'язку з потребою в нових знаннях, 39% — через можливе виникнення такої потреби, 34% — через внутрішню потребу, 18% — щоб одержати більш оплачувану роботу, 10% — більш цікаву, 12% — під тиском адміністрації, 7% — унаслідок бажання змінити професію, 12% — перейти на вищу посаду.

Підвищення кваліфікації кадрів комплексне за охопленням, диференційоване по окремих категоріях працівників, неперервне, орієнтоване на перспективні професії. Виділяють такі форми підвищення кваліфікації:

1. Внутрішня (у рамках організації) і зовнішня (у навчальних закладах, спеціальних центрах). Внутрішня може здійснюватися на робочому місці і поза ним. Вона краще враховує потреби організації, стимулює персонал, формує його дух, вимагає невеликих затрат, легше контролюється, але при малому числі працівників вимагає великих затрат.

2. Організована і неорганізована (самоосвіта). В останньому випадку може створюватися так звана група саморозвитку, коли люди об'єднуються для спільного аналізу проблем, розгляду можливих способів самовдосконалення, особистого розвитку, взаємної підтримки.

3. Професійна чи проблемно орієнтована (за потребою); спрямована на відпрацьовування необхідної підприємству поведінки.

4. Заснована на стандартних чи спеціальних (загальних і конкретних) програмах.

5. Призначена для цільових груп (керівників і фахівців) чи для всього персоналу.

Конкретні напрямки підвищення кваліфікації такі:

- забезпечення ефективного виконання нових завдань;
- підвищення гнучкості управління і здатності до інновацій;
- підготовка до просування на посаді чи горизонтальному переміщенню;
- освоєння нових професій, у тому числі в умовах бригадної форми організації праці;
- одержання вищого розряду чи адаптація до нової техніки;
- вивчення нових форм організації і стимулювання праці.

Сучасні програми підвищення кваліфікації мають за мету навчити працівників самостійно мислити (у тому числі й економічно), вирішувати комплексні проблеми, здійснювати підприємницький підхід до справи, працювати в команді. Вони дають знання, що виходять за межі посади, і викликають бажання навчатися далі. Однак перспектива підвищення кваліфікації активізує тільки тих працівників, які ще не досягли своєї верхньої межі.

Як уже відзначалося, підвищення кваліфікації є важливим об'єктом внутрішньо-організаційного планування. У його рамках, по-перше, визначається довгострокова (до п'яти років) потреба в підвищенні кваліфікації і розробляються необхідні плани і програми; по-друге, здійснюється оперативне (до року) планування конкретних заходів з урахуванням напрямків діяльності фірми й особистих потреб людей.

По закінченні професійного навчання на виробництві працівнику присвоюється кваліфікація (розряд, клас, категорія) за професією відповідно до тарифно-кваліфікаційного довідника на основі кваліфікаційних іспитів.

ПИТАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕПРАВОСУДНИХ РІШЕНЬ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ

*Паринов А.Б., Гайдай М.В.
здобувачи кафедри господарського права
СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ*

Вплив на економіку відбувається через прийняття рішень з конкретних господарських спорів. Крім рішень господарські суди мають у своєму розпорядженні значний обсяг правових відомостей про наявні колізії й пробіли в законодавстві, про недосконалість його інститутів і норм. Також через судові справи з'являється інформація про стан правової роботи, про недоліки в роботі підприємств, про правопорушення й зловживання в економіці.

Використання цієї інформації в практиці правозастосування і право творення – один з важливих факторів удосконалювання правового регулювання економіки й забезпечення суспільного господарського порядку (див. Мамутов В.К. Огляди господарського законодавства, арбітражного процесу, організації діяльності арбітражного суду // Вісник господарського судочинства.- №1.-2001.- С.127).

У 1997 році вступив в чинність Закон України "Про податок на додану вартість" – (далі – Закон про ПДВ). Згідно з цим Законом майно підприємств у складі активів і пасивів, поійменовано сукупними валовими активами (далі-СВА).

Внаслідок того, що СВА може бути предметом угод продажу, підприємство-покупець стає правонаступником підприємства-продавця (п. 3.2. 8 ст. 3 Закону про ПДВ). При цьому правонаступництво не вважається універсальним (як при реорганізації), оскільки в зазначеній нормі під продажем СВА розуміється не тільки включення всіх активів іншого (покупця), але і їх частин.

Іншими словами, податкове законодавство трохи змінює традиційне уявлення представників науки цивільного права в частині того, що сингулярне правонаступництво може бути тільки у випадках переведення боргу або поступки права вимоги, що у господарському обороті також є оплатним, незважаючи на те що їх предметом були або тільки права (вимоги), або обов'язку (борг). Отже, продаж частини СВА припускає розмірну передачу активів і пасивів підприємства-продавця (О.А.Воловик).

Таким чином, з позицій економічного тлумачення, що втілює стійкі форми практичної дії, як бачимо обидва підходи представляють собою справжні, а не мнимі аксіоми. Інша справа, що формування продуктивного знання про них припускає створення механізму правового вдосконалювання захисту загальнодержавних інтересів (протистояння розбазарюванню державної й комунальної власності, природних ресурсів й ін.), що знаходиться у сфері можливостей судових органів.

Конкретні обставини створення ЗАТ “Лугцентрокуз” у місті Луганську дозволяють вже на протязі багатьох років спостерігати факт змішування порядку визнання та невизнання правонаступником зазначеного підприємства стосовно ХК “Луганськтепловоз”. Внаслідок неправосудних рішень спостерігаються соціальні утискання для колишніх робітників найбільшого містоутворюючого підприємства м. Луганська – ХК “Луганськтепловоз” при зверненні їх за оформленням пенсій на пільгових умовах. Підприємство “Лугцентрокуз” утворилося внаслідок реорганізації орендного підприємства, створеного на базі викупленого майна ХК “Луганськтепловоз”. За сукупністю утискань важко говорити про намір законодавця та судів створити умови для забезпечення соціальної спрямованості економіки.

Вищевказане можна проілюструвати наступними фактами: наказом Виробничого об'єднання “Луганськтепловоз” від 20.03.1992 року №159 з 01.04.1992 року на базі ковальсько-пресового цеху, який був виробничою одиницею останнього, було створено Орендне підприємство “Лугцентрокуз”. Згідно п. 11.1 цього ж наказу ковальсько-пресовий цех, як виробнича одиниця був виключений зі складу та штатів Луганського тепловозобудівного заводу з 01.04.1992 року. 16 вересня 1993 року організація орендарів Орендного підприємства “Лугцентрокуз” на підставі договору купівлі-продажу від 16.09.1993 року викупила у держави в особі Фонду державного майна України цілісний майновий комплекс Орендного підприємства “Лугцентрокуз”. В подальшому, організація орендарів Орендного підприємства “Лугцентрокуз” була реорганізована в Закрите акціонерне товариство “Лугцентрокуз” та зареєстрована належним чином [148].

Внаслідок реорганізації шляхом ліквідації ЗАТ “Лугцентрокуз” стало правонаступником Орендного підприємства “Лугцентрокуз”. Вказаний юридичний факт означає, що воно стало правонаступником і по господарським зобов'язанням і по соціальним зобов'язанням, тобто мало місто універсальне правонаступництво і його ніхто не оспорує.

Водночас з аналізу документів вбачається, що правонаступником Виробничого об'єднання “Луганський тепловозобудівний завод” є Державна

холдингова компанія “Луганськтепловоз”. У свою чергу правонаступником Державної холдингової компанії “Луганськтепловоз” є Холдингова компанія “Луганськтепловоз”.

В зв'язку з викупом орендованого майна засновниками Товариства було затверджено Статут ЗАТ “Лугцентрокуз” в новій редакції, де відображено факт наявності правонаступництва стосовно орендного підприємства “Лугцентрокуз”. Статут зареєстровано належним чином виконкомом Луганської міської ради.

Натомість склалася судова практика спотворення функції правонаступництва ЗАТ “Лугцентрокуз” за соціальними зобов'язаннями ХК “Луганськиепловоз” шляхом примусового зобов'язання з боку судів виконувати її неналежній особі. Мотивом для такого рішення суду послужило визнання повноважень орендаря- правонаступника такими, що настають і при відсутності балансу розподілу майна при виділені цеху внаслідок реорганізації підприємства. Нижче приведена практика є типовою для багатьох підприємств, тому розглянемо, як відбувається перешкоджання забезпеченню соціальної спрямованості економіки внаслідок недосконалості законодавства про оренду державного майна.

**ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НОВІТНЬОЇ ТЕМАТИКИ
СТОСОВНО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО
ПАРТНЕРСТВА**

*Сиротюк О.Д.
асистент кафедри господарського права
СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ*

Стан вивчення правових засад державно-приватного партнерства (далі – ДПП) доводить, що поняття та його ознаки не були легалізовані в українському законодавстві. Водночас сучасна господарська та судова практика свідчить про неадекватність існуючого правового регулювання відносин партнерства влади з бізнесом. Внаслідок цього (у сукупності з іншими чинниками) існує загроза належної реалізації підприємницьких прав та неефективного використання майна й інших ресурсів держави або територіальної громади.

Практична корисність впровадження у навчальний процес новітньої тематики стосовно правової природи державно-приватного партнерства виявляється в тому, що обґрунтування господарсько-правової природи концесійно-договірної, оренднодоговірної та інших форм отримання підприємцем делегованих повноважень від органів, встановлених в Господарського кодексу України на використання майна, природних та інших ресурсів у сфері господарської діяльності, сприяє вдосконаленню функцій господарського правопорядку.

Студентам доцільно визначитись з відмінностями терміну ДПП стосовно публічно-приватного партнерства (далі-ППП). Думка багатьох авторів і власна обізнаність з проблем неоднакового ставлення вчених до тлумачення термінів ППП/ДПП не переконує звернутися до визначення ДПП за законодавством.

Взаємодія держави з приватними партнерами не нова для України, хоча сам термін ДПП досі не вживався в нашому законодавстві. Однак протягом 2009 року двічі приймався за основу законопроект, що передбачає регулювання

відносини державно-приватного партнерства. Однак Постанову Верховної Ради від 19.05.2009 р. про прийняття за основу такого законопроекту було скасовано 09.10.2009 р.. Але вже 04.11.2009 р. проект Закону «Про загальні засади державно-приватного партнерства» (далі – Закон про ДПП) все ж таки був прийнятий Верховною Радою за основу. І днями прийнято у першому читанні Законопроект «Про основні засади взаємодії держави з приватними партнерами».

Визначення ДПП знаходимо у статті 1, яка має назву «Визначення та ознаки державно-приватного партнерства». Зокрема, «державно-приватне партнерство - співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами (далі - державні партнери) і юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами-підприємцями (далі - приватні партнери), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом, іншими законодавчими актами».

Цей законопроект принципово не відрізняється від попередніх. Натомість він, також як і попередні, залишає ряд питань, невирішеними та неузгодженості з положеннями Господарського кодексу України, Законів України про концесії, про оренду та деяких інших законів

Також згідно визначення цілі, закріпленої у законопроекті він спрямований на створення правових засад взаємодії держави з приватними партнерами та визначає основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі. Але фактично коло цих відносин входить до сфери регулювання Господарського кодексу України. Підставами для такого ствердження є, наприклад, визначення предмету регулювання, наведене у ст.1 ГК України, яка має назву «Предмет регулювання». Зокрема, в ній йдеться про те, що « Цей Кодекс визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання».

Ще один приклад неекономного розходування законодавчого ресурсу можна бачити при вивченні положень глави другої ГК України, статті якої визначають основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання

За таких обставин стає логічним доповнити ГК України положеннями, які б виокремлювали господарсько-правову природу всіх форм ДПП.

Внаслідок внесення відповідних змін та доповнень до структури й змісту Господарського кодексу України можна досягти бажаного результату без прийняття окремого спеціального закону, який би визначав правові засади державно-приватного партнерства.

Організаційно-правові форми господарювання партнерів, якими виступають недержавний суб'єкт і орган державної влади, державного управління, місцевого самоуправління опановують українське підприємницьке середовище дуже повільно. Формування спеціальних законоположень про оренду, концесію, розподіл продукції у відповідних законоположеннях Господарського кодексу України та підзаконних нормативно-правових актах здатне змінити ситуацію на краще за умов належного господарсько-правового обґрунтування його правової природи, сутності, умов та інших господарсько-правових питань.

Отже ідея прийняття нових спеціальних законодавчих актів, які б визначали механізми державно-приватного партнерства та гарантували забезпечення законних інтересів недержавному суб'єкту господарювання внаслідок інвестування ним приватного капіталу викликала в науковій спільноті неоднозначне сприйняття. За цих умов наукові дослідження з питань виявлення адекватності стану господарського законодавства запитаєм господарської практики, аби служити ефективною правовою основою ДПП стало актуальною економіко-правовою проблемою.

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК
ОБОВ'ЯЗКОВА ДИСЦИПЛІНА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

*Шаповалова О. В.
д.ю.н., професор,
завідувачка кафедри господарського права
СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ*

Зазвичай підготовка фахівців в галузі права, економіки та ін. здійснюється відповідно до запитів сучасної практики, а також – логіки розбудови навчального процесу.

В умовах ринкового трансформування економіки України дуже гострою є потреба в значних іноземних інвестиціях. Для більшості країн з перехідною економікою ефективно використаний іноземний капітал стає ключовим фактором їх розвитку. Звичайно, залучення іноземних інвестицій відіграє важливу роль і в структурі пріоритетів української економіки. Тому залученню іноземних інвестицій будуть срияти спеціальні знання фахівців у галузі економіки, права, банківської справи, політології та представників інших сфер, в яких відбувається процес формування інституційного середовища.

Виходячи з того, що Україна поступово включається в діяльність міжнародних економічних структур та досить інтенсивно розвиває внутрішні ринкові організаційні структури та інститути, викладання дисципліни «Правове регулювання інвестиційної діяльності» студентам всіх спеціальностей СНУ ім. В. Даля має бути спрямованим на підготовку фахівців, озброєних глибоким знанням з галузі правових засад інвестування, видів іноземних інвестицій та форм їх здійснення, спеціального правового режиму іноземних інвестицій, державної реєстрації іноземних інвестицій, гарантій здійснення іноземних інвестицій та ін.

Головною метою дисципліни «Правове регулювання інвестиційної діяльності» є формування у студентів системи правових знань в сфері інвестиційного права, ознайомлення з нормативно – правовою базою, що регулює відносини інвестування, його специфікою, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Завдання дисципліни полягають у ознайомленні студентів з суб'єктами, формами здійснення, видами, гарантіями іноземного інвестування, яке створює можливість модернізації виробничої бази, створення нових робочих місць, розвитку важливих галузей економіки тощо. При цьому за допомогою іноземних інвестицій можливо економити національні бюджетні кошти, які – спрямувати на будь-які інші не менш важливі сфери економіки, соціального забезпечення, освіти.

На сьогоднішній день в нашій державі існує проблема недостатнього використання інвестиційного потенціалу, яка пов'язана із політичною нестабільністю, надмірним втручанням держави у регулювання іноземних інвестицій, постійними змінами у чинному законодавстві, а також - відсутністю в Україні єдиного центрального органу з питань державного управління іноземним інвестуванням, недостатнім розвитком малого та середнього підприємництва, наявністю великої кількості „тіньових капіталів”. Чітка та прозора стратегія залучення іноземних інвестицій в економіку держави Україна є основною органічною частиною інвестиційної політики країни.

У світлі сказаного стає актуальною й очевидною доцільність підготовки в системі вищого фахового утворення фахівців, кваліфікаційний рівень яких враховує широту функціонального діапазону в ракурсі його забезпечення знаннями про правове регулювання інвестиційної діяльності для студентів всіх спеціальностей.

ОСВІТНІЙ СТАНДАРТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕГРАЦІЇ ДИСЦИПЛІН ІЗ НАПРЯМКУ «ПРАВО»

Шаповалова О. В.

*д.ю.н., професор, завідувачка кафедри господарського права
СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ*

При відсутності державного освітнього стандарту підготовка фахівців в галузі права не завжди наповнення плану навчального процесу здійснюється відповідно до запитів практики та логіки праворозуміння.

У зв'язку з цим однієї з особливостей освітньо-професійної програми господарського права є наступне.

1. Вона покликана сформувати в учасників навчального процесу уявлення про нього не тільки як про сукупність правових норм, що мають регулятивне значення, але й як про особливий соціальний феномен, що формує об'єктивний погляд на правові основи господарської діяльності, що базується на розмаїтості суб'єктів господарювання різних форм власності.

2. Спеціальні знання в галузі господарського права покликані забезпечити ріст ефективності суспільного виробництва і розвиток підприємництва, їхню соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України та ГК України.

3. Підготовку фахівців в галузі господарського права варто здійснювати з обліком комплексного, системного, структурного, творчого об'єктно-суб'єктного і диференційованого підходів.

Комплексний підхід визначає заглиблену фундаментальну економіко-правову, власне юридичну і науково-практичну підготовку, зокрема, в галузі знання: загальних основ правової регламентації господарської діяльності і регулювання господарських відносин, основних напрямків і форм участі держави і місцевого самоврядування в сфері господарювання, видів і особливостей правового статусу суб'єктів господарювання, майнової основи господарювання, господарських зобов'язань, відповідальності за правопорушення в сфері господарювання, особливостей правового регулювання в окремих галузях господарювання, зовнішньоекономічної діяльності, спеціальних режимів господарювання та ін.

Але практиці освітнього процесу відомі парадокси, коли негативний приклад розбалансованості обсягу дисциплін демонструє аналіз обсягу курсу «Трудове право». Незважаючи на те, що курс «Трудове право» викладається 3 семестри в обсязі 180 годин, передбачена курсова робота, залік та два іспити. Однак у Східноукраїнському національному університеті ім. В.Даля він доповнюється ще трьома дисциплінами: «Правове регулювання праці в ринкових відносинах», «Порівняльне трудове право» і «Правове регулювання процесуальних відносин у трудовому праві». У результаті порушуються принципові вимоги державного замовлення на збалансування дисциплін.

Також у стандарті доцільно закріпити планування обов'язкового відсотка дипломних робіт з дисципліни «Господарського права», що сприяло б професійно-практичній орієнтації юриста значно більше ніж релігійна, трудовознава й історична тематика, яка запроваджується адміністративними методами поза побажанням та вподобанням студента.

Зазначений перекис не орієнтує фахівців в галузі «Права» на учбово-пізнавальну, науково-дослідну і професійно-практичну діяльність, а виконує другорядну роль. Таке положення справ не відповідає досягненню і високій меті педагогіки: забезпеченню саморозвитку і самовиховання особистості студента-юриста.

З огляду на, що світоглядні господарсько-правові аспекти вищої юридичної освіти в національному університеті засновані на об'єктивних закономірностях формування на планеті єдиного господарсько-економічного простору як основи стійкого економічного розвитку кожної з країн світу, необхідний відповідний методологічний підхід до подолання застійних явищ у формуванні освітніх програм.

Саме забезпечення інтеграції циклів дисциплін і їхнього виваженого обсягу споконвічно сприяє глибинним структурним, організаційним змінам у суспільному виробництві й радикальному впливі права на макроекономічну політику.

Соціально орієнтована ринкова економіка Україна здатна на основі гнучких механізмів, що відповідають економічним умовам національного виробництва, ефективно вирішувати правові проблеми і переборювати гострі кризові ситуації. Саме система юридичної освіти, яка включає вивчення господарського права і законодавства, забезпечить реальне втілення в практику принципів економічної безпеки України і прогресивного розвитку суспільства.

На підставі викладеного можна зробити наступний висновок.

Наявність господарсько-правової спеціалізації в рекомендаціях МОН України і відсутність трудовознавої визначає необхідність усунення перекоосу і дезинтеграції обсягу навчальних дисциплін. Отже, не рекомендаційне, а обов'язкове співвідношення дисциплін господарсько-правового циклу з трудовознавчим, карно-процесуальним і загальноосвітнім у державному освітньому стандарті, дозволить забезпечити підготовку фахівців права, які зможуть протистояти «тенізації економіки» і знайдуть широке застосування своїх знань у науково-педагогічній сфері, підприємстві, юридичній практиці і пропаганді правових цінностей суспільного і правового господарського порядку.

РОЗШИРЕННЯ УЯВЛЕННЯ ПРО ПРЕДМЕТ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

*Шаповалова О. В.
д.ю.н., професор, завідувачка кафедри господарського права
СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ*

Певний період часу після прийняття Цивільного і Господарського кодексів України можна було спостерігати невинуваті панічні заклики окремих фахівців про скасування останнього. Нерідко дискусії точилися навколо предмета господарського законодавства. Розширити уявлення про предмет господарського законодавства дозволяє коментар законоположень Господарського кодексу.

Так, з метою реалізації державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки України, включаючи програми згідно з міждержавними договорами, а також з метою виробництва кінцевої продукції створюються промислово-фінансові групи. За статтею 125 Господарського кодексу України, промислово-фінансові групи як одна з форм об'єднання інтересів підприємств, створюється за рішенням Кабінету Міністрів України на певний строк. До складу промислово-фінансової групи можуть входити промислові та інші підприємства, наукові і проектні установи, інші установи і організації усіх форм власності. У складі промислово-фінансової групи визначається головне підприємство, яке має виключне право діяти від імені промислово-фінансової групи як учасника господарських відносин.

Промислово-фінансова група не є юридичною особою і не підлягає державній реєстрації як суб'єкт господарювання.¹

Як показують дослідження, господарсько-правовий аспект проблеми визначення галузей пріоритетного становлення промислово-фінансових груп, залишається мало дослідженим. В основному, правовими проблемами створення холдінгових компаній обмежується коло досліджень відносно системних господарських асоціацій.

У той же час пріоритетність розвитку АПК, легкої промисловості, інфраструктурних галузей, наукомістких, конвертованих виробництв, внутрішньообласна спеціалізація промисловості диктує специфіку внутрішньогалузевого переорієнтування господарських комплексів областей. Саме в областях концентрується весь комплекс реально розв'язуваних галузевих і міжгалузевих проблем.

Залежно від рівня розв'язуваних завдань переструктуризації промислових комплексів можлива ієрархія пріоритетів розвитку. З одного боку, промисловий комплекс області є базою для створення соціально-економічних умов функціонування господарства території, і пріоритети територіального розвитку диктують пріоритетність розвитку галузевих комплексів. З іншого — входження галузевих комплексів території до галузевих народногосподарських комплексів визначають виокремлення внутрішньогалузевих пріоритетів двох видів: 1) розв'язання спільних для старопромислових районів проблем розвитку галузей (техперезброєння діючих підприємств, розвиток виробничої інфраструктури, становлення гнучких ринкових виробничих структур, зниження шкідливого впливу на довкілля, соціальне переорієнтування виробництва та ін.), що в умовах ринкових відносин стримують розвиток виробництва.

¹ Господарський кодекс України // Голос України, 14 березня 2003 - ст.125.

У цивілізованому світі структурний вихід із кризи означає порятунок від надвиробництва непотрібних товарів і прямування до створення дефіцитних. Його підтримує держава як системою фінансово-економічних заходів, так і нормативними актами.

Практична державна підтримка прискорення процесів інтеграції банківського і промислового капіталу дослідниками В.А.Краснопольським, В.В.Костицьким, С.М.Грудницькою та іншими вважається недостатньою.

На основі узагальнення економіко-правових досліджень можна дійти висновку, що основними об'єктами державного регулювання в період структурної трансформації мають залишитися два комплекси галузей.

По-перше, нових, перспективних, які формують ядро прогресивної структури промисловості, що йде на заміну старої.

По-друге, традиційних галузей, що втрачають конкурентно-спроможність і становлять ядро кризової структури промисловості, яку замінюють.

Першим необхідно сприяти в розвитку, в тому числі господарсько-правовими заходами. Стосовно кризових галузей потрібні протекціоністські заходи або заходи, що заохочують скорочення виробничих потужностей стагнующих галузей. Слід розробляти Цільові програми відновлення галузей і підтримки їхньої реалізації. Треба розробити господарсько-правовий механізм пом'якшення негативних економічних й соціальних наслідків перетворень у кризових галузях.

Основними об'єктами управлінського впливу держави найближчими роками мають залишитися великі підприємства, залучені до наукомісткої сфери. У процесі ринкової трансформації господарських зв'язків у науково-технічній, технологічній, виробничій та фінансовій сферах на основі взаємної зацікавленості результатами спільної діяльності необхідне злиття таких підприємств із банками, інвестиційними фондами, холдинговими, страховими, торговими й іншими компаніями у промислово-фінансові групи. Останні слід створювати на базі технологічно пов'язаних підприємств, які випускають складну наукомістку конкурентоспроможну на внутрішньому й зовнішньому ринках продукцію, що має платоспроможний попит, а також продукцію для державних потреб. Для Луганської області потреба створювати промислово-фінансові групи не вичерпується тільки галуззю машинобудування.

Правове регулювання структурних змін багато в чому пов'язане зі створенням тимчасових законів, що встановлюють пільговий режим функціонування для окремих груп галузей на період структурної перебудови і враховують особливості промислового розвитку країни, оскільки в умовах відсутності законодавчо оформленої політики й системи урядових органів, що займаються комплексним аналізом структурних проблем економіки, державне втручання в переструктуризацію господарського комплексу поки що має спонтанний характер. Змінити ситуацію на краще покликане господарське законодавство, формування якого відбувається на основі кодифікованого акту – Господарського кодексу України.

ЗМІСТ

Болонський процес і перебудова навчальної роботи

Смирний М.Ф.	Щодо особливостей формування рейтингового списку вступників на програми магістрів, спеціалістів	3
Дейнека І.Г.	Роль практичної підготовки спеціалістів у їх ефективному працевлаштуванні	6
Єпіфанова О.В., Савельєва В.В.	Новітні бібліотечно-інформаційні технології на допомогу навчальному процесу в університеті	9
Сафонова Н.М.	Вплив викладання національної історії на формування системи загальнолюдських цінностей	11
Абраменко В.Л.	Науково-дослідна діяльність студентів як складова системи вищої освіти	13
Андрєєва М.С.	Навчання через інновацію та навчання через діяльність	14
Аптекарь М.Д., Свинороєв Ю.О., Харковський Р.Г.	Відокремлені структури вузів – центри професійного та духовного розвитку молоді регіонів	16
Бельдюгін В.А. Бельдюгіна І.Ю.	Система ECTS та особливості її впровадження в вітчизняну вищу школу	18
Богомазов О.В.	Інформатизація процесу освіти	21
Булгакова Е. А.	Компьютеризация и информатизация учебного процесса	22
Бутенко М. Л., Швецова Д. С.	Удосконалення процесу складання навчальних планів за допомогою графічного представлення інформації	24
Велігура А.В., Мусаєва Е.К., Корнієнко Ю.Ю., Кудінов А. М.	Моделювання процесу стимулювання праці на машинобудівному підприємстві	26
Гіркін Є.Й., Андріанова Л.М.	Проблеми інформатизації навчального процесу у вузі	29
Грибанов В.М., Балицкая Т.Ю.	Современные компьютерные технологии как средство реализации междисциплинарного обучения в вузе	30
Григорьева А.А.	Необходимость усиления фундаментальной подготовки студентов по химии	31
Гусс К.С.	До питання про формування залізничного пролетаріату у 60-90-х рр. XIX ст.	32

Довжук І.В.	До питання про страхове забезпечення шахтарів Донбасу на зламі XIX-XX ст.	34
Слащов В.А., Додонов В.І.	Система базових мінімумів знань з дисциплін - ефективний метод у підготовці креативних фахівців	35
Домська Г.С.	Екологічна освіта: як один із засобів подолання екологічної кризи	36
Калиненко Н.А.	Вебінар – “Законный механизм сокращения рас ходов на оплату труда персонала”	38
Калиненко Н.А., Макаренко М.Б.	Инновационные педагогические методы с использованием информационных технологий обучения	39
Ковальчук В.В., Мурашкіна О.М.	Довузівська підготовка як основний фактор підвищення якості вищої освіти	41
Коляда О.П.	Застосування проектного підходу в управлінні сучасним вищим навчальним закладом	43
Кравченко О.П., Ткаченко В.П.	Роль навчально-методичних комплексів дисциплін в управлінні якістю навчального процесу на сучасному етапі	44
Крамаренко М.Л., Прасолова Н.П.	Интеграция метода проектов в процесс обучения языку	46
Кривуля О.А., Котова Е.Г.	Гуманитарное образование в Украине и Болонский процесс	48
Крот В.А.	К вопросу о внешней политике Польши накануне II мировой войны	50
Крупенина Н.А.	Обоснование целесообразности подготовки PR-специалистов на факультетах социологии в современных социополитических условиях Украины	52
Куцурубова- Шевченко О.В.	Правові основи і шляхи реалізації участі державних вищих навчальних закладів у господарських відносинах	55
Кучма В.Я., Балицкая Т.Ю.	Организация специалистов в области теории и методики информатизации образования	57
Лобовікова О.О.	Освітнє середовище як фактор формування інформаційно-комунікативної компетентності особистості в інформаційному суспільстві	59
Логачова С.С.	Визначення терміну “організаційна спроможність” стосовно некомерційних недержавних організацій	62
Лохматов С.О.	Професійна орієнтація абітурієнтів при вступі до вищого навчального закладу	64

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Максимова Т.С.	Мотиваційні переваги абітурієнтів на регіональному ринку освітніх послуг	65
Москалюк Б.А.	Издательское дело Луганщины и проблемы профессиональной подготовки специалистов	66
Петренко Т.В.	Основні аспекти конкуренції на ринку освітніх послуг	68
Пілієв С.Г.	Застосування комплексного тестування для виявлення рівня якості підготовки студентів в процесі акредитації спеціальності	70
Пробийголова Н.В.	Вибори як механізм реалізації політичного міфу у країнах пострадянського простору	71
Рач В.А., Середіна О.Г.	Проектно-орієнтоване підвищення кваліфікації викладачів, як фактор забезпечення конкурентноздатності випускників на європейському ринку праці	73
Россошанська О.В.	Особливості формування змісту вибіркової частини навчального плану підготовки магістрів з управління проектами для соціокультурної сфери	75
Садовніков А.А., Шеховцова Н.О., Компанієць І.А.	Наукові дослідження в межах міжкафедральної теми науково-методичної роботи з якості підготовки студентів	76
Салогубова В.М.	Щодо класифікації конкурентних переваг стосовно вищого навчального закладу	77
Сілютіна І.М.	Міжкафедральний дипломний проект як відбиття міждисциплінарних тенденцій розвитку науки	79
Слащов В.А., Додонова О.В.	Проблеми академічної мобільності студентів в умовах реалізації Болонського процесу вищою школою України	80
Смірная С.М.	Роль малого й середнього бізнесу в рішенні еколого-економічних питань	82
Старикова М.В.	К вопросу об интеграции обучения иностранных студентов латинскому языку в медицинском вузе	84
Стрельбицкий А.А.	Компьютерные и информационные технологии в научном процессе	85
Стрижиченко Н.О., Максименко Р.Г.	Маркетингові підходи до вивчення потреб у товарах та послугах у ВНЗ	87
Ткач В.С.	Проблема формування управлінського потенціалу випускників технічних спеціальностей вищих навчальних закладів	88

Улезько А.О.	Ціннісні орієнтації молоді та формування майбутньої управлінської еліти	90
Фесенко Ю.П.	О критериях оценивания студенческих знаний в условиях Болонской конвенции	91
Чаплигіна О.О.	Актуальність проблеми працевлаштування та трудової реабілітації інвалідів	93
Чурсіна Г.П.	Інформаційне середовище як категорія валеології	94
Чурсин Н.Н., Махортова Н.В., Омельяненко И.А.	Кафедра как центр анализа информации	97
Шепелев Г.Г., Шепелева Н.Г.	Деякі напрямки розвитку вузівської науки в сучасних умовах	98
Яковенко А.В.	Глобализация и проблемы моральной унификации социума	100

Методологічний і психологічний ресурс простору вищої освіти

Бохонкова Ю.О.	Психологічні труднощі студента в процесі адаптації до навчання	103
Воеводіна О.Я.	Маніпулятивні техніки у масових інформаційних процесах	105
Галгаш Г.Ю., Телис Л.А.	Культура речі в деловом общении	107
Гарькавець Н.С.	До питання психологічної детермінації політичного вибору особистості	109
Гарькавець С.О.	Соціальна ідентичність особистості та соціально-нормативна спрямованість її поведінки	110
Кирпенко Т.М.	Соціально-психологічні функції психологічного захисту в умовах міжособистісної взаємодії студентів	112
Колесникова О.В.	Психолого-педагогические аспекты сопровождения учебно-воспитательного процесса в период адаптации студентов к обучению в высшей школе	114
Літвінова О.В.	Роль викладача вищої школи у формуванні прагнення до саморозвитку студентської молоді	116
Лосієвська О.Г.	Вплив нервово-психічного стану особистості в юнацькому віці на психологічне здоров'я	118

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Лустенко А.Ю.	Повсякденність та подія як категорії історіософського мислення	120
Макаренко М.Б.	Вплив комп'ютерних технологій на мотивацію навчання студента	123
Мамаєв Д.Ю.	Особливості психологічного розвитку особистості в юнацькому та студентському віці	124
Плужник Я.А.	Теорії та моделі організаційно-управлінських стресів	129
Пономаренко Л.А.	Успішність професійної діяльності психолога – один з основних чинників комунікативної культури	131
Провоторова Н.В.	Компетентністний підхід до вищої освіти	133
Сердюкова І.В.	Правова природа енергетичних відносин	134
Соловйов О.В., Гуржий О.В., Кудінов М.І	Виявлення психічного механізму порушення суб'єктивної детермінації довільного руху при отриманні травми головного мозку в області енсо-моторної кори	136
Сорочан Д.В.	Психолого-педагогічні особливості використання в процесі навчання у вищих навчальних закладах ON-LINE технологій	137
Теліс Л.О.	Людина в культурі Середньовіччя	138
Ткач В.М.	Аналіз мотивації студентів ВНЗ шляхом впровадження пропорційної системи стипендіального забезпечення	141
Шарапова Т.С.	До питання соціально-психологічної детермінації тривожності у дітей дошкільного віку	143
Шевченко О.В.	Іноваційні технології, як допомога хворим з патологією зору у процесі соціальної адаптації	144
Шейко Е.П.	Особливості формування професійно важливих якостей майбутніх управлінців	147

Педагогічні науки, духовність студентської особистості: методологія, теорія і практика

Абакумова В.І.	Формування економічного мислення творчої інтелігенції	150
Авдєєва Т.Е., Мурашкіна О.М.	Актуальні проблеми духовного та культурного розвитку студентів сучасних вищих навчальних закладів	151
Антонян О.А., Аткніна О.І.	Вплив системи освіти на духовний розвиток студентів вищих навчальних закладів	153

Барабаш Ю.В.	Газета “Луганська правда” як джерело вивчення історії охорони здоров’я на Луганщині у 1920-х рр.	155
Барилко С.М.	Організація позааудиторної роботи з виховання творчої особистості майбутнього перекладача засобами зарубіжної літератури	155
Белых А.С.	Духовность, культура, мировоззрение как ценности современного вузовского образования	157
Бєлих Т.В.	Духовно-ціннісний потенціал класного керівника у вітчизняній загальноосвітній школі	159
Болотчева К.В.	Педагогика как наука в высшем профессиональном образовании	160
Бондар Ю.В.	Духовний розвиток студентів засобами української літератури	161
Бугоркова Н.С.	Формування професійної мовленнєвої компетенції майбутніх юристів	163
Булах И.П.	Трансформація ідей культурно-історичної концепції Л.С. Виготського в теоріях розвивального навчання	165
Вебер К.В., Антонян О.А.	Формування здорового способу життя студентської молоді	166
Гарнагін О.І.	Формування здорового способу життя студентської молоді засобами фізичного виховання у коледжі СНУ ім. В.Даля	168
Губанова І.О.	Навчальний процес на основі інформаційних і теле-комунікаційних технологій як чинник саморозвитку особистості	170
Гунченко О.М., Шинкарьова Т.А.	Формування здорового способу життя студентської молоді засобами освіти	172
Дерев’янку К. В.	Проблема кризи сучасної культури в курсі естетики	174
Додонова О.А., Ігнатова Т.О.	Проблеми формування здорового способу життя засобами фізичної культури в Україні	176
Журба Я. Г.	Влияние глобализации на образ жизни украинской студенческой молодежи	177
Ігнатова О.В.	Статистика думок як складова підготовки сучасних фахівців в соціології	179
Кириченко Л.Г.	Виховання естетичних якостей у майбутніх менеджерів сфери культури	181

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Колчина О.Ю., Семенистий О.С.	Формування здорового способу життя студентів під час навчання	183
Крсек О.Є.	Формування комунікативної культури школярів з обмеженими слуховими можливостями засобами іноземної мови	184
Луценко Г.В.	Проблеми формування особистості студента у вищому навчальному закладі	186
Миринова Т.А.	Региональные газеты как материал для учебных занятий студентов-журналистов	187
Невзліна А.Б.	Особливості єврейської благодійності на прикладі єврейських організацій України	189
Оліфір Н.І.	До питання про внутрішню політику царського уряду з заселення півдня Російської імперії (1856–1861 рр.)	190
Пасечник В.Р.	Социальные измерения театрального искусства в оценках студенческой молодежи	191
Пастухова Ю.А.	Проблема формирования духовного мира современного студента	193
Пенькова Н.С.	Формування світогляду студентів у контексті соціально - побутової культури	194
Пилипенко А.І.	Особливості створення системи підготовки випускників ВНЗ культури і мистецтв	196
Підченко С.А.	До питання релігійності серед комуністів та комсомольців Донбасу у 20-х рр. ХХ ст.	198
Проказа А.Т., Миквабия Э.Г.	Инновационные технологии формирования личности на основе духовно-гуманитарного потенциала учебно-научных дисциплин	199
Сергієнко Г.С.	Особливості історіографії дослідження творчої інтелігенції Донбасу (друга половина 50-х – перша половина 60-х рр. ХХ ст.)	201
Сиволапов В.О.	Динаміка змін національно-релігійної активності німецького населення України у 20-30-х рр. ХХ ст.	203
Старченко О.М.	Особливий погляд на тести, як один із напрямків розвитку творчої особистості	205
Стьопіна О.Г.	Використання особливостей українського національного характеру у процесі виховання студентської молоді	206

Тихомиров Б.А., Тихомиров Р.Б.	О некоторых сторонах жизненного кредо современного студенчества	207
Удовиченко Н.А.	Виразність як комунікативна якість мовлення	211
Федьків А.Б.	Законодавство Російської імперії відновлює благодійну функцію Православної Церкви в 60-і роки XIX сторіччя	212
Чеботарьова І.В.	Проблеми технократичного мислення у підготовці майбутнього професіонала	213
Червонецький В.В.	Роль ЗМІ у висвітленні досвіду організації позашкільної екологічної освіти в країнах Євроатлантичного регіону	216
Шайкина Е.А.	Методи диагностики компьютерной зависимости личности	220
Шумейко О.І.	Фольклорні ремінісценції в творчості Олександра Довженка	221

Інноваційні технології у навчанні, дистанційна освіта, самостійна робота студентів

Алексеенко Р.В., Степковская С.А.	Компьютеризация и информатизация учебного процесса	223
Андрієнко О.Г.	Інтерактивне комплексне навчання студентів з використанням локальної комп'ютерної мережі	224
Арцишевский Д.Н., Калюжный Г.С.	Математическое моделирование динамики процесса генерации лазерного излучения на основе кинетических уравнений	226
Бранспиз М.Ю.	О критерии плоскопараллельного магнитного поля	228
Бранспиз Ю.А.	Процесс Пуассона – универсальная модель случайного изменения величин в реальных процессах	231
Воеводіна Л.П.	Організація самостійної роботи студентів з культурологічних дисциплін	233
Гарбажа Я.С., Осік О.О.	Застосування кейс-методу у навчальному процесі	236
Gukova H.I.	Development and introduction of the distance system of education in an educational process	237
Данченко А.Л.	Использование технологий знаний в системах дистанционного обучения	238

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Дмитрієнко Д.В.	Розробка віртуальних лабораторних робіт з використанням пакету прикладних програм	240
Дорошко В. В.	Особливості побудови імітаційних моделей з високим ступенем абстракції в навчальному процесі студентів на прикладі виробничих систем	241
Дубініна Т.В.	Використання нейронних мереж до прогнозування взаємостосунків в студентської групі	243
Дюбакова В.М.	Ресурси Интернет в преподавании дисциплин	245
Жаріков Е.В.	Технології віртуалізації на базі VIRTUAL SERVER в навчальному процесі	247
Жданов С.О., Жданова М.М.	Дистанційна освіта у вищому навчальному закладі: переваги та проблемні аспекти	249
Замятин С.Н.	Разработка и внедрение программных оболочек для дистанционного тестирования	251
Захаров В.И., Веревкин А.К., Мамаева Е.В.	Оздоровительный бег – одна из форм самостоятельных занятий студентов физической культурой	251
Ігнат'єва О.В.	Використання у навчальному процесі вільно розповсюджуваного офісного пакета OPENOFFICE	252
Істомін Л.Ф., Андріанова Л.М., Тищенко А.Ю.	Інформаційне забезпечення дистанційного навчання в класичному університеті: постановка проблеми	254
Карловас О.А. Ночовна О.М.	Використання систем комп'ютерного перекладання на заняттях з української мови	255
Калюжный Г.С., Козий Е.А.	Компьютерное моделирование поведения солитонов	257
Колесников В.А., Верительник Е.А., Манченко М.В., Колесникова Е.Б.	Перспективы использования новых пакетов компьютерных программ при изложении курсов инженерных дисциплин	259
Коробецкий Ю.П., Соколова Я.В.	Особенности разработки информационных моделей учебного процесса	262
Кулікова Л.В.	Трьохмірне моделювання	263
Львова М.И.	Развитие систем дистанционного обучения в мире	265

Медведева О.М., Григор'єва Д.	Розробка шаблонного методу складання тестових завдань	266
Свинороев Ю.А., Коструб В.А.	Дистанційне образование як інструмент підвищення якості навчального процесу	267
Сердюк С.А.	Впровадження активних методів навчання за допомогою автоматизованої інформаційної системи “Центр керування навчанням”	269
Стоянченко С.С.	Комплекс віртуальних лабораторних робіт із застосуванням інтернет технологій	270
Стоянченко С.С., Швецова Д. С.	Розробка підсистеми друку індивідуальних планів викладачів в WEB додатку з використанням компонентної технології UNO пакету OPENOFFICE 2.0	272
Хархан Г. Д.	Організація самостійної роботи студентів спеціальності “Соціальна робота” у вищому навчальному закладі	274
Черепаха Г.С.	Оцінка достовірності використанні тестування як засобу визначення професійних можливостей студента	275
Юдін Ю.В.	Автоматизація системи моніторингу якості підготовки студентів	277

Окремі методики проведення навчальних занять

Абраменко В.Л.	Лабораторний практикум як складова частина організації самостійної роботи студентів	279
Акулова Т.Г.	Структуризація навчального матеріалу з дисципліни “Статистика” для складання тестових завдань	280
Антонян О.А.	Картографічне представлення змісту спеціальності “Прикладна статистика”	281
Батлук О.Г.	Використання проектно-методики як засіб реалізації особистісно-зорієнтованого підходу у процесі навчання іноземним мовам у коледжі СНУ імені Володимира Даля	283
Белікова В.В.	Оптимізація навчального процесу при організації курсового та дипломного проектування	285
Бірюков О.В.	Застосування комплексного тестування для виявлення рівня якості підготовки студентів в процесі акредитації спеціальності	287

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Бондаренко Г.П.	Застосування тестового тренінг-контролю у процесі проведення моніторингу якості сформованості україномовної термінологічної компетенції російськомовних студентів-нефілологів	288
Борзенко-Мірошніченко А.Ю., Гречишкіна С.О.	Поточне прогнозування кінцевої якості підготовки студентів з дисципліни	290
Бугоркова Н.С.	Формування професійної мовленнєвої компетенції майбутніх юристів	291
Бугрім С.П.	Щодо вдосконалення вивчення хімії студентами інженерних спеціальностей згідно умов Болонського процесу	293
Бурелова В.П.	Основні проблеми пов'язані з комп'ютерним навчанням	294
Буряк В.Г., Тищенко Ю.А.	О планировании, организации и контроле внеаудиторной самостоятельной работы студентов	296
Вельченко Г.О.	Системи тестування та рейтингового контролю	297
Верховодов А.В., Стрельбицкий А.А., Дюбакова В.М.	Использование активных методов обучения при изучении языка программирования ПЛК SFC	299
Vitrenko I.P., Novikova O.N.	Giving oral presentations: at the tourism English class	301
Голубєва Н.М., Цопа Г.О., Голубєва С.М.	Місце самостійної роботи в навчальному процесі	303
Гукова О.І., Довлад Л.О.	Впровадження у сферу освіти нових інформаційних технологій навчання	304
Дев'яткін Д.С., Дев'яткін Ю.С., Горбачов Б.І.	Зміншення розмірності у розв'язанні прикладної задачі у курсі методи математичної фізики	305
Журавльова О.А.	Ділова гра як інструмент навчання майбутніх фахівців з маркетингу	309
Ігнат'єва В.Б., Гавриленко Н.В.	Візуальні активізації творчості студентів на аудиторних заняттях з дисципліни "Інтелектуальна власність"	310
Калюжний В.В.	Розробка структурно-часової моделі організації самостійної роботи студентів (на прикладі дисципліни "Інтелектуальна власність")	312

Касьянов Н.А., Гунченко О.Н	Рейтинговая система оценивания учебных достижений студентов	315
Кратинов А.Г., Овчинников А.Л.	О применении программы “Namachi” в учебном процессе	317
Латкова А.О.	Місце самостійної роботи на заняттях дисципліни “Моделювання виробничих та економічних процесів”	319
Литвиненко В.Ф.	Поточний контроль знань в навчальному процесі з історії	324
Литвинченко Г.А.	Особенности использования профессионального программного обеспечения при подготовке фахівців зі спеціальністю “Управління проектами”	325
Макарова М.В.	До проблеми використання систем машинного перекладу студентами-філологами	326
Малеткин В.Н., Друзь О.Н., Пронина Ю.Г.	Методологические аспекты изучения дисциплины “Безопасность жизнедеятельности” с применением интерактивных методов обучения	328
Мечетний Ю.М., Корчиков С.Д., Кратинова І.П.	Комплекс лабораторних методик у вивченні за фахом “Здоров’я людини”	330
Mikvabiya E.G.	Cooperative learning models in teaching English	331
Михайлюк К.О.	Технології модульного навчання	332
Михайлюк В.П., Кравець Ю.А.	Самостійна робота з історії в умовах кредитно- модульної системи: огляд сучасних технологій	333
Мищенко Т.Н.	О повышении эффективности проведения контроля при обучении иностранцев русскому языку	335
Мурашкіна О.М.	Роль і місце польових досліджень в підготовці бакалаврів з прикладної статистики	337
Осік О.О., Омельченко А.С.	Залучення експертів до проведення навчальних занять як засіб підвищення якості навчального процесу	339
Пащенко Т.Н.	Лингвосоциокультурный метод преподавания английского языка	340
Петрук П.Б.	Нетарифні (кількісні) обмежувальні заходи	342
Пітельгузов М.А., Черних А.В.	Проведення підсумкового контролю знань студентів методом круглого столу	344

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Рач В.А., Журавлева Н.В.	Формализация проблем субъекта хозяйствования как основа выбора тем магистерских работ	345
Рач В.А., Компанієць І.О.	Системна статистична модель життєдіяльності людини як основа визначення змісту програми підготовки спеціалістів з прикладної статистики	347
Савченко Р.Т., Колодяжний П.В.	Самостійна робота студентів як спосіб формування активності особистості	348
Сергеева О. В.	Використання проектної методики у самостійній роботі студентів у процесі навчання іноземній мові у коледжі СНУ імені В.Даля	350
Сергієнко Ю.Г.	Аудиторні заняття: виховний потенціал	352
Сімоненко Л.Ю.	Словник як засіб навчання української мови	354
Сікілінда О.В.	Реалізація педагогічного потенціалу проектної методики в самостійній роботі студентів	355
Харківський Б.Т., Свистун Т.В.	Методика визначення еколого-економічної ефективності полігонів твердих побутових відходів у виконанні курсових проектів	359
Харченко І.В.	Ігрові заняття як форма розвитку активного навчання студентів спеціальності “Маркетинг”	360
Хоружа І.А.	Організація навчального процесу з фізичної хімії з урахуванням сучасних методів навчання	361
Черехаха Г.С.	Оцінка достовірності використання тестування як засобу визначення професійних можливостей студентів	363
Чернецька Н.Б., Колодяжна Л.Г.	Організація самостійної роботи при індивідуальній та груповій формах навчальної діяльності	364
Чуніхіна Л.М.	Теорія та практика застосування колізійних норм права в практичній діяльності юриста	366
Шапран О.Є.	Роль Кейс-методів в системі навчання студентів - економістів	368
Шарая А.Г.	Влияние самооценки студента – заочника на качество его обучения в ВУЗе	370
Швед О.П., Балицкая Т.Ю., Изварина Л.Н.	Межпредметные связи – основа формирования целостности системы знаний и практических навыков студентов	374

Шепетко Ю. М.	Комп'ютерні засоби навчання в освітньому просторі	376
Безбородько Н.А.	Інноватика освітньої практики у викладанні дисципліни культурологічного циклу	377
Бриль М.М.	Психологія креативності у розвитку студентів мистецького вишу	379
Левченко В.В.	Екопсихологічне мислення молоді та його розвиток у сучасному соціокультурному середовищі	382
Левченко О.О.	Гуманітарна освіта у підвищенні взаємодії в процесі професійної підготовки викладача психології	384
Довлад Л.О.	Вплив психологічних факторів на стан здоров'я людини за сучасних умов	386
Третьяченко В.В., Лисих Л.П.	Соціально- психологічна трансформація програм підвищення професіоналізму керівників закладів освіти за сучасних умов	387
Третьяченко В.О.	Вплив сучасного середовища на розвиток творчості дітей , що спрямоване у майбутнє	389
Ильина Н.В., Погорелова Н.В.	Некоторые причины структурно-смысловых ошибок при восприятии текста иностранными студентами на начальном этапе обучения	390
Шликов Д.В.	Правонаступництво при державно-приватному партнерстві орендаря та орендодавця як аспект вивчення юридичних дисциплін	391
Бадалян К.Р.	Роль оцінки в активізації пізнавальної діяльності студентів	393
Шпота О. В., Бадалян А. В.	Організація навчально-виховного процесу з урахуванням сучасних досягнень педагогічної теорії, науки та техніки	393
Сидоренко А.В.	Стрес в професійній діяльності менеджерів	395
Шевченко О.В., Балабуева И.М.	Особенности взаимодействия лиц имеющих патологию зрения и не подлежащих инвалидности с окружающим миром	397
Харківська Л.В., Харківський М.Б.	Деякі проблеми вдосконалення процесу формування ресурсної бази банків України у період фінансової кризи	400
Голубева Н.М., Цопа Г.О., Голубева Н.М.	Економічний ефект від рекламних акцій у магазинах ЗАТ НВП “Арїон”	402

МІЖНАРОДНІ ДАЛІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Тищенко Ю.А., Чурсин Н.Н.	Высшая школа и формирование альтернативных систем трансляции знаний и опыта в обществе	405
Серебряков А.И., Тищенко В.И., Тихонова Ю.О.	Информация и скорость как факторы информатизации образования	408
Ангелова В.Г., Харченко Є.І.	Керування професійною мотивацією при виборі професії в системі довузівської підготовки	409
Лыштваев Е.Ю., Харченко Е.И., Чаленко А.В.	Формирование обобщенных научных компетенций у студентов специальности "Прикладная физика"	410
Савенко О.П., Харченко Е.И.	Интерактивные технологии в формировании ключевых компетентностей личности	411
Novikova O.N., Maljotkina L.B	Paths to motivation	412
Vitrenko I.P., Maljotkina L.B.	Theoretical and practical issues in assessing the english of learners in mainstream education	413
Акуленко Я.Г.	К вопросу об обучении иноязычной монологической речи	413
Бугрим С.П., Григорьева А.А., Хоружая И.А.	Качество обучения химии в свете требований Болонского процесса	414
Григор'єва А.О.	Курс хімії для студентів напрямку "Здоров'я людини"	416
Дегтяренко Е.А.	Учебная речевая ситуация как основа обучения говорению	417
Жариков Э.В., Гукова Е.И.	Структура и стадии формирования психологической зависимости от компьютерных игр	418
Талыкин Е.А.	Действие принципа гласности в производстве по применению мер пресечения как аспект изучения юридических дисциплин	420
Вольвак О.М.	Гене́за розвитку інтеграційних процесів у світовій економіці	422
Чуніхіна К.В.	Навчання персоналу як засіб підвищення конкурентоспроможності персоналу підприємства	423

Паринов А.Б., Гайдай М.В.	Питання попередження неправосудних рішень у самостійній роботі студентів	425
Сиротюк О.Д.	Впровадження в навчальний процес новітньої тематик стосовно правової природи державно-приватного партнерства	427
Шаповалова О.В.	Правове регулювання інвестиційної діяльності як обов'язкова дисципліна для студентів всіх спеціальностей	429
Шаповалова О.В.	Освітній стандарт як інструмент інтеграції дисциплін із напрямку «право»	430
Шаповалова О.В.	Розширення уявлення про предмет господарського законодавства	432

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Редактори: Андронova З.І., Бугакова Л.В.,
Техн. Редактор Дроговоз Т.М.
Оригінал-макет Лисих Л.П., Гукова О.І.

Підписано до друку
Формат 70 X 180 1/16 Папір типогр. Гарнітура Arial.

Друк офсетний.	Умов. друк арк.	Обл. вид. арк.	Наклад
прим. Вид. №	Замов. №	Ціна договірна.	

Видавництво
Східноукраїнського національного університету
Імені Володимира Даля
91034, м. Луганськ, кв. Молодіжний 20а

Адреса видавництва: 91034, м. Луганськ, кв. Молодіжний 20а
Телефон: 8(0642) 41-34-12. Факс: 8(0642) 41-31-60

Свідотство про реєстрацію Серія ДК № 1620 від 18.12.2003

E-mail: uni@snu.edu.ua. <http://www.snu.edu.ua>